

Pravni terminološki slovar

A
B
C
Č
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
Q
R
S
Š
T
U
V
W
X
Y
Z
Ž

Pravni terminološki slovar

Zbirka Slovarji

Urednik zbirke

Marko Snoj

Pravni terminološki slovar

Glavni uredniki

Gregor Dugar, Tanja Fajfar, Marjeta Humar, Mateja Jemec Tomazin, Aleš Novak, Luka Tičar, Mojca Žagar Karer

Uredniški svet

Matej Accetto, Janez Kranjc, Marijan Pavčnik, Alenka Šelih

Avtorji

Matej Accetto, Meta Ahtik, Gregor Dugar, Tanja Fajfar, Aleš Ferčič, Katja Filipčič, Stanislav Fortuna (do leta 2014), Primož Gorkič, Franc Grad, Marjeta Humar, Šime Ivanjko, Mateja Jemec Tomazin, Igor Kaučič, Polonca Končar, Andreja Kostelec, Polonca Kovač, Vesna Kranjc, Jernej Letnar Černič, Špelca Mežnar, Damjan Možina, Aleš Novak, Barbara Novak, Rajko Pirnat, Jernej Podlipnik, Ada Polajnar Pavčnik, Martina Repas, Vasilka Sancin, Liljana Selinšek, Grega Strban, Iztok Štefanec, Luka Tičar, Ana Vlahček, Dragica Wedam Lukić, Saša Zagorc, Mojca Žagar Karer, Viktorija Žnidaršič Skubic

Recenzenti

Nina Betetto, Janez Breznik, Anjuta Bubnov Škoberne, Matija Damjan, Andrej Fink, Zvonko Fišer, Damjan Florjančič, Albin Igličar, Marko Ilešič, Barbara Knol Drobnič, Suzana Kraljič, Jerca Kramberger Škerl, Erika Pajntar, Janja Roblek, Jadranka Sovdat, Franc Testen, Marjana Tičar Bešter, Bojan Zabel, Boštjan Zalar, Karel Zupančič

Terminografski pregled

Simon Atelšek, Mitja Trojar

Izgovor latinskih terminov

Marko Snoj

Urejanje literature in virov

Alenka Porenta

Tehnični sodelavki

Karmen Nemec, Marija Djurović (do leta 2013)

Fotografija na naslovnici

Marko Zaplatil
Motiv krasi stavbo Vrhovnega sodišča v Ljubljani, zgrajeno v letih 1898–1902 po načrtih Antona von Spindlerja.

Oblikovanje naslovnice in zasnova preloma

Dušan Grobovšek, Idejološka ordinacija

Prelom

Simon Atelšek

Izdajatelj

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Zanj

Marko Snoj

Založnik

Založba ZRC, ZRC SAZU

Zanj

Oto Luthar

Glavni urednik Založbe ZRC

Aleš Pogačnik

Tisk

Cicero Begunje, d. o. o.

Naklada

1200 izvodov

Prva izdaja, prvi natis

Ljubljana 2018

Slovar je nastal z računalniškim programom SlovarRed 2.1 Tomaža Seliškarja in Borislave Košmrlj - Levačič.

Knjiga je izšla s finančno podporo Slovenske akademije znanosti in umetnosti in Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Digitalna verzija (pdf) je pod pogoji licence <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> prosto dostopna: <https://doi.org/10.3986/9789610504221>.

CIP- Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

34(038)=163.6

001.4:34=163.6

811.163.6:373.46:34

Pravni terminološki slovar / [avtorji Matej Accetto ... [et al.] ; glavni uredniki Gregor Dugar ... [et al.] ; urejanje literature in virov Alenka Porenta]. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : ZRC SAZU, 2018. - (Zbirka Slovarji / Založba ZRC, ZRC SAZU)

ISBN 978-961-05-0022-3

1. Accetto, Matej 2. Dugar, Gregor

293556224

© 2018, Založba ZRC, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Vse pravice pridržane. Noben del te izdaje ne sme biti reproduciran, shranjen ali prepisan v katerikoli obliki oz. na katerikoli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem ali kako drugače, brez predhodnega pisnega dovoljenja imetnikov avtorskih pravic.

Pravni terminološki slovar

Ljubljana 2018

Q

Kazalo

6	Iz recenzij
8	Predgovor
10	Slovenska pravna terminologija
14	O nastajanju slovarja
16	Zasnova in zgradba slovarja
23	Krajšave in oznake
25	Slovar
413	Viri in literatura

Menim, da so avtorji kakovostno opravili svoje delo. Zajeli so pojme z vseh področij ustavnega prava. Glede na naravo ustavnega prava, ki postavlja temelje celotnemu pravnemu redu države, gre za pojme, ki so vsekakor uporabni za pravnega strokovnjaka. Temeljnim pojmom so dodani še specialni pojmi, ki zaokrožujejo oris ustavnega prava. Tako pridemo do kakovostnega izdelka, ki ga lahko postavimo ob bok ustreznim terminološkimi slovarjem, ki so v tujih jezikih na voljo in jih velikokrat uporabljamo.

Doc. dr. Jadranka Sovdat,
predsednica Ustavnega sodišča RS

S PTS slovenska kazenskopravna stroka dobiva prepotreben pripomoček, ki pa glede na svojo strukturo, vsebino in način opredeljevanja posameznih terminov ne bo dobrodošel le tistim, ki so na tem pravnem področju že doma, temveč tudi drugim, lahko povsem laičnim uporabnikom, še posebej tistim, ki se prvič, lahko zgolj slučajno ali zaradi različnih življenjskih situacij znajdejo v besedišču, ki je zaradi svoje specifičnosti praviloma tuje ali težko razumljivo ljudem, delujočim izven strokovnega pravnega področja. V tem pogledu sta njegovi posebni kvaliteti jasnost in jedrnatost opredelitev posameznih terminov, ki zaradi enostavnih nadaljnjih napotitev omogoča uporabniku pridobiti tudi nekoliko podrobnejšo ali določnejšo razlago (lahko tudi v pogledu večpomenskosti posameznega termina, na primer: *kolektivno kaznivo dejanje, ugrabitev ...*).

Mag. Damijan Florijančič,
predsednik Vrhovnega sodišča RS

Zgradba terminoloških definicij ni takšna, da bi možnost pogostejšega navajanja primerov zapirala, posamezne definicije pa predstavljajo prispevek k večji terminološki jasnosti zadevnih iztočnic. Tako npr. jasno definira iztočnice upravno pravo, upravno-pravno razmerje, javni interes, javna korist, samostalniško rabo termina javno dobro itn. Prav slednje ter dejstvo, da slovar omogoča hitro orientacijo glede vsebinskega in sistemskega pomena posameznih upravno-pravnih terminov, pa dela slovar uporaben tudi za pravnega strokovnjaka, tako za upravno-pravnega kot za takšnega, ki je »doma« v kateri od drugih pravnih panog, ne pa tudi v upravno-pravni. Takšni pa so že dlje časa v večini, saj je zaradi obsežnosti pravnih panog težko postati resničen pravni strokovnjak znotraj celotne posamezne pravne panoge, biti univerzalen pravni strokovnjak pa je danes nemogoče.

Janez Breznik,
upokojeni vrhovni sodnik svetnik

Po mojem mnenju je glede na izpisani del slovarskega besedila slovar zelo uporaben za pravnega strokovnjaka. Razlaga je jasna, sproti razlaga tudi izvedene termine in pojasni tudi, v katerem delu prava je določen termin aktualen (mednarodno pravo, ekonomski vidik, javno pravo itd.). Nekateri pojmi imajo več pomenov, zato je še kako pomembno, da so na enem mestu definirani vsi, tudi če gre le za različna pravna področja ali pravne veje.

Janja Roblek,
predstavnica Slovenskega sodniškega društva

Besedilo je po moji oceni kvalitetno pripravljeno. Izbor gesel je ustrezen in izčrpen ter uravnoteženo pokriva celotno področje stvarnega prava. Definicije so jasne in jedrnate ter strokovno ustrezne. Ob branju bi si včasih želel še podrobnejšo razlago ali napotitev na povezane pojme, a to bi konceptualno res bolj sodilo v pravni leksikon kot pa v terminološki slovar, tako da tu ne gre za pomanjkljivost. Menim, da bo slovar pravnim strokovnjakom služil predvsem za osvežitev znanja o posameznih sicer že poznanih pojmih ter kot pomoč pri jasnem definiranju teh pojmov, kadar se pojavi potreba po tem. Pravni laiki in študenti prava si bodo s slovarjem lahko pomagali pri branju pravnih besedil in spoznavanju neznanih izrazov v njih. Glede na to je takšno delo za slovensko pravno stroko nedvomno potrebno in bo gotovo tudi uporabno.

Doc. dr. Matija Damjan,
Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti
v Ljubljani

Slovar je sestavljen tako, da je uporaben predvsem za pravnike, ki se na obravnavano področje spoznajo, manj pa za splošno, laično javnost. Sicer pa mislim, da slovar niti ni zasledoval tega namena. Upoštevana je večina terminov, ki jih vsebujejo relevantna teoretična knjižna dela in so predstavljena v njihovih stvarnih kazalnih. Viden je poudarek na terminih, ki jih srečujemo v judikaturi, kar delu ni v škodo.

Zasl. prof. dr. Karel Zupančič,
upokojeni profesor Pravne fakultete Univerze
v Ljubljani

Predgovor

»V začetku je bila beseda.«

Intimna vez prava z besedo je dobro znana. Ne le, da je beseda poglobitni medij, skozi katerega pravo nagovarja svoje naslovljence. Pomen njenega sporočila, njegove meje in poudarki se ostrijo in določajo skozi dejavnost, ki je jezikovna. Beseda je hkrati predmet in sredstvo vede, ki jo opisujemo kot pravo, in pravne vednosti.

Poznavanje prava je zato nemogoče brez poznavanja posebnega jezika, s katerim pravo ureja in oblikuje resničnost, ki nas obdaja, in njegovih zakonitosti. Brez besed, ki kot mozaik sestavljajo pravo in postavljajo temelje ne samo posamezni vedi, temveč samozavedanju skupnosti kot pravne in politične enote. Beseda tako ustvarja skupnost, tudi pravno.

Odraz te prikrite in pogosto prezrte povezanosti pravnega jezika in skupnosti je tudi terminološki slovar, ki stopa pred slovensko javnost. V svojem beleženju posebnega sveta pravnega jezika ni prvi. Je del častitljive tradicije, ki se razteza od prvega terminološkega slovarja v slovenskem jeziku nasploh, Dolenčeve, Miklošičeve in Cigaletove *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Österreichs* iz leta 1853. V tem nadvse zanimivem delu si slovenščina še deli prostor s svojimi jezikovnimi sorodniki, ki so se razvijali v okviru iste države, takratnega Avstrijskega cesarstva. A zametki razumevanja pomena pravne terminologije za izgradnjo lastne pravne in državne samobitnosti so že vidni. Pomenljivo je, da je slovar izšel le nekaj let po revolucionarnem letu 1848, v katerem smo Slovenci prvič zahtevali enakopravnost slovenščine kot uradnega jezika. Kot del istega prizadevanja lahko razumemo pobudo Akademije znanosti in umetnosti, ki je leta 1939, dve desetletji po nastanku nove jugoslovanske države, dala pobudo za sistematičen zapis slovenske pravne terminologije. Delo, ki je resničen zagon dobilo šele po drugi svetovni vojni, trenutku, ki je bil za Slovence znova usodno pomenljiv, je napredovalo počasi in zajelo pravzaprav le gradivo, zbrano do leta 1991, še enega prelomnega trenutka v naši zgodovini. *Pravni terminološki slovar* (s podnaslovom *do 1991, gradivo*), ki je nato izšel šele leta 1999, je bil

tako spomenik pretekli dobi. Čeprav izjemno poglobljen in temeljito pripravljen, je bil v trenutku svoje izdaje mestoma že zastarel in presežen. Novo obdobje, ki ga je napovedovala osamosvojitve in kmalu zatem vstop v mednarodno skupnost suverenih držav, leta 2004 pa še vstop v Evropsko unijo, je zato kar klicalo k naslednjemu koraku tudi na področju sistematičnega zapisa pravne terminologije. Leta 2005 se je na pobudo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU pričelo zbiranje gradiva za nov slovar slovenske pravne terminologije.

V začetku so bile besede.

Množica besed, gesel. Vsako nastajanje slovarja se prične z naborom gesel. Naloga je bila pri oblikovanju tega slovarja še posebej težavna, saj je slovenska pravna terminologija v času, ki je pretekla od leta 1991, napravila kar dva pomembna preskoka: sprejem nove ustave je postavil temelje povsem drugačnemu pravnemu sistemu, vstop v evropske povezave pa na široko odprl vrata pravu teh skupnosti in evropski pravni terminologiji, ki odtlej sobiva v bolj ali manj lagodnem sožitju s slovensko pravno terminologijo. Novi pravni terminološki slovar skuša po svojih najboljših močeh odražati oba tektonska premika, ki ju je bila naša pravna terminologija deležna v zadnjega četrtoletja. Celoten nabor slovarskih sestavkov je bil deležen temeljite in pozorne strokovne in terminografske obdelave. Gotovo je kakšen termin ostal spregledan in brez dvoma bi bila lahko opredelitev kakšnega termina jasnejša ali boljša. A kljub temu je več kot deset tisoč slovarskih sestavkov, ki se se nabrali v ducatu let prizadevnega in pozornega dela, izjemen dosežek.

In na koncu – slovar.

Po devetnajstih letih tako pred slovensko strokovno in splošno javnost stopa nov *Pravni terminološki slovar*. Tokrat ne kot »gradivo«, temveč kot pričevanje o zrelem in samozavestnem pravnem sistemu, ki je sposoben govoriti v svojem jeziku in misliti pravo s svojim pojmovnim aparatom. Nič od tega ni samoumevno in oboje je pomemben dosežek, na katerega smo lahko ponosni. Že po naravi stvari delo te vrste ne more biti dokončno. Jezik, podobno kot pravo, je v nenehnem teku in spreminjanju. Prav tako delo ni popolno. Skuša pa beležiti terminološko soglasje, če se je to že izoblikovalo, ali pa – mnogo redkeje – spodbuditi uporabo primerne izraza, če praksa še koleba med več možnimi poimenovanji. Slovar tako krepi (že ustaljeno terminologijo) in spodbuja (oblikovanje ustrezne nove terminologije) hkrati. V tem je novi slovar dragocen pripomoček vsem tistim, ki se v blodnjaku prava kdaj izgubimo, in tistim, ki vanj šele vstopajo. In je pomemben dokaz tega, kar smo zmogli, kar zmoremo in lep obet tega, kar bomo kot skupnost, ki je utemeljena na pravu, še zmogli.

Aleš Novak,

Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani

Slovenska pravna terminologija

≈
Sodobni jezik je vse prej kot nespremenljiva celota, ki bi jo bilo moč ujeti v pravila, pa naj gre za strokovni ali splošni jezik, za sporazumevanje v znanosti ali v zasebnem krogu, po drugi strani pa velja, da jezik in njegove značilnosti lahko opišemo. Ena od ravnin, ki jo lahko razmeroma celovito prikažemo, je terminologija izbranega področja.

Naravna radovednost ljudi skozi vso zgodovino žene k sporazumevanju z drugimi, k prepričevanju drugih in k iskanju skupne rešitve, kadar pride do nesoglasij, saj je mehanizem mirnega reševanja sporov eden od sestavnih elementov prava, kot ga poznamo danes in se je oblikovalo v zgodovini.

Ob vsesplošni dostopnosti digitalnih virov in ob stremljenju k digitalizaciji gradiva, ki je bilo nekoč dostopno samo v tiskani obliki, se zdi, da so slovarski priručniki nekako odveč, znamenje preteklega časa, saj je znanje na spletu dostopno vsem. Vtis je seveda varljiv, saj posameznik v današnjem svetu v množici informacij še toliko bolj kot prej potrebuje celovito in preverjeno informacijo, zato je potreba po urejeni predstavitvi pojmovnega sistema v terminološkem slovarju iz leta v leto večja.

Pravo je področje, ki ureja vse plasti našega življenja, kar se kaže tudi v množici raznovrstnih podpodročij, pri čemer se vedno znova pojavljajo novi pojmi, ki jih je treba poimenovati. Prav temu je namenjen *Pravni terminološki slovar*, ki je pred vami.

Razvoj slovenske pravne terminologije

≈
Pravna terminologija se je v slovenskem jeziku začela razvijati zelo zgodaj in je bila poleg krščanske terminologije zapisana med prvimi. Njen razvoj sicer lažje opazujemo v pisnih virih, vendar je bila prevladujoča oblika pravne komunikacije ustna, prenos znanja in vedenja o pravu pa je do začetka sistematičnega in organiziranega zapisa pravnih pravil potekal na zborih skupnosti preko izbranih posameznikov, ki jih je skupnost izbrala in jim zaupala (npr. člani *dvanajstije*). Obdobje poznega absolutizma je pod vladarjevo oblastjo kodificiralo pravo. Hkrati pa se je v tem postopku tudi tisto pravo, ki se je oblikovalo že prej na podlagi več različnih virov, in sicer sodne prakse, običajnega prava in pravne doktrine, prikazalo kot vladarjevo pravo. Kodifikacije so v dobi razsvetljenega absolutizma začeli vse bolj sistematično prevajati, pri čemer so prevajalci iskali in uporabljali poimenovanja, ki so bila dotlej uveljavljena. Prvi prevodi uradnih odlokov v slovenščino so pokazali tudi veliko zadrego pri iskanju ustreznih slovenskih terminov, ki bi kljub nemški podstavi izražali slovensko misel. Še več, ker se prevodi pravnih terminov niso usklajevali, kar danes imenujemo terminološki dogovor, je obstajalo več deželnih, celo krajevnih različic.

Zaradi vse bolj razširjene razsvetljenske miselnosti, ki je spodbudila zavedanje o lastnem jeziku, so v 19. stoletju v ospredje prihajala vprašanja nacionalne zavesti in jezika. Fran Miklošič (1813–1891) se je med prvimi lotil prevajanja obsežnejšega pravnega področja,

in sicer *Občega državlanskega zakonika* (prvi slovenski prevod je bil objavljen leta 1849). Zaradi mnogih usklajevanj in dogovorov pri iskanju najprimernejšega termina so leta 1853 izdali *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Österreichs. Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separatausgabe*. Hkrati je prav to prvo slovensko pravno slovarsko delo zavrnilo prepričanja nekaterih posameznikov v 19. stoletju, da obstaja enoten slovanski jezik. Slovenska člana komisije sta bila poleg Miklošiča še Matija Dolenc in urednik *Državnega zakonika* Matevž Cigale, ki je sicer tudi avtor prvega celovitega terminološkega slovarja v slovenščini z naslovom *Znanstvena terminologija s posebnim ozirom na srednja učilišča (Deutsch-slovenische wissenschaftliche Terminologie)* iz leta 1880.

Drugo polovico 19. stoletja je zaznamovalo povezovanje slovenskih pravnikov okoli nastajajoče stanovske revije *Pravnik slovenski*, najprej pod uredniškim prizadevanjem Jakoba Razlaga in potem z začetkom izhajanja *Slovenskega pravnika*, ki ga je najprej urejal Alfonz Mosche. *Slovenski pravnik* je poleg terminologije iz dotlej objavljenih zakonov prinašal tudi nova strokovna poimenovanja za več drugih področij – javno upravo, sodstvo in predvsem sodno medicino, kar kaže na tesno povezanost prava z vsemi področji življenja. Terminološko delo *Slovenskega pravnika* je potekalo na dveh ravneh, na eni strani so posamezniki (med njimi Ivan Tavčar, Jakob Kavčič, France Oblak, pozneje Henrik Tuma, France Goršič) pozivali k zavestni rabi slovenščine in prizadevanju za ustrežnejšo terminologijo, na drugi strani pa so z objavljanjem terminoloških seznamov po letu 1887 spodbujali bralce, naj vsi prispevajo k razvoju slovenske pravne terminologije. Društvo Pravniki in snovalci revije so pomembno pripomogli k ustanovitvi slovenske univerze, saj so se zavedali, da ustalitev slovenske terminologije brez neprekinjene rabe slovenščine tudi na univerzitetni in znanstveni ravni ni mogoča.

Na videz majhnih razlik med termini, npr. med glagoloma *razsojati* in *izrekat*, so se zavedali slovenski pravniki že konec 19. stoletja. Po drugi strani pa se je zaradi krepitev narodne zavesti, pri čemer so vodilno vlogo prevzeli literati, pravnemu jeziku na marsikaterem mestu tudi nepravilno pridala oznaka, da razkola med popolno informacijo in »lepim« jezikom, ki bi bil privlačen tudi za nepravnike, ni moč preseči in da je to ena od značilnosti pravnega jezika.

Leta 1890 je društvo Pravniki pozvalo vse slovenske pravnike, naj izpisujejo terminologijo iz vseh slovenskih izdaj *Državnega zakonika* in *Deželnega zakonika za vojvodino Kranjsko*. Primerjati so morali nemški izvirnik in slovenski prevod ter nato označiti, kateri slovenski termin je najustrežnejši. Čeprav so stremeli k uporabi besed iz splošnega jezika, je Danilo Majaron opozoril, da pravna terminologija ostaja posebna in drugačna, zato ne more biti razumljiva vsakemu nepravniku. Izpisovalci so pripravili obsežno zbirko skoraj 45.000 izpisov. Končni urednik zbranega gradiva je bil dr. Janko Babnik, zbrano in urejeno gradivo pa je pregledal tudi takratni urednik slovenske izdaje *Državnega zakonika* dr. Karel Štrekelj in leta 1894 so *Nemško-slovensko pravno terminologijo* natisnili na Dunaju. Štrekelj je tudi kot jezikoslovec pregledal zbrano terminologijo in jo potem dosledno uporabljal pri naslednjih izdajah *Državnega zakonika*.

Nekateri pravni termini, ki so nastali v Babnikovem času, se uporabljajo še danes (npr. *gotovina*, *banka*, *izklicna cena*, *zapriseči*), drugi so nekoliko spremenjeni (npr. *zidanja dovoljenje* → *gradbeno dovoljenje*, *premakljivo blago* → *premičnina*). Kljub vsem morebitnim pomanjkljivostim in kritikam, ki jih je bila deležna Babnikova terminologija v začetku 20. stoletja, pa predstavlja še za današnji čas izjemen terminološki dosežek.

Ustaljevanje terminov, ki so v rabi še dandanes, se je nadaljevalo v prvi polovici 20. stoletja, zlasti z začetkom predavanja na novoustanovljeni pravni fakulteti v Ljubljani. Na primer, namesto *pravnega pomočnika* se je uveljavil termin *pravno sredstvo*, pomembno pa je, da so slovenski pravniki vedno znova uspeli ustaviti poskuse slovanjenja in enačenja pravne terminologije na izrazni ravni v vseh slovanskih jezikih. Razvoj slovenske pravne terminologije je pokazal, da lahko dober prikaz pojmovnega sistema nastane le ob skupnem sodelovanju pravnikov in jezikoslovcev, pod pogojem, da pravniki sami zberejo gradivo in ga nato skupaj z jezikoslovci pregledajo. France Goršič je v mnogih člankih o pravni terminologiji poudarjal, da morajo termini nastajati znotraj stroke, saj jezikoslovci največkrat niso kos strokovni razsežnosti poimenovanja, še več, sposobnost oblikovanja terminov naj bi bil zadnja stopnja pravnikove strokovne dejavnosti. Vloga jezikoslovcev pa je še vedno pomembna, saj mora novonastali termin izpolnjevati besedotvorne zahteve in predvsem ne sme biti uveljavljen za kak drug strokovni pojem. Da bi lahko dajali ustrezne nasvete, morajo jezikoslovci natančno spoznati stroko in njene poimenovalne potrebe.

Povojno pravniško glasilo, ki je bilo iz *Slovenskega pravnika* preimenovano v *Ljudski pravnik*, je bilo močno zaznamovano s političnopropropagandnimi besedili. Oster prelom, ki so ga po vojni želeli narediti s preteklostjo in vsem, kar je povezano z njo, je pomenil tudi spremembo terminologije v imenu nove dobe. Od leta 1956 pa izhaja revija *Pravnik*, namenjena pravni teoriji in praksi, ki pravzaprav nadaljuje tradicijo revije *Slovenski pravnik*. V primerjavi s prvimi desetletji *Slovenskega pravnika* so izključno terminološki prispevki redki, še največ jih je objavljenih ob okroglih obletnicah ustanovitve društva *Pravnik*.

Akademija znanosti in umetnosti je bila ustanovljena 11. decembra 1937, kot predstavniki pravnega razreda pa je bil vanjo povabljen Gregor Krek (1875–1942), eden prvih rektorjev ljubljanske univerze in večkratni dekan pravne fakultete, sicer tudi prvi generalni tajnik AZU. Pravna stroka je takrat sodila v drugi razred skupaj s sociološkimi in gospodarskimi vedami in kmalu po ustanovitvi je pravni razred določil posebne proračunske postavke za pripravljanje pravne in sodnomedicinske terminologije. Sklep je bil sprejet 12. julija 1940, vendar je delo med vojno zastalo. Po vojni so bili v komisiji dr. Janko Polec, dr. Fran Ramovš, dr. Milan Škerlj, akad. prof. dr. Leonid Pitamic, prof. dr. Rudolf Sajovic in Rudolf Strle. Gradivo je 32 ekscerptorjev izpisovalo iz uradnih glasil in strokovne pravne literature od 1895 dalje. Izpisovanje je bilo v glavnem končano leta 1952, nato pa je v manjšem obsegu potekalo do 1986, zaradi zmanjšanja finančnih sredstev pa se je izpisovanje omejilo samo na slovensko izdajo zveznega uradnega lista in slovenski republiški uradni list ter posamezne monografije in članke iz *Pravnika*. Namen je bil pripraviti enojezični terminološki slovar, vključiti tudi tuje termine, ki so še v rabi, in jih usmeriti na slovenski termin. V terminologijo so vključili samo pravne termine, pojasnila pa dodali manj znanim terminom in terminom z drugih področij. Rezultat terminoloških prizadevanj več desetletij je zbran v *Pravnem terminološkem slovarju (do 1991, gradivo)*, ki je izšel leta 1999 kot gradivo, saj ga ni bilo mogoče posodobiti zaradi starosti ali smrti soavtorjev, predvsem pa spremembe zakonodaje in posledično nove terminologije po osamosvojitvi Slovenije 1991.

Terminologija kot urejen poimenovalni sistem mora opravljati nalogo učinkovitega sporazumevanja, v kontekstu prava pa zagotavlja tudi pravno varnost, zato bi morala biti jasna, nedvoumna in ustaljena. Na neusklajenost terminologije, ki se kaže

zlasti v množici poimenovanj za isti pojem, na drugi strani pa v označevanju različnih pojmov z istimi termini, so opozarjali že pravniki v drugi polovici 19. stoletja, kamor segajo začetki sistematičnega oblikovanja slovenske pravne terminologije. 150 let pozneje so podobna opozorila v priročnikih, namenjenim prevajalcem pravnih aktov EU, v katerih je posebej izpostavljeno, da mora biti terminologija usklajena in dosledna. Pravniki iz 19. stoletja in prevajalci pravnega reda EU so bili pravzaprav pred podobno nalogo – oblikovati sodobno slovensko pravno terminologijo, pri čemer so prvi izhajali iz nemščine, drugi pa zlasti iz angleščine.

Sodobna slovenska pravna terminologija

Potrebam po terminoloških priročnikih je vsaj delno zadostila Cankarjeva založba z zbirko Leksikoni Cankarjeve založbe, med katerimi je tudi leksikon *Pravo*, ki je prvič izšel leta 1986, njegova prenovljena in razširjena izdaja pa leta 2003.

Z raziskovanjem sodobne pravne terminologije se ukvarjajo tako pravniki kot jezikoslovci. V reviji *Pravna praksa: časopis za pravna vprašanja*, ki izhaja od 1982, s posebno izdajo *Evro PP: evropsko pravo in praksa*, ki izhaja od leta 2003, so pravni terminologiji namenjene tri rubrike. *Jezikovni kotiček* terminologijo analizira z jezikovnega vidika, *Terminološki kotiček* s strokovnega vidika, *Evropski terminološki kotiček* pa je v obdobju 2007–2009 predstavljal terminologijo, ki označuje osnovne pojme EU. Prav tako redno izhajajo znanstvene in strokovne monografije ter priročniki o slovenski pravni terminologiji, npr. *Jezikovne reže* (Kalin Golob 2001), *Jezikovne reže II* (Kalin Golob 2003), *Mostovi prava* (Novak 2004), *Mostovi prava II* (Novak 2006), *Mostovi prava III* (Novak 2008), *Kotički pravnega jezika*

(Logar 2009), *Slovenska pravna terminologija* (Jemec Tomazin 2010), *Jezikovne trajnice* (Verovnik 2012), *Terminologija v Evropski uniji* (Fajfar 2017).

Enojezičnega terminološkega slovarja s področja prava z definicijami, ki bi vključeval sodobno pravno terminologijo, doslej še ni bilo, je pa izšlo več dvo- ali večjezičnih slovarskih del s področja prava. Pavel Apovnik in Ludvik Karničar sta avtorja *Slovarja pravnega in ekonomskega jezika* (nemško-slovenski del je izšel leta 1989, slovensko-nemški pa leta 1996). Leta 2000 je izšel *Pravni slovensko-angleški prevajalski slovar* Tomaža Longyke, ki je tudi avtor *Slovensko-angleškega pravnega slovarja* iz 2001 in soavtor (poleg Nine Nikolič, Zorana Galiča in Tomislava Laušina) *Hrvaško-slovenskega/angleškega pravnega slovarja* iz leta 2003. Leta 2003 je izšel tudi *Angleško-slovenski pravni slovar*, katerega avtorji so Jože Bajuk, Simona Fajdiga, Primož Longyka in Gorazd Podbevšek, leta 2016 pa *Slovensko-albanski pravni slovar* Armende Amiti.

Pravna terminologija v EU je večinoma prosto dostopna na spletu. Najprej velja omeniti *IATE* (angl. *Inter-Active Terminology for Europe*, slv. *Interaktivna terminologija za Evropo*), ki je terminološka zbirka institucij EU. Poleg *IATE* velja izpostaviti še *Eurovoc*, ki je večjezični in večdisciplinarni tezaver o dejavnostih EU. V slovenskem okviru je treba omeniti terminološko zbirko *Evroterm*, ki je začela nastajati leta 1998 v Sektorju za prevajanje Službe Vlade RS za evropske zadeve in je prosto dostopna od avgusta 2000. Do leta 2005 so vanjo vnašali predvsem terminologijo iz prevodov pravnih predpisov EU in drugih dokumentov, povezanih z EU, po vstopu Slovenije v EU pa se je začela dopolnjevati z besediščem, ki nastaja ob prevajanju slovenskih predpisov, mednarodnih pogodb, programov, poročil, dopisov državnih organov ter prostodostopnimi terminološkimi viri različnih strok.

O nastajanju slovarja

Pravni strokovnjaki so *Pravni terminološki slovar (do 1991, gradivo)* iz leta 1999 kljub opozorilom, da v njem ni prikazana sodobna terminologija, s pridom uporabljali, hkrati pa opozarjali na vedno večjo potrebo po sodobnem slovarskem priročniku. Leta 2005 se je začelo sodelovanje med Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (v nadaljevanju ISJFR ZRC SAZU) in Pravno fakulteto Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju PF UL), da bi skupaj pripravili nov sodobni pravni terminološki slovar. Čeprav so bili pravniki zamisli naklonjeni, delo v začetku ni teklo tako hitro, kot bi si želeli, saj je bilo vsem področnim strokovnjakom in terminologom jasno, da gre za slovar, ki po obsegu daleč presega klasične terminološke slovarje. Delo so že od vsega začetka strokovno podpirali profesorji s PF UL izr. prof. dr. Matej Accetto, zasl. prof. dr. dr. h.c. Janez Kranjc, akad. prof. dr. Marijan Pavčnik in akad. zasl. prof. dr. Alenka Šelih, ki so bili leta 2014 imenovani v uredniški svet. Člani uredniškega sveta so svetovali pri izbiri sodelavcev in členitvi gradiva na podpodročja ter spodbujali svoje kolege k sodelovanju. V Sekciji za terminološke slovarje ISJFR ZRC SAZU so slovarsko delo vodile terminologinje dr. Tanja Fajfar, dr. Marjeta Humar, doc. dr. Mateja Jemec Tomazin in dr. Mojca Žagar Karer, poleg njih pa so bili leta 2014 med glavne urednike povabljeni tudi doc. dr. Gregor Dugar, doc. dr. Aleš Novak in doc. dr. Luka Tičar. Pomembna vsebinska odločitev je bila, da v *Pravni terminološki slovar* ne bo vključena terminologija pred letom 1991, saj ta potrebuje drugačno, bolj leksikonsko predstavitev. Slovarski sestavki, ki so bili pripravljani za področje pravne zgodovine in jih je z izčrpnim raziskovalnim delom pripravil Marko Urbanija, bodo smiselno vključeni v dva nastajajoča slovarska projekta, ki v Sekciji za terminološke slovarje

ISJFR ZRC SAZU potekata v sodelovanju s PF UL, in sicer pravnozgodovinski slovar do leta 1918 in pravnozgodovinski slovar 20. stoletja. Prav tako v slovar ni vključeno kanonsko pravo, saj gre za samostojen pravni sistem. Gradivo, zbrano za to področje, je prispeval prof. dr. Borut Košir in bi ga bilo smiselno v prihodnosti samostojno slovarsko obdelati.

Izjemen obseg dela in pojmovni pristop sta zahtevala, da smo k delu povabili veliko strokovnjakov, s čimer smo želeli zagotoviti čim večjo zanesljivost in veljavnost definicij. Delo je potekalo v obliki sej po posameznih podpodročjih, z usklajevanjem znotraj področja in med področji ter z zaključnim obsežnim usklajevanjem slovarskega besedila. Pri oblikovanju slovarskih sestavkov so sodelovali:

- izr. prof. dr. Matej Accetto (pravo EU)
- izr. prof. dr. Meta Ahtik (ekonomija v pravu)
- doc. dr. Gregor Dugar (pravo vrednostnih papirjev)
- izr. prof. dr. Aleš Ferčič (konkurenčno pravo)
- izr. prof. dr. Katja Filipčič (kazensko materialno pravo, prekrškovno pravo)
- Stanislav Fortuna (obligacijsko pravo, gospodarsko pravo)
- izr. prof. dr. Primož Gorkič (kazensko procesno pravo)
- prof. dr. Franc Grad (ustavno pravo)
- zasl. prof. dr. Šime Ivanjko (gospodarsko statusno pravo)
- prof. dr. Igor Kaučič (ustavno pravo)
- zasl. prof. dr. Polonca Končar (delovno pravo)
- Andreja Kostelec (carinsko pravo)
- izr. prof. dr. Polonca Kovač (upravno procesno pravo, upravno materialno pravo)
- prof. dr. Vesna Kranjc (gospodarsko pogodbeno pravo, pravo javnih naročil)
- izr. prof. dr. Jernej Letnar Černič (upravno materialno pravo)

- doc. dr. Špelca Mežnar (pravo intelektualne lastnine)
- prof. dr. Damjan Možina (obligacijsko pravo)
- doc. dr. Aleš Novak (pravna teorija)
- prof. dr. Barbara Novak (družinsko pravo)
- prof. dr. Rajko Pirnat (javna uprava, pravo javnih naročil)
- doc. dr. Jernej Podlípnik (davčno pravo)
- zasl. prof. dr. Ada Polajnar Pavčnik (obligacijsko pravo, mednarodno zasebno pravo)
- prof. dr. Martina Repas (pravo intelektualne lastnine)
- izr. prof. dr. Vasilka Sancin (mednarodno pravo)
- prof. dr. Grega Strban (socialno pravo)
- doc. dr. Liljana Selinšek (gospodarsko kazensko pravo, prekrškovno pravo)
- as. Iztok Štefanec (ustavno pravo)
- doc. dr. Luka Tičar (delovno pravo)
- izr. prof., doc. dr. Ana Vlahek (stvarno pravo)
- zasl. prof. dr. Dragica Wedam Lukić (civilno procesno pravo)
- izr. prof. dr. Saša Zagorc (ustavno pravo)
- prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic (dedno pravo, medicinsko pravo)

Po zaključenem usklajevanju slovarskih sestavkov smo kot recenzente povabili ugledne slovenske pravnike in predstavnike stanovskih organizacij (sodnike, tožilce, odvetnike in notarje), saj smo želeli pridobiti tudi odziv iz vrst strokovnjakov, ki pravna vprašanja rešujejo v praksi. *Pravni terminološki slovar* je recenziralo 20 recenzentov, ki so s temeljitim pregledom pripomogli k izboljšanju končne vsebine.

Svoje recenzije so prispevali vrhovna sodnica mag. Nina Betetto, upokojeni vrhovni sodnik svetnik Janez Breznik, upokojena profesorica na PF UL izr. prof. dr. Anjuta Bubnov Škoberne, generalni sekretar na Inštitutu za primerjalno pravo pri PF UL doc. dr. Matija Damjan, profesor na Fakulteti za poslovne vede prof. dr. Andrej Fink, nekdanji generalni državni tožilec izr. prof. dr. Zvonko Fišer, predsednik Vrhovnega sodišča mag. Damijan Florjančič, upokojeni profesor na PF UL zasl. prof. dr. Albin Igličar, sodnik na Sodišču Evropske unije prof. dr. Marko Ilesič, vrhovna državna tožilka Barbara Knol Drobnič, profesorica na

PF UM izr. prof. dr. Suzana Kraljić, profesorica na PF UL izr. prof. dr. Jerca Kramberger Škerl, vrhovna državna tožilka Erika Pajntar, okrožna sodnica Janja Roblek kot predstavnica Slovenskega sodniškega društva, predsednica Ustavnega sodišča doc. dr. Jadranka Sovdat, nekdanji predsednik Vrhovnega in Ustavnega sodišča Franc Testen, predstavnica Notarske zbornice Slovenije Marjana Tičar Bešter, upokojeni profesor na PF UL zasl. prof. dr. Bojan Zabel, višji sodnik svetnik doc. dr. Boštjan Zalar in upokojeni profesor na PF UL zasl. prof. dr. Karel Zupančič.

Vsem avtorjem in recenzentom se za zavzeto delo in tvorno sodelovanje iskreno zahvaljujemo, hkrati pa se zahvaljujemo tudi dr. Simonu Atelšku in dr. Mitju Trojarju za terminografski pregled, slednjemu tudi za pregled izgovora citatnih angleških in francoskih terminov, Karmen Nemeč in Mariji Djurović za tehnično pomoč pri nastajanju slovarja, Alenki Porenta za urejanje seznama literature, Dušanu Grobovšku za oblikovanje naslovnice in zasnovu preloma, dr. Simonu Atelšku tudi za prelom slovarskega besedila in prof. dr. Marku Snoju, izr. članu SAZU, predstojniku ISJFR ZRC SAZU, za zapis izgovora latinskih terminov in vsestransko podporo projektu.

Po izidu slovarja v tiskani obliki je načrtovana tudi objava slovarja v elektronski obliki. Slovar bo prosto dostopen na spletišču *Terminologišče* <<http://isjfr.zrc-sazu.si/terminologisce>>, po njem pa bo mogoče iskati z ustreznim iskalnikom. Po slovarju bo mogoče iskati tudi preko slovarskega portala *Fran* <<http://www.fran.si/>>.

Avtorji *Pravnega terminološkega slovarja* gotovo nismo našli ustreznih rešitev za vse terminološke dileme, zato prosimo, da nam pripombe, popravke in komentarje pošljete na naslov **pravo@zrc-sazu.si**. Upoštevali jih bomo v naslednji izdaji slovarja. Prosimo tudi za predloge novih terminov, ki bi jih bilo smiselno uvrstiti v naslednjo izdajo slovarja, da bo slovar lahko sledil razvoju stroke in tako ostal uporaben priročnik.

Zasnova in zgradba slovarja

Tip slovarja in osnovni podatki o slovarju

Pravni terminološki slovar (v nadaljevanju PTS) je enojezični terminološki slovar, ki predstavlja pojmovni sistem pravne stroke in na enem mestu združuje vedenje različnih pravnih panog. Vanj so vključena naslednja področja:

- civilno pravo (civilno procesno pravo, dedno pravo, družinsko pravo, medicinsko pravo, mednarodno zasebno pravo, obilgacijsko pravo, pravo intelektualne lastnine, stvarno pravo),
- delovno in socialno pravo,
- ekonomija v pravu,
- gospodarsko pravo (gospodarsko pogodbeno pravo, gospodarsko statusno pravo, pravo vrednostnih papirjev, konkurenčno pravo),
- kazensko pravo (kazensko materialno pravo, kazensko procesno pravo, gospodarsko kazensko pravo, prekrškovno pravo),
- pravna teorija,
- upravno pravo (upravno materialno pravo, upravno procesno pravo, javna uprava, davčno pravo, carinsko pravo, pravo javnih naročil),
- ustavno pravo.

Vključeni sta tudi področji, ki nista del slovenskega nacionalnega prava, a so avtorji menili, da sodita v PTS (termini s teh področij so sistemsko označeni, več o tem v razdelku *Pojasnilo*):

- mednarodno pravo in
- pravo EU.

Izhodišče pri nastajanju slovarja je bil torej sodobni slovenski pravni sistem, ki ima tako kot vsi drugi nacionalni pravni sistemi svoje značilnosti, zaradi česar ti sistemi med seboj ne glede na morebitno skupno zgodovinsko povezanost niso popolnoma prekrivni.

PTS je zasnovan kot razlagalni slovar, kar pomeni, da so pravni termini pojasnjeni s terminološkimi definicijami, slovar pa z uporabo kazalk (puščic) tudi usmerja rabo, s čimer želi prispevati k poenotenju terminologije na področju prava (več o tem v razdelku *Normativnost*). Ker slovar vsebuje samo termine v ožjem smislu, v njem ni lastnih imen, tj. imen organizacij, društev, fakultet itd. Zaradi tradicije pravne stroke pa so v slovar vključeni najpomembnejši latinski termini.

Slovar vsebuje 10.094 terminov, od tega je 2047 takih, ki usmerjajo na ustreznejši termin. Ureditev slovarja je abecedna.

Pri izdelavi slovarskih sestavkov je bila uporabljena in sistematično pregledana relevantna strokovna literatura, torej znanstvene in strokovne monografije, univerzitetni učbeniki, znanstveni in strokovni članki. Pregledana so bila tudi praktičnostrokovna besedila, npr. zakoni, sodbe. Slovarske rešitve so bile preverjene tudi v sekundarnih virih, tj. v sorodnih terminoloških slovarjih in leksikonih. Smiselno so bili upoštevani vsi dostopni elektronski viri. Seznam uporabljene literature je naveden na koncu slovarja.

Naslovniki

PTS je primarno namenjen strokovnjakom, torej pravnikom, pa tudi študentom prava in sorodnih strok. Za študente slovar predstavlja prečiščen in neposreden stik z jezikom stroke, ki ga morajo bodoči pravniki obvladati, če se želijo v svoji stroki učinkovito sporazumevati.

Slovar bo koristen tudi za ostale uporabnike, ki se pri svojem delu občasno srečajo s pravno terminologijo, npr. prevajalce, lektorje, novinarje. Vendar je treba opozoriti, da PTS od uporabnika zahteva že nekaj predznanja in ni namenjen prvemu seznanjanju s stroko ali celo interpretaciji zapletenih obrazložitev sodb. Prav tako je treba opozoriti, da terminološke definicije v PTS niso pravno zavezujoče.

Metodologija

Tako kot drugi terminološki slovarji, ki nastajajo v Sekciji za terminološke slovarje ISJFR ZRC SAZU, je tudi PTS izdelan na podlagi pojmovnega pristopa, kar pomeni, da so termini obravnavani kot poimenovanja za pojme, ki so med seboj povezani v pojmovni sistem stroke. To pomeni, da je pri terminološkem delu treba upoštevati medsebojna razmerja med pojmi.

Termini so obravnavani znotraj področij in podpodročij (npr. znotraj obligacijskega prava, kazenskega prava, ustavnega prava). Terminološko delo poteka po pojmovnih skupinah, kar pomeni, da so skupaj obravnavani npr. termini, ki bi jih lahko združili v pojmovno skupino *delavec* (npr. *mladi delavec*, *napoteni delavec*, *presežni delavec*). Ker so hkrati obravnavani sorodni pojmi, je lažje opisati razlikovalne značilnosti med njimi (npr. *oblični pravni posel* : *neoblični pravni posel*), kar pomaga pri odpravljanju morebitnih pojmovnih nedoslednosti. Razmerji nad- in podpomenskosti sta upoštevani v okviru definicije (glej tudi razdelek *Definicija*).

Pri nastajanju terminološkega slovarja sodelujejo področni strokovnjaki in termi-

nologi, tj. jezikoslovci, ki so specializirani za terminologijo in izdelavo terminoloških slovarjev. Področni strokovnjaki na podlagi strokovnih besedil določijo za stroko relevantne termine in napišejo strokovno ustrezne slovarske definicije. Terminološko delo vodi in usklajuje terminolog, ki skrbi tudi za jezikovno stran terminologije (jezikovnosistemsko ustreznost termina, onaglasitev iztočnic, slovnične podatke, jezikovni pregled definicij), za ustreznost definicij (te morajo biti v skladu s pravili terminološke vede, za strokovno ustreznost pa so seveda odgovorni strokovnjaki), za koherentnost terminološkega sistema, ki se kaže v slovarju (npr. urejenost in preglednost sopomenskih razmerij, usklajenost definicij pri pojmih iz iste pojmovne skupine) in za vnos slovarskih sestavkov v specializiran računalniški program SlovarRed 2.1, ki je bil razvit za potrebe Sekcije za terminološke slovarje ISJFR ZRC SAZU. Program je namenjen terminografski obdelavi gradiva, ki vključuje vnašanje, urejanje in izpisovanje slovarskih sestavkov po različnih kriterijih in končno pripravo besedila za tisk oz. pripravo slovarske baze za elektronsko objavo.

Časovni obseg

V PTS je vključena terminologija sodobne slovenske pravne znanosti, pravne prakse in pravne norme (zlasti zakonodaje) po letu 1991. Termini, ki so bili aktualni po letu 1991, pa v času izida slovarja niso več aktualni (hkrati pa so avtorji slovarja menili, da je smiselno, da so v slovar kljub temu vključeni), so označeni s časovnim pojasnilom, npr. *do leta 2009* (glej razdelek *Pojasnilo*).

Normativnost

Terminološki slovarji imajo poleg osnovne opisovalne vloge pogosto tudi predpisovalno vlogo. Predpisovalna vloga se v slovarju kaže predvsem v primerih, ko za en pojem obstaja več terminov. Na ravni slovarja se v ta namen uporabljajo kazalke, ki uporabnika usmerjajo na ustrežnejši termin (glej še razdelek *Kazalčni slovarski sestavek*). Tako lahko terminološki slovar pripomore k poenotenju terminologije. Pri tem je treba upoštevati načelo ustaljenosti (praviloma ima prednost termin, ki je v rabi pogostejši), načelo jezikovnosistemske ustreznosti (termin mora biti ustrezen s stališča jezikovnega sistema) in načelo gospodarnosti (prednost imajo krajši termini). Zlasti pri najnovejših terminih je pomembna tudi usklajenost s poimenovalnimi rešitvami v obstoječem poimenovalnem sistemu stroke. Odločitev o prednostnem terminu v slovarju temelji na terminološkem dogovoru, ki ga sprejmejo avtorji slovarja.

Terminološki dogovor je torej bistven za natančno in učinkovito strokovno sporazumevanje. Različna poimenovanja istega pojma so lahko vir številnih nesporazumov, kar seveda ovira strokovno sporazumevanje. Pri tem pa je treba opozoriti, da terminologija nobene stroke ni povsem trdno določena, zato se v nekaterih okoliščinah (npr. nova spoznanja v stroki, izrazita uveljavitev ene od sopomenk v rabi) terminološki dogovor lahko tudi spremeni.

Zgradba slovarskega sestavka

V PTS sta dve vrsti slovarskih sestavkov: polni slovarski sestavek in kazalčni slovarski sestavek.

Polni slovarski sestavek

Polni slovarski sestavek v PTS vključuje iztočnico, definicijo in morebitno sopomenko.

Iztočnica

Iztočnica je pravni termin, ki je lahko eno- ali večbesedni. Je onaglašena, pri čemer naglaševanje načeloma sledi *Slovenskemu pravopisu 2001*, ter opremljena z roditeljsko končnico in s podatkom o spolu.

Primer:

kaznivo dejanje -*ega -a s*

Iztočnice so besednovrstno samostalniki, praviloma navedeni v imenovalniku ednine. Izjema so termini, ki se uporabljajo v množini. Ti termini so ustrezno označeni s podatkom o množinski obliki. Prav tako izstopajo termini, katerih struktura je priredna zveza z več samostalniki. V teh primerih podatek o spolu ni naveden.

Primer:

sklépni predlôgi -*ih -predlôgov m mn.*

téhnično znanje in izkúšnje -*ega -a -- izkúšenj*

Po potrebi so termini opremljeni s podatkom o izgovoru, in sicer to velja za citatne termine in termine s citatno sestavino, ki se uporabljajo v slovenski pravni terminologiji. Citatna sestavina je lahko občno- ali izlastnoimenska. Naglas je naveden v izgovoru. Izgovor je poenostavljen fonetični zapis citatnih sestavin.

Primeri:

absolutio ab actione -- -- -- [apsolúcija ab akcijóne]

cobweb teorém -- -a [kobvéb]

Herfindahl-Hirschmanov indeks -ega -a
[hérfindal-híršmanov]

Izgovor je dodan tudi pri kraticah in okrajšavah.

Primer:

MDT -ja [emdeté]

Citatni termini imajo tudi podatek o jeziku izvora.

Primeri:

lex imperfecta -- -- -- [léks imperfékta] (LAT.)

acquis communautaire -- -- -- [akí kominotér] (FR.)

Definicija

Definicija je najpomembnejša sestavina slovarskega sestavka, saj ubesedi vsebino pojma in ga umesti v pojmovni sistem. Je kratka, brez leksikonskih ali enciklopedičnih dodatkov, vsebuje le tiste sestavine, ki pojem uvrstijo v pojmovni sistem in ga razločijo od drugih pojmov v njem. Najpogostejša je t. i. intenzijska definicija, ki temelji na opisu vsebine pojma, pri čemer se najprej ugotovi nadrejeni pojem, nato pa naštejejo razločevalne lastnosti definirane pojma.

Primer:

najémna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se najemodajalec zaveže, da bo najemniku izročil določeno stvar v rabo, ta pa se zaveže plačevati določeno najemnino

V PTS je upoštevano načelo, da morajo biti definirani vsi pravni termini, ki se pojavijo v definiciji določenega termina. V definiciji *najemne pogodbe* se pojavijo npr. termini *najemodajalec*, *najemnik* in *najemnina*, ki so prav tako definirani v PTS.

Primeri:

najemodajálec -lca m stranka najemne pogodbe, ki izroči stvar v rabo proti plačilu najemnine

najémnik -a m stranka najemne pogodbe, ki prejme stvar v rabo proti plačilu najemnine

najemnina -e ž denarni znesek, ki se ga najemnik zaveže plačevati najemodajalcu za rabo v najem dane stvari

Drugi tip definicije je ekstenzijska definicija, ki je sestavljena iz naštevanja posameznih objektov, ki pripadajo pojmu. Ker ekstenzijska definicija pojma ne uvrsti v pojmovni sistem, je manj primerna, primernejša je intenzijsko-ekstenzijska definicija, ki združuje lastnosti tako intenzijske kot ekstenzijske definicije.

Primer:

dokázno sředstvo -ega -a s sredstvo, ki sodniku ali upravnemu organu omogoča ali posreduje čutno zaznavanje za ugotovitev pravno pomembnih dejstev, in sicer ogledni predmet, listina, mnenje izvedenca, izpovedba priče ali stranke S: dokáz (1), dokazilo

Kadar termin označuje več pojmov, ima več definicij, ki so označene s številkami. Termin lahko označuje več pojmov v slovenskem pravnem sistemu, pogosto pa velja, da isti termin označuje pojem v nacionalnem pravnem sistemu in pojem v mednarodnem pravu ali pravu EU.

Primer:

grôžnja -e ž **1.** nedopustno ustrahovanje stranke, da bi sklenila pravni posel **2.** kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki drugi osebi grozi z napadom na življenje, prostost ali premoženje velike vrednosti
béla knjíga -e -e ž **1.** vladni dokument, ki pojasnjuje vladno politiko do določenega vprašanja ali načrtovano zakonodajno ukrepanje **2.** v pravu EU dokument Evropske komisije, v katerem predstavi predloge za sprejem zakonodajnega akta na določenem področju

Za definicijo velja, da so v njej uporabljeni termini, ki so v slovarju določeni kot prednostni, kar pomeni, da so prikazani s polnim slovarskim sestavkom. V definiciji *trasirane menice* se tako pojavi termin *trasat* in ne *pozvanec*, saj je *trasat* opredeljen kot prednostni termin glede na termin *pozvanec*.

Primer:

pozvánec -nca m ► trasát
trasirana meníca -e -e ž menica, v kateri trasant pozove *trasata*, da plača *menico* **S:** tráta

Pojasnilo

Pred definicijo je lahko navedeno pojasnilo, ki je največkrat časovno ali področno. Časovno pojasnilo pojem, ki ga termin označuje, opredeljuje s časovnega vidika, in sicer določa, do kdaj je bil določen pojem veljaven.

Primer:

délovna knjízica -e -e ž do leta 2009 obvezni dokument delavca, s katerim dokazuje resničnost osebnih podatkov, podatke o izobrazbi, zavarovalno in pokojninsko dobo

Časovno pojasnilo pa lahko označuje tudi, do kdaj je bil za nek pojem v rabi določen termin, ki je bil nato nadomeščen z drugim terminom.

Primer:

porodníški dopúst -ega -a m do leta 2014 ► materínski dopúst

materínski dopúst -ega -a m dopust, namenjen pripravi nosečnice na porod, negi in varstvu otroka takoj po porodu ter zaščiti materinega zdravja ob rojstvu otroka in po njem, izjemoma ga lahko po rojstvu otroka koristi oče ali druge osebe, ki skrbijo za otroka, npr. če mati umre, zapusti otroka, ni sposobna za nego in varstvo otroka, ali je mladoletna učenka, vajenka, dijakinja, študentka **S:** do leta 2014 porodníški dopúst

Področno pojasnilo pojem, ki ga termin označuje, umesti na določeno podpodročje prava, pri čemer večina terminov nima pojasnil, dosledno pa so navedena pri terminih, ki niso del nacionalnega prava v ožjem smislu. Gre za termine s področja mednarodnega prava in prava EU.

Primer:

odgovórnost ukrépanja -i -- ž v mednarodnem pravu odgovornost vsake države, tudi mednarodne skupnosti kot celote, da ukrepa, ko pride do najhujših mednarodnih kaznivih dejanj, npr. do genocida

generálni pravobranílec -ega -lca m v pravu EU član Sodišča EU, ki v pomembnejših postopkih poda sklepne predloge o rešitvi zadeve

Posebno skupino s sistemsko dodanimi pojasnili predstavljajo tudi termini, ki označujejo pojme s področja ekonomije v pravu, in termini s področja medicinskega prava, ki označujejo zlasti pojme v okviru pravic pacientov in obligacijskopравnih razmerij med pacientom in zdravnikom.

Primer:

bonitétna océna -e -e ž v [ekonomiji](#) kazalnik, ki opisuje plačilno sposobnost subjekta

načélo záúpnosti -a -- s v [medicinskem pravu](#) načelo, po katerem ima pacient pravico do tajnosti osebnih podatkov, vključno s podatki o obisku pri zdravniku in drugimi podrobnostmi o svojem zdravljenju

V PTS so še nekatera druga pojasnila, npr. v *javnem naročanju*, v *pravdnem postopku*, v *kazenskem postopku*, v *upravnem postopku*, ki pa niso sistematično pripisana vsem terminom, ki označujejo pojme s teh področij, ampak samo tistim, pri katerih iz definicije ni takoj razvidno, da gre za pojem s tega področja in je tako informacija bolj celovita. Najpogosteje to velja za termine z več definicijami.

Primer:

razprávo načélo -ega -a s **1.** v [pravdnem postopku](#) načelo, po katerem je stranka dolžna navesti dejstva, s katerimi utemeljuje svoje zahteve, ter predlagati dokaze za svoje trditve, sodišče pa praviloma ne sme ugotavljati dejstev in izvajati dokazov po uradni dolžnosti **2.** v [kazenskem postopku](#) načelo, po katerem lahko tudi stranki navajata dejstva, predlagata dokaze in sodelujeta pri zbiranju drugega procesnega gradiva, ki je podlaga za odločitve **3.** v [upravnem postopku](#) načelo, po katerem oseba v položaju stranke v postopku lahko sebi v korist navaja dejstva in izpodbija nasprotno navedbo in ugotovitve upravnega organa, za kar pa mora predložiti dokaze

Omeniti velja še pojasnilo v *nekaterih pravnih sistemih*, dodano terminom, ki označujejo pojme iz drugih pravnih sistemov, pri katerih pa so avtorji slovarja menili, da jih je smiselno vključiti tudi v PTS.

Primer:

precédens -a m v [nekaterih pravnih sistemih](#) sodba višjega ali najvišjega sodišča, ki je zavezujoča za odločanje v kasnejših podobnih primerih

Sopomenke

Definiciji sledi morebitna sopomenka ali več sopomenk. Sopomenskost je pojav, ko isti pojem označuje več terminov, pri čemer ti v rabi niso povsem enakovredni. Sopomenko uvaja oznaka S.

Primer:

naturálna obvéznost -e -i ž obveznost, ki ji pravo ne priznava popolnega pravnega varstva in je ni možno iztožiti S: [narávná obvéznost](#), [něiztožljíva obvéznost](#)

S polnim slovarskim sestavkom je torej prikazan prednostni termin, neprednostni termin pa je naveden kot sopomenka. Tudi ta je prikazana kot iztočnica, in sicer v kazalčnem slovarskem sestavku, v katerem s puščico usmerja na prednostni termin. Oba termina pa označujeta isti pojem.

Kazalčni slovarski sestavek

Neprednostni termini nimajo definicije, ampak s puščico usmerjajo k terminu, ki označuje isti pojem in ga je stroka opredelila kot priporočljivejši termin. Neprednostni termin je torej prikazan v kazalčnem slovarskem sestavku, v katerem je usmerjen na nadrejeni termin, ki je prikazan v polnem slovarskem sestavku.

Primer:

načelo nêintervêncije -a -- s v mednarodnem pravu ► načêlo nêvmešãvanja

načêlo nêvmešãvanja -a -- s v mednarodnem pravu načêlo, po katerem je subjektom mednarodnega prava prepovedano vmešãvanje v zadeve, ki sodijo v notranjo pristojnost države **S**: načêlo nêintervêncije

Kadar neprednostni termin usmerja na termin, ki označuje več pojmov in ima zato več definicij, je prednostnemu terminu v oklepaju dodana številka, ki nakazuje, kateri pojem označuje oz. na katero definicijo se neprednostni termin nanaša.

Primer:

držãva nêpogódbenica -e -e ž ► trêtja držãva (1)

držãva nêčlãnica -e -e ž ► trêtja držãva (2)

trêtja držãva -e -e ž **1.** držãva, ki ni pogodbenica določenega meddržavnega sporazuma **S**: držãva nêpogódbenica **2.** držãva, ki ni člãnica določene mednarodne organizacije, npr. EU **S**: držãva nêčlãnica

Poseben tip kazalčnega slovarskega sestavka predstavljajo latinski termini, ki so praviloma usmerjeni na slovenske termine.

Primer:

reservatio mentalis -- -- [rezervãcijo mentãlis] (LAT.) ► míselni pridřžek

míselni pridřžek -ega -žka m zavestno nesoglasje med voljo in izjavo, pri katerem stranka izjavi nekaj, v mislih pa ima nekaj drugega **S**: mentãlna rezervãcija, reservatio mentalis, tíhi pridřžek

Izjema so le tisti latinski termini, za katere ni splošno uveljavljenega slovenskega termina.

Primer:

exceptio illegalis -- -- [ekscêpcijo ilegãlis] (LAT.) pravni institut izločitve protiustavnega ali nezakonitega predpisa v sodnem in upravnem postopku s hkratno neposredno uporabo drugega predpisa višjega ranga

Tipični kazalčni slovarski sestavek je tudi krajšava, ki usmerja na svojo razvezavo. Pri terminu, iz katerega je krajšava tvorjena, jo uvaja oznaka **K**. Krajšave so lahko kratice ali okrajšave.

Primer:

GÍZ -a m krat. ► gospodãrsko interésno združenje

gospodãrsko interésno združenje -ega -ega -a s **K**: GÍZ združenje dveh ali več gospodarskih subjektov zaradi pospeševanja gospodarske dejavnosti

d. d. -ja [dedé] m okrajš. ► délniška družba

délniška družba -e -e ž **K**: d. d. gospodarska družba, katere osnovni kapital je razdeljen na delnice

Tanja Fajfar

Mateja Jemec Tomazin

Mojca Žagar Karer

Krajšave in oznake

[]	oglati oklepaj za navajanje izgovora
()	okrogli oklepaj za navajanje razvezave kratice iz citatnega tujejezičnega termina
1., 2.	oznaka posamezne definicije, kadar en termin označuje več pojmov
(1, 2)	oznaka definicije pojma, ki ga označuje neprednostni termin v kazalčnem slovarskem sestavku
▶	puščica za usmerjanje k prednostnemu terminu
ANG.	oznaka citatnega angleškega termina
FR.	oznaka citatnega francoskega termina
ITA.	oznaka citatnega italijanskega termina
LAT.	oznaka citatnega latinskega termina
S:	oznaka za navajanje sopomenk
K:	krajšava: oznaka za navajanje kratic ali okrajšav
krat.	kratica
okrajš	okrajšava
m	samostalnik ali samostalniška besedna zveza moškega spola
s	samostalnik ali samostalniška besedna zveza srednjega spola
ž	samostalnik ali samostalniška besedna zveza ženskega spola
mn.	množina

Slovar

A

a dáto menica - - - -e ž ▶ menica oddnévnica

a non domino pridobitev - - - - -tve [a nôn dómino] ž pridobitev lastninske pravice od razpolagalno nesposobne osebe

a vísta menica - - - -e ž ▶ menica vpoglednica

aberratio ictus - - - - [aberácijo íktus] (LAT.) ▶ zgrešeni udar

abolícija -e ž **1.** odpustitev ali ustavitev kazenskega pregona ali pregona za prekršek z amnestijo ali pomilostitvijo **2.** odprava določene kazenske sankcije, npr. smrtne kazni

abrogácija -e ž razveljavitev ali odprava celotnega pravnega akta, npr. zakona

abrogacíjska klávzula -e -e ž pravna določba v splošnem pravnem aktu, s katero se drug splošni pravni akt v celoti razveljavi ali odpravi

abrogatívni referéndum -ega -a m ▶ razveljavitveni referéndum

absolutio ab actione - - - - - [apsolúciyo ab akcijóne] (LAT.) ▶ zavrńitev zahtévká

absolutio ab instantia - - - - - [apsolúciyo ab instáncija] (LAT.) ▶ zavřjenje tóžbe

absolutna céna -e -e ž v ekonomiji cena dobrine, izražena v denarju

absolutna človékova pravíca -e -e -e ž človékova pravica, ki je ni dopustno omejevati ne v miru ne v vojni, npr. prepoved smrtne kazni, mučenja, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja

absolutna néveljávnost -e -i ž ▶ níčnost

absolutna pravíca -e -e ž pravica, ki jo je mogoče uveljavljati nasproti vsakomur

absolutna síla -e -e ž síla, ki se ji oseba ne more upreti in zato njeno ravnanje, izvršeno pod vplivom takšne síle, ni kaznivo dejanje
S: vis absoluta

absolutna sódna pristójnost -e -e -i ž pristojnost sodišč določene države v razmerju do tujih sodišč in do drugih domačih organov

absolutna večína -e -e ž nadpolovično število vseh članov določenega kolegijskega ali vililnega telesa

absolutni dohódek -ega -dka m v ekonomiji dohodek najslabšega, še zaposlenega proizvodnega faktorja

absolutni nújni dédič -ega -ega -a m nújni dedič zaradi bližnje sorodstvene ali osebne povezanosti z zapustnikom, ki mu ni treba izpolnjevati dodatnih pogojev

absolutni rók -ega -a m datumsko določen rok, do katerega koledarskega dne naj se opravi dejanje v postopku, npr. rok za vložitev dohodninske napovedi do 31. julija S: dies ad quem

absolutni vétó -ega -a m veto upravičenega organa ali nosilca državne oblasti, s katerim dokončno zavrne uveljavitev zakona, ki ga je sprejel parlament

absolutni zastarálni rók -ega -ega -a m

1. rok, ki poteče od dneva, ko je zastaranje za odmero, vračilo ali izterjavo davka začelo teči, zaradi česar davčna obveznost ali pravica do vračila davka preneha **2. do leta 2008** rok, po preteku katerega nastopi zastaranje pregona ali izvršitve sankcije ne glede na vmesna pretrganja

absolutno bístvena kršítev dolóčb postópka - - -e -tve - - - - ž bistvena kršitev določb postopka, za katero se šteje, da vpliva na zakonitost odločbe

absolutno nësposóbná pričá - - -e -e ž oseba, ki zaradi telesnih ali duševnih pomanjkljivosti ne more biti zaslišana kot pričá

absolutno níčna civilna sôdba - - -e -e -e ž civilna sôdba, ki zaradi hude procesne kršitve ne more postati pravnomočna in izvršljiva ter ne more imeti nobenega pravnega učinka, tudi če formalno ni razveljavljena, npr. sôdba, izdana proti osebi, ki v državi uživa imuniteto

A

absolutno nična upravná odlóčba -- -e -e
-e ž upravná odlóčba, ki zaradi hude kršitve pravnih pravil ne pridobi pravnih učinkov, ne postane dokončna, pravno močna in izvršljiva, tudi če formalno ni odpravljena, npr. odlóčba, katere izvršitev bi povzročila kaznivo dejanje

absolutno predpisana kázen -- -e -zni ž
predpis ene same kazni v zakonu za posamično kaznivo dejanje, ki jo sodišče mora izreči v predpisani višini in obliki, brez možnosti upoštevanja individualnih okoliščin **S:** absolutno zagrožena kázen

absolutno zagrožena kázen -- -e -zni ž ▶
absolutno predpisana kázen

absorpcijska sposobnost -e -i ž sposobnost države ali organizacije za uspešno prejetje in uporabljanje sredstev, namensko dodeljenih ali črpanih iz nekega zunanega vira

absorpcijsko načelo -ega -a s ▶ načelo absorpcije

abstráčna krívda -e -e ž krívda, ki se presoja po ravnanju ali skrbnosti povprečnega človeka, npr. po skrbnosti dobrega gospodarja

abstráčna obveznost -e -i ž obveznost, ki ni odvisna od kavze

abstráčna odškodnína -e -e ž odškodnína, izračunana na podlagi ocene škode nekega predvidenega obsega in ne glede na konkretno izraženo škodo v premoženju oškodovanca

abstráčna pravíca -e -e ž pravica, pri kateri ima nosilec načelno možnost, da jo uveljavlja

abstráčna tradícija -e -e ž realno dejanje izročitve premičnine, s katerim se veljavno prenese lastninska pravica na premičnini ne glede na obstoj veljavnega zavezovalnega pravnega posla

abstráčna ustavnosódna presója -e -e -e ž ustavnosodna presoja zakonov in drugih predpisov, ne da bi obstajal konkreten pravni spor

abstráktni dejánski stán -ega -ega -ú m vnaprejšnji opis pravno pomembnih okoliščin, ki jih tipsko pravno pravilo predpisuje za nastop pravne posledice

abstráktni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, ki ni odvisen od kavze, npr. menica, ček

abstráktni uprávni ákt -ega -ega -a m upravni akt, ki ga izda upravni organ kot splošni

akt v obliki izvedbenega predpisa ali akta za izvrševanje javnega pooblastila, npr. pravilnik ministrstva, odredba regulatorne agencije

abstráktni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, pri katerem pravica iz papirja obstaja ne glede na veljavnost temeljnega razmerja, ki je podlaga za njegovo izdajo, npr. menica

abstráktno právno pravílo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki vnaprej določa, kako naslovljenec mora ali sme ravnati

abstráktno zavarováanje -ega -a s zavarovanje obligacijske obveznosti, ki je samostojno in neodvisno od temeljnega posla **S:** neakcesórno zavarováanje

accidentale negotii -- -- [akcidentále negócií] (LAT.) ▶ slučajna sestavína pravnega posla

acquis communautaire -- -- [akí kominotêr] (FR.) v pravu EU celota pravnega sistema EU s pravicami in obveznostmi, ki iz njega izhajajo za države članice EU in posameznike

acta iure gestionis -- -- -- [ákta júre gestijónis] (LAT.) ▶ ákt uprávnega poslovánja

acta iure imperii -- -- -- [ákta júre impèrii] (LAT.) ▶ oblástni ákt

actio confessoria -- -- [ákcijo konfesórija] (LAT.) ▶ konfesórna tóžba

actio libera in causa -- -- -- -- [ákcijo líbera in káuza] (LAT.) pravno načelo, po katerem je storilec kaznivega dejanja odgovoren za kaznivo dejanje, izvršeno v neprištevnosti, ki si jo je sam povzročil

actio negatoria -- -- [ákcijo negatórija] (LAT.) ▶ negatórna tóžba

actio Pauliana -- -- [ákcijo paulijána] (LAT.) ▶ izpodbíjanje dolžnikovih pravnih dejánj

actio popularis -- -- [ákcijo populáris] (LAT.) ▶ populárna tóžba

actio Publiciana -- -- [ákcijo publicijána] (LAT.) ▶ publicijánska tóžba

ad hoc árbitér -- -- -tra [ad hók] m ▶ prilóžnostni árbitér

ad hoc arbitráža -- -- -e [ad hók] ž ▶ prilóžnostna arbitráža

ad hoc bílaterálna diplomácija -- -- -e -e [ad hók] ž v mednarodnem pravu bilateralna diplomácija, ki poteka v okviru specialnih misij zaradi urejanja dvostranskih odnosov

ad hoc múltilaterálna diplomacija - - - - -e

-e [ad hók] ž v mednarodnem pravu multilateralna diplomacija, ki poteka in obliki občasnega sestajanja predstavnikov držav ali mednarodnih organizacij zaradi urejanja zadev, vprašanj mednarodnega pomena na kongresih in konferencah

ad hoc sodnik - - - -a [ad hók] m ▶ nadomestni sodnik

adekvatna vzročnost -e -i ž vzročnost, pri kateri je vzrok samo tisti dejavnik, ki redno in praviloma povzroči določeno posledico

adhezija -e ž **1.** v mednarodnem pravu pravno dejanje države, s katerim izrazi voljo, da sprejme samo nekatera načela ali pravila iz mednarodne pogodbe, s katero sicer ni zavezana **2.** v mednarodnem pravu ▶ pristop k mednarodni pogodbi

adhezijska pogodba -e -e ž ▶ pristopna pogodba (1)

adhezijski postopek -ega -pka m **1.** postopek, v katerem sodišče v okviru drugega postopka odloča o vprašanju, ki ni predmet glavnega postopka **2.** odločanje o premoženjskoprnem zahtevku v okviru kazenskega postopka **S:** pridrúžni postopek

administracija -e ž ▶ uprava (1)

administrativna mēja -e -e ž v mednarodnem pravu meja, ki ločuje različne administrativne enote znotraj države in se lahko uporabi za meddržavne razmejitev v primeru ozemeljskih sprememb in nastanka novih držav **S:** upravná mēja

administrativna ovíra -e -e ž administrativno breme, ki je z vidika javnega interesa ali drugih v določenem pravnem razmerju zaščiteneh pravnih interesov nepotrebno ali nesorazmerno za udeležence v postopku, npr. dolžnost stranke, da pridobi potrdilo o podatkih iz uradne evidence **S:** birokrátska ovíra

administrativna prepóved -e -i ž ▶ upravná izplačilna prepóved

administrativna táksa -e -e ž ▶ upravná táksa

administrativna unija -e -e ž v mednarodnem pravu zveza držav, ki ureja vprašanja na določenem tehnično-upravnem področju, npr. Svetovna poštna unija

administrativno bréme -ega -éna s materialnopravna ali procesna obveznost, predpisana za stranke v pravnih razmerjih, potrebna

za pridobitev določene pravice ali pravne koristi, ki je lahko potrebna in sorazmerna za materialnopravno presojo

admonítivna sánkcija -e -e ž ▶ opozorilna sánkcija

adnotácija -e ž ▶ zaznámba

adópcija -e ž ▶ posvojítev

adoptánt -a m ▶ posvojíteelj

adoptíranec -nca m ▶ posvojéneec

adoptívni otrók -ega -óka m ▶ posvojéneec

adoptívni stárš -ega -a m ▶ posvojíteelj

AEO -ja [aeó] m (ANG. *authorized economic operator*) krat. ▶ pooblaščení gospodárski subjékt

afekcijska céna -e -e ž ▶ céna posébné priljúbljenosti

afiliácija -e ž pridružitve družbe ali podjetja drugi družbi ali podjetju

afirmatívna diskriminácija -e -e ž ▶ pózitivna diskriminácija

afirmatívna litiskontestácija -e -e ž domneva, po kateri se pasivnost stranke v postopku razume kot priznanje nasprotnikovih trditev **S:** pózitivna litiskontestácija

agencija -e ž **1.** pravna oseba javnega prava, ki neodvisno izvaja regulatorne in druge upravne zadeve na določenem področju, npr. agencija za energijo, agencija za trg vrednostnih papirjev, agencija za raziškovalno dejavnost, agencija za zdravila **2.** državni organ v sestavi ministrstva, ki izvaja strokovne in upravne naloge na določenem področju, npr. agencija za okolje **3.** ▶ agencijska pogodba

agencija za zagotavljanje začásnega déla

-e - - - - - ž fizična ali pravna oseba, ki sklepa pogodbe o zaposlitvi z delavci, zaposlenimi pri njej, da bi jih napotila k uporabniku, kjer začasno delajo pod njegovim nadzorom in v skladu z njegovimi navodili **S:** zaposlítvena agencija

agencija za zavaróvalni nadzór -e - - - - - ž samostojni in neodvisni državni organ, ki nadzoruje poslovanje zavarovalnic, zavarovalnih zastopnikov in posrednikov ter drugih subjektov, ki izvajajo zavarovalne posle ali storitve

agencijska pogodba -e -e ž pogodba, s katero se agent zaveže, da si bo trajno

A

prizadeval iskati stranke za svojega naročitelja **S:** agencija (3), pogodba o trgovinskem zastópanju, pogodba o trgovskem zastópanju, trgovsko zastópanje, zastópníška pogodba

agènt del credere -ènta -- -- [del krédere] m agent, ki odgovarja za izpolnitev obveznosti iz pogodbe, ki je sklenjena z njegovim sodelovanjem

agènt -ènta m stranka agencijske pogodbe, ki si trajno prizadeva iskati stranke za svojega naročitelja **S:** trgovínski zastópnik, trgovíski zastópnik

agènt provokátor -ènta -ja m oseba, ki drugo osebo napelje ali ji pomaga pri storitvi kaznivega dejanja z namenom, da jo ovadi

agregátna odškodnina -e -e ž skupni znesek denarne odškodnine ali drugega nadomestila v kolektivni odškodninski sodbi ali kolektivni poravnavi

agregátna ponúdba -e -e ž v ekonomiji vse dobrine in storitve, ki so jih ponudniki v nekem gospodarstvu pripravljeni in sposobni ponuditi pri določenih cenah

agregátno povpraševanje -ega -a s v ekonomiji vse dobrine in storitve, ki so jih povpraševalci v nekem gospodarstvu pripravljeni in sposobni kupiti pri določenih cenah

agremá -ja m v mednarodnem pravu privolitev države sprejemnice, da se za vodjo diplomatskega predstavništva države pošiljateljice imenuje določena oseba

agresíja -e ž **1.** v mednarodnem pravu protipravni oboroženi napad države na drugo državo, npr. invazija, okupacija tujega ozemlja, bombardiranje, pomorska blokada, tudi dopustitev, da druga država uporabi državno ozemlje za napad na tretjo državo, ali pošiljanje oboroženih skupin v imenu države, katerih delovanje na ozemlju napadene države je primerljivo z drugimi oblikami protipravnega oboroženega napada **S:** agresívno dejánje **2.** v mednarodnem pravu mednarodno hudodelstvo posameznika, za katero ta individualno kazensko odgovarja **S:** agresívno dejánje

agresívna vójna -e -e ž v mednarodnem pravu ► napadálna vójna

agresívno dejánje -ega -a s v mednarodnem pravu ► agresíja (1, 2)

aide-mémoire -- [édmemoár] (FR.) v mednarodnem pravu diplomatski način zapisa o ustnih razgovorih, ki razlaga vladno dejanje ali

stališče ali ponuja določene predloge in na koncu vsebuje datum, ne pa podpisa, naslova ali žiga veleposlaništva

akcelerátor -ja m v ekonomiji razmerje med naložbami in spremembo porabe, ki jo naložbe izzovejo, če vrednost tega razmerja presega ena

akcépt -a m izjava naslovljenca, da sprejema poziv

akcépt meníce -a -- m izjava trasata, da sprejema poziv trasanta, naj izpolni menično obveznost **S:** sprejem meníce

akcépt nakazíla -a -- m izjava asignata, da sprejema poziv asignanta, s čimer asignatar pridobi pravico zahtevati izpolnitev obveznosti od asignata **S:** sprejem nakazíla

akcépt ponúdbje -a -- m ► sprejem ponúdbje

akceptánt -a m trasat, ki akceptira menico in s tem postane glavni menični dolžnik **S:** sprejemník meníce

akceptírana meníca -e -e ž menica, v kateri je trasat sprejel trasantov poziv za plačilo menice **S:** sprejéta meníca

akcéptna bánka -e -e ž banka, ki akceptira menico in s tem postane zavezana poravnati obveznost iz menice

akcéptni akreditív -ega -a m dokumentarni akreditív, pri katerem banka po predložitvi dokumentov akceptira menico

akcéptni kredít -ega -a m kredit, ki ga odobri banka in se pri tem zaveže, da bo akceptirala menico do določene vsote

akcéptni nálog -ega -a m nalog, ki ga upnik da organizaciji za izvajanje plačilnega prometa, da ob dospelosti prenese sredstva z dolžnikovega na upnikov račun

akcesíja -e ž **1.** ► prírást (2) **2.** v mednarodnem pravu ► pristóp k mednárodni pogodbi

akcesórna bánčna garancíja -e -e -e ž ► odvisna bánčna garancíja

akcesórna obvéznost -e -i ž obveznost, katere obstoj je odvisen od glavne obveznosti, npr. porošstvo, zamudne obresti **S:** odvisna obvéznost, stránska obvéznost

akcesórna pravíca -e -e ž pravica, ki ni samostojna, temveč je v svojem nastanku in obstoju vezana na obstoj glavne pravice **S:** odvisna pravíca, stránska pravíca

akcesórni ákt -ega -a m soglasje ali drugi interni materialni akt organa, ki nima neposrednih pravnih učinkov na položaj stranke

niti zanj ni predvideno samostojno pravno varstvo, vendar je podlaga za izdajo zbirne odločbe po drugem organu, npr. soglasje za izdajo dovoljenja za javno prirediteljev z udeležbo živali

akcesórni právní pôsel -ega -ega -sla m

pravni posel, katerega veljavnost je vezana na veljavnost drugega pravnega posla, npr. ara
S: stránski právní pôsel

akcesórnost udeléžbe -i -- ž pravilo, po

katerem je ravnanje napeljevalca in pomagača kaznivo le, če glavni storilec kaznivo dejanje dokonča ali izvrši poskus kaznivega dejanja
S: odvisnost udeléžbe

ákciya -e ž ► délnica (1, 2)

akcijska svobôda -e -e ž pravica sindikatov in delodajalcev ter njihovih organizacij, da brez omejitev in ovir zakonito izvajajo vse aktivnosti, ki sodijo v njihovo pristojnost, npr. varstvo posamičnih pravic delavcev, kolektivno pogajanje, tristranski socialni dialog, organiziranje in vodenje stavke

akcijski načít -ega -a m politični dokument, ki opredeljuje politične usmeritve in prednostne naloge načrtovanih ukrepov

akcijski prográm -ega -a m program ukrepov za doseganje zelenih ciljev političnega delovanja

aklamácija -e ž soglasna izvolitev ali sprejem, potrditev splošnega pravnega akta, npr. ustave, zakona

akontácija dávka -e -- ž obveznost plačila davka pred dokončnim nastankom davčnega dolga
S: prèdplačilo dávka

akreditácija -e ž v mednarodnem pravu uradna pravilna pooblastitev predstavnika države za njeno zastopanje v tuji državi ali pri mednarodni organizaciji

akreditív -a m **1.** pismo, s katerim banka naroča drugi ustanovi ali osebi, naj ob izpolnitvi določenih pogojev izplača določeno vsoto v korist določene tretje osebe **2.** v mednarodnem pravu uradno pisno pooblastilo diplomatu države pošiljateljice, da zanj opravlja diplomatske funkcije v tuji državi ali mednarodni organizaciji **3.** v mednarodnem pravu ► poverilno pismo

akreditívna bánya -e -e ž banka, ki izda dokumentarni akreditiv

akreditívna prodáya -e -e ž prodajna pogodba, v kateri je plačilo dogovorjeno z dokumentarnim akreditivom
S: akreditívni kúp

akreditívni ček -ega -a m ► bánčni ček

akreditívni kúp -ega -a m ► akreditívna prodáya

akreditívni upravičenec -ega -nca m oseba, ki je upravičena zahtevati izplačilo zneska iz dokumentarnega akreditiva

akreditívno písmo -ega -a s v mednarodnem pravu ► poverilno písmo

akrescénca -e ž ► prirást (1, 3)

ákt mílosti -a -- m pravni akt, ki ga izda državni poglavar ali zakonodajni organ, s katerim se ublaži pravni položaj obsojencev ali oseb, ki bi bile lahko izpostavljene pregonu zaradi kaznivega ravnanja

ákt o pristópu -a -- -- m akt, ki je sestavni del pristopne pogodbe in ureja specifična vprašanja pristopa za posamezno članico v skladu z rezultati pristopnih pogajanj

ákt o ratifikáciji -a -- -- m v mednarodnem pravu ► lístina o ratifikáciji

ákt o spremémbi ustáve -a -- -- -- m splošni pravni akt z ustavno močjo, npr. ustavni zakon, ustavni amandma, zakon o spremembi ustave, ki spreminja ali dopolnjuje ustavo

ákt o ustanóvitvi -a -- -- m pravni akt, s katerim se oblikuje pravna oseba, navadno v gospodarskem pravu, ali upravni organ, npr. vladna služba
S: ustanóvitveni ákt

ákt uprávnega poslovánja -a -- -- m akt, s katerim upravni ali drug organ pri izvrševanju upravne funkcije upravlja in razpolaga s svojim premoženjem ter vstopa v civilna razmerja ali jih izvršuje
S: acta iure gestionis

aktíva -e ž v ekonomiji del bilance stanja, ki ponazarja sredstva, ki jih ima podjetje

aktivna legitimácija -e -e ž upravičenje osebe, da v pravnem prometu, sodnem postopku ali upravnem postopku uveljavlja svojo pravico

aktivna menična sposobnost -e -e -i ž sposobnost biti nosilec pravic iz menice

aktivna obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera za posojena sredstva z vidika upnika

aktivna obvéznost -e -i ž ► pózitivna obvéznost

aktivna plačilna bilánca -e -e -e ž v ekonomiji pozitivna razlika med vsoto salda tekočega računa, salda kapitalskega in salda finančnega računa brez upoštevanja spremembe v rezervah centralne banke

A

aktivna politika zaposlovanja -e -e -- ž
ukrepi, s katerimi država ustvarja pogoje za povečanje zaposlenosti, zmanjšanje brezposelnosti, povečanje zaposljivosti oseb na trgu dela ter povečanje konkurenčnosti in prožnosti delodajalcev

aktivna procesna legitimacija -e -e -e ž
pravica stranke, da v konkretni zadevi vloži tožbo ali na drug način sproži postopek pred pristojnim organom **S:** v pravnem postopku
právdno upravičenje

aktivna solidarnost -e -i ž ► solidarnost úpnikov

aktivna stečajna mása -e -e -e ž premoženje v stečajni masi, ki prinaša prihodke, npr. podjetje, ki deluje v stečajnem postopku

aktivna stranka -e -e ž stranka, ki sproži sodni, upravni ali kateri drug postopek, npr. v pravnem postopku tožeča stranka, v nepravdnem postopku predlagatelj, v izvršilnem postopku upnik

aktivna stvarna legitimacija -e -e -e ž pravica osebe, da uveljavlja svojo pravico iz določene materialnopravnega razmerja

aktivna volilna pravica -e -e -e ž pravica državljana določene države ali osebe, ki je državljan tuje države in ima na ozemlju določene države prijavljeno stalno prebivališče, da glasuje na volitvah

aktivni bánčni pôsel -ega -ega -sla m v ekonomiji
bančni posel, v katerem je banka upnik

aktivni dávní subjékt -ega -ega -a m država ali samoupravna lokalna skupnost, ki na podlagi svoje suverene oblasti predpisuje obveznost plačila davkov in davke tudi pobira

aktivni subjékt kaznivega dejánja -ega -a -- -- m ► storilec kaznivega dejanja

aktivno iskánje zaposlitve -ega -a -- s dolžnost iskalca zaposlitve, da redno spremlja objave prostih delovnih mest in izvaja dogovorjene aktivnosti, določene v zaposlitvenem načrtu, npr. da se pravočasno prijavlja na prosta delovna mesta, odziva na napotnice zavoda za zaposlovanje in drugih izvajalcev

aktivno oplemenítenje -ega -a s posebni carinski postopek, s katerim se blago uvozi z namenom, npr. obdelave, predelave, dodelave ali popravila, za omogočanje ali olajšanje izdelave pridobljenih proizvodov, ki so praviloma namenjeni izvozu

aktivno personalitétno načélo -ega -ega -a s načelo o uporabi kazenske zakonodaje

proti lastnemu državljanu, ki v tujini izvrši kaznivo dejanje **S:** nacionalno načélo

aktivno prebíválstvo -ega -a s osebe v določeni starostni skupini, navadno med 15. in 65. letom starosti, ki so zaposlene ali registrirane kot brezposelne osebe

aktivno sòspórništvo -ega -a s v pravnem postopku sosporništvo, pri katerem nastopa več oseb na strani tožeče stranke

áktorska kávcija -e -e ž ► tožniška várščina

akuzatórni postópek -ega -pka m ► obtóžni postópek

akvizícija -e ž trenutek nastopa dedičeve pridobitve dediščine

akvizitórno zastáranje -ega -a s zastaranje, za katero se zahteva, da poteče zastaralni rok in da storilec ne izvrši novega kaznivega dejanja

aleatórna pogódba -e -e ž ► tvégana pogódba

alíbi -ja m trditev ali dokaz, da je bil domnevni storilec v času izvršitve kaznivega dejanja na drugem kraju ali da ni bil na kraju dejanja

alíkvótni dél -ega -a m del, ki pripade komu in deli celoto brez ostanka, npr. solastninski delež na neki stvari

aliméntacija -e ž ► prežívljanje

aliméntacijski spòr -ega spòra m ► prežívniški spòr

aliménti aliméntov m mn. ► prežívna

áliud -a m izpolnitev, pri kateri da stranka v izpolnitev drug predmet, kot je dogovorjeni predmet izpolnitve, zaradi česar obveznost ni izpolnjena

alográfska oporóka -e -e ž oporoka, za katero ni pomembno, kdo jo napiše in kako je napisana, mora pa jo oporočitelj v prisotnosti dveh prič podpisati in izjaviti, da je napisano njegova poslednja volja

alokacijska učinkovitost -e -i ž optimalna razporeditev proizvodnih virov, ki je na popolnem konkurenčnem trgu dosežena, če je tržna cena enaka mejnim stroškom

alónža -e ž ► podáljšek meníce

alotmájska pogódba -e -e ž ► pogódba o najétju gostínskíh zmogljívoští

alternatívna kumulácija -e -e ž **1.** uveljavljanje več zahtevkov v isti tožbi v primeru alternativne obveznosti, tako da je z

izpolnitvijo enega od zahtevkov obveznost izpolnjena **2.** uveljavljanje več zahtevkov v upravnem postopku tako, da organ prizna enega od njih, npr. odloži ali dovoli obročno plačilo davka

alternativna obveznost -e -i ž obveznost, pri kateri je določenih več predmetov izpolnitve, med katerimi izbira dolžnik, če ni drugačnega dogovora **S:** izbirna obveznost

alternativna ponúdba -e -e ž ponudba, v kateri ima stranka pravico izbirati med več obveznostmi

alternativna vzročnost -e -i ž vzročnost, pri kateri ni dvoma, da je škodo povzročila ena izmed več med seboj povezanih oseb, ni pa mogoče ugotoviti, katera, zaradi česar so vse solidarno odgovorne

alternativni ček -ega -a m ček, ki poleg imena remitenta vsebuje klavzulo »ali prinositelju«

alternativno glasovanje -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih glasovanje v večinskem volilnem sistemu, pri katerem je za izvolitev potrebna absolutna večina

alternativno navezovanje -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu kolizijsko pravilo, ki omogoča uporabo več pravnih sistemov po izbiri

alternativno pravno pravilo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki vsebuje dvoje ali več primarnih dispozicij, izmed katerih se naslovljenec odloči za eno **S:** disjunktívno pravno pravilo

alternativno predpisana kázen -- -e -zni ž določitev več kazni v zakonu za posamezno kaznivo dejanje, med katerimi sodišče izbere eno in jo izreče, npr. zapor ali denarna kazen

alternativno reševanje spórov -ega -a -- s reševanje sporov zunaj sodnega ali upravnega postopka ali pridruženo sodnemu ali upravnemu postopku, npr. z arbitražo, mediacijo **S:** izvensóдно reševanje spórov

amandmá -ja m **1.** dopolnilni ali spreminjalni predlog k splošnemu pravnemu aktu, npr. zakonu, v postopku njegovega sprejemanja **2.** v nekaterih pravnih sistemih sprejeta dopolnitev ali sprememba splošnega pravnega akta, navadno ustave, ki oblikovno ne posega v izhodiščno besedilo

ambasáda -e ž v mednarodnem pravu ► vèleposlá-ništvo

ambasádor -ja m v mednarodnem pravu ► vèleposlá-nik

amnestija -e ž akt milosti, ki ga v obliki splošnega pravnega akta, navadno zakona, sprejme zakonodajni organ, in s katerim se ustavi kazenski pregon, zniža ali odpusti kazen ali se kako drugače ublaži pravni položaj obsojencev ali oseb, ki bi bile lahko izpostavljene pregonu zaradi kaznivega ravnanja

amnestijska klávozula -e -e ž v mednarodnem pravu klavzula v mirovnih pogodbah, ki omogoča podeljevanje amnestije

amortizácija -e ž **1.** v ekonomiji postopek odpisovanja vrednosti delovne priprave med njeno obratovalno dobo **2.** v ekonomiji znesek odpisa vrednosti delovne priprave

amortizácija hipotéke -e -- ž izbris zastarane hipoteke

amortizácija listine -e -- ž postopek razveljavitve listine, s katero se ustanavljajo, spremenjajo ali ukinjajo premoženjske pravice

amortizácija vrédnostnega papírja -e -- -- ž sodna razveljavitev izgubljenega ali uničenega vrednostnega papirja v fizični obliki

amortizacijska dôba -e -e ž **1.** v davčnem pravu predpisano obdobje uporabe opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih sredstev in naložbenih nepremičnin **2.** v ekonomiji obdobje, za katero se pričakuje, da bo delovna priprava opravljala svoje naloge

amortizacijska osnóva -e -e ž v ekonomiji znesek, od katerega se obračunava amortizacija

amortizacijska stópnja -e -e ž v ekonomiji letni odstotek odpisov vrednosti delovne priprave, izračunan kot obratna vrednost amortizacijske dobe, podane v letih

amortizacijski načrt -ega -a m načrt odplačevanja posojila, navadno v obliki preglednice

amortizacijski odpís -ega -a m znižanje vrednosti premoženja zaradi amortizacije

amortizacijski postópek -ega -pka m nadomestitev vrednostnega papirja, če je listina poškodovana ali izgubljena

amortizacijski sklád -ega skláda m **1.** sredstva za kritje pri postopnem odpisu vrednosti osnovnih sredstev **2.** sredstva za postopno odplačevanje dolgoročnega posojila

analitični dávek -ega -vka m ► cedulárni dávek

A

analogia intra legem - - - - [analogíja intra légem] (LAT.) ► analogíja znótraj právnege pravíla

analogia iuris - - - [analogíja júris] (LAT.) ► právna analogíja

analogia legis - - - [analogíja légis] (LAT.) ► zakónska analogíja

analogija znótraj právnege pravíla -e - - - - ž pravno sklepanje, pri katerem se pravna posledica, ki se nanaša na izrecno navedene dejanske stanove v pravnem pravilu, razširi na druge dejanske stanove, ki v pravnem pravilu niso izrecno omenjeni, a so jim v bistvenem podobni **S:** analogia intra legem

anatocízem -zma m prepoved obrestovanja zapadlih in neplačanih pogodbenih in zamudnih obresti, ki pa ne velja za procesne obresti

anéks -a m dodatek, priloga k pravnemu aktu z enako pravno močjo kot pravni akt, npr. k pogodbi, proračunu, ki ga dopolnjuje, spreminja ali razčlenjuje

aneksija -e ž v mednarodnem pravu enostranska, prisilna in protipravna pripojitev državnega ozemlja k drugi državi **S:** priključitev ozémjla (2)

angléška klávzula -e -e ž klavzula v distribucijski pogodbi, s katero se določi pravica distributerja ali kupca, da sme kupiti enakovrsten predmet od drugega dobavitelja ali prodajalca, če mu slednji ponudi nižjo ceno ali boljše pogoje nakupa

animus belli gerendi - - - - [ánimus béli geréndi] (LAT.) v mednarodnem pravu volja voditi vojno, ki zahteva uporabo mednarodnega vojnega prava

animus contrahendi - - - [ánimus kontrahéndi] (LAT.) volja fizične ali pravne osebe, da postane stranka na pogodbi temelječega pravnega razmerja

animus domini - - - [ánimus dómini] (LAT.) volja imeti stvar za svojo **S:** animus rem sibi habendi

animus iniurandi - - - [ánimus injurándi] (LAT.) ► namèn razžalitve

animus lucri faciendi - - - - [ánimus lúkri facijéndi] (LAT.) ► pridobítni namèn

animus novandi - - - [ánimus novándi] (LAT.) ► prenovítveni namèn

animus possidendi - - - [ánimus posidéndi] (LAT.) ► poséstna volja

animus rem sibi habendi - - - - [ánimus rém sibi habéndi] (LAT.) ► animus domini

animus revocandi - - - [ánimus revokándi] (LAT.) volja oporočitelja, da prekličje svojo voljo, npr. oporoko

animus testandi - - - [ánimus testándi] (LAT.) volja oporočitelja, da napravi ali spremeni oporoko

ankétna brezpôselnost -e -i ž brezposelnost, ki se ugotavlja z anketiranjem izbranega vzorca gospodinjstev o obsegu opravljenega pridobitnega dela v določenem časovnem obdobju

ankétna komisija -e -e ž v mednarodnem pravu diplomatsko ali politično sredstvo mirnega reševanja mednarodnih sporov, ki preiskuje dejansko stanje v določenem sporu

anonimna kázenska ovádba -e -e -e ž kazenska ovadba, katere vložnik ni znan

anonimna pričá -e -e ž pričá, glede katere so zaradi zagotavljanja njene varnosti ali varnosti njenih bližnjih uporabljene ukrepi v kazenskem postopku, zaradi katerih njena identiteta ni znana obdolžencu in zagovorniku

anonimni pôrod -ega -óda m v nekaterih pravnih sistemih porod, pri katerem ženska ne razkrije svoje identitete, otrok pa je na voljo za posvojitev

anticipirana dokázna presója -e -e -e ž ► vnaprêjšnja dokázna presója

anticipirani poséstni konstitút -ega -ega -a m posestni konstitut, pri katerem gre za vnaprêjšnjo izročitev stvari, za katero prenosnik še ni pridobil razpolagalne sposobnosti

antidumping -a [antidámping] m oblastno določanje in izvajanje pravnih pravil, s katerimi se preprečuje dumping

antidumpinška carína -e -e [antidámpinška] ž ► antidumpinška dajátev

antidumpinška dajátev -e -tve [antidámpinška] ž dajátev, uvedena zaradi prenizke cene izdelka, ki se izvažá na carinsko območje carinske unije, v primerjavi s podobnimi izdelki, s katerimi se običajno trguje iz države izvoznice **S:** antidumpinška carína

antihrétska zastáva -e -e ž ► antihréza

antihréza -e ž pravica hipotekarnega upnika do pobiranja plodov, ki jih daje zastavljena nepremičnina, ali do drugačnega izkoriščanja nepremičnine **S:** antihrétska zastáva

antitrust -a m omejevanje tržne konkurence s sporazumi podjetij, usklajenimi ravnanji podjetij in sklepi združenj podjetij ter z zlorabami prevladujočega položaja enega podjetja ali več podjetij

anuitéta -e ž obrok, ki obsega obdobjni znesek vračila posojila in pripadajoče obresti

anuitétna obveznica -e -e ž obveznica, pri kateri se glavnica vrača v času trajanja posojila

anuitétno posojilo -ega -a s posojilo, ki se odplačuje v periodičnih obrokih, ki obsegajo plačilo dela glavnice in pripadajoče obresti

anulatórna klávzula -e -e ž v mednarodnem pravu ► skládnostna klávzula

apatrid -a m v mednarodnem pravu oseba, ki ni državljan nobene države, ker je državljanstvo izgubila ali ga še ni pridobila **S:** oséba brez državljanstva

apelácija -e ž zahteva, naj odločbo ponovno preizkusi sodišče, nadrejeno sodišču, ki je odločbo izdalo

apoén -a m v ekonomiji vrednost, na katero se glasi kovanec, bankovec ali vrednostni papir **S:** denominácija (2)

apostil -a m potrditev resničnosti podpisa, funkcije podpisnika listine in žiga ali pečata na listini, ki jo opravi pristojni organ države izvora listine, ki jo bo posameznik uporabljal v drugi državi in nadomešča postopek diplomatskega ali konzularnega potrjevanja tujih listin

apreciácija -e v ekonomiji povečanje vrednosti domače valute v primerjavi s tujo valuto v sistemu drsečih deviznih tečajev

aprehéncija -e ž ► zaposédba

aprehéncijska teorija -e -e ž teorija, po kateri je tatvina dokončana, ko storilec kaznivega dejanja z odvzemom stvari onemogoči razpolaganje z njo prejšnjemu imetniku in pride stvar v storilčevo dejansko razpolaganje

apropriácija -e ž izvirna pridobitev lastniške pravice na podlagi odločbe državnega organa

ára -e ž določen denarni znesek ali določena količina nadomestnih stvari, ki jo ena

stranka ob sklenitvi pogodbe izroči drugi stranki v znamenje, da je pogodba sklenjena

ára kot odstópnína -e -- -e ž ara, pri kateri je predvidena možnost odstopa od pogodbe

árbitér -tra m oseba, ki jo izbereta stranki, da odloči o sporu **S:** do leta 1999 razsodník

arbitrábilnost spôra -i -- ž lastnost pravnega razmerja, da se o njem sme odločati pred arbitražo

arbitrárna odločitev -e -tve ž odločitev sodišča ali upravnega organa, ki nima nikakršne podlage v zakonu ali zakonsko podlago presega

arbitrárnost -i ž ► samovoljnost (1)

arbitrátor -ja m strokovnjak, ki na podlagi dogovora strank ugotavlja določena dejstva, npr. naravo in stopnjo napak blaga, višino škode, in o tem poda mnenje, ki med strankami velja kot določilo pogodbe

arbitráža -e ž **1.** izvensodni način reševanja sporov, pri katerem stranke pooblastijo enega ali več arbitrov za rešitev medsebojnega spora **2.** s pogodbo med strankama ustanovljen organ za reševanje določenega civilnega, gospodarskega ali mednarodno-pravnega spora, sestavljen iz enega ali več arbitrov **S:** arbitrážni senát, arbitrážno sodišče, do leta 1999 razsodišče **3.** institucija, ustanovljena za organiziranje arbitražnega reševanja sporov, npr. Stalna arbitražna pri Gospodarski zbornici Slovenije **S:** institucionalna arbitráža, stálna arbitráža, stálno razsodišče

arbitrážna klávzula -e -e ž arbitražni sporazum, s katerim se stranki dogovorita glede reševanja morebitnega bodočega spora pred arbitražo, zapisan v obliki klavzule v glavni pogodbi med strankama **S:** kompromisórna klávzula

arbitrážna komisija -e -e ž **1.** komisija, ustanovljena za ugotovitev določenih spornih dejstev, npr. lastnosti dobavljenega blaga **2.** v mednarodnem pravu komisija, ustanovljena za celovito razrešitev spora

arbitrážna odlóčba -e -e ž **1.** odločba, izdana v arbitražnem postopku, ki je praviloma dokončna in po svojem učinku izenačena s pravnomočno sodno odločbo **S:** do leta 1999 razsódba **2.** v mednarodnem pravu odločba, s katero je v arbitražnem postopku odločeno o meddržavnem sporu, ki je praviloma dokončna in za stranke pravno zavezujoča

A

arbitražna pogodba -e -e ž ► arbitražni sporazum (1)

arbitražni dogovor -ega -a m ► arbitražni sporazum (1)

arbitražni postopek -ega -pka m postopek, ki poteka pred arbitražo, kadar se stranke z arbitražnim sporazumom dogovorijo, da naj bo za odločanje o nekem sporu ali o sporih, ki izvirajo iz določenega pravnega razmerja, pristojna arbitraža

arbitražni senát -ega -a m ► arbitražá (2)

arbitražni spòr -ega spòra m spor, o katerem se odloča v arbitražnem postopku

arbitražni sporazum -ega -a m 1. sporazum strank, da o njunem medsebojnem sporu, ki je že nastal ali utegne nastati iz določenega pravnega razmerja, odloča arbitraža in je lahko sklenjen kot samostojna pogodba ali kot del materialnopravne pogodbe
S: arbitražna pogodba, arbitražni dogovor, kompromis, pogodba o arbitraži, do leta 1999 pogodba o razsodišču 2. v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se stranke dogovorijo za predložitev spora v reševanje arbitraži

arbitražni tribunal -ega -a m v mednarodnem pravu navadno liho število posameznikov, ki so strokovnjaki za reševanje mednarodnih sporov in odločajo v postopku arbitraže

arbitražno právo -ega -a s pravo, ki ureja dopustnost arbitražnega sporazuma, pogoje za njegovo veljavnost, meje pristojnosti arbitraže, postopek pred arbitražo in učinke arbitražne odločbe

arbitražno sodišče -ega -a s ► arbitražá (2)

aretácija -e ž ► prijetje

argument avtoritété -ênta -- m ► argument hierarhije

argument hierarhije -ênta -- m pravnoteoretični argument, ki določa, da ima v primeru hkratne veljavnosti dveh pravnih pravil, ki na nasprotujoč si način urejata isti abstraktni dejanski stan, prednost tisto z višjo stopnjo pravne moči S: argument avtoritété

argument kronologije -ênta -- m ► časovni argument

argument precédensa -ênta -- m pravnoteoretični argument, ki določa, da mora v primeru pravne praznine ali v primeru več mogočih razlag istega pravnega pravila imeti

prednost tista razlaga, ki jo je sodišče ali drug državni organ pri oblastnem odločanju že sprejel ali uporabil

argument speciálnosti -ênta -- m pravnoteoretični argument, ki določa, da ima v primeru hkratne veljavnosti dveh pravnih pravil, ki na nasprotujoč si način urejata isti abstraktni dejanski stan, prednost tisto, ki se nanaša na ožje področje urejanja ali ožjo skupino oseb

argumentum a cohaerentia - - - - -

[argumentum a koheréncija] (LAT.) pravnoteoretični argument, ki določa, da je treba med možnimi razlagami izbrati tisto, ki v pravnem sistemu odpravlja notranja nasprotja med pravnimi pravili

argumentum a completudine - - - - -

[argumentum a kompletúđine] (LAT.) pravnoteoretični argument, ki določa, da je treba med možnimi razlagami izbrati tisto, ki odpravlja pravne praznine

argumentum a contrario - - - - -

[argumentum a kontrárijo] (LAT.) ► sklépanje po nasprótnem razlogovánju

argumentum a maiori ad minus - - - - -

-- [argumentum a majóri ad mínus] (LAT.) sklépanje, da pravna posledica velja za primer, ko se določena pravno pomembna okoliščina pojavlja z manjšo intenzivnostjo, če je pravno urejena za primer, pri katerem se pojavlja z večjo intenzivnostjo

argumentum a minori ad maius - - - - -

-- [argumentum a minóri ad május] (LAT.) sklépanje, da pravna posledica velja za primer, kjer se določena pravno pomembna okoliščina pojavlja z večjo intenzivnostjo, če je pravno urejena že za tisti primer, kjer se pojavlja z manjšo intenzivnostjo

argumentum a simili ad simile - - - - -

-- [argumentum a símili at símile] (LAT.) ► sklépanje po podobnosti

arhipelág -a m v mednarodnem pravu skupina otokov in njihovih delov, vode, ki jih povezujejo, in drugi naravni elementi, ki so med seboj tako tesno povezani, da dejansko tvorijo geografsko, ekonomsko in politično celoto ali pa se zgodovinsko štejejo za tako celoto

arhipeláška držáva -e -e ž v mednarodnem pravu država, v celoti sestavljena iz enega ali več arhipelagov, ki pa lahko obsega tudi druge otoke

arhipeláška têmeľjna črta -e -e -e ž v mednarodnem pravu ravna temeljna črta, ki združuje

najbolj zunanje točke bolj obrobni otokov in navdodnih grebenov v arhipelagu pod pogojem, da so s temi črtami zajeti glavni otoki in območje, v katerem je razmerje med površino vode in kopnim, v številu atolov, med 1 : 1 in 9 : 1

arhipeláške vóde -ih vóđ ž mn. v mednarodnem pravu deli morja znotraj ravnih arhipeláških črt, ki spadajo pod suverenost države in se lahko razglasijo med otoki države, npr. na Filipinih

arondácija -e ž pripojitev novih kmetijskih zemljišč v upravnem postopku dotakratnim zemljiščem upravičenca, npr. z namenom zmanjšanja razdrobljenosti kmetijskih zemljišč **S:** zaokrožitev

arrestatorium -- [arestátórium] (LAT.) ► izplačilna prepoved

arria fórmula -- -e [árijá] ž v mednarodnem pravu neformalni sestanek držav članic Varnostnega sveta v zvezi z vprašanji mednarodnega miru in varnosti zunaj uradnih prostorov, tudi s sogovorniki, ki niso člani

ascendéncia -e ž ► prédništvo

asertórna priséga -e -e ž prisega, s katero priča po zaslišanju potrdi, da je govorila resnico

asignácija -e ž dvojno pooblastilo, pri katerem asignant pooblasti asignata, da na njegov račun opravi določeno izpolnitev asignatarju, tega pa pooblašča, da v svojem imenu sprejme to izpolnitev **S:** nakazilo

asignánt -a m oseba, ki pri asignaciji pooblasti asignata in asignatarja **S:** nakazovalec

asignát -a m oseba, ki je pri asignaciji pooblaščenca za izpolnitev asignatarju **S:** nakázanec

asignatár -ja m oseba, ki je pri asignaciji pooblaščenca za sprejem izpolnitve **S:** prejemnik nakazila

ásimétrična zvézna držáva -e -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih zvezna država, v kateri imajo teritorialne enote različen pravni položaj, zlasti glede svojih pristojnosti

asperacijsko načélo -ega -a s načelo, po katerem sodišče storilcu za več kaznivih dejanj izreče enotno kazen tako, da je ta večja od vsake kazni, ki je bila določena za posamezno kaznivo dejanje, vendar enotna kazen ne sme doseči vsote posamičnih kazni niti preseči maksimuma tiste vrste kazni, ki jo je uporabilo sodišče **S:** pravílo o asperácii

atašé -êja m 1. v mednarodnem pravu član diplomatskega predstavništva, navadno najnižjega ranga, zaposlen na ministrstvu za zunanje zadeve 2. v mednarodnem pravu član diplomatskega predstavništva, ki se ukvarja z določenim strokovnim področjem, npr. ekonomski ataše, obrambni ataše, navadno predstavnik pristojnega ministrstva

atomístična konkuréncia -e -e ž tržna konkurenca, pri kateri nek proizvod ponuja več ponudnikov in po njem povprašuje zelo veliko število povpraševalcev

atrákcija pristójnosti -e -- ž pritegnitev pristojnosti za odločanje o neki zadevi na sodišče, pristojno za odločanje o zadevi, ki je z njo povezana, npr. pristojnosti za nasprotno tožbo na sodišče, ki je pristojno za tožbo

audiatur et altera pars -- - - - - [audiátur et áltera párs] (LAT.) procesno načelo, po katerem je treba v pravnem postopku slišati vse strani

aut dedere aut judicare -- - - - - [aut dédere aut judikáre] (LAT.) v mednarodnem pravu ► obveznost izročitve ali sójenja

avál -a m zaveza poroka, da bo poravnal menični znesek, če ga ne bo plačal glavni menični zavezanec **S:** menično poróštvo

avalírana meníca -e -e ž menica, na kateri je napisan aval

avalíst -a m oseba, ki jamči za izpolnitev menične obveznosti **S:** menični pôrok

aváns -a m ► predújem

avízirna bánka -e -e ž banka, ki prenaša izjave akreditivne banke upravičencu akreditiva **S:** sporočilna bánka

avtétična lístina -e -e ž ► prístna lístina

avtétična razlága -e -e ž razlaga pravne določbe, ki jo poda tisti organ, ki je predpis sprejel **S:** do leta 2002 obvezna razlága

avtétično besedílo predpísa -ega -a -- s ► verodostójno besedílo predpísa

avtomátični stabilizátor -ega -ja m v ekonomiji mehanizem ekonomske politike, ki samodejno zmanjšuje nihanja v realnem bruto domačem proizvodu, npr. socialni transferji

avtonomija -e ž samostojnost organa, skupnosti ali pravne osebe pri sprejemanju predpisov in upravljanju zadev, ki se nanašajo na ta organ, skupnost ali pravno osebo **S:** sámoupráva

A

avtonomija stránk -e -- ž v mednarodnem zasebnem pravu navezna okoliščina, na podlagi katere si stranke same izberejo pravo, ki se bo uporabilo v čezmejnem razmerju

avtonomija vólje stránk -e -- -- ž pravica stránk, da prosto urejajo obligacijska razmerja v okviru javnega reda **S**: zasebna avtonomija

avtonómna dajátev -e -tve ž carinska dajatev v okviru skupne carinske tarife za določene izdelke na podlagi tarifne opustitve ali tarifne kvote

avtonómna investicija -e -e ž v ekonomiji investicija, ki ni odvisna od proizvoda

avtonómna likvidácija -e -e ž ► rédna likvidácija

avtonómna pokrájina -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih državnopravna enota, na katero država prenese del svoje oblasti in ji omogoča samostojno odločanje o nekaterih javnih zadevah in njihovo urejanje s predpisi

avtonómna potrošnja -e -e ž v ekonomiji potrošnja, pri kateri je raven dohodka enaka nič

avtonómna régija -e -e ž ožja, geografsko ali etnično opredeljena teritorialna enota znotraj države z določeno stopnjo politične avtonomije

avtonómna tarifna kvóta -e -e -e ž v pravu EU tarifna kvota za blago, ki je v EU na voljo v nezadostnih količinah

avtonómna tarifna opustitev -e -e -tve ž v pravu EU tarifa opustitev za blago, ki ni na voljo v EU

avtonómni právni ákt -ega -ega -a m pravni akt, ki ga na področju svojega delovanja sprejme od državne oblasti ločen in relativno samostojen pravni subjekt, npr. statut univerze, odlok občine

avtonómni vír délovnega práva -ega -a -- -- m formalni pravni vir, ki ga sprejmejo socialni partnerji ali delodajalec sam

avtonómno právno pravílo -ega -ega -a s pravno pravilo, katerega vsebino oblikuje pravna praksa, združenja gospodarskih in drugih subjektov ali sami subjekti v skladu z zakonom

avtonómno právo -ega -a s **1.** pravo, ki ga določeni organi, skupnosti ali pravne osebe, npr. lokalne skupnosti, zbornice, lahko spre-

jemajo samostojno **S**: sámouprávo právo **2.** pravo, ki učinkuje in se razlaga neodvisno od drugih pravnih ureditev, npr. pravo EU

ávtor -ja m fizična oseba, ki ustvari avtorsko delo

avtoritárni systém -ega -a m v nekaterih pravnih sistemih družbena ureditev, ki temelji na popolni podrejenosti članov družbe oblasti, zlasti politični

avtoritárnost -i ž ► oblastnost

avtoritativna razlága -e -e ž razlaga pravne določbe, ki v pravnem sistemu uživa spoštovanje, upoštevanje ali ima zavezujočo moč

avtorizírani prevòd -ega -óda m prevod, ki ga odobri avtor izvirnega dela

ávtorska pogódba -e -e ž pogodba, s katero se prenašajo materialne in druge avtorske pravice

ávtorska právica -e -e ž pravica, sestavljena iz materialnih, moralnih in drugih upravičenj, ki jo avtor pridobi v trenutku stvaritve avtorskega dela

ávtorska stvarítev -e -tve ž ► ávtorsko délo

ávtorski honorár -ega -ja m honorar, ki ga avtor prejme v zameno za prenos materialnih in drugih avtorskih pravic

ávtorsko délo -ega -a s individualna intelektualna stvaritev s področja znanosti, književnosti in umetnosti **S**: ávtorska stvarítev

ávtorsko právo -ega -a s pravo, ki ureja avtorske pravice

ávtorskoprávno razmérje -ega -a s razmerje med strankama, ki nastane v zvezi s prenosom ali izkoriščanjem avtorskih pravic

avulsio -- [avúljijo] (LAT.) ► odtrgnína

azíl -a m zatočišče, ki ga država v skladu z mednarodnim in nacionalnim pravom zagotavlja tujcem, ki so v izvorni državi preganjani zaradi političnih razlogov, verske, narodne, rasne pripadnosti ali pripadnosti določeni družbeni skupini ali prepričanju **S**: pribežališče

B

bagatéltni delíkt -ega -a m prekršek ali kaznivo dejanje, izvršeno v takšnih okoliščinah, da je njegova nevarnost za pravno zavarovane vrednote in dobrine majhna

bagatéltni postópek -ega -pka m ► postópek v spórih májhne vrédnosti

bagatéltni spòr -ega spòra m ► spòr májhne vrédnosti

balotáža -e ž ► volílni sistém absolútne večíne

bánčna garancija brez ugòvora -e -e -- -- ž ► nèodvídna bánčna garancija

bánčna garancija -e -e ž garancija, s katero se banka zaveže, da bo upravičencu izplačala določen znesek, če bodo izpolnjeni določeni pogoji

bánčna garancija na prví pozív -e -e -- -- -- ž ► nèodvídna bánčna garancija

bánčni akcépt -ega -a m akcept menice, pri katerem kot trasat nastopa banka

bánčni ček -ega -a m ček, ki ga izda banka in se z njim zaveže, da bo plačala koristniku na vpogled znesek, ki je na njem naveden S: akreditívni ček

bánčni pôsel -ega -sla m posel, ki ga banka sklene s svojim klientom

bánka -e ž v ekonomiji delniška družba, ki sprejema depozite, daje kredite in opravlja nekatere druge finančne storitve, npr. storitve upravljanja plačilnih sistemov, kreditno posredništvo pri potrošniških in drugih kreditih

bánkovec -vca m v ekonomiji papirnata vrednotnica, glaseča na določen denarni znesek, ki jo izda centralna banka in kroži v prometu kot plačilno sredstvo S: papírnati denár

barírani ček -ega -a m ček, ki ga lahko unovči le banka S: ček s prečrtanjem, prečrtani ček

bárter -ja m v ekonomiji ► blagòvna menjáva

BDP -ja [bedepé] m krat. v ekonomiji ► brúto domáci proizvod

bég od ravnotéžne céne -a -- -- -- m v ekonomiji spreminjanje cen v času zaradi počasnega prilagajanja ponudbe položaju na trgu, do katerega pride, če ima krivulja povpraševanja večji nagib kot krivulja ponudbe

begosúmnost -i ž priporni razlog, ki je podan, če se domnevni storilec kaznivega dejanja skriva, če ni mogoče ugotoviti njegove istovetnosti ali so podane okoliščine, ki kažejo na nevarnost, da bo pobegnil

begúneec -nca m v mednarodnem pravu državljan druge države ali oseba brez državljanstva, ki je zunaj države običajnega prebivališča zaradi utemeljenega strahu, da je zaradi svoje rase, vere, narodne pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini, določenemu družbenemu prepričanju ali druge okoliščine v resni nevarnosti in ga izvorna država ne more ali noče zavarovati, zato ima pravico do mednarodne zaščite

béla knjíga -e -e ž 1. vladni dokument, ki pojasnjuje vladno politiko do določenega vprašanja ali načrtovano zakonodajno ukrepanje 2. v pravu EU dokument Evropske komisije, v katerem predstavi predloge za sprejem zakonodajnega akta na določenem področju

beneficiár -ja m tretja oseba, ki ne sodeluje pri sklenitvi pogodbe v korist tretjega, upravičena pa je zahtevati njeno izpolnitev

beneficirana délovna dôba -e -e -e ž do leta 2000 zavarovalna doba v pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki se zaradi opravljanja posebno težkih in zdravju škodljivih del poveča za določen količnik

beneficium cohaesionis -- -- [beneficium kohezijónis] (LAT.) ► právna dobróta pridružitve

beneficium novorum -- -- [beneficium novórum] (LAT.) právna dobrotá, po kateri se smejo navajati nova dejstva in predlagati novi dokazi v poznejši fazi postopka, npr. v pritožbi

beneficium ordinis -- -- [beneficium órdisinis] (LAT.) ► ugòvor vrstnega réda

beráčenje -a s prekršek, ki ga izvrši oseba, ki prosi za denar ali druge materialne dobrine na vsiljiv ali žaljiv način

beséda stránk -e -- ž 1. v pravdnem postopku faza glavne obravnave, v kateri stranke podajo svojo presojo dokazov, izvedenih na glavni obravnavi, razložijo svoje sklepe o dejstvih, pomembnih za odločitev in svojo zaključno pravno oceno 2. v kazenskem procesnem pravu faza glavne obravnave v kazenskem postopku po končanem dokaznem postopku, v katerem stranke, zagovornik

B

B

in oškodovanec podajo svojo presojo izvedenih dokazov in se izjavijo o dejanskih in drugih vprašanih, pomembnih za odločitev sodišča

biánko akcépt -- -a m menični obrazec, ki nima vseh bistvenih sestavin menice, ima pa podpis akceptanta

biánko ček -- -a m ček, ki nima vpisanega zneska

biánko indosamènt -- -ènta m indosament, pri katerem indosatar ni naveden **S:** blánko indosamènt

biánko menica -- -e ž listina, ki ima le del obveznih meničnih sestavin, pri čemer pa ima izdajatelj namen, da manjkajoče sestavine kasneje vnese remitent **S:** blánko menica, menica v nastajanju, nêizpóljnena menica, slépa menica

biánko posvojítev -- -tve ž v nekaterih pravnih sistemih posvojitev, pri kateri biološki starši ne izvejo imena posvojitelja

bigamija -e ž ► dvójna zakónska zvéza

bilánca stánja -e -- ž prikaz premoženjskega stanja družbe ali druge pravne osebe ob koncu koledarskega ali poslovnega leta

bilánčna vsóta -e -e ž v ekonomiji vrednost sredstev v izkazu finančnega položaja

bilánčni dobiček -ega -čka m pravno utemeljeni znesek neto dobička tekočega leta, prenese-nega neto dobička iz prejšnjih let in rezerv iz dobička

bilateralna diplomacija -e -e ž v mednaro-dnem pravu vodenje zunanjih diplomatskih odnosov med dvema državama

bilateralna pogodba -e -e ž v mednarodnem pravu ► dvóstránska mednárodna pogodba

bilateralni sporázúm -ega -a m v mednarodnem pravu ► dvóstránski sporázúm

biolóški otrók -ega -óka m otrok, ki je s svojimi starši povezan prek genskega zapisa

biolóški stárš -ega -a m starš, s katerim je otrok povezan prek genskega zapisa **S:** genétski stárš, narávní stárš

bipatríd -a m v mednarodnem pravu oseba, ki je pravni subjekt dveh pravnih sistemov, npr. zaradi sklenitve zakonske zveze z državljanom druge države **S:** oséba z dvójnim državljánstvom

birokrátska ovíra -e -e ž ► administratívna ovíra

bístvena kršítev dolóčb postópka -e -tve -- -- ž kršitev določb postopka, ki vpliva ali bi lahko vplivala na zakonitost in pravilnost odločbe

bístvena napáka -e -e ž napaka pri sklepanju pravnega posla, zaradi katere ta ni veljaven

bístvena sestavína právnega pôsla -e -e -- -- ž sestavina pravnega posla, ki mu je lastna in brez katere pravnega posla ni, npr. dogovor o predmetu pogodbe in ceni pri prodajni pogodbi **S:** essentielle negotii

bístvena zmogljívnost -e -i ž stvar, npr. infra-struktura, ali izključna pravica, ki je nujna za opravljanje dejavnosti na določenem trgu

bístvena zmóta -e -e ž zmeta, ki se nanaša na bistvene lastnosti pravnega posla, sopogod-benika ali odločilne okoliščine pravnega posla, zaradi česar je izpodbojen

bístveno zmánjšana prištévnost -- -e -i ž psihično stanje storilca v trenutku izvršitve kaznivega dejanja, v katerem je njegova prištévnost zaradi duševne motnje, duševne manjrazvitosti ali zaradi druge trajne in hude duševne motenosti močno zmanjšana in se sme zato kaznovati mileje

blagájniški ček -ega -a m ček, ki se predloži v izplačilo pri tistem sedežu banke, kjer ima trasant svoj čekovni račun **S:** inkáso ček

blagájniški zápis -ega -a m vrednostni papir, ki se glasi na določen denarni znesek in ima rok dospelosti do enega leta

blagínja -e ž v ekonomiji razmere, ki omogočajo udobno, zdravo in varno življenje posameznika ali družbe

blagó -á s premičnine, namenjene za trg

blagóvna bórza -e -e ž borza, ki omogoča, da se na njej trguje z blagom, ki ustreza posebnim standardom, npr. s prehrambnimi kmetijskimi proizvodi, industrijskimi kmetijskimi proizvodi, kovinami, surovo nafto, plinom

blagóvna klávzula -e -e ž klavzula, ki določa, da se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na spremembe cen za blago in storitve

blagóvna meníca -e -e ž menica, izdana za kreditirano dobavo blaga, ki ga je treba plačati ob roku, določenem v menici

blagôvna menjáva -e -e ž v ekonomiji neposredna menjava ene dobrine za drugo brez uporabe menjalnega posrednika, npr. denarja **S:** bárter

blagôvna vrédnost denárja -e -i -- ž v ekonomiji ► nótranja vrédnost denárja

blagôvna známka -e -e ž ► známka

blagôvne rezêrve -ih rezêrv ž mn. rezerve nafte in z zakonom določene druge rezerve, namenjene za zagotavljanje osnovne preskrbe ob večjih tržnih nestabilnostih, nesrečah in v vojni

blagôvni denár -ega -ja m v ekonomiji denar, pri katerem sta zunanja in notranja vrednost enaki **S:** právi denár

blagôvni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, pri katerem se zapisana pravica nanaša na določeno blago

blankétna dispozícija -e -e ž opis kaznivega dejanja, ki se sklicuje na pravna pravila v drugih zakonih, podzakonskih predpisih

blankétna menica -e -e ž neizpolnjena tiskovina, pri kateri posameznik z izpolnitvijo obveznih rubrik izda menico

blankétno právno pravilo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki se sklicuje na drugo, lahko tudi nepravno pravilo

blánko indosamént -- -ênta m ► biánko indosamént

blánko menica -- -e ž ► biánko menica

bližnja oséba -e -e ž v medicinskem pravu oseba zunaj kroga ožjih družinskih članov, ki je s pacientom v zaupnem razmerju in lahko to vsaj kot verjetno izkaže, npr. za pridobitev zdravstvenih podatkov o pacientu

bližnje soródstvo -ega -a s razmerje med osebami v bližnjem kolenu sorodstva

blokáda -e ž v mednarodnem pravu pravni institut, ki se uporablja v pomorskem vojskovanju, ko ena stran v mednarodnem oboroženem spopadu s svojimi vojnimi ladjami in letali zapre pristanišče, del ali celotno obalo sovražne države za pomorski promet, da bi s tem oslabila njen vojaški potencial

blokírani račún -ega -a m račun, pri katerem so evidentirane neporavnane obveznosti, zaradi česar je plačilni promet z njim omejen

BND -ja [beendé] m krat. v ekonomiji ► brúto nacionalni proizvod

BNP -ja [beenpé] m krat. v ekonomiji ► brúto nacionalni proizvod

bodóča stvár -e -í ž stvar, ki v trenutku sklenitve prodajne pogodbe še ni nastala ali pa nima lastnosti individualne stvari

bodóča škóda -e -e ž škoda, ki še ni nastala, obstaja pa verjetnost, da bo nastala v prihodnosti

bodóči zakónc -ega -nca m oseba, ki namerava skleniti zakonsko zvezo **S:** nupturiènt

bogástvo -a s v ekonomiji vsota dobrin, s katerimi razpolaga gospodarstvo **S:** premožénje (2)

bojkót -a m v mednarodnem pravu politični in ekonomski ukrep, s katerim se namerno in organizirano povzroča škoda posamezniku, skupini, državi ali skupini držav, tudi sankcija v okviru prisilnih ukrepov, ki jo odredi Varnostni svet OZN in so jo vse države pravno zavezane izvajati

bolézen -zni ž socialni primer telesne ali duševne motnje v delovanju človeškega telesa, zaradi česar je potrebna medicinska oskrba in je povzročena nezmožnost za delo

boleznína -e ž denarno nadomestilo za izgubljeno plačo zaradi nezmožnosti za delo med boleznijo

bóljša dobrína -e -e ž v ekonomiji dobrina, pri kateri se, če se dohodek poveča za določen odstotek, povpraševana količina poveča za več kot določen odstotek **S:** superiórna dobrína

bolníška odsòtnost -e -i ž ► odsòtnost z dela zaradi zdravstvenih razlogov

bona fides -- -- [bóna fides] (LAT.) ► dôbra véra

bona vacantia -- -- [bóna vakáncija] (LAT.) ► zapuščina brez dédiča

bónd -a m izjava banke ali finančne organizacije, da bo pod določenimi pogoji izpolnila tujo obveznost ali izplačala določen denarni znesek

bonitárna lastnína -e -e ž pravno stanje, ki nastane, ko lastnik na formalno pomanjkljiv način prenese svojo stvar na pridobitelja, zaradi česar pridobitelj na stvari ne pridobi lastninske pravice, temveč tožbo, ki temelji na pravni fikciji, da je stvar že priposestvoval

bonitéta -e ž dohodek iz odvisnega pogodbenega razmerja, npr. zaposlitve, ki ni dan v denarju, ampak v naravi, npr. omogočanje

B

uporabe vozila v zasebne namene, zagotovitev brezplačne nastanitve, dajanje posojil pod pogoji, ki so ugodnejši od tržnih

bonitétna institúcija -e -e ž v ekonomiji pravna oseba, ki izdeluje bonitetne ocene

bonitétna océna -e -e ž v ekonomiji kazalnik, ki opisuje plačilno sposobnost subjekta

bórza -e ž organizacija za trgovanje z vrednostnimi papirji ali blagom

bórná céná -e -e ž povprečna cena vrednostnega papirja ali blaga na določen dan ali v določenem obdobju na posamezni borzi

bórná zaključnica -e -e ž pisna potrditev dveh članov borze o sklenitvi borznega posla

bórní agènt -ega -ênta m ► bórní posrédník

bórní delíkt -ega -a m protipravno ravnanje, izvršeno pri trgovanju z vrednostnimi papirji

bórní índeks -ega -a m v ekonomiji statistični kazalnik spremembe tečajev vrednostnih papirjev

bórní pôsel -ega -sla m posel, ki se sklene na borzi in katerega predmet so vrednostni papirji ali blago

bórní posrédník -ega -a m oseba, ki na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov
S: bórní agènt, bróker

bórní tečaj -ega -a m v ekonomiji cena, po kateri se na borzi trguje z vrednostnim papirjem

bórní trg -ega -a m v ekonomiji trg, na katerem udeleženci izdajajo vrednostne papirje in trgujejo z vrednostnimi papirji, valutami, izvedenimi finančnimi instrumenti

bout de papier --- --- [bú d papjé] (FR.)
v mednarodnem pravu zapis ustnih razgovorov med predstavniki držav na papirju brez glave, podpisa ali datuma z namenom, da se njegov izvor, če je to potrebno, lahko zanika

božičnica -e ž nagrada delavcem ob koncu koledarskega leta, ki se praviloma ne všteva v pokojninsko osnovo in je za razliko od trinajste plače izplačana vsem delavcem v enakih zneskih

bránje -a s ► obravnáva

brême -éna s ► nálog (1, 2)

breménsko stánje -ega -a s stanje stvarnopравnih obremenitev neke stvari, npr. v zemljiški knjigi, ladijskem registru

brezcarínski uvóz -ega -ôza m uvoz blaga, uporabljen predvsem v potniškem prometu, pri katerem potnik uveljavlja oprostitve carine in drugih dajatev do predpisane vrednosti blaga

breziménska délnica -e -e ž delnica, na kateri delničarjevo ime ni zapisano

breziménska pogódba -e -e ž ► ínominátna pogódba

brezpláčna právna pomóč -e -e f ž pravna pomoč na državne stroške tisti stranki, ki ne zmore plačila zanjo

brezpôselna oséba -e -e ž iskalec zaposlitve, ki je zmožen za delo, na razpolago za zaposlitev, aktivno išče zaposlitev in se prijavi pri zavodu za zaposlovanje

brezpôselnost -i ž **1.** stanje, v katerem je veliko delovno zmožnih ljudi, ki so brez zaposlitve ali možnosti samozaposlitve **2.** socialni primer izgube zaposlitve ali dela in potreba po nadomestitvi dohodka zaradi ohranitve socialne vključenosti in statusa delavca

bróker -ja m ► bórní posrédník

brutissimo proizvòd -- -óda [brutísimo] m
v ekonomiji ► vsèobsèžní proizvòd

brúto céná -e ž v ekonomiji cena, pri kateri so upoštevani davki S: kosmáta céná

brúto dobiček -- -čka m v ekonomiji dobiček, ki je razlika med poslovnimi prihodki ter proizvajalnimi stroški prodanih proizvodov in storitev, vključno z nabavno vrednostjo prodanega trgovskega blaga S: kosmáti dobiček

brúto dohódek -- -dka m v ekonomiji dohodek, v katerega še niso všteti davki in odbitki S: kosmáti dohódek

brúto domáči proizvòd -- -ega -óda m K: BDP
v ekonomiji vsota vseh dobrin in storitev, ustvarjenih na ozemlju domače države v določenem časovnem obdobju, običajno v enem letu S: kosmáti domáči proizvòd

brúto investícijski učínek -- -ega -nka m
v ekonomiji povečanje proizvoda zaradi investicij, h kateremu so prispevali vsi proizvodni faktorji

brúto nacionálni dohódek -- -ega -dka m
v ekonomiji ► brúto nacionálni proizvòd

brúto nacionálni proizvòd -- -ega -óda m
K: BNP v ekonomiji dohodek, ki ga ustvarijo državljani in pravne osebe domače države

v določenem časovnem obdobju, običajno v enem letu **S**: brúto národní proizvod, brúto národní dohódek, brúto nacionální dohódek, BND

brúto nalóžba -- -e ž v ekonomiji del proizvoda, proizvedenega v določenem časovnem obdobju, ki se v tem časovnem obdobju ne porabi **S**: kosmáta nalóžba

brúto národní dohódek -- -ega -dka m v ekonomiji ► brúto nacionální proizvod

brúto národní proizvod -- -ega -óda m v ekonomiji ► brúto nacionální proizvod

brúto pláča -- -e ž pláča pred obračunom akontacije dohodnine in prispevkov za socialna zavarovanja **S**: kosmáta pláča

brúto prejemek -- -mka m prejemek pred odbitkom bremen dohodnine in prispevkov za obvezna socialna zavarovanja **S**: kosmáti prejemek

brúto proizvod -- -óda m v ekonomiji vrednost dobrin in storitev, proizvedenih v določenem časovnem obdobju **S**: kosmáti proizvod

bypass poslovanje -- -a [bájpás] s ► obvdóno poslovanje

C

carína ad valorem -e -- -- [ad valórem] ž ► vrédnostna carína

carína -e ž davek na uvoženo ali izvoženo blago, ki ga zavezanec plača ob uvozu blaga na carinsko območje ali ob izstopu blaga iz carinskega območja

carínska črta -e -e ž v mednarodnem pravu črta, ki določa mejo carinskega območja ene države ali držav carinske unije in praviloma sledi državní meji na kopnem, obmejnih jezerih, rekah in morju **S**: carínska mēja

carínska dajátev -e -tve ž dajatev v denarju, ki jo zavezanec plača pri uvozu ali izvozu blaga

carínska deklarácija -e -e ž vloga, s katero carinski zavezanec ali njegov zastopnik v predpisani obliki izjavi, da želi blago uvoziti ali izvoziti na določen način, in po potrditvi carinskega organa predstavlja izvršilni naslov

carínska identifikacijska številka EÓRI -e -e -e -- ž (ANG. *Economic operators registration and identification*) identifikacijska številka osebe v registru gospodarskih subjektov za namene carinjenja na celotnem carinskem območju **S**: EÓRI-identifikácija

carínska klasifikácija -e -e ž sistem razvrščanja blaga v mednarodni trgovini v posamezno številko carinske nomenklature

carínska kontrolá -e -e ž dejanja carinskih organov z namenom spoštovanja predpisov, ki urejajo vstop, izstop, tranzit, gibanje, hrambo in posebno rabo blaga, ki se giblje med carinskim območjem carinske unije in tretjimi državami, npr. preverjanje podatkov iz deklaracije, preverjanje obstoja in pristnosti dokumentov, pregled prevoznih sredstev, pregled prtljage in drugih stvari, ki jih potniki nosijo s seboj ali na sebi

carínska kvóta -e -e ž predpisana količina ali vrednost blaga, ki se lahko uvozi v določenem obdobju po znižani carinski stopnji, če so izpolnjeni vsi pogoji **S**: carínski kontingent

carínska lístina -e -e ž ► enótna uprávna lístina

carínska mēja -e -e ž v mednarodnem pravu ► carínska črta

carínska nomenklátúra -e -e ž sistem razvrščanja blaga v mednarodni trgovini po predpisanih carinskih pravilih in razlagah

carínska osnóva -e -e ž ► carínska vrédnost

carínska ovíra -e -e ž trgovinska ovira v obliki carinskih dajatev

carínska prepóved -e -i ž prepoved vnosa blaga na carinsko območje ali iznosa blaga s tega območja **S**: carínska zapóra

carínska stópnja -e -e ž carína, ki jo je treba plačati glede na carinsko vrednost blaga in je običajno določena v odstotkih

carínska tarífa -e -e ž seznam blaga s podrobno klasifikacijo posameznega blaga s carinskimi stopnjami

carínska terjátev -e -tve ž terjatev za plačilo predpisanih uvoznih ali izvoznih dajatev

C

carinska unija -e -e ž zveza držav, ki v medsebojni trgovini ne uporabljajo uvoznih dajatev ali količinskih omejitev ter uvedejo skupne carinske stopnje proti tretjim državam

carinska vrédnost -e -i ž vrednost, uporabljena za izračun uvoznih dajatev, praviloma izračunana na podlagi cene, plačane ob prodaji blaga za izvoz na carinsko območje s prišteti stroški prevoza, zavarovanja, natovarjanja in manipulativnimi stroški do kraja vnosa blaga na carinsko območje
S: carinska osnóva

carinska zapóra -e -e ž ► carinska prepóved

carinski agènt -ega -ênta m ► carinski zastópnik

carinski depozít -ega -a m depozit za zavarovanje carinskega dolga za blago v carinskem postopku s predloženo bančno garancijo ali garantnim pismom ali s plačilom zneska na poseben depozitni račun

carinski dôlg -ega -á m znesek uvozne ali izvozne dajatve, ki ga mora plačati carinski dolžnik in je predpisan za določeno blago

carinski dolžník -ega -a m oseba, ki je dolžna plačati carinski dolg

carinski kontingènt -ega -ênta m ► carinska kvóta

carinski nadzòr -ega -ôra m splošni ukrepi carinskih organov za zagotovitev spoštovanja carinske zakonodaje in drugih pravil, ki se uporabljajo pri prehodu blaga čez carinsko črto

carinski orgán -ega -a m upravni organ, pristojen za pobiranje carin in za opravljanje drugih z zakonom določenih nalog, zlasti finančna uprava

carinski posrédnik -ega -a m ► carinski zastópnik

carinski postópek -ega -pka m posebni upravni postopek, v katerem se odloči o prijavi blaga za sprostitev v prosti promet, izvozu s carinskega območja, tranzitu, hrambi, posebni rabi in oplemenitenu blaga

carinski postópek prôste cóne -ega -pka -- -- m postopek, v katerem se dovoli hramba neunijskega blaga v prosti coni, ne da bi za takšno blago veljale uvozna dajatev ali druge dajatev, ki jih določajo veljavni predpisi, z izjemo prepovedi vnosa ali iznosa blaga s carinskega območja

carinski protekcionízem -ega -zma m delovanje, ki ščiti proizvajalce znotraj carinskega območja pred konkurenco iz tretjih držav

carinski režím -ega -a m celota pravnih predpisov posamezne države ali skupine držav, ki tvorijo carinsko unijo, ki ureja obveznosti in pogoje plačila carine v zvezi s prehodom blaga čez carinsko črto

carinski sporazúm -ega -a m mednarodna pogodba, ki med državami pogodbenicami ureja vprašanja s področja carin

carinski státus blagá -ega -a -- m status, ki razvršča blago na unijsko in neunijsko blago

carinski zastópnik -ega -a m oseba, ki jo druga oseba za svoje poslovanje s carinskimi organi imenuje za izvrševanje dejanj, določenih s carinsko zakonodajo
S: carinski agènt, carinski posrédnik

carinsko obmóčje -ega -a s ozemlje ene ali več držav, za katero velja enoten carinski režim, npr. Evropska unija
S: carinsko ozémlje

carinsko ozémlje -ega -a s ► carinsko obmóčje

carinsko právo -ega -a s pravo, ki ureja carinski sistem, npr. vrste carinskih dajatev, pogoje in stopnje za carinjenje posameznega blaga, carinske postopke

carinsko skladiščenje -ega -a s hramba neunijskega blaga v posebej za to odobrenih in nadzorovanih prostorih

cassa sconto -- -- [kása skónto] (ITA.) izraz v pogodbi, ki označuje, da se v primeru takojšnjega plačila prizna popust

casus belli -- -- [kázus béli] (LAT.) v mednarodnem pravu ► povód za vójno

casus foederis -- -- [kázus fedêris] (LAT.) v mednarodnem pravu položaj, ki na podlagi predhodnega dogovora med zavezniki zahteva izpolnitev zavezniške obveznosti

causa aquirendi -- -- [káuza akviréndi] (LAT.) kavza, pri kateri je izpolnitev ene stranke razlog za obveznost druge stranke
S: causa credendi

causa credendi -- -- [káuza kredéndi] (LAT.) ► causa aquirendi

causa donandi -- -- [káuza donándi] (LAT.) kavza, pri kateri stranka sklene pravni posel z darilnim namenom

causa solvendi - - - [káuza solvendi] (LAT.)
kavza, pri kateri se stranka dodatno zaveže
utrditi prvotno obveznost

cautio actoris - - - [káucijo aktóris] (LAT.) ▶
tožniška várščina

cautio iudicatum solvi - - - - [káucijo
judikátum sólvi] (LAT.) ▶ tožniška várščina

cedènt -ènta m ▶ odstópnik

cedirano državno ozémlje -ega -ega -a s
v mednarodnem pravu ▶ odstópljeno državno
ozémlje

cedulárni dávek -ega -vka m davek, ki
obdavčuje posamezni dohodek ali premo-
ženje davčnega zavezanca neodvisno
od njegove siceršnje ekonomske moči
S: analítčni dávek

celinskoevrópski právni sistém -ega -ega
-a m ▶ kontinentalni právni sistém

celofánska napáka -e -e ž napaka pri ugotavlja-
nju upoštevnega trga, do katere lahko pride
pri uporabi SSNIP-testa, če se v primeru, ko
opazovano podjetje na podlagi svoje tržne
moči že zaračunava monopolno ceno, izhaja
iz napačne predpostavke, da to ni res

célostni rázvoj otrókové osébnosti -ega -ôja
- - - m ▶ celovíti rázvoj otróka

celótni odkáz -ega -áza s v mednarodnem zasebnem
pravu kolizijsko pravilo, ki odkazuje tako na
kolizijska pravila kot tudi na substančne
norme tujega prava

celovíti rázvoj otróka -ega -ôja - - m rázvoj, ki
obsega skladen telesni in duševni napredek
otrokové osebnosti S: célostni rázvoj otrókové
osébnosti, osébnostni rázvoj otróka

céna na enóto mére -e - - - - ž ▶ céna po
enóti mére

céna na kljúč -e - - - ž klavzula v gradbeni
pogodbi, ki določa, da stroške za vsa
izvedena dela po pogodbi nosi izvajalec
S: kljúč v róle

céna po enóti mére -e - - - - ž klavzula v
gradbeni pogodbi, ki določa, da je končno
plačilo odvisno od dejanskega števila
izvedenih merskih enot S: céna na enóto
mére, enótna céna

céna posébne priljúbljenosti -e - - - ž
subjektivna vrednost, ki jo ima stvar za
oškodovanca, npr. zaradi dragega spomina
S: afekcijska céna, pretium affectionis

céna proizvodnéga fáktorja -e - - - ž
v ekonomiji vrednost, za katero je mogoče
pridobiti lastninsko pravico na proizvodnem
faktorju

cenilec -lca m izvedenec, ki upravnemu organu
na njegovo zahtevo poda izvid o gospodar-
skih lastnostih stvari ali pravice ter mnenje
o njeni vrednosti ali o denarni vrednosti
povzročene škode

cenítev dávčne osnóve -tve - - - ž ugotovitveni
postopek za odmero davka prek podatkov, ki
posredno kažejo na višino davčne osnove ali
na podlagi primerjave z drugimi zavezanci
za davek, kadar zavezanec za davek ne
predloži ustrezne dokumentacije ali davčni
organ ugotovi, da je dokumentacija napačna
ali pomanjkljiva S: océna dávčne osnóve

cenítev zapuščine -tve - - ž ugotavljanje tržne
vrednosti zapuščine na zahtevo skrbnika,
dedičev, volilobjemnikov ali upnikov

cenóvna diskriminácija -e -e ž omejena
konkurenca, pri kateri ponudnik razdeli
enoten trg na podtrge z različno elastično-
stjo povpraševanja po njegovem proizvodu
in brez komunikacije med njimi ter na teh
podtrgih oblikuje različne cene

cenóvna elástičnost -e -i ž v ekonomiji odstot-
kovna sprememba količine, do katere pride
zaradi spremembe cene dobrine za en
odstotek

cenóvna konkurénca -e -e ž tržna konku-
renca, pri kateri se podjetniški cilj poskuša
doseči s tržno strategijo, ki temelji na ugodni
ceni

cenóvna vójna -e -e ž v ekonomiji boj konkuren-
tov za višji tržni delež prek zniževanja cen

cenóvne škárje -ih škárjij ž mn. **1.** zloraba prevla-
dujočega položaja, pri kateri je razlika med
veleprodajnimi in maloprodajnimi cenami
neustrezna **2.** zloraba prevladujočega polo-
žaja, pri kateri je razmerje med prihodki in
stroški določenega produkta neustrezno

cenóvno vódstvo -ega -a s v ekonomiji odziv
na stanje omejene konkurence, v katerem
močni oligopolisti samostojno določajo
ceno, šibkejši pa se ji prilagajajo

cénter za sociálno délo -tra - - - - m organ,
ki opravlja naloge na področju družinskih
razmerij, predvsem varstva otrok, mladine,
družine, rejništva, posvojitev in na področju
socialne varnosti, izvajalec socialnovarstvenih

storitev ter nosilec javnih pooblastil s področja pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo in družinskih prejemkov, denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka ter varstva otrok in drugih ranljivih oseb

C

centralizacija -e ž upravna ureditev, v kateri ima osrednja oblast odločilen vpliv na odločitve nižjih ravni in lahko presoja njihovo zakonitost in smotrnost

centralizirana ustavnosodna presoja -e -e -e ž ustavnosodna presoja zakonov in drugih predpisov, za katero je pristojen samo en sodni organ, npr. ustavno sodišče
S: koncentrirana ustavnosodna presoja

centralna banka -e -e ž v ekonomiji banka, ki na območju države ali skupnosti držav sooblikuje in izvaja monetarno politiko, opravlja denarne storitve za državo in zasebni bančni sektor, skrbi za trdnost valute, izdajo bankovcev, kreditiranje bank, hrani rezervna sredstva S: emisijska banka

centralni register oporok -ega -tra -- m uradna evidenca o oporokah, napravljenih ali shranjenih pri sodišču, notarju ali odvetniku

cepitev dohodka -tve -- ž zmanjšanje obdavčitve družine v sistemih, kjer je ta skupnost opredeljena kot davčni zavezanec za davek od dohodka fizičnih oseb tako, da se pri izračunu davčne osnove dohodek razdeli med družinske člane po predpisanem ključu

cerkveno pravo -ega -a s ► kánonsko pravo

certificirani ček -ega -a m ček, pri katerem banka redno preverja, ali ima kupec kritje, in blokira kritje do določenega zneska z žigom »certificirano do«

certifikacijska znamka -e -e ž znamka, ki se prizna kot certifikat o izpolnjevanju določenih standardov v zvezi z blagom ali storitvami

certifikát o količinskem in kakôvostnem preglédu -a -- - - - - m listina, ki jo izda strokovna organizacija po pregledu količine in kakovosti blaga

cesija državnega ozémlja -e -- - ž v mednarodnem pravu ► odstôp državnega ozémlja

cesija -e ž ► odstôp terjátve

cesija namésto izpolnitve -e -- - ž ► odstôp terjátve namésto izpolnitve

cesija v izterjávó -e -- - ž ► odstôp terjátve v izterjávó

cesija v zavarovánje -e -- - ž ► odstôp terjátve v zavarovánje

cesionár -ja m ► prevzémmnik

céstna prevózna pogódba -e -e -e ž ► prevózna pogódba v céstnem prométu

céstni prevòz -ega -óza m prevoz potnikov ali blaga po javnih in nekategoriziranih cestah, danih v uporabo za cestni promet

cíklična brezpôselnost -e -i ž brezposelnost v času gospodarske krize, ki se periodično ponavlja S: konjunktúrna brezpôselnost

cíljna držáva -e -e ž država, ki je cilj konkretne migracije ali migracijskih tokov
S: namémbna držáva (2)

cíljni sklád -ega skláda m sklad, v katerega enote ima svoja sredstva vložen drug investicijski sklad

circa -- [círka] izraz v pogodbi, ki dovoljuje določeno odstopanje od dogovorjene količine

cirkulácija -e ž v ekonomiji ► menjáva

cirkulárna nóta -e -e ž v mednarodnem pravu diplomatska nota, ki se pošlje več naslovnikom hkrati S: kolektivna nóta

cirkulárni akreditív -ega -a m ► krožéči akreditív

cirkulárni ček -ega -a m ček, ki ga banka izda določenemu uporabniku na podlagi vnaprej položenega kritja S: krožéči ček

cistérna -e ž izraz v pogodbi, ki označuje deset tisoč kilogramov neto

civilna delítev -e -tve ž delitev doslej nerazdeljene stvari v solastnini ali skupni lastnini, ki se izvede s prodajo stvari in razdelitvijo izkupička med solastnike ali skupne lastnike S: delítev po vrédnosti

civilna obvéznost -e -i ž obveznost, ki ji pravo priznava popolno pravno varstvo in jo je mogoče iztožiti S: iztožljíva obvéznost

civilna poróka -e -e ž ► civilna sklenítev zakónske zvéze

civilna právda -e -e ž sodni postopek v primeru civilnopravnega spora, v katerem nastopata tožeča stranka in tožena stranka, sodišče pa je pri odločanju praviloma vezano na zahtevke strank

civilna právna oséba -e -e -e ž ► oséba civilnega práva

civilna restitucija -e -e ž restitucija, pri kateri se škoda povrne v denarju

civilna sankcija -e -e ž sankcija zaradi kršitve določb civilnega prava, npr. odškodnina, neveljavnost pogodbe **S:** civilnopravna sankcija

civilna sklenitev zakonske zveze -e -tve -- -- ž sklenitev zakonske zveze pred pristojnim državnim organom **S:** civilna poroka

civilna sôdba -e -e ž sôdba, s katero sodišče v pravnem postopku odloči o pravici civilnega prava ali obveznosti

civilna tôžba -e -e ž ► tôžba v pravnem postopku

civilni delikt -ega -a m nedopustno dejanje, s katerim oškodovalec povzroči škodo oškodovancu, s katerim ni v poslovnem razmerju, in je temelj za neposlovno odškodninsko obveznost

civilni invalid vójne -ega -a -- m oseba, ki je kot nevojaška oseba poškodovana zaradi vojnih dogodkov, npr. z zapuščenim vojaškim materialom, v terorističnem napadu

civilni plôd -ega -ú m periodični prihodek, izražen v obliki denarja ali druge generične stvari, ki izvira iz pravnega razmerja, ki ga sklene upravičenec z drugo osebo, npr. obresti, najemnina, zakupnina **S:** fructus civiles

civilni postôpek -ega -pka m ► civilni sôdni postôpek

civilni procés -ega -a m ► civilni sôdni postôpek

civilni sôdni postôpek -ega -ega -pka m sodni postôpek, v katerem sodišče odloča o civilnopravnih zadevah po pravilih pravnega, nepravdnega ali izvršilnega postopka **S:** civilni postôpek, civilni procés

civilno izvršilno právo -ega -ega -a s pravo, ki ureja materialnopravne pogoje za sodno izvršbo in zavarovanje terjatev, materialnopravne posledice izvršbe in zavarovanja terjatev ter postopek izvršbe in zavarovanja terjatev

civilno izvršilno procésno právo -ega -ega -ega -a s del civilnega procesnega prava, ki ureja postopek izvršbe in zavarovanja terjatev

civilno materiálno právo -ega -ega -a s pravo, ki ureja osebna in premoženjska razmerja

civilno nèprávdno procésno právo -ega -ega -ega -a s del civilnega procesnega prava, ki ureja nepravdni postopek

civilno právdno procésno právo -ega -ega -ega -a s del civilnega procesnega prava, ki ureja pravdni postopek

civilno právo -ega -a s pravo, ki ureja odnose med zasebnimi pravnimi subjekti, npr. obligacijsko pravo, stvarno pravo, dedno pravo **S:** zasebno právo

civilno prebivalstvo -ega -a s v mednarodnem pravu prebivalstvo območja oboroženega spopada, ki ne sodeluje v sovražnostih in mora biti zato deležno zaščite pred napadom

civilno procésno právo -ega -ega -a s pravo, ki ureja pristojnost in sestavo sodišča za odločanje o civilnopravnih zadevah, temeljna načela postopka, procesne predpostavke, procesne subjekte in procesna dejanja v postopku

civilno sodišče -ega -a s sodišče, ki odloča o osebnih, premoženjskih in drugih civilnopravnih razmerjih fizičnih in pravnih oseb

civilno stánje -ega -a s ► osebni státus

civilnoprávná sánkcija -e -e ž ► civilna sánkcija

civilnoprávní spòr -ega spôra m spor iz osebnih, družinskih, premoženjskih in drugih civilnopravnih razmerij fizičnih in pravnih oseb

civilnoprávnó razmérje -ega -a s premoženjsko in osebno razmerje med posamezniki kot enakopravnimi strankami, urejeno v civilnem pravu

Coasov teorém -ega -a [kóusov] m v ekonomiji teorem, po katerem je ob možnosti trgovanja z eksternalijami in ob dovolj nizkih transakcijskih stroških mogoče doseči učinkovito porazdelitev premoženjskih pravic ne glede na njihovo začetno razdelitev

cobweb teorém -- -a [kobvéb] m v ekonomiji ► teorém pajčevine

comitas gentium -- -- [kómitas géncium] (LAT.) v mednarodnem pravu ► kurtoazija

commixtio -- [komíkscijó] (LAT.) ► poméšanje

common law -- -- [kômon ló] (ANG.)

1. v nekaterih pravnih sistemih splošen opis pravnih sistemov, ki izhajajo iz izročila

Č

angleškega pravnega sistema in pripisujejo pomembno vlogo sodniško ustvarjenemu pravu kot pomembnemu pravnemu viru poleg ustavnega in zakonskega prava **2.** v nekaterih pravnih sistemih celota pravnih pravil in pravnih načel, ki se je izoblikovala s sodniško dejavnostjo **3.** v nekaterih pravnih sistemih celota pravnih pravil in pravnih načel, ki so jo izoblikovala določena sodišča v Angliji in se razlikuje od pravil equity

competentia racione loci - - - - [kompetencija racione loci] (LAT.) ► krajéna pristójnost

competentia racione materiae - - - - [kompetencija racione matèrije] (LAT.) ► stvarna pristójnost

competentia racione personae - - - - [kompetencija racione persóne] (LAT.) pristójnost sodišča, upravnega ali drugega organa, vezana na osebo, o katere pravicah ali obveznostih teče postopek

conditio - - [kondicijo] (LAT.) ► pogòj (1)

confusio - - [konfúzijo] (LAT.) **1.** ► zljíte **2.** ► zméšanje

constitutum possessorium - - - [konstitútum posesórium] (LAT.) ► poséetni konstitút

contra proferentem - - - [kóntra proferéntem] (LAT.) pravilo, po katerem se vsebina nejasne izjave ali pogodbe razlaga v škodo osebe, ki jo pripravi

contractus aestimatorius - - - [kontráktus estimatórius] (LAT.) ► prodájno naročilo

convocatio creditorum - - - [konvokácijo kreditórum] (LAT.) ► pozív úpnikom

corpus delicti - - - [kórpús delíkti] (LAT.) predmet, ki neposredno dokazuje izvršitev kaznivega dejanja, npr. ukradene stvari, sredstva kaznivega dejanja, stvari, pridobljene s kaznivim dejanjem

culpa - - [kúlpa] (LAT.) ► malomárnost

culpa in contrahendo - - - - [kúlpa in kontrahéndo] (LAT.) ► prèdpogódbena odgovórnost

culpa in custodiendo - - - - [kúlpa in kustodijéndo] (LAT.) odgovórnost za nadzor pri izpolnjevanju obveznosti

culpa in eligendo - - - - [kúlpa in eligéndo] (LAT.) odgovórnost za izbiro ljudi pri izpolnjevanju obveznosti

culpa in instruendo - - - - [kúlpa in instruéndo] (LAT.) odgovórnost za poučítev ali navodila pri izpolnjevanju obveznosti

culpa lata - - - [kúlpa láta] (LAT.) ► húda malomárnost

culpa levis - - - [kúlpa lévis] (LAT.) ► láhka malomárnost

curator ad actum - - - - [kurátor ad áktum] (LAT.) ► skrbník za posébní primér

Č

čakalna dóba -e -e ž **1.** v pravu socialne varnosti čas od nastanka socialnega primera do pridobitve denarnega nadomestila **2.** v medicinskem pravu pričakovani čas od vpisa na čakalni seznam do dejanskega začetka zdravljenja

čakalni čas -ega čása m v medicinskem pravu čas med vnaprej dogovorjenim začetkom izvedbe zdravstvene storitve in njenim dejanskim začetkom

čakalni seznam -ega -a m v medicinskem pravu seznam po vrstnem redu zaporedno vpisanih pacientov, ki čakajo na uveljavitev pravice do zdravstvene storitve

čárterski prevòz -ega -òza m prevoz z delno ali v celoti najeto ladjo ali letalom

časòvna veljávnost kázenskega zakóna -e -i - - ž veljavnost kazenskega zakona v obdobju od njegove uveljavitve do njegove odprave z novim zakonom

časòvni argument -ega -ènta m pravnoteoretični argument, ki določa, da mora imeti v primeru hkratne veljavnosti dveh pravnih pravil, ki na nasprotujoč si način urejata isti abstraktni dejanski stan, prednost tisto, ki je bilo sprejeto kasneje **S:** argument kronologíje

časòvni upošévní trg -ega -ega -a m komponenta upošévnega trga, ki predstavlja bistveno

enake tržne pogoje v določenem časovnem obdobju, npr. v času olimpijskih iger

časovni zakúp -ega -a m nakup pravice do uporabe počitniškega objekta, stanovanja, hiše ali zemljišča za določeno število dni v določenem obdobju leta

časovno nêdolôčen vzgójni ukrep -- -ega -ega -épa m vzgojni ukrep, ki ga sodišče ob njegovem izreku časovno ne omeji, o njegovem prenehanju pa odloči pozneje, ko vzgojni ukrep doseže svoj namen

časovno omejena kázen -- -e -zni ž kazen, ki se izreče za časovno določeno obdobje

částni kónzul -ega -a m v mednarodnem pravu naziv osebe, ki jo država pošiljateljica izbere med uglednimi osebami, bodisi državljani države sprejemnice ali pa med svojimi državljani, ki tam prebivajo in uživajo zaupanje, da bo zanj častno in brez plačila opravljala konzularne naloge **S:** honorárni kónzul, titulárni kónzul

částni konzulárni funkcionár -ega -ega -ja m v mednarodnem pravu oseba, vključno z vodjo konzulata, ki za državo pošiljateljico častno in brez plačila opravlja konzularne funkcije

částno razsodišče -ega -a s organ osebe civilnega prava, npr. društva, ali javnega prava, npr. zbornice, ki odloča o kršitvah poklicne etike, običajnih pravil stroke ali dejavnosti in v določenih primerih tudi o disciplinskih kršitvah

ček -a m vrednostni papir, s katerim izdajatelj pooblasti banko, naj iz njegovega dobroimetja na določenem računu plača prejemniku plačila določeno vsoto

ček na imé -a -- -- m ► órdrski ček

ček na prinôsnika -a -- -- m ček, pri katerem lahko pravice iz čeka uveljavlja prinosnik čeka

ček s prečrtanjem -a -- -- m ► barírani ček

čekôvna golíca -e -e ž ► čekôvni blankét

čekôvna klávzula -e -e ž označba, da je listina ček

čekôvna sposôbnost -e -i ž sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti iz čeka

čekôvni avál -ega -a m ► čekôvno porôštvo

čekôvni blankét -ega -a m neizpolnjena tiskovina, pri kateri imetnik osebnega računa z izpolnitvijo obveznih rubrik izda ček **S:** čekôvna golíca

čekôvni izdajátelj -ega -a m ► čekôvni trasánt

čekôvni pozváanec -ega -nca m ► čekôvni trasát

čekôvni trasánt -ega -a m oseba, ki izda ček **S:** čekôvni izdajátelj

čekôvni trasát -ega -a m oseba, ki je pozvana na plačilo čekovne vsote **S:** čekôvni pozváanec

čekôvno porôštvo -ega -a s poroštvo, ki ga da podpisnik ali tretja oseba, razen trasata **S:** čekôvni avál

četírtna skúpnost -e -i ž ožji del navadno mestne občine, ki se ustanovi s statutom občine na temelju soočločanja prebivalcev in odloča v zadevah te skupnosti, npr. o uvedbi samoprispevka za razvoj lokalne infrastrukture

četírtni odbòr -ega -ôra m posvetovalno telo občinskega sveta, ki se lahko ustanovi za ožji del občine, ki obsega območje določene mestne četrti, in ima pooblastilo, da občinskemu svetu predlaga odločitve, ki se nanašajo na ožji del občine

čezmêjna mobilnost -e -i ž ► čezmêjno gíbanje

čezmêjna régija -e -e ž regija, ki jo sestavljajo teritorialno in pravno povezane lokalne skupnosti iz različnih držav

čezmêjna združítev -e -tve ž v pravu EU združitev družb iz različnih držav poslovanja ali različnih držav registracije sedeža z ustanovitvijo nove pravne osebe

čezmêjni délovni migránt -ega -ega -a m ► obmêjni délavec

čezmêjni promêt -ega -éta m promet med strankami iz različnih držav

čezmêjni spòr -ega spôra m v mednarodnem zasebnem pravu spor, ki izvira iz čezmejnega razmerja

čezmêjni učínek -ega -nka m ► čezmêjni vplív

čezmêjni vplív -ega -a m vplív sprejetega ukrepa ali prakse na območje v jurisdikciji drugih držav **S:** čezmêjni učínek

čezmêjno gíbanje -ega -a s prehajanje oseb čez državne meje zaradi zaposlitvenih, izobraževalnih ali drugih razlogov **S:** čezmêjna mobilnost, meddržávna mobilnost

čezmêjno onesnaževanje -ega -a s onesnaževanje območja v jurisdikciji ene države, ki ga povzroči delovanje na območju v jurisdikciji druge države

D

čezmêjno sodelovanje -ega -a s sodelovanje sosedskih držav, zlasti pri reševanju skupnih težav, zagotavljanju učinkovitega nadzora nad mejami in spodbujanju gospodarskega in socialnega razvoja mejnih območij

čezmêrno prikrájšanje -ega -a s očitno nesorazmerje med obveznostmi pogodbenih strank ob sklenitvi pogodbe, zaradi česar je pogodba izpodbojna **S:** laesio enormis

čezmôrsko ozemlje -ega -a s v mednarodnem pravu del ozemlja države matice, ki je od nje geografsko ločeno z morjem

čista cêna -e -e ž v ekonomiji cena, v kateri niso upoštevani davki

čista denárna obveznost -e -e -i ž denarna obveznost, katere predmet je natančno določena vsota denarja in od katere tečejo zamudne obresti, če ni izpolnjena v izpolnitvenem roku

čista izgúba -e -e ž v ekonomiji negativni presežek odhodkov nad prihodki

čista jávna dobrína -e -e -e ž v ekonomiji dobrina, pri kateri je izključitev posameznika iz potrošnje tehnično nemogoča in nezaželena, saj so mejni stroški oskrbe dodatnega uporabnika enaki nič

čista konkurenca -e -e ž tržna konkurenca, pri kateri je število ponudnikov in povpraševalcev tolikšno, da nihče ne more vplivati na ceno, pri čemer se prodaja homogeni proizvod, vstop na trg je prost, vsi ponudniki in povpraševalci so gibljivi in vlada popolnost informacij

čista nalóžba -e -e ž v ekonomiji bruto naložba, od katere je odšteta amortizacija **S:** néto nalóžba

čista pláča -e -e ž ► néto pláča

čista terjátev -e -tve ž ► likvidna terjátev (1, 2)

čista zapuščina -e -e ž zapuščina po odbitku dolgov zapustnika in dolgov zapuščine

čisti dobíček -ega -čka m v ekonomiji ► néto dobíček

čisti dohódek -ega -dka m v ekonomiji ► néto dohódek

čisti domáči proizvòd -ega -ega -óda m v ekonomiji ► néto domáči proizvòd

čisti proizvòd -ega -óda m v ekonomiji ► néto proizvòd

čisti sporázum Unije -ega -a -- m v pravu EU sporazum, sklenjen v obliki mednarodne

pogodbe, ki ga EU sklene s tretjimi državami brez neposredne udeležbe držav članic

čisto gospodársko kaznívo dejánje -ega -ega -ega -a s ► právo gospodársko kaznívo dejánje

čisto premožênje -ega -a s v ekonomiji premoženje, ki ni obremenjeno z dolгови

článski vrédnostni papír -ega -ega -ja m ► korporacijski vrédnostni papír

člén -a m oblikovno ločena in navadno oštevilčena smiselno zaokrožena enota normativnega besedila, ki lahko obsega enega ali več odstavkov ali ožjih enot, npr. alinej **S:** paragráf

človékove právice -ih právic ž mn. pravno varovani interesi posameznika, zlasti v razmerju do državne oblasti, ki jih opredeljuje mednarodno in nacionalno pravo, zlasti ustavno pravo, in ščitijo najpomembnejše vidike človekovega obstoja in delovanja **S:** človékove právice in témeljne svobôščine

človékove právice in témeljne svobôščine -ih právic -- -ih svobôščin ► človékove právice

človékovo dostojánstvo -ega -a s temeljna vrednota, ki izhaja iz prepričanja o posameznikovi vrednosti kot človeka, na kateri temeljita omejitev pravnih posegov v njegovo življenje in določitev tistih zahtev, ki jih ima posameznik do soljudi in družbe

črta soródstva -e -- ž razmerje med predniki in potomci ali med potomci istega prednika ne glede na stopnjo ali koleno sorodstva **S:** línija soródstva, vrsta soródstva

D

d. d. -ja [dedé] m okrajš. ► délniška družba

d. n. o. -ja [deenó] m okrajš. ► družba z nèomejêno odgovórnostjo

d. o. o. -ja [deoó] m okrajš. ► družba z omejëno odgovórnostjo

D/C -ja [decé] m (ANG. *documentary credit*) krat. ► dokumentárni akreditív

D/P -ja [depé] m (ANG. *documents against payment*) krat. ► dokumentárni inkáso

dajálec distribúcije -lca -- m stranka distribucijske pogodbe, ki prodaja blago distributerju za nadaljnjo prodajo

dajálec licénce -lca -- m imetnik pravice industrijske lastnine, ki v celoti ali delno odstopa uporabo svoje pravice jemalcu licence

dajálec prekáríjia -lca -- m posojevalec stvari prekaristu v neodplačno rabo do preklica

dajánje podkupníne -a -- s ► podkupovánje

dajánje prédnosti posámeznim kúpcem -a --- s do leta 1995 kaznivo dejanje, ki ga izvrši prodajalec z zadrževanjem blaga ali s prodajo nesorazmerno velike količine blaga posameznemu kupcu glede na dejansko ali pričakovano pomanjkanje blaga

dajátev namésto plačila -tve --- ž ► nadomé-stna izpolnítev

dajátev -tve ž **1.** predmet izpolnitve, pri kateri mora dolžnik upniku nekaj izročiti **2. v pravu socialne varnosti** denar, storitve ali stvari, ki jih zavezanec mora dati upravičencu, npr. pokojnina, denarno nadomestilo, zdravstvene storitve, zdravila

dajátvena sódba -e -e ž sodba, s katero sodišče toženi stranki naloži dajatev, storitev, opustitev ali dopustitev **S:** kondemnatórna sódba (1)

dajátvena tóžba -e -e ž tožba, s katero tožeča stranka zahteva, naj sodišče toženi stranki naloži dajatev, storitev, opustitev ali dopustitev **S:** kondemnatórna tóžba

dajátvena uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, s katero upravni organ stranki naloži dajatev, storitev, opustitev ali dopustitev **S:** kondemnatórna uprávna odlóčba

dáljno soródstvo -ega -a s razmerje med osebami v daljnem kolenu sorodstva

damnacijski legát -ega -a m ► damnacijsko volílo

damnacijsko volílo -ega -a s volílo, ki ga mora volílojemnik terjati od dedičev, saj ne postane lastnik volíla ob smrti zapustnika **S:** damnacijski legát

damnum emergens --- [dámnum emérgens] (LAT.) ► navádna škóda

darilna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se darovalec zaveže na obdarjenca neodplačno prenesti lastninsko ali drugo pravico ali na drugačen način v breme svojega premoženja obogatiti obdarjenca, obdarjenec pa izjavi, da se s tem strinja **S:** darílo

darilna pogódba iz hvaléžnosti -e -e --- ž darilna pogodba, ki jo darovalec sklene iz moralne obveznosti **S:** darílo iz hvaléžnosti, remuneratórično darílo

darilna pogódba med zakóncema -e -e --- ž darilna pogodba, ki jo skleneta zakonca ali zunajzakonska partnerja in mora biti v obliki notarskega zapisa, sicer je nična **S:** darílo med zakóncema

darilna pogódba z breménom -e -e --- ž darilna pogodba, pri kateri darovalec naroči obdarjencu, da kaj stori ali opusti **S:** darílo z breménom, donatio sub modo

darilna pogódba za primér smrti -e -e --- ž darilna pogodba, ki mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa in se izpolni po darovalčevi smrti, listina o sklenjeni pogodbi pa mora biti izročena obdarjencu **S:** darílo za primér smrti

darílo -a s ► darilna pogódba

darílo iz hvaléžnosti -a --- s ► darilna pogódba iz hvaléžnosti

darílo med zakóncema -a --- s ► darilna pogódba med zakóncema

darílo z breménom -a --- s ► darilna pogódba z breménom

darílo za primér smrti -a --- s ► darilna pogódba za primér smrti

datio in solutum --- [dácijo in solútum] (LAT.) ► nadoméstna izpolnítev

dáto menica -- -e ž ► meníca dnévnica

dávčna amnestíja -e -e ž akt milosti, s katerim aktivni davčni subjekt odstopi od ugotavljanja pravilnosti davčnih napovedi ali davčnih obračunov neke skupine davčnih zavezancev

dávčna enóta -e -e ž ► dávčni rázred

dávčna evazíja -e -e ž ► dávčna utájja

dávčna evidenca -e -e ž uradna evidenca osebnih in drugih podatkov, ki jih obdeluje in upravlja davčni organ neposredno ali prek pogodbenega upravljalca z namenom učinkovitega izvajanja svojih nalog, npr. evidenca o davčnih terjatvah in obveznostih, evidenca o vodenju postopkov davčnega nadzora

dávčna garancija -e -e ž zavarovanje izpolnitve davčne obveznosti, pri katerem se določena oseba pisno zaveže, da bo izpolnila tuj davčni dolg

dávčna izgúba -e -e ž presežek obdavčljivih odhodkov nad prihodki, ki so potrebni za pridobivanje teh prihodkov

dávčna izterjáva -e -e ž ► dávčna izvršba

dávčna izvršba -e -e ž upravná izvršba za prisilno izvršitev davčnih in drugih javno-pravnih denarnih obveznosti, za katere tako določa zakon **S**: dávčna izterjáva

dávčna léstváca -e -e ž seznam davčnih razredov in njim pripadajočih davčnih stopenj ter morebitnih drugih postavk

dávčna napóved -e -i ž pisna vloga davčnega zavezanca, posredovana davčnemu organu, ki vsebuje podatke, potrebne za odmero davka in davčni nadzor, ter je podlaga za plačilo davka

dávčna oáza -e -e ž država ali območje z nizko obdavčitvijo ali celo brez nje, ki pogosto ne izmenjuje podatkov med svojimi in tujimi davčnimi organi ter ima pomanjkljivo pravno in administrativno preglednost poslovanja

dávčna obvéznost -e -i ž obveznost davčnega zavezanca, da izpolni z zakonom določene naloge, npr. plača davčni dolg **S**: dávčno bréme

dávčna olajšáva -e -e ž zmanjšanje davčne obveznosti tako, da se zniža znesek davčne osnove ali znesek izračunanega davka ali da se davek odmeri po davčni stopnji, ki je nižja od običajne

dávčna oprostítev -e -tve ž izvzem posameznih davčnih predmetov iz obdavčitve zaradi stvarnih razlogov, npr. odškodnina, ali osebnih razlogov, npr. davčni privilegij

dávčna optimizácia -e -e ž zakonito in legitimno zmanjšanje davčnega dolga

dávčna osnóva -e -e ž količinska konkretná zacija davčnega predmeta, ki je praviloma izražena v denarju, redkeje v drugih merskih enotah, npr. metrih, in je temelj za izračun davčne obveznosti z uporabo določene davčne stopnje

dávčna pogódba -e -e ž ► sporazúm o izogíbanju dvójni obdavčitvi

dávčna progresija -e -e ž naraščanje povprečne davčne stopnje z naraščanjem davčne osnove

dávčna regresija -e -e ž padanje povprečne davčne stopnje z naraščanjem davčne osnove

dávčna spodbúda -e -e ž davčne ugodnosti, s katerimi se pospešujejo določene aktivnosti davčnih zavezancev za doseganje pozitivnih zunanjih učinkov, npr. davčne olajšave, davčne oprostitev

dávčna stópnja -e -e ž količina davka, ki ga je treba plačati od davčne osnove in je navadno določena v odstotkih ali promilih, redkeje pa v absolutnem znesku

dávčna številka -e -e ž **K**: DŠ identifikacijska oznaka, ki jo davčnemu zavezancu ali komu drugemu ob vpisu v davčni register dodeli davčni organ

dávčna tájnost -e -i ž status podatkov o zavezancih za davek v zvezi z njihovimi davčnimi obveznostmi, ki terja posebno varovanje teh podatkov kot zaupnih

dávčna tarifa -e -e ž seznam predmetov obdavčitve ali davčnih razredov in pripadajočih davčnih stopenj

dávčna terjátev -e -tve ž terjatev aktivnega davčnega subjekta za plačilo predpisanega davka

dávčna utája -e -e ž zmanjšanje davčnega dolga z neposredno kršitvijo davčnih predpisov **S**: dávčna evazija

dávčna zatajítev -e -tve ž kaznivo dejanje preslepitve ali goljufanja organa, pristojnega za odmero ali nadzor nad obračunavanjem in plačevanjem davkov, prispevkov in drugih predpisanih obveznosti fizičnih in pravnih oseb, če neopornane obveznosti presežejo zakonsko določen znesek

dávčni destinatár -ega -ja m oseba, ki po volji zakonodajalca nosi davčno obveznost, zaradi česar plača davek iz svojega dohodka ali premoženja, npr. končni kupec pri davku na dodano vrednost, čeprav je zavezanec prodajalec

dávčni dohódek -ega -dka m dohodek, ki ga s pobranimi davki dobi država

dávčni dólq -ega -á m znesek davka, ki mora biti po zakonu plačan davčnemu upniku

dávčni dolžník -ega -a m oseba, ki mora plačati znesek davka v predpisanem roku, sicer se lahko zoper njo začne dávčna izvršba po uradni dolžnosti

dávčni domicil -ega -a m država, v kateri je davčni zavezanec davčni rezident

dávčni garánt -ega -a m oseba, ki se pisno zaveže, da bo solidarno z zavezancem za davek poravnala zavarovano davčno obveznost, ki bo zapadla v plačilo

dávčni multiplikátor -ega -ja m v ekonomiji multiplikator, ki pokaže, za koliko enot enota davkov spremeni ravnotežni proizvod

dávčni nadzòr -ega -òra m splošni ukrepi za ugotavljanje in zagotavljanje spoštovanja materialnih in procesnih davčnih predpisov, npr. davčni inšpekcijski nadzor, nadzor obračunov

dávčni nosilec -ega -lca m oseba, ki dejansko nosi davčno obveznost ne glede na voljo zakonodajalca **S:** kònčni plačnik dávka

dávčni objékt -ega -a m ► dávčni prèdmet

dávčni obračùn -ega -a m način izpolnitve davčne obveznosti s predpisano pisno vlogo, ki je posredovana davčnemu organu, v kateri davčni zavezanec izračuna svoj davčni dolg in ga je na tej podlagi tudi dolžan plačati

dávčni odtegljáj -ega -a m plačilo davka, pri katerem plačnik davka v imenu in za račun davčnega zavezanca izračuna, odtegne in plača davek, npr. delodajalec za delavca

dávčni orgán -ega -a m upravni organ, pristojen za pobiranje davkov in drugih z zakonom določenih denarnih obveznosti, ki vključuje odmero davka, davčni nadzor in davčno izvršbo, npr. finančna uprava, nacionalna radiotelevizija

dávčni pavšalist -ega -a m davčni zavezanec, katerega davčna obveznost se izračuna z uporabo domnevne vrednosti davčne osnove

dávčni plačnik -ega -a m ► plačnik dávka

dávčni pôrok -ega -òka m oseba, ki poleg davčnega dolžnika z vsem svojim premoženjem jamči, da bo plačala davek namesto davčnega dolžnika

dávčni postòpek -ega -pka m posebni upravni postopek, namenjen odmeri, nadzoru ali izvršbi davka ali druge z zakonom določene denarne obveznosti

dávčni prèdmet -ega -éta m posamezna dejstva ali pravice, npr. premoženjske pravice, dohodki, pravni posli, ki jih zakon določa kot podlago za obdavčitev **S:** dávčni objékt, prèdmet obdavčítve

dávčni privilegij -ega -a m v mednarodnem pravu davčna oprostitve v tuji državi za osebe in prostore, ki v njej uživajo poseben status, npr. v diplomatskih in konzularnih odnosih

dávčni rázred -ega -éda m del davčne osnove, ki je podlaga za izračun davčne obveznosti, določen z razponom zneska denarja ali razponom v drugačni merski enoti in količini, npr. izpust ogljikovega dioksida v gramih na prevoženi kilometer **S:** dávčna enòta

dávčni register -ega -tra m uradna evidenca podatkov o zavezancih za davek, ki je povezana z drugimi evidencami

dávčni rezident -ega -énta m rezident, ki izpolnjuje enega od predpisanih pogojev, npr. prijavljeno prebivališče ali sedež, običajno prebivališče ali dejanski sedež uprave, zaradi česar zanj veljajo opredeljene davčne obveznosti in pravice do aktivnega davčnega subjekta

dávčni úpnik -ega -a m država, samoupravna lokalna skupnost ali Evropska unija, ki ima terjatev iz naslova davka do davčnega dolžnika

dávčni vír -ega -a m sredstva iz dohodka ali premoženja, s katerimi davčni zavezanec plača davek

dávčni vrtilják -ega -a m izogibanje plačilu davka na dodano vrednost pri transakcijah med različnimi državami članicami EU, pri katerem dogovorno ena oseba zahteva povračilo davka, druga oseba, ki bi morala davek plačati, pa tega ne stori

dávčni zavézanec -ega -nca m fizična ali pravna oseba ali skupnost oseb brez pravne osebnosti, ki je na podlagi davčnega predpisa dolžna plačati davek

dávčno bréme -ega -éna s ► dávčna obvéznost

dávčno izogibanje -ega -a s zmanjšanje davčnega dolga, storjeno z izigravanjem zakona, npr. sklepanje poslov brez ekonomske vsebine samo zaradi pridobitve davčnih ugodnosti **S:** izogíbanje plačílú dávkov

dávčno léto -ega -a s 12-mesečno obdobje, načeloma izenačeno s koledarskim letom, v katerem se ugotavlja davčna obveznost za vse obdavčljive dogodke, ki so se zgodili v tem obdobju, značilno za obdavčevanje davkov na dohodek, npr. dohodnina, davek od dohodkov pravnih oseb

dávčno načrtòvanje -ega -a s zmanjšanje davčne obveznosti posameznega davčnega zavezanca z uporabo davčnih ugodnosti, ki jih predpiše zakonodajalec

dávčno právo -ega -a s pravo, ki ureja davčni sistem, npr. vrste davkov in podobnih obveznosti, pogoje in postopke njihovega pobiranja

dávčno prevajevanje -ega -a s ► prevalítev dávka

dávčno priznani odhódki -- -ih odhódkov m mn. odhódki, ki so potrebni za pridobivanje obdavčenih prihodkov pri davkih od dejavnosti fizičnih in pravnih oseb

dávek na dodáno vrédnost -vka -- -- m K: DDV splošni, vsefazni in posredni dávek na potrošnjo, ki se praviloma izračunava v davčnem obračunu

dávek na dohódek -vka -- -- m dávek, ki obdavčuje dohodke, npr. dohodnina, dávek od dohodkov pravnih oseb

dávek na potróšnjo -vka -- -- m dávek, ki obdavčuje odplačne transakcije, npr. dobave blaga in storitev, uvoz, in katerega nosilec je praviloma končni potrošnik

dávek na premoženje -vka -- -- m dávek, ki obdavčuje premoženjske pravice in njihove prenose ali pridobitve, npr. dávek na lastništvo nepremičnin, dávek na dediščine in darila

dávek od dohódkov právnih oséb -vka -- -- -- m dávek, ki so ga za ustvarjeni dohodek dolžne plačevati pravne osebe in tuja združenja brez pravne osebnosti, ki niso obdavčena z dohodnino

dávek -vka m denarni prejemek evropskega, državnega ali občinskega proračuna, ki ni plačilo za opravljeno storitev ali dobavljeno blago, a ga je z zakonom določeni zavezanec dolžan plačati za skupne družbene potrebe, npr. dohodnina, nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča, dávek na dodano vrednost, carina

DDV -ja [dedevé] m krat. ► dávek na dodáno vrédnost

debelácija -e ž v mednarodnem pravu prenehanje obstoja v vojni premagane države zaradi njenega dokončnega vojaškega poraza in prevzema oblasti nad njenim celotnim območjem s strani zmagovite države
S: zavojevanje

debitor cessus -- -- [débitor césus] (LAT.) ► odstópljeni dolžnik

débitor -ja m ► dolžnik (1)

decelerátor -ja m v ekonomiji razmerje med naložbami in spremembo porabe, ki jo naložbe izzovejo, če je vrednost tega razmerja manjša od ena

decentralizácija -e ž upravna ureditev, v kateri so pomembne pristojnosti prenesene na nižje ravni odločanja in osrednja oblast nima odločilnega vpliva na odločitve nižjih ravni, saj lahko presoja le njihovo zakonitost, ne pa tudi smotrnosti

decentralizirana ustavnosódna presója -e -e -e ž ► razpršena ustavnosódna presója

decentralizirano izvájanje -ega -a s

1. izvajanje predpisov ali odločitev višje ravni na nižji ravni 2. v pravu EU izvajanje zakonodaje EU na ravni držav članic in v okviru njihovega delovanja

decuius -- [dekújus] (LAT.) ► zapústnik

dédič -a m oseba, ki po zapustnikovi smrti ali ob razglasitvi zapustnika za mrtvega prejme njegovo premoženje ali vstopi v njegove podedljive pravice in obveznosti

dédič ab intestato -a -- -- [ab intestátó] m ► zakoniti dédič

dédič in abstracto -a -- -- [in abstrákto] m morebitni dédič po zapustniku, če od dedovanja odpade dedič in concreto, npr. zapustnikov vnuk ob živem zapustnikovem sinu

dédič in concreto -a -- -- [in konkréto] m dedič, ki v skladu z zakonitim dednim redom deduje v konkretnem primeru smrti zapustnika

dédič zaščitene kmetije -a -- -- m dedič posebne kategorije premoženja, določen na podlagi posebnih predpisov o dedovanju kmetijskih gospodarstev, ki se deduje kot celota

dédiščina -e ž zapuščina ali njen del, ki pripade dediču

dédiščinska skúpnost -e -i ž skupnost, ki jo sestavljajo oporočni in zakoniti dediči zapustnika pred delitvijo dediščine in z dediščino upravljajo skupno

dédiščinska tóžba -e -e ž tožba, s katero dedič uveljavlja svojo dedno pravico v pravdi

dédna izjáva -e -e ž enostranski pravni posele dednega upravičenca v zapuščinskem postopku, da sprejme zapuščino ali se ji odpove

dédna nèsposóbnost -e -i ž nesposobnost pridobivanja pravic in obveznosti iz naslova dedovanja, npr. zaradi razdedinjenja, dedne nevrednosti

dédna nèvrédnost -e -i ž pravni institut, ki dediču onemogoča prejem zapuščine zaradi hudih prestopkov proti zapustniku

dédna pogódba -e -e ž pogodba, s katero oseba zapušča svojo zapuščino ali njen del sopogodbenu ali v korist tretje osebe in je sklenjena med živimi za primer smrti

dédna pravíca -e -e ž posebni pravni položaj dediča, sestavljen iz vrste upravičenj glede zapuščine, ki jih z dedovanjem pridobi dedič kot zapustnikov univerzalni pravni naslednik

dédna sposóbnost -e -i ž posebna pravna sposobnost pridobiti zapustnikove premoženjske pravice in obveznosti

dédna transmisija -e -e ž **1.** prehod dedičeve pravice, da se dedičini odpove, na njegove dediče **2.** v nekaterih pravnih sistemih prehod dedičeve pravice, da pridobi dedičino z izjavo o sprejetju dedičine, na njegove dediče pri ležeci zapuščini

dédni délež -ega -a m alikvotni delež zapuščine, ki pripada posameznemu dediču, npr. tretjina zapuščine

dédni dogóvor -ega -a m sporazum, ki ga sklenejo dediči, največkrat o vprašanju razdelitve dedičine

dédni naslòv -ega -òva m pravna podlaga za dedovanje, kar je lahko oporoka, zakon ali v nekaterih pravnih sistemih dedna pogodba

dédni pripàd -ega -áda m ► delácija

dédni réd -ega -a m sistem razvrščanja zakonitih dedičev, ki imajo z zakonom določen dedni delež, pri čemer dediči nižjega dednega reda, npr. prvega, bližnji sorodniki ali bližnje osebe, od dedovanja izključujejo osebe višjega dednega reda, npr. drugega ali vseh drugih

dédni upravičenec -ega -nca m oseba, ki ima v skladu z dednim pravom določeno dedno-pravno upravičenje

dédno naslédstvo -ega -a s ► dedovánje (1, 2)

dédno odprávljeni dédič -- -ega -a m dedič, ki je že dobil nadomestilo za to, kar bi mu na podlagi zakona pripadlo iz naslova

dedovanja po zapustniku, npr. na podlagi darila za življenja

dédno právo -ega -a s pravo, ki ureja vprašanja prehoda zapuščine umrle osebe na druge osebe

dédnoprávna klávzula -e -e ž klavzula v pogodbi, sklenjeni za časa življenja, npr. v pogodbi o urejanju premoženjskih razmerij, s katero se urejajo vprašanja, povezana z dedovanjem

dédnoprávna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se zapustnik kakorkoli zavezuje glede razpolaganja s premoženjem, ki ga bo imel ob smrti

dedovánje -a s **1.** prehod zapustnikovega premoženja ali njegovega alikvotnega dela na enega dediča ali več dedičev **S:** dédno naslédstvo **2.** prehod posameznih delov zapustnikovega premoženja na osebe, ki niso dediči, največkrat na viloljemenike **S:** dédno naslédstvo

defékt razúma -a -- m stanje, ko oseba ne more pravilno razumeti pomena dane izjave in njenih pravnih posledic

defékt vólje -a -- m stanje, v katerem oseba ne more ravnati v skladu s sicer pravilnim dojemanjem in zato ni sposobna postopati skladno s svojo zavestjo

deficitárni poklíc -ega -a m poklic, v katerem obstaja pomanjkanje izobraženih ali usposobljenih oseb, ki bi ga lahko opravljale

deflácija -e ž v ekonomiji padec splošne ravni cen dobrin in storitev v gospodarstvu

deflácijska polítika -e -e ž v ekonomiji ekonomska politika, usmerjena v zmanjšanje agregatnega povpraševanja

deflácijska vrzél -e -i ž v ekonomiji vsota, za katero doseženi bruto domači proizvod zaostaja za potencialnim bruto domačim proizvodom

deflacioníranje -a s v ekonomiji preračun nominalnega proizvoda na realno vrednost z izločitvijo vpliva rasti cen

deflátor -ja m v ekonomiji indeks cen, izračunan kot razmerje med nominalnim proizvodom in realnim proizvodom v razmerah inflacije

dejanje májhnega poména -a -- -- s dejanje, ki izpolnjuje zakonske znake kaznivega dejanja, vendar se zaradi majhne nevarnosti storilec ne sankcionira

D

dejánska dávná stôpnja -e -e -e ž ► efektivná dávná stôpnja

dejánska domnéva -e -e ž predpostavka, da se dejstvo, za katero je na podlagi splošne izkušnje verjetno, da je resnično, šteje za resnično in ga zato v pravnih postopkih ni treba dokazovati, dopusten pa je nasproten dokaz S: praesumptio facti

dejánska izročitev -e -tve ž izročitev v neposredno posest, s katero prenosnik pridobitelju omogoči, da začne izvrševati dejansko oblast nad stvarjo S: traditio vera

dejánska konkurenca -e -e ž tržna konkurenca, ki v resnici obstaja na določenem upoštevem trgu

dejánska oblast države -e -í -- ž v mednarodnem pravu učinkovit nadzor in uprava ozemlja države, ki ju izvajajo državni organi S: efektivná oblast

dejánska obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji ► efektivná obrétna méra

dejánska podlága sôdbe -e -e -e ž dejstva, ki jih navedejo stranke za utemeljitev svojih stališč, ne glede na to, ali jih sodišče šteje za pomembna, dejstva, ki jih sodišče ugotovi po uradni dolžnosti, ter splošno znana in domnevana dejstva, na katera sodišče opre sodbo

dejánska podlága tóžbe -e -e -- ž ► tóžbeni têmej

dejánska posést -e -í ž ► nêposrédna posést

dejánska škóda -e -e ž ► navádna škóda

dejánska vzajemnost -e -í ž v mednarodnem pravu vzajemnost, ki nima podlage v mednarodni pogodbi ali zakonu, temveč temelji na medsebojni praksi držav

dejánska zaposlítev -e -tve ž ► dejánsko délovno razmérje

dejánska zmóta -e -e ž zmota, ki se nanaša na dejanske okoliščine S: error facti

dejánski devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji tečaj valute, ki se oblikuje kot rezultat povpraševanja in ponudbe

dejánski interes -ega -ésa m interes, ki ne teži k izboljšanju pravnega položaja stranke, temveč k izboljšanju njenega ekonomskega položaja, npr. interes upnika, da sodišče zavrne zahtevek drugega upnika proti njegovemu dolžniku, s čimer se izboljša možnost za izterjavo njegove terjatve, ali

interes za vpogled v spis druge stranke brez materialnopravne podlage zanj

dejánski investicijski učínek -ega -ega -nka m v ekonomiji investicijski učínek, realiziran ob zaključku investicije

dejánski koncêrn -ega -a m več povezanih samostojnih gospodarskih družb pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe na podlagi večinske udeležbe

dejánski nadzôr -ega -ôra m v mednarodnem pravu mednarodnopravni standard, ki ga uporablja Meddržavno sodišče pri ugotavljanju pripisljivosti ravnanja posameznikov ali skupin državi za potrditev njene odgovornosti po mednarodnem pravu S: učinkovíti nadzôr

dejánski poséstnik -ega -a m ► nêposrédni poséstnik

dejánski stán kaznívega dejánja -ega -ú -- -- m vsi bistveni znaki kaznivega dejanja, opredeljeni v zakonu

dejánski têmej obtóžbe -ega -a -- m dejstva, na katera upravičeni tožilec opira obtožbo in so navedena v opisu kaznivega dejanja

dejánsko délovno razmérje -ega -ega -a s pravno razmerje, pri katerem delavec opravlja delo za delodajalca, ne da bi pred tem sklenil pogodbo o zaposlitvi v pisni obliki, vendar ima glede na dejanske okoliščine dela vse zakonske elemente delovnega razmerja S: dejánska zaposlítev

dejánsko gradívo -ega -a s procesno gradivo, na podlagi katerega sodišče ali upravni organ ugotavlja dejansko stanje, pomembno za odločitev

dejánsko stánje -ega -a s dejstva, ki so po presoji sodišča pomembna za odločitev in tvorijo podlago za uporabo pravnega pravila v konkretnem primeru

dekán diplomátskega zbhôra -a -- -- m v mednarodnem pravu ► vódba diplomátskega zbhôra

deklarácija -e ž v mednarodnem pravu slovesna izjava, s katero države in mednarodne organizacije zavzamejo določeno stališče, ki je praviloma politično, ne pa pravno zavezujoče

deklaránt -a m oseba, ki vloži carinsko deklaracijo v svojem imenu, ali oseba, v imenu katere je carinska deklaracija vložena

deklaratórna odlóčba -e -e ž ► ugotovítvena odlóčba (1, 2, 3, 4)

deklaratorna sôdba -e -e ž ► ugotovitevna sôdba (1)

deklaratorna tôžba -e -e ž ► ugotovitevna tôžba

deklaratorna uprâvna odlôčba -e -e -e ž ► ugotovitevna uprâvna odlôčba

deklaratorni sklêp -ega sklêpa m ► ugotovitveni sklêp

deklaratorni učinek -ega -nka m **1.** učinek, s katerim sta z dnem vpisa v zemljiško knjigo vpisana pravica ali pravno dejstvo javno objavljena in s tem vsakomur znana **S:** publicitétni učinek, učinek javne objâve **2.** ► ugotovitveni učinek

deklaratorni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papír, pri katerem zapisana pravica obstaja na podlagi temeljnega razmerja in ne nastane na novo z njegovo izdajo

deklaratorno priznânje krívde -ega -a -- s priznanje krívde, ki ga poda domnevni storilec, hkrati pa mu je očitano kaznivo dejanje že popolnoma dokazano z drugimi dokazi

deklaratornost vpisa -i -- ž vpis v zemljiško knjigo, če pravica na nepremičnini nastane zunaj zemljiške knjige na podlagi zakonske določbe, vpis te pravice pa zagotavlja predvsem deklaratorne učinke

dekolonializâcija -e ž v mednarodnem pravu proces osamosvajanja kolonij v skladu s pravico do samoodločbe

dekoncentracija -e ž upravna ureditev, v kateri je izvrševanje preneseno na več organov nižjih ravni tako, da osrednja oblast ohrani pomemben vpliv na njihove odločitve in ravnanje

dekonstitucionalizâcija -e ž odprava ali ukinitvev ustavne določbe ali njen prenos v nižji pravni akt, npr. zakon

dekriminâcija -e ž odločitev zakonodajalca, da kaznivo dejanje izloči iz zakona in zato ni več kaznivo

dél stâvbe -a -- m prostor ali skupina prostorov v stavbi, ki se lahko samostojno pravno urejajo

delâcija -e ž trenutek, ko se uvede dedovanje z določitvijo oseb, poklicanih k dedovanju **S:** dédni pripâd, pripâd dédišçine

délavec migrânt -vca -a m oseba, ki migrira iz ene države v drugo, da bi se tam zaposlila ali ker tam že opravlja delo, vendar ne za svoj račun

délavec s posébnimi pooblastíli in odgovórnostmi -vca -- -- -- -- -- m do leta 2003 ► vodilni délavec

délavec -vca m **1.** fizična oseba, ki je v delovnem razmerju na podlagi sklenjene pogodbe o zaposlitvi **2.** v sistemu varnosti in zdravja pri delu fizična oseba, ki na kakršnikoli pravni podlagi opravlja delo za delodajalca ali opravlja delo zaradi usposabljanja, zaradi česar ji mora delodajalec zagotoviti varnost in zdravje pri delu

délavnik -a m ► délovni dán

délavska participâcija -e -e ž ► sodelovanje délavcev pri uprâvljanju

délavski dirêktor -ega -ja m član uprave kapitalске družbe, ki je odgovoren za kadrovska in socialna vprašanja

délavski záupnik -ega -a m oseba, izvoljena v družbi z do 20 zaposlenimi, prek katere delavci sodelujejo pri uprâvljanju

délavsko sôuprâvljanje -ega -a s ► sodelovânje délavcev pri uprâvljanju

delegâcija pristójnosti -e -- ž ► prenos pristójnosti (1, 2)

delegât -a m oseba, izbrana in pooblašçena za zastopanje interesov določene skupine **S:** odposlâncec (1)

delegirana zakonodâja -e -e ž predpisi zakonske ravni, ki jih sprejema izvršilni organ na podlagi ustavnega ali zakonskega pooblastila

delegirani âkt -ega -a m v pravu EU nezakonodajni akt, ki ga sprejme Evropska komisija za dopolnitev ali spreminjanje nebitvenih elementov hierarhično višjega zakonodajnega akta EU

délež -a m alikvotni del celote, ki ob delitvi pripade posamezniku

delibacijska odlôčba -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu odločba, s katero se prizna sodna ali arbitražna odločba tujega sodišça

delibacijski postôpek -ega -pka m v mednarodnem zasebnem pravu postopek za priznanje in izvršitev tuje sodne odločbe ali tuje arbitražne odločbe

deliberacijski rôk -ega -a m rok, v katerem se mora dedič odločiti, ali bo dedišçino obdržal ali se ji bo odpovedal

delictum communium -- -- [delíktum komúnium] (LAT.) ► splôšno kaznivo dejânje

delictum proprium -- -- [delíktum próprium]

(LAT.) ► posebno kaznivo dejanje

delictum sui generis -- -- -- [delíktum síi géneris] (LAT.) ► specifično kaznivo dejanje

delikt -a m protipravno ravnanje, prekršek ali kaznivo dejanje, za katero je predpisana kazenska, civilna ali upravna sankcija

deliktna odškodninska obveznost -e -e -i ž ► nêposlovna odškodninska obveznost

deliktna sposobnost -e -i ž sposobnost biti odgovoren za storjeno škodo

deliktna tožba -e -e ž tožba, s katero oškodovanec zahteva povrnitev neposlovne škode

deliktni zahtevek -ega -vka m zahtevek, s katerim oškodovanec zahteva povrnitev neposlovne škode

delilna pogodba -e -e ž pogodba med solastniki ali skupnimi lastniki o delitvi stvari v solastniki ali v skupni lastnini ali o delitvi premoženja

delimitacija -e ž v mednarodnem pravu ► razmejitve

delimitacijski spòr -ega spòra m v mednarodnem pravu ► mêjni spòr (2)

delinkvéncia -e ž ► prestòpništvo

delinkvétna korporacija -e -e ž organizacija, namerno ustanovljena, prevzeta ali nadzorovana za določeni in izključni cilj ukvarjanja s kaznivimi dejanji S: kriminalna korporacija

delítev dédiščine -tve -- -- ž trenutek prenehanja dediščinske skupnosti, ko se posamezni predmeti zapuščine ali vrednost zapuščine razdelijo med sodediče v razmerju njihovih dednih deležev tako, da vsak sodedič dobi v svojo izključno last individualizirani del zapuščinskega premoženja ali solastninski delež na posameznih stvareh zapuščine

delítev po vrédnosti -tve -- -- ž ► civilna delítev

delítev skúpnega premožénja -tve -- -- ž razdružitev premoženja v skupni lastnini zakoncev, pridobljenega z delom v času trajanja zakonske zveze S: razdelítev skúpnega premožénja

delítev sòlastnîne -tve -- -- ž delítev dotlej nerazdeljene stvari med vse solastnike, ki se opravi s fizično delitvijo stvari v naravi, s prodajo stvari in razdelitvijo kupnine med solastnike ali s pripadom stvari v celoti enemu od solastnikov ob hkratnem izplačilu drugih solastnikov S: razdružítev sòlastnîne

delítev v narávi -tve -- -- ž ► fizična delítev

delítveni spòr -ega spòra m spor, pri katerem se na sodišču uveljavlja zahtevek o delitvi skupne stvari ali premoženja, npr. med zakoncema ob prenehanju zakonske zveze

deljéna krívda -e -e ž sokrívda oškodovanca pri nastanku škode, zaradi česar se odškodnina sorazmerno zmanjša

deljéna odgovórnost -e -i ž odškodninska odgovornost oškodovanca, ki prispeva k škodi, zaradi česar ima pravico samo do sorazmerno zmanjšane odškodnine

deljéna pristójnost -e -i ž pristojnost, ki jo lahko na določenem področju izvajata različni ravni oblasti, npr. v EU tako EU kot države članice EU

deljéni délovni čas -ega -ega čása m delovni čas, ki je običajno razporejen na dva dela z daljšim vmesnim odmorom, ki se ne šteje v delovni čas

deljéni patént -ega -énta m patent, ki nastane kot posledica razdelitve prvotnega patenta, ker izumi v njem niso tehnično tako povezani, da pomenijo enotno izumiteljsko zamisel

deljéno navezováñje -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu ► distributívno navezováñje

deljívá obveznost -e -i ž obveznost, katere predmet je deljiv, vendar z delitvijo ne izgubi svoje vrednosti

deljívá stvár -e -i ž stvar, ki jo je mogoče fizično razdeliti na enakovredne samostojne dele, pri čemer ostane neokrnjen njen namen in se tudi bistveno ne zmanjša njena vrednost

deljíví akreditív -ega -a m dokumentarni akreditiv, ki se lahko plača po delih

deljívost predlóga za kázenski pregòn -i -- -- -- ž lastnost predloga, da se v primeru več udeležencev kaznivega dejanja ali več kaznivih dejanj začne pregon tistih udeležencev ali dejanj, za katere je vložen predlog

deljívost zasébné tožbe -i -- -- ž lastnost tožbe, da se v primeru več udeležencev kaznivega dejanja ali več kaznivih dejanj začne pregon tistih udeležencev ali dejanj, zoper katere je vložena zasebna tožba

délna brezpòselnost -e -i ž brezposelnost, pri kateri brezposelna oseba ob sprejemu zaposlitve s krajšim delovnim časom ohrani

pravico do sorazmernega dela denarnega nadomestila za primer brezposelnosti

délna invalidska pokojnina -e -e -e ž do leta 2013 ► délno nadomestilo za invalidnost

délna izpolnitev -e -tve ž izpolnitev, katere posledica je delno prenehanje obveznosti

délna ničnost -e -i ž ničnost samo posameznega pogodbenega določila, pri čemer pravni posel ostane v veljavi, če lahko ostane brez ničnega določila

délna odlóčba -e -e ž odlóčba samo o tistih delih predmeta postopka, o katerih je že mogoče odlóčiti

délna pokojnina -e -e ž starostna ali predčasna pokojnina, ki se zavarovancu, ki po izpolnitvi pogojev za upokojitev ostane v delovnem razmerju ali ponovno vstopi vanj, izplačuje v sorazmerju s krajšim delovnim časom

délna pomilostitev -e -tve ž pomilostitev, pri kateri je obsojencu odpuščen le del kazni

délna poslóvna sposóbnost -e -e -i ž ► omejena poslóvna sposóbnost

délna razlastitev -e -tve ž omejitev lastninske pravice na nepremičnini v javno korist s pravico uporabe za določen čas, ki se določi z upravo odlóčbo

délna sódba -e -e ž civilna sódba, s katero sodišče odlóči o delu tožbenega zahtevka, o enem od več postavljenih tožbenih zahtevkov, samo o zahtevku tožbe ali zahtevku nasprotne tožbe

délna spremémba ustáve -e -e - ž sprememba posameznih določb ustave, ki celoviteje ne posega v temelje ustavne ureditve

délna uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odlóčba, s katero upravni organ odlóči le o delih zahtevka ali predmeta postopka, o katerih je že mogoče odlóčiti, in velja za samostojno odlóčbo, ki ji lahko sledijo druge tovrstne odlóčbe in nato dopolnilna odlóčba

délni akcépt -ega -a m akcept, pri katerem se akceptant zaveže za plačilo dela menične vsote

délni odvzém poslóvne sposóbnosti

-ega -éma - - - m sodni odvzem poslovne sposóbnosti, po katerem oseba brez soglasja skrbnika ne more veljavno sklepati pravnih poslov, s posebno odlóčbo pa lahko center za socialno delo določi pravne posle, ki jih sme ta oseba skleniti sama

délni umik obtóžnega ákta -ega -a - - - m umik obtožnega akta, ki se nanaša le na nekatera dejanja, ki se očitajo obdolžencu, ali le na nekatere izmed soobdolžencev

délnica brez glasoválne pravíce -e - - - - ž prednostna delnica, ki delničarju ne daje pravice do glasovanja pri odločanju na skupščini delničarjev, pri čemer družba v sestavi osnovnega kapitala ne sme imeti več kot polovico tovrstnih delnic

délnica -e ž **1.** alikvotni del osnovnega kapitala delniške družbe **S:** ákcija **2.** celota korporacijskih pravic, ki jih ima delničar v delniški družbi **S:** ákcija **3.** vrednostni papir, ki ga v nematerializirani obliki dobi delničar po vplačilu osnovnega deleža kapitala in mu zagotavlja z zakonom in s statutom določene pravice

délnica na imé -e - - - - ž ► iménska délnica

délnica na imétnika -e - - - - ž ► prinósniška délnica

délnica na prinósnika -e - - - - ž ► prinósniška délnica

délnica z glasoválno pravíco -e - - - - - ž delnica, ki daje delničarju pravico do glasovanja pri odločanju na skupščini delničarjev

délničar -ja m **1.** oseba, ki lahko na podlagi vplačanega deleža v osnovni kapital delniške družbe uresničuje premoženjske in članske pravice do delniške družbe **2.** imetnik pravic iz delnice

délniška drúžba -e -e ž **K:** d. d. gospodarska družba, katere osnovni kapital je razdeljen na delnice

délniška knjíga -e -e ž register, v katerem so vpisani imetniki imenskih delnic

délniški kapitál -ega -a m premoženje, ki je vloženo v delniško družbo in razdeljeno na delnice

délniški sklád -ega skláda m investicijski sklad, ki ima sredstva naložena pretežno v delnicah ali v delnicah in enotah delniških ciljnih skladov

délniški sporazúm -ega -a m dogovor delničarjev o temeljnih izhodiščih pri skupnem nastopanju v gospodarskih družbah, ki ga sklenejo med seboj, da bi uskladili svoje poslovne interese

délno nadomestilo za invalidnost -ega -a - - - s nadomestilo, ki ga pridobi delovni

invalid s preostalo delovno zmožnostjo, če dela vsaj polovico polnega delovnega časa
S: do leta 2013 délna invalidska pokojnina

délno plačilo za izgubljeni dohódek -ega -a --- s družinski prejemek, ki ga prejme eden od staršev ali druga oseba, kadar prekine delovno razmerje ali začne delati krajši delovni čas zaradi nege in varstva otroka s težko motnjo v duševnem razvoju, težko gibalno oviranega otroka ali otroka z boleznijo s seznama hudih bolezni

délno pobótanje -ega -a s pobótanje, pri katerem je ena obveznost višja od druge in pri katerem obveznost, ki je nižja, preneha celoti, višja obveznost pa preneha do višine nižje obveznosti

délno priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krívde, s katerim domnevni storilec kaznivega dejanja prizna le del očitkov v kazenski obtožbi

délno razdedinjenje -ega -a s delni odvzem nujnega deleža dediču, ki ima pravico do nujnega deleža, z namenom zmanjšanja dedne pravice dediču

délo -a s **1.** aktivnost posameznika, katere osnovni namen je pridobivanje sredstev za preživljanje **2.** v ekonomiji primarni proizvodni faktor, ki obsega fizični in duhovni prispevek delavca h končnemu proizvodu

délo na črno -a --- s opravljanje dejavnosti, ki ni vpisana v sodni register ali ni določena v aktu o ustanovitvi ali zanjo fizična ali pravna oseba nima zahtevanih predpisanih listin

délo na dómu -a --- s delo, ki ga delavec opravlja na svojem domu ali v prostorih po svoji izbiri, ki so zunaj prostorov delodajalca

délo na práznik ali déla pròst dán -a --- s delo, zaradi katerega imajo delavci pravico do dodatka pri plači v višini, kot je določena v kolektivni pogodbi ali pogodbi o zaposlitvi **S:** práznično délo

delodajálec -lca m **1.** fizična ali pravna oseba, ki zaposluje delavca na podlagi pogodbe o zaposlitvi **2.** v sistemu varnosti in zdravja pri delu oseba, ki na kakršnikoli pravni podlagi zaposluje delavca **3.** v sistemu varnosti in zdravja pri delu kmet ali fizična oseba, ki sama ali s člani svojega gospodarstva opravlja kmetijsko, gospodarsko ali drugo dejavnost kot edini ali glavni poklic in ne zaposluje drugih oseb

delovánje v svójem iménu in za svóje račún -a --- s delovanje stranke, ki vstopi

v pravno razmerje, v katerem pravne posledice nastanejo v njeni sferi

delovánje v svójem iménu in za túj račún

-a --- s delovanje stranke, ki vstopi v pravno razmerje, v katerem pravne posledice nastanejo v njeni sferi, vendar jih mora prenesti na tretjo osebo

delovánje v tújem iménu in za túj račún -a

--- s delovanje stranke, ki vstopi v pravno razmerje v imenu tretje osebe, v sferi katere nastanejo tudi pravne posledice

delovánje za svóje račún -a --- s izvedba

dela ali sklenitev pravnega posla posameznika v njegovo korist

delovánje za túj račún -a --- s delo ali sklepanje poslov v korist nekoga drugega

délovna dóba -e -e ž **1.** čas opravljanja dela na podlagi pogodbe o zaposlitvi **2.** zavarovalna doba v pokojninskem in invalidskem zavarovanju brez upoštevanja dokupljene dobe in dodane dobe

délovna knjížica -e -e ž do leta 2009 obvezni dokument delavca, s katerim dokazuje resničnost osebnih podatkov, podatke o izobrazbi, zavarovalno in pokojninsko dobo

délovna práksa -e -e ž delo, ki ga kot obvezno sestavino študijskega ali srednješolskega programa opravljajo študentje ali dijaki, da pridobijo nova praktična znanja in utrjujejo svoje veščine

délovna rénta -e -e ž v ekonomiji razlika med normalnim dohodkom in monopolnim dohodkom

délovna teorija vrédnosti -e -e -- ž v ekonomiji teorija, po kateri je vrednost dobrin in storitev določena samo s količino vložene dela

délovna uspešnost -e -i ž dejavnik, pomemben za določitev spremenljivega dela plače delavca, ki je odvisen od gospodarnosti, kvalitete in obsega opravljanja dela, za katerega je delavec sklenil pogodbo o zaposlitvi

délovne izkúšnje -ih izkúšenj ž mn. izkušnje, ki se pridobijo z opravljanjem enakega ali po vsebini zelo podobnega dela v stroki in so pogoj za opravljanje določenih del glede na njihovo vrsto, zahtevnost, odgovornost

délovne razmére -ih razmér ž mn. ► pogóji déla

délovni čas -ega čása m čas, v katerem delavec dela v skladu s pogodbo o zaposlitvi,

vključno s časom odmora in časom upravičenih odsotnosti z dela

délovni dán -ega dnéva m omejeno in na enoto dneva v urah določeno časovno obdobje, v katerem delavec dela in je v skladu z zakoni, kolektivnimi pogodbami, splošnimi akti delodajalcev **S:** délavnik

délovni invalid -ega -a m zavarovanec, ki pridobi katero od pravic iz obveznega invalidskega zavarovanja zaradi bolezni, poškodbe, poklicne bolezni ali poškodbe pri delu in je razvrščen v eno od treh kategorij, pri čemer se upošteva stopnja invalidnosti

délovni jêzik -ega -fka m jezik, ki se uporablja pri delu organa ali mednarodne organizacije, določen z dogovorom

délovni kontingènt -ega -ênta m v ekonomiji prebivalstvo, ki je sposobno za delo

délovni pogóji -ih pogójev m mn. ► pogóji déla

délovni spôr -ega spôra m pravni spor med strankama individualnega ali kolektivnega delovnega razmerja, katerega predmet so pravice, obveznosti, pravno razmerje ali interesi v zvezi z delom

délovni téden -ega -dna m razporeditev delovnega časa na določeno število delovnih dni v tednu

délovno aktivno prebivalstvo -- -ega -a s aktivno prebivalstvo, ki vključuje zaposlene, npr. delavce, javne uslužbence, samozaposlene osebe

délovno dovoljênje -ega -a s do leta 2015 dokument, ki tujcu omogoča, da se zaposli, samozaposli, opravlja storitve ali druga pogodbeno dela v skladu s predpisi o zaposlovanju in delu tujcev

délovno in sociálno sodišče -ega -- -ega -a s specializirano sodišče, pristojno za odločanje o individualnih in kolektivnih delovnih sporih ter socialnih sporih

délovno mésto -ega -a s **1.** najnižja organizacijska enota v delovnem procesu, sestavljena iz posameznih delovnih nalog, ki jih delavec opravlja na podlagi pogodbe o zaposlitvi **2.** prostor, namenjen za izvajanje dela v prostorih delodajalca ali na začasnih deloviščih, ki je pod neposrednim ali posrednim nadzorom delodajalca

délovno podróčje ministrstva -ega -a -- s ► resór

délovno právo -ega -a s pravo, ki ureja individualna in kolektivna delovna razmerja ter

delavcem in javnim uslužbencem v zameno za njihovo podrejenost delodajalcu zagotavlja ustrezno delovnopravno varstvo

délovno razmérje -ega -a s pravno razmerje, ki nastane s pogodbo o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem in v katerem se delavec prostovoljno vključi v organizirani delovni proces delodajalca ter v njem za plačilo, osebno, nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca **S:** odvisno délovno razmérje, zaposlítev

délovno teló držávnega zbôra -ega -ésa -- -- s stalni ali nestalni odbor ali komisija, ki pred odločanjem državnega zbora obravnava zakone in druga vprašanja iz njegove pristojnosti ter o tem daje predloge, mnenja in stališča

délovnoprávno várstvo -ega -a s zakonsko določeno varstvo delavcev v delovnem razmerju in drugih skupin delovno aktivnih oseb, npr. študentov, dijakov, volonterskih pripravnikov, ekonomsko odvisnih oseb

delovódski izpít -ega -a m izpít, s katerim posameznik po koncu izobraževanja pridobi srednjo strokovno izobrazbo in je strokovno usposobljen za samostojno pripravo in organizacijo lastnega dela in dela delovne skupine

delovírna pogódba -e -ê ž ► podjémna pogódba

delozácija -e ž prisilna izpraznitev nepremičnine in izvršilnem postopku in njena izročitev upniku

delujóča konkuréncia -e -ê ž tržna konkurenca, ki se najbolj približa popolni konkurenci, vendar je za razliko od nje lažje uresničljiva v praksi in omogoča uresničevanje zastavljenih javnopolitičnih ciljev

demarkácija -e ž v mednarodnem pravu določitev poteka državne meje v naravi, npr. z mejnimi kamni

demarkacijska črta -e -ê ž **1.** v mednarodnem pravu črta, ki na terenu označuje mejo med državama, navadno označena z mejnimi kamni **S:** razmejítvena črta **2.** v mednarodnem pravu sporazumno določena začasna meja dveh držav ali vojsk, navadno po sklenitvi premirja **S:** razmejítvena črta

demárša -e ž v mednarodnem pravu uradno ustno ali pisno, individualno ali kolektivno diplomatsko posredovanje, npr. v imenu diplomatskega zbora, pri pristojnem organu druge države, s katerim se želi doseči določen cilj

demilitarizirano območje -ega -a s v mednarodnem pravu območje, na katerem se po mednarodni pogodbi ne smejo graditi ali vzdrževati vojaški objekti niti se nanj ne sme namestiti oboroženih sil

demobilizacija -e ž prehod dela ali vseh enot oboroženih sil iz vojne pripravljenosti v mirnodobno stanje

demokracija -e ž politični sistem, ki dopušča sodelovanje širokega kroga članov politične skupnosti pri sprejemanju pomembnih družbenih odločitev

demokratska ustava -e -e ž ustava države z demokratičnim političnim sistemom, ki zagotavlja vpliv ljudstva na delovanje države

demokratski deficit -ega -a m ► demokratski primanjkljaj

demokratski primanjkljaj -ega -a m prenzka stopnja dejanske demokratičnosti oblastnih struktur upravljanja določene politične tvorbe ali mednarodne organizacije
S: demokratski deficit

demonetizacija -e ž **1.** v ekonomiji prenehanje fizične oblike denarja, npr. pretopitev zlatih kovancev v nakit **2.** v ekonomiji prenehanje uporabe neke stvari v eni od funkcij denarja **3.** v ekonomiji odvzem funkcije zakonitega plačilnega sredstva denarju

denacionalizacija -e ž vrnitev podržavljenega premoženja z upravo odločbo denacionalizacijskemu upravičencu v last in posest v naravi ali s plačilom odškodnine v obliki nadomestnega premoženja, vrednostnih papirjev ali v denarju

denacionalizacijski upravičenec -ega -nca m fizična ali pravna oseba, ki je pod zakonsko določenimi pogoji upravičena do vrnitve podržavljenega premoženja

denár -ja m **1.** v ekonomiji zakonito plačilno sredstvo in njegovi nadomestki, ki opravljajo funkcije menjave, merilca vrednosti, zaklada in plačilnega sredstva z odlogom plačila **2.** v ekonomiji dobrina, ki se splošno uporablja kot menjalni posrednik, merilec vrednosti in zaklad

denárna céna -e -e ž v ekonomiji količina denarja, ki je potrebna za prodajo enote neke dobrine

denárna iluzija -e -e ž v ekonomiji enačenje realne in nominalne vrednosti denarja, zaradi česar se ne opazi zmanjševanja njegove vrednosti zaradi inflacije

denárna kázen -e -zni ž **1.** izvršilno sredstvo za dosego izpolnitve nenadomestnih dejanj ali pasivnih ravnanj dolžnika **2.** kazen, s katero se storilcu kaznivega dejanja naloži plačilo določenega zneska **3.** v pravu EU sankcija v obliki pavšalnega zneska ali periodičnih plačil, ki jo Sodišče EU lahko naloži državi članici EU, če ne sprejme potrebnih ukrepov za izvršitev predhodne sodbe Sodišča EU o neizpolnitvi obveznosti, ki izhajajo iz prava EU **4.** v pravu EU sankcija v obliki periodičnih plačil, ki jo Sodišče EU lahko naloži državi članici EU, dokler ne sprejme potrebnih ukrepov za izvršitev predhodne sodbe Sodišča EU o neizpolnitvi obveznosti, ki izhajajo iz prava EU

denárna nevtrálnost -e -i ž v ekonomiji hipoteza, da sprememba količine denarja v obtoku vpliva le na nominalne spremenljivke, in sicer na cene, plače in devizni tečaj, ne pa tudi na realne spremenljivke, in sicer na zaposlenost, realni bruto domači proizvod in realno potrošnjo S: monetárna nevtrálnost

denárna obvéznost -e -i ž obveznost, katere predmet izpolnitve je denar in za katero veljajo posebna pravila, npr. ni nemožnosti izpolnitve, dopustna je predčasna izpolnitev, kraj izpolnitve je kraj upnikovega sedeža

denárna odškodnáina -e -e ž odškodnina, katere vrednost je izražena v denarju, ki jo je oškodovalec dolžan plačati oškodovancu

denárna politika -e -e ž v ekonomiji del gospodarske politike, ki jo z uravnavanjem količine denarja v obtoku ali obrestne mere vodi centralna banka S: monetárna politika

denárna sociálna pomóč -e -e -í ž denarni prejemek posameznika ali družine brez zadostnih sredstev za življenje zaradi razlogov, na katere ne morejo vplivati, imajo pa stalno prebivališče v državi ali status delavca in državljanstvo EU

denárna unija -e -e ž v ekonomiji ► monetárna unija

denárna veriga -e -e ž nedovoljena igra ali dejavnost, pri kateri udeleženci vplačujejo določene denarne zneske organizatorjem ali drugim udeležencem, ki so se vključili v igro ali dejavnost pred njimi, in pričakujejo plačilo denarnih zneskov od udeležencev, ki se bodo v igro ali dejavnost vključili za njimi

denárna vlóga -e -e ž v ekonomiji terjatev do banke na podlagi pogodbe o vodenju

transakcijskega računa, hranilne vloge, denarnega depozita, potrdila o depozitu ali blagajniškega zapisa

denárni agregát -ega -a m v ekonomiji denar ali denarni nadomestek, opredeljen z določenimi lastnostmi, zlasti likvidnostjo
S: monetárni agregát

denárni multiplikátor -ega -ja m v ekonomiji kazalnik, ki pokaže, koliko denarja lahko bančni sistem ustvari na enoto neto pologa
S: monetárni multiplikátor

denárni nadomestek -ega -tka m v ekonomiji plačilno sredstvo, ki opravlja funkcijo denarja, a ni zakonito plačilno sredstvo, npr. komercialni denar, knjižni denar

denárni obtòk -ega -óka m v ekonomiji količina denarja v narodnem gospodarstvu

denárni tók -ega -a m v ekonomiji pritoki in odtoki denarja in njegovih ustreznikov

denárni tróg -ega -a m v ekonomiji del finančnega trga, na katerem se trguje s kratkoročnimi finančnimi instrumenti, npr. z zakladnimi menicami, potrdili o vlogi, komercialnimi zapisi
S: tróg denárja

denárni vlòžek -ega -žka m vložek v osnovni kapital gospodarskih družb ali drugih pravnih oseb v denarni obliki

denárno gospodarstvo -ega -a s v ekonomiji gospodarstvo, v katerem menjava dobrin ali storitev poteka s posredovanjem denarja

denárno nadomestilo -ega -a s nadomestilo izpadle plače ali drugega dohodka v primeručasne ali trajne nezmožnosti za delo, npr. v primeru brezposelnosti, bolezni ali poškodbe

denárno ravnotéžje -ega -a s v ekonomiji stanje, v katerem je povpraševanje po denarju enako ponudbi denarja

denegácija pristòjnosti -e -- ž odločitev sodišča, da ne bo obravnavalo zadeve, za katero je pristojno

denominácija -e ž **1.** v ekonomiji sprememba, običajno znižanje, imenske vrednosti denarja **2.** v ekonomiji ► apoén

denunciácija -e ž ► kázenska ovádba

depéša -e ž v mednarodnem pravu pisna diplomatska komunikacija med diplomatskim predstavništvom in državo pošiljateljico, s katero jo diplomatsko predstavništvo obvešča o dogodkih v državi sprejemnici

depójski pôsel -ega -sla m bančna storitev, s katero se za provizijo shranjujejo dragocenosti, vrednostni papirji, dokumenti

deponíranje -a s v mednarodnem pravu predaja ratifikacijske listine določene države ali multilateralne mednarodne pogodbe za to dogovorjenemu organu, npr. vladi določene države ali organu mednarodne organizacije, npr. generalnemu sekretarju OZN, s čimer se za to državo zaključi postopek mednarodne ratifikacije

deportácija -e ž **1.** ► izgòn tújca **2.** ► odstránitev tújca **3.** v mednarodnem pravu nasilna premestitev oseb z določenega območja, navadno v času oboroženih spopadov

depositum -- [depózitum] (LAT.) ► shranjevalna pogódba

depositum irregulare -- -- [depózitum irreguláre] (LAT.) ► nëprístna shranjevalna pogódba

depozít -a m **1.** vrednostni papirji, dragocenosti ali druge stvari, shranjeni pri shranjevalcu, ki jih je dolžan hraniti
S: pológ **2.** denarna sredstva pri bankah ali drugih depozitnih ustanovah
S: pológ

depozítár -ja m **1.** ► shranjevalec **2.** v mednarodnem pravu vlada ene države ali vlade več držav, mednarodna organizacija ali njen najvišji uradnik, ki opravlja administrativne naloge glede sklenjenih mednarodnih pogodb, vključno s hrambo izvirnikov besedil

depozítzna menica -e -e ž menica, ki je namenjena kritju kreditnega razmerja in se deponira zaradi izterjave morebitnega prihodnjega dolga iz kontokorentnega salda

depozítzna pogódba -e -e ž ► shranjevalna pogódba

depreciácija -e ž v ekonomiji zmanjšanje vrednosti domače valute v primerjavi s tujo valuto v sistemu drsečega deviznega tečaja

deregulácija -e ž zmanjšanje obsega oblastnega normiranja in nadzora tako, da se nekatera javnopravna razmerja prepustijo prostemu trgu, saj se opredelijo kot zasebnopravna

derelíkacija -e ž **1.** ► opustítev (2) **2.** v mednarodnem pravu odrek določenemu delu ozemlja ali državni lastnini

derivativna pravica -e -e ž ► izvedena pravica (1, 2)

derivativna pridobitev pravice -e -tve -- ž ► izvedena pridobitev pravice

D

derivativno pravno pravilo -ega -ega -a s ►
izvedeno pravno pravilo

derogacija -e ž delno ali popolno prenehanje veljavnosti splošnega pravnega akta, navadno zaradi sprejetja novega splošnega pravnega akta

derogacija pristojnosti -e -- ž izključitev pristojnosti sodišča ali upravnega organa, ki je po zakonu pristojen za odločanje

derogacijska kláúzula -e -e ž **1.** pravna določba v splošnem pravnem aktu, s katero se doseže delno ali popolno prenehanje veljavnosti drugega splošnega pravnega akta **2.** v mednarodnem pravu ► skláúdnostna kláúzula

descendéncia -e ž ► potómstvo

desuetudo -- [desuetúdo] (LAT.) ► nasprótni običáj

deténcija -e ž ► imétništvó

deténtor -ja m ► imétnik

detomòr -òra m kaznivo dejanje uboja otroka, ki ga izvrši mati med porodom ali neposredno po njem

devalvácija -e ž v ekonomiji zmanjšanje vrednosti domače valute v primerjavi s tujo valuto v sistemu trdnega deviznega tečaja

devastacijska tóžba -e -e ž tóžba hipotekarnega upnika proti zastavitelju, ki zmanjšuje vrednost v hipoteko dane nepremičnine, da opusti takšna dejanja

devinkulácija -e ž **1.** izbris vinkulacijske klavzule na vrednostnem papirju ali opustitev določbe o vinkulaciji s spremembo statuta delniške družbe **2.** sprememba imenskega vrednostnega papirja v prinosniški vrednostni papir ali odrski vrednostni papir

devízna kláúzula -e -e ž v ekonomiji ► valútna kláúzula (2)

devízni tečaj -ega -a m v ekonomiji cena enote ene valute, izražena s številom enot druge valute S: menjáljni tečaj

devízni tróg -ega -a m v ekonomiji trg, na katerem se srečujeta ponudba deviz in povpraševanje po devizah

devolúcija pristójnosti -e -- ž ► prevzém pristójnosti

devolutívno právno srédstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo zoper odločbo sodišča ali upravnega organa, o katerem odloča višje sodišče ali višji organ

dezintegrírano podjéjte -ega -a s podjetje, ki je organizirano v več ločenih obratih

dežúrstvo -a s organizacijska kategorija, pri kateri v času navzočnosti delavca na delovnem mestu prihaja do menjavanja stanja pripravljenosti na delo in dejanskega dela

d'Hondtov sistém -ega -a [dóntov] m sistem najvišjega povprečja, po katerem se med kandidatne liste ali politične stranke v proporcionalnem volilnem sistemu delijo poslanski mandati

dies a quo -- -- -- [díes a kvó] (LAT.) ► rélativni rók

dies ad quem -- -- -- [díes at kvém] (LAT.) ► absolútni rók

diferenciálna délovna rénta -e -e -e ž v ekonomiji delovna renta, ki je presežek dohodkov nad dohodki mejnega enostavnega dela

diferenciálna prevózna tarífa -e -e -e ž tarífa, obračunana po različnih kriterijih cene prevoza

diferenciálna zemljíška rénta -e -e -e ž v ekonomiji zemljíška renta, ki presega dohodek, ki ga prinese zadnje najslabše še obdelano zemljíšče

diferenciální dohódek -ega -dka m v ekonomiji dodaten dohodek bolj produktivnih proizvodnih faktorjev

difúzna ustavnosódna presója -e -e -e ž ► razpršéna ustavnosódna presója

digitálna upráva -e -e ž ► é-upráva

digitální podpís -ega -a m ► é-podpís

digitálno potrdílo -ega -a s potrdilo o identifikaciji, s katerim oseba izkazuje istovetnost v digitalnem okolju

dihotomíja kaznivih ravnanj -e -- -- ž delitev kaznivih ravnanj na kazniva dejanja in prekrške

dilatórni rók -ega -a m ► odlóžni rók (2)

dilatórni ugóvor -ega -a m ► odlóžni ugóvor

dinámična konkuréncia -e -e ž inovacijska konkurenca, praviloma s poudarkom na novih produktih, kar običajno vodi v menjavanje tržnih voditeljev

dinámični nabávni sistém -ega -ega -a m postopek elektronske oddaje javnega naročila, ki ga odda le en osrednji organ in je med celotnim obdobjem veljavnosti na voljo

gospodarskim subjektom, ki izpolnjujejo pogoje za sodelovanje

diplomacija -e ž v mednarodnem pravu zunanja politika in dejavnost države v mednarodnih odnosih

diplomát -a m **1.** uslužbenec ministrstva za zunanje zadeve, ki opravlja diplomatske funkcije **2.** v mednarodnem pravu uslužbenec mednarodne organizacije, ki opravlja diplomatske funkcije

diplomátska imunitéta -e -e ž v mednarodnem pravu procesna ovira pravnim postopkom proti posamezniku, državi, mednarodni organizaciji ali njihovem premoženju v tuji državi, kadar se zadržuje kršitev materialnopravne norme

diplomátska intervéncija -e -e ž v mednarodnem pravu posredovanje države z diplomatskimi sredstvi, npr. za mirno rešitev spora

diplomátska izkáznica -e -e ž v mednarodnem pravu uradni dokument, ki ga izda ministristvo za zunanje zadeve države sprejemnice tujemu diplomatu in izkazuje identiteto, status diplomata

diplomátska korespondéncia -e -e ž v mednarodnem pravu korespondenca med diplomatskim predstavništvom in državo pošiljateljico ali med državami, ki imajo vzpostavljene diplomatske odnose

diplomátska misija -e -e ž v mednarodnem pravu ► diplomatsko predstavništvo

diplomátska nóta -e -e ž v mednarodnem pravu uradno pisno komuniciranje med vladaми držav, navadno napisano v tretji osebi ednine na uradnem papirju z državnim grbom in naslovom, datumom, pošiljateljivimi začetnicami in žigom

diplomátska pogájanja -ih pogájanj s mn. v mednarodnem pravu pogajanja med predstavniki subjektov mednarodnega prava, ki se redno uporabljajo v diplomatski praksi za doseganje dogovorov, vključno z mirnim reševanjem mednarodnih sporov

diplomátska pošiljka -e -e ž v mednarodnem pravu zapečatena, jasno označena vreča ali zaboj, ki vsebuje zgolj uradne dokumente in predmete, namenjene uradni rabi, zaradi česar uživa visoko stopnjo zaščite in je ni dovoljeno ne odpirati ne zadrževati **S:** diplomatska pošta, diplomatska valiza

diplomátska póšta -e -e ž v mednarodnem pravu ► diplomatska pošiljka

diplomátska sánkcija -e -e ž v mednarodnem pravu ukrep, ki ga država sprejme glede neke druge države zaradi nestrinjanja z njeno politiko ali ravnanjem, npr. odpoklic veleposlanika, prekinitve diplomatskih odnosov

diplomátska valiza -e -e ž v mednarodnem pravu ► diplomatska pošiljka

diplomátska zaščíta -e -e ž v mednarodnem pravu diplomatski ali pravni ukrepi, ki jih država po svoji prosti presoji sprejme za zaščito svojega državljana, ki mu je bila v tuji državi prizadejana škoda s kršitvijo njegovih pravic

diplomátski agént -ega -énta m v mednarodnem pravu vodja diplomatskega predstavništva ali član diplomatskega osebja predstavništva

diplomátski arhív -ega -a m v mednarodnem pravu arhiv, ki vsebuje dokumente in predmete, namenjene uradni rabi diplomatskega predstavništva, in je vedno in povsod nedotakljiv, ne sme biti zasežen ali zadržan zaradi pregleda in v nobenem pravnem postopku v državi sprejemnici ne more biti predložen kot dokazno gradivo

diplomátski azil -ega -a m v mednarodnem pravu azil, ki ga država v svojem diplomatskem predstavništvu nudi tujcu, ki je preganjan zaradi političnih razlogov

diplomátski ceremoníál -ega -a m v mednarodnem pravu pravila vljudnosti, kurtoazije, ki določajo oblike in način medsebojnih uradnih stikov predstavnikov držav in mednarodnih organizacij, katerih namen je izkazovanje časti in spoštovanja

diplomátski jêzik -ega -íka m v mednarodnem pravu jezik, ki je v določenem obdobju splošno sprejet kot jezik uradnega občevarja v diplomatskih odnosih med državami in mednarodnimi organizacijami

diplomátski kurír -ega -ja m v mednarodnem pravu oseba, ki je pooblaščen, da prenese diplomatsko pošiljko od pošiljatelja k naslovníku in zato uživa nekatere privilegije imunitete, ki so nujni za opravljanje te funkcije

diplomátski odnôsi -ih odnôsov m mn. v mednarodnem pravu uradni stiki med državami, mednarodnimi organizacijami, ki potekajo prek organov za zunanje zastopanje

diplomátski pótni list -ega -ega -a m v mednarodnem pravu potna listina, ki se izda osebam, ki potujejo v tujino zaradi opravljanja določene državne naloge, navadno diplomatskemu osebju

diplomatski predstavnik -ega -a m v mednarodnem pravu oseba, ki uradno predstavlja svojo državo v diplomatskih odnosih z drugo državo ali mednarodno organizacijo

diplomatski privilegij -ega -a m v mednarodnem pravu izvzetje diplomatov in diplomatskih predstavništev države pošiljateljice iz materialnih določb notranje zakonodaje države sprejemnice, države sedeža ali države gostiteljice

diplomatski protokol -ega -a m v mednarodnem pravu uradna in družabna pravila, ki določajo oblike in načine izkazovanja časti in spoštovanja v medsebojnih uradnih stikih predstavnikov držav in mednarodnih organizacij, zlasti glede državnega ceremoniala

diplomatski stáтус -ega -a m v mednarodnem pravu poseben položaj, ki vključuje določene privilegije in imunitete in ga uživajo organi za zunanje zastopanje države ali mednarodne organizacije

diplomatski vízum -ega -a m v mednarodnem pravu vizum, ki ga država sprejemnica izda osebam, ki na njeno ozemlje potujejo in na njem določen čas bivajo zaradi opravljanja določenih državnih nalog, navadno članom diplomatskega predstavništva in njihovim družinskim članom

diplomatski zbor -ega zbôra m v mednarodnem pravu vsi diplomatski predstavniki, akreditirani v določeni državi sprejemnici pod vodstvom vodje diplomatskega zbora

diplomatsko právo -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja diplomatske odnose med državami na bilateralni in multilateralni ravni, pravni položaj diplomatskih predstavništev in predstavnikov v tujini, tudi mednarodnih funkcionarjev, in določa njihove naloge ter zagotavlja njihov mednarodno-pravni status, privilegije in imunitete

diplomatsko predstavništvo -ega -a s v mednarodnem pravu predstavništvo države v drugi državi ali pri mednarodni organizaciji
S: diplomatska misija

direkcija -e ž organ v sestavi ministrstva za izvajanje upravnih in z njimi povezanih strokovnih nalog, npr. direkcija za infrastrukturo

direktiva -e ž v pravu EU pravni akt sekundarne zakonodaje EU, ki državam članicam EU nalaga dosego določenih ciljev, pušča pa jim izbiro glede oblike in metod potrebnih nacionalnih ukrepov

diréktna demokracija -e -e ž ► neposredna demokracija

diréktna diskriminácija -e -e ž ► neposredna diskriminacija

diréktna izvřšba otrôkovih stíkov -e -e -- -- ž ► neposredna izvřšba otrôkovih stíkov

diréktna škóda -e -e ž ► neposredna škoda

diréktna tóžba -e -e ž **1.** tožba oškodovanca proti zavarovalnici, pri kateri ima oškodovalec, npr. povzročitelj prometne nesreče, sklenjeno zavarovanje odgovornosti za škodo tretjim osebam **2.** v pravu EU ► neposredna tóžba

diréktna volílina pravíca -e -e -e ž ► neposredna volilna pravica

diréktna vzročnost -e -i ž ► neposredna vzročnost

diréktne volítve -ih volítev ž mn. ► neposredne volitve

diréktni dávek -ega -vka m ► neposredni dávek

diréktni dokáz -ega -áza m ► neposredni dokáz

diréktni naklěp -ega -épa m naklep, pri katerem storilec protipravnega dejanja hoče, da nastane določena posledica

diréktni prevóz -ega -ôza m prevoz potnikov, prtljage ali stvari do namembnega kraja

diréktni učínek -ega -nka m v ekonomiji ► dohodkovni učínek

diréktni zastópnik -ega -a m ► neposredni zastópnik

diréktno zastópnanje -ega -a s ► neposredno zastópnanje

diréktor občínske upráve -ja -- -- m ► tájnik občíne

direktorát -a m organizacijska enota ministrstva, oblikovana za del upravnega področja dela ministrstva

disciplínska kázén -e -zni ž kazén, ki jo posebna disciplinska komisija izreče mladoletnemu storilcu kaznivega dejanja v prevzgojnem domu ali zaporniku v zaporu zaradi kršitve hišnega reda, pravil o delovni disciplini in odredb uradnih oseb

disciplínska kršítev -e -tve ž **1.** kršítev pogodbenih in drugih obveznosti iz delovnega razmerja **2.** kršítev statutarnih ali disciplinskih pravil neke organizacije, npr. odvetniške zbornice

disciplinska odgovornost -e -i ž odgovornost delavca za kršitve pogodbenih in drugih obveznosti iz delovnega razmerja

disciplinska sankcija -e -e ž sankcija, določena v zakonu ali kolektivni pogodbi na ravni dejavnosti, npr. denarna kazen ali odvzem bonitet, ki jo lahko izreče delodajalec disciplinsko odgovornemu delavcu
S: disciplinski ukrep

disciplinski center za mladolétnike -ega -tra -- -- m do leta 1995 zavod, v katerega sodišče odda mladoletnega storilca kaznivega dejanja za nekaj ur na dan ali za nekaj dni v prevzgojo

disciplinski organ -ega -a m organ, ki odloča o disciplinski odgovornosti, npr. članov društva, odvetniške zbornice, sodnikov, študentov na univerzi

disciplinski postopek -ega -pka m 1. postopek, v katerem pristojni disciplinski organ ali delodajalec v skladu s postopkovnimi zahtevami, npr. s pisno obdolžitvijo, zagovorom delavca, sodelovanjem sindikata, ugotavlja disciplinsko odgovornost delavca in izbere disciplinsko sankcijo 2. postopek, v katerem pristojni disciplinski organ, npr. študijska komisija, razsodišče društva ali zbornice, ugotavlja disciplinsko odgovornost študenta, člana društva ali zbornice in izbere disciplinsko sankcijo

disciplinski ukrep -ega -épa m ► disciplinska sankcija

disézn -a m ► nësporaázum

disimulirani právni pôsel -ega -ega -sla m ► prikriti právni pôsel

disjunktívno právno pravílo -ega -ega -a s ► alternativno právno pravílo

disjunktívno vprašanje -ega -a s vprašanje, s katerim se zaslišancu vsilujeta dva alternativna, izključujoča se odgovora

diskónt -a m ► odbítek (1)

diskontiranje -a s v ekonomiji izračunavanje sedanje vrednosti bodočih donosov

diskóntna obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera, s katero centralna banka diskontira vrednostne papirje, ki jih morajo banke predložiti v zastavo, če želijo dobiti posojilo

diskóntni kredít -ega -a m ► eskóntni kredít

diskrecija -e ž ► prôsti preudárek

diskrecijska pravíca -e -e ž ► prôsti preudárek

diskriminácia -e ž 1. neupravičeno razlikovanje, ki temelji na posameznikovem spolu, rasi, barvi kože, jeziku, veri, političnem ali drugem prepričanju, narodnostnem ali socialnem izvoru, pripadnosti narodni manjšini, rojstvu ali drugi osebnih okoliščin, zaradi katerega se komu prizna manj pravic ali ugodnosti v primerjavi z drugimi 2. neenako obravnavanje dveh ali več bistveno enakih dejanskih okoliščin

diskriminatórna céna -e -e ž cena, pri kateri podjetje s prevladujočim položajem brez utemeljenega razloga enemu kupcu ali več kupcem zaračunava višje cene in s tem zlorabi svoj prevladujoči položaj

dispézn -a m neuporaba ali spregled pravne določbe pri posameznem primeru

dispozícija kaznivega dejánja -e -- -- ž opis kaznivega dejanja v zakonu, v katerem so določeni njegovi znaki

dispozícija stránk -e -- -- ž razpolaganje strank s tožbenim zahtevkom ali z drugimi upravičenji, ki jih imajo v postopku

dispozítív -a m ► izrèk

dispozítívna dolóčba -e -e ž pravna določba, ki zavezuje le, če se stranki na podlagi avtonomije volje ne sporazumeta drugače

dispozítívna listína -e -e ž listina, s katero se neposredno ustanavlja, spreminja ali oblikuje neka pravica ali pravno razmerje, npr. menica, oporoka, sodna odločba, upravna odločba S: konstitutívna listína

dispozítívni predpís -ega -a m ► dispozítívno právno pravílo

dispozítívni rók -ega -a m rok, ki je določen z dispozitivnim pravnim pravilom in velja zgolj pogojno, npr. če stranke niso same določile roka v konkretni zadevi

dispozítívno načélo -ega -a s ► načélo dispozítívnosti (1, 2)

dispozítívno právno pravílo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki zavezuje le, če se stranki na podlagi avtonomije volje ne sporazumeta drugače S: dispozítívni predpís

dispozítívno právo -ega -a s pravo, ki zavezuje, če se stranki na podlagi avtonomije volje ne sporazumeta drugače S: ius dispositivum

dispozítívno procesno dejanje -ega -ega -a s procesno dejanje stranke ali udeleženca v

postopku, katerega izvršitev ali neizvršitev je odvisna izključno od njegove volje

distánčna menica -e -e ž menica, pri kateri sta kraj izdaje in kraj plačila različna

distánčna prodaja -e -e ž prodajna pogodba, po kateri je potrebno blago prepeljati

D

distánčni ček -ega -a m ček, pri katerem sta kraj izdaje in kraj plačila različna

distánčni pôsel -ega -sla m pravni posel, pri katerem sta pogodbeni stranki v različnih krajih

distribúcija -e ž **1.** ► distribucijska pogodba **2.** v ekonomiji ► razdelitev

distribucijska pogodba -e -e ž pogodba, s katero se dajalec distribucije zaveže distributerju prodajati blago zaradi nadaljnje prodaje, distributer pa se poleg nakupa blaga zaveže pospeševati prodajo tega blaga na določenem trgu **S:** distribúcija (1), pogodba o distribúciji

distribucijsko volilo -ega -a s volilo, pri katerem zapustnik prepusti dediču ali komu drugemu, da izbere volilojemnike iz določene kroga oseb

distributêr -ja m stranka distribucijske pogodbe, ki kupuje blago od dajalca distribucije za nadaljnjo prodajo in pospešuje prodajo tega blaga

distributívno navezovánje -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu kolizijsko pravilo, ki omogoča uporabo več pravnih sistemov za posamezne subjekte, za faze razmerja ali njegove elemente **S:** deljêno navezovánje

diverzifikácia proizvôda -e -- ž v ekonomiji preoblikovanje proizvoda, da se razlikuje od podobnih proizvodov

diverzija -e ž kaznivo dejanje, katerega namen je uničenje pomembnih objektov, npr. gospodarskih objektov, prometnih sredstev ali naprav, vodne infrastrukture

dividênda -e ž **1.** delež bilančnega dobička delniške družbe, ki odpade na delnico **2.** dohodek, dosežen na podlagi lastniškega deleža ali njemu podobnega vložka, npr. delitev dobička v družbi z omejeno odgovornostjo, prikrito izplačilo dobička

dividêndna obvéznica -e -e ž obveznica, ki imetniku zagotavlja vrnitev glavnice, določene obresti in določen del zaslužka **S:** obvéznica s pravico do dobička

dividêndni kupôn -ega -a m kupon, ki se odreže od kuponske pole in predloži za izplačilo dividende

dívja privatizácia -e -e ž ► dívje lastnínjenje

dívje lastnínjenje -ega -a s prisvojitve državne lastnine ali lastniških deležev v nasprotju z veljavnimi predpisi ali drugačen nezakoniti ali neetični prenos lastništva iz javnega v zasebni sektor **S:** dívja privatizácia

dívji lôv -ega lôva m ► nêzakoníti lôv

dívji ribolôv -ega -ôva m ► nêzakoníti ribolôv

dnévna cêna -e -e ž cena, oblikovana na trgu na določen dan

dnévna migrácia -e -e ž dnevna selitev med krajem prebivališča in krajem zaposlitve za potrebe opravljanja dela

dnévni délovni čas -ega -ega čása m **1.** časovno obdobje na enoto dneva, katerega trajanje je odvisno od določitve delovnega časa s pogodbo o zaposlitvi in od razporeditve polnega delovnega časa na število dni v tednu **2.** delovni čas v obdobju enega dneva, ki je določen glede na organizacijo dela v izmenah

dnévni počitek -ega -tka m počitek, ki obsega določeno število zaporednih ur med dvema zaporednima delovnima dnevoma in se ne všteva v delovni čas

dnévnicá -e ž denarni prejemek, namenjen povračilu stroškov, ki jih ima delavec pri opravljanju določenih del in nalog na službenem potovanju

doajén diplomátskega zbôra -a -- -- m v mednarodnem pravu ► vódja diplomátskega zbôra

dobáva blagá -e -- ž obdavčljiva transakcija v sistemu davka na dodano vrednost v obliki ekonomskega prenosa pravice do razpolaganja z opredmetenimi stvarmi

dobáva -e ž obveznost prodajalca iz prodajne pogodbe

dobáva storítev -e -- ž ► oprávljanje storítev

dobávni rók -ega -a m rok, v katerem je treba blago dostaviti kupcu

dóber gospodár -ega -ja m standard ravnanja, po katerem mora ravnati stranka v obliacijskem razmerju pri izpolnjevanju svoje obveznosti in je merilo za presojo krivde

dobíček -čka m v ekonomiji razlika med celotnimi prihodki in celotnimi odhodki v določenem časovnem obdobju **S:** profit

dôbra upráva -e -e ž javna uprava, ki je pri izvajanju oblasti in javnih služb učinkovita, vendar strankam zagotavlja skupek procesnih pravic obrambe, npr. izjaviti se, preden je odločba izdana, prejeti nepristransko in obrazloženo odločitev v razumnem roku

dôbra véra -e -e ž zavest subjekta o pravni upravičenosti do česa **S:** bona fides

dôbre šége -ih **šég** ž mn. splošno sprejeta družbena prepričanja o pravilnem ravnanju, ki se štejejo za zavezujoča zaradi svoje ustaljenosti

dôbre uslúge -ih **uslúg** ž mn. v mednarodnem pravu sredstvo za mirno reševanje sporov, ko tretja stran, npr. država, mednarodna organizacija, posameznik, skupina posameznikov, vzpostavi stik med sprtima stranema, da začneta, pospešita ali nadaljujeta pogajanja, ne da bi podajala vsebinske predloge za mirno rešitev spora **S:** prijateljske uslúge

dôbri poslôvni obiçáji -ih -ih **obiçájev** m mn. pravni standard o obveznem ravnanju pri izpolnjevanju obveznosti gospodarskih subjektov

dobrína -e ž v ekonomiji sredstvo za zadovoljevanje človekovih potreb

dôbro uprávljanje -ega -a s upravljanje, ki celovito združuje demokratično in učinkovito izvajanje oblasti po načelih pravne države, preprečevanja korupcije, participacije družbenih skupin in posameznih oseb, transparentnosti, odgovornosti in učinkovitosti **S:** dôbro vladovanje

dôbro vladovánje -ega -a s ► dôbro uprávljanje

dobrovérna posést -e -i ž posest, pri kateri posestnik ne ve ali ne more vedeti, da stvari ni upravičen imeti v posesti

dobrovérni lastníški poséstnik -ega -ega -a m posestnik, ki ima voljo imeti stvar za svojo, vendar ne ve ali ne more vedeti, da ni upravičen imeti stvari v posesti kot svoje **S:** domnévni lastník

dobrovérni nëlastníški poséstnik -ega -ega -a m posestnik, ki ne ve ali ne more vedeti, da ni upravičen imeti stvari v posesti, npr. najemnik, zakupnik, užitkar, zastavni upnik

dobrovérni poséstnik -ega -a m oseba, ki ne ve in ne more vedeti, da ni upravičena do posesti stvari

dobrovérni pridobitelj -ega -a m pridobitelj, ki ne ve ali ne more vedeti, da s stvarjo, ki jo je pridobil, odsvojitelj ni bil sposoben razpolagati

dodána dôba -e -e ž obdobje zunaj zavarovanja, ki se upošteva pri ugotavljanju minimalne pokojninske dobe za pridobitev pravice do starostne pokojnine v pokojninskem in invalidskem zavarovanju in se ne upošteva pri izračunu višine pravic

dodátek -tka m del plače, določen z zakonom ali kolektivno pogodbo, ki pripada delavcu zaradi dela v posebnih pogojih dela, npr. nočno delo, nadurno delo, nedeljsko delo

dodátek za délovno dôbo -tka - - - - m del plače, ki pripada delavcu za vsako dopolnjeno leto delovne dobe

dodátek za négo otrôka -tka - - - - m družinski prejemek, namenjen ublažitvi stroškov staršev pri skrbi za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo

dodátek za pomôç in postréžbo -tka - - - - m denarna dajatev, ki se zagotavlja v primeru odvisnosti od oskrbe drugega, ko upravičenec ne more samostojno opravljati vseh ali večine osnovnih življenjskih potreb

dodátek za velíko družíno -tka - - - - m letni družinski prejemek, namenjen družini s tremi ali več otroki, ki so mlajši od 18 let ali so jih starši dolžni preživljati še v času šolanja

dodátna déla -ih **dél** s mn. dela, ki niso vključena v gradbeno pogodbo, ampak se o njih stranki dogovorita pozneje **S:** poznějša déla

dodátni kapitál -ega -a m vplačan kapital, ki presega vplaçilo deleža v osnovnem kapitalu

dodátni várstveni certifikát -ega -ega -a m izključna pravica industrijske lastnine, ki se podeli za patentirani proizvod, za katerega je treba pred pričetkom gospodarskega izkoriščanja izvesti uradni postopek odobritve

dodátno délo -ega -a s delo, ki ga mora delavec opravljati prek polnega ali dogovorjenega krajšega delovnega časa, namenjeno zgolj odpravljanju ali preprečevanju posledic v primerih naravne ali druge nesreče ali ko se ta nesreča neposredno pričakuje, in se ne upošteva kot nadurno delo

dodátno zdravstveno zavarovánje -ega -ega -a s zasebno zdravstveno zavarovanje za kritje stroškov zdravstvenih storitev in z

njimi povezanih storitev, zdravil, medicinskih pripomočkov in izplačevanje denarnih zneskov, ki se ne zagotavljajo v obveznem zdravstvenem zavarovanju **S**: nădstandardno zdravstveno zavarovănje

dodelítev otróka -tve -- ž ▶ odlóčítev o vzgóji in vărstvu otróka

D

dodeljěni sodník -ega -a m sodník, ki je zaradi izjemno povečanega obsega dela ali drugih zakonitih razlogov začasno napoten v službo na drugem sodišču ali organu

dogmătíčna razlága -e -e ž razlaga pravne določbe, ki jo oblikujeta pravna znanost in pravna stroka **S**: znánstvena razlága

dogóvor bóljšega kúpca -a -- -- m klavzula v prodajni pogodbi, po kateri prodajalec lahko odstopi od pogodbe, če v določenem roku najde boljšega kupca **S**: in diem addictio

dogóvor o mirovănju -a -- -- m dogovor o začasnem zastoju določenega postopka, statusa ali pravic in obveznosti

dogóvor o razdelítvi trga -a -- -- m kartelni sporazum, s katerim si najmanj dve podjetji razdelita trg in s tem omejeta tržno konkurenco

dogóvor za kaznivo dejănje -a -- -- m kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki se z drugo osebo dogovori, da bosta izvršili težje kaznivo dejanje

dogovorjěna lastnóšt stvari -e -i -- ž lastnost, ki jo pogodbeni stranki posebej določita

dohódek -dka m v ekonomiji sredstva, ki jih v določenem časovnem obdobju za svojo aktivnost v proizvodnem procesu dobijo proizvodni faktorji

dohodkóvna elástičnost -e -i ž odziv povpraševane količine na spremembo dohodka

dohodkóvna hitróst króženja denárja -e -i -- -- ž v ekonomiji razmerje med nacionalnim dohodkom in količino denarja v obtoku

dohodkóvna obvéznica -e -e ž obveznica, katere imetnik je upravičen do obresti le, če ima izdajatelj dobiček

dohodkóvni cénzus -ega -a m ▶ dohódkovni pogój (1, 2)

dohodkóvni pogój -ega -ója m **1.** določítev meje dohodka, nad katero je socialno zavarovanje, npr. pokojninsko in invalidsko zavarovanje, obvezno zavarovanje **S**: dohódkovni cénzus **2.** določítev meje dohodka za pridobitev socialne pomoči **S**: dohódkovni cénzus

dohodkóvni učínek -ega -nka m v ekonomiji učínek spremembe realnega dohodka, ki je povezan s spremembo mejne koristnosti denarja **S**: diréktni učínek

dohodnina -e ž davek od dohodkov fizičnih oseb

dokapitalízacija -e ž vnos premoženja v kapitalsko družbo zaradi povečanja osnovnega kapitala

dokáz -áza m **1.** ▶ dokázno srédstvo **2.** ▶ dokázno gradívo **3.** rezultat dokazne presoje, ki je podlaga za ugotovitev dejstev, pomembnih za odločítev

dokáz nasprótja -áza -- m dokaz, katerega namen je, da se ovrže izpodbojna pravna domneva, npr. domneva o resničnosti vsebine javne listine

dokazílo -a s ▶ dokázno srédstvo

dokazílo o patentíranju -a -- -- s pisno dokazílo pristojne ustanove, ki se predloži po podelitvi patenta in dokazuje, da izum izpolnjuje vse pogoje za podelítev patenta

dokázna lístina -e -e ž listina, ki poroča o nekem dejstvu ali dogodku, npr. izpisek iz matične knjige, spríčevalo, račun

dokázna móč -e -í ž sposobnost dokaza, da pri organu, ki vodi postopek, ustvari prepričanje o obstoju dejstev, ki se z njim dokazujejo

dokázna océna -e -e ž ▶ dokázna presója

dokázna podlága -e -e ž ▶ dokázno gradívo

dokázna prepóved -e -i ž pravilo, ki prepoveduje uporabo kakega dokaznega sredstva, metode dokazovanja ali dokazovanja določenih dejstev

dokázna presója -e -e ž presoja, ali je neko dejstvo dokazano ali ne, ki jo opravi sodišče ali upravni organ na podlagi v postopku izvedenih dokazov **S**: dokázna océna

dokázni postópek -ega -pka m del sodnega, upravnega ali drugega postopka, namenjen izvajanju dokazov zaradi ugotavljanja dejstev, pomembnih za odločítev

dokázni prědlog -ega -óga m predlog stranke ali drugega udeleženca postopka, naj sodišče ali upravni organ izvede določen dokaz

dokázni prědmet -ega -éta m predmet, uporabljen v dokaznem postopku

dokázni sklěp -ega sklěpa m sklep, s katerim sodišče ali upravni organ odloči, katere

dokaze bo izvedel za ugotovitev dejstev, pomembnih za odločitev

dokázni stándard -ega -a m stopnja spoznanja, ki je potrebna, da neko dejstvo velja za dokazano

dokázno bréme -ega -éna s **1.** v civilnem procesnem pravu obveznost stranke v postopku, da dokaže trditev, na katero opira svoj zahtevek ali ugovor **S:** onus probandi **2.** v kazenskem procesnem pravu obveznost upravičenega tožilca predlagati dokaze o dejstvih, na katero opira svoj zahtevek **S:** onus probandi **3.** v upravnem procesnem pravu obveznost upravnega organa in strank, da dokažejo pravno pomembna dejstva **S:** onus probandi

dokázno gradívo -ega -a s gradivo, na podlagi katerega sodišče ali upravni organ odloči o obstoju pravno pomembnih dejstev, npr. izpovedba prič **S:** dokáz (2), dokázna podlága

dokázno pravílo -ega -a s **1.** zakonsko pravilo, ki določa, da je mogoče obstoj nekega dejstva dokazovati samo z določenim dokaznim sredstvom **2.** zakonsko pravilo, ki določa, na podlagi katerih dokazov ali dokaznega standarda lahko sodišče ali upravni organ neko dejstvo šteje za dokazano

dokázno srédstvo -ega -a s sredstvo, ki sodniku ali upravnemu organu omogoča ali posreduje čutno zaznavanje za ugotovitev pravno pomembnih dejstev, in sicer ogledni predmet, listina, mnenje izvedenca, izpovedba prič ali stranke **S:** dokáz (1), dokázilo

dokazovánje -a s dejavnost sodišča ali upravnega organa in strank, prič in izvedencev, ki obsega izvedbo posameznih dokazov in njihovo oceno

dokazovánje smrtí -a -- s predložitev dokazila o smrti zapustnika sodišču, npr. izpiska iz matičnega registra, odločbe o razglasitvi pogrešanca za mrtvega

dokláda -e ž dodatek k pravicam, npr. otroški dodatek, ali obveznostim, npr. lokalni dodatek k državni dajatvi

dokončáni poskús kaznívega dejánja -ega -a -- m poskus kaznivega dejanja, pri katerem storilec izvrši vse znake, prepovedana posledica pa še ni nastopila

dokončáni proizvòd -ega -óda m v ekonomiji proizvod, ki ne bo več predmet proizvodne obdelave in gre v končno uporabo

dokončáno kaznívo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, pri katerem so izvršeni vsi znaki kaznivega dejanja in je nastopila tudi prepovedana posledica

dokónčna uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, zoper katero ni ali ni več mogoče vložiti pritožbe v upravnem postopku, zaradi česar odločitev postane praviloma izvršljiva, mogoče pa jo je izpodbijati v upravnem sporu

dokónčni dédič -ega -a m dedič, ki dediščino sprejme izrecno ali molče s konkludentnim ravnanjem ali do izdaje sklepa o dedovanju ne poda izjave o odpovedi dediščini

dokónčnost -i ž lastnost posamičnega upravnega akta, da zoper njega ni ali ni več dopustno vložiti pritožbe v upravnem postopku

doktrína acte clair -e -- -- [ákt klér] ž v pravu EU doktrina, po kateri Sodišču EU v predhodno odločanje ni treba predložiti vprašanja glede prava EU, katerega pravilna razlaga je očitna

doktrína acte éclairé -e -- -- [ákt ekleré] ž v pravu EU doktrina, po kateri Sodišču EU v predhodno odločanje ni treba predložiti vprašanja glede prava EU, o katerem je Sodišče EU že odločilo v drugi zadevi

doktrína -e ž **1.** teoretično analiziranje, pojasnjevanje in osmišljanje pozitivnega prava, sodne prakse in posameznih pravnih institutov **2.** v mednarodnem pravu nauk priznanih mednarodnopravnih strokovnjakov, ki se uporablja kot pomožno sredstvo pri ugotavljanju in razlagi formalnih virov mednarodnega prava

doktrína nèposrédnega učínka -e -- -- ž ► načelo nèposrédnega učínka

doktrína ultra vires -e -- -- [últra vires] ž **1.** ► teoríja ultra vires **2.** v pravu EU doktrina o neveljavnosti aktov in ukrepov EU, ki presegajo dodeljene pristojnosti **3.** v mednarodnem pravu pravilo, po katerem država ali mednarodna organizacija odgovarja tudi za ravnanje državnih organov, organov mednarodnih organizacij in njihovih agentov ter oseb z njihovimi pooblastili, čeprav ti ravnajo prek podeljenih pooblastil ali brez njih

dokumentárni akreditív -ega -a m izjava akreditivne banke, da bo po predložitvi določenih dokumentov izplačala upravljencu akreditiva določen denarni znesek **S:** D/C, L/C

dokumentárni ček -ega -a m ček, pri katerem je izplačilo vezano na predložitev blagovnih listin

dokumentárni inkáso -ega -a m plačilo, pri katerem banka za plačilo posreduje dokumente o blagu **S:** D/P

dokumentárni plačilni nálog -ega -ega -a m v pravnem postopku plačilni nalog, ki ga sodišče izda, če je tožbi za izdajo plačilnega naloga priložena verodostojna listina

dokúpljena dóba -e -e ž obdobje, v katerem zavarovanec ni vključen v obvezno ali prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, se pa šteje v zavarovalno dobo, če zavarovanec plačuje prispevke, zato omogoča predčasno upokojeitev in posledično trajno znižano starostno pokojnino

dólg zapuščíne -á -- m obveznost, ki nastane šele po smrti zapustnika, to je po uvedbi dedovanja, npr. stroški pogreba, popisa in cenitve zapuščíne

dolgoróčni kredít -ega -a m kredit z zapadlostjo, daljšo od enega leta

dolgoróčno financíranje -ega -a s v ekonomiji financiranje z ročnostjo, daljšo od enega leta

dolgoróčno posojílo -ega -a s posojilo z zapadlostjo, daljšo od enega leta

dolgotrájna brezposelnost -e -i ž brezposelnost, ki traja več kot eno leto

dolgotrájna oskrba -e -e ž oskrba za opravljanje vsakodnevnih življenjskih aktivnosti, namenjena osebam z zmanjšano, izgubljeno ali nepopolno pridobljeno telesno, duševno, intelektualno ali čustveno samostojnostjo, npr. zaradi starosti ali invalidnosti

dolgotrájno brezposelna oséba -- -e -e ž brezposelna oseba, pri kateri brezposelnost traja dlje časa, praviloma dlje kot eno leto

dolóčena rába -e -e ž posebni carinski postopek, ki zajema postopek začasnega uvoza blaga in postopek sprostite blaga za posebno rabo

določítev kázni -tve -- ž **1.** predpisanje kazni za kaznivo dejanje z zakonom **2.** odmera kazni za kaznivo dejanje v sodbi

določljíva terjátev -e -tve ž terjatev, ki ni določno opredeljena, a jo je mogoče opredeliti na podlagi drugih elementov obilgacijskega razmerja

dolóčni naklèp -ega -épa m naklep, pri katerem storilec protipravnega dejanja predvidi posledico v tisti obliki, v kateri tudi nastane **S:** dolus determinatus

dolóžno kaznívo dejánje -ega -ega -a s ► naklépno kaznívo dejánje

dolus -- [dólus] (LAT.) ► naklèp (1, 2)

dolus coloratus --- [dólus kolorátus] (LAT.) ► obárvani naklèp

dolus determinatus --- [dólus determinátus] (LAT.) ► dolóčni naklèp

dolus generalis --- [dólus generális] (LAT.) ► splóšni naklèp

dolus praemeditatus --- [dólus premeditátus] (LAT.) ► premišljeni naklèp

dolus repentinus --- [dólus repentínus] (LAT.) ► nenádni naklèp

dólzna skrbnost -e -i ž ravnanje, ki se zahteva od odgovorne osebe

dólzni nadzòr -ega -òra m skrbnost, s katero je dolžan ravnati nadzornik

dolžník -a m **1.** stranka obilgacijskega ali javnopravnega razmerja, ki je dolžna izpolniti obveznost do upnika **S:** débitor **2.** stranka v izvršilnem postopku, proti kateri se uveljavlja ali zavaruje terjatev

dolžníkov dolžník -ega -a m oseba, proti kateri ima dolžnik terjatev, na katero upnik predlaga izvršbo **S:** trétjedolžník

dolžníkova zamúda -e -e ž zamuda, pri kateri dolžnik ne izpolni svoje obveznosti v času njene dospelosti **S:** izpolnítvena zamúda

dolžníški fináncni instrumènt -ega -ega -ênta m v ekonomiji pravni posel, na podlagi katerega nastaneta finančno sredstvo ene stranke in finančni dolg druge stranke, npr. obveznica, zakladna menica

dolžníški instrumènt -ega -ênta m iztožljiva pisna obljuba vračila dolga

dolžníški vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, pri katerem pripada imetniku pravica zahtevati od izdajatelja vračilo osnovne glavnice in pripadajočih obresti ob njihovi dospelosti, npr. obveznica

dolžnóšt izpolnítve obvéznosti -i -- -- ž načelo, po katerem mora dolžnik izpolniti obveznost tako, kot je dogovorjeno **S:** pacta sunt servanda (1)

dolžnost lojalnega sodelovanja -i -- -- ž ► načelo lojalnega sodelovanja

dolžnost preživljanja -i -- ž dolžnost preživalskega zavezanca, da zagotovi sredstva za življenje preživalskemu upravičencu, npr. otroku, zakoncu, staršem **S**: preživalska dolžnost

dolžnost pričanja -i -- ž dolžnost osebe, ki jo sodišče ali upravni organ povabi kot prič, da se vabilu odzove in odgovarja na postavljena vprašanja, razen če obstajajo razlogi, zaradi katerih lahko odkloni pričanje ali odgovor na posamezna vprašanja

dolžnost skupnega življenja -i -- -- ž dolžnost zakoncev živeti skupaj, kar je pogoj npr. za obstoj pravice do preživljanja, nastajanje skupnega premoženja

dolžnostno upravičenje -ega -a s pravno dovoljeno ravnanje, ki ga je nosilec dolžan izvršiti zaradi pravno priznanega interesa tretjih oseb, npr. otrok, javnega interesa, in lahko zato svoj interes uveljavlja samo v okviru namena in socialne vezanosti takšnega upravičenja

domača arbitraža -e -e ž arbitraža s sedežem v Republiki Sloveniji, pri čemer so stranke lahko domače ali tuje osebe

domača arbitražna odločba -e -e -e ž arbitražna odločba, ki jo izda domača arbitraža

domače právo -ega -a s ► nacionalno právo

domače sodišče -ega -a s sodišče, ustanovljeno na podlagi nacionalnega prava

domicil -a m **1.** ► stalno prebivališče **2.** ► sédež

domiciliánt -a m oseba, ki v menico vpiše domiciliata

domiciliát -a m oseba, ki naj plača menico za akceptanta

domicilirana menica -e -e ž menica, po kateri plačilni kraj ni hkrati kraj prebivališča ali sedeža trasata, ampak kak drug kraj

domicilirani ček -ega -a m ček, pri katerem kraj izplačila ni istoveten s krajem trasatovega sedeža

domicilna držáva -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu država, kjer ima stranka stalno prebivališče

domicilna klávzula -e -e ž menična klávzula, s katero se določi oseba, ki naj bi izpolnila obveznost za akceptanta

domicilni princíp -ega -a m v mednarodnem zasebnem pravu ► domicilno načélo

domicilno načélo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu načelo, po katerem je stalno prebivališče primarna osebna navezna okoliščina **S**: domicilni princíp

domík -a m procesno dejanje izvršilnega sodišča, s katerim ponudniku, ki na javni dražbi za nepremičnino ponudi najvišjo ceno, prizna pravico, da po plačilu kupnine pridobi lastninsko pravico na tej nepremičnini

domík zapuščine -a -- m ► prisojílo

dominus litis -- -- [dóminus litis] (LAT.) ► gospodar postópka

dominus negotii -- -- [dóminus negotiis] (LAT.) ► poslóvni gospodar

domnéva materínstva -e -- ž domneva, da je mati otroka ženska, ki je rodila otroka **S**: presúmpcija materínstva

domnéva nedólužnosti -e -- ž pravna domneva, da je vsakdo nedolžen, dokler ni s pravnomočno sodbo ugotovljeno nasprotno

domnéva o popólnosti listine -e -- -- -- ž domneva, po kateri pri obličnem pravnem poslu velja za pogodbeno dogovorjeno le tisto, kar je izraženo v posebni obliki, skladni z zakonom ali voljo strank

domnéva očétofstva -e -- ž domneva, da je materin mož otrokov oče **S**: presúmpcija očétofstva

domnéva oderúških obrésti -e -- -- ž domneva, po kateri dogovor, v katerem obrestna mera zamudnih ali pogodbenih obresti za več kot 50 odstotkov presega predpisano obrestno mero zamudnih obresti, velja za oderuško pogodbo, pri čemer to ne velja za gospodarske pogodbe

domnéva pristójnosti -e -- ž v nekaterih pravnih sistemih načelo ureditve zvezne države, po katerem državna pristojnost, ki ni izrecno določena v zvezni ustavi kot zvezna pristojnost, pripada zveznim enotam, kot so države, kantoni, republike

domnéva solidárnosti -e -- ž pravna domneva, po kateri so dolžniki pri deljivi obveznosti, nastali z gospodarsko pogodbo, upniku odgovorni solidarno, razen če je solidarnost dolžnikov s pogodbo izključena

domnéva ustávnosti -e -- ž pravna domneva, da je zakon ali drug predpis skladen z ustavo, dokler se v postopku ustavnosodne presoje ne ugotovi njegova protiustavnost

domnéva vzročnosti -e -- ž domneva, po kateri vzrok za škodo, nastalo zaradi nevarne stvari ali nevarne dejavnosti, izvira iz te stvari ali dejavnosti, razen če se dokaže drugače

domnéva zakonitosti -e -- ž pravna domneva, da je zakon ali drug predpis skladen z ustavo, dokler se v postopku ustavnosodne presoje ne ugotovi njegova protiustavnost

domnévana krivda -e -e ž krivda, za katero se predpostavlja, da je oškodovalčeva, zato je oškodovancu ni treba dokazovati

domnévana pristójnost -e -i ž v pravu EU ► implicitna pristójnost

domnévna privolitev -e -tve ž **1.** privolitev, izražena z molkom ali konkludentnim ravnanjem **2.** v medicinskem pravu privolitev v zdravljenje ali medicinski poseg, ki dejansko ni bila podana, ker obstajajo okoliščine, ki to preprečujejo, npr. nezavest pacienta, lahko pa se domneva, da bi v takšen poseg privolila vsaka razumna oseba

domnévna vólja -e -e ž volja, ki ni izrecno izražena, a nanjo lahko sklepamo iz posameznikovih predhodnih ravnanj ali izjav

domnévni dédič -ega -a m oseba, ki misli, da ima pravni naslov za dedovanje

domnévni lastník -ega -a m dobroverni lastniški posestnik, ki je upravičen vložiti publicijansko tožbo

domnévni právni naslòv -ega -ega -òva m pravni naslov, za katerega določena oseba misli, da ga ima, čeprav ta ne obstaja
S: putativni právni naslòv

domnévni preklic oporóke -ega -a -- m ► molčéči preklic oporóke

domnévni storílec kaznivega dejánja -ega -lca -- m oseba, zoper katero se vodi kazenski postopek zaradi suma kaznivega dejanja, npr. osumljenec, obdolženec, obtoženec

domnévni umík tóžbe -ega -a -- m umik tožbe, ki ni posledica izjave tožeče stranke, temveč njene opustitve procesnih dejanj, npr. neplačila sodne takse S: fiktívni umík tóžbe, konkludentni umík tóžbe, presumírani umík tóžbe

domnévni umík zahtévka -ega -a -- m umik zahtevka v upravnem postopku, določen z zakonom, zaradi strankinih procesnih opustitev, npr. neopravičene odsotnosti z naroka S: konkludentni umík zahtévka

domnévno priznánje déjstev -ega -a -- s priznanje dejstev, ki ni posledica izjave stranke, temveč tega, da jih izrecno ne zanika S: konkludentno priznánje déjstev, molčéče priznánje déjstev, presumírano priznánje déjstev

domovínsko právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu ► právo državljánstva

donatio sub modo --- --- [donácijo sub módo] (LAT.) ► darilna pogódba z bremenom

donátorska pogódba -e -e ž ► pogódba o donáciji

dopolnílna odlóčba -e -e ž odločba, ki jo izda sodišče ali upravni organ, če s prej izdano odločbo ni bilo odločeno o vseh zahtevkih ali o delu zahtevka

dopolnílna sòdba -e -e ž sodba, ki jo izda sodišče na predlog stranke, če se naknadno ugotovi, da s prej izdano sodbo ni bilo odločeno o vseh zahtevkih ali o delu zahtevka

dopolnílna uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, ki jo izda upravni organ, če se naknadno ugotovi, da s prej izdano delno odločbo ni bilo odločeno o vseh zahtevkih ali o delu zahtevka

dopolnílné volítve -ih volítév ž mn. ► nadoméstne volítve

dopolnílnó délo -ega -a s delovno razmerje s krajšim delovnim časom, največ 8 ur tedensko, v katerem delavec, sicer zaposlen za polni delovni čas, s soglasjem svojega delodajalca pri drugem delodajalcu opravlja deficitarni poklic ali vzgojno-izobraževalno, kulturno-umetniško ali raziskovalno delo
S: dopolnílnó délovno razmérje

dopolnílnó délovno razmérje -ega -ega -a s ► dopolnílnó délo

dopolnílnó právno právílo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki dopolnjuje pomen drugega pravnega pravila s sestavino, ki mu manjka S: dopolnjujóče právno právílo, supletórno právno právílo

dopolnílnó vprašánje -ega -a s vprašanje, namenjeno zapolnitvi vrzeli v izpovedbi zaslišanca

dopolnilno zdravstveno zavarovanje -ega -ega -a s zasebno zdravstveno zavarovanje za kritje razlike med vrednostjo zdravstvenih storitev in drugih z njimi povezanih storitev, zdravil in medicinskih pripomočkov iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in njihovo polno vrednostjo **S:** zdravstveno zavarovanje za doplačila

dopolnitev zemljiške knjige -tve --- ž posebni zemljiškoknjižni postopek v primeru, ko zemljiška parcela ni vpisana v zemljiški knjigi in njenega vpisa ni mogoče opraviti po splošnih pravilih ter če predlagatelj verjetno izkaže svojo lastninsko ali drugo stvarno pravico na tej zemljiški parceli

dopolnjujoče pravno pravilo -ega -ega -a s ► dopolnilno pravno pravilo

dopúst za négo in várstvo otróka -a - - - - - ž
-- m do leta 2014 ► stárševski dopúst

dopustítev -tve ž predmet izpolnitve, pri kateri mora dolžnik upniku dovoliti poseg v svojo pravico

dopústna gestíja -e -e ž opravljanje tujega posla, ki je dovoljeno, ker bi sicer nastala škoda ali bila zamujena očitna korist

dopústnost kázenskega pregóna -i - - - - ž izpolnjenost predpostavk za začetek in tek sodnega kazenskega postopka

dopuščéna revízija -e -e ž revizija, ki jo dopusti vrhovno sodišče, kadar oceni, da je od njegove odločitve mogoče pričakovati odločitev o pravnem vprašanju, ki je pomembno za zagotovitev pravne varnosti, enotne uporabe prava ali za razvoj prava prek sodne prakse

dorásla oséba -e -e ž ► polnolétna oséba

dosmírtni užítek -ega -tka m užitek, ki preneha s smrtjo užitkarja

dosmírtni zapòr -ega -ôra m prostostna kazen, ki se izvršuje do smrti storilca kaznivega dejanja

dosmírtno preživljanje -ega -a s zagotavljanje sredstev za življenje do smrti preživninskega upravičenca, določenih z zakonom ali s pogodbo o dosmrtnem preživljanju

dospéla meníca -e -e ž ► zapádlá meníca

dospéle obrésti -ih obrésti ž mn. ► zapádlé obrésti

dospélost -i ž lastnost obveznosti, da ji poteče izpolnitveni rok, zaradi česar je izterljiva **S:** zapádlóst

dostávnicá -e ž listina prevoznika s podatki o blagu in prevozniku, ki je blago dostavil

dotácíja -e ž socialni transfer, ki ga širša enota oblasti nameni ožji enoti oblasti ali drugemu nosilcu javne porabe za kritje rednih izdatkov, če mu primanjkuje sredstev za izvajanje nalog

dovolílnicá -e ž javna listina, s katero se dovoljuje določeno ravnanje, ki je sicer dovoljeno le pod določenimi pogoji, npr. listina, s katero se dovoljuje vozilu, ki je registrirano zunaj Republike Slovenije, pristop na ceste v Republiki Sloveniji in vožnjo po njih

dovolílnó sodíščé -ega -a s sodišče, pristojno za odločanje o tem, ali je izvršba dovoljena

dovóljena sámopomóč -e -f ž pravica vsakogar, da prepreči kršitev pravice, če ji grozi neposredna nevarnost, pri čemer mora biti to ravnanje nujno za zaščito pravice in ustrezati okoliščinam, v katerih kršitev nastane

dovóljenje za javno priredítev -a - - - - s upravna odločba, s katero krajevno pristojna upravna enota dovoli zbiranje in druženje na javnem kraju in določi potrebne ukrepe v javnem interesu, npr. za varnost udeležencev

dovóljenje za kázenski pregòn -a - - - - s dovoljenje državnega organa, brez katerega v primerih, določenih z zakonom, kazenski postopek zoper posameznika ni mogoč, npr. dovoljenje državnega zbora za kazenski pregon poslanca ali sodnika, dovoljenje ministra za pravosodje

dovóljenje za prebíváanje -a - - - s upravna odločba, s katero pristojni organ dodeli pravico določenemu posamezniku za vstop v državo, začasno prebivanje za določen namen ali za stalno prebivanje

dovoljujóče právno právilo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki določa, da se sme naslovljenec na določen način vesti ali ravnati **S:** permisívno právno právilo

doživljénjská rénta -e -e ž renta, ki jo zavarovalnica izplačuje zavarovalnemu upravičencu življenjskega zavarovanja od nastopa zavarovalnega primera do njegove smrti

drážba -e ž prodaja nepremičnin ali premičnin, pri kateri postane kupec tisti, ki ponudi najvišjo ceno

Droopov količnik -ega -a [drópov] m **1.** volilni količnik za delitev poslanskih mandatov, ki se izračuna tako, da se skupno število glasov,

oddanih za vse liste v volilni enoti, deli s številom poslancev, ki se volijo v volilni enoti, povečanim za enega **2.** volilni količnik, po katerem se pri volitvah v državni zbor delijo poslanski mandati med liste kandidatov pri delitvi mandatov na ravni volilne enote

D

drséči devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji devízni tečaj, ki je rezultat gibanja ponudbe in povpraševanja na devíznem trgu **S:** fleksibilni devízni tečaj, gibljívi devízni tečaj, plavajoči devízni tečaj, variabilni devízni tečaj

drána léstvica -e -e ž klavzula, ki določa, da se višina naročnikove obveznosti pri podjemni pogodbi določi glede na ceno za material, delo in druge elemente ob določenem času na določenem času

drúga instánca -e -e ž ► drúga stópnja

drúga meníca -e -e ž ► sekúnda

drúga parentéla -e -e ž parentela, ki jo sestavljajo zapustnikoví starši in njihovi otroci

drúga stópnja -e -e ž stopnja odločanja, na kateri sodíšče ali upravni organ víšje stopnje preizkuša pravilnost in zakonitost odločbe, izdane na prvi stopnji **S:** drúga instánca

drúge ávtorske pravíce -ih -ih pravíc ž mn. upravičenja, ki izvirajo iz avtorske pravice in avtorju omogočajo plačilo določenih oblik rabe avtorskih del, npr. knjižnično nadomestilo

drúgi dédni réd -ega -ega -a m dedíči, ki so upravičeni do zapuščíne, če ni dedíčev prvega dednega reda, npr. zapustnikov zakonec, če ni skupnih otrok, njegovi starši, posvojitelji in na podlagi vstopne pravice lahko tudi zapustnikoví bratje in sestre ali njihovi potomci

drúgi osébní prejémeek -ega -ega -mka m denarní prejemek iz delovnega razmerja, ki ni plačilo za opravljeno delo ali povračílo dejansko nastalih stroškov v zvezi z delom, npr. regres za letní dopust, odpravnína ob upokojitvi

drúgi stéber pokojnínskega zavarováńja -ega -bra -- -- m ► prostovóljno dodátno pokojnínsko zavarováńje

drúgo délo zaradi izjémnih okóliščin -ega -a -- -- -- s delo, ki se po vrsti in kraju opravljanja razlikuje od dela, določenega v pogodbi o zaposlitvi, in ga delavec začasno opravlja brez sklenitve nove pogodbe o zaposlitvi, kadar je ogroženo življenje in zdravje ljudi

ali premoženje delodajalca zaradi naravnih in drugih nesreč ali pa obstaja nevarnost takšnih nesreč

drúgo mnénje -ega -a s v medicínskem pravu mnenje za oceno istega zdravstvenega stanja in predvidenih postopkov zdravstvene oskrbe pacienta, ki ga poleg lečečega zdravnika pripravi drug zdravnik ustrezne specialnosti ali konzilij istega ali drugega izvajalca zdravstvenih storitev

drúgo primérno délo -ega -ega -a s delo, ki ga delavcu lahko odredi manjši delodajalec in za katero delavec izpolnjuje pogoje, vendar se zahteva ena stopnja nížje izobrazbe, čeprav je pogodba o zaposlitvi sklenjena za drugo delo

drúgo ustrézno délo -ega -ega -a s delo, ki ga delavcu lahko odredi delodajalec in za katero delavec izpolnjuje pogoje ter se zahteva enaka vrsta in raven izobrazbe, čeprav je bila pogodba o zaposlitvi sklenjena za drugo delo

drugostópensjka odlóčba -e -e ž odločba, ki jo izda drugostopenjski organ o utemeljenosti pritožbe zoper prvostopenjsko odločbo

drugostópensjka sódba -e -e ž sodba, s katero sodíšče druge stopnje odloči o pritožbi zoper sodbo sodíšča prve stopnje

drugostópensjka uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, ki jo izda drugostopenjski upravni organ, o utemeljenosti pritožbe zoper prvostopenjsko odločbo ali sklep, npr. odločba ministrstva o pritožbi zoper odločbo upravne enote

drugostópensjki orgán -ega -a m organ, pristojen za odločanje o pritožbi zoper prvostopenjski akt

drugostópensjki uprávni orgán -ega -ega -a m ► uprávni orgán drúge stópnje

drugostópensjko sodíšče -ega -a s ► sodíšče drúge stópnje

drúštvo -a s pravna oseba civilnega prava, ki se ustanovi z upravno odločbo pristojnega organa na podlagi volje določenega števila oseb za uredničenje njihovih skupnih in nepridobitnih interesov

drúžba civilnega práva -e -- -- ž **1.** družba brez statusa pravne osebe, ki nastane s pogodbo med vsaj dvema fizičnima ali pravnima osebama, ki se zavežeta, da si bosta s svojimi prispevki prizadevali doseči po zakonu dopustni skupni namen, kot je

določeno s pogodbo **2.** pravna oseba, ki ni ustanovljena po javnem pravu

družba hčérka -e -e ž ▶ odvisna družba

družba javnega práva -e -e ž **1.** družba, ki ima določena pooblastila od države **2.** družba, ki jo ustanovi država za opravljanje določenih nalog države in za katero veljajo posebni predpisi

družba máti -e -e ž *mátère* ž gospodarska družba, ki na podlagi kapitalskega deleža ali pogodbe obvladuje drugo družbo

družba pooblaščenka -e -e ž družba, ki jo ustanovijo imetniki certifikatov ali delničarji na podlagi delnic, pridobljenih v postopku lastninjenja družbenega premoženja

družba v večinski lásti -e -e ž družba, v kateri ima druga družba večinski delež

družba z nèomejèno odgovórnostjo -e -e ž **K:** d. n. o. gospodarska družba, v kateri družbeniki združujejo premoženje ali delo zaradi skupnega interesa in odgovarjajo za njene obveznosti z vsem svojim premoženjem, dobiček pa si praviloma delijo v enakih deležih **S:** do leta 1993 javna družba

družba z nèomejèno solidárno odgovórnostjo -e -e ž **do leta 1993** družba, v kateri vsi člani neomejeno in solidarno odgovarjajo za obveznosti družbe s svojim celotnim premoženjem

družba z omejèno odgovórnostjo -e -e ž **K:** d. o. o. gospodarska družba, v kateri je vsak izmed družbenikov udeležen z določenim vložkom in za obveznosti družbe ne odgovarja s svojim premoženjem

družba z večinskim déležem -e -e ž družba, ki ima večinski delež v drugi družbi

družba za uprávljanje -e -e ž gospodarska družba, ki upravlja s skupnim premoženjem ali z drugimi družbami

družba za vzajémno zavaróvanje -e -e ž zavarovalnica, katere člani se s plačilom prispevka na podlagi vzajemnosti zavarujejo zoper določene nevarnosti

družba zasébnega práva -e -e ž družba, ki jo ustanovijo fizične in pravne osebe za različne namene in za katero veljajo splošni predpisi civilnega prava, npr. društvo, gospodarska družba, zasebni zavod

družbena delítev déla -e -e ž *-tve* -- ž v ekonomiji razdelitev proizvodnega procesa v več delov,

od katerih vsakega opravlja specializiran delavec ali skupina specializiranih delavcev

družbena morála -e -e ž pravila in načela, ki so v določeni družbi pretežno sprejeta in opredeljujejo, kaj je pravilno in kaj zavržno ravnanje

družbena pogódba -e -e ž **1.** pogodba, s katero se vsaj dve osebi zavežeta, da si bosta prizadevali doseči z zakonom dopusten skupni namen, določen v pogodbi **S:** societas, societétna pogódba **2.** pogodba, s katero se ustanovi gospodarska družba, sklenjena v obliki notarskega zapisa ali na posebnem obrazcu in jo podpišejo vsi družbeniki **S:** societas, societétna pogódba

družbeni mínimum -ega -a m v ekonomiji najmanjša količina življenjskih sredstev, brez katerih v danih družbenoekonomskih razmerah ni mogoče zagotoviti trajnega sodelovanja delavcev v proizvodnji

družbeni proizvod -ega -óda m v ekonomiji vsota proizvodov vseh proizvodnih enot določenega narodnega gospodarstva v nekem obdobju

družbenik -a m član gospodarske družbe, ki vplača delež v osnovni kapital družbe in na podlagi tega pridobi upravljalvske in druge pravice v družbi

družbi neváрно déjanje -- -ega -a s dejanje, s katerim se poškodujejo ali ogrozijo temeljne družbene vrednote

družina -e ž življenjska skupnost otroka s starši **S:** ózja družina

družinska družba -e -e ž družba civilnega prava ali gospodarska družba, v kateri so družbeniki člani družine, zaradi česar se premoženje družbe ne deli med dediče, ampak ostane v funkciji podjetništva in tako povezuje generacije

družinska mediácija -e -e ž mediacija, s katero se zunaj sodno urejajo družinske zadeve med člani širše in ožje družine v navzočnosti mediatorja

družinska pokojnína -e -e ž pokojnina, ki jo pridobijo družinski člani po umrlem zavarovancu, ki je dopolnil določeno pokojninsko dobo, ali umrlem upokojevcu

družinska politika -e -e ž sistem državnih ukrepov z družbenim vplivom na družinska razmerja

družinska zadéva -e -e ž zadeva, ki jo urejajo določbe družinskega prava

D

D

družinski pomočnik -ega -a m družinski član ali oseba z istim stalnim prebivališčem, ki polnoletni invalidni osebi s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno oviranostjo nudi pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb, zaradi česar se lahko odjavi iz evidence brezposelnih oseb ali zapusti trg dela

družinski prejemek -ega -mka m denarna dajatev, namenjena družini za ublažitev povečanih stroškov zaradi varstva, vzgoje in izobraževanja otrok

družinsko podjetje -ega -a s podjetje družbe, v kateri so družbeniki pripadniki ene družine

družinsko právo -ega -a s pravo, ki ureja zakonsko zvezo, zunajzakonsko skupnost, partnersko zvezo, razmerja med starši in otroki, posvojitve, rejništvo, skrbništvo in ukrepe za varstvo in koristi otrok

država članica -e -e ž država, ki je polno-pravno vključena v določeno mednarodno organizacijo, npr. OZN, EU, in sodeluje pri njenem delovanju

država donátorka -e -e ž država, ki drugi državi da finančno ali drugačno pomoč, npr. razvojno pomoč

država -e ž pravno organizirana družbena skupnost, ki ima na prostorsko omejenem ozemlju suvereno oblast

država garántka -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki navadno na podlagi mednarodne pogodbe varuje trajno nevtralnost določene države

država gostiteljica -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki gosti diplomatski dogodek in zato priznava diplomatom držav pošiljateljic določene privilegije in imunitete

država imenovánja -e -- ž v mednarodnem pravu ► država pošiljateljica (1, 2, 3)

država izvôra -e -- ž 1. ► država porékla 2. ► izvôrna država

država kandidátka -e -e ž v mednarodnem pravu država, katere uradna prošnja za članstvo v mednarodni organizaciji je sprejeta in lahko začne s pristopnimi pogajanj

država mandatárka -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki po pooblastilu druge države, skupine držav ali mednarodne organizacije izvrši določeno nalogo

država mática -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki upravlja ozemlja, ki so od nje geografsko ločena

država naslédnica -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki nastane po ozemeljskih spremembah nekega območja in nasledi mednarodno-pravni položaj države predhodnice S: država sukcésorka

država nëčlánica -e -e ž ► trétja držáva (2)

država nëpogódbenica -e -e ž ► trétja držáva (1)

država podpisnica -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki s svojim podpisom izrazi namero, da se bo zavezala z mednarodno pogodbo, kar lahko stori z ratifikacijo, s sprejetjem ali z odobritvijo

država pogódbenica -e -e ž država, ki jo zavezuje določena mednarodna pogodba

država porékla -e -e ž država, v kateri je blago proizvedeno ali bistveno predelano S: držáva izvôra (1)

država pošiljateljica -e -e ž 1. v mednarodnem pravu država, ki prek svojega stalnega predstavništva ali konzulata in njegovega osebja vzdržuje diplomatske in konzularne odnose z državo sprejemnico S: držáva imenovánja 2. v mednarodnem pravu država, ki pošlje svoje diplomatsko osebje v državo gostiteljico za izvedbo diplomatske naloge S: držáva imenovánja 3. v mednarodnem pravu država, ki pošlje svoje diplomatsko predstavništvo in osebje predstavništva v državo sedeža mednarodne organizacije S: držáva imenovánja

država prebivališča -e -- ž država, v kateri oseba običajno prebiva in v kateri je središče njenih življenjskih interesov

država pregóna -e -- ž v mednarodnem pravu država, ki skladno z mednarodnim pravom preganja osumljence mednarodnih kaznivih dejanj, npr. pirate

država prvéga azíla -e -- -- ž v mednarodnem pravu država, kjer oseba prvič zaprosi za azil

država sédeža -e -- ž v mednarodnem pravu država, ki gosti sedež mednarodne organizacije

država sprejemnica -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki ima z državo pošiljateljico vzpostavljene diplomatske in konzularne odnose in sprejme njeno diplomatsko in konzularno predstavništvo ter njegovo osebje S: rezidénčna držáva, sprejemna držáva

država sukcésorka -e -e ž v mednarodnem pravu ► država naslédnica

država tranzíta -e -- ž država, ki ni država izvora ali namembna država, čez katere ozemlje poteka čezmejni prehod ljudi ali promet z blagom **S**: prehódna država, tranzítzna država

država upravičénka -e -e ž država, s katero je sklenjen dogovor o sodelovanju z določenimi ugodnostmi, npr. tretja država v razmerju do EU

država zaposlítve -e -- ž država, v kateri je delavec migrant zaposlen ali opravlja plačano dejavnost

država zaščitnica -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki nudi zaščito osebam, ki niso njeni državljani, na območju druge države, npr. ko ni diplomatskih odnosov, v času oboroženih spopadov, pri zaščiti manjšin **S**: síla zaščitnica

državljan trétje držáve -a --- m **1.** državljan države, ki ni podpisnica določene mednarodne pogodbe ali članica mednarodne organizacije **2.** državljan države, ki ni ne država tranzíta ne ciljna država

državljànska nêpokórščina -e -e ž javno in nenasilno protipravno ravnanje, s katerim posameznik ali skupina izraža svoje nestrižnje s predpisom ali oblastnim ravnanjem

državljànska pobúda -e -e ž v pravu EU pobuda, s katero državljani iz več držav članic EU Evropsko komisijo pozovejo k pripravi zakonodajnega akta o določenem vprašanju

državljànska vôjna -e -e ž v mednarodnem pravu oboroženi spopad med državnimi oboroženimi silami in uporníškimi skupinami, ki želijo prevzeti oblast v državi

državljànske pravice -ih právíc ž mn. v mednarodnem pravu pravice prve generacije, ki varujejo človeka kot osebo in jih praviloma ni mogoče razveljaviti niti v izrednih razmerah, npr. pravica do življenja, prepoved mučenja

državljànske svobôščine -ih svobôščin ž mn. pravice, ki izhajajo iz statusa državljanstva, npr. volilna pravica na parlamentarnih volitvah

državljànsko načêlo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu načelo, po katerem je državljanstvo primarna osebna navezna okoliščina

državljànstvo -a s upravnopravno razmerje in politična vez med posameznikom in državo, iz katerih izhajajo politične, socialne in druge pravice, dolžnosti in privilegiji državljana

državljànstvo Evrópske unije -a --- s v pravu EU status, ki ga samodejno pridobijo vsi državljani držav članic EU in iz katerega zanje izhajajo pravice in dolžnosti, določene v temeljnih pogodbah EU, ki državljanstva države članice ne nadomešča, ampak mu je dodan

državljànstvo po mednárodni pogódbi -a --- s v mednarodnem pravu državljanstvo, ki ga posameznik na novo pridobi na podlagi sporazuma med dvema ali več državami

državljànstvo po ródu -a --- s državljanstvo, ki ga posameznik pridobi na podlagi državljanstva staršev

državljànstvo z naturalizácijo -a --- s **1.** državljanstvo, ki ga posameznik pridobi z upravno odločbo na podlagi poteka predpisane dobe dejanskega in neprekinjenega življenja v državi **S**: rédna naturalizácija **2.** državljanstvo, ki ga posameznik pridobi zaradi koristi države in ostalih pogojev, ki jih določa zakon **S**: izrédna naturalizácija

državljànstvo z rôjstvom -a --- s državljanstvo, ki ga pridobi otrok, rojen ali najden na območju določene države, če sta oče in mati neznana, če ni znano njuno državljanstvo ali pa sta brez državljanstva

držávna javna slúžba -e -e ž javna služba, za katere organizacijo in upravljanje je odgovorna država, npr. na področju zdravstva, šolstva, kulture, socialnega varstva, materialne infrastrukture, zlasti vzdrževanja javnih cest, distribucije električne energije

držávna lastnina -e -e ž premoženje v lasti države

držávna mêja -e -e ž v mednarodnem pravu meja, ki ločuje območje ene države od območja druge države ali od območja, ki ni pod suverenostjo nobene države

držávna mêja na mórju -e -e --- ž v mednarodnem pravu zunanja meja teritorialnega morja

držávna odškodnina -e -e ž odškodnina, ki jo država dodeli osebam, ki utrpijo hudo poškodbo, okvaro zdravja ali duševne bolečine, zlasti žrtvam nasilnih kaznivih dejanj, in se ne more izplačati iz drugih virov

državna pokojnina -e -e ž do leta 2012 posebna socialna pomoč osebam, starejšim od 65 let, brez zadostnih sredstev za preživetje, za katero sredstva zagotavlja država iz proračuna, izplačuje pa jo zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

državna pomoč -e -í ž **1.** pomoč v obliki finančnih sredstev ali druge ugodnosti iz javnih sredstev **2.** v pravu EU pomoč države članice EU ali druge javne oblasti, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco na notranjem trgu z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga in tako prizadene trgovino med državami članicami EU

državna pripadnost pravne osebe -e -i - - - ž v mednarodnem pravu pripadnost državi glede na pravo, po katerem je bila pravna oseba ustanovljena, izjemoma glede na njen sedež

državna prisila -e -e ž oblastni ukrepi, s katerimi državni organi ukrepajo zaradi uresničitve nekega cilja tako, da subjekt lahko tudi proti svoji volji kaj stori, opusti ali trpi **S:** državna represija

državna pristojnost -e -i ž v pravu EU pristojnost, ki ni prenesena na EU in ostaja v izključni pristojnosti države članice EU

državna represija -e -e ž ► državna prisila

državna revizijska komisija -e -e -e ž samostojen in neodvisen državni organ, ki nadzira zakonitost postopkov in zagotavlja pravno varstvo ponudnikov pri javnem naročanju

državna služnost -e -i ž v mednarodnem pravu pravica ene države, da uporablja del ozemlja druge države

državna subvencija -e -e ž v ekonomiji finančna ali v naravi dana pomoč države fizični ali pravni osebi

državna suverenost -e -i ž v mednarodnem pravu vrhovna oblast države nad njenim ozemljem, stvarmi in ljudmi na njem in njenimi državljanji ne glede na to, kje so

državna štipendija -e -e ž štipendija, namenjena spodbujanju izobraževanja in doseganja višje izobrazbene ravni upravičencev ter vzpostavljanju enakih možnosti za izobraževanje, ker je višina obratnosorazmerna z dohodki družinskih članov

državna uprava -e -e ž sistem upravnih organov države, katerih naloga je priprava zakonov in njihovo izvrševanje s podza-

konskimi predpisi, spremljanje stanja v družbi, izvajanje inšpekcijskega in drugih oblik nadzora, odločanje o pravicah in obveznostih strank v upravnem postopku ter izvajanje drugih upravnih nalog države

državna ureditev -e -tve ž **1.** sistem pravnih pravil in načel, ki določajo oblikovanje, organizacijo in pristojnosti najpomembnejših državnih organov in odnose med njimi **2.** pravno razmerje med osrednjo državno oblastjo in ožjimi teritorialnimi enotami, npr. federativna državna ureditev, unitarna državna ureditev

državna volilna komisija -e -e -e ž kolegijski volilni organ na ravni države, ki skrbi za zakonitost volitev

državna zakladnica -e -e ž v ekonomiji organizacijska enota na državni ravni, ki upravlja z državnim denarjem

državne volitve -ih volítvev ž mn. volitve, na katerih se izbirajo člani zakonodajnega organa ali predsednik države

državni dól -ega -á m **1.** v ekonomiji znesek, ki ga centralna država dolguje svojim posojilodajalcem **S:** javni dól **2.** v ekonomiji znesek, ki ga centralna država, občine in skladi socialnega zavarovanja dolgujejo svojim posojilodajalcem **S:** javni dól

državni izpít -ega -a m izpít, ki ga organizirajo državni organi in je predpogoj za opravljanje določenih funkcij, poklicev ali del

državni odvétnik -ega -a m javni uslužbenec, ki zastopa državo pri njenih premoženjskih in drugih pravicah in interesih pred domačimi, tujimi in mednarodnimi sodišči, upravnimi in drugimi organi

državni orgán -ega -a m organ, ki je del državne organizacije in nima samostojne pravne osebnosti, ima pa zakonsko določene, praviloma oblastne pristojnosti, npr. državni zbor, vlada, ministrstvo, inšpektorat, sodišče, varuh človekovih pravic

državni poglavár -ega -ja m navadno enoosebni organ, ki predstavlja državo in je vrhovni poveljnik njenih oboroženih sil **S:** šéf države

državni pravobranilec -ega -lca m do leta 2017 funkcionar, ki zastopa državo v premoženjskopravnih in drugih zadevah pred sodišči

državni prevrát -ega -áta m hitra, navadno nasilna sprememba družbenega in političnega življenja v državi

državni prostorski réd -ega -ega -a ž splošni pravni akt, s katerim so določena pravila urejanja prostora za zagotavljanje kakovostnih življenjskih razmer v mestih in na podeželju, ohranjanja prepoznavnih značilnosti in vrednot prostora ter poenotenja pravil na ravni države

državni referéndum -ega -a m referendum, ki se razpiše na območju celotne države

državni sekretár -ega -ja m funkcionar v vladi ali državni upravi, ki ga imenuje vlada za pomoč ministru pri opravljanju njegove funkcije in za opravljanje najzahtevnejših del v vladi ali ministrstvu

državni simból -ega -a m simbol, ki uradno predstavlja državo, njene narodne, zgodovinske, kulturne, vrednostne in druge značilnosti, npr. zastava, grb, himna

državni svèt -ega -svéta m predstavniško telo, ki je drugi dom slovenskega parlamenta in v katerem so zastopniki gospodarstva, negospodarstva in samoupravnih lokalnih skupnosti

državni svétnik -ega -a m član državnega sveta, ki zastopa interese gospodarstva, negospodarstva in samoupravnih lokalnih skupnosti

državni tožilec -ega -lca m funkcionar, pristojen za pregon storilcev kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj in za vlaganje določenih procesnih aktov v civilnih in upravnih zadevah, kadar je za to pristojen

državni udár -ega -a m s silo izvedena sprememba državne oblasti

državni zbòr -ega -zbòra m predstavniško in zakonodajno telo, ki je prvi dom slovenskega parlamenta

državno odvétništvo -ega -a s državni organ, ki opravlja strokovne naloge na področju varstva premoženjskih in drugih pravic in interesov države prek pravnega zastopanja pred sodišči in upravnimi organi v Republiki Sloveniji, pred tujimi sodišči in tujimi arbitražami ter pred mednarodnimi sodišči in mednarodnimi arbitražami

državno ozémlje -ega -a s v mednarodnem pravu ozemlje, ki sodi pod suverenost države in obsega kopno, notranje morske vode, teritorialno morje, zračni prostor nad temi prostori in podzemlje pod njimi

državno podjetje -ega -a s javno podjetje, nad katerim lahko državna oblast neposredno ali posredno izvaja prevladujoč vpliv

državno posojilo -ega -a s posojilo, pri katerem je posojilodajalec država

državno právo -ega -a s pravo, ki zajema predpise o državni organizaciji, njenih najvišjih organih, o pristojnostih in razmerjih med njimi in v odnosu do posameznika

državno pravobranilstvo -ega -a s do leta 2017 samostojni in neodvisni državni organ, ki državo zastopa v postopkih pred domačimi in tujimi sodišči in drugimi organi ter opravlja druge naloge, določene z zakonom

državno tožilstvo -ega -a s državni organ, v okviru katerega opravljajo svoje funkcije državni tožilci

DŠ -êša [deš] m krat. ► dávčna številka

dualizem kázenskih sánkcij -zma -- -- m pravna ureditev, po kateri se kazenske sankcije delijo na kazni in varnostne ukrepe
S: dvótírnost kázenskih sánkcij

dubióza -e ž ► dvomljíva terjátev

dumping -a [dámping] m prodaja blaga v tujini po ceni, ki je nižja od stroškov

dumpínska céna -e -e [dámpinška] ž **1.** v ekonomiji cena, opredeljena z izenačitvijo mejnih izdatkov in mejnih dohodkov na podtrgu z višjo elastičnostjo povpraševanja pri cenovni diskriminaciji **2.** v ekonomiji cena, nižja od normalne cene za neko blago, ki je v rabi na nekem drugem trgu, npr. domačem trgu ali trgu tretje države

duopól -a m tržni položaj, pri katerem sta na trgu dva ponudnika ali povpraševalca

duopsón -a m ► nabávni duopól

dušévna bolečina -e -e ž bolečina, priznana kot nepremoženjska škoda, ki nastane zaradi zmanjšane življenjske aktivnosti, skaženosti, razžalitve dobrega imena in časti, okrnitve svobode, okrnitve osebnostne pravice, smrti bližnjega ali težke invalidnosti svojca

dvódómni parlamènt -ega -ênta m parlament, ki ga sestavljata dve ločeni zbornici, navadno oblikovani na drugačen način, ki sodelujeta v zakonodajnem postopku, lahko tudi pri izvrševanju drugih pristojnosti

dvójezično območje -ega -a s območje države, na katerem je določen več kot en uradni jezik, npr. jezik tam živeče avtohtone narodne manjšine

- dvójna družba** -e -e ž komanditna družba, v kateri je komplementar kapitalna družba
- dvójna kaznivost** -e -i ž ► identiteta nórme
- dvójna koincidenca** -e -e ž v ekonomiji pojav v gospodarstvu z blagovno menjavo, ko imata dva gospodarska subjekta blago, ki ga želita medsebojno zamenjati
- dvójna obdavčitev** -e -tve ž obremenitev predmeta obdavčitve z več istovrstnimi davki, npr. davkom na dohodek, davkom na premoženje **S:** večkratna obdavčitev
- dvójna večina** -e -e ž v pravu EU kvalificirana večina pri glasovanju Sveta, ki je dosežena, če za predlog glasuje vsaj 55 odstotkov držav članic EU, ki predstavljajo vsaj 65 odstotkov celotnega prebivalstva EU
- dvójna volilna pravica** -e -e -e ž volilna pravica, pri kateri ima volivec na istih volitvah dva glasova
- dvójna zakonska zveza** -e -e -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki sklene zakonsko zvezo, čeprav je že v zakonski zvezi z drugo osebo **S:** bigamija
- dvójni monopol** -ega -a m monopol na trgu ponudbe in povpraševanja hkrati
- dvójno državljánstvo** -ega -a s upravno-pravno razmerje in politična vez med posameznikom in dvema državama, npr. v primeru pridobitve državljanstva po rodu, kadar je otrok rojen v mešani zakonski zvezi in to omogočajo predpisi obeh držav
- dvójno zavarovánje** -ega -a s zavarovanje stvari pri dveh ali več zavarovalnicah pred isto nevarnostjo, za isti zavarovalni interes in isti čas, pri katerem seštevek zavarovalnih vsot presega vrednosti zavarovane stvari
- dvókróžni volilni systém** -ega -ega -a m ► volilni systém absolutne večine
- dvólastnik** -a m v mednarodnem pravu oseba, ki ima v lasti zemljišče na obeh straneh državne meje
- dvólastniška prepústnica** -e -e ž v mednarodnem pravu javna listina, ki dvolastniku dovoljuje prehod državne meje na območju njegovega dvolastništva
- dvólastniški prehód** -ega -óda m v mednarodnem pravu mejni prehod, kjer lahko dvolastniki prehajajo državno mejo

- dvólastništvo** -a s v mednarodnem pravu lastništvo zemljišč na obeh straneh državne meje
- dvóm** -a m najnižja stopnja materialne resnice, za katero velja, da so razlogi, ki potrjujejo resničnost nekega dejstva, enako verjetni kot razlogi, ki ne potrjujejo resničnosti tega dejstva
- dvomljíva terjátev** -e -tve ž terjatev, pri kateri je uspešnost uveljavljanja negotova **S:** dubiôza
- dvópólnost odlóčanja** -i -- ž v ekonomiji neenakost subjektov, ki odločajo o proizvodnji, v primerjavi s subjekti, ki odločajo o potrošnji
- dvórni dobavítelj** -ega -a m ► stránka okvírnega sporazúma
- dvóstránska mednárodna pogódba** -e -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba med dvema subjektoma mednarodnega prava **S:** bilateralna pogódba
- dvóstránska sódba** -e -e ž sodba, s katero odloči sodišče v pravnem postopku na podlagi procesnega gradiva, ki ga prispevata obe stranki, in na podlagi njunih nasprotujočih si predlogov **S:** kontradiktórna sódba
- dvóstránski ákt** -ega -a m v mednarodnem pravu akt, ki ga skleneta dve stranki in izraža politično zavezo ali mednarodnopravni dogovor med njima
- dvóstránski obvéznostni pôsel** -ega -ega -sla m pravni posel obligacijskega prava, ki nastane s soglasjem volj dveh ali več strank, npr. pogodba
- dvóstránski právni pôsel** -ega -ega -sla m pravni posel, ki vsebuje izjavi volje dveh strank, ki sta med seboj skladni, npr. pogodba, sklep
- dvóstránski sporazúm** -ega -a m v mednarodnem pravu mednarodna pogodba med dvema državama **S:** bilateralni sporazúm
- dvóstránsko právno srédstvo** -ega -ega -a s pravno sredstvo, ki ga mora sodišče ali upravni organ vročiti nasprotni stranki, da nanj lahko odgovori
- dvóstránsko procésno dejánje** -ega -ega -a s procesno dejanje, ki učinkuje samo, če se z njim strinja nasprotna stranka, npr. umik tožbe po tem, ko je bila vročena toženi stranki

dvóstránsko zavezujóča pogódba -- -e -e ž
pogodba, pri kateri obveznost nastane za obe stranki, zaradi česar je vsaka stranka istočasno upnik in dolžnik

dvótírnost kázenskih sánkcij -i - - - ž ▶
dualízem kázenskih sánkcij

dvótírnost upráve -i - - ž organizacija in delovanje uprave na lokalni ravni, pri katerem državna uprava in uprava samoupravne lokalne skupnosti neodvisno izvajata vsaka svoje upravne pristojnosti

E

edícijska dolžnóst -e -i ž dolžnost osebe, ki ima v posesti listino ali drugo stvar, potrebno v dokazne namene, da jo izroči na zahtevo sodišča ali drugega organa

edícijski sklèp -ega sklépa m v pravnem postopku sklep, s katerim sodišče na predlog stranke nasprotni stranki ali drugi osebi naloži, naj predloži listino, potrebno v dokazne namene

edíkt -a m ▶ javno naznanílo

ediktální postópek -ega -pka m ▶ oklícni postópek

edína meníca -e -e ž menica, ki je izdana v enem samem izvodu **S:** príma meníca, sóla meníca

efékt -a m serijski vrednostni papir, ki imetniku prinaša periodično zapadle zahtevke, npr. obveznica, delnica

efektívna dávná stópnja -e -e -e ž dávná stopnja, ki kaže razmerje med ugotovljeno davčno obveznostjo in višino predmeta obdavčitve pred obdavčitvijo, npr. celoten dohodek pred obdavčitvijo, pri čemer davčno obveznost zmanjšujejo negativni davki, ki jih prejme davčni zavezanec
S: dejánska dávná stópnja

efektívna klávzula -e -e ž menična klavzula, ki določa, da mora biti menica plačana v denarju, navedenem v menici

efektívna oblást -e -i ž v mednarodnem pravu ▶ dejánska oblást držáve

efektívna obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera, ki bremeni kreditojemalca in poleg pogodbene obrestne mere upošteva še način obrestovanja in vse stroške, ki jih je kreditojemalec dolžan poravnati **S:** dejánska obrétna méra

efektívni délovni čas -ega -ega čása m delovni čas, v katerem je delavec na razpolago delodajalcu in izpolnjuje svoje delovne obveznosti iz pogodbe o zaposlitvi

efektívni devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji devizni tečaj, izračunan kot tehtano povprečje menjalnih razmerij med domačo valuto in valutami najpomembnejših trgovinskih partneric

É-knjíga -e ž do leta 1995 posebna glavna knjiga, v katero se vpisuje etažna lastnina

ekolóška konkurencá -e -e ž tržna konkurenca, pri kateri se podjetniški cilj poskuša doseči s tržno strategijo, ki temelji na okolju prijaznem proizvodnem postopku ali materialu

ekolóška táksa -e -e ž ▶ okóljska dájáte

ekolóško právo -ega -a s ▶ právo várstva okólja

ekonométríčni modél -ega -a m v ekonomiji model, ki opredeljuje statistični odnos med ekonomskimi količinami, značilnimi za proučevani ekonomski fenomen

ekonometrija -e ž v ekonomiji veda, ki s statističnimi in matematičnimi metodami preverja hipoteze in napoveduje bodoča gibanja

ekonomija delítve -e - - ž ekonomski model, ki omogoča izposojajo ali najem sredstev v lasti drugih subjektov

ekonomija -e ž **1.** ▶ gospodarstvo **2.** družbena veda, ki proučuje rabo omejenih sredstev za proizvodnjo dobrin in storitev ter njihovo razdelitev med ljudmi

ekonomija obséga -e - - ž ekonomija, ki omogoča stroškovni prihranek zaradi večje količine proizvedenih istovrstnih dobrin in storitev

ekonomija povézanosti -e - - ž ▶ ekonomíja razpóna

E

ekonomija raznovrstnosti -e -- ž ► ekonomija razpôna

ekonomija razpôna -e -- ž ekonomija, ki omogoča stroškovni prihranek zaradi proizvodnje več vrst dobrin in storitev
S: ekonomija povézanosti, ekonomija raznovrstnosti

ekonómska blokáda -e -e ž v mednarodnem pravu ► gospodárska blokáda

ekonómska cóna -e -e ž območje znotraj posamezne države, v katerem je mogoče opravljati določene gospodarske dejavnosti pod posebnimi pogoji in z uporabo davčnih ugodnosti, ki ne veljajo za osebe, ki istovrstne dejavnosti v tej državi opravljajo izven tega območja

ekonómska dobrína -e -e ž v ekonomiji dobrina, ki je na razpolago v količini, manjši od potreb

ekonómska in monetárna uníja -e -- -e -e ž zveza držav, namenjena zbliževanju njihovih gospodarstev ter uvedbi in delovanju skupne valute S: gospodárska in denárna uníja

ekonómska ireverzibilnost -e -i ž nezmožnost opustiti določeno gospodarsko dejavnost, ne da bi v podjetju nastali visoki stroški

ekonómska móč -e -í ž v davčnem pravu sposobnost za plačilo davkov, ki se meri po dohodku, potrošnji in premoženju
S: ekonómska sposobnost (2)

ekonómska politika -e -e ž v ekonomiji politika, ki se ukvarja z uravnavanjem delovanja gospodarstva S: gospodárska politika

ekonómska pravíca -e -e ž pravica, ki posamezniku ali skupini omogoča uresničevanje določenih ekonomskih interesov, npr. pravica do dela

ekonómska sánkcija -e -e ž v mednarodnem pravu sankcija, ki jo država ali mednarodna organizacija, npr. Varnostni svet OZN, sprejme na ekonomskem področju glede neke druge države zaradi nestrinjanja z njeno politiko ali ravnanjem S: gospodárska sánkcija

ekonómska, sociálna in teritoriálna

kohezíja -e -e -- -e -e ž v pravu EU socialna povezanost, ki stremi k enakomerni porazdelitvi gospodarskih in družbenih dejavnikov razvoja in primerjalne uspešnosti med vse regije v določeni politični skupnosti ter je eden od ciljev delovanja EU, ki se odraža v spodbujanju in gmotni podpori razvoja manj razvitih regij

ekonómska sposobnost -e -i ž 1. v javnem naročanju sposobnost za izpolnjevanje pogojev ekonomske narave 2. v davčnem pravu ► ekonómska móč

ekonómska totálna škóda -e -e -e ž škoda, pri kateri je popravilo vozila tehnično mogoče, ampak bi povzročilo bistveno višje stroške od tržne vrednosti vozila pred poškodbo, zato se povrne škoda v višini tržne vrednosti vozila pred poškodbo

ekonómska uníja -e -e ž v ekonomiji zveza držav, za katero so značilni oblikovanje skupnega trga ter koordinacija, harmonizacija ali poenotenje gospodarske politike
S: gospodárska uníja (2)

ekonómske pravíce -ih pravíc ž mn. v mednarodnem pravu pravice druge generacije, ki vsakomur zagotavljajo dostojen življenjski standard, npr. ustrezno hrano, obleko, stanovanje in pravico do stalnega izboljševanja njegovih življenjskih razmer

ekonómski atašé -ega -êja m v mednarodnem pravu član diplomatskega predstavništva nižjega ranga, zadolžen za ekonomsko področje
S: trgovínski atašé

ekonómski kriminál -ega -a m ► gospodárski kriminál

ekonómski liberalizem -ega -zma m teorija, po kateri naj država čim manj posega v gospodarstvo, zlasti čim manj pravno ureja poslovno delovanje gospodarskih subjektov
S: gospodárski liberalizem

ekonómski monopol -ega -a m ► narávni monopol

ekscidénčna tóžba -e -e ž ► izločítvena tóžba

ekscidénčni rázlog -ega -óga m ► izločítveni rázlog (2)

eksekúcija -e ž prisilna izvršitev sodne ali upravne odločbe

eksekutívna fúnkcija državne upráve -e -e -- -- ž funkcija državne uprave, ki obsega odgovornost za izvajanje predpisov in politike državnega zbora in vlade, prek izdajanja izvedbenih splošnih aktov, upravnih odločb in njihovega izvrševanja

eksekvatúra -e ž 1. priznanje izvršljivosti tuje sodne odločbe ali tuje arbitražne odločbe 2. v mednarodnem pravu dovoljenje, ki ga izda država sprejemnica konzulu države pošiljateljice za opravljanje njegovih funkcij
S: pláčet

eksimplifikatívno naštevanje -ega -a s
naštevaje pravno pomembnih okoliščin
v pravnem aktu, ki ni izčrpno, temveč so
navedeni le značilni primeri

ekshumácija -e ž izkop ali prekop človeških
posmrtnih ostankov v drug grob ali na
drugo pokopališče, ki se sme opraviti le
z dovoljenjem pristojnega organa, npr. iz
sodnomedicinskega razloga

eksisténčni mínimum -ega -a m v ekonomiji ▶
življenjski mínimum

ekskluzijsko pravilo -ega -a s pravilo, s
katerim je sodišču prepovedano, da opre
sodno odločbo na nedovoljeni dokaz, ki ga
je treba izločiti iz sodnega spisa

ekskluzívna agencija -e -e ž ▶ ekskluzívna
agencijska pogodba

ekskluzívna agencijska pogodba -e -e ž
agencijska pogodba, po kateri ima naročnik
za določeno območje ali za določene posle
le enega agenta S: ekskluzívna agencija,
izključna agencijska pogodba

ekskluzívna distribúcija -e -e ž ▶ ekskluzívna
distribucijska pogodba

ekskluzívna distribucijska pogodba -e -e
-e ž distribucijska pogodba, po kateri ima
dajalec distribucije za določeno območje
ali določene posle le enega distributerja
S: ekskluzívna distribúcija, izključna
distribucijska pogodba

ekskluzívni agént -ega -ênta m agent pri
ekskluzívni agencijski pogodbi

ekskluzívni distributér -ega -ja m distributer
pri ekskluzívni distribucijski pogodbi

ekskulpácija -e ž **1.** izključitev objektivne
odgovornosti na podlagi eskulpacijskega
razloga **2.** izključitev odgovornosti za
kaznivo dejanje

ekskulpacijski rázlog -ega -óga m **1.** razlog,
ki je lahko višja sila, ravnanje tretjega ali
ravnanje oškodovanca, zaradi katerega
je objektivna odgovornost izključena
2. razlog za izključitev odgovornosti
storilca kaznivega dejanja

ekspatriácija -e ž odpoved osebe državljanstvu
matične države, npr. zaradi pridobitve drža-
vljanstva druge države

ekspektatívno vprašanje -ega -a s ▶ pričako-
válno vprašanje

ekspért -a m ▶ izvédenec

ekspértna pričá -e -e ž ▶ izvédena pričá

eksplicítna pristójnost -e -i ž ▶ izrécna
pristójnost

ekspozitúra -e ž ▶ izpostáva

ekspropríácija -e ž ▶ razlastítev

ekstenzívna razlága -e -e ž ▶ razširjájóča
razlága

ekstenzívno gospodárjenje -ega -a s v ekonomiji
gospodárjenje, ki uporablja majhno količino
kapitála v primerjaví z uporabljenim delom

ekstenzívnost hipotéke -i -- ž pravilo, da
hipoteka obsega nepremičnino v celoti,
vključno z vsemi njenimi sestavinami in
plodovi, dokler ti niso ločeni od glavne
stvari

eksteritoriálno obmóčje -ega -a s v medna-
rodnem pravu pravna fikcija, da je določeno
območje dejansko izvzeto iz državnega
območja in zato na njem velja jurisdikcija
druge države

eksteritoriálnost -i ž v mednarodnem pravu
pravna fikcija, da so določene osebe, stvari
in prostori izvzeti iz državnega območja,
kjer dejansko so, zato zanje velja jurisdikcija
druge države

eksternálíja -e ž v ekonomiji pozitivni ali
negativni účinek ravnanja ekonomskega
subjekta na druge subjekte, ki niso sami
izbrali, da nosijo ta účinek

ekstíntívno zastáranje -ega -a s zastáranje,
za katero zadostuje, da poteče zastaralni rok

ekstradícija -e ž v mednarodnem pravu ▶ izročítev (2)

ekstradicijski pripòr -ega -ôra m ▶ pripòr tújca
v izročítvenem postòpku

**ékstrateritoriálna uporába mednárodnih
pogódb** -e -e -- -- ž v mednarodnem pravu
uporaba mednarodnih pogodb za države
pogodbence tudi na območjih zunaj njihove
suverenosti, kadar tam izvršujejo dejanski
nadzor

ekvivalénčna vzróčnost -e -i ž vzročnost, pri
kateri je vzrok vsako dejanje, brez katerega
ne bi nastala posledica

elástično právno pravílo -ega -ega -a s pravno
pravilo, ki vsebuje besede ali besedne zveze,
katerih pomen ni enopomensko določljiv

elástičnost ponúdb -i -- ž v ekonomiji odziv
ponujene količine na spremembo cene
dobrine

E

elastičnost povpraševanja -i -- ž v ekonomiji odstotkovna sprememba povpraševane količine, do katere pride zaradi spremembe cene dobrine za en odstotek

elastičnost stroškov -i -- ž v ekonomiji odstotkovna sprememba stroškov, do katere pride zaradi povečanja ali zmanjšanja proizvoda za en odstotek

elektivna krajévná pristójnost -e -e -i ž ► izbírna krajévná pristójnost

eléktor -ja m izvoljena oseba, ki voli člane predstavniškega telesa ali nosilce druge voljene funkcije S: volilni móž

elektorát -a m ► volilno teló

eléktorsko teló -ega -ésa s ► volilno teló

elektrónska drážba -e -e ž postopek oddaje javnega naročila, v katerem si osebe s priznano sposobnostjo konkurirajo s podajanjem ponudb z elektronskimi sredstvi sporočanja

elektrónske volítve -ih volítév ž mn. volítve, ki se izvajajo s pomočjo elektronskega sistema S: é-volítve

elektrónski denár -ega -ja m v ekonomiji denarna vrednost, shranjena v elektronski obliki, ki pomeni terjatev do izdajatelja, izdana na podlagi prejema denarnih sredstev za izvrševanje plačilnih transakcij

elektrónski podpis -ega -a m ► é-podpís

elektrónski zemljíškóknjížni prêdlog -ega -ega -óga m vloga za začetek zemljíškóknjížnega postopka, ki mora biti vložena elektronsko

embárgo -a m v mednarodnem pravu prepoved ali omejitev trgovine s kako državo zaradi nestrinjanja z njeno politiko ali ravnanjem, npr. prepoved trgovine z orožjem, naftnimi derivati S: trgovínska zapóra

emigrácija -e ž izseljevanje posameznikov iz države njihovega državljanstva z namenom bivanja v drugi državi, npr. zaradi ekonomskih razlogov

emigránt -a m oseba, ki zapusti državo svojega državljanstva z namenom bivanja v drugi državi, npr. zaradi ekonomskih razlogov

emisija denárja -e -- ž v ekonomiji dajanje denarja v obtok

emisija vrédnostnih papírjev -e -- -- ž izdaja celote vrednostnih papirjev, ki so ob istem

času na novo ponujeni javnosti in prinašajo iste pravice

emisíjska bánka -e -e ž v ekonomiji ► centrálná bánka

emisíjska teorija -e -e ž teorija, po kateri se za nastanek obveznosti iz vrednostnega papirja zahteva, da izdajatelj papir zavestno in prostovoljno da iz rok

emisíjski tečaj vrédnostnih papírjev -ega -a -- -- m ► izdájni tečaj vrédnostnih papírjev

emisíjski znések délnice -ega -ska -- m denarni znesek, s katerim je določena višina denarnega plačila ali vrednost nedenarnega premoženja, ki se ga delničar zaveže plačati ali prenesti na družbo pri prvi prodaji delnice

emitènt -ènta m pravna oseba, ki izda vrednostne papirje in jih ponuja na začetnem trgu

emptio rei speratae -- -- -- [émpcijo rêji speráte] (LAT.) ► kúp nadéjane stvari

emptio spei -- -- -- [émpcijo spèji] (LAT.) ► kúp náde

ÉMŠO -a m krat. ► enótna mátična števílka občána

enakoméрна obdavčítev -e -tve ž obdavčítev, pri kateri je davčna obveznost sorazmerno razporejena med davčne zavezance, kar je odvisno od družbenega in ekonomskega sistema S: pravíčna obdavčítev

enakovrstni izdélki -ih izdélkov m mn. izdelki, ki sodijo v isto fiskalno, tarifno ali statistično razvrstitev

Éngelova zakonítost -e -i ž v ekonomiji zakonítost, po kateri z rastjo dohodka delež izdatkov za hrano upade

enkláva -e ž v mednarodnem pravu državno območje, obdano z območjem druge države

énkratna dajátev -e -tve ž dajatev, ki se zagotovi brez ponovitve, npr. pomoč v naravi ali denarju ob rojstvu otroka, pogrebna, posmrtnina, povrnitev potnih stroškov

énkratni povrátek -ega -tka m izvršítev kaznivega dejanja po tem, ko je bil storilec že enkrat obsojen

énokróžni volilni sistém -ega -ega -a m ► volilni sistém rélativne večíne

énomandátna volilna enóta -e -e -e ž volilna enota, v kateri se voli en poslanec S: úninóminálna volilna enóta

ênoosébná družba -e -e ž kapitalska družba z enim družbenikom ali delničarjem

ênostárševska družína -e -e ž življenjska skupnost otroka z enim od staršev

enostávná reprodukcijska -e -e ž v ekonomiji reprodukcijska, pri kateri proizvod ostaja iz obdobja v obdobje enak **S**: nespremenjena reprodukcijska

ênostránskarski politični systém -ega -ega -a m politični sistem, v katerem je lahko na oblasti samo ena politična stranka

ênostránska obveznost -e -i ž v mednarodnem pravu ► únilaterálna obveznost

ênostránska posvojítev -e -tve ž posvojítev, pri kateri otroka posvoji le ena oseba, npr. samska oseba, partner, ki posvoji otroka svojega partnerja

ênostránska sôdba -e -e ž sodba, ki jo izda sodišče v pravnem postopku na podlagi procesnega gradiva, ki ga prispeva samo ena stranka, in sicer zamudna sodba, sodba na podlagi pripoznavne in sodba na podlagi odpovedi

ênostránska spremémba pogôdbne -e -e -- ž sprememba pogodbe, ki je mogoča na podlagi izjave volje zgolj ene pogodbene stranke

ênostránski ákt -ega -a m **1.** v upravnem procesnem pravu dejanje, s katerim organ ali eden od udeležencev v razmerju ali postopku opravi dejanje ali sprejme odločitev brez pogajanja s stranko ali nasprotnimi udeleženci **2.** v mednarodnem pravu akt posamezne države, ki izraža njeno politično voljo ali mednarodnopravno zavezo

ênostránski obveznostni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel obligacijskega prava, za katerega veljavnost zadostuje izjava volje ene stranke, npr. menica, javna obljuba nagrade

ênostránski právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, ki vsebuje izjavo volje ene stranke, npr. odpoved najemne pogodbe, oporoka, ponudba

ênostránsko pobótanje -ega -a s pobotanje po volji ene stranke s pobotno izjavo **S**: prisílno pobótanje

ênostránsko právno srédstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, ki ga ni treba vročiti nasprotni stranki v odgovor

ênostránsko procesno dejánje -ega -ega -a s procesno dejanje, ki učinkuje ne glede na voljo nasprotnne stranke, npr. umik tožbe pred vročitvijo tožbe toženi stranki

ênostránsko zavezujoča pogôdba -- -e -e ž pogodba, pri kateri obveznost nastane samo za eno stranko

ênotírnost kázenskih sánkcij -i -- -- ž ► monízem kázenskih sánkcij

ênotírnost upráve -i -- ž organizacija in delovanje uprave na lokalni ravni, pri katerem uprava samoupravne lokalne skupnosti poleg svojih izvršuje tudi naloge državne uprave

enôtná céna -e -e ž ► céna po enôti mére

enôtná dávná stôpnja -e -e -e ž dávná stopnja, enaka za vse predmete obdavčitve, ne glede na višino davčne osnove

enôtná držáva -e -e ž ► unitárna držáva

enôtná kázen -e -zni ž ena kazen za več kaznivih dejanj istega storilca, kadar se mu sodi za vsa dejanja skupaj

enôtná mátična števílka občána -e -e -e -- ž K: ÉMŠO trinajstmestno število, ki označuje rojstni datum, narodnost in spol ter enoznačni znak posameznika in predstavlja identifikacijski znak za povezovanje podatkov v uradnih evidencah o fizičnih osebah v državi

enôtná právna osébnost -e -e -i ž pravna osebnost, ki je skoncentrirana v enem pravnem subjektu, npr. EU z uveljavitvijo Lizbonske pogodbe

enôtná uprávna lístina -e -e -e ž predpisani obrazec carinske deklaracije za vnos blaga, iznos blaga, ponovni izvoz blaga ter za dokazovanje statusa blaga **S**: carínska lístina

enôtná valúta -e -e ž v ekonomiji valuta, ki se uporablja v monetarni uniji

enôtni carínski systém -ega -ega -a m sistem predpisov o pobiranju carin in izvajanju carinskih postopkov za blago, ki se vnese na carinsko območje ali iznese z njega in velja na področju vseh držav v carinski uniji

enôtni institucionalni okvir -ega -ega -a m ureditev, ki predvideva uporabo istih institucij za urejanje različnih področij, npr. za izvajanje različnih nalog EU

E

enôtni izúm -ega -a m več izumov, ki so med seboj tako tehnično povezani, da predstavljajo enotno izumiteljsko zamisel

enôtni pravni okvir -ega -ega -a m pravna ureditev določenega področja ali tematike, ki vsebuje enotna pravila za vse države članice skupnosti ali pogodbenice sporazuma

enôtni tróg -ega -a m v pravu EU ► nótranji tróg

enôtno dovoljénje -ega -a s dovoljenje za prebivanje in delo, ki tujcu omogoča, da vstopi v Republiko Slovenijo, v njej prebiva in dela

enôtno sòspórništvo -ega -a s v pravdnem postopku sosporništvo, pri katerem se vsi sosporniki obravnavajo kot enotna pravdna stranka in je zoper vse možna le enaka sodba

enovita držáva -e -e ž ► unitárna držáva

enovita ustáva -e -e ž ► kodificirana ustáva

EÓRI-identifikácija -e ž (ANG. *Economic operators registration and identification*) ► carínska identifikacijska števílka EÓRI

epikontinentálni pás -ega -ú m v mednarodnem pravu del morskoga dna in podzemlja ob obali zunaj teritorialnega morja, na katerem ima država suvereno pravico do raziskovanja in izkoriščanja naravnih bogastev

é-podpís -a m niz podatkov v elektronski obliki, ki omogoča enoznačno preveritev in določitev istovetnosti podpisnika in ima za ustvarjanje izjav volje in vlaganje vlog v postopku ter sklepanje poslov enako veljavo in dokazno vrednost kot lastnoročni podpis
S: digitálni podpis, elektrónski podpis

equity -- [ékviti] (ANG.) v nekaterih pravnih sistemih sistem pravnih pravil in načel, ki so se kot korektiv in dopolnilo sodniškega prava rednih kraljevih sodišč in zakonskega prava izoblikovala pri odločanju urada kraljevega kanclerja, iz katerega je kasneje nastalo posebno sodišče

error facti -- -- [éror fákti] (LAT.) ► dejánska zmóta

error iuris -- -- [éror júris] (LAT.) ► právna zmóta

eskónt menice -a -- m ► menični eskónt

eskónt vrédnostnega papírja -a -- -- m nakup še nezapadlih vrednostnih papirjev z odbitkom obresti od dneva odkupa do dneva zapadlosti

eskóntna obrétna méra -e -e ž v ekonomiji obrestna mera, ki jo centralna banka zaračuna za eskontne kredite bankam

eskóntni kredit -ega -a m kratkoročni kredit, ki ga banka odobri tako, da odkupi nezapadlo menico, pri čemer nominalni znesek menice zmanjša za obresti od dne nakupa do zapadlosti S: diskóntni kredit

essentiale negotii -- -- [esencijále negóccii] (LAT.) ► bístvena sestavína právnega pósla

etatístično-legalístična teoríja práva -e -e -- ž teoríja prava, po kateri je pravo nujno povezano z državo, kot osrednji vir prava pa šteje zakon

etatízem -zma m teoríja, po kateri ima država osrednjo vlogo, npr. pri nastajanju in razvijanju prava

etažna lastnína -e -e ž lastnina posameznega dela stavbe, ki je samostojna funkcionalna celota, primerna za samostojno uporabo, in solastnina skupnih delov stavbe

etažni lastník -ega -a m lastnik posameznega dela stavbe in solastnik skupnih delov stavbe v etažni lastnini

etažni načrt stávbe -ega -a -- m načrt stavbe, izdelan na predpisan način, v katerem je prikazan posamezni del stavbe z gradbeno ločenimi deli stavbe, ki ležijo v isti ali v različnih etažah stavbe in so med seboj fizično ločeni, npr. kleti, drvarnice, garaže

étnična manjšína -e -e ž ► národna manjšína

étnična skupína -e -e ž skupina oseb s skupno kulturo, zgodovinskim ali geografskim izvorom, verskim ali drugim prepričanjem, jezikom ali drugimi prvinami, ki opredeljujejo določeno etnično identiteto

étnično čiščénje -ega -a s v mednarodnem pravu sistematično popolno ali delno prisilno odstranjevanje kake etnične skupine, da nastane etnično homogeno območje

étnično nasílje -ega -a s v mednarodnem pravu nasilje, ki ga pripadniki ene etnične skupine izvajajo nad pripadniki druge S: medétnično nasílje

EÚ nadrejéni fináncni hólding -- -ega -ega -a m fináncni holding posamezne države članice, ki ni podrejena družba kreditne institucije ali drugega fináncnega holdinga, ustanovljena v tej državi članici

é-upráva -e ž javna uprava, ki sistemsko uporablja informacijsko tehnologijo, elektronske dokumente in internet v notranjem in zunanem poslovanju, npr. za vlaganje vlog in vročanje upravnih aktov prek spleta, povezanost uradnih evidenc, avtomatsko izmenjavo podatkov med organi **S**: digitalna uprava

eventuálna kumulácija -e -e ž **1.** uveljavljanje več zahtevkov v isti tožbi tako, da tožeča stranka zahteva, naj sodišče ugotovi naslednjemu zahtevku, če tistega, ki je naveden pred njim, zavrne **2.** uveljavljanje več zahtevkov v isti vlogi tako, da stranka zahteva, naj upravni organ ugotovi naslednjemu zahtevku, če tistega, ki je naveden pred njim, zavrne

eventuálna maksima -e -e ž pravilo, po katerem mora stranka že ob vložiti vloge, npr. tožbe, navesti vsa dejstva, na katera opira svoje zahtevke ali ugovore, in predlagati dokaze, s katerimi naj se ta dejstva dokazujejo

eventuálni naklèp -ega -épa m naklep, pri katerem storilec ne želi določene posledice protipravnega dejanja, jo pa predvideva in vanjo privoli

eventuálno sòspórništvo -ega -a s v pravnem postopku sosporništvo, pri katerem tožeča stranka uveljavlja svoj zahtevek proti več toženim strankam tako, da zahteva, naj sodišče ugotovi tožbenemu zahtevku proti naslednji toženi stranki, če zahtevek proti prvi toženi stranki zavrne **S**: podrejeno sòspórništvo, subsidiárno sòspórništvo

evidéncia brezpòselnih oséb -e -e -e -e ž uradna evidenca, ki se uporablja za odločanje o pravicah in dolžnostih prijavljenih brezposelnih oseb, izdelavo zaposlitvenega načrta, izvajanje, načrtovanje in vodenje politike ter v znanstvenoraziskovalne in statistične namene

evidéncia kázenskih tòčk -e -e -e -e ž uradna evidenca števila izrečenih kazenskih točk za posamezne storilce prometnih prekrškov in pravnomočnih odločb o prenehanju veljavnosti vozniškega dovoljenja

evidéncia ponúdnikov z négativnimi referéncami -e -e -e -e -e ž v javnem naročanju uradna evidenca oseb, za katere je ugotovljeno, da so kršile določene obveznosti

evidéncia pravnomočnih odločb prekrškòv-nih orgánov o prekrškkih -e -e -e -e -e -e -e ž uradna evidenca oseb pri prekrškovnih organih, ki so jim ti izdali pravnomočno odločbo o prekrškkih

evidéncia pravnomočnih odločb sodišč o prekrškkih -e -e -e -e -e -e -e ž uradna evidenca oseb pri ministrstvu za pravosodje, ki so jim sodišča v postopku o prekršku izdala pravnomočno sodbo ali sklep

evidéncia volívcev -e -e -e ž stalna ali občasna uradna evidenca oseb, ki imajo aktivno volilno pravico

evidéncni stávek -ega -vka m neobvezujoč povzetek poglavitnih razlogov za sprejem ustavnosodne ali sodne odločitve

evidentiranje méje -a -a -s vpis urejene meje v zemljiški kataster na podlagi elaborata ureditve meje, ki ga izdela geodetsko podjetje

evokácija -e ž ► prevzém zadéve

é-volítve é-volítév ž mn. ► elektrònske volítve

évro -a m uradna valuta držav članic EU v evrskem območju in določenih tretjih držav

évrodelnica -e ž delnica, pri kateri je nominalni znesek izražen v evrih in se izda z vpisom prek sestavljenih konzorcijev bank na mednarodnem trgu kapitala

évroobmòčje -a s ► évrsko obmòčje

evrópska delníška družba -e -e -e ž v pravu EU delniška družba, ustanovljena po notnih pravilih za celotno EU, ki se lahko registrira v katerikoli državi članici EU in prosto prehaja med njimi **S**: societas europaea

evrópska dodána vrédnost -e -e -i ž v pravu EU stopnja koristnosti sprejemanja ukrepov na ravni EU, pogosto predpogoj za smiselnost tovrstnih ukrepov

evrópska integrácija -e -e ž ► evrópsko združevánje

evrópska kárta zdravstvenega zavarovanja -e -e -e -e -e ž javna listina, s katero obvezno zdravstveno zavarovana oseba uveljavlja nujne in potrebne zdravstvene storitve med začasnim bivanjem iz nemedicinskih razlogov v državah članicah EU, državah članicah Evropskega gospodarskega prostora in Švici, v državah zunaj EU pa na podlagi dvostranskih sporazumov samo nujne zdravstvene storitve

evrópska odrédba o zaščíti -e -e --- ž
v pravo EU odločba, ki jo izda pravosodni ali enakovredni organ države članice EU z namenom, da na njeni podlagi pravosodni ali enakovredni organ druge države članice v skladu s svojo nacionalno zakonodajo odredi in izvrši ustrezne ukrepe za neprekinjeno zaščito zaščitene osebe, npr. prepoved vstopa na določene kraje, prepoved ali ureditev stikov z zaščiteni osebo, prepoved ali ureditev približevanja zaščiteni osebi

evrópska paténtna prijáva -e -e -e ž prijava za pridobitev evropskega patenta

evrópska zádruaga -e -e ž v pravo EU zadruga, ustanovljena in delujoča po enotnih pravilih Evropskega gospodarskega prostora z olajšano možnostjo prehajanja med državami članicami EU

evrópski dokázni nálog -ega -ega -a m
v pravo EU odločba, ki jo izda sodišče ali drug pristojni organ države članice EU za pridobitev predmetov, dokumentov in podatkov od druge države članice za uporabo v kazenskih postopkih in postopkih za prekrške

evrópski nálog za prijétje in predájo -ega -a --- m v pravo EU sodna odločba, s katero sodišče zahteva, naj pristojni organi kazenskega pravosodja druge države članice EU iskano osebo primejo in predajo zaradi sojenja ali izvršitve kazni

evrópski patént -ega -ênta m skupek nacionalnih patentov, ki ga podeli Evropski patentni urad

evrópski preiskoválni nálog -ega -ega -a m
v pravo EU sodna odločba, ki jo izda ali potrdi pravosodni organ države članice EU zaradi izvedbe enega ali več posebnih preiskovalnih ukrepov v drugi državi članici z namenom pridobitve dokazov, npr. preiskave stanovanja, zaslišanja priče, zasega predmetov in listin

evrópski uprávni prôstor -ega -ega -óra m območje, ki ga zaznamuje v veliki meri poenoteno delovanje nacionalnih javnih uprav v skladu z načeli in standardi, opredeljenimi na ravni EU

evrópsko délovno právo -ega -ega -a s
v pravo EU zakonodaja institucij EU, ki ureja nekatera vprašanja glede individualnih in kolektivnih delovnih razmerij

evrópsko kázensko právo -ega -ega -a s
v pravo EU pravila prava EU, ki urejajo vprašanja kazenskega materialnega prava in kazenskega procesnega prava

evrópsko potrdílo o dedováanju -ega -a --- s
potrdilo, ki omogoča lažje dokazovanje pravno veljavnega prehoda zapuščine na pravne naslednike zapustnika v državah EU

evrópsko právo človekóvih právic -ega -a --- s
pravo, ki obravnava človekove pravice in njihovo pravno varstvo v pretežno evropskih državah na državni in mednarodni ravni in temelji na Evropski konvenciji o človekovih pravicah in sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice

evrópsko združéváanje -ega -a s gospodarsko, pravno in politično povezovanje držav v regionalne mednarodne organizacije v okviru Evrope, npr. v EU, Svet Evrope
S: evrópska integrácija

évrsko obmóčje -ega -a s monetarna unija, katere enotna valuta je evro
S: évroobmóčje

evtanázija -e ž v nekaterih pravnih sistemih pravica neozdravljivo bolne osebe do izzvane ali pospešene smrti
S: mílostna smrt

ex ante nadzòr --- -ôra [eks ánte] m ► vnaprêjšnji nadzòr

ex post nadzòr --- -ôra [eks póst] m ► naknádni nadzòr

exceptio ilegalis --- [ekscépcijo ilegális] (LAT.) pravni institut izločitve protiuustavnega ali nezakonitega predpisa v sodnem in upravnem postopku s hkratno neposredno uporabo drugega predpisa višjega ranga

exceptio rei iudicatae --- [ekscépcijo réji judikáte] (LAT.) ► ugòvor pravnomòčnosti

exceptio rei transactae --- [ekscépcijo réji transákte] (LAT.) ► ugòvor poravnáne stvari

exequatúr -- [eksekvátur] (LAT.) **1.** sklep o priznanju ali dovolitvi izvršitve tuje sodne odločbe ali tuje arbitražne odločbe, ki ga izda sodišče v delibacijskem postopku **2.** v mednarodnem pravu listina, s katero država gostiteljica dovoli konzulu tuje države izvrševati naloge na njegovem konzularnem območju

exhereditatio -- [ekshereditácijo] (LAT.) ► razdedínjenje

exhereditatio bona mente --- [ekshereditácijo bóna ménte] (LAT.) ► razdedínjenje v dôbrem naménu

exhereditatio ob iusta causa --- [ekshereditácijo ob jústa káuza] (LAT.) ► razdedínjenje

F

F. O. G. -ja [efogé] m (ANG. *full outturn guarantee*)
okrajš. ► pogódba o kontroli z garancijo

factor -ja [fèktor] m (ANG.) ► fáktor

factoring -a [fèktoring] m (ANG.) ► pogódba o fáktoringu

factoring pogódba -- -e [fèktoring] ž ►
pogódba o fáktoringu

facultas alternativa -- -- [fákultas alternatíva]
(LAT.) ► fakultatívna obveznost

fáktor -ja m stranka pogodbe o faktoringu, ki
ji klient ponuja terjatve do svojih dolžnikov
S: factor

fáktoring -a m ► pogódba o fáktoringu

fáktorska pogódba -e -e ž ► pogódba o fáktoringu

fáktorski pôsel -ega -sla m ► pogódba o fáktoringu

faktúra -e ž ► račun

fakultatívna formálna obrámba -e -e -e ž ►
nèobvezna formálna obrámba

fakultatívna obveznost -e -i ž pogodbeno
dogovorjena obveznost, ki ima en predmet
izpolnitve, dolžnik pa jo lahko izpolni tudi
z izročitvijo določenega drugega predmeta
S: facultas alternativa

fakultatívna terjátev -e -tve ž terjatev, pri
kateri lahko upnik od dolžnika namesto
dolgovanega predmeta izpolnitve zahteva
določen drug predmet

fakultatívni pripòr -ega -ôra m ► nèobvezni
pripòr

fakultatívni referéndum -ega -a m ► nèobvezni
referéndum

fakultatívno navodílo -ega -a s v gospodarskem
pravu nezavezujoče navodilo o izvedbi posla,
ki ga ena pogodbená stranka dá drugi

falsus procurator -- -- [fálzus prokurátor]
(LAT.) ► zastòpnik brez pooblastíla

falzificirana lístina -e -e ž ► ponarejena lístina

fantazijski dodátek -ega -tka m neobvezna
dodatna sestavina firme, ki loči gospodarske
subjekte, ki opravljajo enako ali podobno
dejavnost

favor defensionis -- -- [fávor defenzijónis]

(LAT.) ugodnosti obrambe, ki jih obdolžencu
daje zakon

fideiussor succedaneus -- -- [fidejúsor
sukcedáneus] (LAT.) ► pòdporóštvo

fidejkomisárična substitúcija -e -e ž v nekaterih
pravnih sistemih določba v oporoki, da si po
volji oporočitelja dve ali več oseb časovno
sledijo kot dedíči

fiduciánt -a m dajalec zavarovanja pri prenosu
stvari ali premoženjske pravice v zavarovanje

fiduciár -ja m jemalec zavarovanja pri prenosu
stvari ali premoženjske pravice v zavarovanje

fiduciárna cesija -e -e ž ► odstòp terjátve v
zavarovánje

fiduciárna lastnína -e -e ž lastninska pravica
pridobitelja na premičnini, ki je bila nanj
prenesena v zavarovanje terjatve z razveznim
pogojem plačila zavarovane terjatve

fiduciárna pogódba -e -e ž pogódba, na
podlagi katere fiduciant na fiduciarja
začasno prenese lastninsko pravico na stvari,
slednjega pa veže obligacijskopravna zaveza,
da pod dogovorjenimi pogoji lastninsko
pravico prenese nazaj na fiducianta
S: pogódba o záupanju

fiduciárni denár -ega -ja m v ekonomiji denar
brez relevantne notranje vrednosti

fiduciárni lastník -ega -a m jemalec
zavarovanja pri prenosu lastninske
pravice v zavarovanje, na katerega dajalec
zavarovanja prenese lastninsko pravico na
stvari z razveznim pogojem plačila
zavarovane terjatve

fiduciárni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni
posel, pri katerem fiduciant prenese svojo
stvar ali premoženjsko pravico na fiduciarja
z razveznim pogojem plačila zavarovane
terjatve, npr. prenos lastninske pravice
v zavarovanje, odstop terjatve v
zavarovanje

fiduciárni prenòs -ega -ôsa m ► prenòs lastnín-
ske pravíce v zavarovánje

fíkcija nèobsójenosti -e -- ž pravna fikcija, da
oseba ni bila nikoli obsojena, ki nastopi z
izbrisom obsodbe iz kazenske evidence

fíkcija priznanja dejstev -e -- -- ž pravna
fikcija, da stranka dejstva, ki so v korist
nasprotni stranki, prizna, ker jih izrecno
ne zanika

fíkcija umíka tóžbe -e -- -- ž pravna fíkcija, da je tožba umaknjena, ki nastopi kot posledica opustitve procesnih dejanj tožeče stranke, npr. neplačila sodne takse

fíkcija vročítev -e -- ž pravna fíkcija, da je vročítev veljavno opravljena ob nastopu določenih okoliščin, npr. s potekom časa od odpreme dokumenta, objave na oglasni deski

fíksna céna -e -e ž klavzula v gradbeni pogodbi, da se kljub spremembi vrednosti denarja pogodbeno dogovorjeno plačilo ne spremeni

fíksna obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera, ki ostane nespremenjena del obdobja ali celotno obdobje trajanja posojila

fíksna ponúdba -e -e ž ▶ trdna ponúdba

fíksna špedícija -e -e ž ▶ špedicija s fiksnim plačilom

fíksni dél pláče -ega -a -- m ▶ nèspremenljívi dél pláče

fíksni devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji ▶ trdni devízni tečaj

fíksni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, pri katerem je izpolnitev obveznosti v določenem roku bistvena sestavina

fíksni strošek -ega -ška m v ekonomiji strošek, ki ne glede na obseg proizvodnje ostaja nespremenjen

fíktivna izročítev -e -tve ž ▶ nadoméstna izročítev

fíktivna odlóčba -e -e ž odločba, ki ni izdana v postopku, a se neizpodbojno šteje, da je izdana z nastopom določenih zakonskih okoliščin, npr. s potekom predpisanega roka za njeno izdajo

fíktivna pokojnínska dóba -e -e -e ž ▶ prištéta pokojnínska dóba

fíktivna vročítev -e -tve ž vročítev, za katero zakon določa, da je veljavno opravljena ob nastopu določenih okoliščin, npr. s potekom časa od odpreme dokumenta ali objave na oglasni deski, ne glede na to, ali naslovník dejansko prejme pisanje, ki se mu vroča

fíktivna zakónska zvéza -e -e -e ž ▶ navídezna zakónska zvéza

fíktivni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, ki ga stranka ne želi skleniti in obstaja le na videz **S**: fingírani právni pôsel

fíktivni strošek popravíla -ega -ška -- m obračun škode zaradi poškodovanja stvari, zlasti motornih vozil, na podlagi vnaprej ocenjene vrednosti popravila, pri čemer oškodovanec stvari kasneje ne popravi ali jo popravi ceneje od ocenjene vrednosti, npr. na nepooblaščenem servisu

fíktivni umík tóžbe -ega -a -- m ▶ domnévni umík tóžbe

fíktivno držávno ozémlje -ega -ega -a s v mednarodnem pravu državne ladje in letala, ki se glede izvajanja suverernih pravic štejejo kot del državnega ozemlja

fíliála -e ž ▶ podrúžnica

finální proizvod -ega -óda m v ekonomiji ▶ kónčni proizvod

finánčna meníca -e -e ž meníca, s katero se pridobi kredit brez podlage v blagu z bančnim akceptom ali z akceptom iz ustrežljivosti **S**: kredítna meníca

finánčna participácija -e -e ž udeležba delavcev pri rezultatu poslovanja podjetja na podlagi dela, npr. v obliki udeležbe pri dobičku, načrta delitve prihrankov, ali delavskega delničarstva, ko se delavcem pripadajoča udeležba pri dobičku izrazi v obliki delnic podjetja

finánčna preiskáva -e -e ž posebni postopek, v katerem se ugotavljajo dejstva ter zbirajo dokazi o morebitnih kršitvah predpisov v pristojnosti davčnega organa v primeru razlogov za sum, da so bili ti kršeni, ali zaradi zagotavljanja mednarodne pomoči

finánčna slúžba -e -e ž dejavnost na področju pobiranja večine javnih dajatev, npr. njihova odmera, nadzor, izvršba, vodenje evidenc, mednarodno sodelovanje

finánčni hólдинг -ega -a m družba, nadrejena družbam, ki opravljajo finančne storitve

finánčni instrumént -ega -énta m v ekonomiji pravni posel, na katerega podlagi nastaneta finančno sredstvo ene stranke in finančni dolg ali kapitalski instrument druge stranke

finánčni izterjeválec -ega -lca m uradna oseba davčnega organa, ki izdaja sklepe v postopku davčne izvršbe in opravlja neposredna dejanja v postopkih davčne izvršbe

finánčni lízing -ega -a m ▶ pogodba o finánčnem lízingu

finančno poslovanje -ega -a s zagotavljanje, upravljanje in razporejanje finančnih sredstev in njihovih virov

fingirani pravni pôsel -ega -ega -sla m ► fiktivni pravni pôsel

firma dvójne družbe -e -- -- ž firma koplementarja in komanditne družbe v dvojni družbi

firma -e ž ime, pod katerim posluje gospodarski subjekt v pravnem prometu

firma z dovoljenjem -e -- -- ž firma, v kateri se kot fantazijski dodatek navaja beseda Slovenija, znak države, samoupravnih lokalnih skupnosti ali oseb in ima posebno dovoljenje za uporabo

fiskalna politika -e -e ž v ekonomiji politika upravljanja s prihodki in odhodki proračuna za optimizacijo gospodarske rasti **S:** proračunska politika

fizična delitev -e -tve ž razdelitev premoženja v solastnini ali skupni lastnini, pri kateri se posamezni deli stvari fizično ločijo med seboj in razdelijo posameznim lastnikom **S:** delitev v narávi

fizična oseba -e -e ž posameznik kot nosilec pravnih pravic in obveznosti

fiziološki minimum -ega -a m v ekonomiji življenjska sredstva, ki so nujno potrebna za fizično reprodukcijo delavčeve delovne sile

fleksibilna ustáva -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih ► gibka ustáva

fleksibilni devizni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji ► drséči devizni tečaj

flotántno zavarovanje -ega -a s zavarovanje, pri katerem se zavarovalna vrednost zavarovanega predmeta med letom spreminja

forénzična medicina -e -e ž ► sódna medicina

forénzična psihiatrija -e -e ž ► sódna psihiatrija

forénzična psihologija -e -e ž ► sódna psihologija

forénzična psihopatologija -e -e ž ► sódna psihopatologija

forénzična revizija -e -e ž sodni postopek ugotavljanja vzrokov za določene nepravilnosti na področju finančnega ali drugega poslovanja, da bi se odkrile prevare ali zlorabe

forfait -- [forfé] (FR.) ► forfeťiranje

forfaiter -ja [forfetêr] m kupec terjatev, ki se zaveže, da bo za nedospele dokumentirane

srednjeročne ali dolgoročne terjatve plačal kupnino prodajalcu ter se v svojem imenu in v imenu svojih pravnih naslednikov odpovedal regresnemu zahtevku za primer neizterljivosti ali delne izterljivosti do prodajalca

forfaitist -a [forfetíst] m prodajalec terjatev, ki se zaveže, da bo na kupca prenesel nedospelo dokumentirano srednjeročno ali dolgoročno terjatev

forfetiranje -a s pogodba, s katero se prodajalec zaveže, da bo na kupca prenesel nedospelo dokumentirano srednjeročno ali dolgoročno terjatev, kupec pa se zaveže, da bo za to plačal ter se v svojem imenu in v imenu svojih pravnih naslednikov odpove regresnemu zahtevku za primer neizterljivosti ali delne izterljivosti do prodajalca **S:** forfait

forfétna špedicija -e -e ž ► špedicija s fiksnim plačilom

formalna dokázna presoja -e -e -e ž dokazna presoja, pri kateri sodišče ali upravni organ o tem, ali naj neko dejstvo šteje za dokazano, odloči na podlagi dokaznih pravil, npr. pravila, da dejstvo, o katerem sta izpovedi dveh verodostojnih prič vsebinsko skladni, velja za resnično

formalna dokázna teorija -e -e -e ž teorija, po kateri sta sodnik ali uradna oseba pri presoji dokazov vezana na vnaprej določeno vrednost posameznih dokazov in njihove prepričljivosti ne smeta presojsati sama **S:** legálna dokázna teorija, zakónska dokázna teorija

formalna koncépcija kaznivega dejanja -e -e -- -- ž koncepcija kaznivega dejanja, po kateri za kaznivo dejanje zadošča, da izpolnjuje vse z zakonom določene znake

formalna obrámba -e -e ž obramba, pri kateri domnevnemu storilcu kaznivega dejanja pomaga zagovornik

formalna odlóčba -e -e ž odločba, ki temelji na procesnih okoliščinah in s katero se sodišče ali drug organ vsebinsko ne opredeli o predmetu odločanja

formalna pravičnosť -e -i ž pravičnost, ki se doseže z doslednim in enakim priznavanjem pravic in nalaganjem obveznosti, ki jih določa zakon, ne glede na okoliščine posameznega primera

formalna pravnomôčnost -e -i ž neizpodbojnost odločbe z rednimi pravnimi sredstvi

F

F

formálna procesna dispozícijs -e -e -e ž

procesno dejanje, ki se nanaša samo na vodenje postopka in nima neposrednega vpliva na vsebino odločitve

formálna resnica -e -e ž resnica, ki jo sodišče,

upravni ali drug pristojni organ v postopku ugotovi na podlagi dokaznih pravil, npr. pravila, da dejstvo, o katerem sta izpovedi dveh verodostojnih prič vsebinsko skladni, velja za resnično

formálna sôdba -e -e ž sôdba v kazenskem

postopku, s katero se sodišče vsebinsko ne opredeli o predmetu odločanja, ker za to niso izpolnjene procesne predpostavke, npr. zavrnilna sôdba v kazenskem postopku

formálna sprememba ustáve -e -e -- ž

sprememba ustave po ustavno predpisanem postopku

formálna uprávna odlóčba -e -e -e ž procesni

sklep, ki temelji na procesnih okoliščinah in s katerim se upravni organ vsebinsko ne opredeli o predmetu odločanja, npr. sklep o zavrženju zahtevka

formálna ustávnost -e -i ž načelo, po katerem

morajo biti zakoni in drugi splošni pravni akti sprejeti po postopku, ki je v skladu z ustavo

formálna vzajemnost -e -i ž v mednarodnem pravu

vzajemnost, pri kateri država priznava tujcem enake pravice kot svojim državljanom

formální právní pôsel -ega -ega -sla ž ► oblični

právní pôsel

formální právní vír -ega -ega -a m pravno

zavezujoč predpis, pravno pravilo, npr. zakon, sôdba sodišča, ali pravilo običajnega prava, ki ga določen pravni sistem šteje za splošno obvezujoče S: sekundárni právní vír

formální preizkús obtóžnice -ega -a -- m

preizkus, ki ga pred glavno obravnavo opravi predsednik senata ali zunajobravnavni senat, ali je obtožnica sestavljena, kot to določa zakon

formální preizkús prijáve -ega -a -- m preizkus

prijave za registracijo pravice, ki temelji na preverjanju formalnih pogojev njene pridobitve, npr. prisotnosti vseh sestavin prijave, ustreznega jezika prijave, plačila pristojbin

formální preizkús vlóge -ega -a -- m preizkus,

ali je vloga razumljiva, pravočasna in ali ima vse sestavine, ki jih mora imeti po zakonu

formální udeléženec -ega -nca m udeleže-

nec nepravdnega postopka, kolektivnega

delovnega spora ali upravnega postopka, ki dejansko sodeluje v postopku, tudi če ni subjekt pravnega razmerja, o katerem se odloča, npr. center za socialno delo v postopku za odvzem poslovne sposobnosti

formálno nèpopólna ponúdba -- -e -e ž

ponudba, ki ne izpolnjuje vseh zahtev, a je njene napake dovoljeno odpraviti

formálno pomanjkljiva vlóga -- -e -e ž vloga,

ki nima vseh z zakonom določenih sestavin, npr. tožba, v kateri tožeča stranka ne postavi določenega zahtevka

formálno právo -ega -a s pravna pravila in

pravna načela, ki urejajo ureditev pravnih oseb, postopke, v katerih se pravice in dolžnosti oblikujejo, uporabljajo in varujejo, in zunanjo spoznavno obliko, ki jo morajo imeti pravni akti, da so pravno veljavni

formálno procesno vódstvo -ega -ega -a s

vodenje sodnega ali drugega postopka tako, da sodnik ali uradna oseba, ki vodi postopek, skrbi za njegov nemoten potek, določa vrstni red procesnih dejanj, daje besedo udeležencem in skrbi za red in mir na obravnavi

formálno publicitétno načélo -ega -ega -a s ►

načelo javnosti zemljiške knjige

formálno sòspórništvo -ega -a s v pravdnem

postopku sosporništvo, pri katerem sosporniki zunaj pravde niso v medsebojnem materialnopravnem razmerju, vendar lahko skupaj tožijo ali so skupaj toženi, ker gre za bistveno istovrstne pravice ali obveznosti

formulárna pogódba -e -e ž pogodba, ki se

sklene po vnaprej natisnjeni vsebini, ki jo pripravi ena stranka

forum attractionis -- -- [fórum atrakcijónis]

(LAT.) sodišče, ki je pristojno za odločanje o neki zadevi zaradi zveze, ki jo ima ta zadeva z zadevo, za katero je po zakonu pristojno, npr. pristojnost za nasprotno tožbo

forum connexitatis -- -- [fórum koneksitátis]

(LAT.) sodišče, ki je pristojno po medsebojni zvezi

forum contractus -- -- [fórum kontráktus]

(LAT.) sodišče, ki je pristojno po kraju sklenitve ali izpolnitve pogodbe

forum delegationis -- -- [fórum delegacijónis]

(LAT.) sodišče, na katero je prenesena pristojnost vodenja postopka s strani hierarhično višjega sodišča

forum delicti commissi - - - - [fórum delíkti komísi] (LAT.) **1.** sodišče, ki je pristojno po kraju povzročitve ali nastanka škode
2. sodišče, ki je pristojno po kraju storitve kaznivega dejanja

forum deprehensionis - - - [fórum deprehensijónis] (LAT.) sodišče, ki je pristojno po kraju prijete obdolženca ali po kraju, v katerem se je obdolženec sam naznanil

forum domicilii - - - [fórum domicílii] (LAT.) sodišče, ki je pristojno po stalnem ali začasnem prebivališču stranke

forum electivum - - - [fórum elektívum] (LAT.) sodišče, ki je kot eno izmed več krajevno pristojnih sodišč pristojno na podlagi izbire stranke

forum ordinatum - - - [fórum ordinátum] (LAT.) sodišče, ki mu pristojnost določi vrhovno sodišče

forum patrimonii - - - [fórum patrimónii] (LAT.) sodišče, ki je pristojno zato, ker ima tožena stranka na njegovem območju premoženje

forum praeventionis - - - [fórum prevencijónis] (LAT.) sodišče, ki je pristojno zato, ker je prvo začelo postopek

forum prorogatum - - - [fórum prorogátum] (LAT.) sodišče, ki je krajevno pristojno na podlagi sporazuma strank

forum rei sitae - - - - [fórum réji site] (LAT.) sodišče, ki je pristojno, ker je na njegovem območju stvar, o kateri teče postopek

forum retorsionis - - - [fórum retorzijónis] (LAT.) sodišče, ki je pristojno za tožbo proti tujemu državljanu na podlagi okoliščine, ki bi bila v državi, katere državljan je, podlaga za pristojnost za tožbo proti državljanu države, v kateri je vložena tožba proti tujemu državljanu

franšiza -e ž **1.** pogodbeni predmet pogodbe o franšizingu **2.** del škode, ki se jo v zavarovalni pogodbi zaveže nositi zavarovalec

franšizing -a m ► pogodba o franšizingu

franšizna pogodba -e -e ž ► pogodba o franšizingu

fructus civiles - - - [frúktus civíles] (LAT.) ► civilni plód

fructus naturales - - - [frúktus naturáles] (LAT.) ► narávní plód

fundácija -e ž ► ustanôva (1)

fúnkcija -e ž uradna dolžnost ali pomembnejši položaj, na katerega je oseba izvoljena ali imenovana

funkcionalna pristójnost -e -i ž **1.** pristojnost, ki v isti zadevi razmejuje izvrševanje sodne funkcije med sodišča različnih stopenj, npr. med sodišče prve stopnje in pritožbeno sodišče, ali med različne organe postopka, npr. v kazenskem postopku med preiskovalnega sodnika, zunajobravnavni senat, razsojajočega sodnika in pritožbeni senat
2. pristojnost, ki v isti zadevi razmejuje porazdelitev upravne in sodne pristojnosti za obravnavanje in odločanje, npr. ko upravni postopek preide v upravni spor

funkcionalna ustávnost -e -i ž načelo, po katerem mora biti delovanje vseh državnih in drugih organov podrejeno ustavi

funkcionalno zemljíšče -ega -a s do leta 1997 zemljíšče, ki je potrebno za redno rabo objekta

G

galopirajóča inflácija -e -e ž v ekonomiji inflacija, ki dosega dvo- ali trimestno vrednost

garancija -e ž **1.** zakonsko predpisano obvezno jamstvo za brezhibno delovanje določenih vrst blaga v določenem času **2.** s pogodbo dogovorjeno jamstvo, ki obstaja poleg zakonskega jamčevanja za stvarne napake

garancija za brezhíbno delovánje -e - - - - ž odgovornost prodajalca in proizvajalca, da bo prodani proizvod v garancijskem roku deloval brez napak

garancijska dôba -e -e ž ► garancijski rók

garancijska izjáva -e -e ž enostranska izjava, s katero proizvajalec jamči za brezhibno delovanje proizvoda v garancijskem roku

garancijska klávzula -e -e ž klavzula v gospodarski pogodbi, s katero dolžnik upniku zagotavlja določene pravice

garancijska pogodba -e -e ž pogodba, s katero banka ali druga oseba prevzame obveznost do upravičenca, da mu bo izpolnila obveznost, ki je tretja oseba ob zapadlosti ne bi izpolnila, če bodo izpolnjeni v garancijski izjavi navedeni pogoji

garancijski list -ega -a m listina, ki vsebuje garancijsko izjavo

garancijski rok -ega -a m rok, v katerem prodajalec in proizvajalec jamčita za brezhibno delovanje prodanega proizvoda
S: garancijska dôba

garánt -a m oseba, ki zagotavlja zavarovanje za izpolnitev obveznosti

garantirana céna -e -e ž v ekonomiji cena, administrativno določena na ravni, višji od tržne cene
S: minimizirana céna, zagotovljena céna, zámáčna céna

garantirana obveznica -e -e ž obveznica, pri kateri za plačilo vseh ali nekaterih obveznosti izdajatelja jamči druga oseba

garántni ákt -ega -a m pravni akt, s katerim pristojni organ v posamični zadevi odloči glede na predvideno dejansko stanje, kar zavezuje tako organ kot vse udeležence postopka, tako da je naknadna konkretna odločitev enaka predhodni, npr. zagotovilo v postopku pridobitve državljanstva, zavezujoča informacija v davčnem postopku

garántno písmo -ega -a s potrdilo, s katerim državljan tretje države dokazuje namen bivanja, nastanitev in zadostna sredstva v državi izdaje vizuma

generacijsko podjetje -ega -a s družinsko podjetje, v katerem so družbeniki pripadniki različnih generacij ene družine

generálna delegácija -e -e ž zakonska določitev pristojnosti sodišča za obravnavanje istovrstnih zadev, npr. Okrožnega sodišča v Kopru za pomorske spore

generálna havarija -e -e ž ► skupna havarija

generálna inkvizícija -e -e ž krajše, neoblično in splošno poizvedovanje o tem, ali je bilo kaznivo dejanje izvršeno in kdo naj bi ga izvršil

generálna izvršba -e -e ž izvršba, pri kateri se po načelu sorazmernega poplačila upnikov poplačajo vse terjatve vseh upnikov iz vsega dolžnikovega premoženja, npr. stečajni postopek
S: univerzálna izvršba

generálna klávzula -e -e ž pravna določba, zasnovana pomensko zelo odprto in pogosto s sklicevanjem na vrednostna merila, npr. načelo vestnosti in poštenja, nevdržrnost zakonske zveze, primerna odškodnina, ki se uporablja pri odločanju v primerih, ki niso izrecno ali nedvoumno urejeni

generálna prevéncija kriminála -e -e -- ž preprečevanje kaznivih dejanj s predpisovanjem in izrekanjem kazni

generálna skúpščina -e -e ž v mednarodnem pravu politični organ mednarodne organizacije, v katerem so zastopane vse države članice

generálna zavaróvalna políca -e -e -e ž zavarovalna polica, s katero se zavarujejo riziki v določeni vrsti zavarovanja za določeno dobo, premija pa se obračuna ob koncu te dobe

generálni direktorát -ega -a m v pravu EU operativna enota Evropske komisije, ki pokriva določeno področje

generálni državni odvétnik -ega -ega -a m državni odvetnik, ki kot funkcionar vodi in predstavlja državno odvetništvo

generálni državni pravobranílec -ega -ega -lca m do leta 2017 državni pravobranilec, ki kot funkcionar vodi in predstavlja državno pravobranilstvo

generálni državni revízor -ega -ega -ja m državni funkcionar z najvišjo pristojnostjo kontrole državnih računov, proračuna in javne porabe

generálni kónzúl -ega -a m v mednarodnem pravu vodja konzulata prvega razreda

generálni konzulát -ega -a m v mednarodnem pravu konzulat, ki ga vodi generalni konzul

generálni pravobranílec -ega -lca m v pravu EU član Sodišča EU, ki v pomembnejših postopkih poda sklepne predloge o rešitvi zadeve

generálno pooblastílo -ega -a s ► splošno pooblastilo

generálno zakónsko pooblastílo -ega -ega -a s ► splošno zakonsko pooblastilo

genêrična obveznost -e -i ž obveznost, katere predmet je generična stvar, npr. denarna obveznost

genêrična restitúcija -e -e ž restitucija, pri kateri se namesto poškodovane stvari vrne druga stvar iste vrste

genèrična stvar -e -í ž stvar, določena po vrsti, teži, številu, meri, ki se lahko nadomesti z drugo stvarjo enake vrste, npr. denar
S: génus, vrstna stvar

genèrična známka -e -e ž znamka, ki varuje znak, ki je postal običajno ime v trgovini za blago ali storitve, za katerega je znamka registrirana

genèrični kúp -ega -a m prodajna pogodba, katere predmet so generične stvari

genèrično pooblastilo -ega -a s ► vrstno pooblastilo

genétična razlága -e -e ž razlaga pravne določbe, ki se opira na uradna gradiva, pripravljena za pravodajni postopek, in na izražena stališča, mnenja predlagatelja ali članov predstavnškega organa v okviru pravodajnega postopka

genétski stárš -ega -a m ► biolóški stárš

genocíd -a m kaznivo dejanje zoper človečnost, ki ga izvrši oseba, ki ukaže ali izvrši popolno ali delno uničenje kake narodnosti, etnične, rasne ali verske skupine

gentlemanski sporazúm -ega -a [džentlménski] m v mednarodnem pravu praviloma ustni, pravno nezavezujoč dogovor, zlasti med državami, katerega kršitev prizadene čast in dobro ime kršitelja

génus -a m ► genèrična stvar

geográfska mobilnost -e -í ž **1.** selitev gospodarskih virov ali proizvodnega procesa znotraj države ali prek državnih meja **2.** migracija prebivalstva znotraj države ali prek državnih meja

geográfska oznáča -e -e ž označba, ki se nanaša na regijo, kraj ali državo, s katero se označujejo proizvodi, ki imajo določeno kakovost, sloves ali druge lastnosti, ki jih je mogoče pripisati temu geografskemu poreklu

geográfski upoštevni trǵ -ega -ega -a m ► krajévni upoštevni trǵ

geográfsko prikrajšana držáva -- -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki glede na geografske okoliščine ne more razglasiti svoje izključne ekonomske cone ali ta ne zadošča za zadovoljevanje potreb njenega prebivalstva

gestija -e ž ► poslovódstvo brez naročila

gestijski zahtévek -ega -vka m zahtevék poslovodje brez naročila za povrnitev stroškov in škode pri dopustni gestiji

géstor -ja m ► poslovódja brez naročila

gíbka ustáva -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih ustava, ki se spreminja po enakem postopku kot zakoni, zato ni akt z najvišjo pravno veljavo, čeprav ureja temeljno državno ureditev in razmerja S: fleksibílna ustáva

gíbljiva konkuréncia -e -e ž tržna konkurenca, pri kateri se o nakupu ali prodaji blaga ali storitve odloča izključno na podlagi cene

gíbljivi dél pláče -ega -a -- m ► spremenljívi dél pláče

gíbljivi devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji ► drséči devízni tečaj

Giffenov paradóks -ega -a [gífenov] m v ekonomiji načelo, po katerem zvišanje cene ene dobrine poveča povpraševano količino te dobrine, znižanje cene pa zniža povpraševano količino te dobrine

GÍZ -a m krat. ► gospodársko interésno združenje

glás o kaznívem dejánju -ú -- -- m nepreverjena vest kot pobuda državnemu tožilcu za zbiranje podatkov, na podlagi katerih bi se ta odločil za kazenski pregon

glasoválna pravíca -e -e ž pravica pravnega subjekta, da se na glasovanju izreče o posamezniku, listi kandidatov ali predlogu

glasovánje -a s **1.** enostranska izjava volje pri odločanju v parlamentu, drugem kolegij-skem organu ali na referendumu **2.** uresničevanje aktivne volilne pravice, pri katerem volivec izrazi svojo voljo glede posameznika, liste kandidatov ali predloga

glasovánje per rollam -a -- -- [per rólam] s ► korespondénčno glasovánje

glasovánje z aklamácijo -a -- -- s v nekaterih pravnih sistemih glasovanje v kolegij-skem organu, pri katerem člani izrazijo svojo voljo z glasnim odobravanjem

glasóvnica -e ž tiskan in posebej označen list s kandidati in kandidatnimi listami ali z referendumskim vprašanjem, ki ga volivec izpolni in vloži v volilno skrinjico S: volílني lístek

gláva -e ž del sodne ali upravne odločbe, ki vsebuje navedbo organa, ki je odločbo izdal, in grb

glávna direktíva -e -e ž v pravu EU direktíva, ki temeljno ureja določeno področje ali sektor

glávna družba -e -e ž gospodarska družba, ki ji pripada 95 odstotkov vseh delnic druge družbe, ki se vključi vanjo

glávna intervencija -e -e ž tožba, s katero tretja oseba toži stranki glavne pravde in zase zahteva stvar ali pravico, o kateri teče glavna pravda **S:** intervencijska tožba

glávna kázen -e -zni ž kazen, ki se lahko kot edina izreče za kaznivo dejanje

glávna knjiga -e -e ž baza podatkov v zemljiški knjigi, ki je namenjena vpisu podatkov o pravicah na nepremičninah in pravnih dejstvih v zvezi z nepremičninami, za katere zakon določa, da se vpišejo

glávna nèpremičnina -e -e ž nepremičnina, ki je predmet skupne hipoteke ali skupnega zemljiškega dolga in je posebej označena v zemljiški knjigi

glávna obravnáva -e -e ž obravnava, na kateri sodišče praviloma v prisotnosti javnosti strankam omogoči, da predstavijo svoje zahtevke in ugovore, da se izjavijo o dejstvih, pomembnih za odločitev, in izvede dokaze za ugotovitev teh dejstev

glávna sánkcija -e -e ž sankcija, ki se lahko kot edina izreče za protipravno dejanje

glávna stvár -e -í ž **1.** bistvena vsebina zahteve za sodno varstvo, o kateri sodišče odloči s sodno odločbo **S:** mèritum **2.** stvar, ki v skladu s splošnim prepričanjem velja za temeljno, npr. zemljišče v primerjavi s svojimi pritiklinami ali drevo v primerjavi s plodovi **S:** mátična stvár

glávni délničar -ega -ja m delničar, ki ima več kot 90 odstotkov osnovnega kapitala v delniški družbi

glávni dolžnik -ega -a m oseba, ki je primarno dolžna izpolniti obveznost

glávni interveniènt -ega -ènta m tretja oseba, ki toži stranki glavne pravde za stvar ali pravico, ki je predmet njunega medsebojnega spora

glávni menični dolžnik -ega -ega -a m menični dolžnik, ki mora biti prvi pozvan k plačilu menice **S:** glávni menični zavézanec

glávni menični zavézanec -ega -ega -nca m ► glávni menični dolžnik

glávni poklic -ega -a m do leta 2012 poklic, ki ga samozaposleni opravlja kot edini poklic, če ni v delovnem razmerju ali je v delovnem razmerju s polovico ali manj kot polovico delovnega časa in ne opravlja druge dejavnosti, na podlagi katere je zavarovan, ali ni na šolanju

glávni vpis -ega -a m vpis pravice ali pravnega dejstva v zemljiško knjigo, ki se opravi z vknjižbo, predznambo ali zaznambo

glávni vrédnostni papír -ega -ega -ja m del serijskega vrednostnega papirja, na katerem so zapisane vse bistvene sestavine vrednostnega papirja

glávni zahtévek -ega -vka m zahtevak, ki ga tožeča stranka uveljavlja kot bistveno vsebino svoje zahteve za sodno varstvo, npr. zahtevak za plačilo odškodnine, zahtevak za razveljavitev pogodbe

glávница -e ž osnovni del dolga, terjatve ali hranilne vloge, ki ne obsega obresti

glávno mésto -ega -a s mesto, ki ga država, navadno v ustavi, določi kot kraj s posebnim statusom, v katerem imajo sedež najvišji državni organi, zlasti parlament, vlada, tudi diplomatska predstavništva tujih držav

glóba -e ž denarna sankcija za storilce prekrškov

globálna cesija -e -e ž odstop terjatve v zavarovanje, pri kateri prenosnik odstopi pridobitelju v zavarovanje vse svoje obstoječe in bodoče terjatve

gmòtna škóda -e -e ž ► premožénjska škóda

gòla lastninska pravica -e -e -e ž pravica imeti stvar v lasti, vendar je z zakonom ali s pravnim poslom skoraj v celoti omejeno lastnikovo izvrševanje upravičenj iz lastninske pravice **S:** nuda proprietas

gòla náda -e -e ž pravno še neutemeljeno pričakovanje ali želja posameznika, da postane nosilec pravice, ki sama na sebi ne uživa pravnega varstva **S:** nuda spes

gòla pritožba -e -e ž pritožba, ki vsebuje samo sestavini, ki sta nujni za njeno obravnavo, torej navedbo odločbe, ki se izpodbija, in podpis pritožnika

gòli naklèp -ega -épa m naklep storilca kaznivega dejanja, da bo izvršil protipravno dejanje, ki pa ga še ni začel izvrševati in še ni izvršil pripravljanih dejanj

goljufija -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki se okoristi z zmoto druge osebe, povzročeno z lažnim prikazovanjem ali s prikriivanjem dejanskih okoliščin

goljufivi stečaj -ega -a m kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki povzroči stečajni postopek z navideznim ali namernim poslabšanjem premoženjskega stanja zato, da se izogne plačilu obveznosti S: lážni stečaj

gòlo priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krívde, ne da bi se domnevni storilec podrobneje izjavil o kaznivem dejanju, ki se mu očita

gospodár postópka -ja -- m procesni subjekt, ki ima v postopku odločilno vlogo S: dominus litis

gospodárjenje -a s v ekonomiji zavestna dejavnost, katere namen je zmanjšati omejenost sredstev, s katerimi se zadovoljujejo potrebe

gospodárska blokáda -e -e ž v mednarodnem pravu osamitev določene države od svetovnega gospodarstva, navadno kot oblika sankcije S: ekonómska blokáda

gospodárska dejávnost -e -i ž 1. dejavnost, katere namen je pridobivanje dobička S: pridobitna dejávnost 2. zakonski znak kaznivega dejanja, opredeljen kot dejavnost, ki se za dogovorjeno ali predpisano plačilo opravlja poklicno ali organizirano

gospodárska družba -e -e ž družba, ustanovljena za opravljanje pridobitne dejavnosti na trgu S: do leta 1993 trgovinska družba

gospodárska enòta -e -e ž v ekonomiji subjekt, ki sprejema odločitve o proizvodnji, potrošnji in menjavi

gospodárska in denárna unija -e -- -e -e ž ► ekonómska in monetárna unija

gospodárska integrácija -e -e ž združevanje in sodelovanje gospodarskih subjektov ali držav

gospodárska javna slúžba -e -e -e ž javna služba za tiste gospodarske dejavnosti, ki se zaradi zagotavljanja javnih dobrin in javnih storitev opravljajo v posebnih oblikah in po posebnih pravilih, določenih z zakonom

gospodárska móč právne osebe -e -í -- -- ž proizvodna, nakupna in prodajna móč, ki temelji na finančnem stanju pravne osebe in se upošteva pri odmeri sankcije pravni osebi za kaznivo dejanje ali prekršek

gospodárska pogódba -e -e ž pogodba, ki se sklene med gospodarskima subjektoma S: komerciálna pogódba, trgovinska pogódba

gospodárska politika -e -e ž v ekonomiji ► ekonómska politika

gospodárska rást -e -í ž v ekonomiji rast količine proizvedenih dobrin in storitev v času, navadno merjena kot rast realnega bruto domačega proizvoda

gospodárska sánkcija -e -e ž v mednarodnem pravu ► ekonómska sánkcija

gospodárska unija -e -e ž 1. v mednarodnem pravu zveza držav, ki se povežejo s sklenitvijo mednarodne pogodbe in sodelujejo na določenem gospodarskem področju, lahko tudi mednarodna gospodarska organizacija, npr. Evropska gospodarska skupnost 2. v ekonomiji ► ekonómska unija

gospodárski ciklus -ega -a m v ekonomiji gibanje gospodarske aktivnosti med obdobjem rasti in obdobjem stagnacije ali krčenja

gospodárski kriminál -ega -a m kazniva dejanja, izvršena na škodo gospodarstva, za katera so odgovorne fizične osebe ali pravne osebe S: ekonómski kriminál

gospodárski króžni tók -ega -ega -a m v ekonomiji krožni proces, ki obsega štiri zaporedne faze gospodarjenja, ki so proizvodnja, razdelitev, menjava in potrošnja

gospodárski liberalízem -ega -zma m v ekonomiji ► ekonómski liberalízem

gospodárski pôsel -ega -sla m posel, ki ga opravi gospodarski subjekt ali je sklenjen med gospodarskima subjektoma

gospodárski potenciál -ega -a m v ekonomiji zmogljivost gospodarstva za proizvodnjo dobrin in storitev glede na razpoložljiva sredstva

gospodárski prestópek -ega -pka m do leta 2000 prestopok v gospodarskem ali finančnem poslovanju, ki ga obravnavajo sodišča v posebnem postopku

gospodárski razvój -ega -òja m v ekonomiji napredek v gospodarstvu, ki se nanaša na rast proizvoda, stopnjo zadovoljevanja materialnih in nematerialnih potreb, enakomernost v razdelitvi, zaposlenost

gospodárski spòr -ega spòra m **1.** spor, v katerem sta stranki gospodarska družba, zavod, zadruga, država ali samoupravna lokalna skupnost, z izjemo spora o stvarnih pravicah in spora zaradi motenja posesti **2.** spor med samostojnimi podjetniki, če izvira iz njihove pridobitne dejavnosti, ter spor iz pravnega razmerja med samostojnim podjetnikom in gospodarsko družbo, zavodom, zadrugo, državo ali samoupravno lokalno skupnostjo, če izvira iz njegove pridobitne dejavnosti **3.** spor med družbeniki, družbenikom in družbo ter družbo in člani organov njenega upravljanja, spor med ustanovitelji zavodov ter spor med zadružniki, zadrugo in zadružniki ter zadrugo in člani njenega upravljanja, če je treba pri reševanju teh sporov uporabiti pravo, ki ureja ta področja **4.** spor, ne glede na to, kdo so stranke postopka, ki se nanaša na ladje in na plovbo po morju, z izjemo spora o prevozu potnikov, spor iz koncesijske pogodbe, spor zaradi razveljavitve arbitražne pogodbe ali arbitražne odločbe, ki se nanašata na spor, ki bi ga sodišče reševalo po pravilih postopka v gospodarskih sporih, spor o pravicah industrijske lastnine in v zvezi z varstvom konkurence ter spor, ki izvira iz stečajnega postopka **5.** spor, v katerem poleg gospodarske družbe, zavoda, zadruge, države, samoupravne lokalne skupnosti ali samostojnega podjetnika kot materialni sospornik nastopa še druga oseba

gospodárski subjékt -ega -a m subjekt, ki izvaja gospodarsko dejavnost **S:** poslóvni subjékt, trgóvec

gospodársko interesno združenje -ega -ega -a s **K:** GÍZ združenje dveh ali več gospodarskih subjektov zaradi pospeševanja gospodarske dejavnosti

gospodársko kázensko právo -ega -ega -a s kazensko pravo, ki določa gospodarska kazniva dejanja, sankcije zanje in pogoje, pod katerimi so za ta kazniva dejanja odgovorne fizične in pravne osebe

gospodársko kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, ki ogroža pravne vrednote in dobrine s področja gospodarstva

gospodársko pogódbeno právo -ega -ega -a s veja gospodarskega prava, ki obravnava posle gospodarskih subjektov

gospodársko právo -ega -a s veja prava, ki obravnava status gospodarskih subjektov in njihove posle **S:** trgovínsko právo (2)

gospodársko státusno právo -ega -ega -a s pravo, ki ureja pravni položaj, ustanavljanje, upravljanje, vodenje poslov in prenehanje gospodarskih subjektov **S:** korporacijsko právo, právo družíb

gospodárskoprométna klávzula -e -e ž klavzula v pogodbi, ki ni zakonsko opredeljena, a se med gospodarskimi subjekti običajno uporablja za določitev prevzema točno določenih pravic in obveznosti **S:** trgovínska klávzula

gospodárstvo -a s procesi, v katerih se proizvajajo, prodajajo in kupujejo dobrine in storitve **S:** ekonomíja (1)

gospodínjski prédmet -ega -éta m predmet manjše vrednosti, npr. pohíštvo, gospodínjski stroj, híšna oprema, posteljnina, ki ga kot zakonito volilo prejmejo zapustnikove bližnje osebe, ki so z zapustnikom živele v skupnem gospodínjstvu

gospodujúča nèpremičnína -e -e s nepremičnina, v korist katere obstaja stvarna služnost na služéči nepremičnini

gospodujúča stvár -e -í ž stvar, v korist katere obstaja stvarna služnost na služéči stvari

gostínska hrámbsa -e -e ž hramba, pri kateri je gostinec ali hotelir odgovoren za stvari, ki jih gost prinese s seboj

gotóta zavarováńja -e -- ž določeno trajanje zavarovanja v daljšem časovnem okviru, ki je pogoj za pridobitev nekaterih pravic iz socialnega zavarovanja, npr. pravice do starostne ali invalidske pokojnine, denarnega nadomestila v primeru brezposelnosti

gotovína -e ž splošno veljavno efektivno plačilno sredstvo v bankovcih ali kovancih

gotovínski ček -ega -a m ▶ plačilni ček

gotóvost -í ž najvíšja stopńja materialne resnice, za katero velja popolna skladnost subjektivne predstave z dejstvi, tako da je vsak dvom izključen

gózdna slúžnost -e -í ž stvarna služnost na nepremičnini, ki jo prekriva gozd, npr. za sečńjo, pašo, nabiranje smole

grádbena knjíga -e -e ž ▶ grádbeni dnévník

grádbena odlóčba -e -e ž ► grádbeno dovoljénje

grádbena pogódba -e -e ž pogodba, s katero se izvajalec zavezuje, da bo po določenem načrtu, na določenem zemljišču ali objektu za naročnika izvedel gradnjo ali gradbena dela

grádbena situácija -e -e ž listina, ki kot poziv za plačilo navaja vrste gradbenih del, njihove količine in vrednosti, izvedene v določenem časovnem obdobju

grádbeni dnévník -ega -a m zapis o dnevno izvedenih gradbenih delih, ki ga je treba voditi pri vseh gradnjah, za katere je izdano gradbeno dovoljenje, razen pri gradnji v lastni režiji in pri gradnji nezahtevnih objektov **S:** grádbena knjíga

grádbeni inženirski objékt -ega -ega -a m objekt, namenjen zadovoljevanju človekovih in splošnih potreb skupnosti, ki ne sodi med stavbe, npr. cesta, letališče, most

grádbeno dovoljénje -ega -a s upravna odločba, s katero pristojni organ dovoli gradnjo, rekonstrukcijo, odstranitev ali spremembo namembnosti objekta in določi pogoje gradnje na določenem zemljišču na podlagi prostorskega akta **S:** grádbena odlóčba

grádnja čez méjo nëpremičnínje -e -e -e -e ž gradnja zgradbe, katere del sega na, nad ali pod tujo nepremičnino, za katero lahko lastnik nepremičnine ali graditelj predlaga, da sodišče v nepravdnem postopku odloči o ureditvi medsebojnih razmerij

gráfično priznánje krívde -ega -a -e s priznanje krivde, na katero se sklepa na podlagi slikovnega gradiva, katerega avtor je domnevni storilec kaznivega dejanja, npr. risba lege trupla

grájanje napák -a -e s upnikova izjava dolžniku, da ima stvar, ki je bila predmet izpolnitve in jo je dolžnik izročil upniku kot izpolnitev obveznosti, napake

gramátična razlága -e -e ž ► jezikóvna razlága

gramatikálna razlága -e -e ž ► jezikóvna razlága

gráo ravnánje -ega -a s ravnanje, ki povzroči telesno ali duševno bolečino manjše intenzivnosti

gróba malomárnost -e -i ž ► húda malomárnost

grozilno písmo -ega -a s pisno izražena grožnja, namenjena naslovniku pisma

grozovíti načín izvršítve kaznivega dejánja -ega -a -e -e -e m izvršitev kaznivega dejanja, ki vzbuja grozo, povzročča žrtvi veliko trpljenje

gróžnja -e ž **1.** nedopustno ustrahovanje stranke, da bi sklenila pravni posel **2.** kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki drugi osebi grozi z napadom na življenje, prostost ali premoženje velike vrednosti

H

haaško právo -ega -a [háško] s v mednarodnem pravu mednarodno humanitarno pravo, ki ureja metode in sredstva vojskovanja

Haavelmovo pravílo -ega -a [háavelmovo] s v ekonomiji pravilo, ki določa, da je multiplikator proporcionalnega obdavčenja enak ena

habeas corpus -- -- [hábeas kórpus] (LAT.) postopek pred sodiščem, s katerim se preveri zakonitost odvzema prostosti

habitatío -- [hábitácijo] (LAT.) ► slúžnost stanovánja

Hárejev količník -ega -a m enostaven volilni količnik za delitev poslanskih mandatov, ki se izračuna tako, da se skupno število glasov, oddanih za vse liste v volilni enoti, deli s številom poslancev, ki se volijo v volilni enoti

harmonizácija -e ž v pravu EU prilagajanje pravnih ureditev držav članic na določenih področjih za zagotovitev čim večje enotnosti in učinkovitosti pravnega sistema EU **S:** usklajevánje

havarija -e ž vse škode, ki nastanejo na ladji ali tovoru med plovo, ne glede na njihov vzrok

havarjijska klávzula -e -e ž dogovor med ladjarjem in lastniki blaga o načinu odpravljanja posledic havarije

havarijsko jámstvo zavarovátelja -ega -a -- s zavarovalno kritje na podlagi pomorskega zavarovanja, ki se deli med oškodovane udeležence pri prevozu tovora

hčerínska direktíva -e -e ž v pravu EU direktiva, ki poleg glavne direktive ali okvirne direktive na nekem pravnem področju ali v nekem gospodarskem sektorju podrobneje ureja določeno ožje vprašanje ali tematiko

hčerínska družba -e -e ž ► odvísna družba

hčerínska zakonodája -e -e ž v pravu EU zakonodaja, ki poleg okvirne zakonodaje na nekem pravnem področju ali v nekem gospodarskem sektorju podrobneje ureja določeno ožje vprašanje ali tematiko

Herfindahl-Hirschmanov índeks -ega -a [hérfindal-híršmanov] m índeks za merjenje tržne koncentracije, ki se izračuna kot vsota kvadratov tržnih deležev podjetij na opazovanem trgu

heterogéní stèk kaznivíh dejánj -ega stéka -- -- m več različnih kaznivih dejanj, za katera se storilcu sodi v istem kazenskem postopku

heteronómni právní ákt -ega -ega -a m pravni akt, ki ga sprejme državni organ, zlasti predstavniško telo, in praviloma z višjo stopnjo splošnosti in abstraktnosti ureja temeljna družbena razmerja

heteronómno právno právílo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki je nastalo po tuji volji in s katerim se naslovljenec ne strinja

heteronómno právo -ega -a s pravo, ki je nastalo po tuji volji in se naslovljenec z njim ne strinja

hibrídna miróvna operácíja -e -e -e ž v mednarodnem pravu skupna mirovna operacija dveh ali več mednarodnih organizacij

hibrídno sodíšče -ega -a s v mednarodnem pravu ► méšano sodíšče

hierarhíja právnih áktov -e --- -- ž sistem pravnih aktov, v katerem so nekateri akti nadrejeni drugim

híperinflácíja -e ž v ekonomiji izjemno visoka rast splošne ravni cen v gospodarstvu, in sicer tudi do 50 odstotkov mesečno

hípni naklèp -ega -épa m ► nenádni naklèp

hipotéka -e ž zastavna pravica na nepremičnini, ki je vpisana v zemljiško knjigo

hipotekárna bánka -e -e ž v ekonomiji banka, ki se ukvarja z dajanjem hipotekarnih posojil

hipotekárna obvezníca -e -e ž obveznica, ki je krita z dolgoročnim posojilom, vpisanim v zemljiško knjigo

hipotekárna terjátev -e -tve ž terjatev, ki je stvarnopravno zavarovana z zastavo nepremičnine in se v primeru neplačila realizira s prodajo zastavljene nepremičnine
S: hipotekárno zavarována terjátev

hipotekárna tóžba -e -e ž tožba, s katero hipotekarni upnik, v čigar korist je bila ustanovljena navadna hipoteka, zahteva prodajo obremenjene nepremičnine in poravnavo zavarovane terjatve

hipotekárni dolžník -ega -a m dolžnik, katerega dolg je zavarovan s hipoteko na njegovi ali tuji nepremičnini

hipotekárni kredít -ega -a m kredit, ki je zavarovan z zastavno pravico na nepremičnini

hipotekárni úpnik -ega -a m upnik, ki ima svojo terjatev zavarovano s hipoteko na tuji nepremičnini
S: ímètnik hipotéke

hipotekárno jámstvo -ega -a s zavarovanje terjatve z zastavno pravico na nepremičnini

hipotekárno posojílo -ega -a s posojilo, zavarovano z zastavno pravico na nepremičnini

hipotekárno zavarována terjátev -- -e -tve ž ► hipotekárna terjátev

hipotéza -e ž sestavina pravnega pravila, ki opredeljuje dejanske okoliščine, v katerih se naslovljenec mora vesti ali se lahko vede v skladu s primarno dispozicijo

histórična razlága -e -e ž ► zgodovínska razlága

híšna preiskáva -e -e ž ► preiskáva stanovánja in prostórov

híšna slúžnost -e -i ž služnost, katere izvrševanje predpostavlja obstoj stavbe na služnem zemljišču

híšni pripòr -ega -ôra m omejevalni ukrep, s katerim se domnevnemu storilcu kaznivega dejanja prepove oddaljevanje iz poslopja, v katerem prebiva, lahko pa se omejijo ali prepovedo tudi stiki z osebami, ki z njim ne prebivajo in ga ne oskrbujejo

híšni zapòr -ega -ôra m kazen, s katero se storilcu kaznivega dejanja omeji prostost tako, da določen čas ne sme zapustiti določene stavbe ali dela stavbe

hítri postópek o prekršku -ega -pka -- -- m postopek o prekršku, ki ga vodi prekrškovni organ, npr. policija, inšpekcijske službe

hólding -a m družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojnih družb in opravlja predvsem dejavnost ustanavljanja, financiranja in upravljanja teh družb

holográfska oporóka -e -e ž ► lastnoróčna oporóka

homogéna konkurénca -e -e ž tržna konkurenca, pri kateri obstaja veliko število ponudnikov, ki ponujajo homogene proizvode

homogéni proizvod -ega -óda m proizvod, ki je popolnoma enak proizvodu drugega ponudnika, zaradi česar kupec ne ločuje med njima, npr. detergent, kozmetični izdelek

homogéni sték kaznivih dejánj -ega stéka -- -- m več istovrstnih kaznivih dejanj, za katera se storilcu sodi v istem kazenskem postopku

homologácija -e ž upravni postopek, v katerem se potrdi preveritev skladnosti predmeta, npr. motornega vozila, s predpisanimi zahtevami in s čimer se dovoli uporaba tega predmeta v javnem prometu

homonímna známka -e -e ž znamka, ki varuje znak, enak firmi družbe

honorárni kónzul -ega -a m v mednarodnem pravu ► částni kónzul

honorárno délo -ega -a s ► občasno in začasno délo (1, 2)

honorát -a m oseba, ki brez poziva zavezanca akceptira ali plača menico

horizontálna direktíva -e -e ž direktiva, ki določa pravila za več industrijskih sektorjev ali dejavnosti

horizontálna solidárnost -e -i ž medsebojna povezanost članov družbe v sistemu socialne varnosti ne glede na njihove osebne okoliščine in zagotavljanje enakih pravic vsakomur, ki jih potrebuje, brez dodatnih ali povišanih prispevkov, npr. medsebojna povezanost moških in žensk, posameznikov in parov z otroki ali brez otrok, zdravih in bolnih

horizontální nêposrédni učínek -ega -ega -nka m v pravu EU neposredni učinek, na katerega se posameznik pri uveljavljanju svojih pravic sklicuje zoper drugega posameznika

horizontální sporazúm -ega -a m omejevalni sporazum med konkurenti na istem segmentu trga

horizontálno pravílo -ega -a s pravilo, ki ureja več industrijskih sektorjev ali dejavnosti

hrámba -e ž 1. storitev, pri kateri shranjevalec sprejme premičnino, jo hrani in jo po preteku časa ali na poziv vrne položniku 2. ► shranjevalna pogódba 3. posebni carinski postopek, ki zajema carinsko skladiščenje in proste cone

hrámba oporóke -e -- ž način, s katerim oporočitelj zavaruje obstoj oporoke tako, da jo hrani sam, pri sodišču, notarju ali pri kateri drugi osebi ali depozitni ustanovi, npr. banki, pošti

hrámba v síli -e -- -- ž hramba, pri kateri je shranjevalec odgovoren za stvar, ki mu je zaupana v primeru izrednih dogodkov, npr. ob naravni nesreči

hrámba zapuščíne -e -- ž postopek, s katerim sodišče v primerih, ko zapuščini grozi uničenje ali poškodovanje zaradi ravnanja ali opustitev določenih oseb ali naravnih vzrokov, zaščiti zapuščino, npr. oskrba živali na sosednji kmetiji, shranjevanje listine pri notarju

hranílna vlóga -e -e ž bančni denarni depozit, ki je evidentiran s hranilno knjižico

húda malomárnost -e -i ž malomarnost, ki je podana, kadar oseba opusti sleherno skrbnost, ki se pričakuje od povprečnega človeka S: culpa lata, gróba malomárnost, téžka malomárnost, velíka malomárnost

húda nêhvaléžnost -e -i ž moralno sporno in nesprejemljivo obnašanje prevzemnika ali obdarjenca do izročitelja ali darovalca ali njegovih bližnjih, zaradi česar si po temeljnih moralnih načelih ne zasluži, da bi prejeto obdržal

húda telésna poškódba -e -e -e ž telesna poškodba, ki lahko ogrozi življenje poškodovanca, uniči del njegovega telesa ali organa, za vselej zmanjša njegovo zmožnost za delo ali ga začasno skazi

hudodélska združba -e -e ž združba najmanj treh oseb, ki se združijo zaradi izvrševanja hudodelstev, npr. ropov

hudodélstvo -a s kaznivo dejanje s hudimi posledicami, za katero je predpisana visoka kazen S: zločin

hudodélstvo proti míru -a -- -- s kaznivo dejanje, ki ogroža varnost in mir človeštva

hudodélstvo zoper človečnost -a -- -- s ► kaznivo dejanje zoper človečnost

H

humanitárna intervencija -e -e ž v mednarodnem pravu posredovanje z oboroženo silo na ozemlju države, kjer se izvajajo množične ali hude kršitve človekovih pravic

humanitárna pomoč -e -í ž v mednarodnem pravu pomoč in ukrepi za reševanje življenj, lajšanje trpljenja, ohranjanje in varstvo človeškega dostojanstva med krizami, ki jih je povzročil človek, ob naravnih katastrofah ali po njih, namenjeni tudi preprečevanju tovrstnih situacij in krepitvi pripravljenosti nanje, skladno z načeli humanosti, nepristranskosti, nevtralnosti in neodvisnosti

humanitárno právo -ega -a s v mednarodnem pravu ► mednárodno humanitárno právo

ideálna kolácija -e -e ž kolácija, ki jo sodišče opravi računsko, če zakoniti dedič ne vrne darovanega zneska v zapuščino

ideálni délež -ega -a m kvantitativni del lastninske pravice na razdeljeni stvari, izražen kot matematično razmerje do celote S: lastninski délež, míselni délež

ideálni stèk kaznivih dejánj -ega stéka -- -- m več kaznivih dejanj, ki jih storilec izvrši z enim ravnanjem in za katera se mu sodi v istem postopku

idéntično dejánsko stánje -ega -ega -a s dejansko stanje, ki ga obravnavata dve sodišči ali dva organa, vsak s svojega stališča, npr. kazensko sodišče na njegovi podlagi odloča o tem, ali je obdolženec storil kaznivo dejanje, civilno sodišče pa odloča o njegovi odškodninski odgovornosti za škodo, ki jo je s tem dejanjem povzročil

identifikácija -e ž ► istovétnost

identifikacijska oznáka déla stávbe -e -e -- -- ž identifikacijska oznaka, ki se vpisuje v kataster stavb in obsega številko dela stavbe v povezavi s številko stavbe

identifikacijska oznáka -e -e ž oznaka zemljiške parcele v zemljiškem katastru, stavbe ali njenega posameznega dela v katastru stavb S: identifikácijski znák

identifikacijska oznáka parcéle -e -e -- ž identifikacijska oznaka, ki se vodi v zemljiškem katastru in obsega številko parcele v povezavi s šifro katastrske občine

identifikacijska oznáka stávbe -e -e -- ž identifikacijska oznaka, ki se vpisuje v kataster stavb in obsega številko stavbe v povezavi s šifro katastrske občine

identifikácijski dokumènt -ega -énta m

1. listina, ki dokazuje istovetnost in druge statusne okoliščine, npr. osebna izkaznica, potni list 2. listina, iz katere pravica ni razvidna, dokazuje pa pravno razmerje, zato lahko na njeni podlagi imetnik od izdajatelja zahteva v njej zapisano izpolnitev, npr. zavarovalna polica, vstopnica

identifikácijski znák -ega -a m ► identifikácijska oznáka

identitéta med obtóžbo in sódbo -e -- --

-- -- ž pravilo, da se sme sodba nanašati samo na osebo, ki je obtožena, in samo na dejanje, ki je predmet obtožbe S: vézanost na obtóžbo

identitéta nórne -e -- ž kaznivost določene ravnanja v državi, v kateri je dejanje izvršeno, in v državi, ki obravnava storilca kaznivega dejanja S: dvójna kaznivost

identitéta zahtévka -e -- ž ► istovétnost zahtévka

identitétna pričá -e -e ž pričá, ki izpričuje identičnost osebe ali stvari

imenováni zdravnik -ega -a m zdravnik državnega zavoda za zdravstveno zavarovanje, ki sodeluje ali odloča v upravnih postopkih o nekaterih pravicah in obveznostih iz obveznega zdravstvenega in invalidskega zavarovanja, npr. odloča o zdravljenju v tujini in zdraviliškem zdravljenju

imenováne -a s postopek, s katerim se določi posameznik za opravljanje določene naloge, funkcije, npr. imenovanje ministra

imenováne prédnika -a -- s procesnopравни institut, ki toženi stranki, ki ima v imenu koga drugega v posesti stvar ali izvršuje pravico, o kateri teče pravda, omogoča, da to osebo prek sodišča pozove, naj namesto nje stopi v pravdo S: nominatio auctoris

iménska délnica -e -e ž delnica, na kateri je izpisano ime delničarja **S:** délnica na imé

iménska obvéznica -e -e ž obveznica, ki se glasi na ime in jo je mogoče prenesti s polnim indosamentom **S:** obvéznica na imé

iménska pogódba -e -e ž ► nominátna pogódba

iménski vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papír, ki se glasi na ime določene osebe **S:** rékta vrédnostni papír, vrédnostni papír na imé

imétnik -a m oseba, ki izvršuje dejansko oblast nad stvarjo za drugega in se je dolžna ravnati po njegovih navodilih **S:** deténtor

imétnik hipotéke -a -- m ► hipotekárni úpnik

imétnik paténta -a -- m fizična ali pravna oseba, ki ji pripadajo pravice iz patenta **S:** nosílec paténta

imétnik pravíc -a -- m ► nosílec pravíc

imétnik rodíteljske pravíce -a --- m oseba, ki ima pravico in dolžnost skrbeti za življenje, celovit osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok

imétnik vrédnostnega papírja -a --- m oseba, ki je upravičena uveljavljati pravice iz vrednostnega papírja

imétniška délnica -e -e ž ► prinóšniška délnica

imétniška obvéznica -e -e ž ► prinóšniška obvéznica

imétniški vrédnostni papír -ega -ega -ja m ► prinóšniški vrédnostni papír

imétništvó -a s izvrševanje dejanske oblasti nad stvarjo za drugega z dolžnostjo ravnati se po njegovih navodilih **S:** deténcija

imigrácija -e ž priseljevanje oseb iz matične države v drugo državo, npr. zaradi ekonomskih razlogov

imigránt -a m oseba, ki se npr. zaradi ekonomskih razlogov iz matične države priseli v drugo državo **S:** priséljenc

impensae voluptariae --- [impénze voluptárije] (LAT.) ► lúksuzni strošek

imperativna teoríja -e -e ž teoríja, po kateri pravo sestavljajo le zapovedi suverene državne oblasti

imperativni mandát -ega -a m ► vézani mandát

imperativno navodílo -ega -a s **1.** navodilo za uporabo kakega predpisa, ki se mora

upoštevati **2.** v gospodarskem pravu zavezujoče navodilo o izvedbi posla, ki ga ena pogodbená stranka dá drugi

implementácijski ákt -ega -a m v pravu EU ► izvédbeni ákt (2)

implicitna pristójnost -e -i ž v pravu EU pristójnost EU za sklepanje sporazumov s tretjimi državami na področjih, ki sodijo v njeno pristójnost v notranji pravni ureditvi EU **S:** domnévana pristójnost

impugnácijski rázlog -ega -óga m razlog za ugovor dolžnika v izvršilnem postopku, zaradi katerega izvršba kljub obstoju izvršilnega naslova ni dopustna, ker niso izpolnjene nekatere predpostavke za izvršbo, npr. legitimácija strank, čas izvršbe **S:** nèprávi opozícíjski rázlog

impugnácijski ugóvor -ega -a m ugovor, s katerim dolžnik v izvršilnem postopku uveljavlja katerega od impugnácijskih razlogov **S:** nèprávi opozícíjski ugóvor

imunitéta -e ž **1.** privilegij, ki varuje nosilca javne funkcije pred pravno odgovornostjo in postopki zoper njega za določena dejanja **2.** privilegij, ki izključuje kazensko odgovornost nosilca javne funkcije za oddani glas ali izraženo mnenje pri opravljanju funkcije **3.** privilegij, ki osebi z določeno funkcijo omogoča, da se sme zoper njo voditi kazenski postopek ali opraviti posamezna procesna dejanja samo ob posebnih pogojih, ki so določeni z mednarodnim ali nacionalnim pravom

imunitéta poslánca -e -- ž **1.** imuniteta, ki izključuje kazensko odgovornost poslanca državnega zbora ali člana državnega sveta za oddani glas ali izraženo mnenje pri opravljanju funkcije **2.** imuniteta, ki izključuje, da se zoper poslanca državnega zbora ali člana državnega sveta vodi kazenski postopek ali opravijo posamezna procesna dejanja brez dovoljenja državnega zbora ali državnega sveta

imunitéta predsédnika repúblike -e --- ž imuniteta, ki varuje predsednika republike pred kazensko odgovornostjo in kazenskim pregonom za določena kazniva dejanja

imunitéta sodnika ustavnega sodišča -e --- --- ž **1.** imuniteta, ki izključuje kazensko odgovornost sodnika ustavnega sodišča za oddani glas ali izraženo mnenje pri opravljanju funkcije **2.** imuniteta, ki izključuje, da se zoper sodnika ustavnega sodišča vodi

kazenski postopek ali opravijo posamezna procesna dejanja brez dovoljenja državnega zbora

in diem addictio - - - - [in dĭjem adĭkciō] (LAT.) ► dogovor boljšega kúpca

in dubio pro reo - - - - [in dúbĭjo pro réo] (LAT.) načelo, po katerem se v dvomu o obstoju kakega dejstva v kazenskem postopku presoja tako, kot je za obdolženca ugodneje

in dubio pro vita - - - - [in dúbĭjo pro víta] (LAT.) v medicinskem pravu načelo, ki zdravnike zavezuje, da ob morebitnem dvomu ali nejasnostih glede načina lastnega profesionalnega delovanja, ravnajo v korist reševanja in ohranjanja človeškega življenja

in favorem testamenti - - - - [in favórem testamĕnti] (LAT.) razloga oporočnega določila na način, da bo obveljalo, ker je to gotovo bila želja zapustnika v oporoki

in fraudem legis agere - - - - [in fráudem légis ágere] (LAT.) ► izigravanje zakóna

in house izvajalec - - - -lca [in háus] m ► nótranji izvajalec

in house naročilo - - - -a [in háus] s ► nótranje naročilo

in testamentum ruptum - - - - [in testamĕntum rúptum] (LAT.) ► néveljavna oporóka

incést -a m ► krvoskrúnstvo

incidenčna odlóčba -e -e ž ► vmésna odlóčba

incidenčna tóžba -e -e ž ► vmésna ugoto-vítvena tóžba

incidenčni postópek -ega -pka m ► vmésni postópek

incidenčni zahtévek -ega -vka m ► vmésni ugotovítveni zahtévek

incidénter -tra m odločanje o nekem vmesnem vprašanju ali o predhodnem vprašanju

indeks cén -a -- m v ekonomiji normalizirano povprečje cen za neko skupino dobrin ali storitev na določenem območju v določenem časovnem obdobju

indeksna klávzula -e -e ž klavzula, ki določa, da se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na spremembe cen za blago in storitve, izraženih z indeksom cen

indemnitéta -e ž ► materiálna imunitéta

indíc -a m ► posrédni dokáz

indicirano právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu ► odkázano právo

indíčna obsódba -e -e ž obsódba, ki temelji na odločilnih dejstvih, ki niso predmet neposrednega dokazovanja, ampak sodišče nanje sklepa posredno S: obsódba na podlági indícev

indiferénčna krivúlja -e -e ž v ekonomiji ► krivúlja ravnodúšnosti

indikativno navodílo -ega -a s ► instruktívno navodílo

indikátor -ja m v ekonomiji ► kazálec

indiréktna diskriminácija -e -e ž ► posrédna diskriminácija

indiréktna izvršba otrókovih stíkov -e -e -- -- ž ► posrédna izvršba otrókovih stíkov

indiréktna progresíja -e -e ž ► prikríta progresíja

indiréktna škóda -e -e ž ► posrédna škóda

indiréktna vzróčnost -e -i ž ► posrédna vzróčnost

indiréktni dávek -ega -vka m ► posrédni dávek

indiréktni dokáz -ega -áza m ► posrédni dokáz

indiréktni naklèp -ega -épa m ► posrédni naklèp

indiréktno zastópanje -ega -a s ► posrédno zastópanje

individuálna polítična odgovórnost -e -e -i ž odgovornost nosilca polítične funkcije za lastna ravnanja, npr. ministra

individuálna ponúdba -e -e ž v ekonomiji pripravljénost posameznega ponudnika, da proda določene količine določenega proizvoda po različnih cenah v določenem časovnem obdobju na določenem trgu

individuálna pravíca -e -e ž pravica, katere nosilec je posameznik in jo lahko izvršuje sam ali skupaj z drugimi, npr. pravica do svobode izražanja

individuálna prevenciónja kriminála -e -e -- ž ► speciálna prevenciónja kriminála

individuálna projéktna skupína -e -e -e ž skupina za načrtovanje in predloge ustreznega ravnanja, strokovno obravnavo ter neposredno spremljanje rejenja v rejniški družini

individuálna restitúcija -e -e ž restitúcija, pri kateri se poškodovana stvar popravi

individuálna samoobrámba -e -e ž v mednarodnem pravu samoobramba, pri kateri država sama odgovori na oboroženi napad

individuálna stvar -e -í ž stvar, ki vsebuje elemente, po katerih se razlikuje od vseh drugih, npr. registrska tablica, in se ne more nadomestiti z drugo stvarjo **S:** species

individuálna zavarovalna policia -e -e -e ž zavarovalna policia, s katero se zavaruje le ena oseba, npr. pri življenjskem zavarovanju

individuálni delovni spòr -ega -ega spòra m delovni spor med delavcem in delodajalcem ali med osebami iz drugega pravnega razmerja, katerega predmet so posamične pravice in obveznosti v zvezi z delom, ki se lahko reši po zunaj sodni ali sodni poti

individuálni interes -ega -ésa m ► osebni interes

individuálni orgán -ega -a m fizična oseba, ki opravlja določene naloge, pristojnosti ali funkcije, npr. minister, župan, direktor zavoda **S:** monokrátični orgán

individuálni vrédnostni papír -ega -ega -ja m ► posámični vrédnostni papír

individuálno delovno právo -ega -ega -a s delovno pravo, ki ureja pravice, obveznosti in odgovornosti delavca in delodajalca v delovnem razmerju

individuálno povpraševanje -ega -a s v ekonomiji pripravljenost posameznega kupca za nakup določenih količin dobrine po različnih cenah v določenem časovnem obdobju na določenem trgu

individuálno sodelovanje delavcev pri uprávljanju -ega -a -- -- s neposredno sodelovanje delavcev pri sprejemanju odločitev v podjetju tako, da uresničujejo pravico do pobud in odgovorov delodajalca nanje, pravico do obveščeniosti, pravico do dajanja mnenj, pravico do pojasnitve določenih vprašanj s področja delovnih razmerij

indivizibilnost dobrín -í -- ž v ekonomiji ► nédeljívost dobrín

indivizibilnost proizvodnega fáktorja -í -- -- ž v ekonomiji ► nédeljívost proizvodnega fáktorja

indosabilni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki ga je mogoče prenesti na drugo osebo

indosamènt -ènta m pisna izjava na hrbtu ali podaljšku menice, da se vrednostnega papirja ne plača indosantu, temveč indosatarju, ki mora biti zapisana v določeni obliki **S:** žirò

indosánt -a m imetnik vrednostnega papirja, ki indosira vrednostni papir **S:** žiránt

indosatár -ja m oseba, na katero se z indosamentom prenesejo pravice iz vrednostnega papirja **S:** žirátar

indosírana meníca -e -e ž menica, pri kateri so vse pravice iz menice z indosamentom prenesene na indosatarja

indosíranje -a s prenos vseh pravic iz vrednostnega papirja z indosamentom **S:** žiríránje

industrijska ákcija -e -e ž dejanje delavskih in delodajalskih združenj, posameznih delodajalcev ali skupin delavcev, s katerim uveljavljajo interese ali spodbujajo izvajanje pravic iz kolektivnih delovnih razmerij

industrijska lastnína -e -e ž vse pravice, katerih obstoj je vezan na intelektualno ustvarjalnost na področju industrije, obrti, trgovine in sorodnih področij, npr. izum, videz izdelka, znak, geografsko ime

industrijska uporabljivost izúma -e -i -- ž pogoj za pridobitev patenta na izumu, po katerem se mora predmet izuma proizvesti ali uporabiti v katerikoli gospodarski dejavnosti, vključno s kmetijstvom

inferiórna dobrína -e -e ž v ekonomiji ► slába dobrína

inflácija -e ž v ekonomiji rast splošne ravni cen dobrin in storitev v gospodarstvu

inflácija ponúdbe -e -- ž v ekonomiji inflacija, ki jo povzroči povečanje stroškov primarnih proizvodnih faktorjev **S:** stroškòvna inflácija

inflácija povpraševánja -e -- ž v ekonomiji inflacija, do katere pride, ker agregatno povpraševanje po dobrinah in storitvah presega njihovo agregatno ponudbo

inflacijska klávzula -e -e ž v ekonomiji klavzula, ki omogoča uskladitev vrednosti s stopnjo rasti cen

inflacijska polítika -e -e ž v ekonomiji ekonomska politika, usmerjena v povečanje agregatnega povpraševanja

inflacijska spirála -e -e ž v ekonomiji povečevanje dohodkov proizvodnih faktorjev zaradi inflacijskega pričakovanja in posledično

povečevanje cene, ki ponovno vpliva na rast dohodkov proizvodnih faktorjev

inflacijska vrzél -e -i ž v ekonomiji vsota, za katero doseženi bruto domači proizvod presega potencialni bruto domači proizvod

inflacijski dávek -ega -vka m v ekonomiji izguba, ki jo zaradi inflacije utrpijo imetniki gotovine in naložb s fiksnim donosom

inflacijsko pričakovanje -ega -a s v ekonomiji pričakovanje, da se bo pojavila inflacija, zaradi česar gospodarski subjekti ustrezno prilagodijo svoje ravnanje, kar povzroči dejansko rast cen in pojav inflacije

inflacioniranje -a s v ekonomiji preračun nominalnega proizvoda na realno vrednost z izločitvijo vpliva padanja cen

inflátor -ja m v ekonomiji indeks cen, izračunan kot razmerje med nominalnim proizvodom in realnim proizvodom v razmerah deflacije

informácija javnega značaja -e -- -- ž informácija, ki ne glede na svojo obliko ali vir nastanka sodi v delovno področje nosilcev oblasti, npr. vlade, sodišč, upravnih organov, in poslovnih subjektov v lasti ali pod prevladujočim vplivom oseb javnega prava in do katere ima v mejah zakona pravico dostopa vsakdo

informacijski pooblaščenec -ega -nca m samostojni državni organ, ki z izdajanjem splošnih mnenj in v upravnem postopku varuje določene ustavne pravice, npr. pravico dostopa do osebnih podatkov, in odloča v pritožbah o informacijah javnega značaja

informatívni izračún dohodnín -ega -a -- m akt davčnega organa, ki je izdan dohodninskemu zavezancu in velja za zavezančev napoved, po poteku roka za ugovor, če ta ni vložen, pa za dokončno odločbo o odmeri dohodnine in izvršilni naslov

informatizirana glávna knjíga -e -e -e ž glavna knjiga zemljiške knjige, ki se vodi kot centralna informatizirana baza tako, da se vanjo vpisujejo in v njej vzdržujejo vsi podatki, ki se vpisujejo v glavno knjigo zemljiške knjige pri vsakem od zemljiško-knjžnih sodišč

informatizirana zbirka listin -e -e -- ž evidenca, v kateri se hranijo elektronski izvirniki sklepov, s katerimi je vpis pravnomočno dovoljen, in v elektronsko obliko pretvorjene listine, ki so podlaga za dovolitev vpisa

informirana privolitev -e -tve ž v medicinskem pravu privolitev pacienta v medicinski poseg ali zdravljenje, ki ga zdravnik obvesti o njegovem zdravstvenem stanju in verjetnem razvoju ter posledicah bolezni ali poškodbe, o cilju, vrsti, načinu izvedbe in verjetnosti uspeha predlaganega medicinskega posega ali zdravljenja, o možnih negativnih posledicah, vključno s posledicami njegove opustitve **S:** pristánek

inhibitorium -- [inhibitórium] (LAT.) ► razpolágalna prepóved

injúrija -e ž ► razžálitev

inkáso cesíja -- -e ž ► odstóp terjátve v izterjávno

inkáso ček -- -a m ► blagájniški ček

inkáso indosamént -- -énta m ► prokúrni indosamént

inkógnito posvojítev -- -tve ž v nekaterih pravnih sistemih posvojitve, pri kateri identiteta bodočih posvojiteljev ni razkrita, ker jih pristojni organ vodi pod številko

inkompatibilnost fúnkcij -i -- ž ► nèzdružljí-vost fúnkcij

inkriminácija -e ž zakonski opis kaznivega dejanja

inkvizicijska máksíma -e -e ž ► preiskoválno náčélo

inkvizicijski postópek -ega -pka m ► inkvizitórni postópek (1, 2)

inkvizicijsko náčélo -ega -a s ► preiskoválno náčélo

inkvizitórna máksíma -e -e ž ► preiskoválno náčélo

inkvizitórni postópek -ega -pka m **1.** kazenski postopek, ki ga po uradni dolžnosti vodi pristojni organ, v katerem sta združeni funkciji pregona in ugotavljanja dejstev **S:** inkvizicijski postópek **2.** ugotovitveni postopek, v katerem organ po uradni dolžnosti ugotavlja dejstva in zato nosi dokazno breme ter tudi odloči o zadevi **S:** inkvizicijski postópek

inkvizitórno náčélo -ega -a s ► preiskoválno náčélo

inominátna pogódba -e -e ž pogodba, ki ni urejena s posebnimi zakonskimi pravili in se še ni uveljavila kot poseben pogodbeni tip **S:** breziménska pogódba

inominátni vrédnostni papír -ega -ega -ja m listina, ki izpolnjuje vse pogoje za nastanek vrednostnega papirja, izdajatelj pa jo je poimenoval z izrazom, ki ni zakonsko določen

inovacijska konkurénca -e -e ž tržna konkurenca, pri kateri se podjetniški cilj poskuša doseči s tržno strategijo, ki temelji na inovaciji, ki omogoča nov, kvalitetnejši, okolju prijaznejši ali cenejši proizvod ali storitev

insájderstvo -a s ► zlorába nótranje informácie

insígnije insígnij ž mn. predmeti kot znamenja oblasti ali časti, ki pripadajo konkretnemu nosilcu oblasti ali določeni oblastni funkciji, županska veriga

insolvénčni delíkt -ega -a m kaznivo dejanje, ki je povezano s protipravnim ustvarjanjem ali vzdrževanjem plačilne nesposobnosti gospodarskega subjekta, npr. goljufivi stečaj

insolvénčni postópek -ega -pka m postopek, ki se vodi proti gospodarskim in drugim subjektom, ki so postali trajneje nelikvidni ali dolgoročno plačilno nesposobni
S: postópek zaradi insolventnosti

insolvéntnost -i ž dolgoročna nesposobnost dolžnika, da izpolnjuje svoje plačilne obveznosti

instánčni orgán -ega -a m hierarhično nadrejeni organ, ki je pristojen za odločanje o pritožbah zoper odločitve organov na nižji stopnji

instánčni postópek -ega -pka m postopek odločanja na višji stopnji

instánčni preizkús -ega -a m preverjanje pravilnosti in zakonitosti oblastne pravne odločbe na višji stopnji odločanja

instánčno nadzórstvo -ega -a s preizkus oblastne pravne odločbe, ki ga opravi hierarhično višji organ

instánčno sodíšče -ega -a s sodišče, pristojno za odločanje o pravnih sredstvih na višji stopnji

institucijski zahtévek -ega -vka m ► izpolnitveni zahtévek

institucionalna arbitráža -e -e ž ► arbitráža (3)

institucionalno javno uprávljanje -ega -ega -a s javno upravljanje, ki opredeljuje vrednote in cilje javnih nalog, kot jih s predpisi in drugimi ukrepi določijo pred-

stavniška telesa in vrh izvršilne oblasti v državi in občinah

institucionalno várstvo -ega -a s socialno-varstvena storitev domskega varstva, ki obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizaciji, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana, oskrba in zdravstveno varstvo

institút -a m ► prvopostávljeni dédič

instradácija -e ž obveznost špediterja iz špedicijske pogodbe, da izbere prevoznika in določi prevozno pot

instrukijska máksima -e -e ž ► preiskoválno načélo

instrukijski rók -ega -a m rok, katerega prekoračitev je brez posledic za zamudnika
S: instruktívni rók

instruktívni rók -ega -a m ► instrukijski rók

instruktívno navodílo -ega -a s neobvezno navodilo za uporabo pravnega predpisa
S: indikatívno navodílo

instrumént o ratifikácii -énta -- -- m v mednarodnem pravu listina o ratifikaciji ali druga listina, navadno diplomatska nota, ki jo v primeru dvostranskih mednarodnih pogodb ena pogodbená stranka izroči drugi in s tem potrdi, da so izpolnjeni vsi notranjepravni postopki za začetek veljavnosti te pogodbe
S: ratifikacijski instrumént

instrumentálno javno uprávljanje -ega -ega -a s javno upravljanje, ki ga na operativno-tehnični ravni izvaja javna uprava, pri čemer določa načine in sredstva doseganja na institucionalni ravni opredeljenih ciljev

instrumentum sceleris -- -- [instruméntum scéleris] (LAT.) sredstvo, s katerim je izvršeno kaznivo dejanje

inšpekcija -e ž **1.** inšpekcijski nadzor državnega ali občinskega upravnega organa ali nosilca javnih pooblastil glede skladnosti ravnanja zavezancev z veljavnimi pravnimi predpisi **2.** služba, organ ali njegova enota, ki opravlja nadzor delovanja inšpekcijskih zavezancev, npr. inšpekcijski nadzor osebni podatkov, cestna inšpekcijska, delovna inšpekcijska, šolska inšpekcijska

inšpekcijski nadzór -ega -ôra m sistemska funkcija javne uprave, ki jo izvajajo inšpek-

torji za zagotovitev izvrševanja predpisov v javnem interesu z ugotavljanjem dejstev in ukrepanjem v upravnem postopku in v hitrem postopku o prekršku ter posebnih postopkih, npr. pri vzorčenju

inšpekcijski orgán -ega -a m upravni organ, stvarno pristojen za inšpekcijski nadzor na določenem področju in območju, običajno inšpektorat ali drug organ v sestavi ministrstva ali v občinski upravi, npr. inšpektorat za delo, zdravstveni inšpektorat, uprava za varno hrano, finančna uprava

inšpekcijski postopek -ega -pka m posebni upravni postopek inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem predpisov, katerega namen je zagotoviti spoštovanje veljavne zakonodaje in javnega interesa z opozorili, ukrepi in prepovedmi, npr. vzorčenje blaga, finančna preiskava

inšpekcijski pregled -ega -éda m pregled prostorov, naprav, sredstev, dokumentacije, blaga, ki ga izvaja inšpektor v inšpekcijskem postopku

inšpekcijski ukrep -ega -épa m obveznost, ki jo inšpektor naloži zavezancem v postopku za zagotovitev spoštovanja veljavnih predpisov, npr. ureditvena upravna odločba, odločba o začasnih prepovedi dejavnosti, prekrškovna odločba, kazenska ovadba, predlog sodišču za odvzem koristi

inšpekcijsko pooblastilo -ega -a s pooblastilo inšpektorja pri izvajanju inšpekcijskega nadzora, na podlagi katerega sprejme ukrepe, npr. pregled prostorov, naprav, listin, identifikacija in zaslišanje oseb, odvzem ali zaseg vzorcev, predmetov, dokumentacije

inšpektor -ja m pooblaščen uradni oseba, ki od uvedbe do zaključka postopka samostojno izvaja inšpekcijski nadzor, npr. davčni inšpektor, orožni inšpektor, državni nadzornik za varstvo osebnih podatkov, uradni veterinar

inšpektorát -a m državni ali občinski organ, ki je pristojen za inšpekcijski nadzor na prvi stopnji v upravnem postopku

intabulácija -e ž ► vknjížba

integrálna franšíza -e -e ž pogodbeno dogovorjeni znesek, do katerega zavarovalnica škode ne plača, nad tem zneskom pa jo plača v celoti

intelektuálna falzifikácija listine -e -e -- ž ► intelektuálna ponaredítev listine

intelektuálna lastnína -e -e ž vse pravice, obstoj katerih je vezan na dejavnost človeškega mišljenja na področju industrije, znanosti, literature in umetnosti

intelektuálna ponaredítev listine -e -tve -- ž zapis neresnične vsebine na listino, ki jo izda pristojna oseba ali organ **S**: intelektuálna falzifikácija listine

intelektuálna sestavína naklépa -e -e -- ž ► zavéstna sestavína naklépa

intelektuálna sestavína prištévnosti -e -e -- ž ► zavéstna sestavína prištévnosti

inter-brand konkurénca -- -e [interbrénd] ž ► konkurénca med známkami

interès zaúpanja -ésa -- m ► négativni pogódbeni interès

interímna délnica -e -e ž ► začasnica

ínterlokálno právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu pravo, ki določa, katerega od več notranjih pravnih sistemov je v posamezni državi treba uporabiti

internacionalizácija -e ž v mednarodnem pravu določitev posebnega mednarodnega pravnega režima, npr. mest, rek, zračnega prostora, z mednarodno pogodbo

internacionalizirano ozémlje -ega -a s v mednarodnem pravu ozemlje, katerega status in uporaba sta določena z mednarodno pogodbo, zato nad njim nobena država ne more izvajati izključne suverenosti

internacionalizirano sodišče -ega -a s v mednarodnem pravu ► méšano sodišče

íntérni ákt upráve -ega -a -- m akt, ki praviloma ni objavljen in nima narave predpisa, vendar upravni organ z njim ureja svojo notranjo organizacijo in delovanje ali daje usmeritve za delovanje hierarhično nižjim organom, npr. okrožnica

íntérni tróg déla -ega -a -- m podatki o prostih delovnih mestih in kadrovskih potrebah, katerih namen je zagotavljanje učinkovite uporabe človeških virov znotraj državne uprave s preместitvami in prezaposlitvami

íntérno navodílo -ega -a s akt, ki ga izdaja hierarhično višji organ v javni ali zasebni organizaciji za boljše poslovanje, vendar nima eksternih pravnih učinkov v razmerju do strank

ínternúncij -a m v mednarodnem pravu naziv vodje diplomatskega predstavništva Svetega sedeža drugega razreda

interparlamentarna unija -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna organizacija članov parlamentov različnih držav

interpelacija -e ž zahteva skupine poslancev v parlamentu, da se obravnava določeno politično vprašanje v zvezi z delom vlade

interpersonálno právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu pravo, ki ureja reševanje kolizij, če v državi veljajo različna pravna pravila za posamezne skupine ljudi, pri čemer je merilo za določitev skupine navadno verska pripadnost

interpretacija -e ž ► razlaga

interpretacija oporoke -e -- ž ► razlaga oporoke

interpretacijsko právno právilo -ega -ega -a s ► interpretativno pravno pravilo

interpretativna deklaracija -e -e ž v mednarodnem pravu ► interpretativna izjava

interpretativna izjava -e -e ž v mednarodnem pravu enostranska izjava države ali mednarodne organizacije, s katero se podrobneje opredeli ali pojasni pomen ali obseg uporabe mednarodne pogodbe ali njenih posameznih določb **S:** interpretativna deklaracija

interpretativna odlóba -e -e ž sodna odločba, s katero ustavno sodišče odloči o ustavno skladni razlagi pravne norme

interpretativno právno právilo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki določa, na kakšen način je treba razlagati pravne določbe **S:** interpretacijsko pravno pravilo

interregnum -- [interégnum] (LAT.) ► medvládje

intertemporalno právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu pravo, ki določa, katero pravo naj se uporabi, kadar se pravna pravila spremenijo, pravno razmerje pa je nastalo v času, preden je pričelo veljati novo pravo

intervencija -e ž **1.** posredovanje v korist kateregakoli meničnega dolžnika tako, da nekdo prostovoljno ali po pozivu akceptira ali plača menico **2.** vstop tretje osebe ali državnega organa v pravdo, v arbitražni postopek ali v upravni postopek, ki teče med drugimi osebami **3.** v mednarodnem pravu vmešavanje države ali mednarodne skupnosti v notranje zadeve druge države zaradi izvajanja pritiska nanjo

intervencija za část -e -- -- ž posredovanje v korist kateregakoli meničnega dolžnika tako,

da nekdo brez poziva zavezanca prostovoljno akceptira ali plača menico **S:** spontána intervencija

intervencijska tóžba -e -e ž ► glavna intervencija

intervencijski efékt -ega -a m ► intervencijski učinek

intervencijski interés -ega -ésa m pravni interes tretje osebe, da vstopi v pravdo, upravni ali drug postopek, ki teče med drugimi osebami, kot intervenient, ker izid postopka vpliva na njen pravni položaj

intervencijski protést -ega -a m protest zaradi neplačila menice

intervencijski spór -ega spóra m spor o tem, ali ima intervenient pravni interes, da se vključi v tujo pravdo

intervencijski učínek -ega -nka m procesni učinek pravnomočne sodne odločbe, zaradi katerega intervenient ne more oporekati pravilnosti sodbe, izdane proti glavni stranki **S:** intervencijski efékt

intervencionizem -zma m **1.** poseganje države v sfero civilne družbe, zlasti v gospodarstvo, s pravnim urejanjem **2.** v mednarodnem pravu vmešavanje države ali mednarodne organizacije v notranje zadeve drugih držav

interveniènt -ènta m **1.** prevzemnik meničnega dolga **2.** oseba ali državni organ, ki vstopi v pravdo, v arbitražni, upravni ali drug postopek, ki teče med drugimi osebami

intestátni dédič -ega -a m ► zakoniti dédič

intestátni délež -ega -a m ► zakoniti délež

intestátno dedováñje -ega -a s ► zakonito dedováñje

intra-brand konkuréncá -- -e [íntrabrènd] ž ► konkuréncá znótraj známke

invalid -a m oseba s trajno prirojeno ali pridobljeno telesno ali duševno motnjo, ki je ni mogoče odpraviti z zdravljenjem z medicinsko rehabilitacijo, in je delno ali popolno nezmožna za izobraževanje, delo ali samostojno življenje, zaradi česar ji je priznan poseben pravni položaj

invalidnina -e ž **1.** denarna dajatev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja za telesno okvaro zaradi posledic poškodbe pri delu ali poklicne bolezni **2.** do leta 2013 denarna dajatev iz pokojninskega in invalidskega

zavarovanja, ki se zagotavlja v primeru telesne okvare

invalidnost -i ž socialni primer trajne prirojene ali pridobljene telesne ali duševne motnje, ki je ni mogoče odpraviti z zdravljenjem in medicinsko rehabilitacijo, zaradi česar je oseba delno ali popolno nezmožna za izobraževanje, delo ali samostojno življenje

invalidska komisija -e -e ž kolegijski organ dveh stopenj, ki daje izvedenska mnenja o vseh dejstvih, potrebnih za odločitev o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja

invalidska pokojnina -e -e ž pokojnina, ki jo pridobi delovni invalid

invalidsko podjetje -ega -a s kapitalna družba, ki v celotnem poslovnem letu zaposluje in usposablja najmanj določeno število invalidov, npr. 40 odstotkov invalidov od vseh zaposlenih v družbi

invalidsko zavarovanje -ega -a s socialno zavarovanje za primer invalidnosti, iz katerega pridobijo delovni invalidi različnih kategorij invalidnosti ustrezne pravice, npr. do invalidske pokojnine, poklicne rehabilitacije, nadomestila za invalidnost, premestitve, dela s krajšim delovnim časom od polnega

invazija -e ž v mednarodnem pravu protipravni sovražni vdor oboroženih sil ene države v drugo

inventivna raven izúma -e -vni -- ž pogoj za pridobitev patenta na izumu, po katerem za strokovnjaka predmet izuma ne sme očitno izhajati iz stanja tehnike

investicija -e ž ► nalóžba (1, 2)

investicijska banka -e -e ž v ekonomiji banka, specializirana za opravljanje poslov v zvezi s financiranjem delniških družb, finančnih poslov, povezanih s premoženjem, in svetovanjem na področju vrednostnih papirjev

investicijska družba -e -e ž delniška družba, ki se ustanovi za javno zbiranje denarnih sredstev in investiranje tako zbranih denarnih sredstev v prenosljive vrednostne papirje po načelu omejitve in razpršitve tveganja

investicijska pogodba -e -e ž mešana pogodba med investitorjem in izvajalcem, ki združuje elemente gradbene pogodbe in prodajne pogodbe in katere cilj je zgraditev v pogodbi določenih objektov, vključno z dobavo,

montažo in zagonom strojne in druge opreme
S: pogodba o izvajanju investicijskih del

investicijski ciklus -ega -a m v ekonomiji gospodarski ciklus, pri katerem se izmenjujeta obdobji pospešenega in zmanjšanega investiranja

investicijski kupón -ega -a m imenski vrednostni papir, katerega izdajatelj je družba za upravljanje, ki se glasi na enoto, več enot ali del enote premoženja vzajemnega sklada in daje njegovemu imetniku pravico od družbe za upravljanje zahtevati izplačilo odkupne vrednosti enot premoženja vzajemnega sklada, pravico do izplačila sorazmernega dela likvidacijske mase ter pravico do izplačila sorazmernega dela čistega dobička

investicijski sklád -ega skláda m kolektivni naložbeni podjem, katerega edini namen je, da javno zbira premoženje in ga v skladu z vnaprej določeno naložbeno politiko nalaga v različne vrste naložb

investicijski učinek -ega -nka m v ekonomiji povečanje proizvoda, izzvano z vlaganjem dodatnega kapitala

investicijsko podjetje -ega -a s gospodarska družba, ki s svojim podjetjem opravlja dejavnost investiranja

investicijsko povpraševanje -ega -a s v ekonomiji povpraševanje gospodarskih subjektov po kapitalu za ohranjanje ali širitev njihovega poslovanja

ipso iure dedovanje --- -- -a [ípso júre] s dedovanje, pri katerem dediči pridobijo dediščino ob smrti zapustnika po samem zakonu, ne da bi izjavili, da dediščino sprejemajo

iskálec prve zaposlitve -lca -- -- m oseba, ki po pridobitvi izobrazbe vstopi na trg dela in prvič išče zaposlitev

iskálec zaposlitve -lca -- m delovno aktivna oseba, delovno neaktivna oseba ali študent, ki išče zaposlitev in se lahko prijavi pri zavodu za zaposlovanje zaradi pridobitve informacij o trgu dela in zaposlovanju ter pomoči pri iskanju zaposlitve

iskálec zaposlitve z ogróženo zaposlitvijo -lca -- -- -- m **1.** iskalec zaposlitve v času trajanja odpovednega roka v primeru redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca **2.** iskalec zaposlitve, za katerega je iz poslovne dokumentacije delodajalca

razvidno, da bo njegovo delo postalo nepotrebno **3.** iskalec zaposlitve, ki je zaposlen za določen čas in mu pogodba o zaposlitvi preneha veljati najpozneje čez tri mesece

iskovina -e ž obveznost, ki se izpolni na dolžnikovem sedežu

istospólna pártnerska skúpnost -e -e -i ž ▶ pártnerska zvéza

istovétnost -i ž skladnost določene osebe z uradnimi identifikacijskimi podatki o njej, zlasti z imenom in priimkom, s podobo, z rojstnim datumom, s prebivališčem
S: identifikácija

istovétnost zahtévka -i -- ž enakost zahtevka, ki se uveljavlja v pravdi, z zahtevkom, o katerem teče druga pravda, ali z zahtevkom, o katerem je že bilo pravnomočno odločeno
S: identitéta zahtévka

istovrstna kazníva dejánja -ih -ih dejánj s mn. kazníva dejánja, s katerimi se poškoduje ali ogrozi ista dobrina, npr. premoženjska kazníva dejánja

íter -- [íter] (LAT.) stvarna služnost poti

íter criminis -- -- [íter kríminis] (LAT.) faze načrtovanja in izvršitve kaznivega dejanja, npr. goli naklep, pripravljalna dejanja, izvršitvena dejanja

íteracijska nevárnost -e -i ž ▶ ponovítvena nevárnost

iudex -- [júdeks] (LAT.) ▶ sodník

iudex a quo -- -- -- [júdeks a kvó] (LAT.) sodník, katerega odločitev je predmet preizkusa v postopku s pravnimi sredstvi

iudex ad quem -- -- -- [júdeks at kvém] (LAT.) sodník, ki odloča o pravnem sredstvu

iudex facti -- -- [júdeks fákti] (LAT.) sodník, ki ugotavlja dejansko stanje

iudex inhabilis -- -- [júdeks inhábilis] (LAT.) sodník, ki mora biti izločen zaradi obstoja okoliščin, določenih z zakonom, ne glede na to, ali bi te okoliščine v konkretni zadevi dejansko vplivale na njegovo nepristranskost

iudex suspectus -- -- [júdeks suspéktus] (LAT.) sodník, za katerega v konkretni zadevi zaradi kakršnihkoli okoliščin obstaja dvom v njegovo nepristranskost in se lahko zahteva njegova izločitev

iudicium rescindens -- -- [judícium rescíndens] (LAT.) ▶ razveljavítveni postópek

iudicium rescissorium sive restitutorium

-- -- -- -- [judícium rescisórium sive restitu-tórium] (LAT.) ▶ nadomestítveni postópek

ius abutendi -- -- [jús abuténdi] (LAT.) lastniško upravičenje, ki daje lastniku pravico razpolagati s stvarjo

ius cogens -- -- [jús kógens] (LAT.)

1. ▶ kogétno právo **2.** v mednarodnem pravu ▶ peremptórna nórna

ius dispositivum -- -- [jús dispositívum] (LAT.) ▶ dispozitívno právo

ius fruendi -- -- [jús fruéndi] (LAT.) lastniško upravičenje, ki daje lastniku pravico uživati plodove stvari

ius novorum -- -- [jús novórum] (LAT.) pravica stranke, da tudi v poznejših fazah postopka, npr. v pritožbi, navaja nova dejstva in predlaga nove dokaze

ius procurandi -- -- [jús prokurándi] (LAT.) lastniško upravičenje, ki daje lastniku pravico skrbeti za stvar

ius representationis -- -- [jús reprezentaci-jónis] (LAT.) ▶ vstópná pravíca

ius tollendi -- -- [jús toléndi] (LAT.) ▶ pravíca do ločítve dodatkov

ius utendi -- -- [jús uténdi] (LAT.) lastniško upravičenje, ki daje lastniku pravico uporabljati stvar

iustus titulus -- -- [jústus títilus] (LAT.) ▶ právni naslòv (1,2)

izbírna kázni -e -- ž odločitev sodišča, katero kazen od alternativno predpisanih bo izreklo

izbírna najugódnéjše ponúdbe -e -- -- ž del postopka oddaje javnega naročila, v katerem naročnik med prispelimi ponudbami izbere tisto, ki je najbolj ugodna

izbírna krajévna pristójnost -e -e -i ž krajévna pristójnost sodišča ali drugega organa, po kateri lahko stranka izbira med več stvarno pristojnimi sodišči ali drugimi organi, ki so po zakonu stvarno pristojni odločati v postopku S: elektívna krajévna pristójnost

izbírna obvéznost -e -i ž ▶ alternatívna obvéznost

izbírna pravíca -e -e ž pravíca, za katero se posameznik lahko odloči med dvema pravicama ali več pravicami in izbere zase najugodnejšo, npr. med različnimi vrstami pokojnin

izbrána podružnica tújega podjetja -e -e

-- -- ž podružnica tujega podjetja, ki predloži skupno dokumentacijo za registracijo več podružnic v državi

izbráni osebni zdravnik -ega -ega -a m

splošni zdravnik, zobozdravnik, ginekolog ali pediater, ki ga izbere zavarovana oseba v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja, da skrbi za njeno zdravje in odloča o določenih pravicah, npr. o začasni zadržanosti z dela zaradi bolezni in poškodb do 30 dni **S:** osebni zdravnik

izbráno právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem

pravu pravo, ki ga izbereta stranki, kadar imata to pravico **S:** lex electa

izbris -a m vzpostavitev zemljiškoknjižnega stanja, kakršno je obstajalo pred vpisom pravice ali pravnega dejstva v zemljiško knjigo **S:** izknjižba

izbris hipotéke -a -- m zaznamek v zemljiški knjigi, s katerim hipoteka preneha

izbris iz volilnega imenika -a --- --- m črtanje volivca iz volilnega imenika zaradi izgube aktivne volilne pravice ali preselitve

izbris obsódbé -a -- m dejanje, s katerim ministrstvo za pravosodje po preteku zakonsko določenega časa po uradni dolžnosti izbríše podatke o obsodbi iz kazenske evidence, zato oseba velja za nekaznovano

izbrisna izjáva -e -e ž privolitev zemljiškoknjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi **S:** izbrisno dovoljenje

izbrisna pobótnica -e -e ž pisna privolitev zastavnega upnika v izbris zastavne pravice v zemljiški knjigi **S:** izknjižbena pobótnica

izbrisna tóžba -e -e ž tožba za izbris neveljavnega vpisa v zemljiški knjigi

izbrisno dovoljenje -ega -a s ► izbrisna izjáva

izbrisno načélo -ega -a s načelo, po katerem s prodajo nepremičnine v izvršilnem postopku ugasnejo nekatere pravice drugih oseb na tej nepremičnini

izdája délnice -e -- ž vpis bistvenih sestavin delnice na račun delničarja v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev

izdája sódbé -e -- ž procesno dejanje sodišča, s katerim določi vsebino svoje odločitve

izdája uprávne odlóčbe -e -- -- ž dan, ko odločujoča uradna oseba ali kolektivni organ

izda upravno odločbo, v razmerju do strank pa dan, ko je odločba vročena in začne učinkovati

izdájanje denárja -a -- s v ekonomiji proces povečevanja količine denarja v obtoku države ali monetarne unije **S:** kreiranje denarja

izdajátelj meníce -a -- m ► trasánt

izdajátelj vrédnostnega papírja -a -- -- m dolžnik, ki mora izpolniti obveznost iz vrednostnega papirja

izdajáteljska pogódba -e -e ž ► založniška pogódba

izdájni tečaj vrédnostnih papírjev -ega -a -- -- m cena, po kateri so prodani vrednostni papirji ob njihovi izdaji **S:** emisijski tečaj vrednostnih papirjev

izdájnica -e ž ► meníca oddnévnica

izdátek -tka m gotovinsko ali negotovinsko zmanjšanje denarnih sredstev

izenáčeno právo -ega -a s ► poenóteno právo

izgnánstvo -a s prisilni izgon posameznika iz matične države navadno zaradi političnih razlogov

izgòn tújca -óna -- m sankcija prisilne odstranitve iz države, ki jo sme sodišče izreči tujcu zaradi izvršitve prekrška ali kaznivega dejanja **S:** deportácija (1)

izgúba délovne zmóžnosti -e -- -- ž razlog za ugotavljanje invalidnosti, pri čemer se ugotavlja, ali oseba ni več zmožna opravljati kateregakoli organiziranega pridobitnega dela

izgubljeni dobíček -ega -čka m dobiček, ki ga je utemeljeno pričakovati glede na običajen potek stvari ali glede na posebne okoliščine, vendar ga zaradi oškodovalčevega dejanja ali opustitve ni mogoče doseči **S:** lucrum cessans

izhodiščna pláča -e -e ž najnižja osnovna plača za posamezni tarifni razred, določena v tarifni prilogi kolektivne pogodbe

izigrávanje zakóna -a -- s ravnanje, ki nasprotuje namenu zakona, ne da bi kršilo katero od njegovih izrecnih določb **S:** in fraudem legis agere, obíd zakóna

izjáva o naméri -e -- -- ž izjava o pripravljenosti na pogajanja in sklenitev določene pogodbe ali sporazuma

izjáva o nasprotovánju -e -- -- ž v pravu EU izjava Evropske komisije pred sprejemom

odločbe, s katero posega v pravice naslovnika, o razlogih za njen sprejem

izjava o skládnosti -e -- -- ž izjava o izpolnjevanju predpisanih pravil, npr. glede značilnosti izdelka

izjava poslédnje vólje -e -- -- ž izjava, s katero oporočitelj razpolaga s svojim premoženjem za primer smrti

izjava stránke -e -- ž dokazno sredstvo v upravnem postopku, ki se uporabi podrejeno, če drugih dokaznih sredstev ni na voljo ali gre za malo pomembno zadevo

izjava védnosti -e -- ž izjava udeleženca postopka, ki odraža njegovo poznavanje dejstev

izjava vólje -e -- ž ravnanje, s katerim stranka izkaže voljo za sklenitev pogodbe

izjávno bréme -ega -éna s **1.** v civilnem procesnem pravu ► trdívno bréme (1) **2.** v upravnem procesnem pravu ► trdívno bréme (3)

izjávno dejánje -ega -a s dejanje, s katerim oseba izrazi svojo voljo z izjavo ali s konkludentnim dejanjem

izjémna pokojnina -e -e ž pokojnina, ki jo posamezne kategorije zavarovancev izjemoma pridobivajo in uveljavljajo pod ugodnejšimi pogoji, kot veljajo v pokojninskem in invalidskem zavarovanju, razliko pa zagotovi država iz proračuna

izkázni papír -ega -ja m listina, ki vsebuje določeno obveznost za izdajatelja, na njej pa ni označen upnik in ne izhaja iz listin ali okoliščin, da je ni mogoče odstopiti drugemu **S:** legitimacijski papír

izkázni znák -ega -a m znak, sestavljen iz kosa materiala, na katerem so vtisnjeni razpoznavni elementi, npr. številke, risbe, ki olajšuje ugotavljanje upravičenca do določene datjave ali storitve

izklícna céna -e -e ž na začetku dražbe objavljena cena za prodajo na dražbi, pod katero se predmet na dražbi ne sme prodati

izključevální ugóvor -ega -a m materialnopravni ugovor, da tožbeni zahtevek tožeče stranke ni utemeljen, ker ima na predmetu spora pravico, ki preprečuje uveljavitev pravice tožeče stranke, npr. ugovor, da ni dolžan izročiti stvari lastniku, ker jo ima v posesti na podlagi zastavne pravice **S:** samostójni ugóvor

izključítev javnosti -tve -- ž procesno dejanje, s katerim se po zakonu ali z odločbo sodišča

ali upravnega organa prepove udeležba splošne javnosti na obravnavi

izključítvena klávzula -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu določba, ki sodniku omogoča, da ne uporabi odkazanega prava, če nima zveze z razmerjem

izključítvena tóžba -e -e ž **1.** tožba za izključitev družbenika, ki je namenoma ali iz hude malomarnosti prekršil eno ali več bistvenih obveznosti iz družbene pogodbe **2.** tožba etažnih lastnikov, ki imajo več kot polovico solastniških deležev na skupnih delih, zoper etažnega lastnika ali drugega uporabnika posameznega dela v etažni lastnini, ki grobo krši temeljna pravila sosedskega sožitja ali svoje dolžnosti po pogodbi o medsebojnih razmerjih, s katero se kršilec izključi in proda njegovo posamezni del

izključítveni rázlog -ega -óga m izločitveni razlog, določen v zakonu, zaradi katerega se mora sodnik ali uradna oseba izločiti ne glede na to, ali bi razlog v konkretnem primeru vplival na njeno nepristranskost, npr. bližnje sorodstvo s stranko, odločanje o zadevi v predhodnem postopku

izključna agencijska pogódba -e -e -e ž ► ekskluzívna agencijska pogódba

izključna distribucijska pogódba -e -e -e ž ► ekskluzívna distribucijska pogódba

izključna ekonómna cóna -e -e -e ž v mednarodnem pravu morski pas, ki ga država lahko razglasi v širini do 200 morskih milj od temeljne črte in v katerem uživa določene izključne pravice

izključna krajévna pristójnost -e -e -i ž krajjevna pristojnost, ki je določena tako, da je tožbo mogoče vložiti samo pri določenem sodišču ali drugem organu, npr. tožbo za ugotovitev lastninske pravice na nepremičnini samo pri sodišču, na območju katerega je nepremičnina

izključna lastnina -e -e ž stvar, katere lastnik je samo ena oseba in ima popolno oblast nad njo

izključna licéna -e -e ž licenca, s katero jemalec licence pridobi izključno pravico do izkoriščanja licencirane pravice industrijske lastnine na določenem območju

izključna mednárodna pristójnost -e -e -i ž v mednarodnem zasebnem pravu pristojnost za zadeve, o katerih lahko odloča samo domače sodišče, npr. o stvarnih pravicah na nepremičninah, ki so v državi

izključna pravica -e -e ž pravica, ki omogoča osebi, da edina izvaja določeno dejavnost na določenem področju

izključna pristojnost -e -i ž **1.** pristojnost, na podlagi katere je za določeno področje, odločitev pooblaščen in odgovorno samo določeno sodišče ali organ **2.** v pravi EU pristojnost EU na tistih področjih, na katerih lahko zakonodajne in pravno zavezujoče akte sprejema le sama

izključna sódna pristojnost -e -e -i ž pristojnost sodišča za zadeve, o katerih po zakonu ne more odločati noben drug organ niti arbitraža

izključnost firme -i -- ž načelo, da se mora firma jasno razlikovati od vseh drugih firm

izknjižba -e ž ► izbrís

izknjižbena pobótnica -e -e ž ► izbrísna pobótnica

izkrivljajóči učinek -ega -nka m učinek določene poslovne odločitve, ki negativno posega v konkurenčna razmerja na trgu

izkrivljanje konkurence -a -- s delovanje na trgu, ki nedopustno poseže v konkurenčna razmerja na trgu in lahko povzroči škodo drugim udeležencem na njem

izločitev dokázov -tve -- ž procesno dejanje sodišča ali upravnega organa, s katerim se nedovoljeni dokazi izločijo iz spisa

izločitev držávnega tožilca -tve -- -- ž **1.** pravni institut, s katerim se zagotavlja, da bo državni tožilec nepristransko in objektivno opravljal svoje delo **2.** procesno dejanje, s katerim pristojni organ iz zakonskih razlogov državnemu tožilcu ne dovoli več sodelovanja v določenem kazenskem postopku

izločitev iz stečajne máse -tve -- -- -- ž pravica lastnika stvari, da od stečajnega dolžnika zahteva vrnitev stvari, ker stečajni dolžnik ni njen lastnik, zaradi česar ta stvar ne spada v stečajno maso

izločitev iz zapústnikovega premoženja -tve -- -- -- ž postopek, s katerim se iz zapustnikovega premoženja izločijo nekatere kategorije premoženja, ki ne morejo tvoriti zapuščine, npr. premoženje potomcev, ki so skupaj z zapustnikom živeli in pridobivali premoženje

izločitev iz zapuščine -tve -- -- ž postopek, s katerim se premoženjska masa izloča

v korist upravičencev, ki jo dedujejo kot zakonito volilo

izločitev izvédenca -tve -- ž **1.** pravni institut, s katerim se zagotavljata načelo materialne resnice in načelo zakonitosti v postopku, kadar obstaja dvom v nepristransko izvedenca kot dokaznega sredstva **2.** procesno dejanje sodišča ali upravnega organa, s katerim se izvedenec iz zakonsko določenih razlogov izključi iz sodelovanja v postopku

izločitev sodnika -tve -- -- ž **1.** pravni institut, s katerim se zagotavlja pravica do nepristranskega sojenja, kadar obstaja dvom o sodnikovi nepristranskosti **2.** procesno dejanje sodišča, s katerim se iz zakonsko določenih razlogov iz sodelovanja pri sojenju izloči sodnik, pri katerem obstaja dvom v njegovo nepristranskost

izločitev uráadne osebe -tve -- -- -- ž **1.** pravni institut, s katerim se zagotavlja pravica do nepristranskega vodenja in odločanja v postopku, kadar obstaja dvom v nepristranskost uradne osebe **2.** procesno dejanje, s katerim pristojni organ iz zakonskih razlogov uradni osebi ne dovoli sodelovati ali ne več sodelovati v določenem upravnem postopku

izločitev v korist potómcev -tve -- -- -- ž postopek, v katerem se iz zapustnikovega premoženja na zahtevo njegovih potomcev, ki so živeli skupaj z njim in mu pomagali pri pridobivanju premoženja, izloči premoženjska masa v vrednosti prispevka potomcev k povečanju ali ohranitvi premoženja

izločitev zagovórnika -tve -- -- ž **1.** pravni institut, s katerim se zagotavlja pravica do poštenega postopka, kadar obstajajo okoliščine, ki kažejo na to, da zagovornik ne bo mogel učinkovito sodelovati pri obrambi obdolženca, npr. zaradi nasprotja interesov **2.** procesno dejanje sodišča ali upravnega organa, s katerim se zagovornik iz zakonsko določenih razlogov izključi iz sodelovanja v postopku

izločitev zaradi pridobivanja sociálne pomoči -tve -- -- -- -- ž postopek, v katerem se iz zapustnikovega premoženja izloči del, ki ustreza vrednosti pridobljene socialne pomoči

izločitvena pravica -e -e ž **1.** pravica lastnika premičnine, da od insolventnega dolžnika zahteva, naj mu izroči premičnino, ki je v posesti insolventnega dolžnika **2.** pravica

lastnika stvari ali imetnika druge premoženjske pravice, da se iz stečajne mase izloči premoženje, ki ne pripada stečajnemu dolžniku **3.** pravica osebe, ki je s pripostvovanjem ali na drug izviren način pridobila lastninsko pravico na nepremičnini, pri kateri je kot lastnik vpisan insolventni dolžnik, da od insolventnega dolžnika zahteva, naj prizna njeno lastninsko pravico na nepremičnini **4.** pravica osebe, za račun katere insolventni dolžnik kot fiduciar na podlagi prenosa lastninske pravice v zavarovanje ali drugega mandatnega pravnega razmerja uresničuje lastninsko pravico na stvari ali pravice zakonitega imetnika drugega premoženja, od insolventnega dolžnika zahtevati, da izvede razpolagalni pravni posel in druga pravna dejanja, potrebna za prenos te pravice v dobro te osebe **5.** pravica lastnika blaga državnih blagovnih rezerv od insolventnega dolžnika zahtevati, da mu izroči blago državnih blagovnih rezerv, ki je v posesti, hrambi ali uporabi insolventnega dolžnika

izločitvena tožba -e -e ž tožba, s katero tretja oseba zahteva, naj sodišče izvršbo izreče za nedopustno, ker ima na predmetu izvršbe pravico, ki preprečuje izvršbo **S:** ekscidénčna tožba

izločitveni razlog -ega -óga m **1.** razlog, zaradi katerega sodnik ali uradna oseba ne sme sodelovati v postopku, ker obstaja dvom o njeni nepristranskosti **2.** razlog, ki ga lahko v izvršilnem postopku uveljavlja tretja oseba z ugovorom tretjega ali v pravnem postopku z izločitveno tožbo, če ima na predmetu izvršbe pravico, ki preprečuje izvršbo, npr. lastninsko pravico **S:** ekscidénčni razlog

izločitveni úpnik -ega -a m upnik stečajnega dolžnika, ki ima pravico zahtevati izločitev določenih stvari iz stečajne mase

izločitveni zahtevék -ega -vka m zahtevék tretje osebe, da se določena stvar ali pravica izloči iz izvršbe

izménsko délo -ega -a s organizacija dela v izmenah, pri čemer si delavci izmenično sledijo na istih delovnih mestih po določenem vzorcu, ki je lahko prekinjen ali neprekinjen, zaradi česar je nujno, da delavci delajo ob različnih urah v določenem dnevnem ali tedenskem obdobju

izobraževanje ob délu -a --- s izobraževanje delavca, pri katerem delavec ne preneha

opravljati svojega dela in se pretežno izobražuje v svojem prostem času, ima pa pravico do krajših odsotnosti s pravico do nadomestila plače in do povračila stroškov v zvezi izobraževanjem

izogíbanje plačilú dávkov -a --- s ► dávčno izogíbanje

izogíbna zmóta -e -e ž ► nèopravičljíva zmóta (1)

izokósta -e ž v ekonomiji premica, ki na grafu prikazuje enake stroške

izokvánta -e ž v ekonomiji premica, ki na grafu prikazuje enake količine proizvoda

izolácija -e ž v medicinskem pravu ► osamítev

izpeljána zakonodájá -e -e ž zakonodaja, sprejeta na podlagi nekega predhodnega, hierarhično ali vsebinsko nadrejenega pravnega akta

izpísek iz mátičnega regístra o rójstvu -ska --- m potrdilo iz matičnega registra, ki vsebuje podatke o rojstvu in ima naravo javne listine **S:** rójstni líst

izpísek iz mátičnega regístra o sklénjeni

zakónski zvézi -ska --- m

potrdilo iz matičnega registra, ki vsebuje podatke o obeh zakoncih ter kraju in datumu sklenitve zakonske zveze in ima naravo javne listine **S:** poróčni líst

izpísek iz mátičnega regístra o smrúti -ska --- m

potrdilo iz matičnega registra, ki vsebuje podatke o smrti in ima naravo javne listine **S:** mrlíški líst

izplačilna prepóved -e -i ž del sklepa o rubežu, s katerim sodišče prepove dolžnikovemu dolžniku, da bi zarubljeno terjatev poravnal dolžniku **S:** arrestatorium

izplačilni ček -ega -a m ček, pri katerem izda trasant nalog trasatu, naj izplača iz njegovega dobroimetja določeno vsoto denarja v gotovini

izplačiló pláce -a -- s izpolnitev temeljne obveznosti delodajalca do delavca po pogodbi o zaposlitvi v denarni ali drugi obliki

izpodbíjanje dolžnikovih právnih dejánj -a

--- s pravica upnika, da zahteva razveljavitev nekaterih dolžnikovih pravnih dejanj, kadar je ta prezadolžen, npr. razveljavitev neodplačnih razpolaganj, razveljavitev dejanj v korist bližnjih **S:** actio Pauliana, paulijánska tožba

izpodbíjanje materinstva -a -- s spor, s katerim se izpodbija domneva materinstva

- izpodbijanje modéla** -a -- s tožba, s katero tožeča stranka zahteva, da se jo razglasi za imetnika modela, če je bil ta registriran na ime neupravičene osebe
- izpodbijanje očétofstva** -a -- s spor, s katerim se izpodbija domneva očétofstva
- izpodbijanje paténta** -a -- s tožba, s katero tožeča stranka zahteva, da se ga razglasi za imetnika patenta, če je bil ta podeljen neupravičeni osebi
- izpodbijanje znmáke** -a -- s tožba, s katero tožeča stranka zahteva, naj se jo razglasi za imetnika znmáke, ker je pred osebo, ki je v register vpisana kot imetnica znmáke, uporabljala enak ali podoben znak, ki je bil splošno znan za označevanje tovrstnega blaga ali storitev
- izpodbójna pravíca** -e -e ž pravica stranke, da zahteva razveljavitev pravnega posla, npr. zaradi napak volje
- izpodbójna právna domnéva** -e -e -e ž pravna domneva, ki velja, razen če se dokaže nasprotno **S**: praesumptio iuris tantum
- izpodbójna tóžba** -e -e ž tožba, s katero se uveljavlja zahtevek za izpodbijanje pravnega posla, npr. pogodbe zaradi zmore
- izpodbójna zákónska zvéza** -e -e -e ž zakonska zveza, ki jo je mogoče razveljaviti s tožbo pred sodiščem zaradi napake ob njeni sklenitvi
- izpodbójni právni pôsel** -ega -ega -sla m pravni posel, ki ga je mogoče izpodbijati zaradi napak volje ali pomanjkanja poslovne sposobnosti
- izpodbójnost** -i ž **1.** neveljavnost pravnega posla, na katero se lahko sklicuje stranka, v korist katere je določena **S**: relativna neveljavnost **2.** neveljavnost odločbe, izdane v sodnem ali upravnem postopku, ki jo je mogoče uveljavljati s pravnimi sredstvi
- izpolnitev s subrogácijo** -tve -- -- ž izpolnitev tuje obveznosti, pri čemer se izpolnitelj dogovori z upnikom ali dolžnikom, da izpolnjena terjatev preide nanj
- izpolnitev** -tve ž dolžnikovo ravnanje, ki je predmet obveznosti in povzroči njeno prenehanje
- izpolnitev z zamúdo** -tve -- -- ž izpolnitev po izpolnitvenem roku, s čimer je kršena obveznost

- izpolnitvena zamúda** -e -e ž ► dolžnikova zamúda
- izpolnitveni interès** -ega -ésa m ► pozitívni pogodbeni interès
- izpolnitveni pomočnik** -ega -a m oseba, ki na strani pogodbene stranke sodeluje pri izpolnjevanju pogodbenih obveznosti **S**: spolnitveni pomočnik
- izpolnitveni rók** -ega -a m **1.** rok, v katerem mora dolžnik izpolniti svojo obveznost **2.** ► paríjski rók (2)
- izpolnitveni surogát** -ega -a m ► nadoméstna izpolnitev
- izpolnitveni zahtévek** -ega -vka m zahtevek, s katerim upnik zahteva izpolnitev obveznosti v naravi **S**: institucijski zahtévek
- izpolnitveno povêlje** -ega -a s ► klávzula o izvršljíivosti (1)
- izposojeválec** -lca m stranka posodbene pogodbe, ki se posodniku zaveže vrniti prejeta stvar **S**: komodatár
- izpostáva** -e ž del organa ali organizacije, ki opravlja določene naloge na svojem območju ali ima določena pooblastila v pravnem prometu **S**: ekspozítúra
- izpovédba** -e ž izjava zaslišane osebe o dejstvih, pomembnih za odločitev v postopku
- izpraševánje** -a s del zaslišanja priče ali obdolženca, namenjen postavljanju vprašanj, da se pripovedovanje obdolženca dopolni, razjasni in preizkusi
- izpraznitvena tóžba** -e -e ž tožba za izpraznitev prostorov, ki so zasedeni brez pravnega naslova
- izpraznitveni nálog** -ega -a m nalog, s katerim sodišče na predlog upravičenca naloži zavezancu izpraznitev nepremičnine
- izpraznitveni rók** -ega -a m rok, določen za izpraznitev in izročitev nepremičnine, npr. pri odpovedi najetih poslovnih prostorov
- izpértje** -a s v nekaterih pravnih sistemih industrijska akcija enega delodajalca ali več delodajalcev med kolektivnim pogajanjem ali pri napovedani ali že začeti stavki, s katero delodajalec odkloni delo in plačilo vsem svojim delavcem ali onemogoči dostop do dela in plačila le nekaterim delavcem, zato da bi prisilil sindikate, naj sprejmejo njegove predloge in čim prej končajo pogajanja

ali stavko, ter tako zmanjšal materialno in poslovno škodo

izravna carina -e -e ž ► izravna dajatev

izravna dajatev -e -tve ž dajatev, uvedena zaradi kompenzacije subvencij, ki se v državi izvoznici dodelijo za izdelavo, proizvodnjo, izvoz ali prevoz izdelka, ki gospodarstvu ne povzroča škode, s čimer so vzpostavljeni normalni tržni pogoji **S**: izravna carina, kompenzacijska carina

izravni ukrep -ega -épa m zakonodajni ali upravni ukrep za odpravo neravnovesij, npr. zaradi dumpinga ali izvoznih subvencij za izvoz na trg EU

izravni proračun -ega -a m v ekonomiji

proračun, pri katerem so prihodki enaki odhodkom, zaradi česar nima ne presežka ne primanjkljaja **S**: uravnoteženi proračun

izravna meja -e -- ž sprememba že urejenega dela meje, evidentiranega v zemljiškem katastru, kadar se lastnika sosednjih parcel sporazumeta in se pri tem površina manjše parcele ne spremeni za več kakor 5 odstotkov in ne več kakor za 500 kvadratnih metrov

izredna pristojnost -e -i ž pristojnost, ki je jasno podeljena z ustreznim pravnim aktom, npr. v pravo EU v temeljnih pogodbah **S**: eksplicitna pristojnost

izredna privolitve -e -tve ž v medicinskem pravu

jasno in nedvoumno izraženo strinjanje pacienta z zdravljenjem ali medicinskim postopkom pisno s podpisom privolitvenega obrazca, ustno ali s konkludentnim ravnanjem, npr. zavihom rokava pri odvzemu krvi, kimanjem

izredna prorogacija -e -e ž sporazum strank o pristojnosti, sklenjen kot prorogacijska klavzula v glavni pogodbi za spore, ki izvirajo iz te pogodbe ali v zvezi z njo, ali kot samostojna pogodba glede že nastalega spora

izredni preključni ukrep -ega -a -- m ravnanje zapustnika, s katerim svojo voljo izjavi v katerikoli obliki, v kateri se lahko napravi oporoka, da napravljena oporoka ne velja več **S**: revocatio expressa

izredno odstopanje -ega -a s vnaprej predvidena in jasno določena možnost izjeme od uporabe sicer splošno veljavnih pravil

izredno zakonsko pooblastilo -ega -ega -a s ► klavzula o izvršljivosti (2)

izredno priznanje -ega -a s ► verbalno priznanje krivde

izredna cena -e -e ž vrednost stvari, ki nima tržne cene **S**: pretium extraordinarium

izredna naturalizacija -e -e ž ► državljanstvo z naturalizacijo (2)

izredna odpoved pogodbe o zaposlitvi -e -i -- -- -- ž odpoved pogodbe o zaposlitvi brez odpovednega roka, do katerega pride na pobudo delodajalca ali delavca v zakonsko določenih primerih in pod pogojem, da zaradi okoliščin in interesov delavca in delodajalca ni mogoče nadaljevati delovnega razmerja toliko časa, kot bi trajal odpovedni rok

izredna oporoka -e -e ž oporoka, npr. ustna oporoka, ki se lahko napravi samo v izrednih razmerah, ki so lahko subjektivne ali objektivne narave, npr. nenadno hudo poslabšanje zdravja, naravna nesreča

izredna razveljavitev -e -tve ž izredno pravno sredstvo v upravnem postopku, s katerim se razveljavi izvršljiva zakonita odločba zaradi nujnih ukrepov v javnem interesu, npr. varstva življenja in zdravja ljudi, če nevarnosti ni mogoče odvrniti drugače

izredna revizija -e -e ž postopek, s katerim se ugotavlja, ali so v računovodskih izkazih posamezne postavke podcene

izredna seja -e -e ž seja, razpisana zunaj časovnega okvira rednih sej, praviloma zaradi pomembnosti obravnavanega vprašanja, npr. izredna seja državnega zbora

izredne razmere -ih *razmér* ž mn. neposredna in splošna nevarnost zaradi naravnih nesreč, vojaške grožnje, množičnega izbruha bolezni, ki ogroža normalno delovanje ali obstoj države, varnost prebivalstva

izredni dopust -ega -a m upravičena plačana ali neplačana odsotnost delavca z dela zaradi osebnih okoliščin, npr. poroke, smrti v družini, selitve

izredni in pooblaščenči veleposlanik -ega -- -ega -a m v mednarodnem pravu naziv vodje diplomatskega predstavništva najvišjega razreda

izredno pravno sredstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, s katerim se zahteva preizkus pravnomočne sodne odločbe ali pravnomočne ali dokončne upravne odločbe

izrédno priposestvovanje lastniške pravice

-ega -a -- -- s do leta 2003 priposestvanje lastniške pravice na nepremičnini, ki jo pridobi dobroverni posestnik, če ima nepremičnino v posesti vsaj 20 let
S: nêprávo priposestvovanje lastniške pravice

izrédno priposestvovanje slúžnosti

-ega -a -- s dejansko, pristno in zaznavno izvrševanje stvarne slúžnosti dvajset let, ki mu lastnik slúžeče nepremičnine ne nasprotuje
S: nêprávo priposestvovanje slúžnosti

izrédno sodišče -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih sodišče, ki je ustanovljeno v izrednih razmerah ali vzpostavljeno zunaj redne sodne strukture in lahko odloča po posebnih postopkih ter izreka posebne sankcije
S: náglo sodišče

izrédno stánje -ega -a s posebno pravno stanje zaradi izrednih razmer, ki ga razglasi pristojni državni organ, v katerem nekatere zakonodajne pristojnosti lahko preidejo na državne organe izvršilne veje oblasti in se lahko omeji izvrševanje nekaterih človekovih pravic in svoboščin

izrédno uprávljanje -ega -a s posli, ki presegajo okvire rednega upravljanja stvari, zlasti razpolaganje s celotno stvarjo in določitev načina rabe stvari

izrêk -éka m del pravovarstvene odločbe, npr. sodbe ali upravne odločbe, v katerem sodišče ali upravni organ odloči o zahtevkih strank in predmetu postopka **S:** dispozitív, ténor

izrêk obtôžbe -éka -- m sestavni del obtožnega akta, ki vsebuje opis kaznivega dejanja, ki se očita obdolžencu, pravno kvalifikacijo tega dejanja, lahko tudi predlog sankcije

izročilna pogódba -e -e ž ► pogódba o izročitvi in razdelitvi premoženja

izročitelj -a m stranka pogodbe o izročitvi in razdelitvi premoženja, ki se zaveže, da bo izročila in razdelila svoje premoženje svojim potomcem, posvojencem ter njihovim potomcem

izročítev iure crediti -tve -- -- [júre kréditi] ž izročítev zapuščine zapustnikovim upnikom namesto plačila njihovih terjatev

izročítev na dôlgo rôko -tve -- -- -- ž nadome-stna izročítev, ki se uporablja, če je stvar v posesti tretje osebe, in se šteje za opravljeno

v trenutku, ko je tretja oseba obveščena o prenosu lastniške pravice **S:** traditio longa manu

izročítev na krátko rôko -tve -- -- -- ž nadome-stna izročítev, ki se uporablja v primerih, če je pridobitelj že neposredni nelastniški posestnik stvari **S:** traditio brevi manu

izročítev -tve ž **1.** predaja premičnine drugi osebi v posest z namenom, da ta na njej pridobi lastninsko pravico **S:** tradícija, traditio **2.** v mednarodnem pravu prepustitev osebe tuji državi, praviloma zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni **S:** ekstradícija

izročítev v prodájo -tve -- -- ž izročítev, pri kateri dolžnik upniku prepusti stvar ali pravico za poplačilo njegove terjatve

izročítveni postópek -ega -pka m postopek pri prepustitvi tujca tuji državi zaradi sojenja za kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni

izsiljena izjáva -e -e ž izjava, ki je posledica uporabe sile ali grožnje s silo

izsiljena privolítev -e -tve ž privolitev, dana pod vplivom sile ali grožnje, npr. za sklenitev zakonske zveze

izsiljeno priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krívde, ki ga domnevni storilec kaznivega dejanja poda organom kazenskega postopka zaradi uporabe sile ali grožnje s silo

izsiljevánje -a s uporaba sile ali grožnje s silo z namenom, da oseba kaj izvrši, opusti ali trpi

izsiljevánje priznánja krívde -a -- -- s uporaba sile ali grožnje s silo z namenom, da se doseže priznanje krívde domnevnega storilca kaznivega dejanja

izstópní dávek -ega -vka m davek na dodano vrednost, ki ga identificirani davčni zavezanec zaračuna ali ga mora zaračunati svojim kupcem v določenem davčnem obdobju

iztêk kázni -éka -- m potek časovnega obdobja, v katerem je bila kazen v celoti prestana

iztêk róka -éka -- m potek časovnega obdobja, v katerem je mogoče opraviti neko dejanje ali pred iztekom katerega ni mogoče opraviti nekega dejanja

izterjáva -e ž skupek dejanj, s katerimi se doseže poravnava neizpolnjene obveznosti, npr. davkov, dolgov

izterjevalec -lca m v upravnem procesnem pravu ► izvršitelj (2)

izterljivost -i ž lastnost zahtevka ali terjatve, da je lahko predmet izterjave

iztožljiva obveznost -e -i ž ► civilna obveznost

iztožljivost -i ž lastnost zahtevka, da ga je mogoče uspešno uveljaviti s tožbo

iztrébljanje -a s kaznivo dejanje zoper človečnost, ki ga izvrši oseba, ki ukaže ali ustvarja neustrezne življenjske razmere z namenom uničenja prebivalstva, npr. kratenje dostopa do hrane in zdravil

izumitelj -a m fizična oseba, ki na inventivni ravni iznajde novo industrijsko uporabljivo napravo ali postopek

izumiteljska rénta -e -e ž v ekonomiji plačilo, ki ga za sodelovanje v proizvodnem procesu dobi izumiteljstvo kot proizvodni faktor

izumiteljsko právo -ega -a s ► paténtno právo

izumiteljstvo -a s v ekonomiji proizvodni faktor, ki ustvarja nove tehnološke procese, orodja ali boljše organizacijo poslovanja

izvajálec medicíne déla -lca -- m pravna ali fizična oseba, ki z dovoljenjem ministrstva, pristojnega za zdravje, v sistemu varnosti in zdravja pri delu izvaja naloge zdravstvenega varstva, npr. sodeluje pri izdelavi strokovnih podlag za izjavo o varnosti, izvaja preventivne zdravstvene preglede, sodeluje v procesu poklicne rehabilitacije S: do leta 2012 pooblaščen zdravnik delodajalca

izvajálec zdravstvenih storítev -lca -- m fizična ali pravna oseba javnega ali zasebnega prava, ki opravlja storitve v zdravstvu

izvájanje dokázov -a -- s delovanje sodišča ali upravnega organa, pri katerem z dokaznimi sredstvi ugotavlja dejansko stanje, pomembno za odločitev

izvédbeni ákt -ega -a m **1.** ► izvédbeni predpís **2.** v pravu EU nezakonodajni akt, ki ga na podlagi pooblastila v splošno zavezujočem zakonodajnem aktu EU sprejme Evropska komisija ali izjemoma Svet, kadar je to potrebno za zagotovitev enotnega izvajanja tega zakonodajnega akta S: implementacijski ákt

izvédbeni predpís -ega -a m predpís, s katerim se omogoči uresničitev nekega drugega, navadno hierarhično višjega predpisa S: izvédbeni ákt (1)

izvédbeni ukrèp -ega -épa m ukrep, ki omogoča izvajanje zakonodaje, sprejete na isti ali višji ravni, ne da bi posegal v njeno vsebino

izvédbeno pooblastílo -ega -a s pooblastilo za sprejemanje izvedbenih ukrepov

izvedéna pravíca -e -e ž **1.** pravica, pridobljena od pravnega prednika S: derivatívna pravíca **2.** stvarna pravica z izjemo lastninske pravice ali v zakonu predvidena obligacijska pravica, ki se vpisuje v zemljiško knjigo S: derivatívna pravíca

izvédena príča -e -e ž priča, ki na podlagi svojega strokovnega znanja izpoveduje o dejstvih, pomembnih za odločitev, npr. lečeči zdravnik o oškodovančevem zdravstvenem stanju S: ekspértna príča

izvedéna pridobítev pravíce -e -tve -- ž pridobitev pravice od pravnega prednika, npr. pri dedovanju S: derivatívna pridobítev pravíce

izvedéna pristójnost -e -i ž pristojnost, ki posredno izhaja iz izvirne pristojnosti

izvédenec -nca m oseba z določenim strokovnim znanjem ali opremo, ki na zahtevo sodišča ali upravnega organa pripravi izvédenski izvid in mnenje o pravno pomembnih dejstvih, kadar je za to potrebno strokovno znanje ali oprema, ki ju nima sodnik ali uradna oseba, ki vodi postopek S: ekspért

izvedéni finančni instrumènt -ega -ega -énta m v ekonomiji finančni instrument, katerega tržna vrednost je odvisna od nekega premoženja, vrednostnega papirja ali indeksa, npr. opcija, terminska pogodba

izvedéni prejémek -ega -mka m prejemek države ali samoupravne lokalne skupnosti, pridobljen na podlagi suverene oblasti od fizičnih in pravnih oseb, npr. davek, prispevek S: javni prejémek

izvedenína -e ž nagrada za delo, ki ga opravi izvedenec na zahtevo sodišča ali upravnega organa, in povračilo stroškov, ki so mu pri tem nastali S: izvédenska nagráda

izvedéno právno pravílo -ega -ega -a s pravno pravilo, izpeljano iz višjega pravnega pravila ali iz pravnega načela S: derivatívno právno pravílo

izvédenska nagráda -e -e ž ► izvedenína

izvédenski izvid in mnênje -ega -a -- -a poročilo izvedenca, ki ga sestavljata objektivni izvid o pravno pomembnih dejstvih

primera in subjektivno strokovno mnenje o ugotovljenih dejstvih

izvenknjižna pridobitev nepremičnine

-e -tve -- ž pridobitev lastninske pravice na nepremičnini brez vpisa v zemljiško knjigo, npr. pri priposestovanju

izvenknjižni prenos -ega -ôsa m prenos stvarne pravice na nepremičnini na drugo osebo brez vpisa v zemljiško knjigo

izvenknjižno priposestovanje -ega -a s

1. priposestovanje pravice na nepremičnini, ki ni vpisana v zemljiško knjigo **S:** kontratambulárno priposestovanje, zúnajknjižno priposestovanje 2. ► protiknjižno priposestovanje

izvenprávdno pobótanje -ega -a s ► materiálno-právdno pobótanje

izvensódna poravnáva -e -e ž poravnava, ki jo stranki skleneta izven sodišča kot pogodbo materialnega prava

izvensódna pripoznáva zahtévka -e -e -- ž pripozna zahtevka, ki jo dolžnik poda upniku zunaj sodnega postopka in ne more biti podlaga za izdajo sodbe na podlagi pripoznavne

izvensóдно pobótanje -ega -a s ► materiálno-právdno pobótanje

izvensóдно priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krivde, ki ga domnevni storilec kaznivega dejanja ne poda kazenskemu sodišču, pač pa drugim udeležencem kazenskega postopka, npr. policiji, državnemu tožilcu ali zagovorniku, ali drugi osebi zunaj kazenskega postopka

izvensóдно reševánje spórov -ega -a -- s ► alternatívno reševanje spórov

izvírna právica -e -e ž pravica, ki nastane na novo, neodvisno od obstoja pravnega prednika in njegovih upravičenj, npr. lastninska pravica, pridobljena s priposestovanjem **S:** originárna právica

izvírna pridobítev právice -e -tve -- ž pridobitev pravice na novo, neodvisno od obstoja pravnega prednika in njegovih upravičenj **S:** originárna pridobítev právice

izvírna pristójnost -e -i ž temeljna pristojnost državnih organov, ki je za najpomembnejše zadeve določena v ustavi, za druge pa v zakonih

izvírni dokáz -ega -áza m dokaz, ki je neposredno povezan z dejstvom, ki je predmet

dokazovanja, npr. izpovedba očividca **S:** originárni dokáz, primárni dokáz

izvírni prejéme -ega -mka m prejemek države ali samoupravne lokalne skupnosti, dosežen na podlagi gospodarske aktivnosti ali premoženjske pravice, npr. udeležbe pri dobičku družb, ki so v lasti države ali lokalne skupnosti

izvórna držáva -e -e ž država državljanstva posameznika ali stalnega prebivališča osebe brez državljanstva **S:** držáva izvóra (2)

izvóz kapitála -ôza -- m nalaganje kapitala v drugi državi v obliki vplačil deležev, posojil, investicij v gospodarska podjetja ali v obliki pomoči

izvóz -ôza m iznos unijskega blaga s carinskega območja v tretjo državo

izvózna dajátév -e -tve ž carina, ki se plača ob izvozu blaga s carinskega območja

izvózna licénca -e -e ž licenca, s katero se njenemu imetniku dovoli izvoziti proizvode, ki so predmet licenčne pogodbe

izvózni multiplikátor -ega -ja m v ekonomiji multiplikator, ki pokaže, za koliko enota izvoza spremeni ravnotežni proizvod

izvršba -e ž prisilna izvršitev dolžnikove obveznosti v sodnem ali upravnem izvršilnem postopku

izvršba na délež družbenika -e - - - - ž izvršba, ki se zaradi poplačila upnikove terjatve opravi s prepovedjo razpolaganja z dolžnikovim deležem v družbi, zaznambo sklepa v sodnem registru ter prodajo deleža in poplačilom upnika iz kupnine

izvršba na denárno terjátév -e - - - - ž izvršba, ki se zaradi poplačila upnikove terjatve opravi z rubežem dolžnikove denarne terjatve in njenim prenosom na upnika

izvršba na nêmaterializírane vrédnostne papírje -e - - - - - ž izvršba, ki se zaradi poplačila upnikove denarne terjatve opravi z vročitvijo sklepa o izvršbi klirinško depotni družbi, prepovedjo dolžniku do razpolaganja z vrednostnimi papirji ter prodajo vrednostnih papirjev in poplačilom upnika iz kupnine

izvršba na nêpremičnîne -e - - - - ž izvršba, ki se zaradi poplačila upnikove denarne terjatve opravi z zaznambo sklepa o izvršbi v zemljiški knjigi, ugotovitvijo

vrednosti nepremičnine, prodajo nepremičnine in poplačilom upnika iz kupnine
S: nepremičninska izvršba

izvršba na plačo in druge stalne prejemke

-e - - - - - ž izvršba, ki se za poplačilo upnikove denarne terjatve opravi z rubežem dela dolžnikove plače ali drugega stalnega prejemka, npr. pokojnine, in s prenosom zarubljenega dela na upnika

izvršba na podlagi verodostojne listine -e

- - - - - ž postopek, v katerem sodišče v izvršilnem postopku odloči o obstoju upnikove denarne terjatve, ki izhaja iz verodostojne listine, npr. računa, menice, čeka, in naloži dolžniku plačilo te terjatve ter hkrati za primer, če dolžnik terjatve ne bi plačal v predpisanem roku, dovoli izvršbo za njeno poplačilo

izvršba na premočnine -e - - - - ž izvršba, ki se

zaradi poplačila upnikove denarne terjatve opravi z rubežem dolžnikovih premočnin, njihovo cenitvijo in prodajo ter poplačilom upnika iz kupnine **S:** mobilni izvršba

izvršba ob intervenciji -e - - - - ž izvršba, ki se

opravi na podlagi prijave upnika in v njegovi navzočnosti

izvršba otrokovih stikov -e - - - - ž postopek za

izvršitev sodne odločbe, s katero so določeni stiki otroka s staršem, s katerim otrok ne živi, in stiki otroka z drugimi osebami

izvršba s posredno silo -e - - - - ž izvršba, pri

kateri sodišče dolžnika prisili z denarnimi kaznimi k opravi nenadomestnega dejanja ali k temu, da opusti določeno ravnanje ali da upniku dopusti določeno ravnanje

izvršba v vzpostavitvijo prejšnjega stanja

-e - - - - - ž izvršba, ki se opravi, če je zaradi dolžnikovega ravnanja, ki je v nasprotju z njegovo obveznostjo iz izvršilnega naslova, nastala sprememba, ki ni v skladu z upnikovo pravico

izvrševalec javnega pooblastila -lca - - - - m ▶

nosilec javnega pooblastila

izvrševanje kazenskih sankcij -a - - - - s

1. ravnanje, s katerim obsojenec izpolni izrečeno kazensko sankcijo 2. ravnanje državnih organov, s katerim zagotovijo, da obsojenec izpolni izrečeno kazensko sankcijo

izvrševanje otrokovih stikov -a - - - - s

izvajanje pravice do stikov s staršem, s katerim otrok ne živi, ali z drugo osebo, na

katero je osebno navezan in z njo družinsko povezan, npr. z osebnim druženjem, pisanjem sporočil, telefoniranjem

izvrševanje pravice -a - - - - s uresničevanje

pravno zavarovanega upravičenja ali interesa

izvrševanje roditeljske pravice -a - - - - s

odločanje imetnika roditeljske pravice o vsakodnevnih in bistvenih otrokovih zadevah

izvrševanje služnosti s silo -a - - - - s izvr-

ševanje služnosti proti volji lastnika, ki po zakonu ne more pripeljati do priposestvanja služnosti

izvršilna funkcija -e -e ž celota pristojnosti

izvršilne veje oblasti, ki obsega vodenje državne politike, vlaganje zakonskih predlogov in sprejemanje upravnih odločitev za tekoče izvrševanje nalog, ki jih ima država

izvršilna klavzula -e -e ž ▶ klavzula o izvr-

šljivosti (1, 2)

izvršilna listina -e -e ž ▶ izvršilni naslov

izvršilna oblast -e -i ž del državne oblasti, ki

je pristojna za izvrševanje sprejetih zakonov, zlasti s sprejemanjem podzakonskih aktov in posamičnih odločb o pravicah, obveznostih in pravnih koristih pravnih subjektov

izvršilni naslov -ega -ova m listina, v kateri je

upnikova terjatev ugotovljena kot izvršljiva in je temeljna predpostavka za dopustitev izvršbe, npr. izvršljiva sodna odločba, sodna poravnava, izvršljiva upravna odločba, izvršljivi notarski zapis **S:** izvršilna listina

izvršilni postopek -ega -pka m sodni ali

upravni postopek, v katerem pristojno sodišče ali upravni organ odloči o dovolitvi izvršbe in opravi izvršbo za izpolnitev denarne ali nederarne terjatve

izvršilni predlog -ega -oga m ▶ predlog za

izvršbo

izvršilni predpis -ega -a m podzakonski akt, ki

določa način izvrševanja hierarhično višjega akta, praviloma zakona, npr. uredba vlade, pravilnik ministrstva

izvršilni sodnik -ega -a m sodnik, ki vodi

postopek in izdaja odločbe v izvršilnem postopku

izvršilni stroški -ih stroškov m mn. stroški, ki

nastanejo med izvršilnim postopkom ali zaradi izvršilnega postopka, npr. stroški izvršitelja

izvršilno dejanje -ega -a s dejanje, ki ga opravi sodišče, davčni ali drug upravni organ, izvršitelj ali druga oseba, npr. banka, zaradi prisilne izpolnitve dolžnikove obveznosti

izvršilno právo -ega -a s pravo, ki ureja materialne predpostavke za dopustnost izvršbe, materialne pravne posledice izvršbe in izvršilni postopek

izvršilno sodišče -ega -a s sodišče, pristojno za opravo izvršbe

izvršilno sredstvo -ega -a s sredstvo za prisilno doseglo izpolnitve dolžnikove obveznosti, npr. rubež in prodaja premičnin, rubež in prenos denarne terjatve, odvzem stvari, denarna kazen **S**: sredstvo izvršbe

izvršitelj -a m **1.** oseba, ki jo imenuje minister in ki kot samostojno zasebno dejavnost opravlja neposredna dejanja izvršbe ali zavarovanja terjatev po nalogu sodišča in pod njegovim nadzorom **2.** uradna oseba pristojnega upravnega organa ali nosilec javnega pooblastila, ki izdaja izvršilne sklepe ali opravlja neposredna dejanja v izvršbi in z izvršbo povezanem zavarovanju v davčnem ali drugem upravnem izvršilnem postopku **S**: izterjevalec

izvršitelj oporoče -a -- m oseba, ki jo oporočitelj v oporoki določi, da skrbi za zapuščino in za to, da se izvrši tako, kot je določil oporočitelj

izvršitveno ravnanje -ega -a s ravnanje, s katerim se izpolnijo zakonski znaki kaznivega dejanja ali prekrška

izvršljiva odlóčba -e -e ž odlóčba, ki izpolnjuje pogoje za prisilno izvršitev obveznosti ali za izvršitev priznane pravice

izvršljivi notárski zápis -ega -ega -a m notarski zapis, v katerem dolžnik pristane na neposredno izvršljivost upnikove terjatve, ki iz njega izhaja, in na podlagi katerega je mogoče neposredno dovoliti izvršbo

izvršljivost -i ž lastnost sodne odlóčbe, upravne odlóčbe ali drugega izvršilnega naslova, ki je predpostavka za izvršbo ali uresničitev pravice

izvršni diréktor -ega -ja m član upravnega odbora družbe, ki ima v enotirnem sistemu upravljanja družbe pristojnost voditi tekoče posle družbe in pooblastilo za zastopanje družbe

izvršnica -e ž listina, ki vsebuje izvršljivo izjavo dolžnika, da bo plačal določen denarni znesek

izzvána razzálitev -e -tve ž razzálitev, povzročena z nedostojnim ali surovim ravnanjem razzáljenega, kar lahko sodišče upošteva kot olajševalno okoliščino

J

jamčeválna sánkcija -e -e ž sankcija za nepravilno izpolnitev, in sicer znižanje pogodbene cene, odstop od pogodbe, poprava stvari ali zamenjava, povrnitev škode, ki jo lahko uveljavlja upnik v primeru stvarnih napak

jamčevální rók -ega -a m rok, v katerem se mora napaka stvari pokazati, da dolžnik zanjo odgovarja, in začne teči od izročitve in prevzema stvari

jamčevální zahtévek -ega -vka m zahtev, s katerim stranka, ki je prejela nepravilno izpolnitev, uveljavlja svoja upravičenja

jamčevánje sòdedíčov -a -- s pravni institut, s katerim se porazdeli prikrajšanje enega od sodedičev ob delitvi dediščine med vse sodediče, s čimer sodediči drug drugemu jamčijo za stvarne in pravne napake, za obstoj in izterljivost terjatev

jamčevánje za napáke -a -- -- s odgovornost vsakega pogodbenika pri odplačni pogodbi za stvarne in pravne napake svoje izpolnitve

jámstveni sklád -ega skláda m **1.** premoženje, namenjeno upnikom za plačilo določene obveznosti **2.** depozit, ki ga položijo ustanovitelji podružničnih zavarovalnic iz držav, ki niso članice EU

jámstveno zavarovánje -ega -a s ► zavarovánje odgovornosti

jámstvo -a s zavarovanje izpolnitve, pri katerem se tretja oseba zaveže v določenem

času izpolniti dolžnikovo obveznost, če tega ne bi storil dolžnik sam, npr. menično jamstvo, poroštvo, bančna garancija

jámstvo del credere -a -- -- [del krédere] s prevzem strožje odgovornosti, kot je običajna za določena pravna razmerja

jámstvo kot pôrok in plačnik -a - - - - - s jamstvo, pri katerem se tretja oseba zaveže k izpolnitvi enako kot dolžnik, upnik pa lahko zahteva izpolnitev od tretje osebe, dolžnika ali obeh

jávno priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krivde, v katerem se domnevni storilec nedvoumno izjavi o vseh pomembnih dejanskih vidikih kaznivega dejanja, ki se mu očita

jávljanje na policijski postáji -a - - - - - s omejevalni ukrep, s katerim se od obdolženca zahteva, da redno prihaja na policijsko postajo, s čimer se zagotovi, da se med kazenskim postopkom ne bo skrivil, odšel neznano kam ali v tujino

jávna agencija -e -e ž pravna oseba javnega prava, ustanovljena za izvajanje določenih regulatornih in drugih upravnih nalog, npr. javna agencija za knjigo, javna agencija za varstvo konkurence

jávna césta -e -e ž državna ali občinska cesta, ki ima status javnega dobra in jo lahko vsakdo uporablja pod enakimi pogoji kot prometno površino splošnega pomena za cestni promet

jávna dájátev -e -tve ž javna denarna obveznost, npr. davek, prispevek, taksa

jávna déla -ih dél s mn. državni program aktivne politike zaposlovanja, namenjen aktiviranju brezposelnih oseb, njihovi socialni vključenosti, ohranitvi ali razvoju delovnih sposobnosti ter spodbujanju razvoja novih delovnih mest

jávna dobrína -e -e ž 1. ► javno dobro
2. v ekonomiji dobrina, pri kateri je izključitev posameznika iz potrošnje sicer možna, a nezaželena, saj so mejni stroški oskrbe dodatnega uporabnika enaki nič

jávna družba -e -e ž do leta 1993 ► družba z neomejeno odgovornostjo

jávna knjiga -e -e ž evidenca, namenjena vpisu in objavi podatkov, ki so pomembni za pravni promet, npr. zemljiška knjiga, sodni register

jávna korist -e -i ž korist širše družbene skupnosti, ki ima prednost pred koristjo posameznika in se kot takšna upošteva v pravnih postopkih, npr. pri razlastitvi

jávna listina -e -e ž listina, ki jo v predpisani obliki v mejah svoje pristojnosti izda državni organ, organ samoupravne lokalne skupnosti ali nosilec javnih pooblastil, npr. izpisek iz zemljiške knjige, vozniško dovoljenje, spričevalo

jávna nalóga -e -e ž naloga, ki je neposredno povezana z izvrševanjem oblasti ali varstvom javnega interesa, npr. sprejem izvedbenih predpisov, vodenje upravnih postopkov ali uradnih evidenc

jávna objáva -e -e ž ► javni razpis (1)

jávna oblást -e -í ž pristojnost države, občine in njenih organov ali s strani države ali občine pooblaščenih nosilcev javnih pooblastil, da v mejah zakona neodvisno od volje pravnih in fizičnih oseb kot naslovnikov oblastnih odločitev urejajo in vplivajo na družbena razmerja

jávna obljúba nagrúde -e -e ž enostranski pravni posel, ki zavezuje tistega, ki z javnim razpisom za določeno dejanje ali dosežen uspeh obljudi nagrado

jávna obravnáva -e -e ž obravnava, na kateri smejo biti navzoče polnoletne osebe in o vsebini katere se sme poročati v medijih

jávna oporóka -e -e ž oporoka, napravljena pred državnim organom ali drugim organom z javnimi pooblastili

jávna pogódba -e -e ž pogodba med javnim naročnikom in gospodarskim subjektom, s katero se ta za plačilo zaveže dobaviti blago ali izvesti gradnje ali storitve

jávna politika -e -e ž cilji in ukrepi politično-upravnih oblasti na določenem področju, kjer obstaja javni interes, npr. davčna politika, šolska politika

jávna površína -e -e ž površina, katere raba je pod enakimi pogoji namenjena za rabo vsem, npr. javna cesta, ulica, parkirišče, park

jávna priredítev -e -tve ž organizirano zbiranje oseb, praviloma dovoljeno z upravno odločbo, zaradi izvajanja kulturne, športne, zabavne, izobraževalne, verske ali druge aktivnosti tako, da je udeležba brezpogojno ali pod določenimi pogoji dovoljena vsakomur

jávna razgrnitév -e -tve ž zakonsko predpisano sodelovanje javnosti v postopku priprave občinskega prostorskega načrta, ki lahko v tem času odda tudi svoje pripombe in pobude, npr. predstavitev osnutka zazidalnega načrta, podatkov zemljiškokatastrske izmere

jávna sêja -e -e ž seja, ki jo lahko spremljajo novinarji in druga zainteresirana javnost

jávna slúžba -e -e ž gospodarska ali negospodarska dejavnost, ki v javnem interesu zagotavlja javne dobrine ali javne storitve

jávna storítev -e -tve ž storitev, ki je pod splošnimi pogoji dostopna vsakomur, praviloma kot del javne službe ali druge dejavnosti splošnega pomena

jávna upráva -e -e ž **1.** dejavnosti v javnem interesu na ravni instrumentalnega javnega upravljanja, kot so izvajanje javnih nalog, sprejem izvršilnih predpisov, odločanje v upravnem postopku, inšpekcijski nadzor, zagotavljanje izvajanja javnih služb **2.** organi državne uprave, uprave samoupravnih lokalnih skupnosti ter nosilci javnih pooblastil in izvajalcev javnih služb, ki izvajajo avtoritativne in servisne javne naloge

jávna várnost -e -i ž stanje, v katerem se s preventivnimi in represivnimi varnostnimi aktivnostmi, npr. upravnimi nujnimi ukrepi v javnem interesu, preprečujejo in razrešujejo protipravna dejanja, npr. z varovanjem življenja, premoženja, vzdrževanjem javnega reda in miru

jávne finánc -ih finánc ž mn. **1.** v ekonomiji pobiranje davkov in uporaba pobranih sredstev za proizvodnjo javnih dobrin **2.** v ekonomiji veda, ki se ukvarja z vlogo države v gospodarstvu, proučuje javne prihodke in izdatke ter njihove učinke

jávni dôlg -ega -á m v ekonomiji ► državni dôlg (1, 2)

jávni funkcionár -ega -ja m nosilec funkcije v državnem organu ali organu samoupravne lokalne skupnosti, npr. minister, župan

jávni gospodárski závod -ega -ega -óda m javni zavod, ustanovljen z javnopravnim aktom za izvajanje gospodarske javne službe ali druge gospodarske dejavnosti

jávni hólдинг -ega -a m družba, ki ima v lasti večino deležev družb, ki izvajajo gospodarske javne službe, in opravlja predvsem dejavnost ustanavljanja, financiranja in upravljanja teh družb

jávni interès -ega -éša m splošen interes širše skupnosti, ki ima prednost pred pravicami posameznika in ga je oblastni organ v pravnih postopkih, zlasti upravnih postopkih, dolžen upoštevati in zaščititi

jávni naročnik -ega -a m državni organ, organ lokalne skupnosti, pravna oseba javnega prava ali druga z zakonom določena oseba, ki je pri sklepanju javnih pogodb zavezana ravnati po pravilih o javnem naročanju in sklepanju koncesijskih pogodb

jávni natečaj -ega -a m ► javni razpis (1)

jávni pártner -ega -ja m stranka v javno-zasebnem partnerstvu, ki je oseba javnega prava

jávni prejemek -ega -mka m ► izvedeni prejemek

jávni prevóz -ega -ôza m prevoz, ki je pod enakimi pogoji dostopen vsem uporabnikom prevoznih storitev

jávni razpis -ega -a m **1.** javni poziv za sodelovanje v postopku oddaje javnega naročila **S:** javna objáva, javni natečaj **2.** v pogodbenem pravu poziv javnosti za prijavo za pridobitev posla **S:** licitácija

jávni réd -ega -a m **1.** obvezni predpisi in temeljna moralna načela določene družbene skupnosti **2.** v mednarodnem zasebnem pravu domače norme, ki jim učinki uporabe tujega prava ali priznanja tuje odločbe ne smejo nasprotovati, sicer se to pravo ne uporabi ali tuja odločba ne prizna

jávni réd in mír -ega -a -- -ú stanje neoviranega izvrševanja pravic in obveznosti na javnem kraju ali v zasebnem prostoru, katerega kršitev predstavlja temelj za ukrepe v javnem interesu za zagotovitev pravice do varnosti in dostojanstva, izvajanja pravic in dolžnosti oseb ter pooblastil upravnih in drugih organov

jávni séktor -ega -ja m organi države, samoupravnih lokalnih skupnosti in pravne osebe javnega prava ter zasebni nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb, ki izvajajo upravne naloge, javne službe in zagotavljajo druge javne storitve v družbi, ali dejavnost teh subjektov

jávni shòd -ega shóda m praviloma organizirano, lahko tudi spontano zborovanje, na katerem udeleženci javno izražajo politična in druga stališča ali prepričanja

jávni sklád -ega skláda m pravna oseba javnega prava, ki jo država ali samoupravna lokalna

skupnost ustanovi za izvajanje svoje politike na določenem področju na način, da vanjo vložijo javna sredstva, s katerimi skrbi za izvajanje te politike, npr. javni sklad za kulturo, ekološki sklad

jávni uslužbenec -ega -nca m oseba, ki sklene pogodbo o zaposlitvi za delo v javnem sektorju

jávni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki ga izda država ali lokalna skupnost

jávni závod -ega -óda m nepridobitna pravna oseba javnega prava, ki jo za izvajanje javne službe ali podobne dejavnosti ustanovi država ali samoupravna lokalna skupnost

jávno dôbro -ega -a s stvar, ki jo v skladu z njenim namenom ob enakih pogojih z zakonom določeno splošno rabo lahko uporablja vsakdo **S:** javna dobrína (2)

jávno glasovánje -ega -a s glasovanje, pri katerem volivec ustno izjavi svojo voljo pred volilnim organom

jávno naročilo -ega -a s javna pogodba, v kateri večino poslovnega tveganja prevzame javni naročnik

jávno naročilo mále vrédnosti -ega -a -- -- s javno naročilo, ki se odda po poenostavljenem postopku oddaje javnega naročila

jávno naznanilo -ega -a s naznanilo, s katerim se objavi predlog, npr. prostorskega načrta, podatki za odmero javnih dajatev, že izdan akt v konkretnem postopku ali le obvestilo o tem, in je temelj za neizpodbitno fikcijo obveščenosti ali vročitve legitimiranim osebam **S:** edíkt

jávno odpíránje ponúdb -ega -a -- s del postopka oddaje javnega naročila, v katerem se vsebina ponudb predstavi javnosti

jávno podjetje -ega -a s **1.** podjetje, organizirano v obliki kapitalске družbe, ki opravlja profitno dejavnost gospodarske javne službe **2.** podjetje, nad katerim lahko državna, regionalna ali lokalna javna oblast neposredno ali posredno izvajajo prevladujoč vpliv zaradi svojega lastništva, finančnega sodelovanja v njem ali predpisov, ki ga urejajo **3. do leta 1993** podjetje, ustanovljeno za proizvodnjo in promet določenih proizvodov in za opravljanje storitev, ki so nujen pogoj za življenje in delo občanov

jávno pooblastilo -ega -a s pooblastilo, ki ga država ali občina podeli drugemu subjektu

za izvajanje javnih nalog, npr. javni agenciji, zbornici ali koncesionarju, zaradi večje ekonomičnosti ali potrebe po politično neodvisnem in strokovno avtonomnem upravljanju

jávno právo -ega -a s pravo, ki na oblasten način ureja razmerja med posameznikom in državnimi organi, npr. ustavno javno pravo, kazensko javno pravo

jávno skladišče -ega -a s skladišče, ki ponuja javnosti storitve skladiščenja

jávno upravljanje -ega -a s upravljanje javnih zadev na politično-institucionalni in tehnično-instrumentalni ravni s ciljem učinkovitega in demokratičnega izvajanja javnih politik

jávnonaročniško pártnerstvo -ega -a s javno-zasebno partnerstvo, pri katerem oseba zasebnega prava ne nosi poslovnega tveganja

jávnoprávna pogódba -e -e ž ► uprávna pogódba

jávnoprávno razmérje -ega -a s razmerje med nosilcem oblasti in naslovnikom oblastne norme ali dejanja, temelječe na javnem interesu, npr. socialno zavarovanje, kaznovanje, opredelitev in izvajanje javnih služb

jávno-zaséбно pártnerstvo -ega -a s trajno razmerje javnega in zasebnega partnerja, sklenjeno z javno pogodbo ali z ustanovitvijo posebne pravne osebe z namenom financiranja in izvajanja gradenj ali storitev v javnem interesu

jemálec licénce -lca -- m oseba, ki je upravičena do izkoriščanja licencirane pravice **S:** pridobitelj licénce

jemánje podkupníne -a -- m kaznivo dejanje, ki ga izvrši uradna oseba ali javni uslužbenec, ki zahteva ali sprejme premoženjsko ali nepremoženjsko korist za izvršitev nezakonitega dejanja ali dejanja, ki bi ga tudi sicer moral izvršiti

jézdénje na menici -a --- s izdajanje menic, ki niso krite s temeljnim poslom in jih diskontirajo finančne ustanove

jêzik brez ozémlja -lka -- -- m jezik, ki ga tradicionalno uporablja določena skupnost, ni pa ga mogoče povezati z določenim državnim ozemljem

jêzik postôpka -lka -- m **1.** jezik, v katerem se vodi določen sodni ali upravni postopek **2.** v pravu EU jezik, v katerem se vodi postopek pred Sodiščem EU in se uporablja za pisne

vloge in ustne navedbe ter v katerem so izdane verodostojne različice sodb in drugih besedil v postopku

jezikovna razlaga -e -e ž razlaga, ki pri določanju pomena pravne določbe izhaja iz jezikovnih pravil **S:** gramatična razlaga, gramatikálna razlaga, slóvnična razlaga

jezikovni pridžek -ega -žka m v pravu EU pridžek države članice EU v postopku sprejemanja pravnega akta EU zaradi neobstoja pomembnih dokumentov v njenem uradnem jeziku ali zaradi pomembne jezikovne pomanjkljivosti besedila akta v tem uradnem jeziku

joint venture pogodba -- -- -e [džójnt vênčer] ž pogodba dveh ali več oseb o skupnem nastopu na trgu

judikát -a m ► sôdba (1, 2, 3, 4)

judikátna terjátev -e -tve ž terjatev, ki je priznana s pravno močno sodno odločbo

judikatúra -e ž ► sódna práksa (2)

jurisdíkcija -e ž pristojnost države, da izvršuje oblast nad osebami ali nad določenim ozemljem

jurisprudénca -e ž ► pravoznáanstvo

juríst -a m ► právník

K

K

k. d. d. -ja [kadedé] m okrajš. ► komandítna délniška drúžba

kabotáža -e ž **1.** prevoz potnikov ali blaga med kraji v Republiki Sloveniji, ki ga opravi tuji prevoznik **2.** prevoz potnikov ali blaga med kraji v drugi državi, ki ga opravi domači prevoznik

kádrovska evidénca -e -e ž evidenca osebnih podatkov zaposlenih pri delodajalcu, ki se vzpostavi za vodenje postopkov zaposlovanja, usposabljanja zaposlenih

ter uresničevanja njihovih pravic in obveznosti pri delu

kádrovska politika -e -e ž dejavnost, ki zagotavlja razvoj in uporabo človekovih zmožnosti za doseganje poslovnih ciljev in usmerja zaposlovanje, usposabljanje, osebnostni razvoj, motiviranje, plačevanje in usklajevanje pravic in obveznosti zaposlenih pri delu

kádrovska sposobnost -e -i ž v javnem naročanju sposobnost za izpolnjevanje pogojev kadrovske narave

kádrovska štípéndija -e -e ž štípendija, ki jo dijaku ali študentu dodeli delodajalec, da mu pomaga pridobiti ustrezen poklic ali strokovno izobrazbo in zagotoviti zaposlitev

kádrovski načrt -ega -a m načrt, ki prikazuje dejansko stanje zaposlenosti v organu ali osebi javnega sektorja in določa s proračunom usklajeno ciljno stanje zaposlenosti

kaducítéta -e ž pravica države, da prevzame zapuščino, če ni dediča, če se ji ta odpove ali ne deduje zaradi kateregakoli drugega razloga

kakôvost po stándardu -i -- -- ž klavzula v pogodbi, ki določa, da mora dobavljeno blago ustrezati standardu, ki je predpisan

kakôvost po vzórcu -i -- -- ž klavzula v pogodbi, ki določa, da mora dobavljeno blago ustrezati predstavljenemu vzorcu

kakôvostni pregléd -ega -éda m pregled, s katerim se ugotavlja, ali je dobavljeno blago ali izvedena storitev ustrezne kakovosti

kalkulácijska zmóta -e -e ž zmota v izračunu podatkov, glede katerih stranki nista v zmoti

kálo -a m izguba ali uničenje blaga, ki nastane zaradi sušenja, krčenja, izhlapevanja in usedanja ter se kaže kot manjša teža, obseg ali površina materiala pri skladiščenju in transportu

kampánja -e ž oglaševalske vsebine in druge oblike prepričevanja, s katerimi se želi vplivati na odločanje volivcev pri glasovanju na volitvah ali referendumu

kandidácijski postópek -ega -pka m postopek, s katerim se določajo kandidati za opravljanje določene funkcije

kandidát -a m oseba, ki kandidira v postopku volitev in imenovanj

kandidátna lista -e -e ž seznam kandidatov, ki nastopajo na volitvah **S:** volilna lista, volilni seznam

kandidiranje -a s določanje kandidatov, ki nastopajo na volitvah in pri imenovanjih

kánonsko právo -ega -a s pravo, ki ureja notranjo organizacijo Katoliške cerkve **S:** cerkvéno právo

kapciózno vprašanje -ega -a s vprašanje, ki izhaja iz neresnične predpostavke, da je zaslišanec nekaj priznal

kapítal -a m **1.** sredstva, ki jih ima posameznik ali podjetje **2.** sredstva, ki so na razpolago za investiranje **3.** trajen vir financiranja, ki ga v podjetje vložijo lastniki ali nastane iz dobička, zadržanega v podjetju

kapitalizácija -e ž **1.** izračun vrednosti kapitala na osnovi njegovega donosa **2.** v zavarovalništvu ohranitev življenjskega zavarovanja kljub prekinitvi pogodbe, če je vplačana vsaj triletna premija

kapitalizirana rénta -e -e ž renta, ki je izplačana v enkratnem znesku

kapitalizirane obrésti -ih obrésti ž mn. v ekonomiji neplačane obresti, ki se prištejejo glavnici

kapitalizirani znések -ega -ska m znesek premije pri življenjskem zavarovanju, če je vplačana vsaj triletna premija

kapítalni kóličník -ega -a m v ekonomiji razmerje med kapitalom in proizvodom, ki ga ta kapital proizvede v določenem obdobju

kapitálska družba -e -e ž gospodarska družba, pri kateri družbeniki za obveznosti družbe odgovarjajo le z vloženi sredstvi, ne pa z vsem svojim premoženjem, npr. delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo, komanditna delniška družba **S:** kapitálska gospodárska družba

kapitálska gospodárska družba -e -e -e ž ▶ kapitálska družba

kapitálska nalóžba -e -e ž vlaganje kapitala v deleže gospodarskih družb

kapitálska rezérva -e -e ž obveznosti do virov sredstev, ki jih družba zagotovi z dodatnim premoženjem

kapitálska ustréznost -e -i ž stanje, ko gospodarska družba ali druga pravna oseba razpolaga z zadostnim premoženjem za zagotavljanje dolgoročne plačilne sposobnosti

kapitálska večina -e -e ž delež posameznega delničarja ali družbenika v družbi, ki v osnovnem kapitalu presega 50 odstotkov

kapitálski délež -ega -a m premoženjski vložek posameznika, ki je lahko družbenik ali delničar, v kapitálsko družbo **S:** kapitálski vlóžek

kapitálski dobiček -ega -čka m dobiček, ki se ustvari ob prodaji vrednostnega papirja, če se s prodajo ustvari pozitivna razlika med nakupom in prodajo

kapitálski tróg -ega -a m v ekonomiji del finančnega trga, na katerem se trguje z dolgoročnimi finančnimi instrumenti, npr. obveznicami, delnicami **S:** tróg kapitála

kapitálski vlóžek -ega -žka m ▶ kapitálski délež

kapitálsko kritje -ega -a s v ekonomiji kapital, ki je v gospodarski družbi, običajno banki, namenjen za kritje izgub zaradi realizacije različnih vrst tveganj

kapitálsko nadoméstno posojilo -ega -ega -a s posojilo družbenika družbi namesto vplačila zaradi povečanja osnovnega kapitala, ki se šteje kot vplačilo v osnovni kapital

kapitálsko zavaróvanje -ega -a s poroštvo družbenika družbi za obveznosti družbe do tretjih oseb, ki se šteje kot kapitálsko nadoméstno posojilo

kapitulácija -e ž **1.** v mednarodnem pravu pogodba, s katero se oborožene sile ali nekatere oborožene enote zavežejo prenehati vojaške operacije in se predajo **2.** v mednarodnem pravu dokončno prenehanje izvajanja sovražnosti, pri čemer narod preide pod oblast zmagovalca

karakterístična izpolnitev -e -tve ž v mednarodnem zasebnem pravu izpolnitev, značilna za posamezno pogodbo, npr. izročitev stvari pri prodajni pogodbi

karanténa -e ž ukrep, namenjen varovanju javnega zdravja, s katerim se omeji svobodno gibanje in določi obvezne zdravstvene preglede zdravim osebam, ki so bile ali se sumi, da so bile v stiku z osebo, ki je zbolela za nevarno nalezljivo boleznijo v času njene kužnosti

kárđiopolmonálna smrt -e -i ž v medicinskem pravu smrt, ki jo ugotavlja zdravnik po običajnem postopku na kraju smrti, ko ugotovi, da je pacientu prenehalo biti srce in je prenehal dihati

K

kárgo zavarovánje -- -a s pogodbeno zavarovanje blaga, ki krije škodo, ki na blagu nastane med prevozom, npr. poškodbo, uničenje, izgubo

kariérni konzulárni funkcionár -ega -ega -ja m v mednarodnem pravu oseba, ki poklicno opravlja konzularne funkcije in je v rednem delovnem razmerju z ministrstvom za zunanje zadeve

kariérni systém -ega -a m sistem zaposlitve in napredovanja javnih uslužbencev, v katerem se javni uslužbenec praviloma zaposli na nižjih zaposlitvenih stopnjah in mu je omogočeno napredovanje skladno s strokovno usposobljenostjo in delovnimi dosežki

kartél -a m **1.** usklajevanje najmanj dveh podjetij o ceni ali o drugih tržnih parametrih, ki se lahko izpolnjuje z omejevalnim sporazumom, usklajenim ravnanjem ali s sklepom združenja podjetij **2.** skupina podjetij, ki se uskladi o ceni ali o drugih tržnih parametrih **3.** v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se vojskojоче se strani dogovorijo o izmenjavi vojnih ujetnikov

kartélna céna -e -e ž cena, dogovorjena med podjetji, ki proizvajajo enak ali podoben izdelek

kartélni sporazúm -ega -a m sporazum, s katerim konkurenta omejeta tržno konkurenco

kartélno podjéjte -ega -a s podjetje, ki je udeleženo v vsaj enem kartelu

kártica zdravstvenega zavarovánja -e -e ž javna listina, s katero imetnik dokazuje, da je zdravstveno zavarovan, in uveljavlja pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja

kása ček -- -a m ▶ plačilni ček

kasácija -e ž **1.** razveljavitev odločbe s strani sodišča višje stopnje **2.** v nekaterih pravnih sistemih pravno sredstvo, vloženo na vrhovno sodišče, na podlagi katerega mora vrhovno sodišče izpodbijano sodbo zaradi napačne uporabe prava razveljaviti

kasacijski uprávni spòr -ega -ega spòra m upravni spor, v katerem sodišče odpravi izpodbijani upravni akt in vrne zadevo v novo odločanje upravnemu organu skupaj z napotili glede razlage materialnega prava in vodenja novega upravnega postopka

kasacijsko sodišče -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih vrhovno sodišče, ki lahko pri odločanju o pravnem sredstvu odločitev nižjega sodišča razveljavi, ne more pa je spremeniti

kasatórična klávzula -e -e ž klavzula, ki določa, da se pogodba razdre, če ni izpolnjena do določenega trenutka

kasatórično pooblastílo -ega -a s pooblastilo organu, ki odloča o pravnem sredstvu, da izpodbijano odločbo razveljavi

kasatórično právno srédstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, ki organ višje stopnje pooblašča, da izpodbijano odločbo razveljavi

kaskádna odgovórnost -e -i ž do leta 2008 kazenska odgovornost odgovornega urednika sredstva javnega obveščanja, če je avtor informacije, ki predstavlja kaznivo dejanje zoper čast in dobro ime, neznan ali je bila informacija objavljena brez avtorjeve privolitve

kásko zavarovánje -- -a s pogodbeno zavarovanje za škodo, ki jo utрпи zavarovanec na svojem motornem vozilu

katalóg -a m obvestilo javnosti o blagu ali storitvah in njihovih prodajnih pogojih

katalóško kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje iz zakonsko določenega seznama kaznivih dejanj, za katera se lahko uporabijo posamezni procesni ukrepi ali dejanja, npr. prikriti preiskovalni ukrepi

katáster gospodárske javné infrastrukúre -tra - - - - m nepremičninska evidenca, v kateri se evidentirajo objekti gospodarske javne infrastrukture, npr. prometne infrastrukture, energetske infrastrukture, infrastrukture za gospodarjenje z drugimi vrstami naravnega bogastva ali varstva okolja

katáster stávb -tra - - m uradna evidenca stavb, stanovanj in nestanovanjskih delov večstanovanjskih stavb na določenem območju

katástrska méja -e -e ž meja med parcelama različnih lastnikov, ki je razvidna iz katastrskega načrta

katástrska óbčina -e -e ž prostorska enota državnega teritorija, evidentirana v zemljiškem katastru z namenom vodenja podatkov o zemljiščih

katástrski dohódek -ega -dka m pavšalna ocena mogočega tržnega neto dohodka

od dejavnosti kmetijstva in gozdarstva na kmetijskih in gozdnih zemljiščih, ki bi ga bilo mogoče doseči s povprečno krajevno običajno vrsto in ravno pridelave na kmetijskih in gozdnih zemljiščih

katástrski načrt -ega -a m načrt, ki vsebuje podatke o obliki parcele, njeni velikosti, vrsti rabe parcele in parcelno številko **S**: mápna kópija

kategorija invalidnosti -e -- ž razvrstitev delovnih invalidov glede na njihovo stopnjo invalidnosti, od katere je odvisna pridobitev določenih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja

I. kategorija invalidnosti *prve* -e -- ž kategorija invalidnosti, ki jo ugotovi posebna komisija zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, če zavarovanec ni več zmožen opravljati organiziranega pridobitnega dela ali ni zmožen opravljati svojega poklica in nima več preostale delovne zmožnosti

II. kategorija invalidnosti *drúge* -e -- ž kategorija invalidnosti, ki jo ugotovi posebna komisija zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, če je zavarovančeva delovna zmožnost za svoj poklic zmanjšana za 50 odstotkov ali več

III. kategorija invalidnosti *tretje* -e -- ž kategorija invalidnosti, ki jo ugotovi posebna komisija zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, če zavarovanec ni več zmožen za delo s polnim delovnim časom, lahko pa opravlja določeno delo s krajšim delovnim časom od polnega, najmanj štiri ure dnevno, ali če je zavarovančeva delovna zmožnost za svoj poklic zmanjšana za manj kot 50 odstotkov ali če zavarovanec še lahko dela v svojem poklicu s polnim delovnim časom, vendar ni zmožen za delo na svojem delovnem mestu

kávcija -e ž ► vársčina (1, 2)

kávcijsko zavarovánje -ega -a s pogodbeno zavarovanje, s katerim se zavarovalnica obveže, da bo izpolnila bodočo obveznost

kávza -e ž namen obveznosti, ki je strankama skupen in zaradi katerega skleneta pravni posel **S**: podlága

kavzálna obvéznost -e -i ž obveznost, katere veljavnost je odvisna od kavze, zaradi česar ni veljavna, če kavze ni ali je kavza nedopustna

kavzálna tradícija -e -e ž realno dejanje izročitve premičnine, s katerim se veljavno prenese

lastninska pravica na premičnini, samo če obstaja veljavni zavezovalni pravni posel

kavzálna zvéza -e -e ž ► vzróčna zvéza

kavzálni néksus -ega -a m ► vzróčna zvéza

kavzálni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, katerega veljavnost je odvisna od kavze, zaradi česar ni veljaven, če kavze ni ali je kavza nedopustna

kavzálni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, pri katerem je obstoj pravice iz papirja odvisen od veljavnosti temeljnega razmerja

kavzálno razmérje -ega -a s razmerje med strankama pogodbe, ki obstaja na podlagi kavze

kazálec -lca m v ekonomiji številčni podatek, ki kaže stanje ali nakazuje spremembo kakega gospodarskega pojava **S**: indikátor

kázen odvzéma prostósti -zni --- ž ► prostó-stna kázen

kázen zapóra -zni -- ž kazen, s katero se storilcu kaznivega dejanja omeji prostost tako, da mora določen čas prebivati v zavodu za prestajanje kazni **S**: zapórna kázen

kázen -zni ž kazenska sankcija, ki se izreče krivemu storilcu kaznivega dejanja glede na težo dejanja in odgovornost, npr. denarna kazen, zapor

kázenska evidénca -e -e ž uradna evidenca oseb pri ministrstvu za pravosodje, obsojenih za kazniva dejanja

kázenska obtóžba -e -e ž zahtevek upravičenega tožilca, naj sodišče zoper določeno osebo zaradi izvršitve kaznivega dejanja opravi glavno obravnavo in jo spozna za krivo

kázenska odgovórnost -e -i ž odgovornost za izvršitev kaznivega dejanja, ki temelji na krivdnem načelu

kázenska ovádba -e -e ž naznanitev kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, državnemu tožilcu ali drugemu pristojnemu državnemu organu **S**: denunciacija

kázenska ovádba zoper neznámega storilca -e -e --- ž kazenska ovadba, v kateri ovaditelj navede okoliščine domnevnega kaznivega dejanja, ne pa tudi domnevnega storilca

kázenska ovádba zoper známega storilca -e -e --- ž kazenskega ovadba, v kateri ovaditelj navede okoliščine domnevnega kaznivega dejanja in domnevnega storilca

K

kázenska preiskáva -e -e ž 1. ► sódna preiskáva 2. preiskovanje suma kaznivega dejanja

kázenska represija -e -e ž ► kázenskoprávna represija

kázenska sánkcija -e -e ž pravna sankcija zoper storilca kaznivega dejanja, ki jo izreče sodišče v kazenskem postopku, npr. kazen, varnostni ukrep, vzgojni ukrep

kázenska zadéva -e -e ž zadeva, o kateri odloča sodišče v kazenskem postopku

kázenska zakonodája -e -e ž kazenski zakonik, ki določa pogoje za kaznivost storilcev in opredeljuje posamična kazniva dejanja

kázenske tóčke -ih tóčk ž mn. stranska sankcija za storilca prekrška zoper varnost cestnega prometa, ki ima opominjalno naravo, dokler seštevek točk ne doseže določenega števila, pri katerem se izreče prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja

K kázenski postópek -ega -pka m postopek v primeru suma kaznivega dejanja, s katerim se ugotovi, ali je bilo storjeno kaznivo dejanje, kdo je storilec kaznivega dejanja, ali naj se mu izreče kazenska sankcija, in je sestavljen iz procesnih dejanj organov postopka in drugih udeležencev S: kázenski procés

kázenski pregòn -ega -ôna m dejavnost upravičenega tožilca z namenom, da doseže uvedbo kazenskega postopka pred sodiščem in njegovo odločitev

kázenski pregòn na prêdlog -ega -ôna -- -- m kazenski pregon, ki se sme začeti in voditi le, če je oškodovanec podal predlog za pregon

kázenski pregòn na zaséбно tóžbo -ega -ôna -- -- -- m kazenski pregon, ki se začne na zahtevo zasebnega tožilca

kázenski pregòn po urádni dolžnosti -ega -ôna -- -- -- m kazenski pregon, o katerem odloča državni tožilec, praviloma neodvisno od volje žrtve kaznivega dejanja

kázenski procés -ega -a m ► kázenski postópek

kázenski sodník -ega -a m sodnik, ki opravlja sodniško funkcijo v kazenskem postopku

kázenski spis -ega -a m spis, ki se nanaša na kazensko zadevo

kázensko formálno právo -ega -ega -a s pravo, ki ureja organizacijo kazenskega pravosodja, kazenski postopek in izvršitev odločb, sprejetih v kazenskih postopkih

kázensko materiálno právo -ega -ega -a s pravo, ki določa, katera dejanja so kazniva, katere sankcije se lahko izrečejo storilcem kaznivih dejanj in pogoje za njihovo izrekanje

kázensko právo -ega -a s pravo, ki določa, katera dejanja so kazniva, katere sankcije se lahko izrečejo storilcem kaznivih dejanj, pogoje za njihovo izrekanje in postopek obravnavanja storilcev kaznivih dejanj

kázensko procésno právo -ega -ega -a s pravo, ki posredno ali neposredno ureja vprašanja kazenskega postopka

kázensko sodišče -ega -a s sodišče, ki ugotavlja kazensko odgovornost in izreka kazenske sankcije

kázenskoprávna dobrína -e -e ž vrednota, institucija ali stanje, zavarovano s pravili kazenskega prava

kázenskoprávna judikatúra -e -e ž celota odločb, ki jih sodišča sprejmejo pri obravnavanju posamičnih kaznivih dejanj

kázenskoprávna nórma -e -e ž ► kázensko-právno pravilo

kázenskoprávna represija -e -e ž uporaba prisilnih ukrepov za preprečevanje in kaznovanje dejanj, ki so določena kot kazniva S: kázenska represija

kázenskoprávna znánost -e -i ž znanost, ki preučuje kazniva dejanja, njihove oblike in vrste, storilce kaznivih dejanj, njihovo kazensko odgovornost in kazenske sankcije

kázenskoprávno pravílo -ega -a s pravno pravilo, ki vsebuje opis kaznivega dejanja in sankcijo zanj S: kázenskoprávna nórma

kaznivo dejánje -ega -a s protipravno dejanje, nevarno za pravne vrednote, za katero znake in kazen določa zakon

kaznivo dejánje, izvršêno iz koristoljubnosti -ega -a -ega --- s kaznivo dejanje, ki ga storilec izvrši zato, da bi si z njim povečal premoženje ali odvrnil nevarnost, da se mu premoženje zmanjša

kaznivo dejánje, izvršêno na razdáljo -ega -a -ega -- -- s kaznivo dejanje, pri katerem storilec deluje na enem kraju, posledica njegovega ravnanja pa nastane na drugem kraju

kaznivo dejánje, kvalificirano s hújšo poslédico -ega -a -ega -- -- s kaznivo dejanje, pri katerem je nastala posledica

hujša, kot je bila v storilčevem naklepu, npr. huda telesna poškodba s posledico smrti

kaznivo dejanje ogróžanja -ega -a -- s ► ogro-
zítveno kaznivo dejanje

**kaznivo dejanje, pregonljivo na zaséбно
tóžbo** -ega -a -ega --- s kaznivo dejanje,
za katero se vodi kazenski postopek pod
pogojem, da oškodovanec vloží tožbo

**kaznivo dejanje, pregonljivo po urádni
dolžnosti** -ega -a -ega --- s kaznivo
dejanje, za katero se vodi kazenski postopek
na zahtevo državnega tožilca, ne glede na
voljo oškodovanca

kaznivo dejanje stánja -ega -a -- s kaznivo
dejanje, s katerim storilec povzročí nastanek
protipravnega stanja, npr. dvojna zakonska
zveza

kaznivo dejanje z mednárodnim eleméntom
-ega -a --- s dejanje, ki je kot kaznivo
opredeljeno v domači zakonodaji in je
izvršeno v tujini

kaznivo dejanje zoper část in dóbro imé
-ega -a --- s kaznivo dejanje, s katerim
storilec škodi ugledu druge osebe ali jo
čústveno prizadene, npr. razžalitev

kaznivo dejanje zoper človečnost -ega -a
--- s kaznivo dejanje, ki vključuje množične
kršitve zoper varnost in življenje civilnega
prebivalstva, npr. genocid, terorizem
S: hudodelstvo zoper človečnost

kaznivo dejanje zoper jávni réd in mír
-ega -a --- s kaznivo dejanje, ki pri
posamezniku ali v javnosti povzroča strah,
vznemirjenje, ogroža ali poškoduje različne
dobrene splošnega pomena, npr. nasilništvo,
hudodelsko združevanje, skrunitev groba,
prepovedano prehajanje meje

kaznivo dejanje zoper spólno nédotakljivost
-ega -a --- s kaznivo dejanje, ki vsebuje
ravnjanja, s katerimi storilec krší pravico, da
vsak sam odloča o svoji spolni dejavnosti,
npr. posilstvo, spolno nasilje S: spólno
kaznivo dejanje

kaznivo dejanje zoper življénje in teló -ega
-a --- s kaznivo dejanje, s katerim se
povzročí smrt, telesna poškodba ali ogrozi
varnost posameznika, npr. umor, zapustitev
slabotne osebe, napeljevanje k samomoru
S: kórvni delíkt

kaznivo ravnánje -ega -a s protipravno
ravnanje, ki je nevarno za pravne vrednote

in ima znake kaznivega dejanja ali
prekrška

kaznoválna polítika -e -e ž celota ukrepov za
zmanjšanje kriminalitete, s poudarkom na
vlogi kaznovanja

kaznovální nálog -ega -a m nalog, ki ga pod
določenimi pogoji s sodbo izda kazensko
sodišče, s katerim ugotovi predlogu državnega
tožilca, naj se brez glavne obravnave obdol-
ženec spozna za krivega kaznivega dejanja
in se mu izreče kazenska sankcija ali drug z
zakonom določen ukrep

kaznoválno právo -ega -a s pravo, ki določa,
katera dejanja so kazniva dejanja in prekrški,
katera kazenske sankcije se lahko izrečejo
storilcem kaznivih dejanj, pogoje za njihovo
izrekanje in postopek obravnavanja storilcev
kaznivih dejanj in prekrškov

kazuální pogój -ega -ója m pogoj, katerega
uresničitev ni odvisna od volje stranke

kazuístiční predpís -ega -a m predpis, ki ureja
družbena razmerja pretirano podrobno in
nesistematično

kazuístika -e ž **1.** odločanje, ki ne temelji na
enotnem pravilu, temveč se spreminja od
primera do primera **2.** celota sodnih in
upravnih odločitev

kibernétski kriminál -ega -a m kazniva
dejanja, izvršena s sodobno informacijsko
ali telekomunikacijsko tehnologijo na
svetovnem spletu ali drugem omrežju

kilometrína -e ž povračilo stroškov prevoza
na delo, z dela ali na službenem potovanju
glede na prevožene kilometre

klásična hipotéka -e -e ž ► navádna hipotéka

klávozula brez obvéznosti -e --- ž ► klávozula
brez regrésa

klávozula brez protésta -e --- ž menična klav-
zula, ki določa, da ob odklonitvi akcepta me-
nice ali plačila menice te ni treba protestirati

klávozula brez regrésa -e --- ž menična
klavzula, s katero se izključí odgovornost za
plačilo menice ali akcept menice S: klávozula
brez obvéznosti

klávozula del credere -e --- [del krédere] ž
klavzula v gospodarski pogodbi, s katero ena
pogodbena stranka prevzame obveznost, da
bo sopogodbenu izpolnila obveznost tretje
osebe, če tretja oseba te obveznosti ne bo
izpolnila

K

klávzula -e ž določba v pogodbi ali pravnem aktu, ki v skrajšani obliki in vsebinsko zaokroženo določa neko pravno posledico, npr. drsna lestvica, indeksna klávzula, valutna klávzula

klávzula fleksibilnosti -e -- ž klávzula v pogodbi ali drugem pravnem aktu, ki omogoča učinkovanje akta na področjih, ki niso izrecno urejena v drugih določbah akta

klávzula hardship ICC -e --- [hártšip ajsisi] ž klávzula Mednarodne trgovinske zbornice, ki določa pravice in obveznosti strank za primer spremenjenih okoliščin in oteženosti izpolnitve

klávzula najvéčjih ugódnosti -e --- ž v mednarodnem pravu klávzula v mednarodni pogodbi, po kateri ena država priznava drugi državi pogodbenici najmanj take ugódnosti, kot jih priznava katerikoli tretji državi, s katero ima najugodnejši trgovinski režim

klávzula o izvršljivosti -e --- ž **1.** sestavni del izreka sodne ali upravne odločbe ali drugega posamičnega pravnega akta, iz katerega izhaja, da je mogoče akt prisilno izvršiti **S:** izpolnitveno povélje, izvršilna klávzula **2.** določba zakona, ki pooblašča upravni organ, da v okviru svojih pristojnosti izda enega ali več predpisov za izvrševanje tega zakona **S:** izrécno zakónsko pooblastilo, izvršilna klávzula

klávzula o nêprenosljivosti -e --- ž klávzula, po kateri se obveznost iz vrednostnega papirja plača le določeni osebi, zato vrednostni papir ni prenosljiv z indosamentom na drugo osebo **S:** klávzula rékta

klávzula o preglédu -e -- -- ž klávzula v mednarodni pogodbi ali drugem, praviloma mednarodnem aktu, ki rešitev določenega vprašanja odlaga do kasnejšega dogovora **S:** klávzula rendez-vous

klávzula o priznávanju najvéčjih carinskih ugódnosti -e --- -- -- -- ž ► načélo najvéčjih trgovinskih ugódnosti

klávzula o višji sili -e --- -- -- ž zakonska ali pogodbená pravila o primerih, ko oseba ne odgovarja za izpolnitev zakonske ali pogodbene obveznosti, če ji to prepreči dejstvo, ki se šteje kot višja sila

klávzula o vzajémnosti -e --- -- -- ž v mednarodnem pravu določba v mednarodni pogodbi, ki od pogodbenih strank zahteva priznavanje enakega obsega pravic ali ugódnosti v

njihovih medsebojnih odnosih **S:** pridržek vzajémnosti

klávzula rékta -e -- ž ► klávzula o nêprenosljivosti

klávzula rendez-vous -e -- [randevú] ž ► klávzula o preglédu

klávzula skúpaj dogovorjêna céna -e --- -- ž klávzula v gradbeni pogodbi, ki določa, da manjkajoča in presežna dela ne vplivajo na ceno, razen stroškov za nujna nepredvidena dela

klávzula vídeno-kúpljeno -e -- ž klávzula v prodajni pogodbi, s katero stranki omejita ali izključita prodajalčevo odgovornost za stvarne napake in ni dovoljena v pogodbi med podjetjem in potrošnikom

klávzule Incoterms klávzul -- [ínkotermis] ž mn. (ANG. *international commercial terms*) zbirka gospodarskoprometnih klavzul Mednarodne trgovinske zbornice o prehodu nevarnosti in razporeditvi stroškov med prodajalcem in kupcem glede dobave blaga **S:** pravíla Incoterms, prevózne klávzule

klétna meníca -e -e ž menica, ki se trasira na izmišljeno osebo ali osebo brez premoženja

klíring -a m postopek, ki poteka pred poravnavo terjatev in obsega prenos, usklajevanje in potrjevanje nalogov za prenos terjatev in po potrebi pobotanje terjatev ter vzpostavitev končnih pozicij za poravnavo

klírinška organizácija -e -e ž banka ali druga organizacija, prek katere se opravljajo plačila ali obračuni

klírinški račún -ega -a m račun, prek katerega poteka medsebojno pobotanje terjatev in dolgov v mednarodnem plačilnem prometu

klírinško depótna družba -- -e -e ž družba, ki opravlja posle zbirne hrambe vrednostnih papirjev, ugotavljanja in izpolnjevanja obveznosti iz poslov z vrednostnimi papirji ter vodenja centralnega registra imetnikov nematerializiranih vrednostnih papirjev

kljúč v róke -a --- m ► céna na kljúč

kmèt kméta m fizična oseba s posebnim statusom ali njen družinski član, ki je usposobljena za opravljanje kmetijske dejavnosti, iz katere pridobiva dobršen del svojega dohodka

kmetija -e ž kmetijsko gospodarstvo, v katerem se nosilec, njegovi družinski člani ter zaposleni ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo

kmetijsko zemljišče -ega -a s zemljišče, primerno za kmetijsko pridelavo, ali zemljišče, ki je sicer določeno za nekmetsko rabo, vendar glede na dejansko rabo uvrščeno npr. med njive, vrtove

knjigovódska vrédnost délnice -e -i -- ž vrednost delnice, ki se izračuna na podlagi podatkov iz bilance stanja delniške družbe kot razmerje med lastniškim kapitalom in številom izdanih delnic delniške družbe
S: knjízna vrédnost délnice

knjízba -e ž ► knjíženje

knjíženje -a s zapis poslovnih dogodkov, katerih posledica je sprememba sredstev, obveznosti do virov sredstev, stroškov ali prihodkov, v poslovno knjigo S: knjízba

knjízna vrédnost délnice -e -i -- ž ► knjigovódska vrédnost délnice

knjížni naslédnik -ega -a m oseba, v korist katere učinkuje listina, ki je podlaga za vpis v zemljiško knjigo

knjížni prédnik -ega -a m oseba, proti kateri učinkuje listina, ki je podlaga za vpis v zemljiško knjigo, in je v zemljiški knjigi vpisana kot imetnik pravice, na katero se vpis nanaša

knjížni prenòs -ega -òsa m prenos pravice na nepremičnini z vpisom v zemljiško knjigo

knjížni vpís -ega -a m vpis pravic, pravnih dejstev ali drugih podatkov v zemljiško knjigo

knjížni vrstni réd -ega -ega -a m vrstni red pridobitve pravice, ki se vpisuje v zemljiško knjigo in se določi po trenutku, od katerega začne učinkovati vpis te pravice

knjížno príposestovánje -ega -a s príposestovanje, pri katerem je príposestovalec vpisan kot lastnik nepremičnine v zemljiški knjigi, vendar ne pridobi lastninske pravice, npr. zaradi napak pravnega posla, zaradi kasnejše razveljavitve sodne odločbe
S: praescriptio secundum tabulas, tabulárno príposestovánje

know-how -- [nòuháu] (ANG.) znanje in vedenje o tehnologiji proizvodnje določenega proizvoda ali opravljanja storitve skupaj z ustrežno tehnično dokumentacijo, ki se varuje kot poslovna skrivnost

know-how pogódba -- -e [nòuháu] ž ► pogódba o prenòsu know-howa

koalícija -e ž **1.** začasna povezava političnih strank zaradi sestave skupne vlade ali zaradi podpore vladi **2.** v mednarodnem pravu zveza več držav zaradi sodelovanja v vojni ali vojaški operaciji

koalicijska svobóda -e -e ž ► sindikálna svobóda

koalicijska vláda -e -e ž vlada, ki jo sestavlja več strank

koalicijski poslánec -ega -nca m poslanec poslanske skupine, ki podpira vladno koalicio

kódeks -a m sistematiziran zapis ustaljenih načel ali pravil, navadno določene poklicne skupine ali stroke, npr. kodeks odvetniške etike

kodicíl -a m v nekaterih pravnih sistemih izjava poslednje volje, s katero zapustnik ne določi dediča

kodicílna klávzula -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih oporočiteljev dostavek, da poslednja volja velja kot kodicíl, če ne bi obveljala kot oporoka

kodificirana ustáva -e -e ž ustava, ki vsebuje temeljne pravne norme in načela v novitem pravnem aktu S: enovíta ustáva

kodificirani poslòvni obiçáji -ih -ih obiçájev m mn. ► uzánce

kodificirano právo -ega -a s sistem pravnih pravil in pravnih načel, ki na celovit in zaokrožen način ureja določen sklop družbenih razmerij z oblastnim pravnim aktom, navadno z zakonom S: uzakónjeno právo

kodifikácija -e ž **1.** sistematična ureditev določenega pravnega področja v enotnem zakonu ali zakoniku **2.** v mednarodnem pravu sistematična ureditev že veljavnih pravil mednarodnega običajnega prava določenega področja v obliki mednarodne pogodbe

koeficiènt žrtvovánja -ènta -- m v ekonomiji koeficient, ki pove, za koliko se zmanjša proizvod, če se inflacija zniža za eno odstotno točko

kogéntna dolóčba -e -e ž pravna določba, ki nalaga določeno vedénje ali ravnanje kot brezpogojno obveznost, na katero stranki pravnega razmerja ne moreta vplivati s svojim dogovorom

kogéntni predpis -ega -a m ► prisílني predpis

K

kogéntni premožénjski režím -ega -ega -a m premožénjska ureditev, ki jo določa zakon in je s pogodbo ni mogoče spremeniti **S:** obligatórni premožénjski režím

kogéntno právno pravilo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki nalaga določeno vedénje ali ravnanje kot brezpojno obveznost, na katero stranki pravnega razmerja ne moreta vplivati s svojim dogovorom

kogéntno právo -ega -a s pravo, ki nalaga določeno vedénje in ravnanje kot brezpojno obveznost, na katero stranki pravnega razmerja ne moreta vplivati s svojim dogovorom **S:** ius cogens (1), prisílno právo

kolácija -e ž vračunanje daril in volil, ki jih je zakoniti dedíč že prejel od zapustnika za časa življenja ali mu je naklonil volilo v oporoki v njegov dedni delež

kolavdácija -e ž strokovni pregled objekta po dokončanju gradnje

koledárska meníca -e -e ž ► meníca dnévnicá

kolegatár -ja m ► sòvolilojémnik

kolégijski orgán -ega -a m organ, sestavljen iz več fizičnih oseb, ki vodi postopek, opravlja posamezna procesna dejanja ali sprejema odločitve ob določenem kvorumu in z določeno večino **S:** koléktivni orgán

kolégijski uprávni orgán -ega -ega -a m upravni organ, sestavljen iz več oseb, npr. komisija, odbor, senat, občinski svet, pristojen za odločanje v upravnih zadevah, za vodenje upravnega postopka ali opravljanje posameznih procesnih dejanj, npr. ocenjevanje vlog

kolektivná ávtorská organizácija -e -e -e ž organizacija, ki se ukvarja s kolektivnim upravljanjem avtorskih pravic

kolektivná ávtorská pogódba -e -e -e ž ► skúpni sporazúm

kolektivná lastnína -e -e ž premoženje, na katerem ima lastninsko pravico določena skupnost, npr. agrarna skupnost

kolektivná nóta -e -e ž v mednarodnem pravu ► cirkulárna nóta

kolektivná odškodnínská sôdba -e -e -e ž sodba, s katero sodíšče odloči o kolektivni odškodnínski tožbi

kolektivná odškodnínská tóžba -e -e -e ž kolektivna tožba, s katero upravičena oseba,

npr. potrošniška organizacija, državni odvetnik, v korist vseh oseb, oškodovanih v primeru množičnega oškodovanja, zahteva nadomestilo za prikradjanje, pri čemer navedene osebe niso stranke v postopku

kolektivná opustítvena sôdba -e -e -e ž sodba, s katero sodíšče odloči o kolektivni opustitveni tožbi

kolektivná opustítvena tóžba -e -e -e ž kolektivna tožba, s katero upravičena oseba, npr. potrošniška organizacija, državni odvetnik, zahteva ustavitev nezakonitega ravnanja, npr. prenehanje kršitev pravic delavcev ali potrošnikov, kršitev določb o prepovedi omejevanja konkurence

kolektivná pogódba dejávnosti -e -e -- ž kolektivna pogodba, ki jo sklenejo predstavníške organizacije delavcev in delodajalcev posamezne gospodarske ali negospodarske panoge **S:** pánožná kolektivná pogódba

kolektivná pogódba -e -e ž dvostranski avtonomni vir delovnega prava, sklenjen med delodajalcem ali skupino delodajalcev in enim ali več sindikati delavcev, sestavljen iz obligacijskega in normativnega dela

kolektivná polítická odgovórnost -e -e -i ž **1.** odgovornost nosilca politíčne funkcije za ravnanja celotne sestave državnega organa, npr. vlade **2.** odgovornost vseh članov kolegijskega organa za dejanja ali opustitve vsakega izmed članov tega organa

kolektivná poravnáva -e -e ž poravnava, ki jo za povračilo kolektivne škode, povzročene v primeru množičnega oškodovanja, skleneta upravičena oseba ali več upravičenih oseb v korist oškodovancev ter ena ali več oseb, ki se zavežejo za plačilo

kolektivná pravíca -e -e ž pravica, ki jo skupina oseb izvršuje skupaj, npr. pravica naroda do samoodločbe, pravica do stavke

kolektivná sámooobrámba -e -e ž v mednarodnem pravu samoobramba, pri kateri državi pri odgovoru na oboroženi napad pomagajo druge države ali mednarodne organizacije, npr. Nato

kolektivná škóda -e -e ž vsota vseh škod, ki jih utrpijo vse fizične in pravne osebe v istem primeru množičnega oškodovanja

kolektivná tóžba -e -e ž tožba, s katero upravičena oseba, npr. potrošniška organizacija, državni odvetnik, v korist vseh oseb, oškodovanih v primeru množičnega oškodova-

nja, zahteva nadomestilo za prikrajšanje ali ustavitev nezakonitega ravnanja, pri čemer navedene osebe niso stranke v postopku

kolektivna várnost -e -i ž v mednarodnem pravu pogodbeno dogovorjen režim zagotavljanja varnosti med več državami, npr. v okviru OZN

kolektivna zavarovalna polica -e -e -e ž zavarovalna polica, s katero se zavaruje več oseb, npr. kolektivno nezgodno zavarovanje delavcev v podjetju

kolektivna známka -e -e ž znamka, ki varuje znak za razlikovanje blaga ali storitev članov njenega nosilca, npr. društva ali združenja pravnih ali fizičnih oseb, od blaga ali storitev drugih podjetij glede na proizvodni ali geografski izvor, vrsto, kvaliteto ali druge značilnosti

kolektivni délovni spòr -ega -ega spòra m delovni spor med sindikati ali organizacijami sindikatov in delodajalcem, skupino delodajalcev ali organizacijo delodajalcev, ki jim je priznan položaj stranke v sporu, katerega predmet so kršitve kolektivnih pravic ali uveljavljanje in varstvo kolektivnih interesov in se lahko reši po izvensodni ali sodni poti

kolektivni nalóžbeni podjèm -ega -ega -éma m skupek premoženja, katerega edini namen je javno zbiranje denarnih sredstev vlagateljev in nalaganje teh sredstev v vrednostne papirje in druga likvidna finančna sredstva po načelu razpršitve tveganj

kolektivni odstòp -ega -ópa m odstop celotne sestave državnega organa, npr. vlade

kolektivni orgán -ega -a m ► kolégijski orgán

kolektivni poslovódni orgán -ega -ega -a m poslovodni organ, ki ima več članov in odločitve praviloma sprejema soglasno, če ni s statutom ali drugim aktom določeno drugače, npr. uprava v delniški družbi

kolektivni postòpek -ega -pka m postopek, ki ga sodišče izvede na podlagi kolektivne tožbe ali predloga za potrditev kolektivne poravnave

kolektivni ukrépi -ih ukrépv m mn. v mednarodnem pravu ukrepi, ki jih odredi Varnostni svet OZN zaradi ohranjanja in vzpostavitve mednarodnega miru in varnosti

kolektivno ávtorsko délo -ega -ega -a s avtorsko delo, ki je ustvarjeno na pobudo in v organizaciji naročnika, pri katerem

sodeluje veliko število soavtorjev in se objavi ter uporablja pod imenom naročnika, npr. enciklopedija, terminološki slovar

kolektivno délovno právo -ega -ega -a s delovno pravo, ki ureja področje delavskega in delodajalskega predstavnštva, kolektivnega pogajanja in kolektivnih pogodb, sodelovanja delavcev pri upravljanju, tristranskega socialnega dialoga in industrijskih akcij

kolektivno kaznivo dejánje -ega -ega -a s

1. kaznivo dejanje, pri katerem storilec določeno ravnanje ponavlja 2. navidezni realni stek kaznivih dejanj, ki jih izvrši več storilcev, vendar vsi v imenu, na račun ali v korist ene pravne osebe

kolektivno pooblastílo -ega -a s ► skúpno pooblastílo

kolektivno priznánje držáve -ega -a -- s v mednarodnem pravu skupno priznanje, s katerim več držav hkrati prizna določeno entiteto za državo, praviloma v okviru neke mednarodne organizacije

kolektivno sodelováñje délavcev pri uprávljanju -ega -a - - - - s sodelovanje delavcev pri upravljanju prek sveta delavcev ali predstavnikov v organih družbe

kolektivno uprávljanje ávtorskih právic -ega -a - - - s upravljanje avtorskih pravic v imenu večjega števila avtorjev v primeru množične uporabe avtorskih del

kolektivno vódenje likvidácije -ega -a -- s vodenje likvidacije gospodarske družbe, pri katerem sodeluje več likvidacijskih upraviteljev

kolektivno zavarováñje -ega -a s zavarovanje, s katerim se zavaruje več oseb zoper iste nevarnosti in ob plačilu skupne premije, npr. nezgodno kolektivno zavarovanje delavcev

koléno soródstva -a -- s bližina sorodstvene vezi, ki označuje posamezno rojstvo v razmerju do določenega prednika S: stòpnja soródstva

količinska napáka -e -e ž nepravilna izpolnitev pogodbe, pri kateri dobavljena količina odstopa od dogovorjene količine

količinska omejítev -e -tve ž vnaprej določena količina ali vrednost blaga, ki ga je v danem trenutku mogoče uvoziti ali izvoziti

količinski rabát -ega -a m v pogodbi dogovorjen popust za primer dobave večje količine blaga

K

količnik koncentracije -a -- m v ekonomiji vsota tržnih deležev določenega števila največjih podjetij v panogi

kolizija človekovih pravic -e -- -- ž položaj, v katerem si dve ali več človekovih pravic med seboj nasprotujejo, zato je treba katero od njih omejiti **S**: konflikt človekovih pravic

kolizija interesov -e -- -- ž ► navzkrižje interesov

kolizija pristojnosti -e -- -- ž položaj, v katerem predpisi določajo pristojnost več organov v isti zadevi ali v katerem več organov zatrjuje svojo pristojnost v isti zadevi

kolizijska avtonomija -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu avtonomija, pri kateri stranki izbereta tuje pravo in v celoti izključita uporabo odkazanega prava, tudi njegova kogentna pravna pravila

kolizijski skrbnik -ega -a m skrbnik za posebni primer, ki ga sodišče ali upravni organ postavi stranki, kadar si interesi stranke, npr. otroka, in njenega zakonitega zastopnika nasprotujejo ali kadar ima več oseb, katerih interesi si nasprotujejo, istega zakonitega zastopnika

kolizijsko pravilo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu pravno pravilo, ki določa, katero pravo je treba uporabiti v čezmejnem razmerju

kolizijsko právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu pravo, ki določa, katero pravo je treba uporabiti v čezmejnem razmerju **S**: odkazujoče právo

koloniálna držáva -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki upravlja ozemelsko ločene kolonije

koloniálna klávzula -e -e ž v mednarodnem pravu določba mednarodne pogodbe, ki spreminja ali izključuje njeno uporabo na določenih območjih zunaj matične države

kolonija -e ž v mednarodnem pravu ozemlje, ki leži zunaj države matice in je pod njeno upravo

koluzijska nevárnost -e -i ž nevarnost, da bo domnevni storilec uničil sledove kaznivega dejanja ali oviral kazenski postopek z vplivanjem na priče, udeležence ali na prikrivalce kaznivega dejanja

komandítist -a m omejeno, le z vloženimi sredstvi zavezani družbenik komanditne družbe ali komanditne délniške družbe

komandítna délniška družba -e -e -e ž
K: k. d. d. komanditna družba, ki zbira

sredstva za svoje poslovanje z izdajanjem delnic **S**: med letoma 1988 in 1993 komandítna družba na délnice

komandítna družba -e -e ž gospodarska družba, v kateri je del članov odgovoren za obveznosti družbe s svojim celotnim premoženjem in upravlja posle družbe, del članov pa je odgovoren le z vloženimi sredstvi

komandítna družba na délnice -e -e -- -- ž med letoma 1988 in 1993 ► komandítna délniška družba

komandítni délničar -ega -ja m komanditist v komanditni delniški družbi

komasácija -e ž z upravo odločbo določena združitev parcel, ki imajo različno pravno stanje glede lastninske pravice, in ponovna razdelitev zemljiškega sklada na nove parcele

kombinírana nomenklátúra -e -e ž v pravu EU klasifikacija blaga, ki se skupaj s carinsko tarifo uporablja za izvajanje zunanjetrgovinske statistike ter trgovinske, kmetijske, davčne in druge politike

kombinírana pogódba -e -e ž pogodba, za katero se uporabi več pogodbenih tipov

kombinírani prevóz -ega -óza m ► múltimodálni prevóz

kombinírano zavaróvanje -ega -a s zavarovanje, ki krije več nevarnosti hkrati, npr. nezgodno zavarovanje, življenjsko zavarovanje

komentár -ja m besedilo, ki pojasnjuje vsebino in pomen pravnega predpisa ter njegovo umeščenost v pravni sistem

komerciálna pogódba -e -e ž ► gospodárska pogódba

komerciální ákt -ega -a m pravni posel civilnega prava

komerciální denár -ega -ja m v ekonomiji denar v obliki izdane menice, s katero se pri trgovanju opredeli kasnejše plačilo in jo je mogoče prenašati

komisár -ja m v pravu EU član Evropske komisije, zadolžen za določeno vsebinsko področje njenega dela, npr. za okolje, konkurenco, trgovino

komisija -e ž ► komisíjska pogódba

komisija za preprečevánje korúpcije -e -- -- ž samostojni in neodvisni državni organ, ki z namenom krepitev pravne države izvaja različne protikorupcijske ukrepe in svetuje

pri vprašanih etike in integritete **S**: prótikorupcijska komisija

komisijska menica -e -e ž menica, ki jo trasant izda v svojem imenu, vendar za račun tretje osebe **S**: naročena menica

komisijska pogodba -e -e ž pogodba, s katero se komisionar zaveže, da bo za plačilo v svojem imenu in na račun komitenta opravil enega ali več zaupanih poslov **S**: komisija, komisijski pôsel

komisijska prodája -e -e ž komisijska pogodba, katere predmet je prodaja komitentovega blaga

komisijska provizija -e -e ž plačilo komisionarju pri komisijski pogodbi

komisijska rimésa -e -e ž menica, ki jo izda trasant, če mu obveznosti iz pravnega posla ne izpolni remitent, temveč namesto njega tretja oseba

komisijski ček -ega -a m ček, pri katerem je trasant komisionar

komisijski nakúp -ega -a m komisijska pogodba, katere predmet je nakup blaga za komitenta

komisijski pôsel -ega -sla m ► komisijska pogodba

komisijsko blagó -ega -á s blago, ki je predmet komisijske pogodbe

komisionár -ja m stranka komisijske pogodbe, ki se zaveže, da bo opravila posel po naročilu komitenta

komisívno kaznívó dejánje -ega -ega -a s ► storitveno kaznívó dejánje

komisórična klávzula -e -e ž ► komisórni dogóvor

komisórni dogóvor -ega -a m prepovedan dogovor v zastavni pogodbi, po katerem zastavni upnik, če njegova terjatev ob dospelosti ni plačana, na zastavljeni stvari pridobi lastninsko pravico ali pa jo proda po vnaprej določeni ceni **S**: komisórična klávzula, lex commissoria

komitènt -ènta m **1.** stranka katerekoli pogodbe **2.** stranka komisijske pogodbe, ki zaupa izvedbo posla komisionarju **S**: naročnik (2)

komitologíja -e ž v pravu EU sistem sprejemanja izvedbenih ukrepov, pri katerem Evropska komisija sodeluje z odbori, sestavljenimi iz predstavnikov držav članic EU

komodánt -a m ► posodník

komodát -a m ► posódbena pogódba

komodatár -ja m ► izposojeválec

komoriénca -e ž položaj, v katerem dve ali več oseb, ki lahko medsebojno ali ena po drugi dedujejo, umre v istem dogodku in se ne da ugotoviti točnega časa ali zaporedja njihove smrti, zato velja pravna domneva, da so te osebe umrle istočasno in med njimi ni prišlo do dedovanja

komoriènt -ènta m oseba, ki lahko deduje po drugi osebi in je umrla v istem trenutku ali ob približno enakem času kot druga oseba, tako da časa njunih smrti ni mogoče natančno določiti

komparatívno právo -ega -a s ► primerjálno právo

kompenzácija -e ž ► pobótanje

kompenzacijska carína -e -e ž ► izravnálna dájatev

kompeténca -e ž ► pristójnost (1, 2)

kompeténca o kompeténci -e - - - ž

1. suverena pravica države, da sama odloča o vsebini in mejah svojih pristojnosti
2. pravica organa, npr. sodišča, arbitraže, da sam odloči o vsebini in mejah svoje pristojnosti **S**: pristójnost o pristójnosti

kompeténčni spòr -ega spòra m ► spòr o pristójnosti

kompléksna odlóčba -e -e ž ► zbirna odlóčba

kompléksna pogódba -e -e ž pogodba, ki je podrejena več pogodbenim tipom **S**: kompléksni pôsel

kompléksni pôsel -ega -sla m ► kompléksna pogódba

kompléksno gospodársko kaznívó dejánje

-ega -ega -ega -a s kaznívó dejánje, ki je izvršeno pri opravljanju gospodarske dejavnosti, čeprav ta dejavnost ni znak kaznivega dejanja in tudi predmet varstva tega dejanja primarno niso vrednote in dobrine s področja gospodarstva, npr. nezakonito obremenjevanje in uničevanje okolja zaradi doseganja večjega dobička pri izvajanju gospodarske dejavnosti

komplementár -ja m osebno, neomejeno zavezani družbenik komanditne družbe ali komanditne delniške družbe

K

komplementárno državljanstvo -ega -a s državljanstvo, ki ga ima posameznik poleg svojega nacionalnega državljanstva in mu nudi dodatne pravice, npr. državljanstvo Evropske unije

kompromís -a m ► arbitrážni sporazúm (1)

kompromisórna klávzula -e -e ž ► arbitrážna klávzula

kompulzivna síla -e -e ž síla, zaradi katere se oseba odloči za izvršitev kaznivega dejanja
S: vis compulsiva

komunálna obvezníca -e -e ž obveznica, ki je zavarovana s premoženjem osebe javnega prava

komunální prispévek -ega -vka m z upravno odločbo določeno nadomestilo za uporabo javne komunalne infrastrukture, ki ga zavezanec plača občini

komuniké -êja m v mednarodnem pravu navadno pisno uradno sporočilo predstavnikov držav ali mednarodnih organizacij

komutatívna pogódba -e -e ž pogodba, ob sklenitvi katere sta obveznosti strank določeni

koncedént -ênta m oseba javnega prava, ki podeljuje koncesijo ali sklene koncesijsko pogodbo s koncesionarjem, največkrat država ali samoupravna lokalna skupnost

koncesionírana družba -e -e ž družba, ki opravlja dejavnost na podlagi državne koncesije

koncentrácija -e ž **1.** upravna ureditev, v kateri je izvrševanje pristojnosti združeno tako, da ima osrednja oblast največji vpliv na odločitve in ravnanje **2.** trajnejša sprememba nadzora nad podjetjem pri združitvi najmanj dveh predhodno neodvisnih podjetij ali delov podjetij, kadar fizična oseba, ki že obvladuje najmanj eno podjetje, ali podjetje z nakupom vrednostnih papirjev ali premoženja ali kako drugače pridobi neposreden ali posreden nadzor nad celoto ali deli vsaj enega podjetja, ali kadar najmanj dve neodvisni podjetji ustanovita skupno podjetje, ki opravlja vse funkcije samostojnega podjetja z daljšim trajanjem

koncentrirana ustavnosódna presója -e -e -e ž ► centralizírana ustavnosódna presója

koncépcija kaznivega dejánja -e -e -e ž razlaga splošnih značilnosti in sestavin, ki

jih mora imeti človekovo ravnanje, da se lahko šteje za kaznivo dejanje

koncêrn -a m več povezanih samostojnih gospodarskih družb pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe

koncêrnska družba -e -e ž v koncern vključena družba z enotnim vodstvom

koncesija -e ž **1.** pooblastilo, ki ga podeli država ali lokalna oblast fizični ali pravni osebi za opravljanje gospodarskih ali drugih dejavnosti, ki so sicer pridržane tej oblasti **2.** pogodbeno urejeno pravno razmerje med državo, lokalno skupnostjo ali drugo osebo javnega prava kot koncedentom ter pravno ali fizično osebo kot koncesionarjem, v katerem koncedent podeli koncesionarju pravico opravljanja gospodarske javne službe ali druge dejavnosti v javnem interesu S: koncesijska pogódba, pogódba o koncesiji **3.** pogodba med javnim naročnikom in tretjo osebo, s katero ji javni naročnik prepusti izvedbo gradnje ali storitve ter njuno upravljanje na način, da tveganje bremeni tretjo osebo S: koncesijska pogódba, pogódba o koncesiji

koncesijska dajátev -e -tve ž s predpisom ali koncesijsko pogodbo določeno plačilo koncesionarja koncedentu za pravico izvajanja koncesije

koncesijska pogódba -e -e ž ► koncesija (2, 3)

koncesijski ákt -ega -a m **1.** splošni akt o odločitvi osebe javnega prava, da se izvajanje javne službe odda osebi zasebnega prava, in o bistvenih sestavinah koncesijske pogodbe **2.** splošni akt državnega organa ali organa samoupravne lokalne skupnosti, na podlagi katerega se izvajanje javne službe odda osebi zasebnega prava, in o bistvenih sestavinah koncesijske pogodbe

koncesionár -ja m fizična ali pravna oseba, ki na podlagi koncesijske pogodbe izvaja gradnje, storitve ali javno službo

konciliácija -e ž ► správa

konciliátor -ja m oseba, ki skuša sprti stranki pripraviti do mirne rešitve spora

kónčna odlóčba -e -e ž odločba, s katero pristojni organ odloči o vseh zahtevkih, ki so bili predmet postopka

kónčna sódba -e -e ž sodba, s katero sodišče dokončno odloči o tem, ali je tožbeni

zahtevkov po materialnem pravu utemeljen in o njegovi višini

kônčne dolôčbe -ih dolôčb ž mn. določbe na koncu predpisa, ki določajo začetek njegove veljavnosti, pristojnost za izdajo izvedbenih aktov ali določajo, kateri veljavni predpisi bodo z začetkom veljavnosti novega predpisa prenehali veljati

kônčni plačnik dávka -ega -a -- m ► dávčni nosilec

kônčni proizvod -ega -óda m v ekonomiji proizvod, ki v danem časovnem obdobju ni več predmet proizvodne obdelave **S:** finalni proizvod

kônčno povpraševanje -ega -a s v ekonomiji povpraševanje določenega gospodarstva po končnih proizvodih v določenem času pri določenih ravni cen

kondemnatórna sôdba -e -e ž **1.** ► dajátvena sôdba **2.** sôdba, s katero sodišče obdolženca spozna za krivega

kondemnatórna tóžba -e -e ž ► dajátvena tóžba

kondemnatórna uprávna odlóčba -e -e -e ž ► dajátvena uprávna odlóčba

kondíkcija -e ž obligacijsko razmerje, do katerega pride, ker ena stranka izpolni neobstoječi dolg

kondíkcijiski zahtévek -ega -vka m zahtevkov na podlagi neupravičene obogatitve, ki predpostavlja premik premoženja na podlagi pravnega posla, ki je že od začetka neveljaven ali preneha veljati pozneje

kondomínij -a m v mednarodnem pravu skupna oblast več držav na določenem območju **S:** sovládje

koneksitéta -e ž ► zvéznost

konéksna právda -e -e ž pravda, ki je v zvezi z drugo pravdo, ki je v teku

konéksna tóžba -e -e ž tožba, katere zahtevkov je povezan z nekim drugim tožbenim zahtevkom, npr. nasprotna tožba

konéksnost zahtévkov -i -- ž medsebojna povezanost zahtevkov, ki je podlaga za njihovo uveljavljanje v isti tožbi ali za uveljavljanje z nasprotno tožbo

konfederácija -e ž v nekaterih pravnih sistemih povezava več držav, sklenjena z mednarodno pogodbo, ki ohranijo svojo suverenost, vendar institucionalno sodelujejo na področjih skupnih interesov **S:** sôdržávje

konfesórna tóžba -e -e ž tožba, s katero služnostni upravičenec zahteva, da se neuteemeljeno preprečevanje ali motenje izvrševanja služnosti preneha **S:** actio confessoria, tóžba na várstvo slúžnosti

konfirmna báňka -e -e ž banka, ki poleg akreditivne banke prevzame obveznost iz dokumentarnega akreditiva **S:** potrđilna báňka, pritrđilna báňka

konfirmna garancija -e -e ž ► súpergarancija

konfirmni akreditív -ega -a m dokumentarni akreditiv, pri katerem poleg akreditivne banke za plačilo jamči tudi druga banka **S:** potrjeni akreditív

konfiskácija -e ž ► odvzém premoženja

konflikt človekovih právic -a -- -- m ► kolizija človekovih právic

konfórmno obrestovánje -ega -a s v ekonomiji obrestovanje, pri katerem se poleg začetnega kapitala obrestujejo tudi obresti

konfúzija -e ž ► združítv

konjunkúra -e ž **1.** v ekonomiji stanje na tržišču glede na odnos med ponudbo in povpraševanjem **2.** v ekonomiji stanje na tržišču, pri katerem povpraševanje presega ponudbo

konjunkúrna brezpôselnost -e -i ž ► ciklična brezpôselnost

konjunkúrne ciklus -ega -a m v ekonomiji gospodarski ciklus z manjšo in krajšo oscilacijo gospodarske aktivnosti

konkludentna izjáva vólje -e -e -- ž izjava volje, na katero se sklepa iz ravnanja stranke

konkludentni umík tóžbe -ega -a -- m ► domnévni umík tóžbe

konkludentni umík zahtévka -ega -a -- m ► domnévni umík zahtévka

konkludentno dejánje -ega -a s dejanje, na podlagi katerega je mogoče sklepati o obstoju in vsebini volje **S:** konkludentno ravnanje

konkludentno priznánje dějstev -ega -a -- s ► domnévno priznánje dějstev

konkludentno priznánje -ega -a s priznanje krivde, ki ga domnevni storilec kaznivega dejanja izjavi s svojimi kretnjami, mimiko ali ravnanjem **S:** molčéče priznánje

konkludentno ravnanje -ega -a s ► konkludentno dejánje

K

konkordát -a m v mednarodnem pravu pogodba, sklenjena med državo in Svetim sedežem o ureditvi medsebojnih pravnih odnosov

konkretna krivda -e -e ž krivda, ki se presoja po konkretnem storilcu, npr. kaj je hotel, česa se je zavedal

konkretna odškodnina -e -e ž odškodnina pri poslovni odškodninski odgovornosti, ki se odmeri z nadomestitvijo stvari z drugo stvarjo in z zahtevkom za plačilo razlike v ceni

konkretna pravica -e -e ž pravica, pri kateri so izpolnjeni vsi pogoji, da jo nosilec lahko uveljavlja

konkretna ustavnosodna presoja -e -e -e ž ustavnosodna presoja zakonov in drugih predpisov, ki jih je treba uporabiti v konkretnem pravnem sporu

konkretni dejanski stán -ega -ega -ú m dejstva, ki se kot pravno pomembna izluščijo iz celovitega opisa konkretnega dogodka in so temelj za pravno odločanje

konkretni upravni ákt -ega -ega -a m posamični ali splošni upravni akt, običajno izdan kot upravna odločba ali sklep v upravnem postopku na podlagi obstoječih dejstev in okoliščin primera v času odločanja

konkretno pravno pravílo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki določa, kako naslovljenec sme ali mora ravnati v položaju, ko je izpolnjen abstraktni dejanski stan

konkurenca med známkami -e - - - ž tržna konkurenca, ki obstaja med podjetji, ki tržijo produkte različnih znamk **S:** inter-brand konkurenca

konkurenca na trgu -e - - - ž tržna konkurenca, ki obstaja med vsaj dvema podjetjema, ki sočasno delujeta na določenem upoštevem trgu

konkurenca za trg -e - - - ž tržna konkurenca, ki obstaja med vsaj dvema podjetjema, ki želita vstopiti na določeni upoštevni trg z naravo monopola ali oligopola, kar pomeni omejeno število tržnih mest in boj zanje

konkurenca znótraj známke -e - - - ž tržna konkurenca, ki obstaja med podjetji, ki tržijo produkte iste znamke **S:** intra-brand konkurenca

konkurénčna céna -e -e ž v javnem naročanju cena, ki je v primerjavi z ostalimi cenami ugodna

konkurénčna klávzula -e -e ž klavzula, ki za določen čas delavcu prepoveduje opravljanje konkurenčne dejavnosti po prenehanju delovnega razmerja in je lahko dogovorjena le pisno v pogodbi o zaposlitvi

konkurénčna polítika -e -e ž ► politika konkurence

konkurénčna prepóved -e -i ž **1.** zakonska obveznost delavca kot pogodbene stranke pogodbe o zaposlitvi, po kateri med trajanjem delovnega razmerja ne sme brez pisnega soglasja delodajalca za svoj ali tuj račun opravljati del ali sklepati poslov, ki sodijo v dejavnost, ki jo dejansko opravlja delodajalec in so konkurenca za delodajalca **2.** pogodbeni dogovor, da agent ali distributer po prenehanju pogodbe ne sme opravljati dejavnosti, ki bi bila konkurenčna naročnikovi

konkurénčni dialóg -ega -a m postopek oddaje javnega naročila, v katerem se naročnik pred končno določitvijo pogodbenih pogojev posvetuje s prijavljenimi kandidati

konkurénčno právo -ega -a s pravo, ki ureja tržno konkurenco

konkúrzni postópek -ega -pka m stečajni postopek, ki ga vodi sodišče zaradi insolventnosti dolžnika

konosamènt -ènta m ► nakládnic

konosmán -a m ► nakládnic

konsenzuálna pogódba -e -e ž pogodba, ki nastane že s soglasjem strank o bistvenih sestavinah pogodbe

konsenzuálno načélo -ega -a s načelo, po katerem se lastninska pravica na stvari prenese na pridobitelja s sklenitvijo pogodbe

konsignácija -e ž ► konsignacijska pogódba

konsignacijska pogódba -e -e ž pogodba, s katero se agent ali komisionar obveže tudi za skladiščenje komitentovega blaga **S:** konsignácija

konsolidácija -e ž v ekonomiji združitev dveh ali več gospodarskih družb, ki ji sledi oblikovanje nove družbe

konstituánta -e ž v nekaterih pravnih sistemih ► ustavodájna skúpščina

konstitúcija -e ž ► ustáva

konstitutívna lístina -e -e ž ► dispozitivna lístina

konstitutívna odlóčba -e -e ž ► oblikoválna odlóčba

konstitutivna registracija -e -e ž zapis v javni knjigi, s katerim se ustanovi stvarna pravica
S: konstitutivni vpis

konstitutivna seja -e -e ž prva seja kolegij-skega organa, na kateri se organ oblikuje in določi vodstvo

konstitutivna sôdba -e -e ž ► oblikovalna sôdba

konstitutivna tóžba -e -e ž ► oblikovalna tóžba

konstitutivna uprâvna odlóčba -e -e -e ž ► oblikovalna uprâvna odlóčba

konstitutivni âkt -ega -a m oblastni pravni akt, ki ustanavlja, spreminja ali ukinja pravno pravico, dolžnost ali pravno razmerje

konstitutivni prenòs âvtorske pravice -ega -ôsa -- -- m prenos avtorske pravice, pri katerem celotna pravica preide na drugega imetnika

konstitutivni učinek vpisa -ega -nka -- m ► oblikovalni učinek vpisa

konstitutivni vpis -ega -a m ► konstitutivna registracija

konstitutivni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, pri katerem pravica iz vrednostnega papirja nastane z njegovo izdajo

konstitutivni znâk kaznivega dejânja -ega -a -- -- m ► zakónski znâk kaznivega dejânja

konstitutivno priznânje krívde -ega -a -- s priznanje krivde, ki je v kazenskem postopku edini dokaz za obsodbo

konstruktívna nêzaúpnica -e -e ž nezaupnica, ki jo je vladi mogoče izreči tako, da zakonodajni organ izvoli novega predsednika vlade

konstruktívna vzdržânost -e -i ž v mednarodnem pravu namerna neopredelitev pri odločanju, da se omogoči sprejem odločitve, ki jo podpira večina

konsúmpcijsko načêlo -ega -a s ► načêlo konsúpcije

kontinentâlni právni sistém -ega -ega -a m pravni sistem, za katerega je značilno, da kot osrednji pravni vir določa zakonodajci S: celínskoevrópski právni sistém, kontinentâlnó právo

kontinentâlnó právo -ega -a s ► kontinentâlni právni sistém

kontingéntirani dávek -ega -vka m ► repartícijski dávek

kónto -a m dvostranska preglednica vrednostno izraženih sprememb pri posamezni računovodsko obravnavani gospodarski kategoriji, ki omogoča spremljanje njenega gibanja v obdobju in stanja na koncu obdobja

kóntokoréntni kredít -ega -a m kredit, ki ga banka odobri komitentu, kadar ta prekorači dobroimetje na tekočem računu

kontradiktórna obravnâva -e -e ž obravnava, na kateri obe stranki predstavita svoja stališča in odgovorita na navedbe nasprotne stranke

kontradiktórna sôdba -e -e ž ► dvóstrânska sôdba

kontradiktórni postópek -ega -pka m postopek, v katerem imajo stranke možnost predstaviti svoja stališča in odgovoriti na navedbe nasprotnih strank

kóntragarancija -e ž ► prótigarancija

kontrahirna dolžnóst -e -i ž z zakonom določena obveznost skleniti pogodbo

kontrâkt -a m ► pogódba

kóntratabulárno pripósestvovânje -ega -a s ► ízvenknjížno pripósestvovânje

kontróla písem in drúgih pošíljk -e -e -e -e ž prikriti preiskovalni ukrep, s katerim se ugotavljajo vsebina pisma ali drugih pošilk in druge okoliščine, ne da bi za to vedela pošiljatelj in naslovnik

kontróla računâlníškega sistéma -e -e -e -e ž prikriti preiskovalni ukrep, s katerim se s prikritim vstopom v računalniški sistem ugotavljajo podatki, ki se v njem hranijo ali prenašajo

kontróla ustâvnosti -e -e -e ž ► ustavnosódna presója

kontrolór -ja m uradna oseba davčnega organa, ki opravlja nadzor obračunov

kontumácijska sôdba -e -e ž ► zamúdna sôdba

kontumácijski postópek -ega -pka m **1.** postopek, v katerem sodišče odloči o tožbenem zahtevku brez sodelovanja nasprotne stranke **2.** postopek, ki se vodi zoper obdolženca, ki ni dosegljiv organom kazenskega postopka

konvalescénca -e ž ► konvalidácija

konvalidácija -e ž naknadno pridobljena veljavnost prvotno neveljavnega pravnega posla, npr. po poteku roka za izpodbijanje, ob odpadu razloga za izpodbijanje S: konvalescénca

K

konvencija -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, praviloma med več subjekti mednarodnega prava

konvencionalna carinska stôpnja -e -e -e ž dajatev, ki upošteva klavzulo o priznavanju največjih tarifnih ugodnosti

konvencionalna reka -e -e ž v mednarodnem pravu reka, katere režim uporabe in izkoriščanja je urejen s konvencijo

konvergenčna merila -ih meril s mn. v pravu EU merila o pogojih glede javnih financ, inflacije, obrestnih mer in valutnih tečajev ter ustrezne pravne ureditve, ki jih mora država članica EU izpolniti pred uvedbo evra **S:** maastrichtski kriteriji

konvertibilna valuta -e -e ž v ekonomiji valuta, ki jo je mogoče brez oblastnih omejitev menjati za druge valute

konvêrzija -e ž **1.** sprememba nične pogodbe v veljavno, kadar izpolnjuje pogoje za veljavnost druge pogodbe in je to v skladu z namenom pogodbenih strank **2.** v ekonomiji pretvorba valute v drugo tujo valuto

konzorciálna pogôdba -e -e ž ► konzorcijska pogôdba

konzorciální pôsel -ega -sla m ► konzorcijska pogôdba

konzorcij -a m ► konzorcijska pogôdba

konzorcijska pogôdba -e -e ž pogodba dveh ali več oseb o skupnem nastopu na trgu **S:** konzorciálna pogôdba, konzorciální pôsel, konzorcij, kooperácijska pogôdba, kooperántska pogôdba, pogôdba o ustanovitvi konzorcija

kónzul -a m v mednarodnem pravu državni organ, ki na določenem območju druge države opravlja določena oblastna dejanja in v mejah pravil mednarodnega prava zastopa interese države pošiljateljice in njenih državljanov

konzulárna agencija -e -e ž v mednarodnem pravu urad, ki ga vodi konzularni agent

konzulárna faktúra -e -e ž račun, ki je izdan v uradni obliki in ga potrdi uradna oseba

konzulárna konvencija -e -e ž v mednarodnem pravu navadno dvostranska mednarodna pogodba, ki opredeljuje konzularne funkcije, privilegije in imunitete

konzulárna oporóka -e -e ž oporoka, ki jo slovenskemu državljanu v skladu z njegovo

ustno izjavo v tujini sestavi konzularni predstavnik Republike Slovenije

konzulárna slúžba -e -e ž v mednarodnem pravu konzularna dejavnost uslužbencev ministrstva za zunanje zadeve doma v konzularnem oddelku ministrstva in v tujini v diplomatskih in konzularnih predstavništvih

konzulárna táksa -e -e ž v mednarodnem pravu taksa, ki se zaračuna za določeno konzularno opravilo, npr. za izdajo potnega dokumenta

konzulárna zaščíta -e -e ž v mednarodnem pravu konzularna opravila, namenjena zaščiti lastnega državljana, ki svojo državo prosi za zaščito, ko tuja država poseže v njegovo osebo, npr. s pridržanjem, ali v njegove pravice, npr. z razlastitvijo

konzulárne fúnkcije -ih fúnkcij ž mn. v mednarodnem pravu funkcije, ki jih opravljajo za to pooblašteni uslužbenci ministrstva za zunanje zadeve doma ali v tujini in obsegajo zlasti zaščito državljanov države pošiljateljice v tujini, naloge na področju gospodarskih in ekonomskih odnosov, upravno-notarske naloge, naloge, ki se nanašajo na mednarodni pomorski in zračni promet **S:** konzularni pôsli

konzulárni agènt -ega -énta m v mednarodnem pravu naziv vodje konzulata četrtega razreda

konzulárni arhív -ega -a m v mednarodnem pravu vse gradivo konzulata, npr. akti, dokumenti, korespondenca, knjige, filmi, magnetofonski trakovi in registri, gradivo za šifriranje in kodiranje, kartoteke, in vsak del pohištva, ki je namenjen za njegovo zaščito in hrambo

konzulárni fúnkciónár -ega -ja m v mednarodnem pravu član konzulata, pooblaščen za opravljanje konzularnih funkcij

konzulárni odnôsi -ih odnôsov m mn. v mednarodnem pravu uradno dogovorjeni odnosi med državama, ki jih vodita ministrstvi za zunanje zadeve zaradi opravljanja določenih oblastnih dejanj in zastopanja interesov države pošiljateljice in njenih državljanov

konzulárni pôsli -ih pôslov m mn. v mednarodnem pravu ► konzulárne fúnkcije

konzulárni prostóri -ih prostórov m mn. v mednarodnem pravu zgradbe, deli zgradb in pripadajoče zemljišče, ki se, ne glede na to, kdo je njihov lastnik, uporabljajo izključno za konzulat in zato uživajo določene privilegije in imunitete

konzulárni urád -ega -áda m v mednarodnem pravu konzulat četrtega razreda, ki ga vodi vodja konzulata ali drug konzularni funkcionar

konzulárni vízum -ega -a m v mednarodnem pravu vizum, ki ga država sprejemnica izda osebam, ki na njeno ozemlje potujejo in na njem določen čas bivajo zaradi opravljanja konzularnih nalog, navadno članom konzulata in njihovim družinskim članom

konzulárni zbor -ega zbôra m v mednarodnem pravu vsi konzularni funkcionarji, imenovani v določeni državi sprejemnici

konzulárno območje -ega -a s v mednarodnem pravu območje, ki navadno sledi notranji teritorialni razdelitvi državnega ozemlja in je določeno konzulatu za opravljanje konzularnih funkcij

konzulárno právo -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja konzularne odnose med državami, pravni položaj konzulatov in članov konzulata v tujini, določa njihove naloge, zagotavlja njihov mednarodno-pravni status, privilegije in imunitete

konzulát -a m v mednarodnem pravu urad države pošiljateljice v državi sprejemnici, ki je pooblaščen za opravljanje določenih oblastnih dejanj na določenem območju države sprejemnice v imenu države pošiljateljice

konzultativni referéndum -ega -a m ► posvetovalni referéndum

kooperacijska pogodba -e -e ž ► konzórcijska pogodba

kooperánt -a m oseba, ki sodeluje pri izvajanju posla

kooperántska pogodba -e -e ž ► konzórcijska pogodba

koopíranje -a s imenovanje novega člana v kolegijski organ, ki ga opravijo člani tega organa

kópnhagenska meríla -ih meríl s mn. v pravu EU pravno-politična merila in gospodarska merila, ki jih mora izpolnjevati država kandidatka za pristop k EU S: kópnhagenski kritèriji

kópnhagenski kritèriji -ih kritèrijev m mn. v pravu EU ► kópnhagenska meríla

kopičenje zahtévkov -a -- s ► objektivna kumulácija (1)

kòprodukcíjska pogodba -e -e ž pogodba med dvema ali več filmskimi podjetji, ki se

zaradi delitve stroškov, tveganja, dobička in podobnih poslovnih razlogov povežejo pri proizvodnji in trženju določenega filma

korespondénčna bánka -e -e ž banka v tujini, prek katere domača banka posluje s tujino

korespondénčna sêja -e -e ž seja, ki poteka, ne da bi bili člani kolegijskega organa fizično prisotni na istem kraju, temveč o predlaganih sklepih glasujejo dopisno, po pošti, elektronski pošti, telefonu

korespondénčno glasovánje -ega -a s glasovanje, pri katerem volivec izjavi svojo voljo po pošti, faksu ali drugem komunikacijskem sredstvu S: glasovánje per rollam

koristna gestíja -e -e ž opravljanje tujega posla, ki ga ni mogoče odložiti, ker bi bila sicer zamujena očitna korist

korístni strošek -ega -ška m strošek, ki ni nujno potreben za stvar, vendar povečuje njeno vrednost

korporácija -e ž pravna oseba, v kateri se združijo osebe za dosego skupnega cilja

korporacijska pravíca -e -e ž pravica, ki članu korporacije zagotavlja pravni položaj v razmerju do drugih članov in pravne osebe

korporacijski kriminál -ega -a m **1.** kazniva dejanja, ki jih v imenu, na račun ali v korist korporacije izvršijo njeni vodstveni ali nadzorni organi z namenom pridobiti dobiček ali se izogniti izgubi **2.** kazniva dejanja, za katera je odgovorna korporacija kot pravna oseba

korporacijski naklép -ega -épa m naklep, pri katerem se pozornost s posameznika preusmeri na notranjo strukturo korporacije in procese odločanja v njej

korporacijski právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, ki ustvarja pravne posledice na področju gospodarskega statusnega prava, npr. imenovanje uprave delniške družbe

korporacijski vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki vsebuje članske pravice v korporaciji S: článski vrédnostni papír

korporacijsko kázensko právo -ega -ega -a s gospodarsko kazensko pravo, ki ureja odgovornost korporacij ali kapitalskih gospodarskih družb za kazniva dejanja in preučuje posebnosti in razsežnosti te odgovornosti

korporacijsko právo -ega -a s ► gospodársko státusno právo

K

korporativizem -zma m družbena ureditev, ki temelji na poklicno opredeljenih skupinah članov skupnosti kot temeljnih enot družbe ali države

korúpcija -e ž kršitev dolžnega ravnanja zaradi neposredno ali posredno obljubljene, ponujene, dane ali zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za drugega

kosmáta céna -e -e ž v ekonomiji ► brúto céna

kosmáta nalóžba -e -e ž v ekonomiji ► brúto nalóžba

kosmáta pláča -e -e ž ► brúto pláča

kosmáti dobíček -ega -čka m v ekonomiji ► brúto dobíček

kosmáti dohódek -ega -dka m v ekonomiji ► brúto dohódek

kosmáti domáči proizvòd -ega -ega -óda m v ekonomiji ► brúto domáči proizvòd

kosmáti prejemek -ega -mka m ► brúto prejemek

kosmáti proizvòd -ega -óda m v ekonomiji ► brúto proizvòd

kosóvna délnica -e -e ž delnica, ki ima enak delež in pripadajoči znesek v osnovnem kapitalu družbe

kosóvni prevòz -ega -óza m prevoz blaga po posameznih celotah

kotácija -e ž uvrstitev vrednostnega papirja na borzo in uradno borzno tečajnico

kovánec -nca m v ekonomiji kos kovine, standardizirane teže in oblike, ki služi kot zakonito plačilno sredstvo, običajno kot fiduciarni denar

kràj izpolnitve krájja -- m kraj, na katerem mora dolžnik ob dospelosti izpolniti svojo obveznost

kràj izvršitve kaznivega dejánja krájja -- -- m kraj, kjer je storilec kaznivega dejanja deloval, in kraj, kjer je nastala posledica njegovega delovanja

krájja -e ž ► tatvína

krajéвна pristójnost -e -i ž pristojnost sodišča, upravnega ali drugega organa glede na osebno ali stvarno povezanost zadeve z območjem sodišča ali organa S: *competentia racione loci*

krajéвна skúpnost -e -i ž ožji del občine, ki se ustanovi s statutom občine na temelju soodločanja prebivalcev in odloča o zadevah tega

dela občine, npr. o uvedbi krajevnega samoprispevka za razvoj lokalne infrastrukture

krajéвна veljávnost kázenskega zakóna

-e -i -- -- ž veljavnost kazenskega zakona za obravnavanje kaznivih dejanj glede na kraj izvršitve

krajéвна veljávnost predpísa -e -i -- ž zavezujoča moč predpisa na določenem ozemlju

krajévní odbòr -ega -ôra m posvetovalno telo občinskega sveta, ki se lahko ustanovi za ožji del občine, ki obsega območje določenega kraja, in ima pooblastilo, da občinskemu svetu predlaga odločitve, ki se nanašajo na ožji del občine

krajévní upoštevni tróg -ega -ega -a m komponenta upoštevnega trga, ki predstavlja bistveno enake tržne pogoje na določenem ozemlju S: *geografski upoštevni tróg*

krajévní uràd -ega -áda m izpostava upravne enote zunaj njenega sedeža

krájši délovni čas -ega -ega čása m delovni čas, ki traja manj od polnega delovnega časa, ki velja pri delodajalcu S: *nèpólni délovni čas*

kratkoróčni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki zapade v roku do dvanajst mesecev

kratkoróčno financíranje -ega -a s v ekonomiji financiranje z ročnostjo, krajšo od enega leta

kratkoróčno posojílo -ega -a s posojilo z zapadlostjo do enega leta

kratkotrájna brezpóselnost -e -i ž brezposelnost, ki traja manj kot eno leto

kreacijska teoríja -e -e ž teorija, po kateri za nastanek obveznosti iz vrednostnega papirja zadostuje enostranska ustvaritev papirja z njegovo izpolnitvijo

krédít -a m izplačilo denarnih sredstev, ki je dogovorjeno s kreditno pogodbo

krédítirani prevòz -ega -óza m prevoz, katerega plačilo kreditira prevoznik

kréditna institúcija -e -e ž pravna oseba, ki se ukvarja s sprejemanjem depozitov od javnosti in dajanjem kreditov v svojem imenu in za svoj račun

kréditna meníca -e -e ž ► *finánčna meníca*

kréditna nèsposóbnost -e -i ž ocena kreditodajalca, da kreditojemalec ni sposoben vrniti kredita

kreditna pogodba -e -e ž pogodba, ki zavezuje banko, da izplača uporabniku določen denarni znesek, ta pa se zaveže vrniti znesek in obresti

kreditna politika -e -e ž sklop pravil in načel, ki določa, katerim kreditojemalcem naj banka dodeli kredit

kreditna sposobnost -e -i ž ocena kreditodajalca, da je kreditojemalec sposoben vrniti kredit

kreditni ček -ega -a m ček, ki ga izda banka kreditojemalcu in ta z njim plača blago tako, da ček indosira in izroči prodajalcu

kreditni posrednik -ega -a m oseba, ki posreduje pri sklenitvi kreditne pogodbe

kreditni sklád -ega skláda m sredstva, namenjena kreditiranju pri bankah in drugih finančnih institucijah

kreditni trg -ega -a m prostor, kjer se srečata ponudba in povpraševanje po kreditu

kreditno posredovanje -ega -a s posredovanje pri sklenitvi kreditne pogodbe

kreditno tveganje -ega -a s tveganje za nastanek izgube, ki jo zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika utrpi upnik

kreditno zavarovanje -ega -a s zavarovanje, s katerim se zavaruje povrnitev kredita v primeru nepredvidljivih dogodkov, npr. izgube zaposlitve, nezmožnosti za delo

kreditodajalec -lca m banka, ki se zaveže izplačati denarni znesek na podlagi kreditne pogodbe

kreditojemalec -lca m stranka, ki prejme denarni znesek na podlagi kreditne pogodbe
S: uporabnik kredita

kreiranje denárja -a -- s v ekonomiji ► izdájanje denárja

krimínál -a m celota v določenem časovnem obdobju in na določenem območju izvršenih kaznivih dejanj

krimínál bélih ovrátnikov -a -- m kazniva dejanja, ki jih pri opravljanju svojega poklica zagrešijo osebe, ki v družbi uživajo visoko stopnjo ugleda in imajo visok socialni status

kriminalistika -e ž veda, ki proučuje in razvija metode odkrivanja, preiskovanja in dokazovanja kaznivih dejanj

krimínálna korporácija -e -e ž ► delinkvénтна korporácija

kriminogéni dejávník -ega -a m okoliščina, ki prispeva k temu, da oseba izvrši kaznivo dejanje

kriminologija -e ž veda o vzrokih kriminalitete in drugih odklonskih ravnanj, o njihovih pojavnih oblikah, odzivih države nanje in njihovem preprečevanju

kriminolóška ekspertíza -e -e ž analiza osebnosti storilca kaznivega dejanja

kriti ček -ega -a m ček, za katerega ima trasant na računu pri trasatu dovolj denarja za njegovo izplačilo

kritična imisíja -e -e ž delovanje, vplivanje ali učinkovanje na tuje nepremičnine, premičnine in osebne vrednote, ki je tik nad dovoljeno mero

kritje na račúnu -a -- s stanje, ko je na imetnikovem računu dovolj sredstev za izvršitev plačilnih nalogov

kritna klávzula -e -e ž klavzula v menici, ki določa razmerje med trasantom in trasatom

kritna prodája -e -e ž ► rešilna prodája

kritni kúp -ega -a m ► rešilna kúpna pravíca

kritni sklád -ega skláda m premoženje, namenjeno kritju obveznosti zavarovalnice ali pokojninske družbe iz dodatnega zavarovanja

kritno načélo -ega -a s načelo, po katerem izvršba ni dopustna, če ugotovljena vrednost nepremičnine vsaj delno ne krije terjatve upnika, ki zahteva izvršbo

kritno razmérje -ega -a s pravno razmerje med asignatom in asignantom

kríva izpovédba -e -e ž izpovedba stranke, priče, izvedenca, cenilca, prevajalca ali tolmača v sodnem, upravnem ali drugem postopku, za katero ve, da ni resnična

kríva lístina -e -e ž ► ponarejena lístina

kríva ovádba -e -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši ovaditelj, ki naznani osebo, da je izvršila kaznivo dejanje, pregonljivo po uradni dolžnosti, čeprav ve, da ga ni storila

kríva sámoovádba -e -e ž kazenska ovadba, ki jo ovaditelj poda zoper samega sebe, čeprav ve, da ni resnična

krívda -e ž **1.** ravnanje oškodovalca, ki je v nasprotju z zahtevano skrbnostjo in je pogoj za odškodninsko obveznost **2.** storilčev subjektivni odnos do protipravnega dejanja

in do prepovedane posledice kot eden od pogojev za izrek kazni

krivdna odgovornost -e -i ž **1.** odškodninska odgovornost, ki temelji na krivdi oškodovalca **S:** subjektivna odgovornost **2.** kazenska odgovornost, ki temelji na krivdi storilca kaznivega dejanja **S:** subjektivna odgovornost

krivdna opustitev -e -tve ž opustitev dolžnega ravnanja, za kar je storilec kaznivega dejanja krivdno odgovoren

krivdna povzročitev -e -tve ž povzročitev posledice z določenim ravnanjem, za kar je storilec kaznivega dejanja krivdno odgovoren

krivdna sposobnost -e -i ž duševno stanje storilca kaznivega dejanja, da je sposoben presojeti, kaj je prav in kaj ne, zaradi česar mu je mogoče očitati krivdo

krivdni razlog -ega -óga m utemeljeni razlog za redno odpoved pogodbe o zaposlitvi zaradi kršitve pogodbene ali druge obveznosti delavca iz delovnega razmerja

krivdno ravnanje -ega -a s ravnanje, za katero je mogoče storilcu očitati krivdo

krivdorék brez kázni -éka -- -- m ► ugotovitevna sódba (2)

krivdorék -éka m del izreka sodbe, ki se nanaša na ugotovitev o obstoju krivde

krivolòv -òva m ► nèzakoníti lòv

krivúlja ravnodúšnosti -e -- ž v ekonomiji krivulja, ki kaže različne kombinacije dobrin, ki so za potrošnika enakovredne, saj mu prinesejo enako raven zadovoljstva **S:** indiferénčna krivúlja

krízni cénter -ega -tra m socialnovarstvena storitev, ki obsega pomoč otrokom do 18. leta starosti, ki se znajdejo v akutni tiski in se morajo umakniti iz okolja, v katerem prebivajo

krízna cenòvna elástičnost -e -e -i ž v ekonomiji ► navzkrižna cenòvna elástičnost

kròvna direktíva -e -e ž v pravu EU direktiva, ki celovito ureja določeno temo ali področje

kròvni dogòvor -ega -a m dogovor, ki pogodbeno razmerje med strankama, npr. med dobaviteljem in kupcem, ureja na daljši rok ali za potrebe več rednih pravnih poslov **S:** kròvni sporazúm (1)

kròvni sporazúm -ega -a m **1.** ► kròvni dogòvor **2.** v mednarodnem pravu mednarodna pogodba med subjekti mednarodnega prava, ki določa okvir pogodbenih odnosov na določenem področju, navadno kasneje podrobneje urejenih s posebnimi mednarodnimi pogodbami

krožéči akreditív -ega -a m akreditív, ki je izplačljiv pri več bančnih poslovalnicah **S:** cirkulárni akreditív

krožéči ček -ega -a m ► cirkulárni ček

króženje denárja -a -- s v ekonomiji kontinuirana uporaba posameznih enot gotovine za posredovanje transakcij

króžna migrácija -e -e ž začasna in pogosto ponavljajoča se selitev delovnih migrantov med različnimi kraji ali državami glede na razpoložljivost dela, npr. sezonska selitev

kršílec -lca m ► kršítelj (1, 2)

kršítelj -a m **1.** oseba, ki ravna v nasprotju s predpisi **S:** kršílec **2.** oseba, zoper katero se začne hitri postopek o prekršku pred prekrškovnim organom **S:** kršílec

kršítev dolóčb postópka -tve -- -- ž nepravilna uporaba določb procesnega zakona **S:** procésna kršítev, procésna napáka

kršítev družínskíh obvézností -tve -- -- ž kaznivo dejanje neizvrševanja obveznosti, ki jih imajo drug do drugega zakonci in osebe drugih priznanih življenjskih skupnosti v času trajanja zveze in po njej, zlasti do družinskih članov, ki ne morejo skrbeti sami zase

kršítev kázenskega zakóna -tve -- -- ž napačna uporaba kazenskega materialnega prava, zaradi katere se izpodbija izdana sodba ali druga odločba v kazenskem postopku

kršítev nèdotakljívností stanovánja -tve -- -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki neupravičeno vstopi v tuje stanovanje ali zaprte prostore ali se na zahtevo upravičenca od tam ne umakne

kršítev pravic íntelektuálne lastníne -tve -- -- -- ž kaznivo dejanje, prekršek ali civilni delikt, ki se nanaša na neupravičeno uporabo pravic intelektualne lastnine

kršítev pravíce -tve -- ž dejanje, s katerim se protipravno poseže v pravico, npr. z njenim odrekanjem, omejevanjem

kršitev tajnosti pisem in drugih občil -tve -- -- -- -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki se neupravičeno seznanja z vsebino tujega pisma ali sporočila, ki se prenaša po telefonu ali z drugim elektronskim komunikacijskim sredstvom

kršitev tajnosti postopka -tve -- -- -- ž kaznivo dejanje neupravičene izdaje podatkov, za katere je oseba izvedela v sodnih, upravnih ali nekaterih drugih postopkih, pa je z zakonom ali odločbo pristojnega organa določeno, da ne smejo biti objavljeni

krvna véz -e -í ž genetska povezanost sorodnikov

krvni delikt -ega -a m ► kaznivo dejanje zoper življenje in teló

krvoskrúnstvo -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki spolno občuje z mladoletnim sorodnikom v ravni črti ali z mladoletnim bratom ali sestro **S:** incest

kulturna izjéma -e -e ž izjema od trgovinskih pravil območja proste trgovine za blago in storitve z utemeljenim kulturnim pomenom

kulturna manjšina -e -e ž manjšina, ki jo opredeljujejo kulturne značilnosti, po katerih se razlikuje od večinskega prebivalstva

kulturna pravica -e -e ž pravica, ki posamezniku ali skupini omogoča uresničevanje določenih interesov na področju kulture, npr. uporabo lastnega jezika, gojenje svojega izročila

kulturni atašé -ega -éja m v mednarodnem pravu član diplomatskega predstavništva nižjega ranga, zadolžen za področje kulture

kulturni minimum -ega -a m v ekonomiji življenjska sredstva, ki so potrebna za kulturno življenje delavca, za sprostitev in kvalitetnejše zadovoljevanje fiziološkega minimuma

kumulacijsko načélo -ega -a s načelo, po katerem sodišče storilcu za več kaznivih dejanj izreče kot enotno kazen vse kazni, ki jih določi za posamezna kazniva dejanja **S:** pravilo o kumulaciji kázní

kumulativna prédnostna délnica -e -e -e ž ► zbirna prédnostna délnica

kumulativni prevzém dolgá -ega -éma -- m pogodba o prevzemu dolga, s katero ostane prejšnji dolžnik zavezan k izpolnitvi obveznosti poleg novega dolžnika

kumulativno navezovánje -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu kolizijsko pravilo, po katerem se v čezmejnem razmerju uporabi več pravnih sistemov obenem

kumulirano glasovánje -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih ► pomnoženo glasovánje

kúp na poskúšnjo -a -- -- m prodajna pogodba, s katero kupec stvar kupi pod pogojem, da jo lahko prej preizkusi in ugotovi, ali je zanj ustrezna

kúp náde -a -- m prodajna pogodba glede bodoče stvari, s katero kupec prejme samo toliko nadejane stvari, kolikor je nastane, plačati pa mora celotno kupnino **S:** emptio spei

kúp nadéjane stvari -a -- -- m prodajna pogodba glede bodoče stvari, pri kateri kupec plača samo toliko nadejane stvari, kolikor je nastane **S:** emptio rei speratae

kúp po poskúšnji -a -- -- m prodajna pogodba, po kateri mora lastnost blaga ustrezati določenemu rezultatu preizkusa

kúp po vzórcu -a -- -- m ► prodája po vzórcu ali modélu

kúp počéz -a -- m prodajna pogodba, katere predmet je določena skupnost stvari, npr. blago v skladišču

kúpec -pca m stranka prodajne pogodbe, ki prejme stvar in plača kupnino

kúpna móč denárja -e -í -- ž v ekonomiji količina dobrin in storitev, ki jih je mogoče kupiti z enoto denarja

kúpna pogódba -e -e ž ► prodájna pogódba

kupnína -e ž vsota denarja v prodajni pogodbi, ki jo mora kupec za predmet prodaje plačati prodajalcu

kupón -a m do leta 2009 del tiskane delnice, ki imetnika upravičuje, da od delniške družbe ali na pooblaščenem plačilnem mestu proti izročitvi zahteva izplačilo dividende

kupónska pôla -e -e ž do leta 2009 del tiskane delnice, ki vsebuje kupone za izplačilo dividend

kúpoprodájna pogódba -e -e ž ► prodájna pogódba

kurativna funkcija državne uprave -e -e -- -- ž funkcija državne uprave, ki obsega spremljanje stanja v družbi in skrb za pripravo zakonov ter drugih predpisov za izboljšanje stanja

kurtoazija -e ž v mednarodnem pravu običaji glede spoštljivega in vljudnega občevanja v meddržavnih odnosih **S:** comitas gentium

kvalificirana absolutna večina -e -e -e ž večina, večja od nadpolovičnega števila vseh članov kolegijskega ali volilnega telesa, ki se zahteva za sprejem odločitve, npr. dvotretjinska večina vseh poslancev

kvalificirana oblika kaznivega dejanja -e -e -- -- ž težja oblika kaznivega dejanja, za katero zakon predpisuje strožjo kazen

kvalificirana posést -e -i ž posest, ki je zakonita, dobroverna in traja določen čas

kvalificirana relativna večina -e -e -e ž večina, večja od nadpolovičnega števila navzočih članov kolegijskega ali volilnega telesa, ki se zahteva za sprejem odločitve, npr. dvotretjinska večina navzočih poslancev

kvalificirana večina -e -e ž večina, večja od nadpolovičnega števila vseh ali navzočih članov kolegijskega organa ali volilnega telesa, ki se zahteva za sprejem odločitve, npr. dvotretjinska večina **S:** posebna večina, strožja večina

kvalificirani delavec -ega -vca m delavec, ki opravi predpisano izobraževanje ali izpit v neki dejavnosti, npr. gradbeništvu

kvalificirani naklèp -ega -épa m ► obárvani naklèp

kvalificirani poskús kaznivega dejánja -ega -a -- -- m poskus kaznivega dejanja, pri katerem je nastala posledica, ki je različna od nameravane in je samostojno dokončano kaznivo dejanje, npr. huda telesna poškodba pri poskusu umora

kvalificirani ubòj -ega -ôja m ► umòr

kvalificirano priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krivde domnevnega storilca kaznivega dejanja, omejeno s sklicevanjem na druge okoliščine, npr. s sklicevanjem na silobran

kvalifikácija -e ž v mednarodnem zasebnem pravu opredelitev pojmov v kolizijskem pravilu

kvalifikatórna okóliščina kaznivega dejánja -e -e -- -- ž okoliščina, zaradi katere je kaznivo dejanje opredeljeno kot težje in je zanj predpisana strožja kazen

kvantitativna teorija denárja -e -e -- ž v ekonomiji teorija, po kateri obstaja neposredna pozitivna povezava med ponudbo denarja in cenami

kváziuprávni spòr -ega spòra m ► subsidiárni uprávni spòr

kvórum -a m ► sklèpčnost

kvotitétni dávek -ega -vka m ► kvótni dávek

kvótni dávek -ega -vka m davek, določen v deležu davčne osnove, ki ga je dolžen plačati davčni zavezanec **S:** kvotitétni dávek

L

L/C -ja [elcé] m (*ANG. letter of credit*) krat. ► dokumentárni akreditív

ládijška hipotéka -e -e ž hipoteka na ladji, pridobljena z vpisom v ladijski register

ladjár -ja m stranka ladjarske pogodbe, ki se zaveže prepeljati tovor ali osebe

ladjárška pogódba -e -e ž pomorska pogodba o izkoriščanju ladje, sklenjena med ladjarjem in naročnikom o prevozu blaga z določeno ladjo, s sorazmernim delom ladje ali z določenim ladijskim prostorom, sklenjena za eno ali več potovanj ali za določen čas

laesio enormis -- -- [lézijo enórmis] (*LAT.*) ► čezmérno prikrájšanje

láhka malomárnost -e -i ž malomarnost, ki je podana, če oseba ravna v nasprotju s posebno pazljivostjo in skrbnostjo **S:** culpa levis, májhna malomárnost, navádna malomárnost

láhka telésna poškódba -e -e -e ž telesna poškodba, zaradi katere je začasno okvarjen ali oslábjen kakšen del telesa poškodovanca ali njegov organ, začasno zmanjšana zmožnost za delo ali prizadeta zunanost

láična vlóga -e -e ž vloga, ki jo vloži prava neuka stranka

lást -í ž ► lastnina (1)

lástna cenóvna elástičnost -e -e -i ž v ekonomiji odstotkovna sprememba količine, do katere pride zaradi spremembe cene dobrine, na katero se elastičnost nanaša, za en odstotek

lástna délnica -e -e ž delnica, katere imetnik je delniška družba, ki jo izda

lástna meníca -e -e ž menica, pri kateri se izdajatelj menice zaveže, da bo sam plačal menično vsoto

lástna skórbnost -e -i ž skrbnost, ki se izkazuje v lastnih zadevah

lástni dohódek -ega -dka m prejemki posameznika in njegove družine, praviloma v zadnjih treh koledarskih mesecih, ki se upoštevajo pri določitvi višine denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka

lástni zasébní proizvod -ega -ega -óda m v ekonomiji proizvod, ki nastaja v gospodarski enoti, ki ga proizvaja

lastník -a m oseba, ki ima lastninsko pravico

lastník do polovice -a --- m lastnik, ki ima idealni delež na nerazdeljeni stvari v solastnini v višini ene polovice

lastník gospodujúčé stvarí -a --- m lastnik nepremičnine, v korist katere učinkuje stvarna služnost

lastník služéčé stvarí -a --- m lastnik nepremičnine, ki jo bremeni stvarna služnost

lastnina -e ž **1.** stvari, na katerih ima oseba lastninsko pravico **S:** lást **2.** v ekonomiji upravičenje pridobivati koristi neke stvari

lastnina na ideálnem délu -e --- ž solastninska pravica posameznika na deležu nerazdeljene stvari, določenem v sorazmerju s celoto

lastnínjenje -a s preobrazba družbene in zadružne lastnine v druge oblike lastnine, zlasti v zasebno **S:** privatizácija

lastninska pravíca -e -e ž pravica imeti stvar v posesti, jo uporabljati in uživati na najboljši način ter z njo razpolagati **S:** lastninsko upravičenje

lastninska tóžba -e -e ž tožba, s katero lastnik stvari uveljavlja vrnitev individualno določene stvari **S:** rei vindicatio,

rêivindikácija, rêivindikácjska tóžba, vindicácjska tóžba, vrnitvena tóžba

lastninski délež -ega -a m ► idealni delež

lastninski pridřžek -ega -žka m ► pridřžek lastninske pravice

lastninski spòr -ega spòra m spor o tem, kdo ima lastninsko pravico na določeni stvari **S:** spòr o lastništvu

lastninsko právo -ega -a s pravo, ki ureja lastninska razmerja

lastninsko upravičénje -ega -a s ► lastninska pravica

lastniška posést -e -i ž posest stvari, kot da je last posestnika

lastniški finánčni instrumènt -ega -ega -ènta m v ekonomiji finančni instrument, na podlagi katerega nastaneta finančno sredstvo ene stranke in kapitalski instrument druge stranke, npr. delnica

lastniški poséstnik -ega -a m oseba, ki ima stvar v posesti, kot da je njena

lastniški vrédnostní papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki imetniku daje pravico do sodelovanja pri upravljanju družbe, npr. delnica

lastnoróčna oporóka -e -e ž oporoka, ki jo sestavi, lastnoročno napiše in podpiše oporočitelj **S:** holográfška oporóka

latétna sléd -e -í ž sled, ki je s čutili ni mogoče zaznati in jo je zato treba izzvati, npr. prstni odtis

lážna listina -e -e ž ► ponarejena listina

lážna rekláma -e -e ž ► lážno oglaševanje

lážni stečaj -ega -a m ► goljufivi stečaj

lážni zastópnik -ega -a m ► zastópnik brez pooblastila

lážno oglašévánje -ega -a s oglaševanje določenega produkta, ki vključuje neresnične navedbe ali podatke **S:** lážna rekláma

lážno priznánje krívde -ega -a -s priznanje krivde, popolno ali delno, za katero domnevni storilec kaznivega dejanja ve, da ni resnično

leasing -a [lízing] ž ► pogodba o lízingu

leasing družba -- -e [lízing] ž ► lízing družba

legácija -e ž v mednarodnem pravu ► poslánstvo

legalitétno načélo -ega -a s ► načélo zakonítósti (1, 2, 3, 4, 5)

legalizácija -e ž zakonska dovolitev prej prepovedanega dejanja ali ravnanja, lahko tudi z učinkom za nazaj

legálna cesíja -e -e ž ► zakoníta cesíja

legálna dokázna teoríja -e -e -e ž ► formálna dokázna teoríja

legálna substitúcija -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih substitucija, pri kateri namesto odpadlega oporočnega dedíča na podlagi zakona na njegovo mesto vstopijo njegovi potomci

legálna vláda -e -e ž ► zakoníta vláda

legát -a m ► volílo

legatár -ja m ► volilójemnik

leges artis --- [léges ártis] (LAT.) v medicinskem pravu ► pravíla stroke

legislatíva -e ž ► zakonodájna oblást

legitimácija -e ž upravičenje, ki stranki omogoča uveljavljanje določenega zahtevka, ki izvira iz njenega položaja kot subjekta pravnega razmerja ali iz zakonskega pooblastila

legitimácijski papír -ega -ja m ► izkázni papír

legitímatio ad causam --- [legitímácijo ad káuizam] (LAT.) ► stvárna legitimácija

legitímatio ad processum --- [legitímácijo ad procésum] (LAT.) ► procésna legitimácija

létni dávek -ega -vka m davek, ki se izračunava za obdobje enega leta, npr. dohodnina

létni dodátek -ega -tka m denarna dajatev, ki se enkrat na leto izplača uživalcu pokojnine in je določena v dveh zneskih, pri čemer je do višjega zneska upravičen prejemnik nižje pokojnine in obratno

létni dopúst -ega -a m plačana odsotnost delavca z dela, do katere je upravičen in katere namen je, da si psihično in fizično odpočije in obnovi delovne sposobnosti za nadaljnje delo, kar prispeva tudi k preprečevanju bolezni ali poškodb pri delu

lévja družba -e -e ž družba, pri kateri je en družbenik udeležen le pri dobičku, drugi pa le pri izgubi in bremenih S: societas leonina

lex causae --- [léks káuze] (LAT.) v mednarodnem zasebnem pravu pravo, ki se uporablja za vsebino pravnega razmerja pri stvarno-pravnih vprašanjih, npr. izbrano pravo

pri pogodbi, pravo kraja nastanka škode pri neposlovni odškodninski obveznosti, pravo kraja, kjer stvar leži

lex commissoria --- [léks komisórija] (LAT.) ► komisórni dogóvor

lex electa --- [léks elékta] (LAT.) v mednarodnem zasebnem pravu ► izbráno právo

lex fori --- [léks fóri] (LAT.) v mednarodnem zasebnem pravu pravo, ki velja na sodišču

lex generalis --- [léks generális] (LAT.) ► splóšno právno pravílo

lex imperfecta --- [léks imperfékta] (LAT.) právno pravílo, ki opredeljuje zapovedano ali prepovedano ravnanje, ne pa tudi sankcije za primer kršítve

lex indicata --- [léks indikáta] (LAT.) v mednarodnem zasebnem pravu ► odkázano právo

lex loci actus --- [léks lóci áktus] (LAT.) v mednarodnem zasebnem pravu pravo kraja, kjer je bil sklenjen pravni posel

lex mercatoria --- [léks merkatórija] (LAT.) pravíla mednarodnih konvencij s področja gospodarskega pogodbenega prava in pravíla mednarodne poslovne prakse

lex patriae --- [léks pátrije] (LAT.) v mednarodnem zasebnem pravu ► právo državljánstva

lex perfecta --- [léks perfékta] (LAT.) právno pravílo, ki poleg zapovedanega ali prepovedanega ravnanja opredeljuje tudi sankcijo za primer kršítve

lex rei sitae --- [léks réji síte] (LAT.) v mednarodnem zasebnem pravu pravo kraja, kjer se nahaja stvar, ki se uporablja pri stvarno-pravnih vprašanjih

lex specialis --- [léks specijális] (LAT.) ► speciálni predpis

ležéča zapuščína -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih zapuščína v prehodnem obdobju med delacijo in akvizicijo, ki nima pravnega subjekta

licénca -e ž **1.** dovoljenje za izkoriščanje pravice industrijske lastnine **2.** oblastno dovoljenje za opravljanje določene dejavnosti, npr. zdravniška licenca

licénčna analogíja -e -e ž določanje odškodnine v sporih glede kršítve pravic industrijske lastnine, pri katerem se določi znesek razumne licenčnine, ki bi obstajala, če bi stranki sklenili licenčno pogodbo

licénčna pogodba -e -e ž pogodba, s katero se dajalec licence zavezuje, da bo jemalcu licence v celoti ali delno odstopil pravico izkoriščanja patenta, tehničnega znanja in izkušenj, znamke ali modela, ta pa se zavezuje, da mu bo za to dal določeno plačilo **S**: pogodba o licenci

licenčnina -e ž nadomestilo za uporabo pravice industrijske lastnine, ki jo plača jemalec licence dajalcu licence

licénčno razmérje -ega -a s pravno urejeno razmerje med dajalcem licence in jemalcem licence

licitácija -e ž v pogodbenem pravu ► javni razpis (2)

licitacijska garancija -e -e ž ► ponúdbena garancija

likvidácija -e ž postopek prenehanja pravnega subjekta, v katerem se poplačajo vse obveznosti upnikom, preostala sredstva pa se razdelijo družbenikom ali ustanoviteljem pravnega subjekta **S**: likvidacijski postopek

likvidácija po urádni dolžnosti -e - - - - ž ► prisilna likvidácija

likvidacijska bilánca -e -e ž popis sredstev, obveznosti in terjatev pred likvidacijo

likvidacijska mása -e -e ž sredstva pravnega subjekta, iz katerih se poplačajo upniki, presežek pa se razdeli v postopku redne likvidacije

likvidacijska terjátev -e -tve ž terjatev delničarjev, družbenikov ali ustanoviteljev do likvidacijske mase gospodarske družbe ali druge pravne osebe po tem, ko so poplačani ali zavarovani vsi njeni znani dolgovni do upnikov

likvidacijska tóžba -e -e ž tožba upnika, katerega terjatev ni prijavljena v likvidacijo, zoper osebo, ki prevzame ostanek premoženja

likvidacijski nárok -ega -a m srečanje likvidacijskega upravitelja, sodišča in upnikov pri prisilni likvidaciji zaradi ugotavljanja terjatev upnikov

likvidacijski obračún -ega -a m začetni in končni obračun, ki ga mora ob likvidaciji družbe z neomejeno odgovornostjo sestaviti likvidacijski upravitelj

likvidacijski postópek -ega -pka m ► likvidácija

likvidacijski uprávítelj -ega -a m oseba, ki vodi postopek likvidacije, imenovana od organa, ki je sprejel sklep o začetku likvidacije

likvidacijsko podjéjte -ega -a s gospodarska družba ali podjetnik posameznik, ki se ukvarja z vodenjem postopkov prenehanja gospodarskih družb po postopku redne likvidacije

likvidna terjátev -e -tve ž **1.** terjatev, katere znesek in obstoj dolžnik priznava **S**: čista terjátev **2.** terjatev, ki je izkazana z verodostojno listino **S**: čista terjátev

likvidnost -i ž kratkoročna sposobnost dolžnika, da izpolnjuje svoje plačilne obveznosti v dogovorjenih rokih

likvidnostna pást -e -í ž v ekonomiji pojav, ko postane običajna denarna politika nemočna, saj so obrestne mere blizu nič, denar in obveznice pa substituti, zaradi česar povečevanje količine denarja v obtoku nima nobenega učinka na gospodarstvo

likvidnostni denár -ega -ja m v ekonomiji denar v gotovini, ki ga imajo shranjenega gospodarski subjekti, da bodo z njim razpolagali, če bo potreben ali ko bo potreben

likvidnostno tvéganje -ega -a s v ekonomiji tveganje nastanka izgube zaradi kratkoročne plačilne nesposobnosti

limitirana akcesórnost udeléžbe -e -i - - ž ► omejena akcesórnost udeléžbe

limitirani ček -ega -a m ček, pri katerem banka vnaprej določi višino čekovne vsote in odgovarja le do te višine

limitirano glasóvanje -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih ► omejeno glasóvanje

lineárno obrestóvanje -ega -a s v ekonomiji obrestovanje, pri katerem se obrestuje le začetni kapital brez dodanih obresti

línija soródstva -e - - ž ► črta soródstva

linijski prevóz -ega -ôza m prevoz, ki se opravlja na določenih relacijah, po vnaprej določenem voznem redu, ceni in splošnih prevoznih pogojih, npr. medkrajevni linijski prevoz, mednarodni linijski prevoz, mestni linijski prevoz

lístina -e ž **1.** v procesnem pravu vsak predmet, na katerem je človekova misel izražena s pisavo **2.** v kazenskem procesnem pravu vsako pisanje, nosilec podatkov ali drug predmet, ki je primeren ali namenjen za dokaz kakega dejstva, ki ima vrednost za pravna razmerja

listina o ratifikaciji -e -- -- ž v mednarodnem pravu listina, ki jo država pošlje depozitarju mednarodne pogodbe po tem, ko jo podpiše najvišji državni organ za zunanje zastopanje, navadno državni poglavar, in s tem potrdi, da so izpolnjeni vsi notranjepravni postopki za začetek veljavnosti pogodbe **S:** ákt o ratifikaciji, ratifikacijska listina

listinski dokaz -ega -áza m dokaz pravno pomembnega dejstva z javno ali zasebno listino

litispéndenca -e ž **1.** začetek pravde, ki nastopi z vročitvijo tožbe toženi stranki in izključuje dopustnost nove pravde med istima strankama **S:** obstoj právde, viséčnost právde **2.** začetek upravnega postopka ali upravnega spora, ki izključuje dopustnost novega upravnega postopka ali upravnega spora v isti zadevi

lízing -a m ► pogódba o lízingu

lizing drúžba -- -e ž gospodarska družba, ki se ukvarja s pogodbami o lizingu **S:** leasing drúžba

L

lizingodajálec -lca m stranka pogodbe o lizingu, ki se zaveže izročiti predmet pogodbe o lizingu

lizingojemálec -lca m stranka pogodbe o lizingu, ki se zaveže zaradi uporabe predmeta pogodbe o lizingu plačevati nadomestilo

ljúdska iniciatíva -e -e ž pravica določenega števila volivcev, da predlagajo predstavníškemu telesu, da pravno uredi določeno vprašanje v ustavi, zakonu ali drugem pravnem aktu ali predlaga določene odločitve

ljúdska suverénost -e -i ž načelo, po katerem ima vrhovno oblast v državi ljudstvo

ljúdska ustáva -e -e ž ustava države z republikansko obliko vladavine, ki jo sprejme predstavniško telo, npr. ustavodajna skupščina, zakonodajni organ, ali ljudstvo neposredno na referendumu

ljúdska zakónska iniciatíva -e -e -e ž pravica določenega števila volivcev, da zakonodajalcu predlagajo zakone ali njihove spremembe

lobíranec -nca m predstavnik zakonodajne ali izvršilne veje oblasti, pri katerem skuša lobist doseči določeno rešitev ali odločitev

lobíranje -a s zakonsko regulirana dejavnost nejavnega vplivanja na ključne odločitve funkcionarjev in javnih uslužbencev v zakonodajni in izvršilni veji oblasti

lobíst -a m oseba, ki opravlja dejanje lobiranja in je vpisana v register lobistov, ali oseba, ki opravlja dejanja lobiranja in je zaposlena v interesni organizaciji, za katero lobira, a njen zakoniti zastopnik ali izvoljeni predstavnik

lóčena direktíva -e -e ž v pravu EU ► posámična direktíva

lóčeno mnénje -ega -a s utemeljena obrazložitev glasu enega ali več članov dela skupnosti, organa ali telesa, navadno sodnega, ki se ne strinja z odločitvijo ali njeno obrazložitvijo, npr. ločeno mnenje ustavnega sodnika **S:** poséбно mnénje, votum separatum

lóčeno premožénje zakónca -ega -a -- s ► poséбно premožénje zakónca

ločítev cérkve in držáve -tve -- -- -- ž ► ločítev držáve in vérskih skúpnosti

ločítev držáve in vérskih skúpnosti -tve -- -- -- -- ž ustavno načelo, ki zahteva vzpostavitev laične države in prepoveduje, da bi se država vmešavala v avtonomijo verskih skupnosti, verske skupnosti pa prevzemale izvrševanje državnih pristojnosti **S:** ločítev cérkve in držáve

ločítev plodú od glávne stvárí -tve -- -- -- -- ž stanje, ki nastopi v trenutku, ko plod ni več del glavne stvari in postane pravno samostojen ter s tem tudi predmet stvarnih pravic **S:** separácija

ločítev zapuščíne -tve -- ž ukrep zapustnikovih upnikov, s katerim zahtevajo, da se zapuščina ne združi z dedičevim premoženjem, ampak se iz nje prednostno poplačajo **S:** separatio bonorum

ločítvena právica -e -e ž pravica upnika do plačila njegove terjatve iz določenega premoženja insolventnega dolžnika pred plačilom terjatev drugih upnikov tega dolžnika iz tega premoženja

ločítveni úpnik -ega -a m upnik, ki v postopku zaradi insolventnosti uveljavlja terjatev, zavarovano z ločitveno pravico

lógična razlága -e -e ž razlaga, ki pri določanju pomena pravne določbe izhaja iz pravil logičnega sklepanja

lokacijska informácija -e -e ž potrdilo iz občinske uradne evidence o namenski rabi prostora za določeno zemljišče, ki investitorja nameravane gradnje na tem zemljišču seznanja z merili in pogoji, ki jih je potrebno upoštevati pri načrtovanju nameravane gradnje

- lokacijski načrt** -ega -a m do leta 2006 načrt, ki določa prostorsko ureditev na državni ali občinski ravni
- lokálna avtonomija** -e -e ž ► lokálna sámoupráva
- lokálna gospodárska javna služba** -e -e -e -e ž gospodarska javna služba, za katere organizacija in upravljanje je odgovorna samoupravna lokalna skupnost, npr. na področju preskrbe s pitno vodo, odvajanja odpadnih voda
- lokálna javna služba** -e -e -e ž javna služba, za katere organizacijo in upravljanje je odgovorna samoupravna lokalna skupnost, npr. na področju predšolske vzgoje
- lokálna sámoupráva** -e -e ž samostojno odločanje prebivalcev ožje teritorialne enote, npr. občine ali pokrajine, o zadevah lokalnega pomena **S:** lokálna avtonomija
- lokálna uprava** -e -e ž upravni organi, ki dekoncentrirano izvršujejo upravne naloge na delu teritorija države, npr. upravna enota
- lokálne volitve** -ih volítév ž mn. volitve, na katerih se izbirajo člani občinskih, mestnih svetov, župani in drugi predstavniki samoupravnih lokalnih skupnosti
- lokální dávek** -ega -vka m **1.** dávek, ki ga v skladu z zakonom predpiše in prejme samoupravna lokalna skupnost na svojem območju **S:** občínski dávek **2.** dávek, ki ga sicer predpiše država, prejemki pa delno ali v celoti pripadajo samoupravni lokalni skupnosti
- lokální referéndum** -ega -a m referendum, ki se razpiše na območju občine, mesta, pokrajine ali druge enote lokalne skupnosti
- lokálno premírje** -ega -a s v mednarodnem pravu premírje, ki velja med vojskujočimi se stranmi na delu območja mogočega izvajanja oboroženih sovražnosti
- lombárdna obrétna méra** -e -e -e ž obrestna mera, ki jo osrednja banka zaračunava poslovnim bankam za posojila, dana na podlagi zastave vrednostnih papirjev
- lombárdna terjátev** -e -tve ž terjatev na podlagi pogodbe o kratkoročnem posojilu, ki je zavarovano z zastavljenimi vrednostnimi papirji ali dragocenstmi
- lombárdni kredít** -ega -a m kredit, ki je zavarovan z zastavo vrednostnih papirjev ali drugih dragocenosti
- lombárdno posojílo** -ega -a s posojilo, ki je zavarovano z zastavo vrednostnih papirjev ali drugih dragocenosti

- lóro akreditív** -- -a m akreditív, ki ga tuj uvoznik odpre v korist domačega akreditivnega upravičenca
- lóro garancija** -- -e ž garancija, ki jo banka sprejme od druge banke v korist svojega komitentata
- lónva dóba** -e -e ž čas v letu, ko je določeno vrsto divjadi dovoljeno loviti
- lovopúst** -a m ► várstvena dóba
- lónvska pravíca** -e -e ž pravica gojiti in loviti divjad, ki ni vezana na lastništvo zemljišča
- lúcida intervalla** -- -- [lúcida intervála] (LAT.) ► svétli trenútki
- lucrum cessans** -- -- [lúkrum césans] (LAT.) ► izgubljeni dobíček
- lukratívni právní pòsel** -ega -ega -sla m ► nëodpláčni právní pòsel
- lúksuzni strošek** -ega -ška m strošek, ki ga ima posestnik zaradi svojega zadovoljstva ali zaradi olepšanja stvari **S:** impensae voluptariae
- lúmpsum špedícija** -- -e ž ► špedícija s fiksним plačilom
- luxuria** -- [lúksúrija] (LAT.) ► zavéstna malomárnost

M

M

- maastrichtski kritériji** -ih kriterijév [mástrihtski] m mn. v pravu EU ► konvergénčna meríla
- májhna družba** -e -e ž gospodarska družba, ki nima povprečno več kot 50 delavcev v poslovnem letu in nima prihodkov, višjih od 8.000.000 evrov, ali njena aktiva ni višja od 4.000.000 evrov **S:** málo podjetje
- májhna malomárnost** -e -i ž ► láhka malomárnost
- májhno odprto gospodarstvo** -ega -ega -a s v ekonomiji narodno gospodarstvo, ki sodeluje v mednarodni menjavi, a je v primerjavi

s partnerji tako majhno, da ne vpliva na svetovne cene, obrestne mere ali dohodke

mákroekonómška politika -e -e ž v ekonomiji ekonomska politika, usmerjena na celotno gospodarstvo, običajno s ciljem zagotavljanja polne zaposlenosti, stabilnosti in rasti

maksimálna hipotéka -e -e ž hipoteka, namenjena zavarovanju terjatev, ki nastanejo iz upniško-dolžniškega razmerja in katerih višina in zapadlost v trenutku njene ustanovitve še nista znani, zaradi česar se hipoteka vpiše v zemljiško knjigo z zneskom, ki predstavlja zgornjo mejo, do katere še jamči obremenjena nepremičnina

mála ávtorska pravica -e -e -e ž materialna avtorska pravica, s katero avtor dovoljuje ali prepoveduje netelesno uporabo avtorskega dela, npr. predvajanje glasbe po radiu

mala fides -- -- [mála fídes] (LAT.) ► slába véra

mála tatvína -e -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki odvzame tujo premičnino majhne vrednosti, da bi si jo protipravno prilastila

malae fidei possessor -- -- -- [mále fidéji posésor] (LAT.) ► nédobrovérni poséstnik

máli délničar -ega -ja m delničar, ki ima manj kot 10 odstotkov osnovnega kapitala v delniški družbi **S:** manjšínski délničar

máli kmèt -ega kméta m kmet, ki na svojem kmetijskem gospodarstvu prideluje kmetijske rastline na kmetijskih obdelovalnih zemljiščih, ki ne presegajo površin, določenih z zakonom

málo podjéjte -ega -a s ► májhna družba

málo pomémbna zadéva -- -e -e ž upravna zadeva, pri kateri je izjemoma dovoljeno uporabiti kot dokazno sredstvo izjavo stranke, saj gre glede na okoliščine primera in konkretnih udeležencev postopka za malo verjeten poseg v javni interes, izvedba drugih dokaznih sredstev pa bi bila neekonomična

malomárno zdrávljenje -ega -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši zdravnik ali zdravstveni delavec, če ravna v nasprotju s pravili stroke in tako povzroči, da se pacientu občutno poslabša zdravstveno stanje **S:** névéstno zdrávljenje

malomárnost -i ž stopnja krivde, pri kateri oseba ravna v nasprotju s skrbnostjo, ki se zahteva od nje **S:** culpa

malomárnostno kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, pri katerem je malomarnost določena kot edina oblika krivde, npr. povzročitev prometne nesreče iz malomarnosti

máloobméjna prepústnica -e -e ž v mednarodnem pravu javna listina, ki prebivalcu območja ob državni meji, določenega z mednarodno pogodbo, omogoča prehod državne meje

máloobméjni prehód -ega -óda m v mednarodnem pravu mejni prehod, kjer lahko v skladu z mednarodno pogodbo prehaja državno mejo le prebivalstvo obmejnega območja

máloobméjni promèt -ega -éta m v mednarodnem pravu promet na obmejnem območju, določenem z mednarodno pogodbo, ki prebivalstvu tega območja omogoča določene ugodnosti pri prehajanju državne meje

máloobméjni sporázum -ega -a m v mednarodnem pravu mednarodna pogodba med sosednjimi državami, ki ureja njihova medsebojna razmerja na obmejnem območju

malótni postópek -ega -pka m ► postópek v spórih májhne vrédnosti

mandánt -a m ► naročítej

mandát -a m **1.** pooblastilo voljenim funkcionarjem za opravljanje javne funkcije **2.** ► pogódba o naročílu

mandatár -ja m ► prevzérmnik naročila

mandátna dóba -e -e ž **1.** obdobje, za katero so izvoljeni nosilci javnih funkcij **2.** predvideno obdobje med enim in drugimi volitvami kolegijskega organa, ki pa se lahko skrajša, npr. zaradi razpusta

mandátna pogódba -e -e ž ► pogódba o naročílu

mandátna tóžba -e -e ž ► tóžba za izdájó plačilnega náloga

mandátni postópek -ega -pka m ► postópek za izdájó plačilnega náloga (1)

mandátno kaznovánje -ega -a s izrek sankcije na kraju izvršitve prekrška v predpisani višini brez možnosti upoštevanja individualnih okoliščin

mánjši delodajálec -ega -lca m delodajalec, ki zaposluje deset ali manj delavcev in mu zato ni treba upoštevati vseh delovnopравnih omejitev

manjšinska parlamentárna preiskáva -e -e
-e ž parlamentarna preiskava, ki jo zahteva parlamentarna opozicija

manjšinska vláda -e -e ž vlada, ki nima večinske podpore v parlamentu

manjšinski délničar -ega -ja m ► máli délničar

manjšinski volíltni sistém -ega -ega -a m
v nekaterih pravnih sistemih ► pôlproporciónálni volíltni sistém

mápná kópíja -e -e ž ► katástrski načrt

marginálna dávná stôpnja -e -e -e ž ► méjna dávná stôpnja

marginálna rubrika -e -e ž kratek povzetek vsebine člena, navadno naveden pod številko člena in nad njegovim besedilom **S:** obróbní pripís, rubrika

marginální dobiček -ega -čka m v ekonomíji ► méjni dobiček

Mártensova klávozula -e -e ž v mednarodnem pravu klavzula v mednarodnem pravu oboroženih spopadov, ki določa, da v primerih, ki niso zajeti v mednarodnih pogodbah, civilno prebivalstvo in borci ostanejo pod zaščito in vladavino načel mednarodnega prava, ki izhajajo iz običajev, vzpostavljenih med civiliziranimi narodi, zakonov človečnosti in zahtev javne vesti

márža -e ž v ekonomíji razlika med prodajno in nakupno ceno, ki služi kritju stroškov prodajalca in dobičku

matemátična rezérva -e -e ž sredstva, ki se pri življenjskem zavarovanju zberejo pri zavarovalnici zaradi višjih premij, ki jih v prvem obdobju plačuje zavarovalec, in mu zagotavljajo določena upravičenja

materiálíje materiálíj ž mn. gradivo, ki nastane v postopku sprejemanja pravnega akta, npr. zapisniki sej, obrazložitve predlogov

materializírani vrédnostní papír -ega -ega -ja m listina, ki ima vse zakonsko določene sestavine in na kateri je zapisana civilno-pravna pravica tako, da jo lahko uveljavlja le zakoniti imetnik skupaj z listino ali z drugim potrdilom, ki kaže, da ima imetnik listino vsaj v posredni posesti in da je katerikoli tretji osebi onemogočeno uveljavljanje iste pravice

materiálna ávtorska pravíca -e -e -e ž izključna avtorska pravica, s katero se varujejo avtorjevi premoženjski interesi v zvezi z avtorskim delom

materiálna dokázna teoríja -e -e -e ž teorija, po kateri sodnik ali uradna oseba nista vezana na dokazna pravila in prosto presojata dokaze

materiálna enakoprávnost -e -i ž ► vsebinska enakoprávnost

materiálna falzifikácija lístine -e -e -- ž ► materiálna ponaredítev lístine

materiálna imunitéta -e -e ž imuniteta, ki izključuje kazensko ali drugo pravno odgovornost poslanca državnega zbora, člana državnega sveta, varuha človekovih pravic za oddani glas ali izraženo mnenje pri opravljanju funkcije, ustavnega sodnika in sodnika pa pri odločanju na sodišču **S:** indemnitéta, materiálnoprávna imunitéta, poklična imunitéta

materiálna koluzíjska nevárnost -e -e -i ž nevarnost, da bo domnevni storilec uničil sledove kaznivega dejanja

materiálna koncépcija kaznivega dejánja -e -e -- -- ž koncepcija, po kateri je kaznivo tako dejanje, ki je nevarno za družbo ali posameznika

materiálna obrámba -e -e ž obramba, ki jo izvaja domnevni storilec kaznivega dejanja sam

materiálna odgovórnost -e -i ž odgovornost za povračilo škode s premoženjem

materiálna pôdkapitalizácija -e -e ž položaj, ko je družbi onemogočeno normalno poslovanje zaradi pomanjkanja kapitala

materiálna ponaredítev lístine -e -tve -- ž navedba lažnega izdajatelja na listini **S:** materiálna falzifikácija lístine

materiálna pravíčnost -e -i ž pravičnost, ki se doseže, ko je glede na izbrani kriterij pravičnosti, npr. enakovrednost, potrebe, vsakomur priznano tisto, do česar je upravičen

materiálna pravnomôčnost -e -i ž pravnomočnost, ki se kaže kot vezanost strank in sodišča ali upravnega organa na vsebino sodne ali upravne odločbe in prepoved ponovnega odločanja o isti zadevi ter vzpostavlja domnevo o vsebinski pravilnosti sodne ali upravne odločbe

materiálna procesna dispozíciija -e -e -e ž procesno dejanje, s katerim stranka razpolaga s predmetom spora tako, da nasprotnikov zahtevke pripozna, se svojemu zahtevku odpove, kar ima za posledico izdajo zanj neugodne odločbe, ali sklene sodno poravnavo o spornem predmetu

materiálna resníca -e -e ž resnica, ki jo sodišče, upravni ali drug pristojni organ v postopku ugotovi s prosto presojo dokazov

materiálna škóda -e -e ž ► premožénjska škóda

materiálna ustávnost -e -i ž načelo, po katerem morajo biti zakoni in drugi splošni pravni akti vsebinsko skladni z ustavo

materiálna vzajemnost -e -i ž v mednarodnem pravu vzajemnost, pri kateri država priznava tujcu določene pravice samo, če tujčeva država priznava enake pravice njenim državljanom

materiálni dokáz -ega -áza m dokaz, ki nastane kot odraz človekovega ravnanja ali delovanja narave, katerega posledice so na zunaj razvidne in so lahko predmet čutne zaznave S: reálni dokáz, stvární dokáz

materiálni právní ákt -ega -ega -a m dejanje ali ravnanje, s katerim se uresniči pravno pravilo S: reálni právní ákt

materiálni právní vír -ega -ega -a m dejavnik, npr. zgodovinski, politični, ekonomski, ki določa, katera družbena razmerja je treba urediti in kako naj se uredijo S: primárni právní vír

materiálni rók -ega -a m rok, ki je določen za uveljavljanje materialnopravne pravice, npr. rok za izpodbijanje pogodbe zaradi zmore, ali za izpolnitev obveznosti, npr. rok za plačilo davka

materiálni udeležéneec -ega -nca m udeležec nepravdnega postopka, kolektivnega delovnega spora ali upravnega postopka, na katerega se odločba neposredno nanaša ali katerega interes bi lahko bil z odločbo prizadet, ne glede na to, ali dejansko sodeluje v postopku

materiálno dejánje -ega -a s dejanje udeleženca pravnega razmerja, ki ima lahko pravne posledice, a samo po sebi ni pravni akt, pač pa temelji na njem ali ustvarja temelj zanj, pri čemer se z njim neposredno vpliva na materialni svet, npr. prijete osebe, zapečatenje prostorov, izdaja potrdila, upravni opomin, odklop iz električnega omrežja, sklepanje zakonske zveze S: reálni ákt

materiálno izvršílno právo -ega -ega -a s pravo, ki ureja materialnopravne predpostavke in posledice izvršbe

materiálno právo -ega -a s civilno, kazensko in upravno pravo ter pravna pravila, ki

določajo temeljne pravice in dolžnosti pravnih subjektov S: substánčno právo

materiálno procésno vódstvo -ega -ega -a s vodenje sodnega ali drugega postopka tako, da sodnik ali uradna oseba, ki vodi postopek, poskrbi npr. s postavljanjem vprašanj, da se zadeva po vsebini vsestransko razčisti S: odpárto sójenje

materiálno publicitétno načélo -ega -ega -a s ► načélo zaúpanja v zemljiško knjígo

materiálno sóspórništvo -ega -a s v pravnem postopku sosporništvo, pri katerem so sosporniki materialnopravno povezani tudi zunaj pravde, ker so glede na sporni predmet v pravni skupnosti, npr. solastniki, ali se njihovi zahtevki ali obveznosti opirajo na isto dejansko in pravno podlago, npr. so soodgovorni za nastanek škode

materiálno-formálna koncépcija kaznívega dejánja -e -e -- -- ž koncepcija, po kateri je kaznivo tako dejanje, ki ga zakon določa kot kaznivo in je nevarno za družbo ali posameznika

materiálnoprávna avtonómija -e -e ž samostojnost organa, skupnosti ali pravne osebe pri določanju vsebine predpisov, ki se nanašajo na ta organ, skupnost ali pravno osebo

materiálnoprávna imunitéta -e -e ž ► materiálna imunitéta

materiálnoprávní ugóvor -ega -a m ugovor tožene stranke, da je tožbeni zahtevek vsebinsko neutemeljen in ga je zato treba zavrniti

materiálnoprávní zahtévek -ega -vka m zahtevek, s katerim stranka uveljavlja neko pravico v razmerju do nasprotne stranke, npr. pravico do vrnitve stvari, pravico do odškodnine

materiálnoprávno pobótanje -ega -a s pobotanje, do katerega pride zunaj pravde in s katerim pobotani terjatvi ugasneta z učinkom za nazaj od trenutka, ko je zapadla terjatev, ki je zapadla pozneje S: ízvenprávdno pobótanje, ízvensóдно pobótanje

materínski dóm -ega -a m v socialnem varstvu program socialne preventive, s katerim se materam z otroki do 14. leta starosti, nosečnicam, porodnicam ter samskim ženskam, ki so se znašle v trenutni ali dalj časa trajajoči stiski in nimajo druge možnosti

bivanja, omogoča bivanje in nudi pomoč pri reševanju stiske

materinski dopúst -ega -a m dopust, namenjen pripravi nosečnice na porod, negi in varstvu otroka takoj po porodu ter zaščiti materinega zdravja ob rojstvu otroka in po njem, izjemoma pa ga lahko po rojstvu otroka koristi oče ali druge osebe, ki skrbijo za otroka, npr. če mati umre, zapusti otroka, ni sposobna za nego in varstvo otroka ali je mladoletna učenka, vajenka, dijakinja, študentka **S:** do leta 2014 porodniški dopúst

materinsko nadomestilo -ega -a s nadomestilo plače ali dohodka v času materinskega dopusta

maternitétna právda -e -e ž pravda o ugotavljanju ali izpodbijanju materinstva

maternitétna tóžba -e -e ž tožba za ugotovitev ali izpodbijanje materinstva

maternitétni spór -ega spóra m spor o ugotavljanju ali izpodbijanju materinstva

matíčar -ja m uradna oseba, ki je pooblaščenca za vpis podatkov v matični register, izdajanje izpiskov in potrdil iz matičnega registra ter za druga opravila, določena z zakonom

matíčna družína -e -e ž družina, katere otrok je bil dan v rejništvo

matíčna držáva -e -e ž v mednarodnem pravu država, v kateri praviloma živi večina pripadnikov določenega naroda

matíčna stvár -e -í ž ► glávna stvár (2)

matíčni národ -ega -a m v mednarodnem pravu narod v odnosu do svojega dela, ki je narodnostna manjšina v drugi državi

matíčni predpís -ega -a m predpis, ki kot osrednji ureja poglobljena vprašanja na določenem pravnem področju

matíčni regíster -ega -tra m uradna evidenca osebnih stanj vseh državljanov in tujcev, zlasti rojstev, zakonskih zvez in smrti, ki nastane na ozemlju države

mazáštvo -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki se ukvarja z zdravljenjem ali z zdravilsko dejavnostjo, čeprav nima predpisane kvalifikacije in s tem odvrne bolnika od pravočasnega iskanja zdravniške pomoči

MDT -ja [emdeté] m krat. v pravu EU ► mehanizem deviznih tečajev

medbánčni denárni tróg -ega -ega -a m v ekonomiji del denarnega trga, na katerem si

banke sposojajo kratkoročna sredstva od drugih bank

meddržávna mēja -e -e ž v mednarodnem pravu meja, ki ločuje območje ene države od območja druge države

meddržávna mobilnóst -e -í ž ► čezmèjno gíbanje

meddržávna organizácija -e -e ž v mednarodnem pravu ► mednárodna organizácija

meddržávna pogódba -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, ki jo sklene dvoje ali več držav

meddržávna réka -e -e ž v mednarodnem pravu reka, ki tvori ali seka državno mejo

meddržávna slúžnóst -e -í ž v mednarodnem pravu dogovorjena omejitev suverenosti države na njenem ozemlju v korist druge države

meddržávni dogóvor -ega -a m v mednarodnem pravu ► mednárodna pogódba

meddržávni vodotók -ega -óka m v mednarodnem pravu površinska ali podzemeljska voda, ki teče skozi več držav

meddržávno právo -ega -a s v mednarodnem pravu sistem pravnih pravil in načel, ki ureja odnose med državami

medétnično nasílje -ega -a s v mednarodnem pravu ► étnično nasílje

medgenerácijska solidárnóst -e -í ž medsebojna povezanost članov družbe ne glede na njihovo starost, npr. v sistemu socialne varnosti, sistemu obveznega pokojninskega zavarovanja

mediácija -e ž postopek, v katerem skušajo stranke prostovoljno s pomočjo mediatorja doseči mirno rešitev spora, ki izvira iz njihovega medsebojnega pravnega razmerja

mediátor -ja m **1.** nevtralna oseba, ki vodi mediacijo **2.** oseba, ki vodi postopek poravnavanja v kazenskem postopku

medicina déla -e -- ž področje medicine, ki preučuje odnose med delavcem, delovnim mestom in delovnim okoljem ter izvaja zdravstveno varstvo delavcev z namenom humanizacije dela ter varovanja življenja, zdravja in delovne zmogljivosti delavcev

medicínska rehabilitácija -e -e ž storitve, ki povrnejo zmanjšane življenjske funkcije in delovne zmožnosti ter preprečijo poslabšanje obstoječega stanja bolezni ali poškodbe

M

medicinski posèg -ega -éga m v medicinskem pravu ravnanje, ki ima preventivni, diagnostični, terapevtski ali rehabilitacijski namen in ga opravi zdravnik, drug zdravstveni delavec ali zdravstveni sodelavec

medicinsko právo -ega -a s pravo, ki ureja medicinsko dejavnost, določa status oseb, ki jo izvajajo, ter njihova razmerja z uporabniki njihovih storitev

mednárodna cóna -e -e ž v mednarodnem pravu morsko in oceansko dno in njegovo podzemlje zunaj meja državne jurisdikcije, kjer velja poseben mednarodnopravni režim

mednárodna družba -e -e ž gospodarska družba, ki ima sedež v eni državi, obratuje pa v različnih državah prek podružnic ali odvisnih družb **S:** mednárodno podjetje, transnacionálna družba

mednárodna jurisdikcija -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu ► mednárodna pristójnost

mednárodna konferéncia -e -e ž v mednarodnem pravu ad hoc multilateralna diplomacija, pri kateri se sestanejo predstavniki držav in mednarodnih organizacij in razpravljajo o zadevah mednarodnega pomena

mednárodna oporóka -e -e ž oporoka, katere enotna oblika zagotavlja veljavnost v vseh državah, ki so ratificirale konvencijo o enotnem zakonu o njeni obliki

mednárodna organizácija -e -e ž v mednarodnem pravu medvladna organizacija z lastno mednarodnopravno subjektiviteto, navadno ustanovljena z mednarodno pogodbo, katere članice so države **S:** meddržávna organizácija

mednárodna pogódba -e -e ž v mednarodnem pravu sporazum med subjekti mednarodnega prava, ki izraža njihovo soglasje volje in s tem določa njihove pravice in obveznosti, npr. sporazum, konvencija, pakt, protokol, ustanovna listina, memorandum o razumevanju **S:** meddržávni dogóvor, mednárodni dogóvor, mednárodni sporazúm

mednárodna posvojítev -e -tve ž **1.** posvojitev otroka iz tujine **2.** posvojitev domačega otroka s strani tujca

mednárodna právna pomóč -e -e í ž pravna pomoč, ki jo na zaprosilo sodišča ali organa ene države opravi sodišče ali organ druge države

mednárodna pristójnost -e -i ž v mednarodnem zasebnem pravu pristójnost domačih organov v čezmejnih sporih **S:** mednárodna jurisdikcija

mednárodna prodájna pogódba -e -e -e ž prodajna pogodba med strankami, ki imajo sedež v različnih državah

mednárodna réka -e -e ž v mednarodnem pravu plovna reka, ki teče skozi več držav ali jih deli, režim njene uporabe in varstva pa sta urejena z mednarodno pogodbo

mednárodna sánkcija -e -e ž v mednarodnem pravu ukrep, ki ga sprejme mednarodna skupnost praviloma proti državi, ki ogroža ali krši mednarodni mir in varnost

mednárodna skúpnost -e -i ž v mednarodnem pravu skupnost vseh držav sveta in tiste oblike njihovega organiziranega sodelovanja, ki jih ureja mednarodno pravo

mednárodna tirállica -e -e ž tiralica, izdana v primeru, če je verjetnost, da je tisti, za katerim je odrejena, v tujini

mednárodna trgovína -e -e ž v mednarodnem pravu trgovanje med subjekti mednarodnega prava, npr. med državami ali med državami in drugimi gospodarskimi subjekti

mednárodna zapuščina -e -e ž zapuščina, ki je v več državah

mednárodna zaščíta -e -e ž v mednarodnem pravu zaščíta, ki jo država nudi osebi, ki se vanjo zateče pred pregonom zaradi političnih razlogov, verske, nacionalne, rasne pripadnosti ali pripadnosti posebni družbeni skupini v izvorni državi ali ji ob vrnitvi v izvorno državo grozijo mučenje, nehumano ali ponižujoče ravnanje, kazen, smrtna kazen, usmrtitev ali nevarnost zaradi oboroženega spopada

mednárodna známka -e -e ž skupek nacionalnih znamk, ki se registrirajo na podlagi mednarodnih pogodb

mednárodne vóde -ih vóð ž mn. v mednarodnem pravu ► odprto mórje

mednárodni ákt -ega -a m v mednarodnem pravu akt, ki se sklene na mednarodni ravni in izraža politično zavezo ali mednarodnopravni dogovor

mednárodni cirkulárni ček -ega -ega -a m ► potoválni ček

mednárodni dogóvor -ega -a m v mednarodnem pravu ► mednárodna pogódba

mednárodni klíring -ega -a m v ekonomiji kliring v mednarodnem plačilnem prometu

mednárodni kongrés -ega -a m v mednarodnem pravu ad hoc multilateralna diplomacija, pri kateri se sestanejo najvišji predstavniki držav in mednarodnih organizacij in razpravljajo o zadevah izjemnega mednarodnega pomena

mednárodni oboroženi spopád -ega -ega -áda m v mednarodnem pravu oboroženi spopad med dvema ali več državami, boj naravnoosvobodilnega gibanja proti kolonialni dominaciji, rasističnim režimom ali tuji okupaciji zaradi uresničevanja pravice do samoodločbe

mednárodni odnósi -ih odnósov m mn. v mednarodnem pravu odnosi med državami, med državami in mednarodnimi organizacijami in med samimi mednarodnimi organizacijami

mednárodni plóvbní režím -ega -ega -a m v mednarodnem pravu plovbní režím, dogovorjen z mednarodno pogodbo med dvema državama ali več državami, ki določa pravice in obveznosti v pogodbeno opredeljenem območju

mednárodni prekòp -ega -ópa m v mednarodnem pravu prekop, ki omogoča skrajšanje plovnih poti in zanj velja poseben mednarodno-pravni režím

mednárodni prevòz -ega -óza m prevoz, ki obsega prehod čez najmanj eno državno mejo

mednárodni signálni kódeks -ega -ega -a m v mednarodnem pravu mednarodno dogovorjena pravila o uporabi signalov za sporazumevanje med ladjami

mednárodni spòr -ega spòra m v mednarodnem pravu spor med subjekti mednarodnega prava

mednárodni sporazúm -ega -a m v mednarodnem pravu ► mednárodna pogódba

mednárodni stečaj -ega -a m v mednarodnem zasebnem pravu stečajni postopek, pri katerem ima stečajni dolžnik premoženje v več državah

mednárodno délovno právo -ega -ega -a s delovno pravo, ki na univerzalni ali regionalni ravni z večstranskimi ali dvostranskimi mednarodnimi pogodbami ureja položaj delavcev pri delu in njihovo socialno varnost

mednárodno hudodélstvo -ega -a s v mednarodnem pravu najhujše kaznivo dejanje, izvršeno

v času miru ali oboroženega spopada, ki krši temeljne človeške vrednote, npr. genocid, kaznivo dejanje zoper človečnost, vojno hudodelstvo

mednárodno humanitárno právo -ega -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja zaščito žrtev oboroženih spopadov **S:** humanitárno právo

mednárodno javno právo -ega -ega -a s v mednarodnem pravu ► mednárodno právo

mednárodno kaznivo dejánje -ega -ega -a s v mednarodnem pravu dejanje, ki ga kot kaznivo določa mednarodno pravo

mednárodno običajno právo -ega -ega -a s v mednarodnem pravu formalni vir mednarodnega prava, ki nastane z ustaljeno, široko razširjeno prakso držav, ki jo spremlja pravna zavest

mednárodno okóljsko právo -ega -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja pravna razmerja, pravice in obveznosti držav glede varstva okolja

mednárodno podjéjte -ega -a s ► mednárodna družba

mednárodno pogódbeno právo -ega -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja sklepanje, veljavnost in razlago mednarodnih pogodb

mednárodno právo -ega -a s v mednarodnem pravu decentraliziran in horizontalno organiziran sistem pravnih pravil in načel, ki ureja odnose med svojimi subjekti **S:** mednárodno javno právo

mednárodno právo oboroženih spopádov -ega -a --- s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja metode, sredstva in načine vojskovanja ter zaščito žrtev oboroženih spopadov

mednárodno priznánje držáve -ega -a -- s v mednarodnem pravu enostranski akt države ali mednarodne organizacije, s katerim ta izrecno ali molče prizna določeno entiteto za državo

mednárodno priznánje izvršilnih naslòvov -ega -a --- s v mednarodnem zasebnem pravu izenačitev tuje odločbe po učinkih z domačo v posebnem sodnem postopku

mednárodno protiprávno ravnanje -ega -ega -a s v mednarodnem pravu ravnanje države ali mednarodne organizacije, ki krši mednarodno pravo

M

- mednárodno sodišče** -ega -a s v mednarodnem pravu sodišče, ustanovljeno z mednarodno pogodbo ali odločitvijo mednarodne organizacije
- mednárodno sosédsko právo** -ega -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja odnose med sosednjimi državami glede skupnih mej, uporabe obmejnih območij in statusa ter pravic in obveznosti obmejnega prebivalstva
- mednárodno várstvo človekovih pravic** -ega -a -- -- s v mednarodnem pravu sistem varstva človekovih pravic, ki lahko obsega tudi nadzor za to pooblašene mednarodne organizacije ali njenega organa
- mednárodno vesóljsko právo** -ega -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja pravna razmerja, pravice in obveznosti držav v nadzračnem prostoru
- mednárodno vójno právo** -ega -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja metode, sredstva in načine vojskovanja
- mednárodno zaséбно právo** -ega -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu pravo, ki ureja mednarodno pristojnost, priznanje in izvršitev tujih odločb in katero tuje ali domače pravo se uporabi pri reševanju čezmejnega razmerja
- mednárodnoprávna subjektivitéta** -e -e m v mednarodnem pravu sposobnost enite biti nosilka pravic in obveznosti po mednarodnem pravu
- mednárodnoprávni réd** -ega -a m v mednarodnem pravu pravni sistem, ki ga sestavljajo formalni pravni viri mednarodnega prava
- mednárodnoprávno načélo** -ega -a s v mednarodnem pravu pravno načelo, ki zavezuje subjekte mednarodnega prava
- mednárodnoprávno várstvo** -ega -a s v mednarodnem pravu varstvo, ki ga določajo pravila in načela mednarodnega prava
- medsebójna obvéznost** -e -i ž v mednarodnem pravu obveznost med subjekti mednarodnega prava, da ravnajo skladno z zanje zavezujočim mednarodnim pravom
- medsebójna práksa** -e -e ž ► ustaljena poslovná práksa
- medvládje** -a s obdobje od prenehanja mandata vlade do oblikovanja nove vlade
S: interregnum

- mehánična ávtorska pravica** -e -e -e ž materialna avtorska pravica, s katero avtor dovoljuje ali prepoveduje telesno uporabo avtorskega dela, npr. fotokopiranje, skeniranje
- mehanizem devíznih tečajev** -zma -- -- m
K: MDT v pravu EU mehanizem stabilnega menjalnega tečaja v razmerju do evra za valuto države članice EU zunaj evrskega območja, ki je vključena v mehanizem
- mêhko právo** -ega -a s pravila, ki sama po sebi nimajo formalno zavezujoče moči, a lahko ob izpolnjevanju določenih pogojev učinkujejo kot zakonska pravna pravila
- mêja** -e ž 1. več daljic, ki so med seboj povezane v zaključen poligon in razmejujejo zemljišče parcele od zemljišča sosednjih parcel S: mējna črta 2. v mednarodnem pravu navpična ploskev, ki ločuje območje države od območja druge države ali od območja, ki ni pod suverenostjo nobene države, ali ločuje del območja države od drugega območja znotraj države
- mējáš** -a m lastnik neposredno sosednje nepremičnine
- mêje preizkúsa izpodbijane odlóčbe** mēj -- -- ž mn. meje glede predmeta in obsega odločanja, ki jih mora upoštevati sodišče ali upravni organ pri odločanju o pravnem sredstvu zoper izpodbijano odločbo, npr. v pritožbenem postopku
- mējna črta** -e -e ž ► mēja (1)
- mējna dávná stópnja** -e -e -e ž davčna stopnja, s katero je obdavčena dodatna enota davčne osnove, npr. dohodka S: marginálna dávná stópnja
- mējna koristnost** -e -i ž v ekonomiji zadovoljstvo, ki ga prinese dodatna enota dobrine
- mějni dobíček** -ega -čka m v ekonomiji dobiček, ki ga prinese ena dodatno proizvedena količina proizvoda S: marginální dobíček
- mějni dohódek** -ega -dka m v ekonomiji dodatni dohodek, ki ga dobi prodajalec ob prodaji dodatne enote dobrine
- mějni incidént** -ega -énta m v mednarodnem pravu kršitev nedotakljivosti državne meje
- mějni izdátek** -ega -tka m v ekonomiji dodatni izdatek, ki ga ima kupec ob nakupu dodatne enote dobrine
- mějni kapitální količnik** -ega -ega -a m v ekonomiji kapitalni količnik, ki pove, koliko

dodatnega kapitala je potrebno za povečanje proizvoda za eno enoto

mêjni prehòd -ega -òda m kraj, določen za kontroliran prehod potnikov in blaga čez državno mejo

mêjni proizvod -ega -òda m v ekonomiji dodatni proizvod, ki ga izzove povečanje sodelovanja posameznega proizvodnega faktorja, pri čemer ostane sodelovanje ostalih proizvodnih faktorjev nespremenjeno

mêjni spòr -ega spòra m **1.** spor o poteku meje med nepremičninama **2.** v mednarodnem pravu spor o poteku meje med državami ali med posameznimi državnimi območji **S:** delimitacijski spòr

mêjni stróšek -ega -ška m strošek, ki ga povzroči proizvodnja dodatne enote proizvoda

mêjno známenje -ega -a s stvar, ki je namenjena označitvi meje, npr. mejna ograja, pregrada, drevo, jarek

memorándum -a m **1.** v mednarodnem pravu uradno pisno obvestilo drugi vladi, v katerem se pojasnjujejo ali utemeljujejo določena stališča **S:** spomenica **2.** v mednarodnem pravu zapis obvezujočega ali neobvezujočega dogovora med državami **S:** spomenica

mênedžerski delikt -ega -a m kaznivo dejanje, ki ga stori poslovodja, član uprave ali druga oseba, ki ji je formalno ali dejansko zaupana skrb za zakonitost delovanja in premoženje gospodarskega subjekta

meníca dnévnica -e -e ž menica, katere dospelost je določena z navedbo datuma **S:** dáto meníca, koledárska meníca

meníca -e ž posamični vrednostni papir, ki vsebuje enostransko zavezo trasanta, da bo on sam ali trasat plačal določen denarni znesek remitentu ali osebi, ki jo bo določil remitent

meníca na lástni ukàž -e - - - - ž menica, pri kateri trasant navede sebe kot remitenta

meníca na vpoglèd -e - - - - ž ► meníca vpoglédnica

meníca oddnévnica -e -e ž menica, ki dospe v plačilo določen čas po dnevu izdaje **S:** a dáto meníca, izdájnica

meníca povpoglédnica -e -e ž menica, ki dospe v plačilo določen čas po predložitvi

meníca v nastájanju -e - - - - ž ► biánko meníca

meníca v síli -e - - - - ž **1.** menica, ki je trasat ne akceptira ali odkloni njeno plačilo **2.** menica, pri kateri je nad trasatovim premoženjem uveden stečajni postopek ali prisilna likvidacija **3.** menica, pri kateri je postal insolventen trasant menice, ki se ne sme predložiti v akcept **4.** menica, pri kateri je trasat prenehal biti pravni subjekt

meníca vpoglédnica -e -e ž menica, ki je plačljiva takoj, ko je predložena **S:** a vísta meníca, meníca na vpoglèd

meníčna golíca -e -e ž ► menični obrázec

meníčna intervencíja -e -e ž posredovanje v korist meničnega dolžnika, tako da nekdo prostovoljno ali po pozivu akceptira ali plača menico

meníčna klávozula -e -e ž označba na menici, da gre za menico, napisana v jeziku, v katerem je menica sestavljena

meníčna notifikácija -e -e ž obvestilo imetnika menice indosantu in trasantu o grozečem meničnem regresu

meníčna obveznost -e -i ž obveznost, ki temelji na izdani menici in na podlagi katere je treba določeni osebi ali drugi osebi po njeni odredbi ob določenem času in na določenem kraju izplačati določeni znesek

meníčna sposóbnost -e -i ž sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti iz menice

meníčna strogóst -e -i ž temeljno pravilo meničnega prava, po katerem mora imetnik upoštevati vse predpise meničnega prava, sicer izgubi menične pravice

meníčna tóžba -e -e ž tožba imetnika menice zoper enega ali več meničnih zavezancev za plačilo menične vsote

menični blankét -ega -a m ► menični obrázec

menični dolžník -ega -a m oseba, ki je po meničnem pravu dolžna poravnati menični znesek

menični eskónt -ega -a m odkup menice, pri kateri menični upnik z indosamentom prenese svoje menične terjatve na banko in si s prodajo terjatev zagotovi likvidna sredstva že pred dospelostjo menice **S:** eskónt meníce

menični imétnik -ega -a m oseba, ki je upravičena do plačila iz menice

- menični indosamènt** -ega -ênta m zaznamek na hrbtu menice, s katerim remitent ali indosant prenese menico na indosatarja
- menični interveniènt** -ega -ênta m oseba, ki v korist meničnega dolžnika prostovoljno ali po pozivu akceptira ali plača menico
- menični izdajatelj** -ega -a m ► trasánt
- menični obrázec** -ega -zca m obrazec, namenjen za izdajo menice **S:** menična golíca, menični blankét
- menični plačilni nálog** -ega -ega -a m nalog sodišča za plačilo meničnega dolga, ki ga sodišče izda na podlagi protestirane menice
- menični pôrok** -ega -óka m ► avalít
- menični prédnik** -ega -a m oseba, ki je upravičena iz menice prenesla na indosatarja
- menični protést** -ega -a m javna listina, ki potrjuje, da menični zavezanec ni izpolnil ene menične obveznosti ali več meničnih obveznosti
- menični regrés** -ega -a m pravica terjati plačilo menice od regresnih zavezancev
- menični spòr** -ega spòra m spor, v katerem se odloča o uveljavljanju terjatev iz menic
- menični ugòvor** -ega -a m **1.** objektivni ugovor, ki izvira iz menice in ga menični dolžnik lahko uveljavi zoper vsakega imetnika menice **2.** subjektivni ugovor, ki izvira iz osebnega razmerja z meničnim upnikom in ga zato lahko uveljavi samo določeni menični dolžnik **3.** posebni ugovor solidar-nih meničnih dolžnikov zoper meničnega upnika, ki pred uveljavitvijo regressa ni vložil protesta
- menični zavézanec** -ega -nca m oseba, ki je dolžna poravnati menični znesek
- menično poróštvo** -ega -a s ► avál
- meničnoprávni zahtévek** -ega -vka m zahtevék za plačilo meničnega zneska
- menjálna pogódba** -e -e ž pogodba, s katero se vsak pogodbenik zaveže svojemu sopogodbeniku, da mu bo izročil zamenjano stvar, tako da bo ta na njej pridobil lastninsko pravico
- menjálni séktor gospodárstva** -ega -ja -- m v ekonomiji sektor gospodarstva, s katerega proizvodi se mednarodno trguje
- menjálni tečaj** -ega -a m v ekonomiji ► devízni tečaj

- menjálno gospodárstvo** -ega -a s v ekonomiji gospodarstvo, ki temelji na menjavi dobrin
- menjáva** -e ž v ekonomiji faza gospodarjenja, v kateri dobrine spreminjajo lastnika **S:** cirkulácija
- mentálna rezervácija** -e -e ž ► míselni pridržék
- merílo** -a s v javnem naročanju okoliščina ali lastnost ponudbe, ki jo določi naročnik, ki tudi vnaprej določi način ugotovitve najugodnejše ponudbe
- meritórna dobrína** -e -e ž v ekonomiji dobrina, ki je po ekonomskih lastnostih zasebna, oskrba z njo pa je v javnem interesu
- meritórna odlóčba** -e -e ž **1.** odločba, s katero sodišče odloči o tožbi po vsebini obravnavane zadeve, npr. sodba, s katero sodišče ugotovi tožbenemu zahtevku ali ga zavrne **2.** upravna odločba, s katero upravni organ odloči o zahtevku ali predmetu postopka, uvedena po uradni dolžnosti, po vsebini obravnavane zadeve, npr. odločba o ugoditvi ali zavrnitvi zahtevka ali o naložitvi obveznosti
- meritórna odločítev** -e -tve ž odločítev sodišča ali upravnega organa o glavni stvari, praviloma v obliki meritorne odločbe, v upravnem postopku pa lahko tudi v obliki realnega akta, npr. izplačilo pravice brez odločbe
- meritórna sòdba** -e -e ž **1.** sodba, s katero sodišče odloči o utemeljenosti tožbenega zahtevka **2.** sodba, s katero sodišče odloči o utemeljenosti kazenske obtožbe
- meritórna uprávna odlóčba** -e -e -e ž upravna odločba, s katero upravni organ odloči o vsebini obravnavane zadeve, npr. odločba, s katero upravni organ ugotovi strankinemu zahtevku ali ga zavrne ali stranki naloži obveznost
- meritórní preizkús** -ega -a m **1.** preizkus, ali je sodba ali druga odločba po vsebini pravno in dejansko pravilna **2.** vsebinski preizkus tuje sodne ali tuje arbitražne odločbe v postopku za njeno priznanje in izvršitev v drugi državi
- mèritum** -a m ► glávna stvár (1)
- mésečna preživnína** -e -e ž preživnina, ki jo preživninski zavezanec plačuje preživninskemu upravičencu v mesečnih zneskih
- méstna óbčina** -e -e ž občina, ustanovljena za večje naselje ali mesto, ki ima poleg splošnih

pristojnosti tudi določene državne pristojnosti, povezane z razvojem mesta

méstni svét -ega svéta m predstavníski organ v mestni občini, ki opravlja vlogo pravodajne veje oblasti v samoupravni lokalni skupnosti

méstni svétnik -ega -a m član predstavníškega organa v mestni občini

méšana darilna pogódba -e -e ž darilna pogodba, ki je deloma odplačna, deloma neodplačna **S:** méšano darílo, negotium mixtum cum donatione

méšana družba -e -e ž **1.** družba, ki jo ustanovi več držav ali teritorialnih enot **2.** do leta 1993 gospodarska družba, v kateri je udeležen družbeni in zasebni kapital

méšana pogódba -e -e ž pogodba, ki vsebuje prvine več različnih pogodb, ki tvorijo novo enotno pogodbo, npr. mešana darilna pogodba

méšana sódba -e -e ž sodba, s katero se tožbenemu zahtevku deloma ugodi, deloma pa se ga zavrne

méšani finančni hólдинг -ega -ega -a m nadrejena družba, ki ima v svoji sestavi vsaj eno podrejeno družbo s sedežem v državi članici, ki z drugimi družbami tvori finančni konglomerat in ni nadzorovana po zakonu

méšani kázenski postópek -ega -ega -pka m kazenski postopek, ki združuje nekatere prvine inkvizitornega in obtožnega postopka

méšani pogój -ega -ója m pogoj, katerega uresničitev je delno odvisna od volje stranke, delno pa od naključja

méšani prevóz -ega -óza m ► múltimodálni prevóz

méšani sporazúm Unije -ega -a -- m v pravu EU sporazum, sklenjen v obliki mednarodne pogodbe, ki ga s tretjimi državami skupaj sklenejo EU in njene države članice

méšani zavarovalni hólдинг -ega -ega -a m družba, ki ji je podrejena vsaj ena zavarovalnica, sama pa ni zavarovalnica

méšanje krvi -a -- s prekrivanje domneve očetovstva, ko je otrok rojen v 300 dneh po prenehanju zakonske zveze in hkrati že v novi zakonski zvezi matere **S:** turbatio sanguinis

méšano darílo -ega -a s ► méšana darilna pogódba

méšano sodíšče -ega -a s v mednarodnem pravu sodišče z mednarodnimi in nacionalnopravnimi elementi, npr. sodniki in tožilci iz več držav, uporaba domačega in mednarodnega prava **S:** hibridno sodíšče, internacionalizirano sodíšče

méšano življénjsko zavarováanje -ega -ega -a s življenjsko zavarovanje, pri katerem je zavarovalni primer smrt ali doživetje zavarovane osebe

mešetárska pogódba -e -e ž ► posredníška pogódba

mešetárski dnévnik -ega -a m ► posredníški dnévnik

migránt -a m oseba, ki se preseli iz svoje države bivanja v drugo državo

míкро družba -- -e ž gospodarska družba, ki nima povprečno več kot 10 delavcev v poslovnem letu, nima prihodkov, višjih od 700.000 evrov, ali njena aktiva ni višja od 350.000 evrov **S:** míкро podjetje

míкро podjetje -- -a s ► míкро družba

milostna smrt -e -i ž v nekaterih pravnih sistemih ► evtanazija

milostni rók -ega -a m dodaten rok, ki je na voljo dolžniku za izpolnitev obveznosti, preden upnik zaradi zamude razdre pogodbo

minimálna pláča -e -e ž zakonsko določena najnižja mesečna plača za delo, opravljeno v polnem delovnem času

minimálni dávek -ega -vka m najnižji znesek, ki ga mora davčnemu upniku plačati davčni zavezanec

minimálni létni dopúst -ega -ega -a m najkrajši zakonsko določen letni dopust v posameznem koledarskem letu, ki obsega štiri tedne

minimizirana céna -e -e ž v ekonomiji ► garantirana céna

minister brez listnice -tra -- -- m član vlade, ki je odgovoren za vprašanja, ki ne spadajo v ustaljena delovna področja ministrstev **S:** minister brez portfélja, minister brez resorja

minister brez portfélja -tra -- -- m ► minister brez listnice

minister brez resorja -tra -- -- m ► minister brez listnice

minister -tra m član vlade, ki je odgovoren za določeno področje državne uprave in navadno vodi ministrstvo kot najširši organ državne uprave

ministrska odgovornost -e -i ž individualna odgovornost ministra za delovanje njegovega ministrstva in kolektivna odgovornost za delovanje vlade

ministrstvo -a s državni upravni organ, ki skrbi za ureditev in delovanje določenega področja državne uprave

minúlo délo -ega -a s **1.** skupna delovna doba, na podlagi katere se določi višina dodatka za delovno dobo, lahko tudi drugi denarni prejemki ali ugodnosti **2.** delovna doba pri posameznem delodajalcu, na podlagi katere se določi višina dodatka za delovno dobo in morebitni drugi denarni prejemki ali ugodnosti, npr. jubilejna nagrada, dodatni dnevi dopusta

mír -ú m v mednarodnem pravu stanje brez oboroženih spopadov med dvema ali več državami

mírna posést -e -i ž posest, ki je nihče ne moti ali vznemirja s svojim ravnanjem
S: nemóteta posést

mírno reševanje spórov -ega -a -- s reševanje sporov z medsebojnim dogovarjanjem med strankami ali s pomočjo tretje nevtralne osebe

miroljubna okupácija -e -e ž v mednarodnem pravu dopusten način pridobitve ozemlja, ki je bilo pred tem v nikogaršnji lasti

mirovánje postópka -a -- s **1.** v pravnem postopku zastoj v postopku, do katerega pride, če se obe stranki pred koncem postopka o tem sporazumeta **2.** v upravnem postopku prekinitve postopka zaradi zakonsko določenih razlogov na podlagi sklepa upravnega organa ali zakona **3.** v javnem naročanju ► zadržanje postópka

miróvna konferéncia -e -e ž v mednarodnem pravu konferenca po zaključku oboroženih spopadov, namenjena urejanju povojnih razmerij med državami

miróvna misija -e -e ž **1.** v mednarodnem pravu odposlanstvo države ali mednarodne organizacije v okviru mirovnega procesa z mandatom mirovnega posredovanja **2.** v mednarodnem pravu ► miróvna operácija

miróvna operácija -e -e ž v mednarodnem pravu vojaška operacija pod vodstvom države,

koalicije držav, mednarodne organizacije ali več mednarodnih organizacij, ki se izvaja v podporo diplomatskim naporom za vzpostavitve in vzdrževanje miru v državi ali regiji
S: miróvna misija (2)

miróvna pogódba -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, ki jo sklenejo države za ureditev razmerij po končanem oboroženem spopadu in ureja npr. ozemeljska vprašanja, državne meje, zaščito manjšin, vojne odškodnine

miróvne síle -ih síl ž mn. v mednarodnem pravu oborožene síle, ki so pod vodstvom države, koalicije držav, mednarodne organizacije ali več mednarodnih organizacij napotene na območje spopada za vzpostavljanje ali vzdrževanje miru

miróvni kongrés -ega -a m v mednarodnem pravu kongres najvišjih predstavnikov držav po zaključku oboroženih spopadov, namenjen urejanju temeljnih povojnih razmerij med državami

miróvni procés -ega -a m v mednarodnem pravu pogajalski proces, v katerem skušajo vpletene strani doseči dogovor o trajnem miru in ureditvi medsebojnih razmerij

miróvni sporazúm -ega -a m v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, ki jo skleneta vojskojči se državi za vzpostavitev miru

miróvno posredovánje -ega -a s v mednarodnem pravu diplomatsko posredovanje posameznika, skupine, države ali mednarodne organizacije, da se reši spor med sptimi stranmi

mirujóča obrt -e -í ž obrt, pri kateri obrtnik obrtne dejavnosti začasno ne opravlja, čeprav je še vedno registriran kot obrtnik

miselni délež -ega -a m ► idealni délež

míselni pridržek -ega -žka m zavestno neso-glasje med voljo in izjavo, pri katerem stranka izjavi nekaj, v mislih pa ima nekaj drugega
S: mentálna rezervácija, reservatio mentalis, tíhi pridržek

misija dóbre vólje -e --- ž v mednarodnem pravu odposlanstvo, ki ga država ali več držav pošlje v drugo državo zaradi izboljšanja in krepitev medsebojnih odnosov

mládi délavec -ega -vca m delavec med 15. in 18. letom starosti, ki v delovnem razmerju uživa posebno varstvo

mladolétni storílec kaznívega dejánja -ega -lca --- m storilec, ki je v času izvršitve

kaznivega dejanja že star 14 let, ni pa še dopolnil 18 let **S:** mladolétnik (2)

mladolétnik -a m **1.** ▶ otrok (1) **2.** ▶ mladolétni storilec kaznivega dejanja

mladolétnik brez sprémstva -a -- -- m ▶ otrok brez sprémstva

mladolétniški kriminal -ega -a m kazniva dejanja, ki jih izvršijo mladoletni storilci kaznivih dejanj

mladolétniški zapòr -ega -ôra m prostostna kazen, ki se izreče starejšemu mladoletniku za težje kaznivo dejanje

mlájši mladolétnik -ega -a m storilec kaznivega dejanja, ki je v času izvršitve dejanja že star 14 let, ni pa še dopolnil 16 let

mlájši polnolétnik -ega -a m storilec kaznivega dejanja, ki je v času izvršitve že polnoleten, ni pa še dopolnil 21. leta starosti

mnénje -a s **1.** v pravu EU nezavezujoči pravni akt, ki ga lahko sprejmejo politične institucije EU in naslovnikom ne nalaga pravnih obveznosti **2.** v pravu EU obvezujoča odločitev Sodišča EU o združljivosti predvidenega sporazuma EU s tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami s pravom EU, kadar je za to zaproseno s strani privilegiranih predlagateljev

mnénje ustavnega sodišča -a -- -- s odločitev ustavnega sodišča v obliki zavezujočega mnenja, s katerim se v postopku ratifikacije izreče o skladnosti mednarodne pogodbe z ustavo

mногоstránska pogódba -e -e ž v mednarodnem pravu ▶ múltilateralna pogódba

mногоstránski ákt -ega -a m v mednarodnem pravu ▶ múltilateralni ákt

mногоtèra diskriminácija -e -e ž ▶ večplástna diskriminácija

mnóžični morílec -ega -lca m oseba, ki v kratkem času, praviloma v istem dogodku, ubije več ljudi

mnóžični prihòd -ega -óda m v pravu EU prihod večjega števila razseljenih oseb iz države, ki ni država članica EU, v državo članico EU zaradi evakuacije ali bega, ker trajno in varno bivanje v izvorni državi ni mogoče

mnóžično nasílje -ega -a s v mednarodnem pravu nasílje, ki se sistematično izvaja nad prebivalstvom v določeni državi

mnóžično oškodováñje -ega -a s oškodováñje večjega števila oseb zaradi nezakonite

dejavnosti ene ali več fizičnih ali pravnih oseb, npr. zaradi kršitve pravic potrošnikov, kršitve pravic delavcev, povzročitve okoljske nesreče

mobilíarna hipotéka -e -e ž neposestna hipoteka na premičninah

mobilíarna izvršba -e -e ž ▶ izvršba na premičnine

mobilizácija -e ž prehod dela ali vseh enot oboroženih sil iz mirnodobnega delovanja v vojno pripravljeno z okrepitevijo števila osebja in poveljstva, s povečanjem vojaške opreme, lahko tudi z vzpostavitvijo novih poveljstev in novih enot za bojno delovanje

mobilni délavec -ega -vca m delavec, zaposlen kot član potujočega ali letalskega osebja v podjetju, ki opravlja prevozne storitve potnikov ali blaga po cesti, zraku ali notranjih plovnih poteh

móbing -a m ▶ šikaníranje na délovnem méstu

močnéjši interès -ega -ésa m interes, ki ima prednost pred šibkejšim interesom, npr. interes otroka pred interesom pravne varnosti, interes prvega dobrovernega kupca pred interesom drugega nedobrovernega kupca, ki se je pred njim vpisal v zemljiško knjigo

močnéjši právni naslòv -ega -ega -ôva m pravni naslov, ki je v razmerju do drugih bolj upravičen do stvari

modalitéta kaznivega dejánja -e -- -- ž oblika kaznivega dejanja, ki se po načinu ali sredstvih izvršitve, teži posledic ali po drugih okoliščinah razlikuje od temeljne oblike kaznivega dejanja, zaradi česar jo zakon opredeljuje kot privilegirano ali kvalificirano

modél -a m izključna pravica industrijske lastnine, s katero se zavaruje videz industrijskega ali obrtnega izdelka ali njegovega dela, ki je nov in ima individualno naravo

modél EÚ -a -- m model, ki nastane, se prenese in preneha na celotnem območju EU

modélni zákon -ega -óna m ▶ vzórčni zákon

modérno právo -ega -a s pravo, za katero je značilna visoka stopnja formaliziranosti, sistematičnosti, racionalnosti, sekularnosti in avtonomije v primerjavi z drugimi družbenimi podsistemi, npr. politiko, religijo, znanostjo

modificirani akcèpt -ega -a m akcept, ki je omejen na del menične vsote

módra kárta -e -e ž dovoljenje za začasno prebivanje zaradi visokokvalificirane zaposlitve po zakonu, ki ureja prebivanje tujcev in imetniku omogoča, da vstopi, prebiva in se zaposli v državi

módus -a m ► nálog (1, 2)

modus acquirendi -- -- [módus akviréndi] (LAT.) ► pridobitni način

modus operandi -- -- [módus operándi] (LAT.) način izvršitve kaznivega dejanja

modus procedendi -- -- [módus procedéndi] (LAT.) način, kako sodišče ali upravni organ vodi postopek v konkretnem primeru

modus vivendi -- -- [módus vivéndi] (LAT.) v mednarodnem pravu neformalni in začasni dogovor med dvema ali več državami o ureditvi določenih medsebojnih odnosov, o katerih se je potrebno še dokončno dogovoriti

mogóči pogòj -ega -ója m pogoj, ki objektivno lahko nastopi

mójstrski izpít -ega -a m izobraževanje v obrti, s katerim posameznik pridobi srednjo strokovno izobrazbo in izpolni pogoj za opravljanje obrtne dejavnosti

molčé izražena vólja -- -e -e ž volja, ki je izražena s konkludentnim ravnanjem ali z molkom

molčéca pooblastitev -e -tve ž pooblastitev, opravljena s konkludentnim ravnanjem, ki jasno kaže voljo pooblastitelja

molčéca privolitev -e -tve ž privolitev, na katero se sklepa iz konkludentnega ravnanja stranke S: tíha privólitev

molčéce priznánje déjstev -ega -a -- s ► domnévno priznánje déjstev

molčéce priznánje -ega -a s ► konkludentno priznánje

molčéci preklíc oporóke -ega -a -- m ravnanje oporočitelja, s katerim pokaže, da ne želi, da bi oporoka obveljala, npr. tako, da pisno oporoko uniči, napravi novo oporoko, v kateri z istim premoženjem razpolaga drugače, ali s pravico iz oporoke razpolaga že za časa življenja S: domnévni preklíc oporóke, revocatio tacita

molčéci sprejém dédiščine -ega -éma -- m ravnanje dediča, ki s pomočjo konkludentnih ravnanj izrazi svojo voljo, npr. razpolaganje z zapuščino ali z delom zapuščine

môlk naslovnika -a -- m opustitev izjave, ki velja kot privolitev, kadar bi naslovnik mogel in moral odgovoriti

môlk orgána -a -- m nezakoniti položaj, ko upravni ali drug organ ne odloči v predpisanim roku, zaradi česar sledijo z zakonom določene posledice, običajno fikcija negativne ali pozitivne odločitve

môlk upráve -a -- m nezakoniti položaj, ko upravni organ ne odloči v predpisanim roku, zaradi česar prevzame pristojnost nadzorstveni organ, v postopkih v strankinem interesu pa se praviloma vzpostavi tudi fikcija zavrnitve zahtevka ali negativne odločbe, zato stranka pridobi pravico do vložitve pritožbe ali do tožbe v upravnem sporu

monárh -a m v nekaterih pravnih sistemih državni poglavar, ki je navadno določen po dednem redu in za svoja ravnanja ni pravno ali politično odgovoren

monárhična oblika vladavíne -e -e -- ž v nekaterih pravnih sistemih vladavina, v kateri je vloga državnega poglavarja navadno dedna, oseba, ki jo opravlja, pa ni pravno ali politično odgovorna

monárhična ustáva -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih ustava države z monarhično obliko vladavine, v kateri je oblast državnega poglavarja omejena z ustavo

monarhija -e ž v nekaterih pravnih sistemih država, v kateri je funkcija državnega poglavarja navadno dedna, oseba, ki jo opravlja, pa ni pravno ali politično odgovorna

monetárna nevtrálnost -e -i ž v ekonomiji ► denárna nevtrálnost

monetárna politika -e -e ž v ekonomiji ► denárna politika

monetárna unija -e -e ž v ekonomiji zveza držav z enotno denarno valuto S: denárna unija

monetárni agregát -ega -a m v ekonomiji ► denárni agregát

monetárni dobiček -ega -čka m v ekonomiji razlika med nominalno vrednostjo denarja in stroški njegove proizvodnje S: senjoráž

monetárni multiplikátor -ega -ja m v ekonomiji ► denárni multiplikátor

monetizácija -e ž **1.** v ekonomiji pridobitev fizične oblike denarja **2.** v ekonomiji uporaba neke stvari v eni od funkcij denarja

3. v ekonomiji dodelitev funkcije zakonitega plačilnega sredstva denarju

monízem kázenskih sánkcij -zma -- -- m

pravna ureditev z eno samo vrsto kazenskih sankcij, praviloma kazni **S**: ênotírnost kázenskih sánkcij

monízem -zma m **1.** pravna ureditev, v kateri isti

pravni akt, navadno zakonik, ureja pravne posle med zasebniki in gospodarske pravne posle **2. v mednarodnem pravu** teorija, po kateri tvorita mednarodno in nacionalno pravo enovit pravni sistem, pri čemer velja primat mednarodnega prava nad nacionalnim pravom

monokrátični orgán -ega -a m ► individualni orgán

monokrátični sistém -ega -a m sistem, v katerem je za odločanje pristojna le ena oseba ali en organ

monopól -a m tržni položaj na posameznem upoštevem trgu, pri katerem proizvod ali storitev ponuja le en ponudnik

monopól fizičnega prisiljevánja -a -- -- m osredotočenje možnosti uporabe prisilnih sredstev v rokah ene organizacije, navadno države

monopolíst -a m podjetje, ki edino opravlja gospodarsko dejavnost na nekem upoštevem trgu in ima na njem stoođstotni tržni delež **S**: monopolno podjetje

monopolístična konkurénca -e -e ž tržna konkurenca, pri kateri se ponujajo enakovrstni, vendar z vidika znamke, kakovosti ali drugega atributa toliko diferencirani proizvodi ali storitve, da niso povsem homogeni, kar omogoča, da se opazovani diferencirani proizvod ali storitev lahko prodaja nad mejnimi stroški

monopolístično ózko grlo -ega -ega -a s stanje, ki nastane, ko hkrati učinkujeta ekonomska ireverzibilnost in naravni monopol

monopolizácija fáktorjev -e -- ž v ekonomiji onemogočenje nelastnikom faktorja, da bi razpolagali s proizvodnimi faktorji

monopólna rénta -e -e ž v ekonomiji dohodek, ki ga dobijo proizvajalci zunaj proste konkurence ob pogojih zasebnega lastništva

monopólni dohódek -ega -dka m v ekonomiji dohodek, ki ni ekvivalent stvarne proizvodne storitve, ampak je rezultat naravnega

ali zasebnolastniškega omejevanja ponujene količine faktorja pod količino, ki zagotavlja ceno nič

monopólno podjéttje -ega -a s ► monopolíst

monopsón -a m ► nabávni monopol

mora accipiendi -- -- [móra akcipijéndi] (LAT.) ► úpnikova zamúda

mora creditoris -- -- [móra kreditorís] (LAT.) ► úpnikova zamúda

morálna ávtorska právica -e -e -e ž izključna avtorska pravica, s katero se varujejo avtorjevi nepremoženjski interesi v zvezi z avtorskim delom

morálno pravilo -ega -a s pravilo, ki izhaja iz družbene ali osebne morale

mórska ožina -e -e ž v mednarodnem pravu zoženi deli morja med dvema kopnima območjema, skozi katere je mogoča plovba in kot priznana mednarodna plovna pot povezujejo dele odprtega morja ali izključne ekonomske cone

mótenje posésti -a -- s vznemirjanje posestnika z motilnimi ravnanji ali odvzemom posesti

mótenjska právda -e -e ž pravda, v kateri tožeča stranka zahteva vrnitev odvzete stvari, vzpostavitev prejšnjega stanja ali prenehanje z dejanji, ki posegajo v njeno posest **S**: posesórna právda

mótenjska tóžba -e -e ž ► tóžba zaradi mótenja posésti

motílec posésti -lca -- m **1.** oseba, ki stori dejanje, s katerim je posest motena **2.** oseba, ki odobri dejanje, s katerim je posest motena **3.** oseba, v korist katere je motenje posesti opravljeno

motílno ravnanje -ega -a s ravnanje, ki samovoljno spreminja ali ovira dosednji način izvrševanja posesti

motív -a m ► nagíb

motórno vozilo -ega -a s prometno sredstvo na motorni pogon v kopnem, vodnem in zračnem prometu, ki ima dovoljenje za sodelovanje v prometu

možgánska smít -e -i ž v medicinskem pravu smrt pacienta, priključenega na aparature za zagotavljanje življenjskih funkcij, za katerega zdravniški konzilij po posebej predpisanem postopku ugotovi, da so mu nepovratno prenehali delovati celotni možgani

M

mržni učinek -ega -nka m trži pojav, pri katerem uporabna vrednost določenega blaga ali storitve narašča s številom uporabnikov tega blaga ali storitve

mrliški list -ega -a m ► izpisek iz matičnega registra o smrti

múčenje -a s kaznivo dejanje, ki ga stori oseba, ki namerno povzroča hude telesne ali duševne bolečine ali trpljenje drugi osebi, zlasti zato, da bi od nje ali od tretje osebe pridobila informacijo ali priznanje ali da bi jo kaznovala za dejanje, ki ga je izvršila ona ali tretja oseba

mútilateralna diplomacija -e -e ž v mednarodnem pravu vodenje zunanji odnosov med več državami, navadno v okviru mednarodnih organizacij

mútilateralna pogodba -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba z vnaprej nedoločenim številom pogodbenic, ki jo sklenejo vsaj trije subjekti mednarodnega prava
S: mnogostránska pogodba, mútilateralni sporazúm

mútilateralni ákt -ega -a m v mednarodnem pravu akt, ki izraža politično zavezo ali mednarodnopravni dogovor med neomejenim številom subjektov na mednarodni ravni
S: mnogostránski ákt

mútilateralni sporazúm -ega -a m v mednarodnem pravu ► mútilateralna pogodba

múltimodálni prevóz -ega -ôza m prevoz z različnimi prevoznimi sredstvi
S: kombinirani prevóz, méšani prevóz

múltinacionalna družba -e -e ž družba, ki posluje v različnih državah

multipla diskriminácija -e -e ž ► večplástna diskriminácija

multiplikátor avtonómnega tróšjenja -ja -- -- m v ekonomiji kazalnik, ki pove, za koliko enkratna sprememba trošjenja spremeni dejanski proizvod vseh naslednjih obdobj

multiplikátor -ja m v ekonomiji kazalnik, ki pove, za koliko se endogena spremenljivka spremeni zaradi spremembe eksogene spremenljivke

mutabilitétno načêlo -ega -a s načêlo, po katerem sme državni tožilec po uvedbi sodnega kazenskega postopka obtožbo spremeniti, razširiti ali umakniti

N

nabávni duopól -ega -a m duopol, pri katerem sta na posameznem upoštevem trgu dva povpraševalca
S: duopsón

nabávni monopol -ega -a m monopol, pri katerem je na posameznem upoštevem trgu le en povpraševalec
S: monopsón

nabávni oligopól -ega -a m oligopol, pri katerem po neki dobrini povprašuje toliko povpraševalcev, da lahko vsak izmed njih vpliva na višino cene
S: oligopsón

nabávni polipól -ega -a m trži položaj, pri katerem po neki dobrini povprašuje zelo veliko število povpraševalcev, od katerih nobeden ne more vplivati na višino cene
S: polipsón

nacionalizácija -e ž prisilni odvzem in sprememba lastništva premoženja fizičnih ali pravnih oseb v državno lastništvo

nacionalna várnost -e -i ž ukrepi, potrebni za obrambo države in boj proti terorizmu, sprejeti praviloma v posebni resoluciji

nacionalni dohódek -ega -dka m v ekonomiji neto nacionalni proizvod, od katerega se odštejejo posredni poslovni davki
S: národní dohódek

nacionalni račúni -ih račúnov m mn. v ekonomiji makroekonomski računi, bilance in tabele, temelječe na mednarodno usklajenih definicijah, klasifikacijah in računovodskih pravilih

nacionalno načêlo -ega -a s ► aktivno personalitétno načêlo

nacionalno právo -ega -a s pravo, ki nastane v določeni državi, tvori njen notranji pravni sistem ter ga razlagajo in varujejo nacionalna sodišča
S: domáče právo, nótranje právo

načêlnik -a m uradnik, ki ga imenuje vlada za vodenje upravne enote

načêlno právno mnênje -ega -ega -a s stališče občne seje vrhovnega sodišča o določenem pravnem vprašanju, pomembnem za enotno uporabo zakonov

načêlo absolutnosti -a -- s načêlo, po katerem imetnik stvarne pravice lahko uveljavlja svojo pravico proti vsakomur

načelo absórpције -a -- s načelo, po katerem sodišče storilcu za več kaznivih dejanj izreče kot enotno kazen najhujšo izmed kazni, določenih za posamezna kazniva dejanja
S: absorpcijsko načelo

načelo abstráknosti -a -- s načelo, s katerim razpolagalni pravni posel lahko učinkuje tudi, če ne obstaja veljaven zavezovalni pravni posel

načelo akuzatórnosti -a -- s ► obtóžno načelo

načelo avtonómnosti -a -- s v pravu EU načelo, po katerem so sprejemanje odločitev v EU ter razlaga in uporaba prava EU samostojni in neodvisni od nacionalnih pravnih sistemov držav članic

načelo delítve oblastí -a -- -- s načelo organizacije državne oblasti, po katerem je ta razdeljena na zakonodajno oblast, izvršno oblast in sodno oblast, ki so v mejah svojih pristojnosti načeloma samostojne in medsebojno neodvisne

načelo denárnega nominalízma -a -- -- s ► načelo monetárnega nominalízma

načelo denárnega tóka -a -- -- s načelo, po katerem predmet obdavčitve nastane ob izpolnitvi obveznosti, npr. plačilu S: načelo pláčane realizácije

načelo dispozitivnosti -a -- s **1.** načelo, po katerem lahko stranke obligacijsko razmerje v mejah ustave, prisilnih predpisov in morale uredijo avtonomno S: dispozitivno načelo **2.** načelo, po katerem se postopek začne, teče in zaključi po volji strank in po katerem sodišče ali upravni organ odloča v mejah postavljenih zahtevkov S: dispozitivno načelo

načelo dolóčenosti -a -- s ► načelo speciálnosti (1)

načelo dolóčnosti predpisov -a -- -- s načelo, po katerem mora biti vsebina pravnih predpisov čim bolj jasna in nedvoumna

načelo domnéve dóbre vére -a -- -- -- s načelo, po katerem se dobra vera, kadar jo zahteva zakon, predpostavlja, če se ne dokaže drugače

načelo dvójnega nadzóra -a -- -- s v pravu EU načelo, po katerem nadzor nad spoštovanjem obveznosti držav članic EU izvajajo Evropska komisija in druge države članice EU neposredno pred Sodiščem EU ter posamezniki pred sodišči držav članic EU

načelo dvóstópenjskega sódstva -a -- -- s načelo, po katerem vsebinsko odločanje o postavljenem zahtevku poteka na dveh stopnjah tako, da je zoper odločitev prve stopnje mogoča pritožba

načelo efektivnosti -a -- s v mednarodnem pravu načelo, po katerem mora določeno ravnanje države povzročati dejanske pravne učinke v mednarodni skupnosti S: načelo učinkovitosti

načelo effet utile -a -- -- [efé itíl] s v pravu EU načelo, po katerem je treba določbe prava EU razlagati tako, da se doseže namen evropske zakonodaje

načelo ekonómičnosti postóпка -a -- -- s načelo, po katerem mora sodišče ali drug organ postopek voditi brez zavlačevanja, s čim nižjimi stroški in s sorazmerno uporabo dokaznih sredstev S: načelo procesne ekonomíje

načelo ékstrateritoriálnosti -a -- ž v mednarodnem pravu načelo, po katerem je država zavezana z določeno pravno normo tudi pri ravnanju zunaj svojega ozemlja

načelo ekvivaléncе -a -- s ► načelo enáke vrédnosti dajátév

načelo enáke obravnáve -a -- -- s ► načelo enákega obravnávánja

načelo enáke volílnе pravíce -a -- -- -- s načelo, po katerem ima vsak volivec le en glas, glas vsakega volivca pa enako vrednost

načelo enáke vrédnosti dajátév -a -- -- -- s načelo, po katerem morajo biti pri dvostransko zavezujočih pogodbah medsebojne pravice in obveznosti obeh strank enakovredne S: načelo ekvivaléncе

načelo enákega obravnávánja -a -- -- s načelo, po katerem morajo biti osebe obravnavane brez razlikovanja glede na njihov spol, rasno ali etnično pripadnost ali drugo osebno okoliščino, razen če so merila razlikovanja objektivna, uporabljeni ukrepi in cilji pa pravno dopustni in sorazmerni S: načelo enáke obravnáve

načelo enákega plačila za délo enáke vrédnosti -a -- -- -- -- -- s načelo, po katerem mora biti zagotovljeno enako plačilo za dela, ki so objektivno vrednotena na podlagi elementov, kot so izobrazba in izkušnje, fizični in umski napor,

odgovornost in delovni pogoji, ne glede na to, ali jih opravlja delavec ali delavka

načelo enakopravnosti -a -- s ► načelo enakosti

načelo enakopravnosti spólov -a --- s
načelo, po katerem imajo osebe v enakem ali podobnem položaju ne glede na spol enake pravice in dolžnosti

načelo enakopravnosti zakóncev -a --- s
načelo, po katerem imata zakonca enake pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz zakonske zveze, npr. glede osebnih in premoženjskih razmerij

načelo enakosti -a -- s načelo, po katerem pripadajo vsem pravnim subjektom v enakem položaju enake pravice in dolžnosti ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali drugo osebno okoliščino
S: načelo enakopravnosti

načelo enakosti oróžij -a --- s načelo, po katerem imata upravičeni tožilec in obdolženec v kazenskem postopku položaj enako-pravnih strank, če zakon ne določa drugače

načelo enakosti pred zakónom -a --- s
načelo, po katerem so v postopkih pred državnimi organi in nosilci javnih pooblastil vsi subjekti enako obravnavani

načelo enakosti v zakónu -a --- s načelo, po katerem so z zakonom ali drugimi pravnimi akti subjektom v enakem položaju določene enake pravice in dolžnosti

načelo enótnosti nêpremičnine -a --- s ►
načelo povézanosti zemljišča in objéкта

načelo enótnosti oblastí -a --- s v nekaterih pravnih sistemih načelo organizacije državne oblasti, po katerem so zakonodajna, izvršna in sodna oblast osredotočene v enem, navadno predstavniškem telesu

načelo enótnosti obravnáve -a --- s načelo, po katerem je obravnava celota, tudi če se opravi na več narokih

načelo enótnosti postópka -a --- s načelo, po katerem se zaradi istega kaznivega dejanja praviloma uvede in izvede enoten kazenski postopek zoper fizično osebo, ki je storila to kaznivo dejanje, in zoper pravno osebo, pri kateri obstajajo pogoji za odgovornost za to dejanje

načelo humánosti v kázenskem právu -a --- s načelo, po katerem se pri obrav-

navanju storilcev kaznivih dejanj spoštujejo njihova osebnost, dostojanstvo in individualne potrebe

načelo individualne kázenske odgovórnosti

-a --- s ► načelo krívdne odgovórnosti

načelo instánčnosti -a -- s načelo, po katerem o pravici do pravnega sredstva odloča višje sodišče ali upravni organ višje stopnje

načelo izčrpanja právic -a --- s načelo, po katerem imetnik pravice intelektualne lastnine ne more prepovedati nadaljnega trgovanja s proizvodom, ki ga je že dal na trg ali ga je dala na trg oseba z njegovim soglasjem

načelo jásnosti predpísov -a --- s načelo, po katerem morajo biti predpisi oblikovani tako, da so razumljivi za povprečnega govorca uporabljenega jezika

načelo jávnosti -a -- s **1.** načelo, po katerem se zaradi nadzora nad delom sodišča ali upravnega organa javnost seznanja z njegovim delom, npr. z navzočnostjo na obravnavi **2.** načelo, da morajo biti stvarno-pravni položaji razpoznavni navzven, torej pri nepremičninah z vpisom v zemljiško knjigo, pri premičninah pa prek posesti
S: publicitétno načelo

načelo jávnosti sójenja -a --- s načelo, po katerem morajo biti zaradi nadzora javnosti nad delom sodišč sodne obravnave javne, sodbe pa se morajo izrekati javno

načelo jávnosti zemljiške knjige -a --- s načelo, po katerem so podatki, ki se vpisujejo v zemljiško knjigo, javni
S: formálno publicitétno načelo

načelo kavzálnosti -a -- s načelo, po katerem se za veljavno razpolaganje zahteva veljaven zavezovalni pravni posel, ki predstavlja pravno podlago za prenos

načelo knjížnega prédnika -a --- s ► načelo právnega prédnika

načelo koncentrácije obravnáve -a --- s
načelo, po katerem naj se obravnava praviloma opravi na enem naroku

načelo koneksitétne -a -- s ► načelo zvéznosti

načelo konsenzuálnosti -a -- s načelo, po katerem se stvarne pravice prenašajo že s sklenitvijo pogodbe

načelo konstitutivnosti vpísa -a --- s ► vpísno načelo

načelo konsúpcije -a -- s načelo, po katerem težje kaznivo dejanje zajema vsa istovrstna blažja kazniva dejanja **S:** konsúpcijsko načelo

načelo kontradiktórnosti -a -- s načelo, po katerem imajo stranke pravico navajati dejstva in predlagati dokaze, se izjaviti o navedbah nasprotnne stranke in o drugih dejstvih, ki so podlaga za odločitev, ter sodelovati pri izvajanju dokazov

načelo krivdne odgovórnosti -a --- s načelo, po katerem se sme kaznovati le tistega storilca kaznivega dejanja, ki je kriv **S:** načelo individualne kázenske odgovórnosti

načelo láičnosti sódstva -a --- s načelo, po katerem pri sojenju sodelujejo tudi sodniki porotniki

načelo legalitété -a -- s **1.** ► načelo zakonitosti (1, 2, 3, 4, 5) **2.** načelo, po katerem je izvršilno sodišče glede obstoja terjatve vezano na izvršilni naslov in ne more preizkušati njegove pravilnosti in zakonitosti

načelo legalitété kázenskega pregóna -a --- s načelo, po katerem se mora državni tožilec odločiti za kazenski pregon po uradni dolžnosti, če so za to izpolnjeni z zakonom predpisani pogoji

načelo legitímnih pričakóvanj -a --- s ► načelo várstva zaúpanja v právo

načelo létnosti proračúna -a --- s načelo, po katerem se proračun sprejema vsako leto in se njegovi prejemki in izdatki izkazujejo za obdobje dvanajstih mesecev

načelo lojálne razláge -a --- s v právu EU ► načelo skládne razláge

načelo lojálnega sodelováanja -a --- s v právu EU načelo, po katerem si morajo institucije EU in države članice EU pomagati pri izpolnjevanju nalog iz temeljnih pogodb EU, države članice EU pa tudi sprejemati vse potrebne ukrepe za izpolnjevanje svojih obveznosti, ki izhajajo iz prava EU **S:** dolžnóst lojálnega sodelováanja

načelo materiálne resníce -a --- s načelo, po katerem mora sodišče ali upravni organ pri ugotavljanju dejstev, od katerih je odvisna njegova odločitev, skrbeti za to, da se njegove ugotovitve skladajo s stvarnostjo

načelo mírnega reševáanja mednárodnih spórov -a --- s v mednárodnem právu načelo, po katerem morajo države mednarodne

spore reševati tako, da ne ogrožajo mednarodnega miru, varnosti in pravičnosti

načelo monetárnega nominalízma -a --- s načelo, po katerem mora dolžnik v primeru, da je predmet obveznosti določena vsota denarja, plačati tisto število denarnih enot, na katero se glasi obveznost, če se stranki ne dogovorita drugače **S:** načelo denárnega nominalízma

načelo monogámnosti -a -- s načelo, po katerem nihče ne more skleniti zakonske zveze ali partnerske zveze z več kot eno osebo hkrati

načelo mrtvéga darováalca -a --- s v medicinskem právu načelo, po katerem nihče ne sme umreti za to, da bi lahko daroval del telesa ali organ, in nihče ne sme umreti zaradi tega, ker mu je bil del telesa ali organ odvzet

načelo nadrejénosti -a -- s **1.** ► načelo vrhóvnosti **2.** v právu EU ► načelo primárnosti

načelo nájevčjih trgovínskíh ugódnosti -a --- s načelo, po katerem vsaka članica carinskega območja enako obravnava vse druge članice, zato mora ob izboljšanju pogojev trgovanja enemu partnerju enake pogoje zagotoviti tudi vsem drugim partnerjem **S:** klávzula o priznávanju nájevčjih carínskíh ugódnosti

načelo nastánka poslóvnega dogóodka -a --- s načelo, po katerem davčna obveznost nastane ob poslovnem dogodku, npr. dobavi blaga, opravljeni storitvi, ali ko je izdan račun za poslovni dogodek, ne glede na to, kdaj davčni zavezanec prejme plačilo **S:** načelo zaračúnane realizácije

načelo nédeljivosti kmetíj -a --- s načelo, po katerem pri dedovanju ne more priti do delitve ali drobotitve zaščitenih kmetij na manjše dele

načelo nédiskriminatórnosti -a -- s ► načelo prepóvedí diskriminácije

načelo néintervéncije -a -- s v mednárodnem právu ► načelo névmešávanja

načelo nemo plus -a --- [némo plús] s načelo izvedenega prenosa pravic, po katerem prenosnik ne more na pridobitelja prenesti več pravic, kot jih ima sam

načelo néodvisnosti sodníkov -a --- s načelo, po katerem sodniki pri sojenju odločajo le v skladu z ustavo, zakonom in s svojo vestjo

načelo nòomejène dávnice obveznosti -a -- -- -- s načelo, po katerem je davčni zavezanec dolžan državi plačevati davke ne glede na to, ali predmet obdavčitve nastane na območju te države ali kjerkoli drugje

načelo nòposredne uporabljivosti -a -- -- -- s v pravo EU ► načelo nòposredne uporabnosti

načelo nòposredne uporabnosti -a -- -- -- s v pravo EU načelo, po katerem se lahko ustrezne določbe mednarodnih pogodb ali prava EU, ki izpolnjujejo določene pogoje, uporabljajo v nacionalnem pravnem sistemu, ne da bi bil potreben akt prenosa v nacionalni pravni sistem **S:** načelo nòposredne uporabljivosti

načelo nòposrednega učinka -a -- -- -- s v pravo EU načelo, po katerem se posameznik pred nacionalnim sodiščem lahko neposredno sklicuje na normo mednarodnopravnega prava ali prava EU, ki je dovolj jasna, natančna in nepogojna ter nacionalno pravo ne zahteva njenega prenosa v nacionalni pravni sistem **S:** doktrina nòposrednega učinka

načelo nòposrednosti -a -- s načelo, po katerem sodišče ali upravni organ odloči o zahtevku praviloma na podlagi neposrednega obravnavanja in izvajanja dokazov ter po katerem odločbo izda tisti sodnik, ki sodeluje na obravnavi, ali uradna oseba, ki sprejema navedbe strank in izvaja dokaze

načelo nòposrednosti volitev -a -- -- -- s načelo, po katerem volivci o sestavi predstavnškega organa odločajo brez posredovanja posebnih volilnih teles ali volilnih moč

načelo nòpremakljivosti -a -- s načelo, po katerem se nosilca sodne funkcije sme prestaviti na drugo sodniško mesto ali na sodniško mesto v drug kraj le z njegovim soglasjem

načelo nòvmešávanja -a -- s v mednarodnem pravu načelo, po katerem je subjektom mednarodnega prava prepovedano vmešávanje v zadeve, ki sodijo v notranjo pristojnost države **S:** načelo nòintervéncije

načelo nòvráčanja -a -- s načelo, ki državi prepoveduje odstranitev, izgon ali izročitev tujca državi, v kateri obstaja zanj resna nevarnost za življenje in svobodo zaradi njegove rasne, verske, narodne pripadnosti, političnega prepričanja, pripadnosti posebni družbeni skupini **S:** non-refoulement

načelo numerus clausus -a -- -- -- [nómerus kláuzus] s načelo, po katerem je število pravic ali pravnih institutov določene vrste omejeno z zakonom, ki natančno določi vse njihove možne oblike, npr. pri stvarnih pravicah, tipih gospodarskih družb

načelo obdavčitve po víru -a -- -- -- s načelo, po katerem je dohodek obdavčen v državi, v kateri je ustvarjen, če ni ustvarjen v državi, kjer je davčni zavezanec rezident **S:** načelo víra dohódka

načelo obdavčitve svetóvnega dohódka -a -- -- -- s načelo, po katerem so vsi dohodki, ne glede na to, v kateri državi so ustvarjeni, obdavčeni v državi, kjer ima davčni zavezanec neomejeno davčno obveznost

načelo obligatórnosti obravnáve -a -- -- -- s

1. v pravnem postopku načelo, po katerem mora sodišče o tožbenem zahtevku praviloma odločiti po opravljeni obravnavi
2. v upravnem postopku načelo, po katerem mora upravni organ v postopku pred sprejemom odločitve o zadevi izvesti obravnavo, npr. kadar v postopku sodelujeta dva ali več udeležencev z nasprotnimi interesi

načelo obojestránskega zaslíšanja -a -- -- -- s načelo, po katerem mora sodišče ali upravni organ vsaki stranki v postopku omogočiti, da se izjavi o navedbah in zahtevkih nasprotne stranke in ugotovitvah organa, ki vodi postopek

načelo obvezne uporábe miléjšega kázenskega zakóna -a -- -- -- -- -- s načelo, po katerem se uporabi tisti zakon, ki je za storilca kaznivega dejanja ugodnejši, če se kazenski zakon po izvršitvi kaznivega dejanja spremeni

načelo odpírte upráve -a -- -- -- s načelo, po katerem je javna uprava dolžna zagotavljati javnost svojega dela tako, da zlasti v izvajanje javnih politik vključuje javnost ter z omejitvami varstva osebnih, tajnih in drugih zaščiteneh podatkov zagotavlja dostop do informacij javnega značaja

načelo odpírnosti -a -- s načelo, po katerem so državni organi in drugi nosilci javne oblasti v okviru demokratičnih omejitev dolžni zagotavljati transparentnost svojega dela, tako da v oblikovanje in izvajanje javnih politik vključujejo javnost ter zagotavljajo dostop do javnih informacij in njihovo objavo

načelo oficialnosti -a -- s **1.** načelo, po katerem se lahko hipotekarni upnik iz hipoteke zaradi neplačila zapadle zavarovane terjatve poplača samo po sodni poti **2.** načelo, po katerem postopek teče po uradni dolžnosti in po katerem sodišče ni vezano na zahtevke strank **3.** načelo, po katerem se kazenski pregon storilcev kaznivih dejanj, ki se preganjajo po uradni dolžnosti, začne in teče ne glede na voljo žrtve kaznivega dejanja **4.** načelo, po katerem se upravni postopek uvede, teče in se nadaljuje po uradni dolžnosti za zaščito javnega interesa

načelo oportunitéte -a -- s **1.** načelo, po katerem sme državni tožilec presoditi, ali je kazenski pregon storilca konkretnega kaznivega dejanja, pregonljivega po uradni dolžnosti, smiseln **S:** načelo primérnosti kázenskega pregóna, načelo smótrnosti kázenskega pregóna **2.** načelo, po katerem upravni organ odloči v mejah in v skladu z namenom z zakonom danega prostega preudarka za optimalno varstvo javnega interesa

načelo periódičnosti volitev -a --- s načelo, po katerem se volitve v predstavniške organe, lahko pa tudi na druge voljene funkcije, npr. predsednika republike, izvajajo v razumnih časovnih presledkih

načelo písnosti -a -- s načelo, po katerem morajo stranke določena procesna dejanja opravljati v pisni obliki, npr. vložiti tožbo ali pravno sredstvo

načelo pláčane realizácije -a --- s ► načelo denárnega tóka

načelo poštétnega postópka -a --- s načelo, po katerem mora biti vsakomur dana možnost, da v postopku pred sodiščem ali drugim organom navede dejstva in predlaga dokaze v svojo korist, odgovori na navedbe nasprotne stranke in sodeluje pri izvajanju dokazov ter da organ, ki vodi postopek, postopa na način, da mu je zagotovljeno enakopravno obravnavanje v razmerju do drugih udeležencev postopka, da njegove navedbe pretehta in obrazloži svojo odločitev

načelo poučevánja práva neúke stránke -a --- s načelo, po katerem mora sodišče ali upravni organ stranko, ki zaradi nevednosti ne uporablja v polnosti svojih pravic, poučiti o tem, katera procesna dejanja lahko opravi

načelo povézanosti zemljíšča in objéкта

-a --- s načelo, po katerem je vse, kar je po namenu trajno spojeno ali je trajno na nepremičnini, nad njo ali pod njo, sestavina nepremičnine **S:** načelo enótnosti nèpremičnine, superficies solo cedit

načelo právne enótnosti nèpremičnine -a --- s načelo, po katerem posamezni deli iste nepremičnine ne morejo imeti različnega pravnega statusa, npr. stavbišče glede na stavbo

načelo právne várnosti -a --- s načelo, po katerem morajo biti določbe zakona ali podzakonskega predpisa vnaprej znane, jasne in določne, tako da ne omogočajo arbitrarnega odločanja

načelo právnega interésa -a --- s načelo, po katerem stranka nima pravice do sodnega varstva, če se tudi v primeru, da bi s svojim zahtevkom uspela, njen pravni položaj ne bi izboljšal

načelo právnega prédnika -a --- s načelo, po katerem oseba, ki ni kot imetnik knjižne pravice vpisana v zemljiško knjigo, nima razpolagalne moči za prenos, spremembo ali ukinitve te pravice **S:** načelo knjíznega prédnika

načelo preglédnosti -a -- s ► načelo transpa-réntnosti

načelo prenósa pristójnosti -a --- s v pravu EU načelo, po katerem ima EU zgolj tiste zakonodajne pristojnosti, ki jih nanjo prenesejo države članice EU

načelo prepóvedí diskriminácije -a --- s načelo, po katerem ni dovoljena diskriminacija posameznika, ki temelji na njegovih osebnih okoliščinah, kot so spol, rasno, narodnostno ali etnično poreklo, versko, politično ali drugo prepričanje, spolna usmerjenost, invalidnost **S:** načelo nèdiskriminatórnosti

načelo prepóvedí medsebjóznega vznemírjanja -a --- s načelo, po katerem morajo lastniki nepremičnin zaradi sosedstva ali prostorske povezanosti nepremičnin svojo lastninsko pravico izvrševati tako, da si medsebojno ne povzročajo škode

načelo prepóvedí uporábe síle in gróznje s sílo -a --- s v mednarodnem pravu načelo, po katerem je prepovedana grožnja z oboroženo silo ali uporaba oborožene sile, ki

N

je usmerjena proti ozemeljski nedotakljivosti ali politični neodvisnosti katerekoli države ali pa je kako drugače nezdržljiva s cilji OZN **S**: prepoved grožnje s silo in uporabe sile

načelo prepovedi zlorabe procesnih pravic

-a - - - - - s načelo, po katerem si mora sodišče ali upravni organ prizadevati, da onemogoči kakršnokoli zlorabo pravic udeležencev v postopku

načelo prilagajanja práva družbenim

razmóram -a - - - - - s načelo, po katerem sme zakonodajalec enak pravni položaj pravnih subjektov v različnih zaporednih časovnih obdobjih urediti različno, sodna praksa pa se sme v mejah spoštovanja človekovih pravic in prepovedi povratne veljavnosti zakonov prilagajati spremenjenim družbenim okoliščinam

načelo primárnosti

-a - - s v pravu EU načelo, po katerem ima eno pravilo, npr. pravilo EU, prednost v uporabi pred drugim pravilom, npr. pravilom države članice EU, če si vsebinsko nasprotujeta **S**: načelo nadrejenosti (2)

načelo primérnosti kázenskega pregóna

- - - - - s ► načelo oportunitéte (1)

N

načelo prioritéte

-a - - s ► prédnostno načelo (1, 2)

načelo prirejénosti postópkov

-a - - - - s načelo, po katerem so sodišča in drugi državni organi, ki obravnavajo isti dogodek, pri odločanju medsebojno neodvisni

načelo procesne ekonomije

-a - - - - s ► načelo ekonómičnosti postóпка

načelo proporciónalnosti

-a - - s **1.** ► načelo sorazmérnosti (1) **2.** v pravu EU ► načelo sorazmérnosti (2)

načelo próste presóje dokázov

-a - - - - s načelo, po katerem presoja dokazov, pri kateri sodišče ali upravni organ o tem, katero dejstvo bo štel za dokazano, odloči na podlagi skrbne presoje vsakega dokaza posebej in vseh dokazov skupaj in pri tem ni vezan na formalna dokazna pravila

načelo razúmne presóje

-a - - - - s v nekaterih pravnih sistemih načelo, po katerem se na nekaterih pravnih področjih pri odločanju o dopustnosti opazovanega ravnanja preučijo njegovi pozitivni in negativni učinki

načelo reciprocitéte

-a - - s v mednarodnem pravu ► načelo vzajemnosti

načelo sámoodlóčbe národov

-a - - - - s v mednarodnem pravu načelo, po katerem ima narod pravico do sodelovanja v političnem, gospodarskem, socialnem in kulturnem življenju države, v kateri živi, ob množičnih hudih kršitvah človekovih pravic pa v skrajnem primeru pravico do razglasitve lastne države **S**: sámoodlóčba

načelo samostójnosti inšpéktorjev

-a - - - - s načelo, po katerem inšpektorji v konkretni zadevi postopek vodijo in odločajo v okviru svojih pooblastil, brez navodil in usmeritev predstojnika ali hierarhično višjega organa

načelo samostójnosti upráve

-a - - - - s načelo, po katerem upravni organ v konkretni zadevi odloča v okviru svoje zakonsko določene pristojnosti, brez smernic in navodil hierarhično višjega organa

načelo skládne razláge

-a - - - - s v pravu EU načelo, po katerem morajo oblastni organi držav članic EU nacionalno pravo razlagati čim bolj usklajeno s pravom EU **S**: načelo lojalne razláge

načelo skórbnosti

-a - - s načelo, po katerem morajo stranke v obligacijskem razmerju ravnati s pazljivostjo in natančnostjo, ki sta zahtevani v pravnem prometu pri ustrezni vrsti obligacijskih razmerij

načelo skórbnosti stránk

-a - - - - s načelo, po katerem so stranke v pravnem postopku dolžne skrbno in pravočasno uresničevati svoje pravice, navajati dejstva in predlagati dokaze

načelo smótrnosti kázenskega pregóna

- - - - - s ► načelo oportunitéte (1)

načelo socializácije rizika

-a - - - - s v zavarovalnem pravu načelo, po katerem večje število zavarovalcev plačuje premijo, s tem pa so kriti zavarovalni primeri, ki se ne zgodijo vsem

načelo sociálne držáve

-a - - - - s načelo, po katerem vse veje državne oblasti, še posebej zakonodajna z normativno dejavnostjo, urejajo položaj prebivalstva in varujejo položaj šibkejših stranke na področju dela, zaposlitve, socialne varnosti, stanovanjske varnosti in izobraževanja

načelo solidárnosti

-a - - s načelo socialne države, ki poudarja medsebojno povezanost, soodvisnost članov družbe, npr. horizontalna solidarnost, vertikalna solidarnost, medgeneracijska solidarnost

načelo sorazmernega poplačila úpnikov

-a -- -- -- s načelo, po katerem se v primeru, ko v stečajnem ali izvršilnem postopku ni mogoče v celoti poplačati vseh terjatev, ki imajo isti vrstni red, terjatve poplačajo sorazmerno

načelo sorazmernega predstavnštva -a

-- -- s načelo, po katerem so politične stranke ali liste v predstavnškem organu zastopane glede na delež pridobljenih glasov **S**: proporcionalno načelo

načelo sorazmernosti -a -- s **1.** načelo, po katerem je poseg v pravice fizične ali pravne osebe dopusten, če so izbrana sredstva za doseg cilja primerna in nujna ter če obstaja razumno sorazmerje med prizadeto pravico in pravno vrednoto, ki se s posegom skuša uresničiti **S**: načelo proporcionalnosti **2.** v pravu EU načelo izvajanja zakonodajnih pristojnosti EU, po katerem ukrepi EU vsebinsko in formalno ne smejo presežati nujno potrebnega za doseg ciljev temeljnih pogodb EU **S**: načelo proporcionalnosti

načelo speciálnosti -a -- s **1.** načelo, po katerem je samo individualno določena samostojna stvar lahko predmet stvarnih pravic, razen če stvarnopravni zakonik ne določa drugače **S**: načelo določенosti **2.** načelo, po katerem se izročene ali predanega obdolženca ne sme preganjati ali kaznovati zaradi drugega kaznivega dejanja, storjenega pred izročitvijo ali predajo

načelo spoštovanja pogodbenih obveznosti

v dobri veri -a -- -- -- -- -- s v mednarodnem pravu načelo, po katerem vsaka veljavna mednarodna pogodba zavezuje pogodbenice, ki jo morajo izvajati v dobri veri **S**: pacta sunt servanda (2)

načelo subsidiarnosti -a -- s **1.** načelo, po katerem se uporabi sekundarni pravni akt, če ni smiselno ali ni mogoče uporabiti primarnega pravnega akta **2.** v pravu EU načelo, po katerem lahko EU na področjih, na katerih nima izključne pristojnosti, ukrepa le, če države članice same ne morejo doseči ciljev ukrepov

načelo supremacije -a -- s ► načelo vrhovnosti

načelo supremacije ustave -a -- -- s ► primát ustave nad zakonom

načelo suveréne enakosti držav -a -- -- -- s v mednarodnem pravu načelo, po katerem ima vsaka država vrhovno oblast nad svojim

ozemljem in prebivalstvom, v katero druge države ne smejo posegati, ker tudi same uživajo enake pravice, ki izhajajo iz državne suverenosti

načelo tájnosti volítev -a -- -- s načelo, po katerem je treba zagotoviti, da ni mogoče ugotoviti, kako je posamezni volivec glasoval, in po katerem volivca ni mogoče prisiliti, da bi to razkril

načelo teritoriálnosti -a -- s **1.** načelo, po katerem velja pravni sistem države za vse osebe na njenem ozemlju **2.** načelo, po katerem pravica intelektualne lastnine obstaja le v državi, kjer je priznana

načelo transparentnosti -a -- s načelo, po katerem so pri oblastnem delovanju in sprejemanju odločitev zahtevane jasnost, razvidnost, razumljivost in nedvoumnost **S**: načelo preglednosti

načelo učinkovitosti -a -- s v mednarodnem pravu ► načelo učinkovitosti

načelo ultima ratio -a -- -- [última ráci]o s načelo, po katerem se kazenska zaščita dobrin uporabi kot skrajno sredstvo, ko so drugi mehanizmi za njeno zaščito izčrpani

načelo ustávnosti -a -- s načelo, po katerem morajo biti vsi pravni akti in pravna dejanja skladni z ustavo

načelo ustávnosti in zakonitosti -a -- -- -- s **1.** načelo, po katerem mora biti ravnanje vseh pravnih subjektov skladno z ustavnimi in zakonskimi normami, ki to ravnanje urejajo **2.** načelo, po katerem morajo biti splošni in posamični pravni akti in dejanja skladni z ustavo in zakoni

načelo ústnosti -a -- s načelo, po katerem procesna dejanja, npr. vodenje obravnave, navajanje dejstev na obravnavi, potekajo ustno

načelo várstva jávne koristi -a -- -- -- s načelo, po katerem upravni organ določa pravice, pravne koristi in obveznosti posamezne osebe le do te mere, da ne posegajo v javno korist

načelo várstva právic stránek -a -- -- -- s načelo, po katerem upravni organ pomaga stranki optimalno uveljavljati pravice in pravne koristi, razen kolikor posežejo v javno korist ali pravice tretjih oseb

načelo várstva záposlitve -a -- -- s načelo, po katerem država sprejema različne pravne

N

omejitve za delodajalca pri odpuščanju delavcev in sprejema ukrepe, s katerimi se zagotavlja nepretrganost njihove zaposlitve

načelo várstva zaúpanja v právo -a - - - - -

-- s načelo, po katerem pravni sistem zagotavlja določeno pravno varstvo pravnemu subjektu v tistih primerih, ko se je na podlagi ravnanja oblastnih organov, npr. ustaljene prakse, zanesel, da bodo oblastni organi tako ravnali tudi v prihodnosti, zaradi česar ima pravni subjekt negativne posledice **S**: načelo legitimnih pričakovanj

načelo vesti in poštenja -a - - - - - s načelo,

ki stranki v civilnem sodnem postopku nalaga, da je resnicoljubna, da ne zamolči relevantnih okoliščin in ne zlorablja svojih procesnih pravic

načelo véstnosti in poštenja -a - - - - - s

načelo, po katerem mora stranka obligacijskega razmerja ravnati v skladu z namenom pogodbe in strokovnimi pravili ter upoštevati z zakonom in s pogodbo določene pravice in interese sopogodbnika

načelo vézanosti na ákte drúgih orgánov

-a - - - - - s načelo, po katerem sta sodišče ali upravni organ pri odločanju vezana na odločitev pristojnega sodišča ali upravnega organa, pred katerim je bilo o predhodnem vprašanju pravnomočno odločeno, civilno sodišče pa je glede obstoja kaznivega dejanja in kazenske odgovornosti storilca vezano tudi na obsodbo kazenskega sodišča

načelo víra dohódka -a - - - - s ► načelo

obdavčitve po víru

načelo vpísa -a - - s ► vpisno načelo

načelo vrhóvnosti -a - - s načelo, po katerem

hierarhično višji akt velja namesto hierarhično nižjega v primeru njunega vsebinskega nasprotja **S**: načelo nadrejenosti (1), načelo supremacije

načelo vrstnega réda -a - - - s načelo, po

katerem zemljiškoknjižno sodišče odloča o vpisih in opravlja vpise po vrstnem redu, ki se določi po trenutku, ko je prejelo predlog za vpis ali listino, na podlagi katere o vpisu odloča po uradni dolžnosti

načelo vzájmnega priznávanja -a - - - s

načelo, po katerem pristojni pravosodni organi pri sodelovanju v kazenskih zadevah izvršujejo odločbe pristojnih pravosodnih organov drugih držav članic EU tako, da pri odločanju presojuje le, ali so predložene

ustrezne listine in izpolnjeni drugi pogoji, ki jih določa zakon, ne presojuje pa, ali so podani vsebinski pogoji za kazenski pregon, izvršitev kazni ali za odločitev o drugem ukrepu ali dejanju

načelo vzájmnosti -a -- ž v mednarodnem pravu

načelo, po katerem država priznava drugi državi ali njenim državljanom določene pravice, ugodnosti ali časti pod pogojem, da jih tudi druga država priznava njej ali njenim državljanom **S**: načelo reciprocitete, reciprocnost, vzajemnost

načelo zakonítosti -a - - s **1.** načelo, po katerem

morajo biti nižji pravni akti vsebinsko in postopkovno usklajeni z višjimi **S**: legalitétno načelo, načelo legalitete **2.** načelo, po katerem morajo imeti izvršilni predpisi podlago in okvir v zakonu in ne smejo izvrirno urejati pravic ali obveznosti **S**: legalitétno načelo, načelo legalitete **3.** načelo, po katerem sodišče opravi vpis v zemljiško knjigo, če so izpolnjeni z zakonom predpisani pogoji **S**: legalitétno načelo, načelo legalitete **4.** načelo, po katerem so vsa procesna dejanja sodišča, upravnega organa in strank v postopku določena z zakonom **S**: legalitétno načelo, načelo legalitete **5.** načelo, po katerem nikomur ne sme biti izrečena kazen za dejanje, ki ga zakon ne določa kot kaznivo, še preden je bilo storjeno, in za katero ni bila z zakonom predpisana kazen **S**: legalitétno načelo, načelo legalitete, nullum crimen, nulla poena sine lege praevia

načelo zaračúnane realizácije -a - - - s ►

načelo nastánka poslóvnega dogódka

načelo zasébnosti -a - - s načelo, po katerem

morajo vsi upravljavci podatkov ustrezno varovati zaščitene podatke in jih zbirati in uporabljati le v skladu z zakonskim namenom ali pridobljenim soglasjem osebe, na katero se podatki nanašajo

načelo zaúpanja v právo -a - - - - s načelo,

po katerem država s poznejšim pravnim urejanjem ne sme poslabšati posameznikovega pravnega položaja, če razlog za takšno ureditev ni utemeljen v prevladujočem javnem interesu

načelo zaúpanja v zemljiško knjigo -a - - -

-- s načelo, po katerem pravna ali fizična oseba, ki v pravnem prometu pošteno ravna in se zaneša na podatke o pravicah, vpisanih v zemljiško knjigo, ne sme trpeti škodljivih posledic **S**: materialno publicitétno načelo

N

načêlo zaúpnosti -a -- s v medicínskem pravu načêlo, po katerem ima pacient pravico do tajnosti osebnih podatkov, vključno s podatki o obisku pri zdravniku in drugimi podrobnostmi o svojem zdravljenju

načêlo zavór in ravnóesij -a -- -- s načêlo organizacije državne oblasti, po katerem se veje oblasti medsebojno omejujejo in nadzorujejo

načêlo zbrónosti -a -- s načêlo, po katerem sodišča odločajo v senatih

načêlo zvéznosti -a -- s načêlo o razširitvi postopka na akte ali zadeve, ki so v medsebojni zvezi z aktom ali zadevo, o katerih se odloča **S**: načêlo koneksitête

nadaljevánje pregóna -a -- s dejanje, s katerim oškodovanec v kazenskem postopku prevzame kazenski pregon, od katerega je državni tožilec odstopil

nadaljevánje preiskáve -a -- s nadaljevanje izvajanja preiskovalnih dejanj, ko prenehajo ovire, ki so povzročile prekinitve preiskave

nadaljeváno kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, ki združuje več časovno povezanih istovrstnih kaznivih dejanj zoper premoženje, izvršenih iz koristoljubnosti ali oškodovalnih nagibov in z enotnim naklepom

nàdhipotéka -e ž hipoteka na terjatvi, ki je zavarovana s hipoteko

nadoméstilo -a s povračilo, običajno v obliki denarja, za uporabo določene stvari ali nepremičnine, npr. za uporabo nujne poti, uporabo sosednje nepremičnine

nadoméstilo pláče -a -- s denarni prejemek, ki ga delavec dobi za čas upravičene odsotnosti z dela, npr. zaradičasne nezmožnosti za delo zaradi bolezní

nadoméstilo preživínine -a -- s denarni prejemek, ki ga namesto preživninskega zavezanca preživninskemu upravičencu zagotavlja preživninski sklad

nadoméstilo za invalidnóst -a -- -- s denarni prejemek iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, namenjen invalidom s preostalo delovno zmožnostjo

nadoméstilo za lóčeno življénje -a -- -- s denarni prejemek, do katerega je poleg plače upravičen delavec, ki opravlja delo izven kraja, kjer živi s svojo družino, in zato zaradi

službenih potreb v času delovnih obveznosti prebiva ločeno od svoje družine

nadoméstilo za négo in várstvo otróka -a -- -- -- -- -- s do leta 2014 nadoméstilo plače ali dohodka v času dopusta za nego in varstvo otroka

nadoméstítev -tve ž ► substitúcija (1)

nadoméstítvena sánkija -e -e ž sankcija, ki mora vzpostaviti stanje, kakršno je bilo pred pravno kršitvijo **S**: restitutívna sánkija

nadoméstítveni postópek -ega -pka m del obnovitvenega postopka, v katerem sodišče ali upravni organ prej izdano odločbo nadomesti z novo **S**: iudicium rescissorium sive restitutorium

nadoméstna izpolnítev -e -tve ž izpolnitev obveznosti, pri kateri se upnik sporazume z dolžnikom, da bo namesto dolgovanega sprejel kaj drugega **S**: dájatev namêsto plačila, datio in solutum, izpolnitveni surogát

nadoméstna izročítev -e -tve ž prenos posesti s sporazumom strank brez dejanske izročitve **S**: fiktívna izročítev

nadoméstna kázen zapóra -e -zni -- ž ► nadoméstni zapór

nadoméstna pristójnost -e -i ž ► pomóžna pristójnost

nadoméstna privolítev -e -tve ž v medicínskem pravu privolitev v zdravljenje, ki jo za pacienta, ki ni sposoben odločanja o sebi, poda nekdo drug s to sposobnostjo, npr. starši za svojega mladoletnega otroka

nadoméstna stvár -e -í ž stvar, ki se lahko nadomesti z drugo stvarjo enake vrste in enake kakovosti, npr. konfekcijsko izdelana obleka

nadoméstna uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, s katero upravni organ na podlagi utemeljene pritožbe zamenja izpodbijano odločbo

nadoméstna vročítev -e -tve ž vročítev, ki jo sodišče ali upravni organ opravi, kadar osebna vročítev naslovniku ni mogoča, npr. tako, da pisanje pusti pri drugi osebi ali ga pritrdi na sodno ali oglasno desko

nadoméstne volítve -ih volítve ž mn. volítve zaradi predčasnega prenehanja mandata, npr. zaradi odstopa, smrti, nekaterih nosilcev javnih funkcij, npr. župana **S**: dopolnílne volítve

N

nadoméstni dédič -ega -a m dedič, določen v oporoki, če prvopostavljeni dedič ne bi dedoval, npr. če bi umrl pred oporočiteljem, se odpovedal dediščini **S**: substitút (2)

nadoméstni poslanec -ega -nca m poslanec, ki nadomesti izvoljenega poslanca, ker mu je funkcija prenehala pred iztekom mandata ali mu funkcija miruje

nadoméstni sodnik -ega -a m sodnik, ki odloča v postopku namesto sodnika, ki v njem ne more več sodelovati **S**: ad hoc sodnik

nadoméstni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki ni opredeljen posamično, temveč po vrsti vrednostnega papirja, npr. obveznica, delnica

nadoméstni zapòr -ega -òra m kazen zapora, ki nadomesti izrečeno denarno kazen ali globo, če je storilec kaznivega dejanja ali prekrška ne plača v določenem roku in je tudi ni mogoče prisilno izterjati **S**: nadoméstna kázen zapòra

nadoméstno dejánje -ega -a s dejanje, katerega opravo lahko sodišče v izvršilnem postopku na upnikov predlog na dolžnikove stroške zaupa tudi drugi osebi

nadoméstno materínstvo -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih dogovor, s katerim se ženska, ki otroka rodi, zaveže otroka po rojstvu odplačno ali neodplačno prepustiti tretji osebi **S**: surogátno materínstvo

nadoméstno odlóčanje -ega -a s sprejemanje odločitev za otroka po starših ali skrbniku

nadoméstno upravičenje -ega -a s pravica dolžnika, da namesto dolgovane obveznosti izpolni drugo obveznost

nadoméstno zdrávtveno zavarováanje -ega -ega -a s zasebno zdravstveno zavarovanje za kritje stroškov zdravstvenih storitev in z njimi povezanih storitev, zdravil, medicinskih pripomočkov in denarnih nadomestil osebam, ki so izključene iz obveznega zdravstvenega zavarovanja

nadpís -a m del vpisa v zemljiško knjigo, ki obsega datum vložitve zemljiškoknjžnega predloga ali uvedbe postopka po uradni dolžnosti in Dn-številkó

nadrejêna družba -e -e ž družba, ki ima kot družbenik večino glasovalnih pravic, prevladujoči vpliv ali pravico imenovati večino članov posloводства v podrejeni družbi

nàdstándardno zdrávtveno zavarováanje

-ega -ega -a s ▶ dodatno zdravstveno zavarováanje

nàdúra -e ž ura dela, ki presega polni delovni čas

nàdúrno délo -ega -a s delo, določeno v pogodbi o zaposlitvi, ki ga delavec v skladu z zakonom ali kolektivno pogodbo opravlja pri svojem delodajalcu v času, ki presega polni delovni čas

nàdzavarováanje -a s zavarovanje, pri katerem je zavarovalna vsota večja od vrednosti zavarovane stvari

nadzòr elektrónskih komunikácijs -òra -- -- m prikriti preiskovalni ukrep, pri katerem se sproti beležijo vsebina in druge okoliščine komunikacij v elektronskih komunikacijskih omrežjih

nadzòr obračúnov -òra -- m postopek davčnega nadzora, ki se redno izvaja pri davčnem organu in pri katerem ta preverja, ali je zavezanec za davek obračune oddal pravočasno, ali so ti oblikovno in vsebinsko pravilni

nadzòrni odbòr -ega -òra m kolektivni nadzorni organ, ki nadzoruje delovanje drugih izvršilnih organov

nadzòrni svèt -ega svéta m nadzorni organ v gospodarskih družbah, ki nadzoruje upravo v delniških družbah in poslovodjo v družbah z omejeno odgovornostjo

nadzorováana pošíljlka -e -e ž tajno opazovanje in sledenje prevoza ali prenosa oseb, predmetov ali blaga, pri čemer pristojni organi zaradi razkritja obsežne kriminalne dejavnosti začasno odložijo odvzem prostosti in izvedbo drugih ukrepov

nadzòrstvena fúnkcija -e -e ž funkcija pristojnega organa, da izvaja nadzor nad delom drugega nosilca oblasti ali organa v sistemu, npr. nadzor Računskega sodišča nad proračunskimi porabniki, nadzor ministrstva za pravosodje v zadevah sodne uprave, nadzor ministrstva za prostor nad upravnimi enotami in občinami, delovanje nadzornega sveta v gospodarski družbi

nadzòrstvena právica -e -e ž pooblastilo pristojnega hierarhično višjega sodišča ali upravnega organa, da v primerih, določenih z zakonom, izvede nadzorstveni pregled in odredi ukrepe, npr. odpravi odločbo prvostopenjskega organa zaradi kršitve stvarne pristojnosti **S**: nadzòrstveno pooblastílo

nadzórstvena pritožba -e -e ž pritožba, ki jo vloži stranka, ki meni, da sodišče nepotrebno odlaša z odločanjem, na predsednika sodišča, ki obravnava zadevo

nadzórstveni orgán -ega -a m organ, ki lahko odloča o smotrnosti ali zakonitosti odločitve ali delovanja podrejenega organa

nadzórstveni ukrep -ega -épa m ukrep za zavarovanje javnega interesa z nadzorom pooblaščenega izvajalca javnih nalog, npr. koncesionarja, ali v razmerju do zasebne stranke, npr. z inšpekcijskim nadzorom

nadzórstveno pooblastilo -ega -a s ► nadzórstvena pravica

nadzórstvo orgána sociálnega varstva -a -- -- s vzgojni ukrep, s katerim sodišče naloži mladoletnemu storilcu kaznivega dejanja, da se mora ravnati po navodilih organa sociálnega varstva, ki ga nadzoruje in skrbi za ureditev razmer, v katerih živi

nadzráčni próstor -ega -óra m v mednarodnem pravu prostor nad ozračjem, kjer ni mogoče letenje s pomočjo kisika in nobena država nima suverenosti, temveč je skupno dobro človeštva in si ga ni mogoče prilastiti **S:** vesólje

nagíb -a m razlog, zaradi katerega stranka prevzame obveznost **S:** motiv

nágló sodišče -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih ► izrédno sodišče

nájbóljša ponúdba -e -e ž v javnem naročanju ► najugódnejša ponúdba

nájbóljši ponúdnik -ega -a m v javnem naročanju ► najugódnejši ponúdnik

nájdáljši tédenski délovni čas -ega -ega -ega čása m največje dopustno število ur dela na teden pri delavcih, katerih polni delovni čas je neenakomerno razporejen ali začasno prerazporejen

nájdba zakláda -e -- ž najdba stvari večje vrednosti, ki je bila tako dolgo skrita, da ni več mogoče najti njenega lastnika, pri čemer najdena stvar po enakih delih pripada najditelju in lastniku premičnine ali nepremičnine, kjer je bila stvar najdena, razen če zakon določa drugače

nájdena stvár -e -í ž premičnina, ki jo najde oseba, ki ni njen lastnik

najdítelj -a m oseba, ki najde in vzame premičnino v posest

najém -éma m ► najémna pogódba

najémna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se najemodajalec zaveže, da bo najemniku izročil določeno stvar v rabo, ta pa se zaveže plačevati določeno najemnino **S:** najém

najémnik -a m stranka najemne pogodbe, ki prejme stvar v rabo proti plačilu najemnine

najemnína -e ž denarni znesek, ki se ga najemnik zaveže plačevati najemodajalcu za rabo v najem dane stvari

najemodajálec -lca m stranka najemne pogodbe, ki izroči stvar v rabo proti plačilu najemnine

nájmánjši ponúdek -ega -dka m ► najnížji ponúdek

nájnižja méra kázni -e -e -- ž ► posébní mínimum kázni

nájnižja pokojnína -e -e ž starostna pokojnina, zagotovljena zavarovancu, ki pridobi pravico do nje in se odmeri v najnižjem odstotku od najnižje pokojninske osnove

nájnižja pokojnínska osnóva -e -e -e ž pokojninska osnova, določena z zakonom, od katere se zavarovancu odmeri starostna pokojnina, če je sicer njegova pokojninska osnova nižja od najnižje osnove

nájnižji ponúdek -ega -dka m najnížja cena, za katero je mogoče prodati dolžnikove stvari v izvršilnem postopku in ki je na prvem naroku enaka ocenjeni vrednosti, na drugem naroku pa znaša pri nepremičninah polovico ocenjene vrednosti, pri premičninah pa tretjino ocenjene vrednosti **S:** najmánjši ponúdek

nájpotrébnejši próstóri -ih próstórov m mn. do leta 2003 prostori, ki morajo biti zagotovljeni imetniku stanovanjske pravice pri izselitvi na podlagi sodbe po odpovedi stanovanjskega razmerja

nájugódnějša ponúdba -e -e ž v javnem naročanju ponudba, ki v največji meri izpolnjuje vnaprej določena merila **S:** najbóljša ponúdba

nájugódnějši ponúdnik -ega -a m v javnem naročanju ponudnik, ki da najugodnejšo ponudbo **S:** najbóljši ponúdnik

najvíšja méra kázni -e -e -- ž ► posébní máksimum kázni

N

najvišja pokojninska osnôva -e -e -e ž
pokojninska osnova, določena z zakonom, od katere se zavarovancu odmeri starostna pokojnina, če je sicer njegova pokojninska osnova višja od najvišje osnove

nakázanec -nca m ▶ asigñat

nakázilo -a s ▶ asigñacija

nakazoválec -lca m ▶ asigñánt

nakládnicá -e ž vrednostni papir, s katerim ladjar potrjuje, da je prejel v prevoz določeno vrsto in količino blaga določene kakovosti, in se obvezuje, da bo to blago po koncu potovanja izročil upravičencu
S: konosamènt, konosmán

naklèp -épa m **1.** stopnja krivde, pri kateri se oškodovalec zaveda posledice škodnega dejanja, a ga vseeno hoče storiti S: dolus **2.** stopnja krivde, pri kateri se storilec kaznivega dejanja ali prekrška zaveda svojega dejanja in ga hoče storiti ali se zaveda, da lahko stori dejanje in vanj privoli S: dolus

naklépno kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, ki ga storilec izvrši tako, da se zaveda svojega dejanja in ga hoče storiti ali se zaveda, da ga lahko stori, in vanj privoli S: dolóžno kaznivo dejánje

naknádna kumulácija -e -e ž naknadno uveljavljanje novega zahtevka poleg obstoječega v že uvedenem pravnem ali upravnem postopku

naknádna nèmóžnost izpolnitve -e -i -- ž nemožnost izpolnitve obveznosti, ki se pojavi po sklenitvi pogodbe

naknádna právna praznína -e -e -e ž pravna praznina, ki zaradi družbenega razvoja nastane šele po sprejemu pravnega akta

naknádna ustavnosódna presója -e -e -e ž ustavnosodna presoja zakonov in drugih predpisov po njihovem sprejetju, objavi ali uveljavitvi S: represívna ustavnosódna presója

naknádna volítve -ih volítév ž mn. volitve, ki se na posameznih območjih države izvedejo po dnevu, ki je bil določen za glasovanje, ker jih takrat tam ni bilo mogoče izvesti

naknádni nadzòr -ega -ôra m nadzor pristojnega oblastnega organa, ki poteka po izvršenem neželenem ravnanju in učinkuje kurativno S: ex post nadzòr

naknádni referéndum -ega -a m referendum, ki se razpiše po sprejemu in pred uveljavitvijo ustave, zakona ali drugega pravnega akta ali druge odločitve v zakonodajnem ali drugem predstavniškem telesu, npr. zakonodajni referendum, referendum o spremembi ustave

naknádni spreglèd zadržka za sklenítev zakónske zvéze -ega -éda -- -- -- -- m dovoljenje pristojnega organa za sklenitev zakonske zveze kljub obstoju zadržka za njeno sklenitev, dano po že opravljeni sklenitvi zakonske zveze v postopku za razveljavitev zakonske zveze

naknádna razveljávljena oporóka -- -e -e ž ▶ nèveeljávna oporóka

naknádna sòspórništvo -ega -a s v pravnem postopku sosporništvo, ki nastane z naknadnim pristopom nove tožeče stranke ali z naknadno razširitvijo tožbe na novo toženo stranko

naknádna vplačílo kapitála -ega -a -- s dodatna zaveza družbenikov v družbi z omejeno odgovornostjo, da bodo opravili dodatna vplačila, ki presegajo znesek osnovnega vložka

nakúpna komisija -e -e ž komisijaska pogodba, s katero se komisionar zaveže kupiti blago

nakúpna ópcija -e -e ž pravica kupca do nakupa določene količine česa v določenem roku ali na določen datum po vnaprej dogovorjeni ceni

nálog -a m **1.** naročilo, ki je slučajna sestavina pravnega posla, npr. v darilni pogodbi, prevoznih pogodbah S: brème, módus **2.** dolžnost, ki jo oporočitelj naloži osebi, ki ji kaj nakloni iz zapuščine S: brème, módus

nalóžba -e ž **1.** uporaba denarnih sredstev za pridobitev stvari ali pravic S: investícija **2.** del proizvoda nekega obdobja, ki se v tem obdobju ne porabi S: investícija

nalóžbeno tvéganje -ega -a s v ekonomiji verjetnost nastanka izgube glede na pričakovan donos neke investicije

naložèni kapitál -ega -a m kapital, vložen v kapitalsko družbo ali kot depozit pri finančni instituciji

namémbna držáva -e -e ž **1.** država, v katero je blago namenjeno ali v kateri je sproščeno v promet **2.** ▶ cíljna držáva

namébnost objéкта -i -- ž osnovna dejavnost, ki se opravlja v zgrajenem objektu, npr. bivanje, trgovska dejavnost, upravna in pisarniška dejavnost

namébnost zemljišča -i -- ž določenost uporabe zemljišča v prostorskih aktih, npr. stavbno zemljišče, kmetijsko zemljišče, gozdno zemljišče

namèn kaznovánja -éna -- m **1.** cilj, ki naj ga doseže določitev kazni v zakonu ali njen izrek v sodni odločbi **2.** cilj, ki ga želi sodišče doseči z izrekom kazni

namèn razžalitve -éna -- m namen, da se z določenim ravnanjem, navadno z izjavo ali zapisom, prizadene čast ali dobro ime drugega **S:** animus iniurandi

namèn zakóna -éna -- m cilj, ki ga skuša doseči zakonska ureditev **S:** ratio legis

naménska razlága -e -e ž razlaga, ki pri določanju pomena pravne določbe izhaja iz njenega namena, namena instituta, ki ga sestavlja, ali pravnega akta, katerega del je **S:** teleološka razlága

naménski dávek -ega -vka m davek, ki se sme uporabiti le za vnaprej predpisan namen

naménski kredit -ega -a m kredit, ki ga sme kreditojemalec porabiti za določen namen, sicer lahko kreditodajalec odstopi od kreditne pogodbe

naménsko posojilo -ega -a s posojilo, ki ga sme posojilojemalec porabiti samo za namen, določen v posojilni pogodbi, sicer lahko posojilodajalec odstopi od pogodbe

namerávana fírma -e -e ž firma, ki se vpiše v sodni register, ne da bi bila hkrati ustanovljena družba

namíšljena pravíca -e -e ž pravica, ki nima stvarne podlage v pravu, ampak se osebi le dozdeva, da jo ima

namíšljena skrájna síla -e -e -e ž ► putativna skrájna síla

namíšljeni sílobrán -ega -a m ► putativni sílobrán

napáčna uporába materiálnega práva -e -e -- -- ž uporaba materialnega prava tako, da sodišče ali upravni organ uporabita drugo pravno normo, kot bi jo morala uporabiti, napačno subsumirata dejstva pod pravno normo ali izrečeta napačno pravno posledico **S:** nèpravilna uporába

materiálnega práva, zmótna uporába materiálnega práva

napàd -áda m v mednarodnem pravu uporaba sile ene države proti drugi državi

napàd na informacijski sistém -áda -- -- -- m kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki neupravičeno vstopi v informacijski sistem, uporabi, spremeni ali uniči podatke v njem

napàd na telésno nèdotakljívnost -áda -- -- -- m nasilno dejanje, s katerim se povzročijo smrt, telesne poškodbe ali ogrozi varnost osebe **S:** napàd na življénje in teló, nèdopústni poség v telésno celovítost

napàd na življénje in teló -áda -- -- -- -- m ► napàd na telésno nèdotakljívnost

napadálna vójna -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodni oboroženi spopad, ki ga protipravno sproži ena država proti drugi državi **S:** agresívna vójna

napáka poslóvne vólje -e -- -- -- ž zmota, sila ali prevara, zaradi katere stranka lahko izpodbija pravni posel

napáka vólje -e -- -- ž neskladje med pravo voljo in izjavo volje, ki je lahko zavestno ali nezavestno, npr. zmota

napeljeválec -lca m udeleženelec pri kaznivem dejanju, ki storilca nagovarja k izvršitvi kaznivega dejanja

napeljevánje -a s naklepno vplivanje na drugo osebo, npr. s prigovarjanjem, prepričevanjem, da izvrši kaznivo dejanje

naplavína -e ž zemlja, ki jo vodovje neopazno naplavi k bregu, zaradi česar pripada lastniku brega

napoténi délavec -ega -vca m delavec, ki omejen čas opravlja delo na ozemlju države, ki ni država, v kateri običajno dela

napotílo -a s v mednarodnem zasebnem pravu ► odkáz

napotítev na právdó -tve -- -- -- ž napotitev oškodovanca v kazenskem postopku ali stranke v nepravdnem, zapuščinskem, izvršilnem, stečajnem ali upravnem postopku, da svoj premoženjskopravni zahtevek ali kakšen drug zahtevek uveljavi v pravnem postopku

napotítev -tve ž **1.** obdobje, v katerem je delavec, zaposlen pri agenciji za zagotavljanje začasnega dela, dodeljen podjetju uporabniku, kjer začasno dela pod

nadzorom in v skladu z navodili tega podjetja **2.** obdobje, v katerem delavca na delo v Republiko Slovenijo pošlje tuji delodajalec **3.** v pravo EU obdobje, v katerem je delavec poslan na ozemlje katere od držav članic EU na lasten račun in pod lastnim vodstvom na podlagi pogodbe med podjetjem, ki je delavca poslalo, in podjetjem, v katero je poslan

napôved pritožbe -i -- ž **1.** v pravnem postopku izjava stranke, da se bo proti sodbi pritožila, ki jo mora podati po prejemu sodbe s skrajšano obrazložitvijo, da si zavaruje pravico do pritožbe **2.** v kazenskem postopku izjava pritožbenega upravičenca, da namerava izdano sodbo izpodbijati s pritožbo, njena opustitev pa pomeni, da se pravici do pritožbe odpoveduje

narávna monopolizácija faktorjev -e -e -- ž v ekonomiji monopolizacija faktorjev, ki je posledica naravne omejenosti proizvodnega faktorja

narávna obvéznost -e -i ž ► **naturálna obvéznost**

narávna rást prebivalstva -e -í -- ž v ekonomiji rast števila prebivalcev, ki je posledica pozitivne razlike med rodnostjo in smrtnostjo

N

narávna restitúcija -e -e ž ► **naturálna restitúcija**

narávna sestavína právnega pôsla -e -e -- -- ž sestavina pravnega posla, ki je običajna in obstaja brez posebnega dogovora ter jo stranke, če želijo, lahko izključijo, npr. jamstvo za stvarne napake pri gospodarski prodajni pogodbi **S:** **naturale negotii**

narávna smřt -e -i ž v medicinskem pravu smrt, ki nastopi v skladu z zakoni narave, brez sodelovanja druge osebe, npr. zaradi starosti, bolezni, prirojenih napak, in se ugotavlja po običajnem postopku ugotavljanja kardiopulminalne smrti

narávna stôpnja brezposelnosti -e -e -- ž v ekonomiji dolgoročno sprejemljiva stopnja brezposelnosti, ki je posledica izgube zaposlitve in iskanja nove zaposlitve

narávna vrednôta -e -e ž ustavno in zakonsko varovana naravna dediščina posebnega pomena v državi, ki poleg redkega, dragocenegega ali znamenitega naravnega pojava, vključuje tudi del žive ali nežive narave, naravno območje, ekosistem, krajino ali oblikovano naravo

narávni monopol -ega -a m monopol, ki nastane zaradi visokih fiksnih stroškov ali vstopnih stroškov v primerjavi z variabilnimi stroški **S:** **ekonómski monopol**

narávni párk -ega -a m park, ki je kot narodni, regijski ali krajinski z zakonom ali upravno odločbo določen kot varovano geografsko območje, npr. Triglavski narodni park

narávni plód -ega -ú m plod, ki ga stvar daje periodično, ne da bi se zaradi tega izčrpala njena substanca, npr. posevki, sadje, mladiči, mleko, med **S:** **fructus naturales**

narávni sodník -ega -a m ► **zakoníti sodník**

narávni stárš -ega -a m ► **biolóški stárš**

narávno okólje -ega -a s okolje, ki obsega živo in neživo naravo, ki je ni ustvaril človek, a je zaradi ohranjanja zakonsko zaščiteno in je v njem prepovedano izvajati določene dejavnosti, npr. vožnjo z motornimi vozili

naravnoprávna šóla -e -e ž ► **naravnoprávna teorija**

naravnoprávna teorija -e -e ž teorija, po kateri je pravo sestavljeno iz pozitivnega in naravnega prava, ki je objektivno pravilno in zato nadrejeno pozitivnemu pravu **S:** **naravnoprávna šóla**

náркоanalíza -e ž prepovedana metoda zasliševanja v kazenskem postopku s pomočjo sredstev, s katerimi se vpliva na voljo priče ali domnevnega storilca kaznivega dejanja pri zasliševanju, npr. s serumom resnice

naročéna meníca -e -e ž ► **komisijska meníca**

naročilnica -e ž pisna izjava o naročilu blaga ali storitev

naročiló -a s ► **pogódba o naročilu**

naročítelj -a m stranka pogodbe o naročilu, ki se ji prevzemnik naročila zaveže opraviti določen posel **S:** **mandánt**

naročník -a m **1.** stranka podjemne pogodbe, ki s sklenitvijo te pogodbe pridobi pravico, da od podjemnika zahteva izvršitev posla, ki je predmet te pogodbe, in se hkrati zaveže, da mu bo za opravljeni posel plačala **2.** ► **komitènt (2)**

naročník na infrastrukúrnem področju -a -- -- m javni naročnik, ki izvaja dejavnost na vodnem, energetskem, transportnem področju ali področju poštne storitve in oddaja javno naročilo za izvajanje te dejavnosti

národ -a m skupnost ljudi, navadno na določenem ozemlju, ki so zgodovinsko, jezikovno, kulturno, versko, gospodarsko povezani, imajo zavest o skupni pripadnosti in navadno težijo k lastni politični organiziranosti

národna manjšina -e -e ž skupnost v politično šibkejšem položaju, ki je številčno manjša od preostalega prebivalstva v državi in jo od njega ločijo kulturne, jezikovne in druge značilnosti narodne identitete **S:** étnična manjšina

národna suverenost -e -i ž načelo, po katerem ima vrhovno oblast v državi narod

národni dohodek -ega -dka m v ekonomiji ► nacionalni dohodek

národno gospodarstvo -ega -a s v ekonomiji skupnost medsebojno povezanih in odvisnih gospodarskih subjektov na območju države

národnostne pravice -ih *pravic* ž mn. v mednarodnem pravu pravice, ki pripadajo določenemu narodu, npr. pravica do samoodločbe

nárok -a m časovno, krajevno in vsebinsko določena sestaneč sodišča ali upravnega organa in strank ter drugih udeležencev postopka, npr. narok za obravnavo

nárok za izrèk kázenske sánkcije -a -- -- -- m narok, ki se izvede, če sodišče na predobravnavnem naroku sprejme priznanje krivde ali sporazum o priznanju krivde, da se izvedejo dokazi, pomembni za odločitev o kazenski sankciji, in izreče sodba

nárok za preizkús terjátev -a -- -- -- m narok v stečajnem postopku, na katerem se mora stečajni upravitelj opredeliti do vsake prijavljene terjatve ter povedati, ali jo priznava ali jo prereka

nasciturus -- [nascitúrus] (LAT.) ► nerojèni otrok

nasélje -a s krajevna enota s skupnim imenom na zaokroženem območju, določenem z občinskim odlokom, na katerem je vsaj deset stavb

nasilna smrt -e -i ž smrt, ki je posledica nasilnega dejanja, npr. samomora, uboja, umora

nasilništvo -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba z različnimi oblikami fizičnega ali psihičnega nasilja manjše intenzivnosti, npr. z grdim ravnanjem, omejevanjem svobode gibanja, prisiljevanjem k delu

naslédstvo -a s v mednarodnem pravu vstop države naslednice v pravni položaj države predhodnice na določenem področju, npr. nasledstvo mednarodne pogodbe, državnega premoženja, arhivov, dolgov **S:** sukcesija

naslòv za vróčanje -òva -- -- m lokacija, ki jo določi fizična oseba ob prijavi prebivališča in kamor se v predpisani obliki in na predpisan način izročajo pisanja v pravnih postopkih

naslovljè nec -nca m oseba, katere ravnanje ureja pravo

nasprótna izvršba -e -e ž izvršba, v kateri dolžnik zahteva, naj mu upnik vrne tisto, kar je z izvršbo dobil, če se po opravljeni izvršbi izkaže, da niso bile izpolnjene predpostavke za dovolitev izvršbe, da je bil upnik dvakrat poplačan ali je prejel več, kot bi imel pravico dobiti v izvršbi **S:** réeeksekúcija

nasprótna obvéznost -e -i ž obveznost, ki jo ima upnik do dolžnika

nasprótna ponúdba -e -e ž izjava o sprejemu ponudbe, ki spreminja vsebino ponudbe

nasprótna tóžba -e -e ž **1.** tožba, ki jo pri istem sodišču med obstoječo pravdo tožena stranka vložijo proti tožeči stranki, če z njo uveljavlja zahtevek, ki je v zvezi z zahtevkom tožeče stranke, če se z zahtevkom tožeče stranke lahko pobota ali če z njo zahteva odločitev o predhodnem vprašanju, od katerega rešitve je odvisna odločitev o tožbi tožeče stranke **2.** zasebna tožba, ki jo vložijo obdolženec zoper zasebnega tožilca, ki je obdolženca ob isti priložnosti tudi sam razžalil

nasprótni dokáz -ega -áza m dokaz, s katerim se dokazuje dejstvo, nasprotno drugemu, že dokazanemu dejstvu **S:** prótidokáz

nasprótni običáj -ega -a m običaj, ki nasprotuje pravno predpisanemu ravnanju, državni organi pa se v daljšem obdobju na kršitve ne odzivajo **S:** desuetudo

nasprótni udeležè nec -ega -nca m udeleženec, proti kateremu je vložen predlog v nepravdnem postopku ali kolektivnem delovnem sporu

nastavitev zemljiške knjige -tve -- -- ž posebni zemljiškoknjižni postopek, s katerim se ugotovijo pravice na nepremičninah, javno razgrnejo ugotovljeni podatki in vzpostavijo vpisi v glavni knjigi, če zemljiške knjige za določeno katastrsko občino ni, če je bila uničena ali do neberljivosti poškodovana

N

naturale negotii -- -- [naturále negócií] (LAT.) ► narávná sestavína právnega pôsla

naturalizácia -e ž sprejem tujca v državljanstvo na podlagi daljšega bivanja v državi ali drugih osebnih okoliščin, določenih v zakonu

naturálna céna -e -e ž v ekonomiji cena, izražena s količino dobrin, ki se lahko dobi s prodajo ene enote neke dobrine ali s katero se lahko kupi enota neke dobrine

naturálna obveznost -e -i ž obveznost, ki ji pravo ne priznava popolnega pravnega varstva in je ni možno iztožiti S: narávná obveznost, nežitožljíva obveznost

naturálna restitúcija -e -e ž restitucija, pri kateri se škoda povrne s stvarjo S: narávná restitúcija

naturálno gospodarstvo -ega -a s v ekonomiji gospodarstvo, ki ne uporablja denarja kot menjalnega posrednika

navádna délnica -e -e ž delnica, ki daje imetniku pravico do udeležbe pri upravljanju družbe, pravico do dela dobička in pravico do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji družbe ali stečajnem postopku S: rédna délnica

navádna hipotéka -e -e ž hipoteka, ustanovljena na podlagi zasebne listine, pri kateri mora upnik pred unovčitvijo pridobiti še izvršilni naslov S: klásična hipotéka

navádna licéncia -e -e ž licenca, po kateri lahko jemalec licence izkorišča licencirano pravico industrijske lastnine na določenem območju skupaj z dajalcem licence in drugimi jemalci licence S: nežíkljúčna licéncia, preprósta licéncia

navádna malomárnost -e -i ž ► láchka malomárnost

navádna obveznica -e -e ž obveznica, pri kateri obrestni kuponi za določeno dobo prinašajo imetniku obresti v odstotku od glavnice, pri čemer po končani dobi posojila izdajatelj upravičencu izplača zadnji obrestni kupon in mu vrne celotno glavnico

navádna progresija -e -e ž neposredna progresija, pri kateri se celotna davčna osnova obdavči z mejno davčno stopnjo najvišjega davčnega razreda, v katerega je glede na kriterije uvrščen davčni zavezanec

navádna substitúcija -e -e ž substitucija, s katero se določi dediča za primer, če prvo postavljeni dedič ne deduje S: vulgárna substitúcija

navádna škóda -e -e ž premoženjska škoda, pri kateri se zmanjša obstoječe premoženje oškodovanca S: damnum emergens, dejánska škóda

navádna terjátev -e -tve ž nezavarovana terjatev v insolvenčnem postopku, ki ni prednostna terjatev ali podrejena terjatev

navádna večína -e -e ž večina, pri kateri je odločitev sprejeta, če zanjo glasuje več kot polovica članov kolegijskega ali volilnega telesa

navádna sòspórništvo -ega -a s v pravnem postopku sosporništvo, pri katerem je vsak sospornik samostojna stranka, tako da njegova dejanja ne koristijo niti ne škodijo drugim sospornikom

navédba -e ž izjava stranke v vlogi in stranke ali pričé med obravnavanjem o okoliščini, s katero utemljuje svoj zahtevek ali stališče

navézna okóliščina -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu dejstvo, odločilno za presojo, katero pravo se uporabi

navézna pogódba -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu sporazum strank o pravu, ki naj se uporabi za njuna razmerja

navezóvanje -a s v mednarodnem zasebnem pravu predpisovanje uporabe določenega prava glede na navezno okoliščino

navídezna sòdba -e -e ž sodba, ki nima pravnega učinka, ker je ne izda sodnik, temveč oseba, ki ni pooblaščená za izvrševanje sodne funkcije, npr. sodni pripravnik

navídezna zakónska zvéza -e -e -e ž zakonska zveza, ki ni sklenjena z namenom skupnega življenja, temveč z namenom pridobitve določene ugodnosti S: fiktívna zakónska zvéza, simulírana zakónska zvéza

navídezni odkúp -ega -a m prikriti preiskovalni ukrep, pri katerem policist ali sodelavec policije z namenom odkritja in preiskave kaznivega dejanja odkupi blago ali osebe

navídezni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, ki ne izraža resnične volje strank, ampak je sklenjen zato, ker stranki želita z njim prikriti pravni posel, ki izraža njuno resnično voljo S: simulírani právni pôsel

navídezni stèk kaznívih dejánj -ega stéka -- -- m več kaznivih dejanj, ki jih storilec izvrši z enim ali več ravnanji, vendar so v takšnem odnosu, da se storilcu očita le eno

navídežno jemánje ali dájánje podkupnîne

ozíroma daríla -ega -a -- -a -- -a -- -a prikriti preiskovalni ukrep, pri katerem policist ali sodelavec policije z namenom odkritja in preiskave korupcijskega kaznivega dejanja ponudi, zahteva, vzame ali da podkupnino ali darilo

navodíla in prepòvedí navódil -- prepòvedí vzgojni ukrep, s katerim sodišče naloži mladoletnemu storilcu kaznivega dejanja, da mora izpolniti določeno nalogo ali se vzdržati določenega vedenja

navodílo -a s podzakonski pravni ali interni akt, ki ga izda minister ali drug centralni organ, s katerim se ureja način ravnanja upravnih in drugih organov

navzkrižje interésov -a -- s položaj, v katerem so interesi stranke, ki ima zastopnika, v dejanskem ali potencialnem nasprotju z interesi zastopnika, kar pravni red preprečuje npr. s predpisovanjem neveljavnosti takšnih poslov, z zahtevami po posebnih odobritvah, s postavljanjem kolizijskih skrbnikov **S:** kolizíja interésov

navzkrižna cenòvna elástičnost -e -e -i ž v ekonomiji odziv povpraševane količine na spremembo cene druge dobrine **S:** krížna cenòvna elástičnost

navzkrižno zaslišanje -ega -a s zaslišanje priče, ki jo je predlagala ena stranka postopka, opravi pa njej nasprotna stranka

nazív -a m položaj javnega uslužbenca v organizacijski strukturi državne uprave ali uprave lokalne samouprave glede na stopnjo izobrazbe in delovne izkušnje ter druge zakonske pogoje

naznanílna dolžnòst -e -i ž dolžnost ovaditi osebo zaradi storitve kaznivega dejanja

naznanílo spòra -a -- s obvestilo, ki ga tožena stranka po sodišču pošlje tretji osebi, kadar jo mora po pogodbi obvestiti, da je proti njej vložena tožba, da si s tem zavaruje pravni položaj, npr. obvestilo zavarovanca zavarovalnici, da je tožen za plačilo odškodnine **S:** obvestílo o právdi

NDP -ja [endepé] m krat. v ekonomiji ► néto domáči proizvod

ne bis in ídem -- -- -- -- [ne bís in ídem] (LAT.) ► prepòved ponòvnega odlóčanja o ísti stvári (1, 2)

nèakcesórna bánčna garancíja -e -e -e ž ► nèodvídna bánčna garancíja

nèakcesórno zavarovánje -ega -a s ► abstráktno zavarovánje

nèbístvena zmòta -e -e ž zmota, ki se ne nanaša na bistvene elemente pravnega posla, zaradi česar ne vpliva na njegovo veljavnost

nècarínska ovíra -e -e ž trgovinska ovira, npr. zahtevane licence, uvozne kvote, subvencioniranje domačih izdelkov, kot necarinski ukrep države za omejevanje uvoza

nèčísta denárna obvéznost -e -e -i ž denarna obveznost, katere vsoto je treba šele določiti

nèčísta terjátev -e -tve ž ► nèlikvídna terjátev

nèdeljíva obvéznost -e -i ž obveznost, katere predmet ni deljiv, ker bi z delitvijo izgubil svojo vrednost

nèdeljíva stvár -e -í ž stvar, ki ni naravno ali ekonomsko deljiva, ker bi bila z deljenjem uničena ali bi izgubila svojo vrednost

nèdeljívost dobrín -i -- ž v ekonomiji nesposobnost dobrin za delitev v enote, manjše od naravne enote mere **S:** indivizibílnost dobrín

nèdeljívost držávnega ozémíja -i -- -- ž v mednarodnem pravu temeljno načelo, ki prepoveduje nedogovorjene posege drugih držav ali mednarodnih organizacij v ozemlje posamezne države

nèdeljívost hipotéke -i -- ž lastnost hipoteke, da se ne zmanjša, če je terjatev plačana le delno

nèdeljívost proizvodnega fáktorja -i -- -- ž v ekonomiji nesposobnost proizvodnega faktorja za delitev v enote, manjše od naravne enote mere **S:** indivizibílnost proizvodnega fáktorja

nedéljsko délo -ega -a s delo, ki ga delavec opravlja v nedeljo, zaradi česar ima pravico do dodatka pri plači v višini, kot je določena v kolektivni pogodbi ali pogodbi o zaposlitvi, in pravico do uveljavitve tedenskega počitka na drug dan

nèdenárna obvéznost -e -i ž obveznost, katere predmet je nedenarna izpolnitev, npr. izpraznitev in izročitev nepremičnine, izročitev stvari, vrnitev delavca na delo

nèdenárni vlóžek -ega -žka m ► stvární vlóžek

N

nèdevolutívno právno srédstvo -ega -ega
-a s pravno sredstvo, o katerem odloča isto sodišče ali upravni organ, ki je izdal izpodbijano odločbo, npr. predlog za obnovo postopka **S**: remonstrativno právno srédstvo

nèdobovérna posést -e -i ž posest, pri kateri posestnik ve ali bi moral vedeti, da do nje ni upravičen, vendar posest kljub temu izvršuje

nèdobrovérni poséstnik -ega -a m posestnik, ki ve ali bi moral vedeti, da ni upravičen do posesti **S**: malae fidei possessor, nèpoštèni poséstnik, slabovérni poséstnik

nèdobrovérni pridobitelj -ega -a m pridobitelj, ki ve ali bi moral vedeti, da s stvarjo, ki jo je pridobil, odsvojitelj ni bil sposoben razpolagati

nèdokončáni poskús kaznivega dejánja
-ega -a - - - m poskus kaznivega dejanja, pri katerem storilec izvrši le nekatere znake kaznivega dejanja

nèdokumentárni plačilni nálog -ega -ega -a m
v pravdnem postopku plačilni nalog, ki ga sodišče izda tudi, če tožbi ni priložena verodostojna listina, kadar terjatev ne presega zakonsko določenega zneska

nèdopústna oporóka -e -e ž oporoka, katere vsebina ali podlaga je v nasprotju z ustavo, prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli, zaradi česar je nična

nèdopústni nagíb -ega -a m nagib, ki povzroči neveljavnost pogodbe

nèdopústni pogój -ega -ója m pogoj, ki je v nasprotju z ustavo, prisilnimi predpisi ali moralnimi načeli, zaradi česar je pogodba nična

nèdopústni posèg v telésno celovítost
-ega -éga - - - m ▶ napád na telésno nèdotakljívost

nèdopústni právni pôsel -ega -ega -sla m
pravni posel, ki je v nasprotju z ustavo, prisilnimi predpisi ali moralnimi načeli, zaradi česar je ničén

nèdopústno dèjstvo -ega -a s dèjstvo, ki je podlaga za odškodninsko obveznost

nèdostójno vedènje -ega -a s vedenje, ki vznemirja ali ogroža druge ali škodi njihovemu ugledu in je opredeljeno kot prekršek, če je izvršeno na javnem kraju

nèdotakljívost človèkovega življénja -i - -
- - ž ▶ právica do življénja

nèdotakljívost stanovánja -i - - ž človekova
pravica, ki varuje posameznikovo stanovanje in druge zasebne prostore kot del njegove zasebnosti, v katere država ali drug posameznik nepovabljen in brez ustrezne pravne podlage ne sme vstopiti ali vanje kako drugače posegati

nèdovóljena firma -e -e ž firma, ki ima sestavine, ki so po zakonu prepovedane ali nasprotujejo morali

nèdovóljena grádnja -e -e ž gradnja objekta, ki je nelegalna, neskladna s pogoji iz gradbenega dovoljenja ali nevarna

nèdovóljena presadítev délov človèškega telésa -e -tve - - - - ž kaznivo dejanje zdravnika, ki strokovno neupravičeno odvzame del telesa posamezniku, katerega smrt ni bila ugotovljena v skladu s predpisi, ali za odvzem in presaditev ni bila pridobljena ustrezna privolitev darovalca in prejemnika

nèdovóljena pritóžbena novóta -e -e -e ž
dèjstvo ali dokaz, ki ga stranka ne navede ali ne predlaga v postopku na prvi stopnji, čeprav bi ga ob zadostni skrbnosti lahko, temveč šele v pritožbi

nèdovóljeni dokáz -ega -áza m dokaz, pridobljen s kršitvijo dokazne prepovedi ali s kršitvijo človekovih pravic

nèdovóljeni posèg v nosèčnost -ega -éga
- - - m kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki v nasprotju z zakonsko določenimi pogoji noseči ženski z njeno privolitvijo prekine nosečnost ali ji pomaga pri prekinitvi nosečnosti

nèdovóljeno právno srédstvo -ega -ega -a s
pravno sredstvo, glede katerega niso izpolnjene predpostavke za njegovo vsebinsko obravnavanje, ker po zakonu ni dovoljeno ali pa ga je vložila oseba, ki nima te pravice

nèdovóljeno sprejémanje daríl -ega -a - - s
prepoved sprejemanja daril ali drugih koristi večjih vrednosti pri opravljanju funkcije

nèdvómno dokázana krívda - - -e -e ž krivda, v katero je sodnik prepričan

nèfíksni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni
posel, pri katerem izpolnitev obveznosti v določenem roku ni bistvena sestavina

négatívna dokázna teoríja -e -e -e ž formalna
dokazna teorija, po kateri je predpisano najmanjše število dokazov, brez katerih

določenega dejstva ni mogoče šteti za dokazano

négativna litiskontestácija -e -e ž pravilo, po katerem velja, da tisti, ki molči, zanika trditve nasprotné stranke

négativna obvéznost -e -i ž obveznost dolžnika, da nekaj opusti ali dopusti **S:** pasívna obvéznost

négativna odlóčba -e -e ž odločba, s katero se ohranja pravni položaj stranke, kakršen je bil pred začetkom postopka, npr. odločba o zavrnitvi zahtevka stranke ali oprostilna sodba

négativna procésna predpostavka -e -e -e ž okoliščina, katere obstoj preprečuje vsebinsko odločanje v sodnem ali upravnem postopku **S:** procésna ovíra

négativna referéncia -e -e ž v javnem naročanju ugotovitev o kršitvi obveznosti

négativna slúžnost -e -i ž služnost, pri kateri lastnik v korist imetnika služnosti ne sme izvrševati vseh oblastnih dejanj, do katerih ga sicer upravičuje njegova lastninska pravica

négativni dávek -ega -vka m dohodek, ki ga davčni zavezanec prejme od države ali lokalne skupnosti, npr. subvencija, socialni transfer, univerzalni temeljni dohodek

négativni kompeténčni spòr -ega -ega spòra m ► négativni spòr o pristójnosti

négativni pogódbeni interès -ega -ega -ésa m škoda, ki nastane stranki, ker pogodba ni veljavna **S:** interès zaúpanja

négativni pogój -ega -ója m pogoj, katerega uresničitev povzroči, da pravno razmerje ne učinkuje

négativni spòr o pristójnosti -ega spòra -- -- m spor med dvema sodiščema, med dvema upravnima organoma ali med sodiščem in upravnim organom, ki zanikata, da sta pristojna za odločanje o konkretni zadevi **S:** négativni kompeténčni spòr

negatòrna tóžba -e -e ž tožba, s katero lastnik ali domnevni lastnik, ki ga druga oseba protipravno vznemirja, zahteva, da se vznemirjanje preneha in se prepove nadaljnje vznemirjanje **S:** actio negatoria, prepovedna tóžba (1), tóžba zaradi vznemirjanja

negatòrni zahtévek -ega -vka m zahtevék, s katerim lastnik ali domnevni lastnik, ki ga

druga oseba protipravno vznemirja, zahteva, da se vznemirjanje preneha in se prepove nadaljnje vznemirjanje **S:** prepovedni zahtévek (2)

negligentia -- [negligéncija] (LAT.) ► nèzavéstna malomárnost

nègmòtna škóda -e -e ž ► nèpremožénjska škóda

negociácíjski akreditív -ega -a m ► negocírni akreditív

negocírni akreditív -ega -a m dokumentarni akreditív, pri katerem banka po predložitvi dokumentov izplača menični znesek **S:** negociácijski akreditív

negotiorum gestio -- -- [negocijórúm géscijo] (LAT.) ► poslovódstvo brez naročila

negotiorum gestor -- -- [negocijórúm géstor] (LAT.) **1.** ► poslovódja brez naročila **2.** v medicinskem pravu zdravnik, ki v nujnih primerih, ko ne more pridobiti privolitve pacienta in tudi ne pravočasne privolitve njegovega zakonitega zastopnika, ravna v najboljšem pacientovem interesu in v skladu s pravili stroke

negotium inter vivos -- -- -- [negócium inter vivos] (LAT.) ► právni pôsel med živimi

negotium mixtum cum donacione -- -- -- -- [negócium mikstum kum donacijóne] (LAT.) ► méšana darilna pogódba

negotium mortis causa -- -- -- -- [negócium mórtis káuza] (LAT.) ► právni pôsel za primér smrti

nèizkljúčna licéncia -e -e ž ► navádna licéncia

nèizogíbna zmóta -e -e ž ► opravičljíva zmóta (1, 2)

nèizpodbójna právna domnéva -e -e -e ž pravna domneva, za katero nasprotni dokaz ni dopusten **S:** praesumptio iuris et de iure

nèizpòlnjena menica -e -e ž ► biánko menica

nèizrábljeni létni dopúst -ega -ega -a m del letnega dopusta, ki ga delavec ne izkoristi v tekočem koledarskem letu in ga lahko izkoristi v naslednjem koledarskem letu

nèizravnáni proračún -ega -a m v ekonomiji proračun, pri katerem prihodki niso enaki odhodkom, zaradi česar ima presežek ali primanjkljaj

nèiztožljíva obvéznost -e -i ž ► naturálna obvéznost

N

nèizvoljivost -i ž dejstvo, da oseba zaradi določenih okoliščin ne more biti izvoljena na določeno funkcijo, kar navadno vključuje tudi prepoved kandidiranja za tako funkcijo

nèizvrševanje služnosti -a -- s neizkoriščanje pravic, ki jih ima imetnik služnosti iz naslova služnosti

nèizvršni direktor -ega -ja m član upravnega odbora družbe, ki opravlja nadzorstveno funkcijo v upravnem odboru, a ne vodi tekočih poslov družbe

nèjávna sêja -e -e ž seja, ki je zaradi obravnave občutljivih vprašanj nedostopna za javnost
S: tájna sêja

nèkodificirana ustáva -e -e ž ustava, ki jo sestavlja več pravnih aktov najvišje pravne veljave

nèkodificirano právo -ega -a s pravna pravila in pravna načela, ki niso z oblastnim pravnim aktom povezana v celovit in zaokrožen sistem urejanja določenega sklopa družbenih razmerij, npr. običajno pravo

nèkriti ček -ega -a m ček, za katerega trasant na računu pri trasatu nima dovolj denarja za njegovo izplačilo

nèkrivdni odškodninski sistém -ega -ega -a m v medicinskem pravu odškodninska odgovornost, urejena s posebnimi predpisi, pri kateri je v določenih primerih, npr. ko je oškodovancu nastala velika zdravstvena škoda, priznana pravica do odškodnine, čeprav krivda zdravstvenega delavca ni bila ugotovljena

nèkvalificirani délavec -ega -vca m delavec brez javno veljavne izobrazbe, zmožen opravljati dela, za katera zadošča neposredno usposabljanje za delo
S: priučeni délavec

nèlastnik -a m oseba, ki nima lastninske pravice na neki stvari

nèlastniška posést -e -i ž posest stvari brez volje imeti jo za svojo in s priznavanjem višje pravne oblasti posrednega posestnika

nèlastniški poséstnik -ega -a m oseba, ki ima stvar v posesti brez volje imeti jo za svojo in priznava višjo pravno oblast lastniškega posestnika ali drugega upravičenca

nèlegálna grádnja -e -e ž gradnja, ki se izvaja brez veljavnega gradbenega dovoljenja, pa bi za to vrsto del moralo biti pridobljeno

nèlikvidna terjátev -e -tve ž terjatev, ki je sporna, nedoločena ali jo je treba dokazovati

s pričami in drugimi dokaznimi sredstvi
S: nèčista terjátev

nèlikvidnost -i ž kratkoročna nesposobnost dolžnika, da izpolnjuje svoje plačilne obveznosti v dogovorjenih rokih

nèlojálna konkuréncia -e -e ž tržna konkurenca, pri kateri podjetje ravna v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s tem povzroči ali lahko povzroči škodo vsaj enemu drugemu udeležencu na trgu

nèlojálna rekláma -e -e ž ► nèlojálno oglaševanje

nèlojálno oglaševanje -ega -a s oglaševanje, ki navaja lažne podatke, zavaja, nepravilno primerja blago ali storitve
S: nèlojálna rekláma

nèmaterializirana délnica -e -e ž izjava izdajatelja, vpisana v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil obveznost iz delnice osebi, ki je kot zakoniti imetnik delnice vpisana v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev

nèmaterializirani vrédnostni papír -ega -ega -ja m izjava izdajatelja, vpisana v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil obveznost iz vrednostnega papirja zakonitemu imetniku

nèmateriálna škóda -e -e ž ► nèpremožénjska škóda

nèmednárodní oborožéni spopád -ega -ega -áda m v mednarodnem pravu oboroženi spopad med oboroženimi silami države in uporniško skupino ali več skupinami ali med samimi uporniški skupinami, ki lahko poteka na ozemlju ene ali več držav

nèmenjálni séktor gospodárstva -ega -ja -- m v ekonomiji sektor gospodarstva, s katerega proizvodi se mednarodno ne trguje, zlasti sektor storitev

neminem laedere -- -- [néminem lédere] (LAT.) ► prepóved povzróčanja škóde

nèmogóci pogòj -ega -ója m pogoj, ki ga objektivno ni mogoče uresničiti in se zato šteje, da ni postavljen

némótena posést -e -i ž ► mírna posést

némóžnost izpolnitve -i -- ž položaj, ko je izpolnitev obveznosti nemogoča zaradi pravnih ali dejanskih razlogov, npr. zaradi prepovedi pravnega prometa s predmetom, fizičnega uničenja predmeta

nenádni naklèp -ega -épa m naklep, oblikovan v trenutku pred izvršitvijo protipravnega dejanja kot takojšen odziv na določene okoliščine **S:** dolus repentinus, hípni naklèp

nènadoméstna stvár -e -í ž stvar, ki je ni mogoče nadomestiti z drugo stvarjo, npr. umetniška slika

nènadoméstno dejánje -ega -a s dejanje, ki ga v izvršilnem postopku lahko opravi le dolžnik

nènapadálni pákt -ega -a m v mednarodnem pravu ► pogódba o nènapádanju

nèobičajno nízka céna -- -e -e ž cena, ki bistveno odstopa od običajnih ali pričakovanih cen

nèobičajno nízka ponúdba -- -e -e ž ponudba z neobičajno nizko ceno

nèoblični právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, za katerega veljavnost ni predpisana ali dogovorjena posebna oblika

nèoborožèna sánkcija -e -e ž v mednarodnem pravu ukrep, ki ga država ali mednarodna organizacija sprejme glede neke druge države zaradi nestrinjanja z njeno politiko ali ravnanjem, ki ogroža ali krši mednarodni mir in varnost, npr. embargo, pretrganje diplomatskih odnosov

nèobstoječa odlóčba -e -e ž upravna odločba, ki ima sicer lahko zunanji videz odločbe, vendar nima pravnega učinka

nèobstoječa pogódba -e -e ž pogodba, pri kateri ni doseženo soglasje volj, zaradi česar ne nastane

nèobstoječa sódba -e -e ž sodba, ki ima sicer lahko zunanji videz sodbe, vendar nima pravnega učinka, npr. sodba, ki jo izda oseba, ki ni sodnik

nèobstoječa uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, ki ne more imeti pravnih učinkov, npr. ker nima izreka ali ni ustrezno podpisana in žigosana

nèobstoječa zákónska zvéza -e -e -e ž zakonska zveza, ki je zaradi težke sklenitvene napake brez pravnih posledic **S:** nèveljávna zákónska zvéza

nèobvézna formálna obrámba -e -e -e ž obramba domnevnega storilca kaznivega dejanja z zagovornikom, o kateri odloča sam **S:** fakultatívna formálna obrámba

nèobvézni prípor -ega -ôra m pripor, katerega odreditev je v celoti prepuščena sodnikovi

presoji o tem, ali so zanj izpolnjene predpostavke **S:** fakultatívni prípor

nèobvézni referéndum -ega -a m referendum, ki se razpiše samo na predlog ali zahtevo določenega števila volivcev ali poslancev, doma parlamenta, državnega poglavarja, npr. zakonodajni referendum, referendum o spremembi ustave **S:** fakultatívni referéndum

nèodkríti kriminál -ega -a m kazniva dejanja, ki so izvršena, vendar niso prijavljena policiji ali jih ta pri svojem delu ne zazna **S:** tèmno pólje kriminála

nèodpláčni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, pri katerem stranka za svojo izpolnitev ni upravičena do nasprotné izpolnitve, npr. darilna pogodba, ki zavezuje le darovalca, obdarjenec pa nima obveznosti **S:** lukratívni právni pôsel

nèodpláčni prenòs -ega -ôsa m izvedeni način prenosa stvarne pravice na podlagi pravnega posla, s katerim odsvojitelj prenese na pridobitelja stvarnopravno pravico, ne da bi v zameno za to kaj prejel

nèodpláčno razpoláganje -ega -a s odsvojitve pravice ali obremenitve pravice z omejeno stvarno pravico na podlagi neodplačnega pravnega posla

nèodpláčnost -i ž lastnost pravnega posla, da stranka, ki prejme izpolnitev, zanjo ni dolžna plačati

nèodstavlívost sodníka -i -- ž pravilo, po katerem sodnika po tem, ko je bil na to mesto izvoljen ali imenovan, ni mogoče odstaviti

nèodvisna bánčna garancija -e -e -e ž bančna garancija, katere veljavnost in pogoji za izplačilo niso odvisni od temeljnega posla **S:** bánčna garancija brez ugóvora, bánčna garancija na prvi pozív, nèakcesórna bánčna garancija, nèpogójna bánčna garancija, stand-by akreditív

nèodvisno délo -ega -a s samostojno opravljanje dejavnosti, ki je oseba ne opravlja v okviru delovnega razmerja **S:** zaséбно délo

nèodvisnost sódstva -i -- ž ustavno določen položaj sodne veje oblasti v razmerju do zakonodajne in izvršilne veje oblasti, s katerim se zagotavlja neodvisnost sodnikov

nèomejèna lastnìnska pravica -e -e -e ž lastninska pravica, ki ni omejena s stvarno-pravnimi pravicami drugih oseb

N

nèomejèna odgovórnost -e -i ž odgovornost fizične ali pravne osebe za obveznosti z vsem svojim premoženjem

nèopravičljiva zmóta -e -e ž **1.** zmota stranke, ki pri sklenitvi pogodbe ne ravna s skrbnostjo, zahtevano v pravnem prometu **2.** zmota, ki bi se ji storilec kaznivega dejanja lahko izognil, če bi bil dovolj skrben **S:** izogíbna zmóta

nèperiódični dávek -ega -vka m davek, pri katerem davčni dolg ne nastaja redno, npr. davek na promet nepremičnin, davek na dediščine in darila

nèpláčana odsótnost z déla -e -i -- -- ž odsotnost delavca zaradi daljšega izobraževanja, osebnih okoliščin, praznovanja brez pravice do nadomestila plače **S:** nèpláčani dopúst

nèpláčani dopúst -ega -a m ▶ nèpláčana odsótnost z déla

nèplačevánje preživníne -a -- s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, če ne daje preživnine za osebo, ki jo je po zakonu dolžna preživljati, čeprav bi to zmogla

nèpobrání dávek -ega -vka m davek, ki bi moral biti poravnan, pa ni bil, ker ni bil nikoli izračunan ali ker je bil izračunan, pa kasneje ni bil poravnan ali izterjan

nèpobrání plód -ega -ú m plod, ki še ni ločen od glavne stvari **S:** viséči plód

nèpogódbena odškodnínska obvéznost -e -e -i ž ▶ nèposlóvna odškodnínska obvéznost

nèpogójna bánčna garancija -e -e -e ž ▶ nèodvísna bánčna garancija

nèpogójni akreditív -ega -a m akreditív, pri katerem enostranska obljuba plačila akreditivnemu upravičencu nima dodatnih pogojev

nèpoklíčna imunitéta -e -e ž ▶ procésna imunitéta

nèpoklíčno oprávljanje fúnkcije -ega -a -- s opravljanje funkcije brez sklenjenega službenega razmerja

nèpólni délovni čas -ega -ega čása m ▶ krájši délovni čas

nèpopólna dvódomnost -e -i ž v nekaterih pravnih sistemih dvodomnost, pri kateri ima ena zbornica večje pristojnosti kot druga, zlasti v zakonodajnem postopku

nèpopólna konkurénca -e -e ž tržna konkurenca, ki ji manjka eden ali več atributov popolne konkurence, npr. delujoča konkurenca

nèpopólna ponúdba -e -e ž ponudba, ki ne izpolnjuje naročnikovih pogojev

nèpopólna posvojítev -e -tve ž v nekaterih pravnih sistemih posvojitve na podlagi razvezljive pogodbe, pri kateri otrok ni popolnoma izločen iz rodbine svojih bioloških staršev niti popolnoma vključen v rodbino posvojitelja

nèpopólna pritóžba -e -e ž pritožba, ki nima sestavin, ki so potrebne, da se lahko obravnava, npr. ni podpisana ali iz nje ni razvidno, na katero odločbo se nanaša

nèpopólna ugotovítev dejánskega stánja -e -tve -- -- ž ugotovitev dejanskega stanja, pri kateri sodišče ali upravni organ ne ugotovi vseh dejstev, ki so pomembna za odločitev

nèpopólni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, pri katerem pravica nastane že pred njegovo izdajo in se lahko prenese brez listine

nèpopólno disjunktívno vprašánje -ega -ega -a s disjunktívno vprašanje, ki zaslišancu ponuja dva alternativna odgovora in ne dopušča drugih mogočih odgovorov

nèpopólno právno srédstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, s katerim se lahko odločba izpodbija samo glede pravnih vprašanj ali samo glede dejanskih vprašanj

nèposéstna zastávna právica -e -e -e ž zastavna pravica na premičnini, pri kateri zastavljena premičnina ni izročena v neposredno posest zastavnemu upniku niti ni izročena v neposredno posest tretji osebi za zastavnega upnika, ampak zastavljena premičnina ostane v neposredni posesti zastavitelja ali tretje osebe zanj

nèposéstno stvárno jámstvo -ega -ega -a s jamstvo, ki ga imetniku terjatve daje pravica na stvari, npr. hipoteka ali pridržek lastniške pravice, in pri katerem imetnik terjatve stvari, na kateri ima neko stvarno pravico, nima v posesti

nèposlóvna obvéznost -e -i ž obveznost, ki ne nastane s pravnim poslom, ampak s povzročitvijo škode, z neupravičeno obogatitvijo ali s poslovodstvom brez naročila

nèposlóvna odškodnínska obvéznost -e -e -i ž obveznost povrniti škodo, ki nastane

oškodovancu, ki z oškodovalcem ni v poslovnem razmerju **S:** deliktna odškodninska obveznost, nèpogódbena odškodninska obveznost, obveznost ex delicto

nèposlòvna škòda -e -e ž škoda, ki nastane s civilnim deliktom in povzroči neposlovno odškodninsko obveznost

nèposrédna demokracija -e -e ž politični sistem, ki temelji na neposrednem sodelovanju državljanov pri izvrševanju oblasti, npr. z referendumom, ljudsko iniciativo, zborom občanov **S:** diréktna demokracija

nèposrédna diskriminacija -e -e ž diskriminacija posameznika, ki je zaradi določene osebne okoliščine deležen očitno manj ugodnega obravnavanja kot druge osebe v enakem ali podobnem položaju **S:** diréktna diskriminacija

nèposrédna izvršba otrókovih stikov -e -e -- -- ž izvršitev sodne odločbe, s katero so določeni otrokovi stiki, z odvzemom otroka osebi, pri kateri je otrok **S:** diréktna izvršba otrókovih stikov

nèposrédna izvršljivost -e -i ž **1.** lastnost sodne odločbe, upravne odločbe ali druge izvršljive listine, npr. notarskega zapisa, da je na njeni podlagi mogoče dovoliti izvršbo ne glede na možnost njenega izpodbijanja s pravnimi sredstvi **2.** v pravu EU lastnost sodne odločbe, izdane v eni državi članici EU, da je na njeni podlagi mogoče dovoliti izvršbo v drugih državah članicah EU brez preizkusa pogojev za njeno priznanje **3.** v pravu EU in mednarodnem pravu lastnost mednarodnih sporazumov, da so v pravnih sistemih držav pogodbenic po ratifikaciji izvršljivi, ne da bi se za to zahteval sprejem izvedbene zakonodaje

nèposrédna obtóžnica -e -e ž ▶ obtóžnica brez preiskáve

nèposrédna posést -e -i ž dejansko izvrševanje posesti na stvari **S:** dejánska posést

nèposrédna progresija -e -e ž davčna progresija, pri kateri je že iz zakona razvidno, da je višja davčna osnova obdavčena po višji zakonski davčni stopnji

nèposrédna škòda -e -e ž škoda, pri kateri je škodljiva posledica v neposredni vzročni zvezi s škodnim dogodkom **S:** diréktna škòda

nèposrédna tóžba -e -e ž v pravu EU tóžba, predvsem privilegiranih vlagateljev, zoper državo članico EU ali institucijo EU,

vložena neposredno pri Sodišču EU

S: diréktna tóžba (2)

nèposrédna volilna pravica -e -e -e ž pravica volivca, da neposredno voli člane predstavniškega telesa ali nosilce druge voljene funkcije **S:** diréktna volilna pravica

nèposrédna vzročnost -e -i ž vzročnost, pri kateri določen dejavnik samostojno povzroči določeno posledico, npr. izguba dohodka zaradi izgube službe **S:** diréktna vzročnost

nèposrédne volitve -ih volítev ž mn. volitve, na katerih volivec sam izbira med kandidati za člane predstavniškega telesa ali nosilce druge voljene funkcije **S:** diréktne volitve

nèposrédni dávek -ega -vka m davek, ki bremeni dohodke ali premoženje zavezanca za davek, npr. dohodnina, davek na nepremičnine **S:** diréktni dávek

nèposrédni dokáz -ega -áza m dokaz, iz katerega izhaja dejstvo, ki je pomembno za odločitev, zaradi česar dodatno logično sklepanje ni potrebno **S:** diréktni dokáz

nèposrédni poséstnik -ega -a m posestnik, ki sam izvršuje posest na stvari **S:** dejánski poséstnik

nèposrédni učínek -ega -nka m v pravu EU učínek mednarodnega pravnega akta ali pravnega akta EU, na podlagi katerega posamezniki iz tega akta črpajo v nacionalnem pravnem sistemu iztožljive pravice ali obveznosti

nèposrédni zastópnik -ega -a m zastopnik, ki nastopa v imenu in na račun zastopane, ki s tem neposredno pridobi pravice in obveznosti **S:** diréktni zastópnik

nèposrédno dokázno srédstvo -ega -ega -a s dokazno sredstvo, s pomočjo katerega sodnik ali uradna oseba ugotavlja pravno pomembna dejstva z osebnim zaznavanjem, npr. z ogledom

nèposrédno izvájanje dokázov -ega -a -- s izvájanje dokazov pred sodnikom ali uradno osebo, ki vodi postopek ali izda odločbo

nèposrédno izvršljívi notárski zápis -- -ega -ega -a m notarski zápis, v katerem dolžnik pristane, da lahko upnik na njegovi podlagi ob zapadlosti terjatve predlaga izvršbo

nèposrédno srédstvo sporóčanja -ega -a -- s tehnično sredstvo, ki omogoča prenos izjave od pošiljatelja do prejemnika brez sodelovanja tretje osebe

N

nèposrédno učinkujúče procesno dejánje

-- -ega -ega -a s procesno dejanje stranke, katerega učinki nastopijo s trenutkom, ko ga stranka opravi, npr. umik tožbe

nèposrédno zastópanje -ega -a s zastopanje, pri katerem zastopnik nastopa v imenu in na račun zastopanega, ki s tem neposredno pridobi pravice in obveznosti **S:** diréktno zastópanje

nèpoštèna pogájanja -ih pogájanj s mn. pogajanja, pri katerih stranka nima namena skleniti pogodbe ali ta namen opusti brez utemeljenega razloga

nèpoštèna poslòvna práksa -e -e -e ž ravnanje podjetja v razmerju do potrošnikov, ki je v nasprotju z zahtevami poklicne skrbnosti in izkrivlja ali bi lahko izkrivljalo ekonomsko obnašanje potrošnikov, zaradi česar je prepovedano

nèpoštèni najdítelj -ega -a m najditelj, ki pozna lastnika najdene stvari ali osebo, za katero utemeljeno meni, da je upravičena do prevzema stvari, pa je o tem ne obvesti

nèpoštèni poséstnik -ega -a m ► nèdobrovèrni poséstnik

nèpotrjúeni akreditív -ega -a m dokumentarni akreditiv, ki ni potrjen s strani konfirmne banke

nèpotróšna stvár -e -í ž stvar, ki se porabi ali uniči šele po dolgotrajnejši uporabi

nèpovézani poslánec -ega -nca m poslanec, ki ni član nobene poslanske skupine

nèpráva denárna obvéznost -e -e -i ž denarna obveznost, katere predmet je denar kot določena količina bankovcev ali kovancev, pri čemer se dolgujejo prav ti bankovci ali kovanci, npr. zaradi numizmatične vrednosti

nèpráva obnòva postóпка -e -e -- ž

1. v kazenskem procesnem pravu izredno, nedevo-lutivno in nesuspendivno pravno sredstvo, s katerim se spremeni pravnomočna sodba v odločbi o kazni brez ponovitve kazenskega postopka **2.** v upravnem procesnem pravu izredno pravno sredstvo, s katerim se spremeni dokončna upravna odločba zaradi novih dejstev in novih dokazov, nastalih po njeni izdaji

nèpráva stvárna slúžnost -e -e -i ž služnost, ustanovljena v korist določene osebe, ki je po svoji vsebini stvarna služnost **S:** nèpravilna služnost, servitus irregularis

nèpráva zastáva -e -e ž zastava, pri kateri postane zastavni upnik lastnik nadomestnih zastavljenih stvari in vrne enako količino enakovrstnih stvari, ko preneha dolg, zavarovan z zastavo teh stvari **S:** nèprístna zastáva, pignus irregulare

nèprávdna zadéva -e -e ž zadeva, za katero zakon določa, da se obravnava v neprav-dnem postopku

nèprávdni postópek -ega -pka m civilni sodni postopek, v katerem sodišče odloča o določenih osebnih in premoženjskih razmerjih, npr. o odvzemu poslovne sposobnosti, odvzemu in podaljšanju roditeljske pravice, dedovanju, ureditvi razmerij med solastniki, ureditvi meje, določitvi nujne poti

nèprávi opozicíjski rázlog -ega -ega -óga m ► impugnacíjski rázlog

nèprávi opozicíjski ugòvor -ega -ega -a m ► impugnacíjski ugòvor

nèprávi rók -ega -a m rok, ki je določen sodišču za opravo procesnega dejanja, npr. za izdajo sodne odločbe

nèprávi užítek -ega -tka m užitek, katerega pred-met so potrošne stvari **S:** quasi ususfructus

nèpravíčna obdavčítev -e -tve ž ► nèsoraz-mèrna obdavčítev

nèpravílina izpolnítev -e -tve ž izpolnitev, ki ne ustreza dogovoru strank, zaradi česar pred-stavlja kršitev obveznosti

nèpravílina slúžnost -e -i ž ► nèpráva stvárna slúžnost

nèpravílina ugotovítev dejánskega stánja -e -tve -- -- ž ugotovitev dejanskega stanja, pri kateri sodišče ali upravni organ odločilna dejstva ugotovi napačno **S:** zmótna ugotovítev dejánskega stánja

nèpravílina uporába materiálnega práva -e -e -- -- ž ► napáčna uporába materiálnega práva

nèprávo opustítveno kaznívo dejánje -ega -ega -ega -a s kaznivo dejanje, izvršeno tako, da storilec ne izpolni svojega dolžnega ravnanja, ki izhaja iz prepovedujočega pravnega pravila

nèprávo podkupovánje -ega -a s podkupo-vanje uradne osebe ali javnega uslužbenca, da izvrši dejanje, ki bi ga tudi sicer moral izvršiti, ali da ne izvrši dejanja, ki ga tudi sicer ne sme izvršiti

nèprávo priposestovánje lastnínske pravíce

-ega -a -- -- s do leta 2003 ► izrédno priposestovánje lastnínske pravíce

nèprávo priposestovánje slúžnosti -ega -a

-- s ► izrédno priposestovánje slúžnosti

nèpreferenciálni trgovínski sporazúm -ega

-ega -a m trgovínski sporazum med državami ali gospodarskimi skupnostmi, ki ureja dostop do trga ali pravila obravnave na trgu, ne da bi partnerje sporazuma postavljaj v posebno ugoden ali prednostni položaj

nèprekínjena poséšt -e -i ž kontinuirano izvrševanje posesti brez vmesne izgube posesti

nèpreklicljivo procésno dejánje -ega -ega -a s

procesno dejanje, ki ima neposreden učinek, zaradi česar ga ni mogoče preklicati

nèpreklicni akreditív -ega -a m dokumentarni akreditív, ki ga banka ne more preklicati

nèpremakljívošt sodníka -i -- ž načelo, da sodníka ni mogoče prestaviti s sodniškega mesta na drugo sodniško mesto brez njegovega soglasja S: nèpremeštívošt sodníka

nèpremeštívošt sodníka -i -- ž ► nèpremakljívošt sodníka

nèpremična stvár -e -í ž ► nèpremičnína

nèpremičnína -e ž prostorsko odmerjen del zemeljske površine, skupaj z vsemi sestavnimi, npr. stavbami S: nèpremična stvár

nèpremičnínska evidénca -e -e ž uradna evidenca, v kateri so zbrani z zakonom določeni podatki o posameznih vrstah nepremičnin, npr. zemljiški kataster, kataster stavb, register nepremičnin, državna meja, register prostorskih enot

nèpremičnínska izvršba -e -e ž ► izvršba na nèpremičnîne

nèpremičnínski tróg -ega -a m trg, na katerem potekajo procesi nakupa, prodaje, najema, oddaje, načrtovanja, gradnje in evidentiranja nepremičnin

nèpremičnínsko právo -ega -a s pravo, ki ureja različne oblike pravnega položaja nepremičnin, npr. zemljiškoknjižno pravo, prostorsko načrtovanje, promet z nepremičninami, urejanje prostora

nèpremično premožénje -ega -a s premožénje, ki ga sestavljajo nepremičnîne

nèpremožénjska pravíca -e -e ž pravica, ki ni prenosljiva in njene vrednosti ni možno izraziti v denarju

nèpremožénjska škóda -e -e ž škoda, ki nastane zaradi posega v posameznikovo osebnost ali posega v ugled pravne osebe in za katero se prizna denarna odškodnina, npr. telesne bolečine, duševne bolečine, strah S: nègmótna škóda, nèmateriálna škóda

nèpremožénjski spòr -ega spòra m spor, v katerem sodišče odloča o nepremoženjskem zahtevku

nèpremožénjski zahtévek -ega -vka m zahtevke, ki ga ni mogoče izraziti v denarju, npr. zahtevke za razvezo zakonske zveze

nèprenosljíva pravíca -e -e ž pravica, ki je ni mogoče prenesti na drugega, npr. pravica do pokojnine

nèprenosljívi vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papír, pri katerem pravice iz vrednostnega papirja upravičenec ne more prenesti na drugo osebo ali na novega upravičenca

nèpreskrbljéni otròk -ega -òka m otrok, ki je brez sredstev za prežívlanje

nèpreskrbljéni zakónec -ega -nca m zakonec, ki je brez sredstev za prežívlanje in brez svoje krivde nezaposlen

nèpričakována inflácijska -e -e ž v ekonomiji inflacija, ki je gospodarski subjekti ne pričakujejo in izzove začasen dvig realne gospodarske aktivnosti

nèpridobítna dejávnošt -e -i ž dejavnost, katere cilj ni ustvarjanje dobička, ampak temelji na socialni funkciji vključevanja in združevanja članov z istim interesom S: nèprofitna dejávnošt

nèpridobítna organizácijska -e -e ž organizacija, katere cilj ni ustvarjanje dobička, ampak temelji na prostovoljnosti delovanja in skuša z izdelki ter storitvami zadovoljevati potrebe različnih interesnih skupin S: nèprofitna organizácijska

nèprijávljena obrt -e -í ž obrt, pri kateri obrtnik obrtno dejavnost opravlja brez registracije

nèprimérna ponúdba -e -e ž ponudba, ki ne izpolnjuje naročnikovih pogojev o predmetu pogodbe

nèprimérni poskús kaznivega dejánja -ega -a -- -- m poskus izvršitve kaznivega dejanja, pri katerem z danim sredstvom ali proti danemu predmetu ali osebi tudi kdo drug, ki je bolj spreten, ne bi mogel izvršiti kaznivega dejanja

N

nèprimérni prèdmet napáda -ega -éta -- m stvar ali oseba, proti kateri se brez uspeha poskuša izvršiti kaznivo dejanje, ker to iz objektivnih razlogov ni mogoče, npr. poskus ropa osebe, ki nima denarja

nèriposestljiva pravica -e -e ž pravica, ki je ni mogoče priposestvovati, npr. negativna služnost

nèprístna hrámba -e -e ž **1.** hramba, katere predmet so nadomestne stvari in jih shranjevalec lahko porabi, vrtni pa mora enako količino stvari iste vrste **2.** ► nèprístna shranjevalna pogodba

nèprístna posést -e -i ž ► viciózna posést

nèprístna shranjevalna pogodba -e -e ž pogodba o izročitvi nadomestne stvari v hrambo s pravico, da jo shranjevalec lahko porabi, in zavezo, da vrne enako količino stvari iste vrste **S:** depositum irregulare, nèprístna hrámba (2)

nèprístna solidárnost -e -i ž solidarna obveznost, pri kateri več dolžnikov dolguje isto izpolnitev iz različnih pravnih naslovov

nèprístna zastáva -e -e ž ► nèpráva zastáva

nèprístna zmóta -e -e ž ► zmóta v izjavi

nèprístni ček -ega -a m ček, pri katerem oseba, ki je na čeku podpisana, ni pravi trasant

nèprístni depozít -ega -a m depozit serijskih vrednostnih papirjev, ki jih deponent ne shranjuje ločeno, ampak jih lahko pomeša, depozitarju pa je dolžan vrtni isto količino istovrstnih vrednostnih papirjev

nèprístni poséstnik -ega -a m ► viciózni poséstnik

nèprístno poslovódstvo -ega -a s opravljanje tujega posla z namenom, da dosežene koristi poslovodja brez naročila zadrži zase

nèpristránsko sodišče -ega -a s sodišče, katerega ravnanja in videz ne vzbujajo dvoma, da bi bilo vnaprej naklonjeno eni od strank in bi zato sprejemalo nepravilne ali nezakonite odločitve

nèpristránsko sójenje -ega -a s sojenje, pri katerem sodišče nobene od strank ne obravnava ugodneje ali slabše od druge in ne ustvarja takšnega videza

nèprištévni storílec kaznivega dejánja -ega -lca -- m storílec, ki v času izvršitve kaznivega dejanja ne more razumeti pomena svojega dejanja ali ne more imeti v oblasti

svojega ravnanja zaradi duševne motnje ali duševne manjrazvitosti

nèprištévnost -i ž psihično stanje storilca v trenutku izvršitve kaznivega dejanja, v katerem zaradi duševne motnje ali duševne manjrazvitosti ni sposoben razumeti pomena svojega dejanja in imeti v oblasti svojega ravnanja, kar je razlog za izključitev njegove krivde

nèprivilegírani vlagátelj -ega -a m v pravu EU fizična ali pravna oseba kot posameznik, ki lahko pri Sodišču EU neposredno vloži ničnostno tožbo le ob izpolnjevanju posebnih pogojev

nèpriznána terjátev -e -tve ž ► prerékana terjátev

nèproduktívno délo -ega -a s v ekonomiji delo, ki ustvarja dobrine, ki jih neka družba ni pripravljena šteti za proizvode

nèprofitna dejávnost -e -i ž ► nèpridobítna dejávnost

nèprofitna najemnína -e -e ž najemnina, ki lastniku neprofitnega najemnega stanovanja ne prinaša dobička

nèprofitna organizácija -e -e ž ► nèpridobítna organizácija

nèprofitno najémno stanovánje -ega -ega -a s stanovanje, ki je z javnim razpisom dodeljeno v najem upravičencem v slabšem dohodkovnem in premoženjskem položaju, zato najemodajalec ne oddaja v najem z namenom pridobivanja dobička, pri čemer imajo prednost npr. družine z več otroki ali z manjšim številom zaposlenih, mladi, invalidi, žrtve nasilja v družini **S:** do leta 2003 sociálno stanovánje

nèprostovóljno zdrávljenje -ega -a s v medicinskem pravu zdravljenje, s katerim pacient ne soglaša ali v katerega ne želi privoliti, vendar ga tudi aktivno ne preprečuje

nèrazdeljèna skúpna stvár -e -e -i ž stvar, ki je v skupni lastnini in ni razdeljena med posamezne lastnike

nèrazdélna hipotéka -e -e ž ► skúpna hipotéka

nèrazdélna obvéznost -e -i ž ► solidárna obvéznost

nèrazdélna odgovórnost -e -i ž ► solidárna odgovórnost

nèrazdélno jámstvo -ega -a s ► solidárno jámstvo

nèrazdélno poróštvo -ega -a s ► solidárno poróštvo

nèrazsódnost -i ž nesposobnost subjekta, da razume pomen svojih dejanj in njihovih posledic, zaradi česar je poslovno in deliktno nesposoben

nèregistrirano podjéte -ega -a s podjetje, ki je ustanovljeno, a še ni registrirano

nèresnični trasánt -ega -a m oseba, ki je na čeku podpisana kot trasant, podpisal pa jo je nekdo drug

nèrèšeni spis -ega -a m spis, na podlagi katerega pristojni organ še ni sprejel odločitve

nèrojèni otrók -ega -óka m otrok v telesu matere, ki mu je priznan poseben pravni položaj, kadar gre za njegove koristi, zlasti glede dedovanja **S:** nasciturus

nèrubljiva stvar -e -í ž stvar, ki je po zakonu izvzeta iz izvršbe in izvršba nanjo ni dopustna

nèsamostójna pritožba -e -e ž pritožba zoper sodno ali upravno odločbo, ki jo je mogoče vložiti le skupaj s pritožbo zoper končno odločbo

nèsamostójna ustanóva -e -e ž oporočiteljevo razpolaganje s premoženjem v neki določen, trajni namen, vendar pri tem ni ustanovljena pravna oseba, ki bi iz naklonjenega premoženja ta namen uresničevala

nèsamostójni ugóvor -ega -a m materialno-pravni ugovor, ki ga lahko tožena stranka uveljavi le v povezavi s tožbo, npr. da pravica tožeče stranke sploh ni nastala ali da je ugasnila

nèsamostójno právno sródstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, ki ga ni mogoče vložiti ločeno, ampak le skupaj s pravnim sredstvom zoper končno odločbo

nèsamouprávnno obmóčje -ega -a s v mednarodnem pravu območje, ki še ni doseglo samouprave in ga upravlja neka država ali mednarodna organizacija, npr. skrbniško ozemlje, kolonija

nèsystemizirano délovno mésto -ega -ega -a s **1.** občasno ali začasno delo, ki se ne prikazuje kot organizacijska enota organizacijsko opredeljenega in urejenega delovnega procesa v posebnem splošnem aktu **2.** delovno mesto, ki ni prikazano v posebnem splošnem aktu delodajalca

nèskládna grádnja -e -e ž gradnja objekta ali uporaba že zgrajenega objekta v nasprotju s pogoji, določenimi v gradbenem dovoljenju

nèsklénjena pártnerska zvéza -e -e ž dejanska življenjska skupnost dveh oseb istega spola, ki ima enake pravne posledice kot zunajzakonska skupnost z zakonsko določenimi izjemami

nèsmíselni pogój -ega -ója m pogoj, ki je sam s seboj v nasprotju **S:** perpléksni pogój

nèsorazmérna obdavčitev -e -tve ž obdavčitev, ki ni sorazmerno razporejena med davčnimi zavezanci **S:** nèpravíčna obdavčitev

nèsorazmérni strošek -ega -ška m pričakovani ali nepričakovani strošek, ki v daljšem časovnem obdobju kontinuirano bremeni fizično ali pravno osebo ali pomembno zmanjšuje vrednost premoženja

nèsporazúm -a m nezavedno neskladje med voljo in izjavo volje strank, pri čemer sta stranki prepričani, da se strinjata **S:** disézn

nèsporazúmna razvéza zakónske zvéze -e -e -- -- ž razveza zakonske zveze zaradi njene nevzdržnosti s tožbo za razvezo zakonske zveze

nèsprejemljiva ponúdba -e -e ž ponudba, katere cena presega naročnikova sredstva

nèspremenjèna reprodukcijska -e -e ž v ekonomiji ► enostávná reprodukcijska

nèspremenljívi dél pláče -ega -a -- m del plače, ki je odvisen od zahtevnosti dela, za katero delavec sklene pogodbo o zaposlitvi **S:** fíksni dél pláče

nèsuspendívno právno sródstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, ki ne odloži izvršljivosti sodne ali upravne odločbe, npr. revizija

nèškodljívi prehód -ega -óda m v mednarodnem pravu ► pravíca do nèškodljívega prehóda

nèškodljívo razkrítje izúma -ega -a -- s razkritje izuma javnosti pred vložitvijo patentne prijave, ki ne prepreči podelitve patenta

nètelésni prèdmet -ega -éta m predmet, ki ga ni mogoče prijeti, pravica ali produkt človekovega duhovnega ustvarjanja in ki praviloma nima lastnosti stvari, razen različnih oblik energije in valovanja, ki jih človek lahko obvladuje

nèterminirana obveznost -e -i ž obveznost, za katero ni določen izpolnitveni rok

N

néto dobíček -- -čka m v ekonomiji dobíček, ki je razlika med celotnim poslovnim izidom in obračunanimi davki **S:** čisti dobíček

néto dohódek -- -dka m v ekonomiji dohodek, pri katerem so že upoštevani davki in odbitki **S:** čisti dohódek

néto domači proizvod -- -ega -óda m **K:** NDP v ekonomiji bruto domači proizvod, zmanjšan za amortizacijo **S:** čisti domači proizvod

néto investicijski učinek -- -ega -nka m v ekonomiji povečanje proizvoda brez upoštevanja prispevka proizvodnega faktorja zemlja, proizvodnega faktorja delo in proizvodnega faktorja izumiteljstvo, izzvano z vlaganjem dodatnega kapitala

néto nacionalni dohódek -- -ega -dka m v ekonomiji ► néto nacionalni proizvod

néto nacionalni proizvod -- -ega -óda m **K:** NNP v ekonomiji bruto nacionalni proizvod, od katerega se odšteje amortizacija **S:** néto národní proizvod, néto národní dohódek, néto nacionalni dohódek, NND

néto nalóžba -- -e ž v ekonomiji ► čista nalóžba

néto národní dohódek -- -ega -dka m v ekonomiji ► néto nacionalni proizvod

néto národní proizvod -- -ega -óda m v ekonomiji ► néto nacionalni proizvod

néto pláča -- -e ž pláča, ki jo mesečno dobi delavec za svoje delo po obračunu akontacije dohodnine in prispevkov za socialna zavarovanja **S:** čista pláča

néto proizvod -- -óda m v ekonomiji bruto proizvod, od katerega je odšteta amortizacija **S:** čisti proizvod

nétrájna dobrína -e -e ž v ekonomiji dobrína, katere koristno vrednost je mogoče uporabljati kratek čas ali pa se izniči ob enkratni uporabi

nétrájna potróšna dobrína -e -e -e ž v ekonomiji potróšna dobrína, katere koristna vrednost se izniči ob enkratni uporabi

nèunijsko blagó -ega -á s blago, ki ni v celoti pridobljeno ali proizvedeno na carinskem območju, ali blago, ki je bilo uvoženo iz držav, ki niso del carinskega ozemlja, in ni bilo sproščeno v prosti promet

nèupravičena obogatítev -e -tve ž premik premoženja od ene osebe k drugi brez pravne podlage ali s poznejšim odpadom pravne podlage, zaradi česar nastane obveznost vrnitve **S:** nèupravičena pridobítev

nèupravičena obsódba -e -e ž kazenska sodba, s katero je bil obsojenec pravno-močno spoznan za krivega, vendar je bil kasneje v zvezi z izrednim pravnim sredstvom kazenski postopek ustavljen ali je bila izrečena zavrnilna sodba, oprostilna sodba ali pa je bil obtožni akt zavržen

nèupravičena odsótnost z déla -e -i --- ž odsotnost delavca z dela brez upravičenega razloga, kar predstavlja kršitev pogodbenih ali drugih delavčevih obveznosti

nèupravičena pridobítev -e -tve ž ► nèupravičena obogatítev

nèupravičena proizvodnja in promèt z drógami -e -e -- -éta --- kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki neupravičeno proizvaja, predeluje, prodaja ali ponuja naprodaj ali zaradi prodaje kupuje, hrani ali prenaša ali posreduje pri prodaji ali nakupu ali kako drugače neupravičeno daje v promet rastline ali substance, ki so opredeljene kot prepovedane droge

nèupravičeni pripòr -ega -òra m pripòr obdolženca, za katerega se izkaže, da zanj ni bilo pravne podlage ali pa se je postopek za obdolženca ugodno končal

nèupravičeni zastópnik -ega -a m ► zastópnik brez pooblastila

nèupravičeno diskriminatórni pogòj -- -ega -ója m pogoj, ki v nasprotju s pravno priznanimi interesi javnega naročnika daje prednost določenemu ponudniku ali določenim ponudnikom

nèupravičeno diskriminatórno merílo -- -ega -a s merilo, ki v nasprotju s pravno priznanimi interesi javnega naročnika daje prednost določenemu ponudniku ali določenim ponudnikom

nèupravičeno zastópanje -ega -a s ► zastópanje brez pooblastila

nèurádna izjáva -e -e ž izjava, ki jo organ ali državni funkcionar poda brez namena, da bi jo šteli za njegovo uradno stališče

nèurádno prečíščeno besedílo -ega -ega -a s prečíščeno besedilo splošnega pravnega akta, ki ni potrjeno kot pravno zavezujoče

nèuspélo napeljevánje -ega -a s neuspešno vplivanje na posameznika, npr. s prigovarjanjem, prepričevanjem, da izvrši kaznivo dejanje

nèutemeljena pritožba -e -e ž pritožba, za katero višje sodišče ali višji upravni organ ugotovi, da pritožbene navedbe niso utemeljene, niti niso podani razlogi, na katere pazi po uradni dolžnosti

nèutemeljeni odvzèm prostósti -ega -éma -- m odvzèm prostosti osumljencu zaradi napake ali nezakonitega dela pristojnega organa

nevárna dejávnost -e -i ž dejavnost, ki po svoji naravi in načinu izvajanja predstavlja večjo možnost za nastanek škode, npr. delo na višini

nevárna grádnja -e -e ž gradnja, ki se izvaja ter ogroža premoženje, zdravje in življenje ljudi, promet, sosednje objekte ali okolico

nevárna stvár -e -í ž stvar, ki zaradi svojih lastnosti, položaja, kraja ali načina uporabe predstavlja večjo možnost za nastanek škode

nevárno délo -ega -a s delo, pri katerem je delavec izpostavljen možnosti nastanka poškodb pri delu ali poklicnim boleznim

nevárno srédstvo -ega -a s stvar, s katero se lahko izvrši težje kaznivo dejanje

nevárnost -i ž **1.** okoliščina, na podlagi katere se določi nosilec bremena škode **2.** v zavarovalnem pravu ► ríziko

nevárnost nakljúčnega uničenja ali poškodovánja -i -- -- -- -- ž ► prehòd nevárnosti

nevárnost pri délu -i -- -- -- ž okoliščina, ki pomeni tveganje za zdravje delavca in jo mora delodajalec z ustreznim ukrepom omejiti na dopustno raven

nevárnostni dogódek -ega -dka m ► zavarovalni primér

nèveljávna glasóvnica -e -e ž glasovnica, pri kateri ni mogoče ugotoviti volje volivca

nèveljávna oporóka -e -e ž oporoka, za katero je ugotovljeno, da je nična ali je bila uspešno izpodbijana pred sodiščem **S:** in testamentum ruptum, naknádno razveljavljena oporóka

nèveljávna pogódba -e -e ž pogodba, pri kateri manjka vsaj ena bistvena sestavina ali lastnost, zaradi česar je nična ali izpodbijna

nèveljávna zakónska zvéza -e -e -e ž ► nèobstoječa zakónska zvéza

nèvéstno zdrávljenje -ega -a s ► malomárno zdrávljenje

nèvicióžno pridobljena posést -- -e -i ž ► prístna posést

nèvládna organizácija -e -e ž praviloma nepridobitna pravna oseba zasebnega prava, ki jo ustanovijo zasebnopravne osebe in je neodvisna od drugih oseb ter ni organizirana kot politična stranka, verska skupnost, sindikat ali zbornica

nèvpoklicani kapitál -ega -a m pravna obveznost vplačila kapitalskega deleža v gospodarsko družbo na poziv posloводства družbe

nevtrálna držáva -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki se v oboroženem spopadu ne vključi v oboroženi boj, zaradi česar ima pravico, da ni napadena, in hkrati dolžnost ohranjanja nevtralnosti do vseh strani v tem spopadu

nevtrálni bánčni pôsel -ega -ega -sla m v ekonomiji bančni posel, v katerem banka ni niti dolžnik niti upnik

nevtrálni denár -ega -ja m v ekonomiji denar, ki vpliva le na nominalne, ne pa na realne spremenljivke

nevtrálnost -i ž v mednarodnem pravu politika države, da ne sodeluje v oboroženih spopadih

nevtrálnostno právo -ega -a s v mednarodnem pravu pravo, ki ureja pravice in obveznosti nevtralnih držav v oboroženem spopadu in odnos držav v oboroženem spopadu do nevtralnih držav

nèvzdržnost zakónske zvéze -i -- -- -- ž stanje trajne porušenosti odnosov med zakoncema v zakonski zvezi, zaradi katerega je mogoče zahtevati razvezo s tožbo, npr. zaradi neskladnosti značajev, neprimernega ravnanja, varanja

newyorško právo -ega -a [njujórško] s v mednarodnem pravu mednarodno humanitarno pravo, ki ureja prepovedi in omejitve uporabe orožja v oboroženih spopadih

nèzakoníta posést -e -i ž posest, ki ni nastala na pravnem temelju, ki je podlaga za pridobitev lastninske pravice

nèzakoníti lòv -ega -lòva m kaznivo dejanje, ki ga storilec izvrši z lovom brez dovoljenja, z lovom na prepovedan način ali z lovom živali, katerih lov je prepovedan **S:** dívji lòv, krivolòv

nèzakoníti ribolòv -ega -òva m kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba z ribolovom na prepovedan način ali s prepovedanim sredstvom, npr. z razstrelivom, elektriko, omamnim sredstvom **S:** dívji ribolòv

N

nězakonítí vstòp -ega vstòpa m vstòp osebe v državo brez dovoljenja ali z izogibanjem mejnemu nadzoru

nězakonítò posredovánje -ega -a s ravnanje, s katerim oseba za nagrado izkoristi svoj uradni ali družbeni položaj in omogoči, da se opravi ali ne opravi kako uradno dejanje

nězakonodájni ákt -ega -a m v pravu EU pravni akt, ki ga sprejme pristojna institucija EU, praviloma Evropska komisija, s katerim dopolni ali spremeni nebstvene sestavine zakonodajnega akta ali poskrbi za njegovo enotno izvajanje

nězakrívljena zmóta -e -e ž zmota stranke, ki pri sklenitvi pogodbe ravna s skrbnostjo, zahtevano v pravnem prometu

nězamenljívi bánkovec -ega -vca m v ekonomiji bankovec, ki ga ni mogoče zamenjati za blagovni denar **S:** nëzamenljívi papírnatí denár

nězamenljívi papírnatí denár -ega -ega -ja m v ekonomiji ► nëzamenljívi bánkovec

nězaposléna oséba -e -e ž oseba brez zaposlitve ali samozaposlitve, ki ne izpolnjuje pogojev za pridobitev statusa brezposelne osebe

nězaposljívnost -i ž lastnost osebe, ki jo ugotovi pristojni organ, da tudi po morebitni zaposlitveni rehabilitaciji ne more dobiti zaposlitve, zaradi česar se ji ponudijo posebni programi socialne vključenosti

nězasédeno sistemízirano délovno mésto -ega -ega -ega -a s sistemizirano delovno mesto, za katero ni sklenjene pogodbe o zaposlitvi **S:** pròsto délovno mésto

nězastarljívá pravíca -e -e ž pravica, ki jo je kljub preteku določenega časa, ki navadno povzroči nezmožnost njenega pravnega varstva, mogoče uveljavljati

nězastarljívò kaznívo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, za katero pravica države do njegovega pregona s časom ne ugasne

nězáúpníca -e ž odločitev zakonodajnega organa, da vlada ali posamezni minister ne uživa več njegovega zaupanja

nězavarována terjátev -e -tve ž terjatev upnika, ki ni zavarovana z ločitveno pravico v insolvenčnem postopku

nězavéstna malomárnost -e -i ž malomarnost, pri kateri se storilec ne zaveda, da lahko nastane prepovedana ali škodljiva

posledica, čeprav bi se po okoliščinah ali po svojih osebnih lastnostih tega moral in mogel zavedati **S:** negligentia

nězaželéna oséba -e -e ž v mednarodnem pravu član diplomatskega predstavništva, ki ga država sprejemnica zaradi poslabšanja odnosov z državo pošiljateljico ali zaradi neprimerne vedenja razglasi za nezaželenega in mu ne priznava več statusa člana diplomatskega predstavništva in s tem privilegijev in imunitet **S:** persona non grata

nězdružljívnost fúnkcíj -i -- ž prepoved hkratnega opravljanja dveh ali več funkcij ali funkcije s pridobitno dejavnostjo **S:** inkompatíbnost fúnkcíj

nezgóda pri délu -e -- -- ž nepredviden dogodek na delovnem mestu ali v delovnem okolju, ki se zgodi v času opravljanja dela ali izvira iz dela in ki povzroči poškodbo delavca

nezgódno zavarovánje -ega -a s osebno zavarovanje, pri katerem je zavarovalni primer smrt ali invalidnost kot posledica nezgode

nězmóžnost za délo -i -- -- ž socialni primer izgube dohodka, če jo povzroči bolezen, poškodba, poškodba pri delu, poklicna bolezen, materinstvo, invalidnost ali starost

něznáni ávtor -ega -ja m avtor, ki ga ni mogoče identificirati z osebnimi podatki

něznáni dédíč -ega -a m dedič, katerega identitete zapuščinsko sodišče ne pozna, zato uvede oklicni postopek

něznáni lastník -ega -a m lastnik stvari, katerega identiteta ni poznana

něznáni stárš -ega -a m oseba, katere očetovstvo ali materinstvo pravno ni določeno

neznátna družbena nevárnost -e -e -i ž do leta 2008 razlog za izključitev protipravnosti dejanja, ki izpolnjuje vse znake kaznivega dejanja, pri čemer je njegova nevarnost za družbo majhna

neznátna napáka -e -e ž napaka, ki je v mejah običajnih odstopanj in se v poslovnem prometu navadno dopušča

neznátna škodljívá poslédica kaznívega dejánja -e -e -e -- -- ž škodljiva posledica tako majhnega pomena, da je ob izpolnitvi še drugih pogojev ta okoliščina lahko razlog, da se ne vodi kazenski postopek zoper storilca kaznivega dejanja

níčna pogodba -e -e ž pogodba, ki je zaradi nasprotja z ustavo, prisilnimi predpisi, moralnimi načeli ali nespoštovanja obličnosti nedopustna, zaradi česar nima pravnih učinkov

níčni právní pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, ki je zaradi nasprotja z ustavo, prisilnimi predpisi, moralnimi načeli ali nespoštovanja obličnosti nedopusten, zaradi česar nima pravnih učinkov

níčnost -i ž neveljavnost pravnega posla ali odločbe zaradi nasprotovanja ustavi, prisilnim predpisom, moralnim načelom ali zaradi nespoštovanja obličnosti, ki jo ugotovi pristojno sodišče ali upravni organ na predlog ali po uradni dolžnosti
S: absolutna neveljavnost

níčnostna tóžba -e -e ž v pravu EU tožba na razveljavitev pravnega akta institucije EU ali drugega organa EU, vložena pri Sodišču EU

níčnostni rázlog -ega -óga m napaka pravnega posla ali odločbe, zaradi česar se lahko uveljavlja njuna ničnost

nikógáršnja stvár -e -í ž stvar, ki še ni imela lastnika, ali stvar, ki jo je lastnik opustil
S: res nullius

nikógáršnje ozémlje -ega -a s v mednarodnem pravu ozemlje, ki ne pripada nobeni državi
S: terra nullius

NND -ja [enendé] m krat. v ekonomiji ► néto nacionalni proizvod

NNP -ja [enenpé] m krat. v ekonomiji ► néto nacionalni proizvod

nôčni délavec -ega -vca m delavec, ki dela ponoči vsaj tri ure svojega dnevnega delovnega časa ali ki dela ponoči vsaj tretjino polnega letnega delovnega časa in ima zato pravico do posebne varstva

nôčno délo -ega -a s delo med 23. uro in 6. uro naslednjega dne ali pri izmenskem delu čas osmih nepretrganih ur med 22. uro in 7. uro naslednjega dne, ki ga praviloma ne smejo opravljati delavke med nosečnostjo ali z majhnim otrokom ali delavci v primerih, določenih z zakonom

nomenklátúra poklícev -e -- ž sistematično urejen razvid poklicev s seznamom poklicnih standardov znotraj poklicnih področij, npr. izobraževanja, umetnosti, poslovanja, uprave, računalništva

nominálna obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera, ki je določena na trgu in iz katere ni izločen vpliv spremembe cen

nominálna pôdkapitalizácija -e -e ž položaj, ko družba namesto lastnega kapitala uporablja tuji kapital, s čimer si zagotovi ugodnejšo davčno obravnavo

nominálna ustáva -e -e ž ustava, ki formalno velja, v družbeni praksi pa se ne uporablja

nominálna vrédnost délnice -e -i -- ž ► nominálni znések délnice

nominálna vrédnost -e -i ž **1.** v ekonomiji vrednost, izražena v denarju **2.** v ekonomiji vrednost, navedena na kovancu, bankovcu ali vrednostnem papirju

nominální dávek na premožénje -ega -vka -- -- m davek na premoženje, katerega vir za plačilo ni obdavčeno premoženje, temveč drugo premoženje ali viri davčnega zavezanca

nominální devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji število enot ene valute, potrebnih za eno enoto druge valute

nominální proizvòd -ega -óda m v ekonomiji proizvod, izražen v denarnem znesku v tekočih cenah

nominální strošek -ega -ška m v ekonomiji strošek, izražen v denarnem znesku v tekočih cenah

nominální znések délnice -ega -ska -- m vrednost delnice, ki nastane, če se osnovni kapital delniške družbe deli s številom izdanih delnic, in se mora glasiti najmanj na en evro ali njegov večkratnik
S: nominálna vrédnost délnice

nominatio auctoris -- -- [nominácija auktorís] (LAT.) ► imenovanje prédnika

nominátna pogodba -e -e ž pogodba, ki je kot poseben pogodbeni tip urejena v zakonu ali je kot poseben pogodbeni tip uveljavljena v teoriji
S: iménska pogodba

nominátní vrédnostní papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, katerega poimenovanje je določeno z zakonom

nominirani pôdizvajálec -ega -lca m v javnem naročanju podizvajalec, ki je naveden že v ponudbi za sklenitev pogodbe o javnem naročilu

nomotéhnika -e ž veda o metodičnih, strukturnih in jezikovnih vidikih pripravljanja besedila pravnih predpisov

non-paper -- [nônpêjper] (ANG.) v mednarodnem pravu najmanj uraden način zapisa uradnega ustnega razgovora med predstavniki držav na navadnem papirju, brez pošiljatelja, naslovnika, datuma, podpisa o kakem zelo delikatnem vprašanju, o katerem se ne želi dokončno izreči in v katerem je zadeva pojasnjena na neobvezen način

non-refoulement -- [nónrefulmá] (FR.) ► načelo nêvráčanja

nórna nêposrédne uporábe -e - - - ž
v mednarodnem zasebnem pravu pravno pravilo, ki vsebinsko ureja določeno vprašanje ob izključitvi kolizijskega prava **S:** zakonodájni rezervát

normálna céna -e -e ž v ekonomiji cena, ki se oblikuje v popolni konkurenci

normálna dobrína -e -e ž v ekonomiji dobrina, pri kateri se, če se dohodek poveča za določen odstotek, povpraševana količina poveča za enako ali manj kot določen odstotek

normálna têmeljna črta -e -e -e ž v mednarodnem pravu ► têmeljna črta

normální dohódek -ega -dka m v ekonomiji dohodek, ki ga dobijo proizvodni faktorji v popolni konkurenci

N

normativístična teoríja o krívdí -e -e - - - ž teorija, po kateri se storilcu kaznivega dejanja očita, da ni spoštoval pravnih pravil, po katerih bi se moral in mogel ravnati **S:** normatívno pojmovánje krívde

normatívna ustáva -e -e ž ustava, ki formalno velja in se njene norme v družbeni praksi spoštujejo in uresničujejo

normatívni dél kolektívne pogódbé -ega -a - - - m del kolektivne pogodbe, v katerem so določene pravice in obveznosti delavcev in delodajalcev, ki izhajajo iz delovnih razmerij

normatívni právní ákt -ega -ega -a m ► právní ákt

normatívno pojmovánje krívde -ega -a - - s ► normativístična teoríja o krívdí

normíranje déla -a - - s določanje obsega dela, ki naj bi ga delavec opravil v nekem časovnem obdobju, npr. izdelal določeno število izdelkov, obravnaval določeno število primerov ali zadev

nosílec dolžnósti -lca - - m oseba, ki je dolžna ravnati v skladu z določeno dolžnostjo

nosílec fúncíje -lca - - m oseba, ki je pristojna za opravljanje določene funkcije

nosílec jávnega pooblastíla -lca - - - m pravni subjekt izven državne ali občinske uprave, pooblaščen za izvajanje javnih nalog, ki nastopa v razmerju do naslovnikov norm v enakem položaju kot pooblastitelj, npr. agencija za energijo, center za socialno delo, notar **S:** izvrševálec jávnega pooblastíla

nosílec oblastí -lca - - m oseba ali organ, pristojen za izvrševanje določenih oblastnih nalog

nosílec patênta -lca - - m ► imétnik patênta

nosílec právic -lca - - m oseba ali skupina oseb, katerih interes ali upravičenje sta pravno zavarovana **S:** imétnik právic

nóstro akreditív - - -a m akreditiv, ki ga odpre domači uvoznik v korist tujega akreditivnega upravičenca

nóstro garancíja - - -e ž garancija, ki jo banka izda po nalogu za svojega komitenta v korist tujega upravičenca

notár -ja m univerzitetni diplomirani pravnik s pravniškimi državnimi izpiti, ki kot oseba javnega zaupanja in na podlagi ministrovega imenovanja sestavlja uradne listine o pravnih poslih, izjavah volje, pravotvornih dejstvih in opravlja druge z zakonom določene naloge

notariát -a m javna služba, v okviru katere notar kot oseba javnega zaupanja sestavlja javne listine o pravnih poslih, izjavah volje, pravotvornih dejstvih in opravlja druge z zakonom določene naloge

notárska hipotéka -e -e ž hipoteka, ustanovljena na podlagi neposredno izvršljivega notarskega zapisa

notárska hrámba -e -e ž hramba, v katero notar sprejme listine, denar in vrednostne papirje ter jih izroči upravičencu na njegovo zahtevo

notárska listína -e -e ž javna listina, ki jo v predpisani obliki sestavi notar in vključuje notarski zapis, notarsko potrdilo in notarski zapisnik

notárska oporóka -e -e ž oporoka, ki je sestavljena v obliki notarskega zapisa po ustni ali pisni izjavi oporočitelja

notárska prodája -e -e ž prodaja zastavljene nepremičnine zaradi uveljavitve prednostne poplačilne pravice hipotekarnega upnika, ki jo v njegovem imenu opravi notar

notárski pomočnik -ega -a m univerzitetni diplomirani pravnik, ki ga imenuje notarska

zbornica in lahko pri notarju opravlja vse notarske posle, razen potrjevanja sklepov organov upravljanja podjetij, zadrug ali drugih pravnih oseb

notárski pripravnik -ega -a m univerzitetni diplomirani pravnik, ki se pri notarju usposablja za pridobitev pravice, da opravlja pravniški državni izpit

notárski zapís -ega -a m javna listina, ki jo v celoti sestavi notar in potrjuje določeno vsebino

notársko pooblastilo -ega -a s pooblastilo, dano pred notarjem, za zastopanje pri pravnih poslih, za katere se zahteva notarska oblika

notársko potrdilo -ega -a s javna listina, s katero notar potrjuje obstoj dejstev

notifikácija akreditiva -e -- ž **1.** obvestilo uporabniku akreditiva, da je banka prevzela akreditivno obveznost **2.** v mednarodnem pravu uradno sporočilo države pošiljateljice državi sprejemnici o imenovanju člana diplomatskega osebja diplomatskega predstavništva

notifikácija -e ž **1.** uradno obvestilo, navadno pisno, ki ga posreduje pristojna uradna oseba in naslovnika obvešča o nekem dejstvu, sprejeti odločitvi, načrtovanem ravnanju ali izpolnitvi določene obveznosti **2.** v mednarodnem pravu enostranski akt države, s katerim ta uradno obvesti eno ali več držav, mednarodno organizacijo ali mednarodno skupnost o nekem mednarodnopravno pomembnem dejstvu **S:** prigrasítev (2)

notifikácija o pristópu h konvencíji -e --- -- -- ž v mednarodnem pravu uradno pisno obvestilo depozitarju, da država sprejema obveznosti že veljavne mednarodne pogodbe

notifikácija protésta -e -- ž **1.** obvestilo imetnika menice indosantu in trasantu, da je akcept menice odklonjen ali da je odklonjeno njeno plačilo **2.** v mednarodnem pravu uradno sporočilo države drugi državi, ki izraža nestrinjanje z njenim ravnanjem in ima določene mednarodnopravne posledice

notifikacijska dolžnóst -e -i ž **1.** dolžnost obvestiti nasprotno stranko o določenem dejstvu **2.** v mednarodnem pravu dolžnost države, da druge države obvesti o določenem dejstvu, ki je lahko nevarno, npr. o postavitvi morskih min, jedrski nesreči

notifikacijski ákt -ega -a m v mednarodnem pravu uradni akt, navadno pisni, ki ga posreduje pristojna uradna oseba, s katerim se naslov-

nika obvešča o nekem dejstvu, sprejeti odločitvi, načrtovanem ravnanju ali izpolnitvi določene obveznosti

notifikacijski postópek -ega -pka m v mednarodnem pravu postopek posredovanja uradnega obvestila in odziva nanj, praviloma zaradi seznanitve z mednarodnopravno pomembnim dejstvom ali v primeru notifikacije načrtovanega ravnanja

notórna známka -e ž nedvomno znana znamka za istovrstno blago ali storitve, za varstvo katere se registracija ne zahteva

notórno déjstvo -ega -a s ► splošno znáno déjstvo

nótranja bonitétna océna -e -e -e ž v ekonomiji bonitetna ocena, ki jo izdelata subjekt, na katerega se nanaša

nótranja neódvísnost sodníka -e -i -- ž normativna vezanost sodnika le na ustavo, zakon in svojo vest pri sprejemanju sodniških odločitev

nótranja právna praznína -e -e -e ž pravna praznina, ki jo zakonodajalec zaradi nepredvidljivosti dejanskih stanov ne more izrecno urediti, vendar nakaže, da se pravno pravilo uporabi tudi v izrecno neurejenih, vendar v bistvenem podobnih primerih

nótranja ratifikácija -e -e ž v mednarodnem pravu notranjepravni postopek, s katerim pristojni državni organ, navadno parlament ali vlada, potrdi, da bo država zavezana z mednarodno pogodbo

nótranja revízija -e -e ž revizija znotraj pravne osebe, ki jo izvaja revizijska komisija, ki jo imenuje nadzorni organ te pravne osebe

nótranja suverénost -e -i ž v mednarodnem pravu vrhovna oblast države, iz katere načeloma izvira izključna pristojnost urejanja odnosov na njenem ozemlju

nótranja vrédnost denárja -e -i -- ž v ekonomiji vrednost materiala, iz katerega je narejen denar **S:** blagóvna vrédnost denárja

nótranje môrske vóde -ih -ih vóð ž mn. v mednarodnem pravu deli morja, ki so s kopnim v posebno tesni zvezi in ležijo med temeljno črto in kopnim, npr. območje, ki ga pokriva morska voda med plimo, v času nizke vode pa je kopno, vode v pristaniščih znotraj črte, ki povezuje najbolj zunaj ležeče pristaniške zgradbe, ustja rek, vode znotraj zalivov, morske vode med obalo in ravnimi temeljnimi črtami

N

nótranje naročilo -ega -a s pogodba o javnem naročilu ali koncesijska pogodba, ki jo javni naročnik odda notranjemu izvajalcu brez izvedbe postopka oddaje javnega naročila ali oddaje koncesijske pogodbe **S:** in house naročilo

nótranje právo -ega -a s ► nacionalno právo

nótranje razséljena oséba -- -e -e ž v mednarodnem pravu oseba, ki zapusti svoje prebivališče in se preseli znotraj meja svoje države zaradi utemeljenega strahu pred oboroženimi spopadi, splošnim nasiljem ali kršenjem človekovih pravic

nótranji izvajálec -ega -lca m izvajalec javnega naročila, ki ga javni naročnik obvladuje kot svojo lastno službo in je v celoti v njegovi lasti ter večino dejavnosti opravlja za tega javnega naročnika **S:** in house izvajálec

nótranji tróg -ega -a m v pravu EU trg vseh držav članic EU s prostim pretokom blaga, prostim pretokom kapitala, prostim gibanjem oseb in svobodo opravljanja storitev **S:** enótni tróg, skúpní tróg

nótranji zamík -ega -a m v ekonomiji zamik med šokom in ekonomskopolitičnim ukrepom

nóva déjstva in nóvi dokázi -ih déjstev -- -ih dokázov dejstva in dokazi, ki jih stranke navajajo v postopku na prvi stopnji pozneje, kot bi bile to dolžne storiti, ali v pravnih sredstvih **S:** novóte

novácija -e ž ► prenovítev

novéla právnega ákta -e --- ž **1.** splošni pravni akt, s katerim se spreminja ali dopolnjuje drug, prej sprejet splošni pravni akt **2.** ► spremémba právnega ákta

novóst izúma -i -- ž pogoj za pridobitev patenta, po katerem izum ne sme biti del stanja tehnike

novóte novót ž mn. ► nóva déjstva in nóvi dokázi

nuda proprietas --- [núda próprijetas] (LAT.) ► góla lastnínska právica

nuda spes --- [núda spés] (LAT.) ► góla náda

nújna cesija -e -e ž odstop terjatve, ki jo stranki nalaga zakon

nújna delegácija -e -e ž prenos pristojnosti na drugo stvarno pristojno sodišče, kadar noben sodnik določenega sodišča, ki je pristojno za odločanje, zaradi izločitve ali varovanja videza nepristranskosti ne more postopati

nújna gestija -e -e ž opravljanje tujega posla, ki ga ni mogoče odložiti, ker bi sicer nastala škoda

nújna medicínska pomóč -e -e -í ž v medicínskem pravu neodložljivo ravnanje, ki je potrebno za ohranitev življenjsko pomembnih funkcij ali za preprečitev nepopravljivega ali hudega poslabšanja zdravstvenega stanja

nújna pót -e -í ž stvarna služnost, ki jo ustanovi sodišče in s katero določi uporabo poti za nepremičnino, ki nima za redno rabo potrebne zveze z javno cesto ali pa bi bila taka zveza povezana z nesorazmernimi stroški **S:** zasílna pót

nújni dédič -ega -a m zakoniti dedič, ki mu po kogentnih določbah zakona pripada del zapuščine, četudi ga je zapustnik v oporoki ali z nekaterimi neodplačnimi razpolaganji za časa življenja prezrl

nújni délež -ega -a m del zapuščine, ki pripada posameznemu nujnemu dediču, npr. ena polovica zakonitega dednega deleža zakoncu ali otroku zapustnika

nújni pogój -ega -ója m gotovo dejstvo, ki časovno opredeljuje nastop pravnih posledic

nújni postópek -ega -pka m ► nújni zakonodájni postópek

nújni ukрэp -ega -épa m ukrep, potreben za zavarovanje javnega interesa, zlasti življenja in zdravja ljudi, javne varnosti, javnega reda in miru ali premoženja večje vrednosti

nújni zakonodájni postópek -ega -ega -pka m poenostavljen zakonodajni postopek, ki je krajši od rednega postopka in namenjen nujnim primerom, npr. obrambi države ali odpravljanju posledic naravnih nesreč **S:** nújni postópek

nújno dedovánje -ega -a s dedovanje z zakonom določenih zapustnikovih nujnih dedičev

nújno preiskoválnó dejánje -ega -ega -a s preiskovalno dejanje, ki se zaradi nevarnosti, da ga kasneje ne bi bilo mogoče izvesti ali pa bi bila njegova izvedba pomembno otežena, izvede v predkazenskem postopku, s čimer se omogoči kasnejše dokazovanje

nújno sóspórništvo -ega -a s v pravdnem postopku enotno sosporništvo, pri katerem so sosporniki po materialnem pravu tako tesno povezani, da lahko s stvarmi ali pravicami upravljajo in razpolagajo le skupaj, zaradi česar morajo vsi skupaj nastopati v pravdi

nújno sòstorilstvo -ega -a s izvrševanje kaznivega dejanja, ki predpostavlja več storilcev, npr. oborožen upor

nulifikacija -e ž v nekaterih pravnih sistemih pravica države v konfederaciji, da odreče pravno zavezujočo naravo aktu konfederalnih organov

nullum crimen, nulla poena sine lege praevia ----- [núlum krímen núla péna síne lége prévia] m (LAT.) ► načelo zakonitosti (5)

nunciatúra -e ž v mednarodnem pravu diplomatsko predstavništvo Svetega sedeža

núncij -a m v mednarodnem pravu naziv vodje diplomatskega predstavništva Svetega sedeža prvega razreda

nupturiënt -ënta m ► bodóci zakóneec

O

obálna držáva -e -e ž država, katere del ozemlja sestavlja tudi morski prostor, npr. notranje morske vode, teritorialno morje

obálna plòvba -e -e ž plovba po obalnem morju med pristanišči iste države

obálno mórje -ega -a s deli morja, ki tvorijo notranje morske vode in teritorialno morje države

obárvani naklèp -ega -épa m direktni naklep, pri katerem storilec protipravnega dejanja ravna s posebnim namenom, za kar je predpisana višja kazen S: dolus coloratus, kvalificirani naklèp

óbča porába -e -e ž v ekonomiji ► splòšna porába

óbča upráva -e -e ž področje izvrševanja upravnih nalog, ki ne sodi v kak drug resor ali upravno področje

občásna obvéznost -e -i ž obveznost, ki se izpolnjuje v določenih rokih, npr. renta, preživnina

občásno in začásno délo -ega -- -ega -a s 1. delo, ki se opravlja na podlagi podjemne pogodbe in za katero je značilno, da se glede na delovni proces ne opravlja kot stalno in nepretrgano delo, temveč le določen krajši čas ali od časa do časa S: honorárno délo 2. delo na podlagi pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela, na podlagi katere se vzpostavi posebno pogodbeno razmerje med delodajalcem in upravičencem, navadno upokojevcem, ki ima lahko tudi nekatere elemente delovnega razmerja S: honorárno délo

óbčina -e ž temeljna samoupravna lokalna skupnost, ki se ustanovi za naselje ali več med seboj povezanih naselij za urejanje lokalnih zadev javnega pomena, povezanih s skupnim življenjem

občínska táksa -e -e ž taksa, ki jo sme na podlagi zakona z odlokom predpisati občina za financiranje nalog iz lastne izvirne pristojnosti, npr. taksa za uporabo javnih površin za prirejanje razstav in zabavnih prireditev

občínska upráva -e -e ž en organ ali več organov občine ali organ več občin, ki izvaja upravne naloge v občinski pristojnosti

občínski dávek -ega -vka m ► lokálni dávek (1)

občínski orgán -ega -a m ► orgán samouprávné lokálne skúpnosti

občínski podróbni prostórski načrt -ega -ega -ega -a m prostorski akt, s katerim se podrobneje načrtuje prostorska ureditev v občini, npr. ureditev lokalnega pomena zaradi posledic naravnih ali drugih nesreč, ki ni določena v občinskem prostorskem načrtu, vsebuje pa npr. arhitekturne, krajinske in oblikovalske rešitve prostorskih ureditev, pogoje glede priključevanja objektov na gospodarsko javno infrastrukturo

občínski pravobranilec -ega -lca m uradnik, ki je zaposlen v občinski ali medobčinski upravi in opravlja naloge občinskega pravobranilstva

občínski prostórski načrt -ega -ega -a m prostorski akt, s katerim se določijo cilji in izhodišča prostorskega razvoja občine, načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena ter določijo pogoji umeščanja objektov v prostor, kar je podlaga za pripravo projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja

občínski svèt -ega -svéta m predstavniški organ v občini, ki opravlja vlogo pravodajne veje oblasti na ravni občine

občinski svetnik -ega -a m član predstavniškega organa v občini

občinsko podjetje -ega -a s javno podjetje, nad katerim občinska oblast neposredno ali posredno izvaja prevladujoč vpliv

občinsko pravobranilstvo -ega -a s organ občinske uprave, medobčinske uprave ali samostojni organ, ki zastopa občino ali več občin ter občinske organe ali organizacije v položaju stranke v sodnih in upravnih postopkih

občna sêja vrhovnega sodišča -e -e -- -- ž organ, ki ga sestavljajo vsi sodniki vrhovnega sodišča, pristojen za sprejemanje pravnih mnenj in odločanje o drugih zadevah, določenih z zakonom

občutljivi osebni podatek -ega -ega -tka m osebni podatek, ki razkriva posameznikove najbolj zasebne okoliščine, npr. njegovo zdravstveno stanje, rasno ali narodnostno pripadnost, politično ali versko prepričanje, spolno življenje, zato uživa višjo stopnjo pravnega varstva od osebnih podatkov

obdavčitev po katastru -tve -- -- ž obdavčitev, pri kateri se davčna osnova izračuna z uporabo podatkov iz katastra, npr. katastrski dohodek

obdavčitev skupine -tve -- ž v nekaterih pravnih sistemih ► skupinska obdavčitev

obdavčitev -tve ž **1.** sprejetje materialnih davčnih predpisov, ki zavezancem nalagajo plačilo davkov **2.** pravna dejanja davčnega organa ali davčnega zavezanca v primeru samoobdavčitve

obdavčljivi dohodek -ega -dka m v ekonomiji dohodek, ki se uporablja za odmero davkov

obdelovalno kmetijsko zemljišče -ega -ega -a s kmetijsko zemljišče, ki je v občinskem prostorskem aktu in zemljiškem katastru ne glede na dejansko rabo označeno kot njiva, vrt, plantažni sadovnjak, ekstenzivni sadovnjak, vinograd, hmeljišče ali travnik

obdôljenec -nca m oseba, zoper katero teče sodna preiskava ali je zoper njo vložena obtožnica, obtožni predlog ali zasebna tožba

obdolžilna priča -e -e ž ► obremenilna priča

obdolžilni prêdlog -ega -ôga m predlog za začetek postopka o prekršku, ki ga prekrškovni organ vloži na sodišče, ker za njegovo obravnavo po zakonodaji ni pristojen

običaj -a m razširjeno in ponavljajoče se ravnanje, ki traja daljše časovno obdobje, zaradi česar se pri članih skupnosti oblikuje občutek, da je takšno ravnanje obvezno

običajna cêna -e -e ž cena, ki se navadno zaračunava za istovrstno stvar ali storitev

običajna kakôvost -e -i ž kakovost, ki se navadno zagotavlja pri istovrstnih stvareh ali storitvah

običajna lastnôst stvari -e -i -- ž lastnost, ki jo stvar praviloma ima

običajna provizija -e -e ž provizija, ki se navadno zaračunava za istovrstno storitev

običajna râba -e -e ž kakovost, ki omogoča uporabo stvari za namene, ki so običajni

običajna skrbnost -e -i ž skrbnost, s katero ravna povprečen človek

običajna večina -e -e ž večina, ki se praviloma zahteva za sprejem odločitev kolegijskega ali volilnega telesa, npr. sprejem odločitve z večino opredeljenih glasov navzočih poslancev v državnem zboru, kadar ni z ustavo ali zakonom predpisana drugačna večina

običajno darilo -ega -a s darilo, ki ustreza premoženjskemu stanju darovalca

običajno mânjše darilo -ega -ega -a s privilegiran darilo, ki se podari ob posebnih priložnostih, npr. rojstnih dnevih, obletnicah, in ki po vrednosti ustreza navadam in življenjskim razmeram darovalca in obdarjenca

običajno právo -ega -a s celota vedenjskih pravil in načel, ki zaradi svoje ustaljenosti veljajo za pravno zavezujoča

običajno prebivališče -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu navezna okoliščina, ki določa, da se uporabi pravo tiste države, kjer posameznik običajno biva

obid zakôna -a -- m ► izigravanje zakôna

obiter dictum -- -- [óbitér díktum] (LAT.) del obrazložitve, v katerem so pojasnjeni nekateri dodatni razlogi, ki sami po sebi niso odločilni za izrek odločbe v konkretnem primeru

objáva predpisov -e -- ž uradno dejanje, s katerim postane pravni predpis dostopen javnosti v uradnem glasilu **S:** publikacija predpisov

objáva sôdbe -e -e ž **1.** ukrep, s katerim se sodba, ki se poleg izrečene kazenske sankcije

izreče storilcu kaznivega dejanja, sporoči javnosti **2.** javna seznanitev z odločbo ali sklepom ustavnega sodišča v uradnem glasilu, na spletni strani ali v zbirki odločb

objava upravne odločbe -e - - - - ž ukrep, s katerim se odločitev sporoči ne le strankam v postopku, ampak tudi tretjim osebam za zaščito njihovih pravic, npr. objava inšpekcijske odločbe o začasnem zaprtju gostinskega lokala na njegovih vratih

objékt -a m stavba, povezana s tlemi, ali gradbeni inženirski objekt, narejen iz gradbenih proizvodov in naravnih materialov, skupaj z vgrajenimi napeljavami in tehnološkimi napravami

objékt kaznivega dejánja -a - - - - m dobrina, ki je varovana s posameznim kaznivim dejanjem, npr. življenje se varuje s kaznivim dejanjem uboja

objékt mednárodnega práva -a - - - - m v mednarodnem pravu prostor, na katerem velja določen mednarodnopravni režim, npr. morje, zrak, vesolje, mednarodne reke

objektivna identitéta obtóžbe in sódbe -e -e - - - - ž identiteta obtožbe in sodbe glede dejanja, ki je predmet obtožbe

objektivna koncépcija kaznivega dejánja -e -e - - - - ž konceptcija, po kateri je dejanje kaznivo, če so ne glede na krivdo storilca izpolnjeni vsi njegovi objektivni znaki

objektivna koncépcija posésti -e -e - - - - ž konceptcija posesti, po kateri je posestnik stvari tisti, ki ima dejansko oblast nad stvarjo, ni pa mu treba imeti tudi volje imeti stvar za svojo

objektivna koneksitéta -e -e - - ž ▶ objektivna zveznost

objektivna kumulácija -e -e - - ž **1.** uveljavljanje več tožbenih zahtevkov zoper isto toženo stranko v isti pravdi **S:** kopičenje zahtevkov, združevanje zahtevkov **2.** združeno reševanje več upravnih zadev, vezanih na isti predmet postopka

objektivna némóžnost izpolnitve -e -i - - - - ž nemožnost, da katerakoli oseba izpolni obveznost

objektivna novóta -e -e - - ž **1.** dejstvo, ki nastane po trenutku, na katerega se nanaša pravnomočnost sodne odločbe, to je po koncu obravnave na prvi stopnji, in dokaz za dokazovanje tega dejstva **2.** dejstvo, ki nastane po izdaji upravne odločbe, in dokaz za dokazovanje tega dejstva

objektivna odgovórnost -e -i - - ž odgovornost, pri kateri je oškodovalec dolžan povrniti škodo, tudi če ni kriv

objektivna politična odgovórnost -e -e -i - - ž odgovornost nosilca politične funkcije za ravnanje svojih podrejenih

objektivna spremémba tóžbe -e -e - - - - ž sprememba tožbe tako, da tožeča stranka poviša tožbeni zahtevek, uveljavlja nov tožbeni zahtevek poleg obstoječega ali spremeni istovetnost tožbenega zahtevka

objektivna zvéznost -e -i - - ž dejstvo, da je v istem postopku več obdolžencev zaradi enega kaznivega dejanja **S:** objektivna koneksitéta

objektivni pogój kaznivosti -ega -ója - - m pogoj, pri katerem je kaznivost dejanja vezana na nastanek določene posledice, npr. huda telesna poškodba pri kaznivem dejanju povzročitve prometne nesreče iz malomarnosti

objektivni rók -ega -a m rok, ki teče od nastopa dogodka, ki je po zakonu določen za začetek teka roka

objektivni uprávni spór -ega -ega spóra m upravni spor, namenjen zaščiti objektivne zakonitosti in celovitosti pravnega sistema in ne le subjektivnih pravic posameznih oseb

objektivni zastarálni rók -ega -ega -a m rok, ki teče od trenutka, ko nastopi določeno pravno dejstvo

objektivno in razúmno utemeljéno razlikovánje - - - - -ega -a s drugačna obravnava posameznika z določeno osebno okoliščino v primerjavi z osebami v enakem ali podobnem položaju, ki temelji na stvarnih in racionalnih razlogih, legitimnem cilju, uporabljena sredstva pa so sorazmerna

objektivno néto načélo -ega - - - a s načelo, po katerem se pri izračunu davčne osnove od obdavčenih prihodkov in prejemkov odštejejo dejanski ali normirani odhodki in izdatki, ki so potrebni za pridobivanje obdavčenih prihodkov in prejemkov

objektivno-subjektivna koncépcija kaznivega dejánja -e -e - - - - ž konceptcija, po kateri je kaznivo dejanje tisto, ki je kot takšno objektivno prepoznavno zaradi njegove določenosti v zakonu in za katero je storilec kriv

objéktni dávek -ega -vka m dávek, ki upošteva le predmet obdavčitve, ne pa osebnih značilnosti in okoliščin davčnega zavezanca **S**: realni dávek

oblátni ákt -ega -a m ákt, s katerim upravni ali drug državni organ neodvisno od volje strank ali drugih udeležencev izvršuje svoje pristojnosti **S**: acta iure imperii

oblátno omejevanje konkuréncé -ega -a -- s omejevanje tržne konkurence, ki jo izvaja oblast z oblastnimi akti, npr. s predpisi, odločbami ali s komercialnimi akti

oblátnost -i ž lastnost pravnih razmerij, da pristojni organ brez pogajanj in dogovora z naslovnikom norme enostransko sprejme odločitev na temelju zakona in v njegovih mejah **S**: avtoritárnost

oblíčna izjáva vólje -e -e -- ž volja, izjavljena na predpisan način, npr. pisno, pred notarjem

oblíčni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, za veljavnost katerega zakonodaja ali pogodbeni stranki zahtevata določeno obliko **S**: formálni právni pôsel

oblíčni predpis -ega -a m predpis, ki je sprejet ali objavljen v predpisani obliki

oblíčnost -i ž lastnost pravnega posla, da je veljaven samo v obliki, ki jo določa zakon ali se o njej dogovorita stranki

obligácija -e ž zaveza dolžnika na podlagi pravil obligacijskega prava, da je upniku dolžan kaj dati, storiti, opustiti ali dopustiti **S**: obvéznost

obligacijska pogódba -e -e ž pogodba, s katero se urejajo obligacijska razmerja **S**: obligacijskoprávna pogódba, obvéznostna pogódba

obligacijska právica -e -e ž pravica upnika obligacijskega razmerja, da od dolžnika zahteva neko storitev, dajatev, opustitev ali dopustitev **S**: obvéznostna právica

obligacijski dél kolektívne pogódbe -ega -a -- m del kolektivne pogodbe, ki določa medsebojne pravice in obveznosti pogodbenih strank

obligacijski právni pôsel -ega -ega -sla m ► právni pôsel obligacijskega práva

obligacijski vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, na katerem je zapisana obligacijska pravica, npr. ček, menica, obveznica **S**: obvéznostni vrédnostni papír

obligacijsko právo -ega -a s del civilnega prava, ki ureja obligacijska razmerja med prirejenimi subjekti **S**: obvéznostno právo

obligacijsko razmérje -ega -a s pravno razmerje med upnikom in dolžnikom, ki je sestavljeno iz dolžnikove zaveze, da mora upniku nekaj dati, storiti, dopustiti ali opustiti, in upnikove pravice, da uveljavlja izpolnitev te zaveze **S**: obvéznostno razmérje

obligacijskoprávna pogódba -e -e ž ► obligacijska pogódba

obligatórna formálna obrámba -e -e -e ž ► obvézna formálna obrámba

obligatórni preklíc pogójne obsódbé -ega -a -- m ► obvézni preklíc pogójne obsódbé

obligatórni premožénjski režím -ega -ega -a m ► kogétni premožénjski režím

obligatórni referéndum -ega -a m ► obvézni referéndum

obligatórno zaslíšanje -ega -a s ► obvézno zaslíšanje

oblíka -e ž predpisan ali dogovorjen izraz volje in druge formalne okoliščine, ki morajo biti podane za pravno veljavnost določenega pravnega akta, npr. sodelovanje prič pri sklenitvi zakonske zveze

oblikoválna odlóčba -e -e ž odločba, s katero se ustanovi, ukine ali spremeni obstoječe pravno razmerje **S**: konstitutívna odlóčba

oblikoválna právica -e -e ž pravica stranke, da z enostransko izjavo volje povzroči nastanek, spremembo ali prenehanje pravnega razmerja

oblikoválna sódba -e -e ž sodba, s katero sodišče ustanovi, ukine ali spremeni neko pravno razmerje, npr. razveže zakonsko zvezo **S**: konstitutívna sódba

oblikoválna tóžba -e -e ž tožba, s katero tožeča stranka zahteva ustanovitev, preoblikovanje ali ukinitvev pravnega razmerja, npr. razvezo zakonske zveze **S**: konstitutívna tóžba

oblikoválna uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, s katero se ustanovi, ukine ali spremeni obstoječa pravica, obveznost ali drugo pravno razmerje, npr. gradbeno dovoljenje, odmerna odločba **S**: konstitutívna uprávna odlóčba

oblikoválni učínek vpísa -ega -nka -- m učínek, s katerim se stvarna pravica na nepremičnini pridobi, omeji ali preneha s trenutkom vpisa **S**: konstitutívni učínek vpísa

obljúba -e ž v mednarodnem pravu enostranski akt države, ki izraža zavezo k določenemu ravnanju in ima določene mednarodno-pravne posledice

obljúba obdólženca, da ne bo zapústil prebivališča -e - - - - - ž omejevalni ukrep, ki se naloži begosumnemu obdólženecu, s katerim se mu prepove, da bi brez dovoljenja sodišča zamenjal svoje bivališče, ali se od njega zahteva zaveza, da se ne bo skrival

obmêjna policija -e -e ž državni organ, ki izvaja mejni nadzor, zlasti za preprečevanje nezakonitega vstopa ali tihotapljenja blaga v državo

obmêjna régija -e -e ž regija na meji države, ki neposredno meji na sosednjo državo

obmêjni délavec -ega -vca m zaposlena ali samozaposlena oseba, ki dela v drugi državi, kot prebiva, in se dnevno ali vsaj enkrat tedensko vrača v državo prebivanja
S: čezmêjni délovni migránt

obmêjni pás -ega -ú m v mednarodnem pravu del državnega ozemlja na kopnem, rekah, jezerih in morju, katerega širino opredeli država v svoji zakonodaji

obmêjni sporazúm -ega -a m v mednarodnem pravu mednarodna pogodba med sosednjimi državami, s katero se uredijo odnosi ob meji

obmêjno obmóčje -ega -a s obmóčje ob zunanji meji države, včasih s posebnim varnostnim režimom za izvajanje mejnega nadzora ali pa s posebnim upravnim režimom za lajšanje dnevne migracije prek meje
S: obmêjno ozémle

obmêjno ozémle -ega -a s ► obmêjno obmóčje

obmóčje próste trgovíne -a - - - - s v ekonomiji obmóčje, katerega članice v medsebojni trgovini ne uporabljajo uvoznih dajatev ali količinskih omejitev
S: obmóčje svobóдне trgovíne

obmóčje svobóde, várnosti in pravíce -a - - - - s v pravu EU obmóčje, na katerem velja celota ukrepov EU pri urejanju prostega gibanja, varnostne politike in zagotavljanja pravnega varstva v okviru pravnega sistema EU

obmóčje svobóдне trgovíne -a - - - - s v ekonomiji ► obmóčje próste trgovíne

obnášanje storilca po izvršênem kaznivem dejánju -a - - - - - s odnos storilca do izvršenega kaznivega dejanja in do žrtve, ki ga sodišče upošteva pri odmeri kazni, npr. poprava škode, kesanje

obnavljálna pravičnost -e -i ž pravičnost, zlasti v okviru kaznovalnega prava, ki teži k razrešitvi spora z neposrednim dogovarjanjem med storilcem in žrtvijo kaznivega dejanja
S: restorativna pravičnost

obnóva -e ž v ekonomiji sredstva, ki so potrebna, da se ohranijo nespremenjene delovne sposobnosti proizvodnega sredstva

obnóva mêje -e - - ž nova označitev sicer ugotovljene meje, ker obstaja nevarnost, da bi meja postala popolnoma nespoznavna ali je že postala nespoznavna, npr. zaradi odstranitve ali poškodovanja mejnih znamenj, ali če lastnik meni, da mejnik ni postavljen v skladu s katastrskimi podatki o meji

obnóva postóпка -e - - ž izredno, nedevelopativno in nesuspendivno pravno sredstvo, s katerim se ponovi že pravnomóčno končan sodni postopek ali dokončno končan upravni postopek in nadomesti prej izdana odločba z novo odločbo
S: práva obnóva postóпка

obnóva zemljíške knjíge -e - - - - ž do leta 2003 posebni zemljíškoknjížni postopek za odpravo večjega neskladja med podatki, vpisanimi v zemljíško knjigo, in dejanskim stanjem, ki ga ni mogoče odpraviti z rednim postopkom

obnovítvena nalóžba -e -e ž v ekonomiji nalóžba, ki je potrebna za obnovo proizvodnih sposobnosti v nespremenjenem obsegu

obnovítveni postópek -ega -pka m postopek, v katerem sodišče ali upravni organ ponovno odloči o zadevi, pri čemer sodišče prej izdano odločbo razveljavi in jo nadomesti z novo, upravni organ pa prej izdano odločbo razveljavi ali odpravi in jo nadomesti z novo

obnovljívi akreditív -ega -a m akreditív, odprt za določen znesek, ki se lahko izplača večkrat
S: revólving akreditív, revólvinški akreditív, rótativni akreditív

obogatítvena obvéznost -e -i ž obveznost, ki nastane zaradi neupravičene obogatitve in obogatenega zavezuje, da obogatitev povrne prikrajšanemu
S: povračílna obvéznost

obogatítvena tóžba -e -e ž tožba, s katero tožeča stranka zahteva, da ji tožena stranka povrne, kar je dobila z neupravičeno obogatitvijo

obogatítveni zahtévek -ega -vka m zahtévek, s katerim prikrajšana stranka od obogatene stranke zahteva povrnitev prikrajšanja
S: povračílni zahtévek

oborožene síle -ih síl ž mn. v mednarodnem pravu organizirane oborožene skupine in enote pod poveljstvom, ki so strani, ki ji pripadajo, v miru in v oboroženem spopadu odgovorne za vodenje svojih podrejenih, tudi če jih zastopa vlada ali druga oblast, ki je nasprotna stran ne priznava

oboroženi róp -ega -a m rop, pri katerem storilec uporabi orožje

oboroženi spopád -ega -áda m v mednarodnem pravu izvajanje oboroženih aktivnosti med dvema ali več državami, boj narodno-osvobodilnega gibanja proti kolonialni dominaciji, rasističnim režimom ali tuji okupaciji, med oboroženimi silami države in uporniško skupino ali skupinami, med uporniškimi skupinami ne glede na to, ali potekajo na ozemlju ene države ali več držav

obračún dávnčnega odtegljája -a -- -- m predpisana pisna vloga, v kateri plačnik davka ob izplačilu dohodka ali dobitka izračuna davčni dolg davčnega zavezanca in na podlagi katere je plačnik dolžan davek tudi plačati

obračún prispévkov za sociálno várnost -a -- -- -- m predpisana pisna vloga, v kateri zavezanec za prispevke zase ali za zavarovanca izračuna dolg za plačilo prispevkov in ga je na tej podlagi tudi dolžan plačati

O

obračúnska vrédnost zapuščine -e -i -- ž vrednost zapuščine, ki je osnova za izračun nujnih deležev tako, da se vrednosti čiste zapuščine doda vrednost določenih daril, ki jih je zapustnik naklonil za časa življenja

obračúnski ček -ega -a m ček, katerega vsota se lahko obračuna v korist čekovnega imetnika, ne sme pa se izplačati **S:** vírmanski ček

obrámba držáve -e -- ž vojaško in civilno varovanje nedotakljivosti in celovitosti državnega ozemlja ter zagotavljanje delovanja oblasti in preskrbe, zaščite in preživetja prebivalstva v vojnem stanju

obrámba -e ž procesna dejavnost domnevnega storilca kaznivega dejanja in njegovega zagovornika, da se ugotovijo dejstva, ki ga razbremenjujejo, ovržejo dejstva, ki ga obremenjujejo, uporabijo zanj najbolj ugodni predpisi in s tem doseže zanj najbolj ugodna odločitev

obrámba z mólkom -e -- -- ž obramba domnevnega storilca kaznivega dejanja, ki se o obtožbi ne želi izjaviti

obrámčna polítika -e -e ž politika, ki ureja vprašanja nacionalne in mednarodne varnosti ter delovanje oboroženih sil

obrámčna vójna -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodni oboroženi spopad, v katerem se napadena država na podlagi svoje pravice do samoobrambe brani pred protipravnim napadom druge države

obrámčni atašé -ega -éja m v mednarodnem pravu član diplomatskega predstavništva nižjega ranga, zadolžen za področje obrambe **S:** vojáški atašé

obrámčni prédlog -ega -óga m procesno dejanje obdolženca ali njegovega zagovornika, s katerim sodišču v kazenskem postopku predlaga sprejem zanj ugodne odločitve

obrátna hipotéka -e -e ž hipoteka, na podlagi katere posojiljemalec dobi posojilo, posojilodajalec pa je upravičen do vračila posojenega zneska s pripadajočimi obrestmi in stroški šele, ko posojiljemalec preneha uporabljati nepremičnino, ki služi kot zavarovanje dolga, za svoje primarno prebivališče

obrátno hipotekárno posojilo -ega -ega -a s hipotekarno posojilo, namenjeno starejšim posojiljemalcem, ki želijo na podlagi zastavljenega nepremičnega premoženja pridobiti likvidna sredstva, posojilodajalec pa se ob zapadlosti poplača iz zastavljene nepremičnine

obravnáva -e ž faza v postopku sprejemanja predloga zakona ali drugega akta v predstavniškem organu **S:** bránje

obrazložéno mnénje -ega -a s **1.** v pravu EU mnenje Evropske komisije o ravnanju države članice EU in potencialno zahtevanih ukrepov v okviru pedsodnega postopka nadzora nad spoštovanjem obveznosti prava EU **2.** v pravu EU mnenje nacionalnega parlamenta z utemeljitvijo ugovora zoper predlagani akt EU, če meni, da krši načelo subsidiarnosti

obrazložítev obtóžnega ákta -tve -- -- ž sestavina obtožnega akta, v kateri upravičeni tožilec navede dejstva, ki se bodo dokazovala s predlaganimi dokazi, in stališča o navedbah obrambe

obrazložítev -tve ž **1.** del pravovarstvene odločbe, npr. sodbe ali upravne odločbe, v katerem sodišče ali upravni organ navede razloge za svojo odločitev **2.** del predloga

zakona, v katerem predlagatelj opiše namen zakona in podrobneje pojasni vsebino členov

obrekovanje -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki z izjavami škodi časti in dobremu imenu druge osebe, čeprav ve, da so njene trditve neresnične

obremenilna priča -e -e ž priča, katere izjava služi kot dokaz v škodo obdolženca v kazenskem postopku **S:** obdolžilna priča

obremenilni dokaz -ega -áza m dokaz, s katerim se ugotavlja za domnevnega storilca kaznivega dejanja obremenilno dejstvo

obremenilno dejstvo -ega -a s dejstvo, ki je podlaga za odločitev sodišča ali upravnega organa in je udeležencu, zoper katerega teče postopek, v škodo

obremenitev zemljišča -tve -- ž vpis služnosti, zastavne pravice, stavbne pravice, hipoteke, stvarnega bremena, zemljiškega dolga v zemljiško knjigo

obremenjena nepremičnina -e -e ž nepremičnina, katere lastninska pravica je obremenjena z drugo stvarnopravno pravico

obrésti obrésti ž mn. **1.** nadomestilo za uporabo glavnice **2.** v ekonomiji nadomestilo za sodelovanje kapitala kot proizvodnega faktorja **3.** v ekonomiji nadomestilo za odlog potrošnje v prihodnost in za tveganje pri tem

obréstna méra -e -e ž v ekonomiji vsota, izražena kot odstotek glavnice, ki jo posojilodajalec plača posojilodajalcu za uporabo njegovih sredstev

obréstni kupón -ega -a m del obveznice, s katerim lahko imetnik obveznice zahteva plačilo obresti za posamezno obdobje

obrnjena diskriminacija -e -e ž **1.** diskriminacija pripadnikov večinskega prebivalstva v prid pripadnikom manjšinske skupnosti **2.** v pravu EU diskriminacija lastnih državljanov v primerjavi z državljanji drugih držav članic EU

obrnjeno dokázno bréme -ega -ega -éna s zakonsko predviden položaj, v katerem je nosilec dokaznega bremena druga oseba ali organ, kot velja po splošnem pravilu, npr. pri izpodbijanju vsebine javnih listin oseba, ki zatrjuje neresničnost vsebine listine, v položaju obdolženca pa zaradi pravne domneve, da se lahko očitkov kaznivega dejanja deloma ali v celoti razbremeni

le s predložitvijo dokazov, ki so v korist obdolžencu

obróbni pripís -ega -a m ► marginálna rubrika

obróčna prodája -e -e ž ► prodája na obróce

obróčno plačilo dávká -ega -a -- s plačilo davka v več delih brez nevarnosti izvršbe na podlagi odločbe davčnega organa

obrít -í ž trajnejša proizvodna ali storitvena dejavnost fizičnih ali pravnih oseb, za katero je potrebna ustrezna poklicna usposobljenost, ki se opravlja na podlagi individualnih naročil in v manjših serijah

obríti podobna dejávnost -- -e -i ž gospodarska dejavnost, tradicionalno povezana z obrtjo, ki jo kot glavno dejavnost trajno opravlja samostojni podjetnik posameznik ali majhna gospodarska družba

obrítna dejávnost -e -i ž gospodarska dejavnost, za opravljanje katere je potrebna ustrezna poklicna usposobljenost in praviloma ročne veščine

obrítna zborníca -e -e ž samostojna strokovno-poslovna organizacija, ki združuje obrtnike in skrbi za razvoj obrti

obrítni mójster -ega -tra m oseba z mojstrskim izpitom za opravljanje posamezne obrtne dejavnosti

obrtník -a m oseba, ki poklicno opravlja obrtno dejavnost

obrtník kmèt -a kméta m kmet, ki ob kmetijski dejavnosti dopolnilno opravlja tudi obrtno dejavnost

obrítno dovoljénje -ega -a s dokazilo upravnega organa o izpolnjevanju pogojev za opravljanje obrtne dejavnosti

obsôdba -e ž sodba sodišča, s katero ugotovi, da je oseba kriva za kaznivo dejanje in ji zato izreče kazensko sankcijo **S:** obsodilna sôdba

obsôdba na podlági índicev -e -- -- -- ž ► indíčna obsôdba

obsôdba na pogójno kázen -e -- -- -- ž ► pogójna obsôdba

obsôdba na smrt -e -- -- -- ž v nekaterih pravnih sistemih obsodba, s katero sodišče izreče smrtno kazen

obsôdba v odsôtnosti -e -- -- -- ž obsodba, izrečena obdolžencu, ki pri razglasitvi ni navzoč

obsodilna sôdba -e -e ž ► obsôdba

obsojenec na prestájanju kazni -nca --- --- m
oseba med bivanjem v zavodu za prestajanje kazni

obsojenec -nca m oseba, za katero je s pravno-močno sodbo ugotovljeno, da je kazensko odgovorna za določeno kaznivo dejanje

obstoj prâvde -ôja -- m ► litispéndenca (1)

obstrúkcija -e ž oviranje rednega parlamentarnega dela, ki ga navadno izvajajo opozicijske stranke, npr. z nesodelovanjem pri delu parlamenta in njegovih delovnih teles, neimenovanjem članov v delovna telesa

obteževalna okóliščina -e -e ž okoliščina, ki vpliva na to, da sodišče storilcu kaznivega dejanja odmeri višjo kazen, npr. stopnja storilčeve krivde, prejšnje življenje obsojenca

obtočna hitróst krózenja denârja -e -i -- -- ž
v ekonomiji število transakcij denarja v enem letu, ki je količnik vseobsežnega proizvoda in količine denarja v obtoku

obtôžba oškodovânce kot tožilca -e -- --
-- ž kazenska obtožba, ki jo v kazenskem postopku zastopa oškodovanec kot tožilec
S: subsidiârna obtôžba

obtôžba pred ustâvnim sodiščem -e -- --
-- ž ► ustâvna obtôžba

O

obtoženec -nca m oseba, zoper katero je obtožnica postala pravnomočna

obtožni âkt -ega -a m vloga upravičenega tožilca v kazenskem postopku, ki vsebuje kazensko obtožbo, npr. obtožnica, obtožni predlog, zasebna tožba

obtožni postópek -ega -pka m kazenski postopek, ki poteka pred nepristranskim sodiščem zaradi razrešitve spora med upravičnim tožilcem in obdolžencem kot enakopravnima strankama, njegov osrednji del pa je glavna obravnava S: akuzatórni postópek

obtožni prêdlog -ega -ôga m obtožni akt, ki ga državni tožilec ali oškodovanec kot tožilec vloží v skrajšanem kazenskem postopku

obtožnica brez preiskâve -e -- -- ž obtožnica, ki jo državni tožilec ali oškodovanec kot tožilec vloží, ne da bi bila pred tem opravljena sodna preiskava S: nêposredna obtôžnica

obtožnica -e ž obtožni akt, ki ga državni tožilec ali oškodovanec kot tožilec vloží v rednem kazenskem postopku

obtôžno načêlo -ega -a s načelo, po katerem sodišče v kazenskem postopku postopa le na zahtevo upravičenega tožilca S: načêlo akuzatórnosti

obvestílo -a s izjava, ki jo osebe, zlasti osumljenec in domnevne priče, podajo policiji, ko v predkazenskem postopku zbira informacije zaradi odkrivanja kaznivega dejanja in njegovega storilca

obvestílo o jâvnem naročilu -a --- --- s
obvestilo javnosti, da javni naročnik kupuje blago, oddaja storitve ali gradnje v postopku javnega naročila

obvestílo o napâki -a -- -- s obvestilo, v katerem kupec prodajalcu pravočasno sporoči napako stvari, ki jo je odkril

obvestílo o prâvdi -a -- -- s ► naznanílo spôra

obvézna dodâtna sestavína firme -e -e -e -- -- ž
sestavina firme, ki označuje obliko družbe, npr. d. d., d. o. o.

obvézna formâlna obrâmba -e -e -e ž
formalna obramba, o kateri ne odloča domnevni storilec kaznivega dejanja svobodno, ampak mora imeti strokovno pomoč zagovornika S: obligatórna formâlna obrâmba

obvézna kandidâtna lísta -e -e -e ž ► vézana kandidâtna lísta

obvézna móč -e -f ž lastnost predpisa, odločbe ali razlage, da naslovljenca pravno zavezuje

obvézna ovâdba -e -e ž kazenska ovadba, ki jo je tisti, ki izve za kaznivo dejanje, dolžan vložiti, npr. uradna kazenska ovadba

obvézna razlága -e -e ž do leta 2002 ► avténtična razlága

obvézne rezêrve -ih rezêrv ž mn. v ekonomiji sredstva, ki jih morajo imeti banke pri centralni banki in so izražena kot delež depozitov

obvézni preklíc pogójne obsôdbe -ega -a -- -- m preklíc pogojne obsodbe, če obsojenec v preizkusni dobi izvrši eno ali več kaznivih dejanj, za katera je bila izrečena kazen zapora dveh let ali daljša kazen S: obligatórni preklíc pogójne obsôdbe

obvézni prîpôr -ega -ôra m do leta 1996 prîpor, ki se mora odrediti ob utemeljenem sumu storitve težjega kaznivega dejanja

obvézni referéndum -ega -a m referendum, za katerega razpis ni potreben predlog, temveč

se razpiše na podlagi ustave ali zakona, npr. referendum o ustanovitvi občine **S**: obligatorni referéndum

obvezni sociálni prispévek -ega -ega -vka m ► prispévek za sociálno várnost

obveznica -e ž vrednostni papir, s katerim se izdajatelj zavezuje, da bo upravičencu določenega dne izplačal na njem ali na njegovem kuponu navedeni znesek

obveznica na imé -e --- ž ► iménska obveznica

obveznica na prinósnika -e --- ž ► prinósníška obveznica

obveznica s pravico do dobička -e --- --- ž ► dividendna obveznica

obveznica z énkratnim odplačilom -e --- --- ž obveznica, pri kateri se glavnica ob zapadlosti odplača v celotnem znesku in v obrokih

obveznica z ópcijo -e --- ž obveznica, ki upniku iz obveznice poleg njegovih pravic za določeno ceno v določenem roku daje pravico do pridobitve določenih vrednostnih papirjev, predvsem delnic, investicijskih kuponov in užitnic

obvezniški sklád -ega skláda m investicijski sklád, ki ima sredstva naložena pretežno v obveznicah

obvezno dodátno pokojnínsko zavaróvanje -ega -ega -ega -a s ► poklično pokojnínsko zavaróvanje

obvezno pokojnínsko in invalidísko

zavaróvanje -ega -ega -- -ega -a s socialno zavaróvanje za primer starosti, invalidnosti, telesne okvare v primeru poškodbe pri delu in smrti zavarovanca, delno tudi za primer odvisnosti zavarovanca od oskrbe drugega, ki temelji na vzajemnosti in solidarnosti zavarovancev **S**: prvi stéber pokojnínskega zavaróvanja

obvezno psihiátrično zdrávljenje in

várstvo v zdrávtvenem zavódu -ega -ega -a -- -a --- kazenska sankcija, s katero sodišče neprištevnemu ali zmanjšano prištevnemu storilcu kaznivega dejanja naloži, da mora zaradi zdrávljenja bivati v psihiátrični bolnišnici

obvezno zaslišanje -ega -a s zaslišanje osebe, zoper katero je vložena zahteva za preiskavo ali ji je odvzeta prostost in je privedena pred preiskovalnega sodnika **S**: obligatorno zaslišanje

obvezno zavaróvanje -ega -a s zavaróvanje, ki je določeno z zakonom in je v javnem interesu, npr. zavaróvanje odgovornosti imetnika motornega vozila za škodo, povzročeno drugim, zdravstveno zavaróvanje

obvezno zdrávtveno zavaróvanje -ega -ega -a s socialno zavaróvanje, ki ob nastanku socialnih primerov bolezní in poškodbe ali poklicne bolezní in poškodbe pri delu ali za njihovo preprečevanje zagotavlja pravice do zdravstvenih storitev, zdrávil in medicinskih pripomočkov ter denarnih dajatev, npr. denarno nadomestilo za čas odsotnosti z dela

obveznost ex contractu -i --- [eks kontráktu] ž ► pogódbena obveznost

obveznost ex delicto -i --- [eks delíktu] ž ► néposlóvna odškodnínska obveznost

obveznost ex lege -i --- [eks lége] ž ► zakoníta obveznost

obveznost -i ž ► obligácija

obveznost izróčitve ali sójenja -i --- --- ž v mednarodnem pravu obveznost države, da osumljenega storitve kaznivega dejanja izróči v sojenje državi, ki to zahteva, ali mu sama sodi pred svojimi sodíšči **S**: aut dedere aut judicare

obveznost prizadávanja -i -- ž **1.** obveznost, pri kateri se stranka ne zaveže, da bo dosegla določen rezultat, temveč si prizadeva za določen cilj, npr. zdravnikova zaveza zdráviti, ne pa ozdráviti bolnika **2.** predmet pogodbe o zaposlitvi, ki delavca zavezuje k nudenju svoje delovne aktivnosti delodajalcu

obveznost rezultáta -i -- ž obveznost, pri kateri se stranka zaveže, da bo dosegla določen rezultat, npr. izdelala določen predmet

obveznost z énkratno izpolnitvijo -i --- --- ž obveznost, ki je izpolnjena z énkratnim ravnanjem, npr. izróčitev stvari, plačilo kupnine

obveznostna pogódba -e -e ž ► obligácijska pogódba

obveznostna pravíca -e -e ž ► obligácijska pravíca

obveznostni vrédnostni papír -ega -ega -ja m ► obligácijski vrédnostni papír

obveznostno právo -ega -a s ► obligácijsko právo

obveznostno razmérje -ega -a s ► obligacijsko razmérje

obvladovanje tveganj -a -- s v ekonomiji proces identifikacije, ocene, kontrole in izogibanja, minimiziranja ali odstranitve tveganj S: upravljanje s tveganji

obvladujoča družba -e -e ž družba, ki obvladuje druge družbe na podlagi pogodbe ali vloženega kapitala, ki presega polovico osnovnega kapitala

obvodno poslovanje -ega -a s načrtna preusmeritev poslovanja ali finančnih tokov na drug obstoječi ali novoustanovljeni gospodarski subjekt, ki je prepovedana v primeru nelikvidnosti ali prezadolženosti subjekta S: bypass poslovanje

obzirní môlk zdravníka -ega -a -- m v medicinskem pravu ► zdravniški privilegij

occasio legis -- -- [okázijo légis] (LAT.) povod za izdajo predpisa

océna dávčne osnóve -e -e -- ž ► cenítev dávčne osnóve

ocenjevanje ponúdb -a -- s del postopka oddaje javnega naročila, v katerem naročnik preverja izpolnjevanje pogojev in meril pri prejetih ponudbah

očétovska právda -e -e ž pravda o ugotavljanju ali izpodbijanju očetovstva S: paternitétna právda

očétovski dopúst -ega -a m dopust, do katerega je upravičen oče določen čas po rojstvu otroka, namenjen sodelovanju očeta pri negi in varstvu otroka

očétovsko nadoméstílo -ega -a s nadomestilo plače ali dohodka v času trajanja očeto-vskega dopusta

očítna napáka -e -e ž napaka, ki jo je mogoče ugotoviti z običajnim pregledom ob prevzemu stvari

očítnostni preizkús -ega -a m preizkus, ki se opravi v postopku registracije patenta in temelji zgolj na preverjanju, ali izum na prvi pogled izpolnjuje pogoje novosti, inventivne ravni in industrijske uporabljivosti

očívídec -dca m priča, ki neki dogodek sama neposredno zazna

odbítek -tka m **1.** v pravu socialne varnosti znesek, ki se odšteje pri uveljavljanju predčasne pokojnine S: diskónt **2.** znesek davka, ki sicer ni plačan davčnemu upniku, temveč

komu drugemu, npr. dobavitelju v sistemu davka na dodano vrednost, drugi državi v sistemu davka na dohodek, vendar ga davčni upnik na zahtevo davčnega dolžnika šteje kot davek, ki je že plačan davčnemu upniku

odbítna franšíza -e -e ž pogodbeno dogovorjeni del škode v odstotkih ali zneskih, ki je zavarovalnica ne plača

odcepítev -tve ž v mednarodnem pravu ozemeljska sprememba, ki nastane, ko se del države loči od države predhodnice S: secesija

oddája otróka v rejništvo -e -e -- -- ž namestitev otroka, ki začasno ne more bivati pri svojih starših, v rejniško družino

oddája v prevzgójni dóm -e -e -e -- -- ž vzgojni ukrep, s katerim sodišče napoti mladoletnega storilca težjega kaznivega dejanja v ustanovo, specializirano za obravnavo mladoletnih storilcev kaznivih dejanj, v kateri mora ostati najmanj eno in največ tri leta

oddája v samíco -e -e -e -- ž disciplinska kazen bivanja v samici, ki se sme izreči zaporniku za hujše disciplinske prestopke in lahko traja največ enaindvajset dni

oddája v vzgójni závod -e -e -e -- -- ž vzgojni ukrep, s katerim sodišče napoti mladoletnega storilca kaznivega dejanja v vzgojni zavod, v katerem mora ostati najmanj šest mesecev in največ tri leta

oddája v závod za usposábljanje -e -e -e -e -- -- ž vzgojni ukrep, s katerim sodišče napoti mladoletnega storilca kaznivega dejanja v ustanovo, specializirano za obravnavo mladoletnih otrok z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju, v kateri mora ostati največ tri leta

oddájna teoríja -e -e ž stališče o tem, da se učinki izjave presoajo glede na trenutek, ko je izjava oddana

oderúška pogódba -e -e ž pogodba, pri kateri ena stranka izkoristi tisko ali težko premoženjsko stanje druge stranke, njeno nezadostno izkušnost, lahkomišelost ali odvisnost in izgovori zase ali za koga tretjega korist, ki je v očitnem nesorazmerju z lastno obveznostjo

odgóvor na obtóžbo -a -a -a -a m procesno dejanje, s katerim se obdolženec na začetku glavne obravnave opredeli do obtožbe

odgóvor na prítóžbo -a -a -a -a m procesno dejanje, s katerim se pritožnikov nasprotnik opredeli do pritožbenih navedb

odgovor na tožbo -a -- -- m procesno dejanje, v katerem se tožena stranka opredeli do tožbenih navedb

odgovorna oseba -e -e ž oseba, ki je v odškodninskem razmerju zavezana povrniti škodo

odgovornost cum viribus hereditatis -i -- -- -- [kum viribus hereditatis] ž odgovornost dediča za zapustnikove dolgove zgolj s pravicami, ki tvorijo zapuščino

odgovornost funkcionarja -i -- -- ž dolžnost funkcionarja, da opravlja določene naloge, za katerih kršitev se lahko izrečejo pravne ali politične sankcije, npr. suspenz, prenehanje funkcije

odgovornost iz pravičnosti -i -- -- ž **1.** odškodninska odgovornost deliktno nesposobnega oškodovalca, kadar odškodnine ni moč dobiti od osebe, ki zanj odgovarja, če to zahteva pravičnost, zlasti premoženjsko stanje oškodovalca in oškodovanca **2.** odškodninska odgovornost staršev mladoletnega otroka, ki povzroči škodo in je ne more povrniti, če to zahteva pravičnost, zlasti premoženjsko stanje staršev in oškodovanca

odgovornost obnove -i -- -- ž v mednarodnem pravu odgovornost vsake države, tudi mednarodne skupnosti kot celote, da skuša obnoviti normalno delovanje države po koncu neke krizne situacije, npr. obnova po oboroženem spopadu

odgovornost pravne osebe za kaznivo dejanje -i -- -- -- -- ž odgovornost, ki se pod zakonsko določenimi pogoji uveljavi zoper pravno osebo za kaznivo dejanje, ki ga storilec stori v imenu, na račun ali v korist pravne osebe

odgovornost preprečevanja -i -- -- ž v mednarodnem pravu odgovornost vsake države, tudi mednarodne skupnosti kot celote, da preprečuje razvoj razmer, ki lahko vodijo v najhujša mednarodna kazniva dejanja, npr. genocid **S:** odgovornost prevencije

odgovornost prevencije -i -- -- ž v mednarodnem pravu ► odgovornost preprečevanja

odgovornost prevoznika -i -- -- ž odškodninska odgovornost na blagu ali potnikih pri prevozu

odgovornost pro viribus hereditatis -i -- -- -- [pro viribus hereditatis] ž odgovornost dediča za zapustnikove dolgove do višine vrednosti podedovanega premoženja, a s celotnim dedičevim premoženjem

odgovornost proizvajalca -i -- -- ž neposlovna odškodninska odgovornost proizvajalca za nevarne lastnosti stvari

odgovornost staršev -i -- -- ž odškodninska odgovornost staršev za škodo, ki jo povzročijo njihovi mladoletni otroci

odgovornost ukrepanja -i -- -- ž v mednarodnem pravu odgovornost vsake države, tudi mednarodne skupnosti kot celote, da ukrepa, ko pride do najhujših mednarodnih kaznivih dejanj, npr. do genocida

odgovornost ultra vires hereditatis -i -- -- -- [últra víres hereditatis] ž v nekaterih pravnih sistemih neomejena odgovornost dediča za zapustnikove dolgove

odgovornost za drugéga -i -- -- -- ž odškodninska odgovornost za škodo, ki jo povzroči oseba, ki ni deliktno sposobna, npr. neprištevna oseba, otrok, ali oseba, katere odgovornost je izključena, npr. delavec

odgovornost za hújšo posledíco -i -- -- -- -- ž odgovornost za posledico kaznivega dejanja, ki je večja od nameravane, storilcu pa je mogoče za njen nastanek očitati malomarnost

odgovornost za obstój terjátve -i -- -- -- -- ž odgovornost odstopnika za resničnost odstopljene terjatve

odgovornost za solidnost grádbé -i -- -- -- ž odgovornost izvajalca, da gradba nima napak, zaradi katerih ne more služiti svoji funkciji bivanja ali opravljanja dejavnosti

odgovornost za škódo -i -- -- -- ž ► odškodninska odgovornost

odgovornost za zapústnikove dolgóve -i -- -- -- -- ž zavezanost dediča, da poplača zapustnikove dolgove

odgovornost zaščítiti -i -- -- ž v mednarodnem pravu odgovornost vsake države in mednarodne skupnosti kot celote, da prepreči, zaustavi in kaznuje odgovorne za genocid, vojna hudodelstva, hudodelstva zoper človečnost in etnično čiščenje

odhódek -dka m zmanjšanje gospodarske koristi z zmanjšanjem sredstev ali povečanjem dolgov

odjava prebivalíšča -e -- -- ž akt, s katerim poseznik ali druga oseba zanj pristojnemu upravnemu organu sporoči prenehanje prebivanja na določenem naslovu

odkáz -áza m v mednarodnem zasebnem pravu pravno pravilo, ki določa, katero pravo je treba uporabiti v čezmejnih razmerjih **S:** napotilo

odkázano právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu pravo, na katero napotuje kolizijsko pravo **S:** indicirano právo, lex indicata

odkazujúče právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu ► kolizijsko právo

odklonilno lóčeno mněnje -ega -ega -a s ločeno mnenje enega ali več članov sodnega senata, s katerim izrazijo nestrinjanje z izrekom in obrazložitevijo sodne odločbe

odklonítev déla -tve -- ž pravica delavca, da ne opravlja dela, za katero sklene pogodbo o zaposlitvi, ne da bi bil deležen kakršnih koli negativnih posledic, če za to obstajajo zakonski pogoji, npr. če bi delo po navodilu ali na zahtevo delodajalca pomenilo protipravno ravnanje ali opustitev, če delavec ni predhodno seznanjen z vsemi nevarnostmi, škodljivostmi pri delu

odklonítev pričanja -tve -- ž izjava privilegirane priče, da ne želi pričati

odklonítveni rázlog -ega -óga m izločitveni razlog, zaradi katerega obstaja v konkretnem primeru iz kakršnih koli razlogov dvom v nepristranskost sodnika ali uradne osebe

odkrita preferéncia -e -e ž v ekonomiji potrošnikova preferenca, izkazana z odločanjem v potrošnji prek izbire dobrin in njihove količine

odkrivanje storilca in kaznivega dejanja -a -- -- -- s dejavnost policije v predkazenskem postopku, katere cilj je zbrati take podatke o domnevnem storilcu in o kaznivem dejanju, da se lahko državni tožilec odloči o tem, ali naj se začne kazenski pregon ali ne

odkúpna pravíca -e -e ž pravica, na podlagi katere sme upravičenec pod dogovorjenimi pogoji od lastnika zahtevati, da mu proda določeno stvar

odlóčanje brez něpotrěbnega odlášanja -a -- -- -- s ► odlóčanje v razúmnem róku

odlóčanje po načělu ex aequo et bono -a -- -- -- -- [eks ékvo et bóno] s odlóčanje po načelu pravičnosti brez stroge vezanosti na veljavno pravo

odlóčanje po próstem preudárku -a -- -- -- s **1.** odlóčanje v pravnem postopku, pri katerem pristojni organ v mejah in v skladu

z namenom zakona po lastni presoji izbere rešitev, ki se mu zdi v konkretnem primeru glede na javni interes najbolj ustreza

2. odlóčanje o višini zahtevka, kadar je tožbeni zahtev utemeljen, njegove višine pa ni mogoče ugotoviti ali jo je mogoče ugotoviti samo z nesorazmernimi težavami

3. ugotavljanje višine premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, če tako določa zakon

odlóčanje v razúmnem róku -a -- -- -- s odlóčanje, ki zagotovi, da je postopek glede na pravno in dejansko kompleksnost zadeve, njen pomen za stranko in aktivnost udeležencev končan v še razumnem času **S:** odlóčanje brez něpotrěbnega odlášanja

odlóčba -e ž posamični oblastni pravni akt, s katerim sodišče ali upravni organ odloči o pravici, dolžnosti ali o pravni koristi stranke, ustavno sodišče pa o ustavnosti zakona, o ustavnosti in zakonitosti drugega predpisa ali o ustavni pritožbi zaradi kršitve človekovih pravic

odlóčba o kázni -e -- -- ž del obsodbe, v katerem sodišče storilcu kaznivega dejanja izreče kazen

odlóčba o krívdi -e -- -- ž del kazenske sodbe, v katerem sodišče ugotovi, da je storilec kriv za storitev kaznivega dejanja

odlóčba o odméri dávka -e -- -- -- ž ► odmérna odlóčba

odlóčba o pomilostítvi -e -- -- ž odlóčba predsednika republike, s katero se ustavi kazenski pregon, zniža ali odpusti kazen ali se kako drugače ublaži pravni položaj obsojenca ali osebe, ki bi bila lahko izpostavljena pregonu zaradi kaznivega ravnanja

odlóčba o prekršku -e -- -- ž odlóčba prekrškovnega organa, s katero se storilcu prekrška izreče sankcija v hitrem postopku o prekršku **S:** prekrškóvna odlóčba

odlóčba o stroškíh -e -- -- ž odlóčba, s katero sodišče ali upravni organ odloči, kateri udeleženec je dolžan drugim udeležencem postopka povrniti stroške postopka in v kakšni višini

odlóčba o várnostnem ukrépu -e -- -- -- ž odlóčba, s katero sodišče storilcu kaznivega dejanja izreče varnostni ukrep

odlóčba o várstvenem ukrépu -e -- -- -- ž do leta 2005 odlóčba, s katero sodišče storilcu prekrška izreče varstveni ukrep

odlôbca o vštétju pripôra -e - - - - ž del obsodbe, v katerem sodišče določi, da se čas, ki ga je storilec kaznivega dejanja preстал v priporu, všteje v izrečeno kazen zapora

odlôbca ustávnege sodišča -e - - - ž sodna odlôbca, s katero ustavno sodišče odloči v ustavnosodni zadevi

odločilno dèjstvo -ega -a s 1. pravno pomembno dèjstvo, na katerem temelji uporaba materialnega ali formalnega prava
2. ► pravno pomembno dèjstvo

odločitev o vzgôji in várstvu otrôka -tve - - - - - ž odločitev sodišča, pri kom bo otrok, če starši ne živijo skupaj S: dodelitev otrôka

odločitveno vprašanje -ega -a s ► popólno disjunktívno vprašanje

odlôg izvršbe -ôga -m zastoj pri opravljanju izvršbe, do katerega pride na predlog upnika, na predlog dolžnika ali na predlog tretje osebe, ki zahteva, da se določen predmet izvzame iz izvršbe S: odložitve izvršbe

odlôg plačila dávka -ôga - - -m pravica plačati davke v obdobju po zapadlosti brez nevarnosti začetka davčne izvršbe na podlagi zakona ali odlôbce davčnega organa

odlôk o pomilostítvi -ôka - - -m pravni akt, s katerim predsednik republike pomilosti več poimensko določenih oseb

odlôk -ôka m splošni pravni akt ali predpis državnega zbora, vlade, mestnega ali občinskega sveta, s katerim se urejajo posamezna vprašanja splošnega pomena ali vprašanja njihove notranje organizacije in delovanja

odložena dédna pravica -e -e -e ž dedna pravica dediča, postavljenega z odložnim pogojem v času visečnosti pogoja

odložilni učinek -ega -nka m ► odlôžni učinek

odložilni véto -ega -a m véto, s katerim se odloži sprejem zakona S: suspenzívni véto

odložitve glávne obravnave -tve - - - ž določitve novega datuma glávne obravnave

odložitve izvršbe -tve - - - ž ► odlôg izvršbe

odložitve izvršitve kázni -tve - - - ž določitve sodišča, s katero obsojencu preloži začetek prestajanja kazni zapora zaradi zakonsko določenih razlogov, npr. zaradi bolezni, nosečnosti

odlôžni pogôj -ega -ôja m pogôj, ob uresnitívi katerega nastane pravno razmerje S: suspenzívni pogôj

odlôžni rók -ega -a m 1. rok, ko pravni posele prične učinkovati S: suspenzívni rók 2. rok, pred potekom katerega določenega dejanja ni mogoče opraviti S: dilatórni rók

odlôžni učinek -ega -nka m učinek, ki ga ima vložitev pravnega sredstva zoper sodno ali upravno odlôbo ali izdaja začasne odredbe v upravnem sporu, da zadrži izvršitev izpodbijanega akta S: odložilni učinek, suspenzívni učinek

odlôžni ugôvor -ega -a m izključevalni ugovor stranke v postopku, ki nasprotnikovo pravico odloži za določen čas S: dilatórni ugôvor

odméra dávka -e - - ž izračun davčnega dolga z upravno odlôbo

odméra kázni -e - - ž določitve kazni v sodbi

odméra pokojnine -e - - ž določitve višine pokojnine z upravno odlôbo, običajno ob upoštevanju pokojninske osnove, odmernega odstotka ter morebitnega pribitka ali odbitka

odmérna odlôbca -e -e ž upravna odlôbca, v kateri davčni organ izračuna višino davčnega dolga ali presežka plačanega davka ter določi rok in način plačila ali vračila S: odlôbca o odméri dávka

odmôr med délovnim časom -ôra - - - - m čas počitka med dnevnim delom, ki je namenjen obnovi delavčevih psihofizičnih sposobnosti in se všteva v delovni čas

odnôs konsúmpcije -ôsa -m odnos med dvema kaznivima dejanjema, kadar je zakonski opis enega v celoti vsebovan v drugem in sta zato dejanji v navideznem steku

odnôs speciálnosti -ôsa -m odnos med dvema kaznivima dejanjema, pri čemer eden od zakonskih opisov vsebuje vse zakonske znake drugega opisa, vendar je podrobnejši, zaradi česar sta ti dve dejanji v navideznem steku

odnôs subsidiárnosti -ôsa -m odnos med dvema kaznivima dejanjema, ki ju je izvršil storilec, pri čemer je eno le predhodna faza drugega, zato sta dejanji v navideznem steku

odpádli dèdič -ega -a m dedič, ki ne deduje, ker ni preživel zapustnika, je dedno nevreden ali se odpove dediščini

odpis dávka -a -m celotna ali delna ugasnitev davčnega dolga zaradi predpisanih razlogov, npr. socialnega položaja dolžnika, čemur sledi izbris terjatev iz davčnih evidenc

odpis nèpremičnìne -a -- m do leta 2011 vpis, s katerim pride do zmanjšanja obsega zemljiškopravnih vložkov tako, da se določena nepremičnina vpiše v nov vložek ali pripiše drugemu vložku

odpis terjatve -a -- m zmanjšanje poslovnega izida v poslovnih knjigah, izkazih in poročilih na podlagi ustrezne dokumentacije po sklepu pristojnega organa upravljanja, npr. za neizterljive ali odpuščene terjatve

odpisna izjava -e -e ž izjava, s katero se odpiše terjatev z dela parcel v zemljiški knjigi

odpláčni namèn -ega -éna m namen, ki izkazuje, da se posel izvaja za plačilo

odpláčni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, pri katerem je stranka za svojo izpolnitev upravičena do nasprotne izpolnitve
S: onerózni právni pôsel

odpláčni prenòs -ega -òsa m izvedena pridobitev stvarne pravice na podlagi pravnega posla, s katerim odsvojitelj prenese na pridobitelja stvarnopravno pravico v zameno za nasprotno izpolnitev pridobitelja

odpláčno razpoláganje -ega -a s odsvojitve pravice ali obremenitve pravice z omejeno stvarno pravico na podlagi odplačnega pravnega posla

odpláčnost -i ž **1.** opredelilna lastnost delovnega razmerja, zaradi katere je delodajalec dolžan delavcu plačati po pogodbi o zaposlitvi opravljeno delo **2.** lastnost posla, po kateri je obveznost ene stranke plačilo za obveznost druge

odpoklic -a m odvzem funkcije ali pooblastila še pred potekom mandata, npr. odpoklic poslanca

odpoklic terjatve -a -- m vnaprej dogovorjeno oblikovalno upravičenje upnika, da z izjavo volje doseže dospelost terjatve ob obstoju določenih pravnih dejstev, npr. ob dolžnikovi zamudi s plačilom več zaporednih obrokov

odpoklicno písmo -ega -a s v mednarodnem pravu listina o odpoklicu diplomatskega predstavnika, ki jo ta ali njegov naslednik izroči državnemu poglavarju tuje države
S: rekreditív

odposlánec -nca m **1.** delegát **2.** v mednarodnem pravu oseba, ki jo država določi za zastopanje na konferenci, dogodku, v mednarodni organizaciji ali drugi diplomatski aktivnosti

odpòved dédiščini -i -- ž izjava volje, ki jo poda dedič po zapustnikovi smrti, da noče biti dedič

odpòved mednárodne pogòdbe -i -- -- ž v mednarodnem pravu enostranski akt države, s katerim ta izrazi svojo voljo, da ne bo več zavezana z mednarodno pogodbo
S: odstòp od mednárodne pogòdbe

odpòved pogòdbe o zaposlitvi -i -- -- -- ž prenehanje pogodbe o zaposlitvi, do katerega v skladu z zakonom pride na osnovi enostranske izjave volje delavca ali delodajalca, s katero se hkrati doseže prenehanje delovnega razmerja

odpòved pooblastila -i -- ž ► preklic pooblastila

odpòved pravici do právnega srédstva -i -- -- -- -- ž nepreklicna enostranska izjava upravičenca, da ne bo uporabil svoje pravice do pravnega sredstva

odpòved pravici do pritožbe -i -- -- -- -- ž nepreklicna enostranska izjava upravičenca, da ne bo izkoristil svoje pravice do pritožbe

odpòved zahtévku -i -- ž **1.** v civilnem procesnem pravu enostranska izjava tožeče stranke, da njen tožbeni zahtevek v celoti ali delno ni utemeljen, zaradi česar sodišče izda sodbo na podlagi odpovedi, s katero tožbeni zahtevek zavrne
S: umik zahtévka (1)
2. v upravnem procesnem pravu izjava legitimirane stranke, da materialnopravne pravice ne bo uveljavljala ali izvrševala

odpòved zastáranju -i -- ž izjava dolžnika, ki ni dopustna pred potekom zastaralnega roka, da se na zastaranje ne sklicuje

odpòvedna tòžba -e -e ž tožba upravičenca, s katero razdira obstoječe obligacijsko razmerje

odpòvedni rázlog -ega -óga m utemeljen razlog, ki mora obstajati za dopustno redno odpoved pogodbe o zaposlitvi, ali zakonsko določen razlog za izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi

odpòvedni rók -ega -a m **1.** rok, v katerem je treba odpovedati obligacijsko razmerje, določeno z zakonom, pogodbo ali sodno odločbo **2.** z zakonom, kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi določen čas od odpovedi pogodbe o zaposlitvi do prenehanja delovnega razmerja, v katerem imata delodajalec in delavec vse pravice in obveznosti v skladu s pogodbo

odpráva odlóbe -e -- ž odločitev pristojnega organa, s katero prenehajo učinki te odlóbe za nazaj

odpráva odlóbe o prekřšku -e --- ž izredno pravno sredstvo v prekřkovnem postopku, na podlagi katerega sodišče na predlog prekřkovnega organa odpravi pravomočno odlóbo

odpráva oporóčnih razpoláganj -e --- ž postopek, s katerim se zagotovi nujni delež tako, da se ukinejo vsa razpoláganja, ki jih zapustnik določi z oporoko **S**: redukcijska oporóčnih razpoláganj

odpráva písanij -e -- ž dejanje organa, da se stranka ali druga oseba v postopku seznanj z odlóbo, vabilom ali drugimi písanji **S**: odpréma písanij

odpráva právnih poslédic obsódbe -e --- -- ž odločitev sodišča, da obsojenec pridobi pravice, ki so mu bile odvzete ali omejene kot pravne posledice obsódbe

odpráva predpisa -e -- ž odločitev ustavnega sodišča o prenehanju veljavnosti podzakonskega predpisa z učinkom za nazaj

odprávek -vka m prepis izvirnika pisne odlóbe ali zapisnika ali zapis ustnega akta, ki se posreduje stranki in drugim upravičnim udeležencem v postopku

odprávník póslov -a -- m v mednarodnem pravu naziv vodje diplomatskega predstavništva tretjega razreda, ki ga akreditira minister za zunanje zadeve države pošiljateljice pri ministru za zunanje zadeve države sprejemnice

odpravnína -e ž **1.** enkratno izplačilo delavcu, ki mu je pogodba o zaposlitvi redno odpovedana zaradi nesposobnosti ali iz poslovnega razloga **2.** znesek, do katerega je ob izpolnitvi posebnih pogojev upravičen agent po prenehanju agencijske pogodbe ali distributer po prenehanju distribucijske pogodbe

odpravnína ob upokojítvi -e --- ž enkratno izplačilo delavcu, ki po prenehanju delovnega razmerja uveljavi pravico do pokojnine

odpravnína vdóvi ali vdóvcu -e --- ž do leta 2013 šestmesečno izplačilo v višini vdovske pokojnine vdovi ali vdovcu, ki sicer ne izpolnjuje pogojev za pridobitev pravice do vdovske pokojnine in ni zavarovanec v pokojninskem in invalidskem zavarovanju

odpréma blagá -e -- ž izročitev blaga prevozniku z namenom, da ga prepelje v namembni kraj

odpréma písanij -e -- ž ▶ odpráva písanij

odprémni kráj -ega krájja m kraj, v katerem je potrebno odpremiti blago

odprta kandidátna lísta -e -e -e ž kandidátna lista, pri kateri lahko volivec vpliva na vrstni red kandidatov, zlasti s preferenčnim glasom

odprta konkuréncia -e -e ž tržna konkurenca, v kateri ima vsakdo možnost, da se pridruži ponudbi ali povpraševanju

odprta sēja -e -e ž seja, na kateri lahko prisostvuje javnost

odprti kúp -ega -a m prodajna pogodba, s katero si ena stranka ali obe stranki izgovorita pravico, da pogodbo odobrita, npr. odkupno pravico, pravico povratne prodaje

odprti postópek -ega -pka m postopek oddaje javnega naročila, v katerem naročnik že ob objavi obvestila o javnem naročilu določi vse svoje pogoje

odprti závod za prestájanje kázni zapôra -ega -óda --- m závod s svobodnejšim režimom prestajanja kazni zapora, v katerem je mogoče prosto gibanje v okolici

odprto gospodarstvo -ega -a s v ekonomiji narodno gospodarstvo, ki svoje proizvode menja s proizvodi drugih gospodarstev

odprto mórje -ega -a s v mednarodnem pravu del morja, ki ni pod suverenostjo nobene države, je skupno dobro vseh držav in v njem veljajo svoboda plovbe, preleta, znanstvenega raziskovanja, ribolova, postavljanja umetnih otokov in naprav, polaganja podmorskih kablov in cevovodov **S**: mednárodne vóde

odprto sójenje -ega -a s ▶ materiálno procésno vódstvo

odpúst dolgá -a -- m upnikova izjava dolžniku, da ne bo zahteval izpolnitve, s katero dolžnik soglašá

odpúst iz državljánstva -a --- m prenehanje državljanstva z upravno odlóbo na prošnjo imetnika, če živi v tujini in bo sprejet v tuje državljanstvo ter nima zakonsko določenih neizpolnjenih obveznosti do države ali do z zakonom zaščiteneh drugih oseb

odpustítev kázni -tve -- ž odločitev sodišča, da storilcu kaznivega dejanja zaradi posebnih

razlogov ne bo izreklo kazni, npr. zaradi storilčevega prostovoljnega odstopa od dokončanja kaznivega dejanja

odrédba -e ž **1.** podzakonski predpis ministra, s katerim se določijo ukrepi, ki imajo splošen pomen **2.** sodna odločba, s katero sodišče v izvršilnem postopku odloča o procesnih vprašanih **3.** nalog sodnika sodnemu osebjem v zvezi z vodenjem zadeve, npr. komu naj se vroči sodna odločba **4.** odločba sodišča ali državnega tožilca v kazenskem postopku, s katero se dovoli prikriti preiskovalni ukrep ali preiskovalno dejanje **5.** upravna odločba, ki se izda v primerih, določenih z zakonom

odrédba o preiskávi stanovájña -e --- -- ž sodna odločba, s katero sodišče dovoli preiskavo stanovanja ali drugih prostorov

odrédba o privédbi -e --- -- ž odredba, s katero se določi prisilna privedba osebe, npr. obdolženca, priče, izvedenca, ki neopravičeno izostane z glavne obravnave ali drugega procesnega dejanja in v drugih primerih, ki jih določa zakon

odredítev drúgega déla -tve --- -- ž možnost delodajalca, da delavcu v določenih primerih naloži delo, za katero nista sklenila pogodbe o zaposlitvi **S:** do leta 2002 razporeditev delavca na drúgo délo

odrèk držávljánstvu -éka -- m izjava polnoletnega dvojnega državljanja, ki je bil rojen v drugi državi, tam živi in ima državljanstvo te države, da se odpoveduje državljanstvu po rodu

odrèk -éka m v mednarodnem pravu enostranski akt države, s katerim se ta odreče določeni pravici, npr. imuniteti

odsòtnost z déla -i --- -- ž upravičena odsotnost delavca zaradi začasne nezmožnosti za delo, izobraževanja, izrabe letnega dopusta, osebnih okoliščin, praznovanja s pravico do nadomestila plače za čas odsotnosti **S:** začasna odsòtnost z déla

odsòtnost z déla zaradi zdrávtvenih razlógov -i --- -- -- -- -- ž upravičena odsotnost delavca, utemeljena s strokovnim mnenjem izbranega osebnega zdravnika, imenovanega zdravnika ali zdravniške komisije, zaradi začasne nezmožnosti za delo zaradi bolezní, poškodbe, nege ožjega družinskega člana ali darovanja krvi **S:** bolniška odsòtnost

odstavítev -tve ž odvzem funkcije ali mandata s strani nadrejenega organa ali osebe

odstavljivi funkcionár -ega -ja m nosilec funkcije, ki ga je mogoče odstaviti v času opravljanja funkcije

odstòp dédnega déleža -ópa --- -- m prenos dednega deleža na drugo osebo, npr. na sodediča ali na tretjo osebo

odstòp držávnega ozémlja -ópa --- -- m v mednarodnem pravu prostovoljni odstop dela državnega ozemlja drugi državi **S:** cesíja državnega ozémlja

odstòp od kázenskega pregóna -ópa --- -- -- m izjava upravičenega tožilca, s katero v fazi sodne preiskave opusti kazenski pregon

odstòp od mednárodne pogódbé -ópa --- -- -- m v mednarodnem pravu ► odpòved mednárodne pogódbé

odstòp od pogódbé -ópa --- -- m enostranska izjava, s katero stranka razdre pogodbo, praviloma zaradi kršitve nasprotne stranke, v zakonsko predpisanih položajih pa tudi kot uresničitev posebne pravice premisliti si v določenem roku po sklenitvi pogodbe **S:** razdòr pogódbé, razdrtje pogódbé

odstòp -ópa m enostranska izjava volje funkcionarja o prenehanju opravljanja funkcije

odstòp pregóna tújca túji držávi -ópa --- -- -- m prepustitev kazenskega pregona tujca državi, katere državljan je

odstòp terjátve namésto izpolnítve -ópa --- -- m odstop terjatve, s katerim prevzemnikova terjatev ugasne do višine odstopljene terjatve **S:** cesíja namésto izpolnítve

odstòp terjátve -ópa -- m prenos terjatve z odstopnika na prevzemnika, praviloma s pogodbo, pri čemer se odstopljeni dolžnik in terjatev ne spremenita **S:** cesíja

odstòp terjátve v izterjávó -ópa --- -- -- m odstop terjatve, s katerim prevzemnikova terjatev ugasne do ustrezne višine, ko prevzemnik izterja odstopljeno terjatev **S:** cesíja v izterjávó, inkásó cesíja

odstòp terjátve v zavarováñje -ópa --- -- -- m odstop terjatve, s katerim se prevzemniku zagotovi varnost za terjatev, ki jo ima do odstopnika **S:** cesíja v zavarováñje, fiduciárna cesíja

odstòp vláde -ópa -- m kolektivni odstop predsednika vlade in ministrov

odstòpljeni dolžnik -ega -a m oseba, katere dolg zaradi odstopa terjatve preide na drugega upnika **S:** debitor cessus

odstópljeno državno ozémlje -ega -ega -a s
v mednarodnem pravu ozemlje, ki ga država
prostovoljno odstopi drugi državi
S: cedirano državno ozémlje

odstópna izjáva -e -e ž pisna ali ustna izjava, s
katero se ponudi odstop

odstópnik -a m upnik, ki odstopi svojo terjatev
prevzemniku S: cedent

odstopnína -e ž znesek, ki ga je po dogovoru
med strankama dolžna plačati ena stranka,
da lahko odstopi od pogodbe S: skesnína

odstópno upravičenje -ega -a s pravica
stranke, da z enostransko izjavo razdre
pravno razmerje

odstranitev tújca -tve -- ž ukrep, s katerim
država umakne tujca s svojega ozemlja, če je
odločba o vrnitvi izvršljiva ali mu je prepo-
vedan vstop v državo, izrečena stranska
sankcija izгона tujca iz države ali če je tujcu,
ki zakonito prebiva v državi članici EU,
druga država članica izrekla pravnomočno
odločitev o izgonu S: deportácija (3)

odstranitveni zahtévek -ega -vka m zahtevék,
da se določena nevarnost ali stvar, ki je
protipravno na tuji lastnini, odstrani

odsvojitelj -a m fizična ali pravna oseba,
ki svojo pravico prenese na pridobitelja
S: odtujitelj

odsvojitév dédiščine -tve -- ž ravnanje edinega
dediča, ki razpolaga s celotno dediščino, v
korist pridobitelja ali skupno in sporazumno
razpolaganje vseh sodedičev z dediščino
pred njeno delitvijo

odsvojitév délnice -tve -- ž prenos korporacij-
skih pravic do delniške družbe na drugega
imetnika

odsvojitév -tve ž prenos pravice na drugo osebo
S: odtujitev

odškodnína -e ž **1.** nadomestitev škode v
naravi ali v denarju, ki jo je oškodovalec
dolžan izpolniti oškodovancu **2.** nadome-
stitev škode, ki se jo zaveže izpolniti tretja
oseba, npr. zavarovalnica

odškodnínska obvéznost -e -i ž obveznost
osebe, da oškodovancu povrne škodo, za
katero je odgovorna

odškodnínska odgovórnost -e -i ž krivdna
ali objektivna odgovornost, ki je podlaga za
odškodnínsko obveznost S: odgovórnost za
škódo

odškodnínska odgovórnost v postópku

likvidácije -e -i -- -- -- ž odgovornost likvida-
cijskega upravitelja pri vodenju likvidacije, ki
je za škodo upnikom omejena do vrednosti
petkratnega plačila, ki ga prejme za svoje
delo, medtem ko za škodo delničarjem ni
omejena

odškodnínska tóžba -e -e ž tóžba, s katero
oškodovanec uveljavlja odškodnínski
zahtevék

odškodnínski zahtévek -ega -vka m zahtevék,
s katerim oškodovanec zahteva povrnitev
poslovne ali neposlovne škode

odtegljáj od pláče -a -- -- m znesek, ki ga
delodajalec odšteje od plače, ki pripada
delavcu v skladu s pogodbo o zaposlitvi, in ga
obdrži, npr. za plačilo odškodnine, ali izplača
upniku delavca, npr. izvršba na plačo, plačilo
članarine za članstvo v sindikatu, plačilo
anuitete kredita S: zadržánje izplačila pláče

odtrgnína -e ž zemlja, ki jo tekoča voda odtrga
z ene nepremičnine in jo naplavi na drugo
S: avulsio

odtujitelj -a m ► odsvojitelj

odtujitev -tve ž ► odsvojitév

odvétnik -a m pravnik s pravniškim državnim
izpitom, ki poklicno pravno svetuje, zastopa
in zagovarja stranke pred sodišči in upravnimi
ter drugimi organi, sestavlja listine in zastopa
stranke v njihovih pravnih razmerjih

odvétniška družba -e -e ž gospodarska
družba, v okviru katere odvetniki, odvetniški
kandidati in odvetniški pripravniki oprá-
vljajo odvetniško dejavnost

odvétniška nagráda -e -e ž plačilo, ki ga
odvetnik prejme za odvetniško dejavnost

odvétniška tarífa -e -e ž akt, ki določa način
vrednotenja, obračunavanja in plačila odve-
tniških storitev in izdatkov

odvétniška zóbornica -e -e ž z zakonom
določena stanovska organizacija, v katero
so obvezno včlanjeni odvetniki, odvetniški
kandidati in odvetniški pripravniki

odvétniški kandidát -ega -a m oseba, ki se po
opravljenem pravniškem državnem izpitu
pri odvetniku usposablja za opravljanje
odvetniškega poklica

odvétniški pripravnik -ega -a m pripravnik, ki
se pri odvetniku usposablja za opravljanje
pravniškega državnega izpita

odvétništvo -a s samostojna in neodvisna služba dajanja pravne pomoči

odvéza nadaljnega dela -e -- -- ž odločitev vodje okrožnega državnega tožilstva ali generalnega državnega tožilca, da državni tožilec na lastno zahtevo ne vodi več dodeljene zadeve, če oceni, da bi nadaljnje delo vodilo v kršitve ustave ali zakona

odvisna bânčna garancija -e -e -e ž bančna garancija, pri kateri je obveznost banke odvisna od veljavnosti temeljnega posla in kršitve obveznosti iz temeljnega posla
S: akcesórna bânčna garancija

odvisna družba -e -e ž družba, v kateri ima druga družba več kot polovico vloženega kapitala ali pa jo druga družba obvladuje na podlagi pogodbe
S: družba hčérka, hčérinska družba

odvisna obvéznost -e -i ž ▶ akcesórna obvéznost

odvisna pravica -e -e ž ▶ akcesórna pravica

odvisni patènt -ega -ênta m patent za izum, ki ga ni mogoče izkoriščati brez izuma, ki je predmet prej pridobljenega patenta druge osebe

odvisno délo -ega -a s delo v delovnem razmerju, ki ga delavec opravlja po navodilih in pod nadzorom delodajalca
S: podrejèno délo

O

odvisno délovno razmérje -ega -ega -a s ▶ délovno razmérje

odvisno ozémlje -ega -a s v mednarodnem pravu ozemlje, ki ga v celoti ali delno upravlja druga država ali mednarodna organizacija, npr. OZN

odvisnost udeléžbe -i -- ž ▶ akcesórnost udeléžbe

odvráčanje kázenskega pregóna -a -- -- s postopek, s katerim se odloči v kazenski zadevi, ne da bi državni tožilec zahteval, da o njej odloči sodišče, npr. poravnavanje in pogojna odložitev kazenskega pregona

odvržena stvár -e -í ž ▶ opuščena stvár

odvzèm državljánstva -éma -- m prenehanje državljanstva z upravno odločbo državljanu, ki živi v tujini in ima tuje državljanstvo, s svojim delom pa škoduje mednarodnim ali drugim interesom države

odvzèm državnega odlikovánja -éma -- -- m pravni akt predsednika republike, s katerim odloči, da oseba ni več nosilka odlikovanja,

če je obsojena na kazen zapora za kaznivo dejanje zoper človekove pravice in svobosčine, zoper varnost Republike Slovenije in njeno ustavno ureditev, zoper človečnost in mednarodno pravo

odvzèm motórnega vozila -éma -- -- m

1. kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki tuje motorno vozilo protipravno uporabi za vožnjo
2. ukrep, s katerim policija ali sodišče zaseže motorno vozilo storilcu prekrška

odvzèm nújnega déleža -éma -- -- m ▶ razdedínjenje

odvzèm otróka -éma -- m 1. kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki protipravno vzame otroka staršu, skrbniku, zavodu ali osebi, ki ji je zaupan, ali ga zadržuje in preprečuje, da bi bil pri tisti osebi, ki ima pravico do njega
2. kaznivo dejanje osebe, ki zlonamerno onemogoča, da bi se uresničila izvršljiva odločba glede otroka

odvzèm otróka stáršem -éma -- -- m ukrep, s katerim center za socialno delo otrokovo korist zavaruje tako, da otroka umakne iz družine, če starši zanemarijo njegovo varstvo in vzgojo ali zaradi drugih razlogov v otrokovo korist

odvzèm posésti -éma -- m motilno ravnanje, pri katerem motilec premočnino odvzame posestniku ali zaposede nepremočnino

odvzèm predmètov -éma -- m 1. varnostni ukrep, s katerim se storilcu kaznivega dejanja ali obsojeni pravni osebi odvzame pravna upravičenost do predmetov in dejansko razpolaganje s predmeti, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za kaznivo dejanje ali pa so nastali s kaznivim dejanjem
2. stranska sankcija, s katerim se storilcu prekrška odvzame pravna upravičenost do predmetov in dejansko razpolaganje s predmeti, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za prekršek ali pa so nastali s prekrškom
3. ukrep, s katerim se tudi brez obsodbe odvzame pravna upravičenost do predmetov in dejansko razpolaganje z njimi, če je nevarno, da bi bili uporabljeni za kaznivo dejanje, kadar to zahtevajo koristi splošne varnosti ali moralni razlogi

odvzèm premožénja -éma -- m kazen, s katero postane država lastnica dela ali celote premoženja pravne osebe in se sme izreči za kaznivo dejanje, za katero je za fizično osebo predpisana kazen najmanj petih let zapora
S: konfiskácija

odvzèm premoženja nezakonitega izvôra

-éma --- m odvzem premoženja, ki nesorazmerno presega lastnikove uradno ugotovljene prihodke in ta ne izkaže, da ga je pridobil zakonito

odvzèm premoženjske koristi

-éma --- m ukrep, s katerim se s sodno odločbo onemogoči razpolaganje s premoženjem ali drugo premoženjsko koristjo, ki je bila pridobljena s kaznivim dejanjem ali prekrškom

odvzèm prostósti

-éma -- m ukrep, ki ga izreče sodišče ali policija storilcu kaznivega dejanja, s katerim mu omeji svobodo gibanja, npr. pripor, zapor

odvzèm roditeljske pravice

-éma --- m izguba roditeljske pravice na podlagi sodne odločbe zaradi zlorabe ali zanemarjanja otroka

odvzèm voziškega dovoljènja

-éma -- -- m varnostni ukrep, ki ga izreče sodišče storilcu kaznivega dejanja zoper varnost javnega prometa, s katerim mu preneha veljati voziško dovoljenje

odzivno poročilo

-ega -a s poročilo javnega naročnika o odpravi ugotovljenih nepravilnosti

ofèrta

-e ž ► ponúdba (1)

oglásna dèska

-e -e ž javno dostopno oglasno mesto v prostorih ali na spletni strani upravnega ali drugega organa, kjer se objavljajo upravne odločbe in sporočila v primerih, ko to določa zakon

oglèd

-éda m dokazno sredstvo, s pomočjo katerega sodnik ali uradna oseba ugotavlja pravno pomembna dejstva z neposrednim zaznavanjem

oglédni prèdmet

-ega -éta m stvar ali oseba, ki služi za ugotovitev pravno pomembnega dejstva v postopku

ogrozítveno kaznivo dejánje

-ega -ega -a s kaznivo dejanje, ki ne povzroči poškodbe kazenskopravno zavarovane dobrine, ampak nevarnost, da se poškoduje S: kaznivo dejánje ogrožanja

ogróžena pričá

-e -e ž pričá, glede katere obstaja resna nevarnost za njeno življenje ali telo zaradi njenega delovanja v kazenskem postopku

ogróžena skupína

-e -e ž v medicinskem pravu skupina pacientov, ki sta jim pri zdravstveni oskrbi zaradi zdravstvenih ali socialnih

razlogov namenjeni dodatna pozornost in skrb, npr. otroci, nosečnice

oklíc zadéve

-a -- m razglasitev, da je določena zadeva na vrsti za obravnavo in poziv udeležencem, naj se udeležijo naroka

oklíčni postópek

-ega -pka m nepravdni postopek, v katerem sodišče povabi osebe, ki mislijo, da imajo pravico do dediščine, naj priglasijo svoj zahtevek v določenem roku od objave S: ediktálni postópek

okoljevárstveno dovoljènje

-ega -a s upravna odločba, s katero pristojni organ dovoli obratovanje naprave, ki povzroča s predpisi omejene emisije v zrak, vode ali tla

okoljevárstveno soglásje

-ega -a s upravna odločba, s katero pristojni organ dovoli poseg v okolje, npr. pri gradnji, v skladu s predpisanimi zahtevami za varstvo okolja, ohranjanje narave, upravljanje voda ali varstvo kulturne dediščine

okóljska dajátev

-e -tve ž obvezna javna dajatev, ki jo je dolžna plačevati oseba, ki onesnažuje okolje, npr. z emisijami, odpadki, škodljivimi snovmi, ali uporablja naravne dobrine S: ekolóška táksa

okóljska škóda

-e -e ž škoda, povzročena zavarovanim vrstam, njihovim habitatom in habitatnim tipom v naravi, ki ima večji škodljiv vpliv

okóljsko právo

-ega -a s ► právo várstva okólja

okrájni državni tožílec

-ega -ega -lca m državni tožilec, ki praviloma opravlja svojo funkcijo pred okrajnim sodiščem

okrájno sodíščè

-ega -a s sodišče splošne pristojnosti, ki odloča na prvi stopnji o manj zahtevnih kazenskih in civilnih zadevah ter opravlja druga dejanja, določena z zakonom

okrepljèno sodelovánje

-ega -a s v pravu EU sodelovanje manjšega števila držav članic EU pri uresničevanju ciljev EU na področjih, ki niso v njeni izključni pristojnosti, s sprejemanjem pravnih aktov, ki zavezujejo zgolj sodelujoče države članice EU

okrnítev ávtorskega déla

-tve --- ž poseg v avtorsko delo, s katerim so prizadeti osebnostni interesi avtorja S: skazítev ávtorskega déla

okrožni državni tožílec

-ega -ega -lca m državni tožilec, ki lahko opravlja svojo funkcijo pred okrajnim in okrožnim sodiščem

0

okrožno državno tožilstvo -ega -ega -a s državno tožilstvo, pristojno na območju določenega okrožnega sodišča in vseh okrajnih sodišč na tem območju

okrožno sodišče -ega -a s sodišče splošne pristojnosti, ki odloča na prvi stopnji o zahtevnejših kazenskih in civilnih zadevah ter opravlja druga dejanja, določena z zakonom

Okúnova zakonitost -e -i ž v ekonomiji zakonitost, po kateri velja, da večji, kot je bruto domači proizvod, manjša je brezposelnost in obratno

okupácija -e ž ► prilastitev

okupacijska cóna -e -e ž v mednarodnem pravu del v oboroženem spopadu začasno zasedenega ozemlja

okupacijska oblást -e -í ž v mednarodnem pravu oblast okupacijske sile, ki izvaja dejansko oblast na okupiranem ozemlju, ne pridobi pa suverenosti nad njim **S:** zasédbena oblást

okupánt -a m ► prilastitelj

okupirano ozémje -ega -a s v mednarodnem pravu ozemlje, ki ga začasno nadzoruje in upravlja tuja okupacijska sila **S:** zasédeno ozémje

okvirna direktíva -e -e ž v pravu EU direktiva, ki postavlja zakonodajni okvir in temeljna načela urejanja določenega področja ali sektorja, urejanje podrobnosti pa pušča kasnejšim zakonodajnim aktom

okvirna konvencíja -e -e ž v mednarodnem pravu konvencija, ki določi samo splošni pravni okvir urejanja določenega področja

okvirna zakonodájá -e -e ž v pravu EU zakonodaja, ki postavlja zakonodajni okvir in temeljna načela urejanja določenega področja ali sektorja, urejanje podrobnosti pa pušča kasnejšim zakonodajnim aktom

okvirni sporazúm -ega -a m pogodba, sklenjena v postopku oddaje javnega naročila, s katero naročnik izbere osebo ali ožji krog oseb, ki jim bo v določenem obdobju oddajal javna naročila

olajševálna okóliščina -e -e ž okoliščina, ki vpliva na to, da sodišče storilcu kaznivega dejanja odmeri nižjo kazen, npr. stopnja storilčeve krivde, prejšnje življenje obsojenca

oligopól -a m tržni položaj, pri katerem je na posameznem upoštevnem trgu manjše število ponudnikov ali povpraševalcev, ki so

zaradi posebnih značilnosti trga medsebojno odvisni

oligopsón -a m ► nabávni oligopól

ómbudsman -a m ► váruh človekovih pravic

omejéna akcesórnost udeléžbe -e -i -- ž pravilo, po katerem je ravnanje napeljevalca in pomagača kaznivo, če je glavni storilec kaznivo dejanje dokončal ali izvršil njegov poskus in ni potrebno, da je podana krivda glavnega storilca **S:** limitírana akcesórnost udeléžbe

omejéna konkuréncia -e -e ž **1.** v gospodarskem pravu tržna konkurenca, ki je izkrivljena ali oslABLJENA zaradi določenega ravnanja podjetij, ki delujejo na isti ali različni ravni proizvodnje ali ponujanja storitev, zaradi določenih splošnih ali posamičnih aktov ali zaradi pooblastil **2.** v ekonomiji tržna konkurenca, pri kateri je na trgu takšno število ponudnikov in povpraševalcev, da lahko vsak od njih vpliva na ceno

omejéna obveznost -e -i ž obveznost, pri kateri je omejen dolg ali jamstvo za njeno izpolnitev

omejéna odgovórnost -e -i ž odgovornost fizične ali pravne osebe za obveznosti v gospodarski družbi le s svojim vložkom

omejéna poslóvna sposobnost -e -e -i ž poslovna sposobnost osebe, ki je pri opravljanju pravnih poslov in procesnih dejanj omejena z zakonom ali drugim pravnim aktom **S:** délna poslóvna sposobnost

omejéno glasovánje -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih polproporcionalni volilni sistem, po katerem sme volivec glasovati le za določeno število kandidatov na kandidatni listi, ki je manjše od števila kandidatov, ki se volijo v volilni enoti **S:** limitírano glasovánje

omejéno jámstvo -ega -a s odgovornost za lastne obveznosti ali za obveznosti družbe ali druge pravne osebe le z delom premoženja, npr. v kapitalskih družbah

omejeválna koordinácija -e -e ž omejevanje tržne konkurence, pri kateri se podjetja usklajujejo glede cene ali drugih tržnih parametrov na podlagi sporazuma, usklajenega ravnanja ali sklepa združenja, katerega člani so

omejevální sporazúm -ega -a m sporazum vsaj dveh podjetij, ki sta običajno konkurenta, s katerim se omeji tržna konkurenca

omejevalni ukrep -ega -épa m procesno dejanje, namenjeno zagotavljanju nemotnega poteka kazenskega postopka ali varstva ljudi in premoženja, npr. varščina, hišni pripor

omejevanje konkurence -a -- s podjetniško ali oblastno izključevanje vseh ali nekaterih tržnih tveganj, ki bi sicer obstajala, če bi bilo na trgu več tržne konkurence

omejitev izvršbe -tve -- ž **1.** odločitev izvršilnega sodišča, da se predlagana izvršba omeji samo na nekatera sredstva izvršbe ali samo na nekatere predmete, ki zadoščajo za uveljavitev upnikove terjatve **2.** zakonska določba, po kateri je izvršba na določen predmet dopustna samo v določenem obsegu

omejitev lastniške pravice -tve --- ž omejitev lastninskih razpolaganj, ki je v javnem ali zasebnem interesu, npr. z ustanovitvijo služnosti, stavbne pravice, zastavne pravice

omejitev májhnega poména -tve --- ž omejitev tržne konkurence, ki formalno izpolnjuje vse znake prepovedanih ravnanj, vsebinsko pa je njen učinek na tržno konkurenco na posameznem upoštevem trgu neznaten

omejitev trgovanja -tve -- ž umetno zmanjševanje obsega trgovanja med dvema državama, praviloma s postavljanjem odkritih ali prikritih ovir prostemu pretoku blaga

omilítev kázní -tve -- ž določitev kazni storilcu kaznivega dejanja, ki je nižja od predpisane, ali uporaba milejše kazni, npr. pri bistveno zmanjšani prištevnosti, pravni zmoti, poskusu kaznivega dejanja

omisívno kaznívo dejánje -ega -ega -a s ► opustitveno kaznívo dejánje

onerózni právní pôsel -ega -ega -sla m ► odpláčni právní pôsel

onus probandi -- -- [ónus probándi] (LAT.)

1. v civilnem procesnem pravu ► dokázno bréme (1)
2. v kazenskem procesnem pravu ► dokázno bréme (2)
3. v upravnem procesnem pravu ► dokázno bréme (3)

onus proferendi -- -- [ónus proferéndi]

- (LAT.) **1.** v civilnem procesnem pravu ► trdítno bréme (1) **2.** v kazenskem procesnem pravu ► trdítno bréme (2) **3.** v upravnem procesnem pravu ► trdítno bréme (3)

opazoválna misíja -e -e ž **1.** v mednarodnem pravu misíja, ki jo država ali mednarodna

organizacija pošlje v drugo državo zaradi opazovanja razmer v konfliktni situaciji ali izvedbe določenih procesov, npr. volitev **2.** v mednarodnem pravu delegacija države nečlanice ali druge entitete na zasedanjih organov mednarodne organizacije

ópcija -e ž **1.** pravna možnost, da oseba po svoji volji in z enostransko izjavo pridobi neko pravico, npr. da kupi ali proda neko stvar **2.** v mednarodnem pravu institut mednarodnega pogodbenega prava, s katerim se urejajo določena nasledstvena vprašanja, npr. izbira državljanstva

ópcijska pogódba -e -e ž pogodba med kupcem in prodajalcem, ki enemu od njiju daje opcijo

ópcijska právica -e -e ž v mednarodnem pravu pravica prebivalcev nekega območja, ki je iz ene države prešlo v drugo, da izberejo med njunima državljanstvom, lahko pogojeno z izpolnitvijo določenih zahtev, kar se navadno ureja v okviru nasledstvenih vprašanj

ópcijski papír -ega -ja m listina, ki daje imetniku pravico do opcije

ópcijski rók -ega -a m rok, v katerem ima imetnik opcije pravico kupiti ali prodati določeno količino česa po vnaprej določeni ceni

operácija na próstem trgu -e --- ž v ekonomiji nakup in prodaja vrednostnih papirjev s strani centralne banke za uravnavanje količine denarja v obtoku

operácija ohránjanja mirú -e --- ž v mednarodnem pravu mirovna operacija, napotena na ozemlje države po prekinitvi sovražnosti, da se ohranja mir, npr. po doseženem premirju

operatívni lízing -ega -a m pogodba o lizingu, ki traja vso obratovalno dobo predmeta te pogodbe, pri čemer lizingodajalec amortizira vse svoje investicijske stroške, pri čemer ne nosi rizika zastarevanja opreme, rizika izgube ali uničenja predmeta ter ne plača takse in stroškov licenc

operativno tvéganje -ega -a s v ekonomiji tveganje nastanka izgube zaradi neustreznosti ali nepravilnega izvajanja notranjih procesov, drugih nepravilnih ravnanj ljudi, ki spadajo v notranjo poslovno sfero pravne osebe, neustreznosti ali nepravilnega delovanja sistemov, ki spadajo v notranjo poslovno sfero pravne osebe, ali zunanjih dogodkov ali dejanj

opinio iuris sive necessitatis -----

[opínijo júris sive necessitátis] (LAT.)
v mednarodnem pravu ► právna zavést

opís kaznivega dejánja -a --- m navedba tistih dejstev v obtožbi ali sodbi o nekem preteklem dogodku, ki po presoji upravičenega tožilca ali sodišča predstavljajo znake kaznivega dejanja ali druge pomembne okoliščine

opomín -a m **1.** sankcija za storilca posebno lahkega prekrška, s katero ga sodišče ali prekrškovni organ opozori, da je njegovo ravnanje protipravno **2.** opozorilo v upravnem postopku, da udeleženci ne smejo motiti reda v postopku, sicer se jim izreče nadaljnja sankcija **3.** sankcija v postopku disciplinske kršitve, npr. sodnika, odvetnika, ali kršitve kodeksa etičnega obnašanja

oporočitelj -a m zapustnik, ki s svojim premoženjem razpolaga v oporoki **S:** testátor

oporočiteljeva práva vólja -e -e -e ž volja, ki jo oporočitelj želi v resnici izraziti v oporoki, četudi morda na prvi pogled ni razpoznavna in potrebuje ustrezno razlago

oporočna odlóčba -e -e ž ► oporočno določilo

oporočna odrédba -e -e ž ► oporočno določilo

oporočna pričá -e -e ž pričá, ki je navzoča pri nastajanju oporoke oporočitelja in jamči za njeno pristnost, npr. pri pisni oporoki pred pričami ali pri ustni oporoki

oporočna sposobnost -e -i ž posebna poslovna sposobnost napraviti veljavno oporoko, za kar sta potrebni dopolnjena starost 15 let in razsodnost **S:** sposobnost testiranja

oporočna svobóda -e -e ž pravica do svobodnega razpolaganja s svojim premoženjem za primer smrti **S:** svobóda testiranja

oporočni dédič -ega -a m dedič, ki ga zapustnik določi v oporoki

oporočno dedováñje -ega -a s prehod zapustnikovega premoženja na enega ali več dedičev na podlagi njegove veljavne oporoke

oporočno določílo -ega -a s posamezni vsebinsko in smiselno zaokroženi del oporoke **S:** oporočna odlóčba, oporočna odrédba

oporočno razpoláganje -ega -a s ravnanje oporočitelja, da v oporoki določi, komu in na kakšen način bo pripadlo v oporoki določeno premoženje po njegovi smrti

oporóka -e ž enostranska, preklicna, oblična in strogo osebna izjava volje, s katero oporočitelj razpolaga s svojim premoženjem za primer smrti **S:** poslédnja vólja, testamént

oporóka na ládji -e --- ž oporoka, ki jo oporočitelju po njegovi ustni izjavi sestavi poveljnik ladje

oporóka na letálu -e --- ž oporoka, ki jo oporočitelju po njegovi ustni izjavi sestavi poveljnik letala

oportunitétni strošek -ega -ška m v ekonomiji strošek neizbora naslednje najboljše odločitve ob izbiranju med več izključujočimi se možnostmi

opozicijski poslánec -ega -nca m poslanec poslanske skupine, ki ne podpira vladne koalicije

opozicijski rázlog -ega -óga m razlog za ugovor dolžnika v izvršilnem postopku, zaradi katerega izvršba kljub obstoju izvršilnega naslova ni dopustna, ker je terjatev, ki naj se izvrši, prenehala, npr. zaradi izpolnitve, ali je ovirana, npr. zaradi poteka zastaralnega roka za njeno prisilno izvršitev

opozicijski ugóvor -ega -a m ugovor dolžnika, s katerim uveljavlja katerega od opozicijskih razlogov

opozorilna sánkcija -e -e ž pravna sankcija, ki se izreče storilcu kaznivega dejanja namesto kazni in vsebuje opozorilo, da bo sodišče storilcu v primeru nespoštovanja navodil ali ponovitve kaznivega dejanja izreklo kazen **S:** admonitivna sánkcija

opozorílo -a s **1.** ukrep, s katerim prekrškovni organ storilca prekrška opozori na storjeno kršitev in mu ne izreče sankcije, če je prekršek neznatnega pomena **2.** preventivni ukrep v inšpekcijskem nadzoru, ki ga inšpektor ustno izreče zavezancu ob ugotovljenih nepravilnostih in se zaznamuje v zapisniku o nadzoru **3.** ukrep, s katerim policist opomni osebo na okoliščine ravnanja ali opustitve, ki ogrožajo ali bi lahko ogrožale javni red, življenje, osebno varnost ali premoženje

opravičenje predznámbe -a -- s ► opravičitev predznámbe

opravičítev predznámbe -tve -- ž predlog vknjižbe prednamovane pravice z učinkom od trenutka, od katerega učinkuje predznamba te pravice na podlagi listine, ki je podlaga za vknjižbo te pravice **S:** opravičenje predznámbe

O

opravičljiva zmóta -e -e ž **1.** zmota stranke, ki pri sklenitvi pogodbe ravna s skrbnostjo, zahtevano v pravnem prometu **2.** zmota, ki se ji storilec kaznivega dejanja kljub potrebni skrbnosti ni mogel izogniti **S:** nežigobna zmóta

opravilna sposobnost -e -i ž ► poslovna sposobnost

opravilna številka -e -e ž številčna oznaka spisa v posamezni zadevi

opravljanje storitev -a -- s obdavčljiva transakcija v sistemu davka na dodano vrednost, ki obsega vse, kar ni dobava blaga **S:** dobáva storitev

oprostilna sodba -e -e ž kazenska sodba, s katero je obtoženec opróščen obtožbe

oprostitev izvršbe -tve -- ž zakonsko izvzetje določenega predmeta iz izvršbe, npr. rudnih in naravnih bogastev, zaradi česar izvršba nanj ni dopustna

oprostitev obdóljenca -tve -- ž odločitev sodišča, da obdóženec ni storil kaznivega dejanja, da obstajajo okoliščine, ki izključujejo krivdo ali kaznivost dejanja, da ni dokazano, da je obdóženec storil óčitano mu kaznivo dejanje ali da je pomen dejanja nesorazmeren posledicam kazenskega pregona

oprostitev pričanja -tve -- ž pravica osebe, da ji iz upravičenih razlogov, npr. bližnjega sorodstva s stranko, ni treba pričati v določeni zadevi

optimizácija postópka -e -- ž ► poenostávitve postópka

opustitev carín -tve -- ž opustitev nalaganja carinskih dajatev ob uvozu določenega blaga v okviru prostega trgovinskega območja za spodbuditev gospodarske aktivnosti ali konkurenčnosti

opustitev pomoči -tve -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki ne pomaga drugi osebi v neposredni smrtni nevarnosti, čeprav bi to lahko storila brez nevarnosti zase ali za koga drugega

opustitev -tve ž **1.** predmet izpolnitve, pri kateri dolžnik ne sme storiti tistega, kar bi sicer lahko **2.** način prenehanja lastninske pravice na premičnini tako, da lastnik nedvomno izrazi voljo, da premičnine ne želi imeti več v lasti **S:** derelikcija (1)

opustitev zdravstvene pomoči -tve -- -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši zdravnik ali

drug zdravstveni delavec, ki v nasprotju s svojo poklicno dolžnostjo ne pomaga bolniku ali komu drugemu, ki je v življenjski nevarnosti

opustitvena obveznost -e -i ž obveznost, katere predmet izpolnitve je opustitev

opustitvena tožba -e -e ž dajatvena tožba, s katero tožeča stranka zahteva, naj sodišče toženi stranki prepove določeno dejanje, npr. uporabo firme, kratenje služnosti

opustitveni zahtévek -ega -vka m zahtevak, s katerim upravičena stranka od druge stranke zahteva, da preneha z določenimi ravnanji

opustitveno kaznivo dejanje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, izvršeno tako, da storilec ne izpolni svojega dolžnega ravnanja **S:** omisívno kaznivo dejanje

opuščena stvár -e -i ž stvar, katere lastnik izrazi voljo, da je ne želi več imeti v posesti, in nedvomno izrazi voljo, da je ne želi več imeti v lasti **S:** odvržena stvár, res derelicta, zavržena stvár

ordinácija pristójnosti -e -- ž odločitev vrhovnega sodišča o tem, katero stvarno pristojno sodišče naj odloča o neki zadevi, kadar po pravilih o krajevni pristojnosti ni mogoče ugotoviti, katero sodišče je krajevno pristojno

ódrska klávzula -e -e ž klavzula, po kateri se vrednostni papir prenese na drugo osebo po odredbi imetnika

ódrski ček -ega -a m ček, ki se glasi na prejemnika plačila z dodatkom »po odredbi« ali brez tega dodatka **S:** ček na imé

ódrski vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki se glasi po nalogu določene osebe in se prenaša z indosamentom **S:** vrédnostni papír po nálogu, vrédnostni papír po odrédbi

orgán -a m oseba ali skupina oseb, ki opravlja določene naloge, pristojnosti ali funkcije

orgán samoupráve lokálne skúpnosti -a -- -- -- m organ, ki je del organizacije samoupravne lokalne skupnosti in nima samostojne pravne osebnosti, ima pa zakonsko določene, praviloma oblastne pristojnosti, npr. župan, občinski svet, redarstvo **S:** občínski orgán

orgán v sestávi ministrstva -a -- -- -- m državni upravni organ, ki je ustanovljen znotraj ministrstva za opravljanje speci-

aliziranih strokovnih nalog, izvršilnih in razvojnih upravnih nalog, nalog inšpekcijskega in drugega nadzora in nalog na področju javnih služb, npr. finančna uprava, policija, agencija za okolje

organizacija za plačilni promet -e - - - - ž
banka, hranilnica ali druga organizacija, ki je v skladu z zakonom pooblaščen za izvajanje storitev plačilnega prometa

organizacijska svoboda -e -e ž svoboda vseh delavcev in delodajalcev, da lahko ustanovijo ali se včlanijo v organizacije, ki so jih prosto ustanovili, za uveljavljanje in varstvo svojih interesov

organizátor shóda -ja - - m **1.** oseba, za račun katere se izvede shod ali prireditve **2.** oseba, ki se v tej vlogi javno razgláša pred pristojnim organom

organizirana kriminalna združba -e -e -e ž skupina oseb, ki se združijo zaradi izvajanja kaznivih dejanj, pridobivanja protipravne premoženjske koristi ali družbene moči in delujejo po načelih hierarhične ureditve in delitve dela

organizirana prekinitev déla -e -tve - - ž ▶ stávka

organizirani gospodárski kriminal -ega -ega -a m organizirani kriminal, pri katerem se kriminalna združba ukvarja ali namerava ukvarjati z gospodarskimi kaznivimi dejanji

organizirani kriminal -ega -a ž kontinuirano, najpogosteje hierarhično organizirano kriminalno delovanje večjega števila ljudi, ki načrtno delujejo na širšem, pogosto tudi čezmejnem prostoru

orgánski zákon -ega -óna m v nekaterih pravnih sistemih zakon, ki ureja temelje državne ureditve in se sprejema s strožjo večino kot drugi zakoni

originárna pravíca -e -e ž ▶ izvírna pravíca

originárna pridobítev pravíce -e -tve - - ž ▶ izvírna pridobítev pravíce

originárni dokáz -ega -áza m ▶ izvírni dokáz

oróžni list -ega -a m upravna odločba, s katero pristojni organ za določen čas dovoli posamezniku posest in nošenje registriranega kosa orožja ali po preteku veljavnosti le njegovo posest

osamítev obsójenca -tve - - ž ukrep zoper obsojenca, ki ovira delo in življenje v zavodu

za prestajanje kazni zapora, da prestaja kazen ločeno od drugih obsojencev

osamítev -tve ž v medicinskem pravu ukrep, s katerim zdravnik ali pristojni organ zbolelemu za nalezljivo boleznijo omeji svobodno gibanje, če obstaja nevarnost prenosa bolezni na druge osebe **S:** izolácija

osamosvojítev -tve ž v mednarodnem pravu proces, v katerem država izvede potrebna dejanja in sprejme potrebne akte za uveljavitev samostojnosti

oscilácija cén -e - - ž v ekonomiji gibanje cen v času med dvema skrajnima vrednostma

oscilíranje okróg ravnotéžne céne -a - - - - s v ekonomiji gibanje cen v času zaradi počasnega prilagajanja ponudbe položaju na trgu, do katerega pride, če imata krivulja povpraševanja in krivulja ponudbe enak nagib

oséba brez državljánstva -e - - - ž v mednarodnem pravu ▶ apatríd

oséba civilnéga práva -e - - - ž fizična ali pravna oseba, ki nastopa v pravnem prometu **S:** civilna právna oséba

oséba jávnega práva -e - - - ž oseba, ustanovljena z javnopravnim aktom z namenom uresničevanja in varovanja javnega interesa, zaradi česar se financira iz javnih sredstev in zanjo veljajo omejitve pri naročanju, zaposlovanju in posebne oblike nadzora, npr. država, občina, javni zavod, centralna banka

oséba pod skrbníštvom -e - - - ž **1.** otrok, ki mu je postavljen skrbnik, ker nima staršev ali ker starši zanj ne skrbijo **S:** varóvavec (1) **2.** polnoletna oseba, ki ji je postavljen skrbnik, ker ji je odvzeta poslovna sposobnost, npr. dementna oseba **S:** varóvavec (2)

oséba z dvójnim državljánstvom -e - - - - ž v mednarodnem pravu ▶ bipatríd

oséba z več državljánství -e - - - - ž v mednarodnem pravu ▶ polipatríd

osébna asisténca -e -e ž socialna storitev dolgotrajne oskrbe in pomoči invalidu pri vsakodnevnih opravilih in dejavnostih, ki jih ne more izvajati sam in mu omogoča samostojno življenje in vključenost v družbo

osébna dávnca olajšáva -e -e -e ž davčna olajšava, ki je vezana na okoliščine zavezanca za davek kot posameznika, npr. na starost, poklic, zdravstveno stanje, študentski status

osébna družba -e -e ž gospodarska družba, za obveznosti katere vsaj nekateri družbeniki odgovarjajo z osebnim premoženjem, npr. družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba **S**: osébna gospodárska družba

osébna gospodárska družba -e -e -e ž ► osébna družba

osébna izkáznica -e -e ž upravna odločba, s katero se dovoljuje prehod državne meje z zakonom določenih držav, zlasti v EU, in ki kot potrdilo ali javna listina izkazuje npr. istovetnost in državljanstvo imetnika

osébna krívda -e -e ž ► subjektívna krívda

osébna lastnína -e -e ž lastnina stvari za osebno rabo

osébna morála -e -e ž pravila in načela, ki jih posameznik ponotrani kot vodila pri presojanju, kaj je pravilno in kaj zavržno

osébna obrámba -e -e ž obramba, ki jo izvaja domnevni storilec sam s svojimi procesnimi dejanji

osébna obvéznost -e -i ž obveznost, ki jo lahko opravi le dolžnik

osébna podrejenost -e -i ž opredelilna lastnost delovnega razmerja, zaradi katere mora delavec spoštovati navodila delodajalca in ga delodajalec lahko nadzoruje **S**: subordinácija

osébna pomóč -e -í ž socialnovarstvena storitev, ki obsega svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da se vsakemu posamezniku, ki to storitev potrebuje, omogoči razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje in izboljšanje socialnih zmožnosti

osébna pravíca -e -e ž pravica, ki je neločljivo vezana na osebo imetnika pravice in je neprenosljiva ter nepodedljiva, npr. osebna služnost

osébna preiskáva -e -e ž preiskava oblačil, osebnih predmetov in površine telesa osebe, ki se sme opraviti, če je verjetno, da se bodo pri njej našli sledovi ali predmeti, pomembni za kazenski postopek

osébna pristójnost -e -i ž pristojnost sodnika ali uradne osebe v upravnem ali drugem postopku, da v okviru stvarne in krajevne pristojnosti sodišča ali organa odloča v postopku, ga vodi in opravlja posamezna procesna dejanja glede na predpisane pogoje in obseg pooblastil **S**: personalna pristojnost

osébna služnost -e -i ž stvarna pravica na tuji stvari, ki se ustanovi v korist določene osebe in je vezana na to osebo, npr. užitek, raba, služnost stanovanja

osébna sposóbnost -e -i ž pravni položaj fizične osebe, ki zajema pravno sposobnost, poslovno sposobnost in deliktno sposobnost

osébna svobóda -e -e ž človekova pravica, s katero se varuje njegova duhovna in telesna svoboda

osébna škóda -e -e ž škoda, ki je posledica kršitve osebnostnih pravic

osébna vročítev -e -tve ž vročitev uradnih pisanj, npr. tožbe ali odločbe, neposredno naslovniku

osébni dávek -ega -vka m davek, ki poleg objektivnih okoliščin pri izračunu davčne obveznosti upošteva tudi osebne razmere davčnega zavezanca, npr. število otrok, invalidnost **S**: subjétni dávek

osébni dohódek -ega -dka m do leta 2002 ► pláča

osébni interèš -ega -ésa m interes osebe, da uveljavlja določeno upravičenje, za kar pa nima nujno pravne podlage **S**: individualni interèš, posámični interèš

osébni podátek -ega -tka m praviloma varovan podatek, ki se nanaša na določenega ali določljivega posameznika, ne glede na obliko, v kateri je izražen, npr. ime, državljanstvo, članstvo v sindikatu, prstni odtis

osébni prejemek -ega -mka m denarni prejemek, ki ga delavec v določenem obdobju prejme za svoje delo ali v zvezi z delom, npr. plača, bonitete, regres, jubilejna nagrada, solidarnostna pomoč, odpravnina

osébni státus -ega -a m celota človekovih osebnostnih značilnosti, na katere pravni sistem veže določene pravne posledice, razvidne iz matičnega registra, npr. spol, starost, državljanstvo, zakonski stan **S**: civilno stánje, osébno stánje

osébni stečaj -ega -a m stečajni postopek zoper prezadolženo fizično osebo, s katerim prijavljeni upniki prejmejo poplačilo v enakih deležih

osébni zdravník -ega -a m ► izbráni osébni zdravník

osébno délo -ega -a s opredelilna lastnost delovnega razmerja, zaradi katere lahko delo v pogodbi o zaposlitvi opravlja le delavec,

ki je pogodbo o zaposlitvi sklenil z delodajalcem, delodajalec pa je dolžan sprejeti le delo tistega delavca, ki je omenjeno pogodbo sklenil

osebno delovno dovoljenje -ega -ega -a s do leta 2015 delovno dovoljenje, ki tujcu v času veljavnosti omogoča dostop do trga dela, razen če je izdano z veljavnostjo enega leta za samozaposlitev tujca

osebno dostojanstvo -ega -a s človekova pravica, na podlagi katere je vsak posameznik pripoznan kot pravno varovano bitje z lastno identiteto, mišljenjem, odločitvami, častjo

osebno glasovanje -ega -a s glasovanje, pri katerem lahko volivec izrazi svojo voljo samo osebno, ne pa po pooblaščenju

osebno imé -ega -na s državljska pravica in identifikacijski znak posameznika, sestavljen iz imena in priimka, s katerim fizična oseba nastopa v pravnem prometu

osebno stánje -ega -a s ► osebni státus

osebno zavarovanje -ega -a s vsotno zavarovanje, pri katerem se zavarovalnica proti plačilu premije zaveže izplačati vnaprej določeno zavarovalno vsoto, če nastopi zavarovalni primer, ne glede na škodo, in vključuje življenjsko zavarovanje in nezgodno zavarovanje

O

osebnost storilca kaznivega dejanja -i - - - - ž značilnosti posameznega storilca kaznivega dejanja, ki jih sodišče upošteva pri izbiri in odmeri sankcije

osebnostna pravica -e -e ž osebna pravica, ki varuje človekovo osebnost in njegove osebne dobrine in je neprenosljiva, nepodedljiva in nezastarljiva ter neločljivo vezana na osebo, ki je nosilka pravice, npr. čast in dobro ime, telesna integriteta, osebna svoboda, pravica do zasebnosti, dostojanstva, duševne celovitosti

osebnostni razvoj otroka -ega -oja - - m ► celoviti razvoj otroka

osebnostno právo -ega -a s pravo, ki ureja osebnostne pravice

osirotélo délo -ega -a s avtorsko delo, za katero avtorja tudi po skrbnem iskanju ni mogoče najti ali opredeliti

oskrbnína -e ž 1. sestavni del rejnine, ki zajema sredstva materialnih stroškov rejenja in denarni prejemek, ki se določa po višini

otroškega dodatka 2. do leta 2013 časovno omejena posebna socialna pomoč vdovi ali vdovcu, ki ne izpolnjuje pogojev za pridobitev pravice do vdovske pokojnine in ima izčrpano pravico do odpravnine vdovi ali vdovcu

oskrbovánje otróka v túji družíni -a - - - - -- s ► rejništvo

osnóva za odméro pokojníne -e - - - - ž ► pokojninska osnóva

osnóvna pláča -e -e ž plača, določena v pogodbi o zaposlitvi, ki pripada delavcu za delovno mesto ali vrsto dela glede na njegovo zahtevnost in je osnova za obračunavanje dodatkov in nadomestil

osnóvna srédstva -ih srédstev s mn. sredstva za delo in poslovanje gospodarske družbe, katerih uporabna doba je daljša od enega leta

osnóvni kapitál -ega -a m z zakonom predpisan minimalni kapital, razdeljen na delnice ali deleže, ki mora biti vplačan ob ustanovitvi družbe S: temeljni kapital (1)

osnóvni právni položáj nèpremičnín -ega -ega -a - - m položaj nepremičnine, določen z vknjiženo lastninsko pravico, katere predmet je nepremičnina, in s pravnima dejstvoma, da je nepremičnina splošni ali posebni skupni del stavbe v etažni lastnini in da je stavba zgrajena na podlagi stavbne pravice

osnóvni právni pôsel -ega -ega -sla m ► temeljni pravni pôsel

osnóvni vlóžek -ega -žka m do leta 2011 zemljiškoknjižni vložek v ročno vodeni zemljiški knjigi, v katerega se vpišejo zemljišče, na katerem stavba stoji, funkcionalno zemljišče te stavbe in sama stavba v etažni lastnini

osnútek právnega ákta -tka - - - m delovno besedilo pravnega akta, ki se predloži pristojnemu organu v obravnavo

ostánek glasóv -nka - - m glasovi volivcev, ki pri volitvah v državni zbor ostanejo po opravljeni delitvi na ravni volilne enote in se razdelijo na ravni države

osúmljenec -nca m oseba, zoper katero v predkazenskem postopku pristojni državni organ opravi določeno dejanje ali ukrep zaradi obstoja razlogov za sum, da je izvršila ali sodelovala pri izvršitvi kaznivega dejanja

oškodoválec -lca m oseba, ki povzroči škodo

oškodoválni namèn pri goljufiji -ega -éna

-- -- m namen, da se z goljufijo povzroči škoda ogoljufanemu, pri čemer storilcu ni pomembno, da pridobi kakšno korist

oškodována držáva članica -e -e -e ž

v pravo EU država članica EU, ki pri določanju ali izvajanju določene politike EU, npr. z časno prepovedjo nekaterih vrst ribolova, utrpi škodo

oškodovánek kot tožilec -nca -- -lca m oško-

dovanec, ki prevzame kazenski pregon, od katerega je državni tožilec odstopil, s čimer postane upravičeni tožilec **S:** subsidiárni tožilec

oškodovánek -nca m **1.** oseba, ki ji je povzročena škoda **2.** pravna ali fizična oseba, katere osebna ali premoženjska pravica je s kaznivim dejanjem ogrožena ali prekršena **S:** pasívni subjékt kaznivega dejánja**oškodovánje úpnikov** -a -- s pravo gospodarsko kaznivo dejanje, s katerim storilec kaznivega dejanja na prepovedan način spravi upnika v ugodnejši položaj in povzroči veliko premoženjsko škodo drugim upnikom**otròk brez sprémstva** -òka -- -- m otrok brez staršev ali zakonitih zastopnikov, ki je v drugi državi in v postopkih pred državnimi organi, npr. v postopku mednarodne zaščite, uživa posebno nego, skrb in pomoč **S:** mladolétnik brez sprémstva**otròk** -òka m **1.** oseba od rojstva do dopoljnega 18. leta starosti, ki nima polne poslovne sposobnosti **S:** mladolétnik (1) **2.** mladoletni prestopnik do dopoljnega 14. leta, zoper katerega ni dopusten kazenski ali prekrškovni postopek**otròk s posébnimi potrebami** -òka -- -- -- m otrok, ki zaradi svojih primanjkljajev, ovir ali motenj v razvoju uživa posebno pravno varstvo**otròkov záupnik** -ega -a m oseba, ki ji otrok zaupa in si jo sam izbere za pomoč pri izražanju svojega mnenja v zadevah, v katerih je udeležen**otròkova korist** -e -i ž pravni standard, ki zajema vsa ravnanja, odločitve in ukrepe v otrokovo dobrobit**otròkove pravíce** -ih pravíc ž mn. pravno varovani interesi in upravičenja otrok, da niso deležni kakršnega koli razlikovanja

ali kaznovanja zaradi izražanja mnenj in prepričanj svojih zakonitih zastopnikov

otròkovi stiki -ih stíkov m mn. pravica otroka, da vzdržuje stike s svojimi starši in drugimi osebami, na katere je navezan in z njimi družinsko povezan**otròški dodátek** -ega -tka m družinski prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka, kadar dohodek na družinskega člana ne presega določene meje**otròško právo** -ega -a s pravo, ki ureja razmerje med starši in otroki**otvorítvena bilánca** -e -e ž bilanca stanja, ki izkazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev stečajnega dolžnika na dan začetka stečajnega postopka**ovádenec** -nca m oseba, zoper katero je vložena kazenska ovadba**ovadítelj** -a m oseba, ki vloži kazensko ovadbo**overítev** -tve ž materialno dejanje, s katerim glede na vrsto dokumenta in predmet postopka pristojno sodišče, notar ali upravni organ za namen dokazovanja potrdi pristnost podpisa, istovetnost podpisnika, skladnost kopije z izvirnikom ali drugo lastnost, za katero zakon določa oblastno potrditev**ovíra za sklenítev zakónske zvéze** -e -- -- -- ž ► zadržek za sklenitev zakonske zvéze**ovíra za vstòp** -e -- -- ž ovira, ki gospodarskim družbam ali posameznikom otežuje ali onemogoča prihod na določeno tržišče ali trg delovne sile**ovíranje urádné osébe pri délu** -a -- -- -- -- s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki uporabi zoper uradno osebo fizično silo, grožnjo ali ustrahovanje z namenom, da bi vplivala na opravljanje uradnih dolžnosti uradne osebe v pravosodju, v organih odkrivanja in pregona v zvezi s kazenskim postopkom**ozémeljska suverénost** -e -i ž v mednarodnem pravo vrhovna oblast države nad svojim ozemljem, stvarmi in ljudmi na njem, ki ji načeloma zagotavlja izključno jurisdikcijo **S:** teritorialna suverenost**ozémeljsko enôtna držáva** -- -e -e ž ► unitárna držáva

oznáčba porêkla -e -- ž ime regije, kraja ali države, s katerim se označujejo proizvodi, katerih kakovost in lastnosti so pretežno ali izključno posledica določenega geografskega območja z njemu lastnimi naravnimi ali človeškimi dejavniki

označitev mêje -tve -- ž določitev poteka urejene mêje v naravi z mejniki na podlagi podatkov zemljiškega katastra, ki jo izvede geodetsko podjetje

óžja akrescénca -e -e ž prirast dednega deleža odpadlega dediča dedu ali babici zapustnika ali liniji enega ali drugega v primeru, ko po zapustniku ne deduje eden od njiju in tudi ne njuni potomci

óžja družína -e -e ž ► družína

óžji družinski člán -ega -ega -a m v medicinskem pravu oseba, ki ima pravico do nadomestnega odločanja v zakonsko določenih primerih, in sicer pacientov zakonec, zunajzakonski partner, oseba iz partnerske zveze, starši, posvojitelji, stari starši, otroci, posvojenci, vnuki ter bratje in sestre

osebnih podatkov, enakopravnosti in varnosti, varstva največje zdravstvene koristi in obveščenosti

pacta sunt servanda - - - - [pákta súnt servánda] (LAT.) 1. ► dolžnost izpolnitve obveznosti 2. v mednarodnem pravu ► načêlo spoštovanja pogodbenih obveznosti v dôbri véri

pactum reservati dominii - - - - [páktum rezerváti dominii] (LAT.) ► pridžek lastnínske pravíce

padajóča mêjna koristnost -e -e -i ž v ekonomiji zmanjševanje zadovoljstva ob potrošnji dodatne enote dobrine ali storitve

pákt -a m v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, ki navadno ureja pomembnejša politična ali vojaška vprašanja in človekove pravíce

pákt za stabilnost in rást -a - - - - - m v pravu EU dogovor med državami članicami EU za ohranjanje stabilnosti ekonomske in monetarne unije

pámetna sánkcija -e -e ž v mednarodnem pravu ► usmérjena sánkcija

panašíránje -a s proporcionalni volilni sistem, po katerem lahko volivec glasuje za različne kandidate na različnih kandidatnih listah

pánožna kolektívna pogódba -e -e -e ž ► kolektívna pogódba dejávnosti

papírnatá valúta -e -e ž v ekonomiji denarni sistem, v katerem vrednost denarja ni odvisna od vrednosti nekega blaga

papírnatí denár -ega -já m v ekonomiji ► bánkovec

parafíránje mednárodne pogódbe -a - - - s v mednarodnem pravu faza v postopku sklepanja mednarodne pogodbe, v kateri strani z zapisom začetnic imen in priimkov vodij pogajalskih delegacij neposredno pod besedilo mednarodne pogodbe potrdijo doseženo soglasje glede dogovorjenega besedila

párafiskálna dajátev -e -tve ž obvezno plačilo družbenim organom in organizacijam, ki ni davek, npr. članarina zbornici ali poslovnemu združenju

paragráf -a m ► člén

párastatálno premožénje -ega -a s premožénje v posredni lasti države, npr. gospodarske družbe v državni lasti

P

paciént -ênta m v medicinskem pravu bolnik ali drug uporabnik zdravstvenih storitev v odnosu do zdravstvenih delavcev ali izvajalcev zdravstvenih storitev ne glede na svoje zdravstveno stanje

paciéntove dolžnosti -ih dolžnosti ž mn. v medicinskem pravu dolžnosti, s katerimi se pacient zaveže sodelovati z zdravnikom in zdravstvenimi delavci v postopku zdravljenja zaradi doseganja kakovostne in varne zdravstvene oskrbe

paciéntove pravíce -ih pravíc ž mn. v medicinskem pravu pravíce, zagotovljene pacientom v javnem ali zasebnem zdravstvu, do spoštovanja samostojnosti pri odločanju o lastni zdravstveni oskrbi, zasebnosti, varstva

párovójáška skupina -e -e ž v mednarodnem pravu oborožena skupina, ki sodeluje v spopadih zunaj oboroženih sil države

parcéla -e ž strnjeno zemljišče, ki leži znotraj ene katastrske občine in je v zemljiškem katastru evidentirano z mejo in označeno z identifikacijsko oznako

parcélna številka -e -e ž številka, ki je sestavni del identifikacijske oznake parcele v zemljiškem katastru

parentéla -e ž zapustnikovi predniki, ki so po stopnji sorodstva enako oddaljeni od zapustnika in vseh njihovih potomcev, razen črte sorodstva, v kateri je zapustnik sam prednik in jo sestavljajo zapustnikovi potomci **S:** zárod

parentélni systém -ega -a m sistem dedovanja po načelu izključnosti, pri katerem sorodniki iz oddaljenejšje parentele ne morejo dedovati, če obstaja sorodnik iz bližje parentele, ki more in hoče dedovati

parentélni systém z reprezentáncó -ega -a -- -- m parentelni sistem, pri katerem med sorodniki iste črte sorodstva prihaja do dedovanja na podlagi vstopne pravice

Parétovo óptimum -ega -a m v ekonomiji položaj v družbi, v katerem noben ekonomski subjekt ne more izboljšati svojega položaja, ne da bi s tem poslabšal položaj drugega ekonomskega subjekta

parícijski rók -ega -a m **1.** rok, ki ga sodišče v dajatveni sodbi določi toženi stranki za prostovoljno izpolnitev obveznosti in katerega potek je procesna predpostavka za začetek izvršbe **2.** rok, v katerem je zavezana stranka dolžna izpolniti obveznost, naloženo z upravo odločbo ali drugim izvršilnim naslovom v upravnem postopku, in katerega potek je procesna predpostavka za začetek izvršbe **S:** izpolnitveni rók (2)

paritéta -e ž dogovor strank o razporeditvi prevoznih in ostalih stroškov glede na ceno blaga

paritétna zastópanost -e -i ž v nekaterih pravnih sistemih enakopravna zastopnost vseh delov neke entitete ne glede na njihovo velikost, npr. držav ZDA v senatu

paritétni devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji devizni tečaj, ki vrednost valute opredeljuje v odnosu do zlata ali druge valute

paritétno načélo -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih načelo, po katerem so zvezne enote v

nekaterih predstavnških organih zastopane z enakim številom predstavnikov ne glede na svojo velikost ali število prebivalstva

parlamént -énta m zakonodajno telo, sestavljeno iz izvoljenih predstavnikov ljudstva, ki ima lahko enega ali več domov

parlamentárna avtonómija -e -e ž samostojnost in neodvisnost parlamenta pri njegovem delovanju

parlamentárna komisija -e -e ž komisija, ki jo imenuje parlament in obravnava zadeve, o katerih odloča parlament

parlamentárna manjšina -e -e ž ► parlamentárna opozicija

parlamentárna opozicija -e -e ž parlamentarne stranke in samostojni poslanci, ki niso del vladajoče koalicije ali stranke **S:** parlamentárna manjšina

parlamentárna preiskáva -e -e ž posebna oblika parlamentarnega nadzora, ki jo lahko v zadevah javnega pomena državni zbor zaupa posebej oblikovanemu telesu, da bi ugotovilo in ocenilo dejansko stanje, na podlagi katerega lahko državni zbor odloča o politični odgovornosti nosilcev javnih funkcij ali spremembi zakonodaje

parlamentárna večina -e -e ž poslanci parlamentarnih strank, ki tvorijo vlado

parlamentárne volítve -ih volítév ž mn. volitve, na katerih volivci izmed kandidatov, ki jih navadno predlagajo politične stranke, izberejo člane parlamenta

parlamentárni nadzór -ega -ôra m pristojnost parlamenta, da razpravlja in odloča o zakonitosti in smotrnosti delovanja vlade in državnih organov in uveljavlja odgovornost nosilcev državnih funkcij, če je to potrebno

parlamentárni pridržek -ega -žka m v pravu EU pridržek, ki ga o določenem vprašanju vložijo parlament države članice EU, zaradi česar vlada te države na ravni EU ne more odločati o zakonodajnih predlogih, preden se ne posvetuje s svojim parlamentom in ta o njem opravi razpravo

parlamentárni systém -ega -a m sistem delitve državne oblasti, v katerem je vlada nosilka izvršilne oblasti in je za svoje delo odgovorna predstavnškemu organu, državni poglavar pa je zlasti simbolični nosilec izvršilne oblasti

parlamentárno-predsédniški sistém -ega -a m ► pôlpredsédniški sistém

participácija délavcev -e -- ž ► sodelovanje délavcev pri upravljanju

participatívna obveznica -e -e ž obveznica, ki imetniku zagotavlja pravico do udeležbe pri dobičku

participatívna prédnostna délnica -e -e -e ž ► udeležbena prédnostna délnica

partikulárna havarija -e -e ž ► posébna havarija

pártner -ja m v družinskem pravu oseba, ki je zakonec, zunajzakonski pártner, v sklenjeni partnerski zvezi ali nesklenjeni partnerski zvezi

pártnerska zvéza -e -e ž življenjska skupnost dveh oseb istega spola, ki je urejena z zakonom S: istospólna pártnerska skúpnost

pasíva -e ž v ekonomiji del bilance stanja, ki ponazarja obveznosti do virov sredstev podjetja

pasívna legitimácija -e -e ž pravni položaj osebe, zaradi katerega je od nje mogoče zahtevati izpolnitev določene obveznosti, proti njej vložiti tožbo ali uveljavljati drug zahtevek v sodnem ali upravnem postopku

pasívna menična sposóbnost -e -e -i ž sposobnost prevzeti obveznosti iz menice

pasívna obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera za izposojena sredstva z vidika dolžnika

pasívna obveznost -e -i ž ► négativna obveznost

pasívna plačilna bilánca -e -e -e ž v ekonomiji negativna razlika med vsoto salda tekočega računa, salda kapitalskega in salda finančnega računa brez upoštevanja spremembe v rezervah centralne banke

pasívna procésna legitimácija -e -e -e ž pravni položaj stranke, zaradi katerega je proti njej v konkretni zadevi mogoče vložiti tožbo iz določenega pravnega razmerja ali proti njej voditi upravni postopek

pasívna solidárnost -e -i ž ► solidárnost dolžnikov

pasívna stečajna mása -e -e -e ž premoženje v stečajni masi, ki ne prinaša prihodkov

pasívna stránka -e -e ž stranka, proti kateri je sprožen postopek na zahtevo nasprotné stranke ali po uradni dolžnosti

pasívna stvárna legitimácija -e -e -e ž pravni položaj osebe, zaradi katerega je proti njej mogoče uveljavljati določeno pravico ali izpolnitev javnopravne obveznosti

pasívna volilna pravíca -e -e -e ž pravica državljana, da kandidira na volitvah in nemoteno izvršuje mandat, ki ga pridobi na volitvah

pasívni bánčni pôsel -ega -ega -sla m v ekonomiji bánčni posel, v katerem je banka dolžnik

pasívni dávní subjékt -ega -ega -a m ► zavézanec za dávek

pasívni proračún -ega -a m v ekonomiji proračún, pri katerem so izdatki večji od prejemkov

pasívni subjékt kaznivega dejánja -ega -a -- -- m ► oškodovánek (2)

pasívno oplemenítenje -ega -a s posebni carinski postopek, s katerim se blago začasno izvozi z namenom, da se izvedejo operacije oplemenitenja blaga, nato pa se oplemeniteni proizvodi, pridobljeni iz tega blaga, sprostijo v prosti promet s popolno ali delno oprostitvijo uvoznih dajatev

pasívno personalitétno načélo -ega -ega -a s načélo o uporabi kazenske zakonodaje proti tujcu, ki v tujini izvrši kaznivo dejanje proti Sloveniji ali njenemu državljanu

pasívno sòspórníštvo -ega -a s v pravdnem postopku sosporništvo, pri katerem nastopa več oseb na strani tožene stranke

pášna slúžnost -e -i ž stvarna slúžnost paše živine na služecem zemljišču

patènt -ênta m izključna pravica industrijske lastnine, s katero se zavaruje izum, ki je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljiv S: patentírani izúm, patèntna listina, patèntna zaščíta, patèntno várstvo

patènt s skrájšanim trájanjem -ênta -- -- -- m patent za izum, ki je nov, industrijsko uporabljiv in dosežen z ustvarjalnim delom, katerega trajanje je omejeno na deset let od dneva vložitve patentne prijave

patentírani izdélek -ega -lka m izdelek, narejen po izumu, ki je zavarovan s patentom

patentírani izúm -ega -a m ► patènt

patèntna dôba -e -e ž doba trajanja patenta, ki praviloma traja dvajset let od dneva vložitve patentne prijave

patèntna dokumentácija -e -e ž ► patèntna prijáva

paténtna listina -e -e ž ► patént

paténtna pisárna -e -e ž ► paténtni zastópnik

paténtna prijáva -e -e ž prijava fizične ali pravne osebe, s katero se zahteva registracija patenta **S:** paténtna dokumentácija

paténtna zaščíta -e -e ž ► patént

paténtni postópek -ega -pka m zakonsko predviden postopek za pridobitev patenta

paténtni spòr -ega spòra m spor v zvezi z veljavnostjo, izpodbijanjem ali kršitvijo patenta

paténtni upravičenec -ega -nca m fizična ali pravna oseba, ki je upravičena do izkoriščanja patenta

paténtni uràd -ega -áda m urad, ki je v državi pristojen za podeljevanje patentov

paténtni zahtévek -ega -vka m sestavni del patentne prijave, s katerim se določata predmet in obseg patenta

paténtni zastópnik -ega -a m fizična ali pravna oseba, ki zastopa stranke v postopkih, ki se nanašajo na pridobitev, vzdrževanje in druge zahteve v zvezi s pravicami industrijske lastnine **S:** paténtna pisárna

paténtno písmo -ega -a s v mednarodnem pravu uradna listina, ki jo država pošiljateljica izda konzulu in jo ta preda državi sprejemnici **S:** provizijsko písmo

paténtno právo -ega -a s pravo, ki ureja patent kot pravico industrijske lastnine **S:** izumíteljsko právo

paténtno várstvo -ega -a s ► patént

paternitétna izjáva -e -e ž ► patronátska izjáva

paternitétna právda -e -e ž ► očétovska právda

patronátska izjáva -e -e ž izjava o pogojih in načinu izpolnitve tuje obveznosti **S:** paternitétna izjáva

patronáza -e ž preventivna zdravstvena dejavnost in zdravstvena nega na domu upravičenca, npr. mater po porodu in novorojenčkov, starejših, kroničnih bolnikov, socialno ogroženih

paulijánska tóžba -e -e ž ► izpodbijanje dolžnikovih pravnih dejánj

pavšálna céna -e -e ž v pogodbi določena cena, ki vključuje tudi stroške, ki jih stranki ob sklenitvi pogodbe nista predvideli **S:** skúpaj dogovorjena céna

pavšálna dajátev -e -tve ž denarna dajatev, ki se v vseh primerih zagotovi v enakem, splošnem znesku, npr. dodatek za veliko družino ali pomoč ob rojstvu otroka

pavšálna obdavčítev -e -tve ž obdavčítev, pri kateri se davčna osnova delno ali v celoti ne ugotavlja z uporabo dejanskih podatkov, ampak z uporabo drugih zunanjih znakov, zakonsko predpisanega odstotka znižanja davčne osnove, upravne pogodbe

pavšálna obrt -e -í ž obrt, pri kateri se plačujejo davki in prispevki v pavšalnem znesku

pavšálna odškodnína -e -e ž odškodnína, v enakem znesku določena s kolektivno pogodbo, ki se lahko uporabi v primeru oteženega ugotavljanja višine dejanske škode ali v primeru, ko bi ugotavljanje dejanske škode povzročilo nesorazmerne stroške

pavšálna špedícija -e -e ž ► špedícija s fiksnim plačilom

pavšální znések -ega -ska m v pravu EU sankcija v obliki enkratnega zneska, ki jo Sodišče EU naloži državi članici EU, ki ne sprejme potrebnih ukrepov za izvršitev predhodne sodbe Sodišča EU o neizpolnitvi obveznosti, ki izhajajo iz prava EU

pavšálno zavarováenje -ega -a s zavarovanje, ki določa pavšalni znesek kritja ne glede na bodoče rizike

páznik -a m do leta 2008 ► pravosódni policíst

penále -a m ► pogódbena kázen

penologija -e ž veda, ki se ukvarja z izvrševanjem kazenskih sankcij

peremptórna nórna -e -e ž v mednarodnem pravu pravno pravilo, ki je splošno sprejeto in kot takšno nalaga določeno vedenje ali ravnanje kot brezpogojno obvezno **S:** ius cogens (2)

peremptórní rók -ega -a m ► prekluzívni rók

peremptórní ugóvor -ega -a m izključevalni ugovor, ki trajno onemogoča uveljavljanje tožbenega zahtevka

periódična dajátev -e -tve ž denarna dajatev, ki se zagotovi v enakih časovnih presledkih, npr. pokojnina, nadomestilo, otroški dodatek, letni dodatek, dodatek za veliko družino

periódični dávek -ega -vka m davek, pri katerem davčni dolg nastaja v rednih časovnih npr. mesečnih ali letnih obdobjih, npr. davek na dodano vrednost, dohodnina

permanéntni dohódek -ega -dka m v ekonomiji ▶ stálni dohódek

permisívno právno pravílo -ega -ega -a s ▶ dovoljujóče právno pravílo

perpetuácija pristójnosti -e -- ž ▶ ustalítev pristójnosti

perpetuácija ugóvorov -e -- ž pravica do uveljavljanja ugovorov kljub poteku prekluzivnega roka

perpetuatio fori -- -- [perpetuácijo fóri] (LAT.) ▶ ustalítev pristójnosti

perpléksni pogòj -ega -ója m ▶ nësmíselni pogòj

persona non grata -- -- -- [persóna non gráta] (LAT.) v mednarodnem pravu ▶ nëzaželèna oséba

personálna koluzijska nevárnost -e -e -i ž nevarnost, da bo domnevni storilec kaznivega dejanja oviral kazenski postopek z vplivanjem na priče, udeležence ali na prikrivalce kaznivega dejanja

personálna pristójnost -e -i ž ▶ osébná pristójnost

personálna subrogácija -e -e ž sprememba subjekta obligacijskega razmerja, pri čemer se na aktivni strani spremeni upnik, na pasivni pa dolžnik

personálna suverénost -e -i ž v mednarodnem pravu vrhovna oblast države nad svojimi državljani ne glede na to, kje so, ki ji načeloma zagotavlja izključno jurisdikcijo nad njimi

P

personálna unija -e -e ž v mednarodnem pravu zveza dveh ali več držav s skupnim državnim poglavarjem, navadno monarhom, ki ohranijo svoje meje, pravo, državno oblast in samostojnost

personálni statút -ega -a m pravo, ki velja za presojo osebnih statusov določene osebe

personálni svèt -ega svéta m posebno telo, sestavljeno iz sodnikov, ki je pristojno za oceno sodniške službe za sodnike in za druge kadrovske zadeve

personálno načélo -ega -a s načelo, po katerem za posameznika velja pravo njegove skupnosti, ne glede na to, kje je

peticija -e ž prošnja ali zahteva večjega števila ljudi, naslovljena na organ, ki izvršuje oblast, za ureditev kake splošne zadeve

petitórna tóžba -e -e ž tožba, s katero se ne uveljavlja posestno varstvo, ampak stvarna pravica do stvari, npr. lastninska pravica

petrifikácija -e ž v mednarodnem zasebnem pravu vezanje veljavnosti prava, ki ga je treba uporabiti, na določen čas

Phillipsova krivúlja -e -e [fílipsova] ž v ekonomiji negativno razmerje med inflacijo in stopnjo brezposelnosti

pignus -- [pígnus] (LAT.) ▶ róčna zastáva

pignus irregulare -- -- [pígnus ireguláre] (LAT.) ▶ nëpráva zastáva

pilótna sòdba -e -e ž v postopku pred Evropskim sodiščem za človekove pravice odločitev Evropskega sodišča za človekove pravice, s katero ugotovi sistemske težave v obsojeni državi, ji naloži odpravo kršitev in do nadaljnjega zamrzne druge postopke zoper njo v podobnih primerih

pirátstvo -a s **1.** protipravno izkoriščanje avtorskih del v pridobitne namene **2.** v mednarodnem pravu mednarodno kaznivo dejanje, ki ga izvrši član posadke ali potnik na plovilu ali zrakoplovu, razen vojaške ali javne ladje ali zrakoplova, da pridobi premoženjsko ali nepremoženjsko korist ali drugega hudo oškoduje, na odprtem morju ali na kraju, ki ni pod oblastjo nobene države, s protipravnim dejanjem nasilja, zadrževanja, plenjenja drugega plovila ali zrakoplova, oseb ali stvari, ki so na njih, ali če tako dejanje izvrši član posadke vojaške ali javne ladje ali zrakoplova, ki se je protipravno uprla in prevzela oblast nad ladjo ali zrakoplovom

pisemska tájnost -e -i ž pravica do zasebnosti, ki prepoveduje neupravičeno seznanitev z vsebino tujih pisem in drugih oblik komunikacije

písmo o doséženem soglásju -a -- -- -- s ▶ písmo o naméri

písmo o naméri -a -- -- s izjava ene ali obeh strank o doseženem soglasju volj pri sklepanju pogodbe **S:** písmo o doséženem soglásju

písna oporóka -e -e ž oporočka, ki jo oporočitelj sam zapiše na določen medij

písna oporóka pred pričami -e -e -- -- ž oporočka v obliki pisnega sestavka, ki ga oporočitelj pred dvema pričama lastnoročno podpiše in hkrati izjavi, da je sestavek njegova poslednja volja

píсни obračún pláče -ega -a -- m verodostojna listina, ki jo mora delodajalec izročiti delavcu ob vsakomesečnem izplačilu plače

in iz katere so razvidni višina plače, način izračuna plače, periodičnost izplačila, obračun davkov in prispevkov

pláčet -a m v mednarodnem pravu ► eksekvatúra (2)

pláča -e ž denarni prejemek iz delovnega razmerja, ki ga mora po pogodbi o zaposlitvi delodajalec najmanj enkrat mesečno plačati delavcu za opravljeno delo **S:** do leta 2002 osebni dohodek

pláča od kósa -e -- -- ž plača, katere višina je odvisna od števila izdelkov, ki jih delavec izdelava v določenem časovnem obdobju

pláča od úre -e -- -- ž ► úrna plača

pláča po nórmí -e -- -- ž plača, katere višina je odvisna od uspešnosti delavca pri doseganju vnaprej določenega obsega dela

pláča po učínku -e -- -- ž plača, katere višina je odvisna od uspešnosti delavca, npr. glede na opravljene ure, število narejenih kosov

pláčilna biláncia -e -e ž v ekonomiji statistični izkaz, ki za določeno obdobje sistematično zajema ekonomske transakcije med enotami narodnega gospodarstva in tujino

pláčilna kártica -e -e ž listina, s katero je upravičencu omogočeno plačevanje

pláčilna nèsposóbnost -e -i ž nesposobnost poravnati svoje obveznosti ob zapadlosti

pláčilna sposóbnost -e -i ž sposobnost poravnati svoje obveznosti ob zapadlosti

pláčilni ček -ega -a m ček, s katerim trasat izplača dobavitelju določeno denarno vsoto **S:** gotovinski ček, kása ček

pláčilni instrumént -ega -ênta m ► pláčilno sredstvo

pláčilni nálog -ega -a m **1.** sklep, s katerim sodišče toženi stranki naloži, naj v osmih dneh, v meničnih in čekovnih sporih pa v treh dneh, plača terjatev ali pa proti sklepu vloži ugovor **2.** odločba o prekršku, ki se praviloma izda in vroči kršitelju neposredno na kraju prekrška, če pooblaščen uradna oseba prekrškovnega organa prekršek zazna osebno ali ga ugotovi z uporabo tehničnih sredstev, naprav ali na podlagi obvestil in dokazov, zbranih neposredno po kršitvi

pláčilni sistém -ega -a m v ekonomiji zbir instrumentov, posrednikov, pravil, postopkov in medbančnih sistemov prenosa sredstev, ki omogočajo kroženje denarja v državi ali valutnem območju

pláčilno sredstvo -ega -a s sredstvo, ki omogoča izpolnjevanje denarnih obveznosti **S:** pláčilni instrumént

pláčilo dávká -a -- s materialno dejanje, s katerim se v davčnem obračunu ali odmerni odločbi izračunani davčni dolg dejansko izpolni, in sicer prostovoljno ali prisilno v izvršbi

pláčilo v narávi -a -- -- s plačilo za delo v nednenarni obliki, npr. nastanitev, uporaba službenega vozila, plačilo prostovoljnih dodatnih zavarovanj, ki mora biti predvideno z zakonom ali kolektivno pogodbo in izrecno dogovorjeno v pogodbi o zaposlitvi **S:** zaslužek v narávi

pláčna léstvica -e -e ž v javnem sektorju razvrstitev delovnih mest po osnovnih plačah glede na zahtevnost nalog in zahtevano usposobljenost, odgovornost, pooblastila, omejitve, napore, vpliv okolja, naziv in funkcijo

pláčna pòdskupína -e -e ž v javnem sektorju del posamezne plačne skupine, ki se tvori glede na skupne značilnosti funkcij, delovnih mest in nazivov v plačni skupini

pláčna skupína -e -e ž v javnem sektorju skupina, sestavljena iz funkcij, delovnih mest in nazivov, značilnih za dejavnost, ali iz istovrstnih delovnih mest v vseh dejavnostih

pláčni kóličnik -ega -a m parameter za določitev ali izračun višine plače, s katerim se pomnoži določena izhodiščna vrednost, izražena v denarju

pláčni rázred -ega -éda m v javnem sektorju del plačne lestvice, v katerega je uvrščen javni uslužbenec za določitev višine osnovne plače

pláčnik dávká -a -- m oseba ali združenje brez pravne osebnosti, ki je po zakonu zavezano za izračunavanje in plačevanje davka ali odtegotvanje davka od davčnih zavezancev in ki ta davek prenese davčnemu upniku **S:** dávkni pláčnik

plagiát -a m protipravno prisvojeno ali kopirano tuje avtorsko delo brez navedbe resničnega avtorja

plagiátor -ja m oseba, ki si protipravno prisvaja ali kopira tuje avtorsko delo brez navedbe resničnega avtorja

pláčš -a m do leta 2009 del tiskane delnice, na katerem so navedene vse njene sestavine

plavajoči devizni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji ► drséči devizni tečaj

plebiscít -a m ljudsko glasovanje o državni pripadnosti določenega ozemlja

plenárna séja -e -e ž seja vseh članov kolegijskega organa, ki sicer lahko sprejema določene odločitve tudi v ožjih skupinah, npr. senatih sodišča, delovnih telesih parlamenta

plód -ú m neposreden proizvod stvari, ki je do ločitve sestavina glavne stvari, z ločitvijo pa postane samostojna stvar

plodonôsa stvár -e -í ž stvar, ki daje plodove, npr. glavnica, od katere lastnik pridobiva obresti

plómba -e ž **1.** pomožni vpis, s katerim se javno objavi, da se je glede določene nepremičnine začel zemljiškoknjižni postopek **2.** do leta 2003 označba vložitve zemljiškoknjižnega predloga ali uvedbe postopka po uradni dolžnosti na tistem mestu evidenčnega lista, kjer naj se izvrši vpis

plóvbní podjém -ega -éma m potovanje ladje v času od začetka vkrcanja do konca izkrcanja tovora vsakega posameznega udeleženca

plóvbní spòr -ega spòra m gospodarski spor, ki se nanaša na ladje in plovbo po morju ali notranjih vodah in za katerega velja pomorsko pravo, razen če gre za prevoz potnikov

plóvbnó zavarováñje -ega -a s zavarovalna pogodba, pri kateri je predmet zavarovanja plovilo za plovbo

pluralízem kázenskih sánkcij -zma - - - m pravna ureditev, ki ima več različnih vrst kazenskih sankcij

plúrinominálna volílna enôta -e -e -e ž ► večmandátna volílna enôta

pobòt -óta m ► pobótanje

pobótanje -a s prenehanje nasprotnih terjatev, ki so istovrstne, vzajemne, dosepele in iztožljive, med dvema strankama ali več strankami **S:** kompenzácija, pobòt

pobótna izjáva -e -e ž dolžnikova izjava, s katero svojo obveznost uveljavlja v pobotanje in je pogoj za pobotanje

pobótní ugòvor -ega -a m ► ugòvor pobóta (1, 2)

pobótnica -e ž **1.** upnikova izjava, da je obveznost izpolnjena **S:** priznánica **2.** del skladišnice, ki je samostojno prenosljiv in brez zastavnice daje prejemniku pravico zahtevati izročitev blaga pod pogojem, če

imetniku zastavnice izplača ali če položi zanj pri skladiščniku znesek, ki bi mu moral biti izplačan na dan zapadlosti terjatve **S:** priznánica, recepís

pobúda -e ž **1.** pravno sredstvo, s katerim se predlaga sprožitev postopka za oceno ustavnosti ali zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil **2.** vloga, s katero se pristojnemu državnemu organu predlaga ureditev kakega vprašanja

pobúdník postópka pred ustávním

sodiščem -a - - - - - m upravičeni subjekt, navadno oseba s pravnim interesom, ki da pobudo za začetek postopka pred ustavnim sodiščem

pobúdník za izvršítev kaznívega dejánja

-a - - - - - m oseba, ki predlaga izvršitev kaznivega dejanja in postane napeljevalec, če druge osebe tudi nagovarja k njegovi izvršitvi

počítek -tka m **1.** vsak čas, v katerem delavec ne dela in je namenjen sprostivni in obnovitvi fizičnih in psihičnih sposobnosti za delo ter ohranjanju zdravja **2.** v pravu EU vsak čas, ki ni delovni čas

podáljšanje pripòra -a - - s odločitev sodišča, na podlagi katere obdolženec, ki je že določen čas v priporu, za določen čas ostaja priprt

podáljšanje rodíteljske pravíce -a - - - s skrb staršev za otroka, naložena s sodno odločbo po otrokovi polnoletnosti, če ta zaradi telesne ali duševne prizadetosti ni sposoben skrbeti zase

podáljšek meníce -ška - - m list, ki je zvezan z menico in namenjen za vpis nadaljnjih indosamentov **S:** alónža

podaljšljívi rók -ega -a m rok, ki ga lahko sodišče ali upravni organ podaljša, kadar to dovoljuje zakon, npr. rok, ki ga sodišče določi stranki za popravo tožbe, rok, ki ga uradna oseba določi stranki v upravnem postopku za dopolnitev vloge ali predložitev dokazil **S:** prolongácijski rók

podedljíva obvéznost -e -í ž obveznost, ki jo dedič lahko podeduje po zapustniku in načeloma zajema vse premoženjske obveznosti zapustnika, če niso ozko vezane na njegovo osebo

podedljíva pravíca -e -e ž pravica, ki jo dedič lahko podeduje po zapustniku in načeloma

zajema vse premoženjske pravice zapustnika, če niso ozko vezane na njegovo osebo

podedljivost zasebne tožbe -i -- -- ž prenosljivost pravice do vložitve zasebne tožbe na nekatere družinske člane zasebnega tožilca, ki umre, preden se izteče rok za vložitve

podjèm -éma m ► podjémna pogódba

podjémna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se podjemnik zaveže opraviti določen posel, naročnik pa se zaveže, da mu bo za to plačal **S:** delovršna pogódba, podjèm, podjémniška pogódba, pogódba o délu, pogódba o podjému

podjémnik -a m stranka podjemne pogodbe, ki se zaveže opraviti določen posel za naročnika

podjémniška pogódba -e -e ž ► podjémna pogódba

podjéte -a s **1.** funkcionalno organizirano premoženje in delo kot sredstvo, s katerim gospodarski subjekt opravlja gospodarsko dejavnost **2.** fizična ali pravna oseba, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njeno pravnoorganizacijsko obliko ali pravni status, lastninsko pripadnost in način financiranja

podjéte s. p. -a -- [espé] s funkcionalno organizirano premoženje samostojnega podjetnika, ki je namenjeno opravljanju gospodarske dejavnosti

podjéte uporabnik -a -a s podjetje, v katerem delo opravljajo delavci, ki jih vanj napoti agencija za zagotavljanje začasnega dela

podjétniška kolektivna pogódba -e -e -e ž kolektivna pogodba, ki jo skleneta delodajalec in sindikat pri tem delodajalcu

podjétniška rénta -e -e ž v ekonomiji del tehnološke rente, ki predstavlja plačilo podjetniku za vpeljavo izuma v proizvodnjo

podjétniška svobóda -e -e ž ustavno načelo svobodne gospodarske pobude, po katerem ima fizična ali pravna oseba pravico, da se ukvarja s podjetništvom, ustanovi gospodarsko družbo, jo organizira in tudi izvede postopek prenehanja

podjétniški dobiček -ega -čka m v ekonomiji plačilo podjetniku za izbor kombinacije proizvodnih faktorjev, ki ustvarja dobiček

podjétniško omejevanje konkurénce -ega -a -- s omejevanje konkurence, ki jo izvajajo

podjetja z zlorabo prevladujočega položaja, omejevalno koordinacijo ali tržno koncentracijo

podjétnišvo -a s v ekonomiji proizvodni faktor, ki kombinira druge proizvodne faktorje v najproduktivnejše kombinacije

pòdkapitalizácija -e ž premoženjsko stanje družbe, ki onemogoča uresničevanje gospodarskih ciljev

podkupnína -e ž premoženjska ali nepremoženjska korist, dana ali sprejeta z namenom, da uradna oseba ali javni uslužbenec izvrši nezakonito dejanje ali ne izvrši dejanja, ki bi ga sicer moral izvršiti

podkupováne -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki uradni osebi ali javnemu uslužbencu obljubi, ponudi ali da premoženjsko ali nepremoženjsko korist za to, da izvrši nezakonito dejanje ali da ne izvrši dejanja, ki bi ga sicer moral izvršiti **S:** dájanje podkupníne

pòdladárska pogódba -e -e ž pogodba, s katero se naročnik, ki je že sklenil ladjarsko pogodbo, nasproti tretji osebi zavezuje, da bo opravil prevoz po morju v ladijskem prostoru, ki ga ima na razpolago

podlága -e ž ► kávza

podlága za odméro kázni -e -- -- -- ž okoliščine, ki jih sodišče upošteva pri določitvi višine kazni, npr. predkaznovanost storilca, njegove premoženjske razmere

pòdlicénca -e ž licenca za uporabo pravice industrijske lastnine, ki jo osebi podeli jemalec licence **S:** súblicénca

pòdlicénčna pogódba -e -e ž pogodba, s katero pridobitelj izključne licence odstopi pravico izkoriščanja predmeta licence drugemu

pòdnajèm -éma m ► pòdnajémna pogódba

pòdnajémna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se najemnik zaveže podnajemniku, da mu bo stvar, ki jo ima v najemu, izročil v rabo, ta pa se mu zaveže plačevati podnajemninno **S:** pòdnajèm

pòdnajémnik -a m stranka podnajemne pogodbe, ki prejme stvar v rabo proti plačilu podnajemnine

pòdnajemnína -e ž denarni znesek, ki se ga podnajemnik zaveže plačevati najemniku za rabo v podnajem dane stvari

podpis mednarodne pogodbe -a --- m

1. v mednarodnem pravu faza v postopku sklepanja mednarodne pogodbe, v kateri se strani, ki jo podpišejo, s tem zavežejo, da ne bodo delovale v nasprotju z njenim predmetom in namenom 2. v mednarodnem pravu privolitev države, da jo mednarodna pogodba zavezuje, kadar določa, da ima podpis tak učinek, ali se sicer ugotovi, da so se države pogajalke tako dogovorile, ali kadar namen države dati podpisu tak učinek izhaja iz pooblastila njenega predstavnika

podpis mednarodne pogodbe ad referendum

-a --- [ad referéndum] m v mednarodnem pravu podpis, ki ga opravi predstavnik države in pomeni dokončni pristanek k zavezanosti z mednarodno pogodbo

podpisnik mednarodne pogodbe -a --- m

v mednarodnem pravu država ali mednarodna organizacija, ki podpiše mednarodno pogodbo S: signatár mednarodne pogodbe

podporna zaposlitev -e -tve ž zaposlitev invalida

na delovnem mestu v običajnem delovnem okolju s strokovno in tehnično podporo invalidu, delodajalcu in delovnemu okolju

pòdporòstvo -a s poròstvo, dano za obveznost

drugega poroka S: fideiussor succedaneus, poròstvo za poròstvo

pòdprevòz -òza m prevoz, pri katerem

prevoznik del prevoza ali celoten prevoz poveri podizvajalcu

P podrejèna družba -e -e ž družba, v kateri ima

druga družba večino glasovalnih pravic, prevladujoči vpliv ali pravico imenovati večino članov njenega posloводства

podrejèna pristòjnost -e -i ž ► pomòzna

pristòjnost

podrejèna terjátev -e -tve ž nezavarovana

terjatev, ki se v stečajnem postopku na podlagi pravnega razmerja med dolžnikom in upnikom plača šele po plačilu drugih nezavarovanih terjatev

podrejèni dolžniški instrument -ega -ega

-ênta m posojilo ali vrednostni papir, ki se v stečajnem postopku poplača za drugimi posojili ali vrednostnimi papirji

podrejèno délo -ega -a s ► odvisno délo

podrejèno sòspòrniòstvo -ega -a s v pravnem

postopku ► eventualno sòspòrniòstvo

podrúznica -e ž poslovna enota gospodarske družbe z relativno samostojnostjo pri

opravljanju dejavnosti družbe, ki je ločena od sedeža družbe in ni pravna oseba S: filiala

pòdšpeditèr -ja m špediter, kateremu je izvedbo špedicije prepustil drug špediter

pòdtrg -a m v ekonomiji del trga, ki ga zazna-

mujejo nekatere posebne lastnosti, ki ga ločujejo od drugih delov tega trga, npr. podtrg stanovanjskih nepremičnin, podtrg poslovnih nepremičnin, podtrg industrijskih nepremičnin na nepremičninskem trgu

pòdvložek -žka m do leta 2011 evidenčni list v

ročno vodeni zemljiški knjigi, ki ima isto vložno številko kot osnovni vložek in v katerega se vpiše posamezni del stavbe v etažni lastnini in tisti skupni del stavbe, pri katerem je lastninsko stanje različno od lastninskega stanja zemljišča in stavbe

pòdzakònski právni ákt -ega -ega -a m pravni

akt, ki ima nižjo stopnjo pravne veljave od zakona in ga navadno sprejme organ izvršilne veje oblasti

pòdzakúp -a m ► pòdzakúpna pogòdba

pòdzakúpna pogòdba -e -e ž pogodba, s

katero se zakupnik zaveže podzakupniku, da mu bo stvar, ki jo ima v zakupu, izročil v rabo in uživanje plodov, ta pa se mu zaveže plačevati podzakupnino S: pòdzakúp

pòdzakúpnik -a m stranka podzakupne

pogodbe, ki prejme stvar v rabo in uživanje plodov proti plačilu podzakupnine

pòdzakúpna -e ž denarni znesek, ki se ga

podzakupnik zaveže plačevati zakupniku za rabo in uživanje plodov v zakup dane stvari

pòdzastáva -e ž izročitev zastavljene premi-

nine v zastavo tretji osebi, ki jo opravi zastavni upnik

pòdzastavítelj -a m zastavni upnik, ki tretji

osebi zastavi njemu zastavljeno premičnino

pòdzavaróvanje -a s zavarovanje, pri katerem

je zavarovalna vsota manjša od vrednosti zavarovane stvari

poenostavítev postòpka -tve -- ž ukrepi za

odpravo administrativnih ovir, s katerimi postane postopek za stranke in sodišče ali upravni organ manj obremenjujoč, a še omogoča materialnopravno zakonito odločitev S: optimizácija postòpka, simplifikácija postòpka

poenótenje práva -a -- s rezultat procesa, v katerem se pravni sistem napravi bolj enoten, npr. tako, da se določena družbena razmerja, ki so bila prej urejena s pravili ožjih skupnosti, na ravni celotne skupnosti uredijo z enim predpisom **S:** unifikácija práva

poenóteno právo -ega -a s pravni predpisi določene države, ki so vsebinsko poenoteni z naddržavnim ali mednarodnim pravom **S:** izenáčeno právo, unificirano právo

pogájanje -a s v gospodarskem pravu ravnanje, ki izkazuje namero za sklenitev pogodbe

pogódba -e ž dvo- ali večstranski pravni posel, ki nastane s soglasjem volj strank in s katerim se ustanovijo, spremenijo ali prenehajo pravna razmerja **S:** kontrákt

pogódba jávnega práva -e --- ž ► uprávna pogódba

pogódba o arbitráži -e --- ž ► arbitrážni sporazúm (1)

pogódba o délu -e --- ž ► podjémna pogódba

pogódba o deponiránju vrédnostnih papírjev -e --- ž pogodba, s katero se banka zavezuje, da bo za plačilo prevzela vrednostne papirje v hrambo ter izvrševala pravice in izpolnjevala obveznosti, ki se v zvezi s tem zahtevajo

pogódba o distribúciji -e --- ž ► distribúcijska pogódba

pogódba o donáciji -e --- ž pogodba, s katero se donator zavezuje izvajalcu prispevati določena sredstva za doseganje izvajalčevega zakonitega namena **S:** donátorska pogódba

pogódba o dosmrtnem preživljanju -e --- ž pogodba, s katero se preživninski zavezanec zaveže, da bo zagotavljal sredstva za življenje preživninskega upravičenca, ta pa izjavi, da preživninskemu zavezancu zapušča vse premoženje ali del premoženja, pri čemer je izročitev odložena do smrti preživninskega upravičenca

pogódba o ekskluzívni oskrbi -e --- ž pogodba med dobaviteljem in odjemalcem, po kateri odjemalec določene proizvode, npr. pivo, vino, kavo, nabavlja le od pogodbenega dobavitelja

pogódba o ekstradicíji -e --- ž v mednarodnem pravu ► pogódba o izročánju

pogódba o fáktoringu -e --- ž pogodba, s katero se klient zaveže, da bo faktorju ponudil terjatve proti svojim dolžnikom, faktor pa se zaveže, da bo ponudbo sprejel, če ga bo zadovoljila plačilna sposobnost dolžnika **S:** factoring, factoring pogódba, fáktoring, fáktorska pogódba, fáktorski pôsel

pogódba o filmski produkciji -e --- ž pogodba, s katero se uredijo pravice in obveznosti producenta, režiserja, scenarista, skladatelja, snemalca in drugih filmskih ustvarjalcev

pogódba o financíranem kúpu -e --- ž prodajna pogodba, s katero banka jamči za plačilo kupnine, npr. z nepreklicnim akreditivom

pogódba o finánčnem lízingu -e --- ž pogodba o lizingu, ki traja krajšo dobo od obratovalne dobe predmeta te pogodbe, pri čemer lizingojemalec ne amortizira vseh svojih investicijskih stroškov, lizingodajalec pa nosi riziko zastarevanja opreme, riziko izgube ali uničenja predmeta ter plača takse in stroške licenc **S:** finánčni lízing

pogódba o franšízingu -e --- ž pogodba, s katero dajalec franšize za plačilo prejemniku franšize dovoljuje prodajati blago ali opravljati storitve ob uporabi dajalčevih konkurenčnih prednosti in pod natančno določenimi pogoji **S:** franšízing, franšízna pogódba

pogódba o inženiringu -e --- ž **1.** podjemna pogodba, s katero se inženirska organizacija zavezuje naročniku za plačilo opraviti katero od inženirskih storitev, npr. izdelavo investicijskega projekta in tehnične dokumentacije, pridobitev in prenos licenčnih pravic in pravic za izkoriščanje know-howa ter organiziranje in vodenje del pri izvedbi, zagonu, poskusnem obratovanju in prevzemu investicije **2.** pogodba o pripravi in izvedbi investicije, ki je največkrat pripravljena s pomočjo formularjev mednarodnih inženirskih organizacij in ki v zvezi z dobljeno nalogo vključuje elemente prodajne pogodbe, gradbene pogodbe, licenčne pogodbe in pogodbe o prenosu know-howa

pogódba o izdelávi projéкта -e --- ž pogodba, s katero se ena stranka zaveže drugi, da bo izdelala projekt za gradnjo ali drugačno izpolnitev **S:** projektántska pogódba

pogódba o izróčanju -e --- ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se državi dogovorita o vzajemnem izročanju oseb na njunem ozemlju, navadno zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni **S:** pogódba o ekstradiciji

pogódba o izročitvi in razdelitvi premoženja -e --- ž pogodba, s katero se izročitelj zaveže, da bo izročil in razdelil svoje premoženje svojim potomcem, posvojencem ter njihovim potomcem **S:** izročilna pogódba

pogódba o izvájanju investicijskih dél -e --- ž ► investicijska pogódba

pogódba o izvédbi ávtorskega déla -e --- ž pogodba, s katero se avtor zaveže prenesti na uporabnika pravico do javnega recitiranja, javne izvedbe ali javne uprizoritve svojega dela, uporabnik pa se zaveže, da bo avtorju za to plačal honorar in delo recital, izvedel ali uprizoril

pogódba o kombiníranem prevózu -e --- ž ► pogódba o múltimodálnem prevózu

pogódba o koncesiji -e --- ž ► koncesija (2, 3)

pogódba o kontróli blagá in storitev -e --- ž pogodba, s katero se vršilec kontrole zaveže, da bo strokovno in nepristransko opravil dogovorjeno kontrolo blaga in o tem izdal potrdilo, naročnik kontrole pa se zaveže, da bo opravljeno kontrolo plačal skladno z dogovorom

P **pogódba o kontróli in zastópanju** -e --- ž ► pogódba o kontróli s prevzémom

pogódba o kontróli s prevzémom -e --- ž pogodba o kontroli blaga, s katero kontrolna organizacija prevzame tudi zastopanje naročnika **S:** pogódba o kontróli in zastópanju

pogódba o kontróli z garancijo -e --- ž pogodba o kontroli blaga, pri kateri kontrolna organizacija jamči, da bo blago ohranilo lastnosti določen čas ali do prispetja v določen kraj **S:** F. O. G.

pogódba o leasingu -e --- [lízingu] ž ► pogódba o lízingu

pogódba o letálskem prevózu -e --- ž pogodba, s katero se letalski prevoznik zavezuje prepeljati blago ali dokumente do namembnega letališča v dogovorjenem roku in na dogovorjeni način, naročnik pa se mu zavezuje pravočasno plačati prevoznino

pogódba o licénci -e --- ž ► licénčna pogódba

pogódba o lízingu -e --- ž pogodba, s katero se lizingodajalec zavezuje, da bo lizingojemalcu prepustil stvar v posest in uporabo, lizingojemalec pa se zaveže, da bo za uporabo plačeval nadomestilo, pri čemer se lahko lizingodajalec in lizingojemalec v pogodbi tudi dogovorita, da bo lizingojemalec po plačilu zadnjega obroka postal lastnik te stvari **S:** leasing, lízing, pogódba o leasingu

pogódba o medsebjóbnih razmérjih -e --- ž pogodba, s katero morajo etažni lastniki urediti notranja razmerja, npr. način upravljanja stavbe

pogódba o múltimodálnem prevózu -e --- ž pogodba o prevozu s sredstvi iz različnih vej prometa **S:** pogódba o kombiníranem prevózu

pogódba o nadzóru nad grádnjo -e --- ž pogodba, s katero se ena stranka zaveže drugi stranki, da bo nadzirala izvajanje gradbenih del **S:** pogódba o téhničnem nadzóru

pogódba o najétju gostínskíh zmogljívostrí -e --- ž pogodba, s katero se gostinec zavezuje, da bo dal v določenem času turistični agenciji na razpolago določeno število ležišč v določenem objektu, nudi gostinske storitve osebam, ki jih pošlje agencija, in ji plačal določeno provizijo, agencija pa se zavezuje, da si bo prizadevala zasesti ležišča, pravočasno obveščala gostinca o uspešnosti prizadevanj ter plačala ceno opravljenih storitev za izkoriščene zmogljivosti **S:** alotmájska pogódba

pogódba o naročílu ávtorskega déla -e --- ž pogodba, s katero se avtor zaveže ustvariti določeno delo in ga izročiti naročniku, naročnik pa se zaveže, da mu bo za to plačal honorar

pogódba o naročílu -e --- ž pogodba, s katero se prevzemnik naročila zaveže naročitelju, da bo zanj opravil določen posel **S:** mandát (2), mandátna pogódba, naročílo

pogódba o nènápádanju -e --- ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se državi dogovorita, da druga proti drugi ne bosta izvajali oboroženih sovražnosti **S:** nènápádálni pákt

pogódba o oblikováanju skrbníškega račúna -e --- ž pogodba v korist tretjega, ki jo v zvezi s prodajo vseh posameznih delov

posamezne stavbe sklenejo skrbniški notar, skrbniška banka in prodajalec in s katero se zavežejo uresničevati zakonito predpisane obveznosti v korist kupceva

pogódba o obvladovánju -e --- ž pogodba, s katero ena gospodarska družba podredi svoje vodenje drugi gospodarski družbi

pogódba o odprávi blagá -e --- ž ► špedícijska pogódba

pogódba o organizíránju potovánja -e --- ž pogodba, s katero se organizator potovanja zavezuje, da bo potniku priskrbel določen skupek storitev, in sicer prevoz, bivanje in z njima povezane storitve, potnik pa se zavezuje, da bo organizatorju plačal skupno ceno

pogódba o plóvbnem pôslu -e --- ž pomorska pogodba, ki ureja prevoz blaga in prevoz potnikov po morju, vlečenje ali potiskanje po morju in druge plovne posle, npr. ladjarska pogodba

pogódba o podjému -e --- ž ► podjémna pogódba

pogódba o podlízingu -e --- ž pogodba, ki na temelju predhodnega razmerja z lizingodajalcem omogoča podlizingodajalcu, da za dogovorjeno plačilo daje v podlizing določene predmete, ki jih potrebuje podlizingojemalec, pri čemer lastninsko pravico na njih ohrani lizingodajalec, kar mora biti na njih tudi jasno označeno **S:** pogódba o subleasingu

pogódba o pomôrskem zavarovánju -e --- ž pogodba o zavarovanju ladje, njenih strojev, naprav, zalog, blaga in drugih stvari, zavarovanju voznine, prevoznine, stroškov za opremo, stroškov skupne havarije, pričakovane dobička, provizij, plač posadke, zastavnih in drugih pravic, zavarovanju odgovornosti za škodo, prizadejano drugim osebam **S:** pomôrska zavarovalna pogódba

pogódba o posébni storitvi z letáлом -e --- ž pogodba, s katero se podjemnik storitve zavezuje, da bo z letalom opravil storitev, ki ni prevoz potnikov, prtljage ali tovara, naročnik pa se zavezuje, da bo za to plačal določeno ceno

pogódba o poslóvnem sodelovánju -e --- ž pogodba, ki se sklene zgolj za uresničevanje posamičnega projekta ali za sodelovanje na ožjem področju **S:** pogódba o poslóvno-téhnícnem sodelovánju

pogódba o poslóvno-téhnícnem sodelovánju -e --- ž ► pogódba o poslóvnem sodelovánju

pogódba o posredovánju -e --- ž ► posredniška pogódba

pogódba o pòzavarovánju -e --- ž ► pòzavarovalna pogódba

pogódba o premírju -e --- ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero vojskojоче se strani sklenejo splošno premirje ali lokalno premirje

pogódba o prenósu dobička -e --- ž pogodba, s katero se gospodarska družba zaveže k prenosu svojega celotnega dobička na drugo gospodarsko družbo

pogódba o prenósu know-howa -e --- ž [nóuháva] ž pogodba, s katero dajalec na prejemnika prenese tehnična, komercialna, finančna in druga znanja, izkušnje in postopke **S:** know-how pogódba

pogódba o prenósu tehnologije -e --- ž pogodba, s katero dajalec tehnologije, največkrat odplačno, odstopa prejemniku določeno tehnično znanje, npr. licenčna pogodba, pogodba o tehnični pomoči, pogodba o prenosu know-howa, pogodba o inženiringu

pogódba o preužitku -e --- ž pogodba, s katero se preužitkar zaveže, da bo na prevzemnika prenesel lastninsko pravico na določenih svojih nepremičninah, prevzemnik pa se zaveže preužitkarju ali komu drugemu nuditi določene datjave ali storitve **S:** preužitek, preužitkarska pogódba

pogódba o prevózu pótников -e --- ž prevozna pogodba, s katero se prevoznik zavezuje, da bo potnika prepeljal na določen kraj, potnik pa se zaveže, da mu bo za to dal določeno plačilo

pogódba o prevózu stvari -e --- ž prevozna pogodba, s katero se prevoznik zavezuje, da bo stvar, ki jo je prevzel za prevoz, izročil v namembnem kraju pošiljatelju ali določenemu prejemniku, pošiljatelj pa mu bo za to plačal dogovorjeno voznino

pogódba o prevzému dolgá -e --- ž pogodba med dolžnikom in prevzemnikom, v katero upnik privoli in s katero se prevzemnik zaveže, da bo stopil na mesto dolžnika v razmerju do upnika **S:** prevzém dolgá

pogódba o prevzému izpolnitve -e - - - - ž
pogodba med dolžnikom in tretjo osebo, s katero se tretja oseba dolžniku zaveže, da bo izpolnila njegovo obveznost do upnika
S: prevzém izpolnitve

pogódba o prijáteljstvu -e - - - ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se državi dogovorita o različnih oblikah sodelovanja v duhu prijateljskih odnosov

pogódba o pristaníško-prekladálnih storítvah -e - - - - ž pogodba, s katero se prekladalec zaveže opraviti prekladalne storitve za naročnika, ta pa se mu jih zaveže plačati

pogódba o pristópu k dôlgu -e - - - - - ž
pogodba med upnikom in pristopnikom, s katero se pristopnik upniku zaveže, da bo izpolnil njegovo terjatev do dolžnika
S: pristòp k dôlgu

pogódba o projektíranju, grádnji in dobávi opréme -e - - - - - ž ► pogodba za projekte na ključ

pogódba o projektíranju in grádnji -e - - - - -
- - ž pogodba, s katero se ista oseba zaveže, da bo izdelala projekt in izvedla gradbena dela po tem projektu

pogódba o projektíranju in nadzôru -e - - - -
- - - ž pogodba, s katero se ista oseba zaveže, da bo izdelala projekt in nadzirala izvajanje gradbenih del po tem projektu

P **pogódba o projektém managementu** -e - - - - [mênedžmentu] ž pogodba o izvedbi kompleksnih storitev svetovalnega inženiringa

pogódba o razkládanju -e - - - - ž pogodba, s katero se stranka zaveže, da bo razložila tovor s prevoznega sredstva

pogódba o rásodišču -e - - - - ž do leta 1999 ► arbitrážni sporazúm (1)

pogódba o rejništvu -e - - - - ž ► rejniška pogódba

pogódba o remorkíranju -e - - - - ž ► pogódba o vléčenju

pogódba o séfu -e - - - - ž zakupna pogodba, s katero se ena stranka, navadno banka, zavezuje, da bo v svojih varovanih prostorih dala uporabniku v rabo sef za določeno dobo, uporabnik pa se zavezuje, da ji bo za to plačal določen znesek

pogódba o sodelováanju -e - - - - ž pogodba, s katero se pogodbeniki dogovorijo za

skupni napor in udeležbo pri uresničevanju zakonito dopustnega namena

pogódba o stand-by kreditu -e - - - -
[stêndbáj] ž kreditna pogodba, pri kateri kreditodajalec odobri kreditojemalcu kredit, ki pa ga ta ni dolžan izkoristiti ali pa ga lahko izkoristi samo deloma
S: stand-by kreditna pogódba

pogódba o subleasingu -e - - - [súblí-zingu] ž ► pogódba o pòdlízingu

pogódba o svetoválnem inženiringu -e - - - - ž pogodba o izvedbi storitev, povezanih z odločanjem o investiciji, ali storitev, povezanih z gradnjo in dokončanjem objekta

pogódba o špedíciji -e - - - - ž ► špedícijska pogódba

pogódba o štípendíranju -e - - - - ž pogodba, s katero se štípenditor zavezuje štípendistu določeno obdobje plačevati določene mesečne zneske, štípendist pa se zavezuje pravočasno in na dogovorjeni način izpolnjevati študijske pogoje, lahko pa tudi, da se bo po končanem študiju za dogovorjeno obdobje zaposlil pri štípenditorju
S: štípendíjska pogódba

pogódba o téhničnem nadzôru -e - - - - - ž ► pogódba o nadzôru nad grádnjo

pogódba o téhnični pomóči -e - - - - - ž
pogodba, s katero se stranke v zvezi s projektom dogovorijo o pisnih navodilih za uporabo prenesene tehnologije, načrtih in drugi dokumentaciji, inštruktorskem delu na samem kraju, izobraževanju kadrov, lahko tudi o razvijanju proizvodnje do določene stopnje in je navadno del kompleksnejše pogodbe o gospodarskem projektu

pogódba o transákcíjskem račúnu -e - - - - - ž pogodba, s katero izvajalec plačilnega prometa prevzame obveznost odpreti imetniku poseben račun, prek katerega bo zanj v okviru pogodbeno določenih pooblastil in njegovega kritja opravljal plačilni promet in druge pogodbene storitve

pogódba o trgovínskem zastópanju -e - - - -
- - ž ► agencijska pogódba

pogódba o trgòvskem zastópanju -e - - - -
- - ž ► agencijska pogódba

pogódba o uprávljanju -e - - - - ž ► pogódba o vódenju

pogódba o uprizorítvi ávtorskega déla -e

-- -- -- -- -- ž pogodba, s katero avtor odstopa uporabniku pravico do javne uprizoritve avtorskega dela pod pogoji, ki so določeni v njej

pogódba o uréjanju premoženjskih razmérj

-e -- -- -- -- ž pogodba, s katero partnerja določita premoženjske pravice in obveznosti v svoji skupnosti ali po njenem prenehanju
S: pogódbeni premoženjski režim

pogódba o ustanovitvi konzórcija -e -- --

-- -- -- -- -- ž konzórcijska pogódba

pogódba o vájeništvu -e -- -- -- ž pogodba, s

katero se določijo pravice in obveznosti šole, vajenca in delodajalca pri usposabljanju z delom

pogódba o vlečenju -e -- -- -- ž pomorska

pogodba o izkoriščanju ladje, s katero se ladjar vlačilca ali potiskovalca zavezuje, da bo s svojo ladjo vlekel ali potiskal drugo plovilo do določenega kraja ali določen čas ali da bo opravil določeno nalogo, ladjar vlečenega ali potiskanega plovila pa, da mu bo za to plačal vlečnino
S: pogódba o remorkíranju

pogódba o vódenju -e -- -- -- ž pogodba, s

katero upravičenec do poslovnega vodenja gospodarske družbe poveri prevzemniku vodenja za dogovorjeno plačilo in na njegovo odgovornost vse ali določene dejavnosti pri poslovnem vodenju gospodarske družbe
S: pogódba o uprávljanju

pogódba o volonterškem oprávljanju

priprávnishva -e -- -- -- -- ž pogodba, s katero se v skladu z veljavno pravno ureditvijo določijo in uredijo pravice in obveznosti volonterškega pripravnika

pogódba o zakúpu ládje -e -- -- -- -- ž pogodba,

s katero zakupodajalec za plačilo zakupnine izroči zakupniku ladjo v uporabo za plovbno dejavnost

pogódba o zaporédnem letálskem prevózu

-e -- -- -- -- -- ž pogodba o prevozu potnikov, prtljage ali tovora, s katero prvi prevoznik prevzame obveznost, da bo opravil prevoz ob sodelovanju več zaporednih prevoznikov

pogódba o zaposlítvi -e -- -- -- ž pogodba med

delavcem in delodajalcem, s katero se za določen ali nedoločen čas sklene delovno razmerje za delo na določenem delovnem mestu ali za določeno vrsto dela

pogódba o zaposlítvi s krájšim délovnim

časom -e -- -- -- -- -- ž pogodba o zaposlitvi, sklenjena za čas, krajši od polnega delovnega časa, ki sicer velja pri delodajalcu

pogódba o zaposlítvi za dolóčen čas -e

-- -- -- -- -- ž pogodba o zaposlitvi, katere trajanje je določeno vnaprej in ki se lahko sklene samo izjemoma v primerih, vnaprej določenih v zakonu ali kolektivni pogodbi dejavnosti

pogódba o zaposlítvi za nédolóčen čas -e

-- -- -- -- -- ž pogodba o zaposlitvi, pri kateri trajanje ni vnaprej določeno in se sklepa praviloma, razen v primerih, določenih z zakonom

pogódba o záupanju -e -- -- -- -- ž ► fiduciárna

pogódba

pogódba o zavaróvanju ládje -e -- -- -- -- ž

pogodba o pomorskem zavarovanju, ki vključuje zavarovanje trupa ladje, njenih strojev, naprav in opreme, normalnih zalog goriva, maziva in drugega ladijskega materiala ter zalog hrane in pijače za ladijsko posadko

pogódba o zavaróvanju odgovórnosti -e -- -- --

-- -- -- -- -- ž pogodba, s katero se zavarovalnica zaveže povrniti škodo, za katero je odgovoren zavarovalec, če tretji oškodovanec od njega zahteva odškodnino

pogódba o zavaróvanju posojíla -e -- -- -- -- ž

pogodba, s katero se zavaruje posojilo, tako da si ga lahko posojilodajalec poplača iz zavarovanja, če ga posojilojemalec ne bi vrnil

pogódba s pristópom -e -- -- -- -- ž ► pristópna

pogódba (1)

pogódba s sukcesívnimi izpolnítvami -e --

-- -- -- -- -- ž ► pogódba z zaporédnimi izpolnítvami

pogódba, sklénjena na daljávo -e -e -- -- -- -- ž

pogodba o dobavi blaga ali opravljanju storitev, ki jo skleneta podjetje in potrošnik na podlagi organiziranega programa za ponujanje blaga ali storitev na daljavo, pri kateri podjetje uporablja takšna sredstva za komuniciranje na daljavo, pri katerih ni potrebna istočasna fizična prisotnost pogodbenih strank
S: prodája na daljávo

pogódba, sklénjena zúnaj poslòvnih

prostòrov -e -e -- -- -- -- -- ž pogodba o dobavi blaga ali opravljanju storitev, sklenjena med srečanjem izven poslovnih prostorov ali

P

med obiskom zastopnika ali pooblaščenca podjetja na potrošnikovem domu ali drugod, če do obiska ne pride na potrošnikovo željo

pogódba v bréme trétjega -e - - - - ž
pogodba, s katero en pogodbenik drugemu jamči, da bo tretja oseba nekaj izpolnila, ki pa te ne zavezuje

pogódba v korist trétjega -e - - - - ž
pogodba, katere izpolnitev ima pravico zahtevati oseba, ki ne sodeluje pri sklenitvi pogodbe

pogódba z zaporédnimi izpolnítvami
-e - - - - ž pogodba, s katero se dolžnik zaveže izpolnjevati obveznost v več delih v določenih rokih **S:** pogódba s sukcesívnimi izpolnítvami

pogódba za projékte na kljúč -e - - - - ž
pogodba, s katero se ista oseba zaveže, da bo na podlagi zahtev naročnika izdelala projekt, izvedla dela po projektu in dobavila opremo za projekt za določeno plačilo **S:** pogódba o projektiranju, grádnji in dobávi opréme

pogódbena avtonomíja -e -e ž ► pogódbena svobóda

pogódbena bánčna garancíja -e -e -e ž bančna garancija, pri kateri je pogoj za izplačilo predložitev sodne ali arbitražne odločitve

pogódbena cesíja -e -e ž odstop terjatve, do katerega pride s pogodbo

pogódbena garancíja -e -e ž zavarovanje, ki je dogovorjeno s pogodbo

pogódbena hipotéka -e -e ž hipoteka, ustanovljena na podlagi pravnega posla

pogódbena kázen -e -zni ž pogodbeni dogovor o plačilu denarnega zneska ali druge premoženjske koristi za primer kršitve pogodbe **S:** penále

pogódbena obvéznost -e -i ž obveznost, ki izvira iz pogodbe in zavezuje dolžnika, da nekaj da, stori, opusti ali dopusti **S:** obvéznost ex contractu

pogódbena odškodnínska obvéznost -e -e -i ž ► poslóvna odškodnínska obvéznost

pogódbena prèdkúpna pravíca -e -e -e ž predkupna pravica, ustanovljena s pogodbo, ki predkupnemu upravičencu omogoča prednostni nakup stvari, če se lastnik odloči, da stvar proda

pogódbena svobóda -e -e ž načelo, po katerem stranka svobodno odloča, ali bo sklenila

pogodbo, s kom jo bo sklenila in kakšna bo vsebina pogodbe, pri tem pa je omejena s prisilnimi predpisi **S:** pogódbena avtonomíja

pogódbena zastávna pravíca -e -e -e ž
zastavna pravica, ki nastane na podlagi volje zastavitelja

pogódbene obrésti -ih obrésti ž mn. obresti, za katere se dogovorita upnik in dolžnik ter tečejo od nastanka pogodbene obveznosti do njene dospelosti

pogódbeni délavéc -ega -vca m oseba, ki dela ne opravlja po pogodbi o zaposlitvi, temveč na podlagi pogodbe civilnega prava, npr. podjemne pogodbe

pogódbeni koncèrn -ega -a m koncern, ki nastane na podlagi pogodbe o obvladovanju

pogódbeni premožénjski režím -ega -ega -a m ►
pogódba o uréjanju premožénjskih razméríj

pogódbeno pobótanje -ega -a s pobotanje, za katero se stranki dogovorita in velja tudi, če kateri izmed pogojev za enostransko pobotanje ni izpolnjen

pogódbeno zavaróvalno právo -ega -ega -a s
zavarovalno pravo, ki ureja pogodbene pravice in obveznosti med zavarovalnico in zavarovancem

pogój -ója m **1.** bodoče negotovo dejstvo, od katerega uresničitve sta odvisna nastanek ali prenehanje pravnega razmerja **S:** conditio **2.** z zakonom določene okoliščine ali druga dejstva, ki morajo biti izpolnjena za pridobitev neke pravice **3.** v javnem naročanju okoliščina, ki mora biti izpolnjena za sodelovanje v postopku

pogóji déla pogójev -- m mn. okoliščine opravljajna dela, ki lahko negativno ali pozitivno vplivajo na telesno integriteto delavca in so pomemben dejavnik sistema varnosti in zdravja pri delu, npr. trajanje dela, zahtevnost dela, nevarnost pri delu, fizične in psihične obremenitve pri delu **S:** délovne razmére, délovni pogóji

pogóji menjáve pogójev -- m mn. v ekonomíji razmerje med cenami, po katerih država prodaja izvožene proizvode, in cenami, ki jih plača za uvožene proizvode

pogójna obsódba -e -e ž obsódba, s katero sodišče določi, da se izrečena kazen ne bo izvršila, če bo storilec kaznivega dejanja izpolnil določene pogoje **S:** obsódba na pogójno kázen

pogojna obsôdba z várstvenim nadzórstvom

-e -e -- -- -- ž pogojna obsodba, s katero sodišče za določen čas obsojenca postavi pod nadzorstvo svetovalca

pogojna obveznost -e -i ž obveznost, katere nastanek ali prenehanje sta odvisna od negotovega dejstva

pogojna poravnáva -e -e ž poravnava, ki je sklenjena pod odložnim pogojem ali razveznim pogojem

pogojna pravica -e -e ž pravica, ki je odvisna od izpolnitve pogoja

pogojna vknjižba -e -e ž ► prednámba

pogojni akreditív -ega -a m akreditiv, pri katerem je plačilo akreditivnega zneska pogojeno s tem, da akreditivni upravičenec izpolni v akreditivu določene pogoje

pogojni kapitál -ega -a m kapital, ki nastane s povečanjem osnovnega kapitala v delniški družbi zaradi uresničitve določenih pravic, ki so pogojene z uresničitvijo pravice delavcev do novih delnic

pogojni odpúst -ega -a m odločitev posebne komisije pri ministrstvu za pravosodje, da sme biti obsojenec, ki prestane del zaporne kazni, odpuščen s prestajanja kazni pod pogojem, da do poteka časa, za katerega je izrečena kazen, ne izvrši novega kaznivega dejanja in opravi naloge, ki so mu naložene

pogojni právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, sklenjen pod odložnim pogojem ali razveznim pogojem

pogójno odloženi pregòn -- -ega -ôna m pregon, ki ga državni tožilec odloži, dokler ne ugotovi, ali je osumljenec izpolnil nalogo, ki mu jo je naložil

pogrebniána -e ž izredna denarna socialna pomoč osebi, upravičeni do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka, za kritje stroškov pogreba pokojne osebe

pogrêšanec -nca m oseba, ki je dlje časa odsotna, zaradi česar so uvedeni uradni postopki iskanja ali razglasitve osebe za mrtvo v zakonsko določenih primerih

poiménsko glasovánje -ega -a s glasovanje, pri katerem član organa na poziv predsedujočega javno izjavi, ali predlog podpira ali ne

pojasnilna dolžnóšt -e -i ž v medicinskem pravu zdravnikova dolžnost, da pacientu v neposrednem stiku, obzirno in na razumljiv

način pojasni njegovo zdravstveno stanje, verjeten razvoj in posledice bolezni ali poškodbe ter cilj, vrsto, način izvedbe in verjetnost uspeha predlaganega medicinskega posega ter tudi morebitna tveganja, stranske učinke in druge negativne posledice zdravljenja

poklíc -a m institucionalizirana sposobnost posameznika za opravljanje dela ali dejavnosti, za katero je izučen, vzgojen ali izobražen

poklična bolézen -e -zni ž bolezen, povzročena z daljšim neposrednim vplivom delovnega procesa in pogojev dela na določenem delovnem mestu ali na delu, ki sodi v neposredni okvir dejavnosti, na podlagi katere je oboleli obvezno zdravstveno ali invalidsko zavarovan

poklična dolžnóšt -e -i ž zaveza, običajno zgolj moralna, zagotoviti ali nuditi poklično strokovno pomoč tudi takrat, kadar to presega obveznost iz delovnega razmerja, npr. v zdravstvu

poklična étika -e -e ž moralna pravila in moralna načela, ki usmerjajo in vodijo osebe pri opravljanju določenega poklica

poklična imunitéta -e -e ž ► materialna imunitéta

poklična invalidnóšt -e -i ž invalidnost, pri kateri delavec delno ali popolno izgubi pridobitno zmožnost v svojem poklicu na delovnem mestu, na katero je razporejen, in za vsa dela, za katera ima ustrezno strokovno izobrazbo, dodatno usposobljenost in delovne izkušnje

poklična kvalifikácija -e -e ž strokovna usposobljenost, ki je potrebna za opravljanje poklica ali posameznih sklopov zadolžitve v okviru poklica na določeni ravni zahtevnosti
S: strokóvna kvalifikácija

poklična malomárnóšt -e -i ž nepravilno, nestrokovno in nevestno opravljanje poklica ali opustitev dolžnostnega ravnanja, ki ga narekuje doktrina konkretnega poklica

poklična matúra -e -e ž državni izpit, s katerim posameznik pridobi srednjo strokovno izobrazbo in dokazuje usposobljenost za visokošolski študij

poklična pokojnina -e -e ž pokojnina, zagotovljena zavarovancu iz pokličnega pokojninskega zavarovanja

poklična rehabilitacija -e -e ž storitve, s katerimi se invalid II. ali III. kategorije invalidnosti strokovno, fizično in psihosocialno usposobi za drug poklic ali delo, da se lahko ustrezno zaposli in ponovno vključi v delovno okolje, ali se usposobi za opravljanje istega poklica ali dela s prilagoditvijo delovnega mesta in ustreznimi tehničnimi pripomočki

poklična skrivnost -e -i ž podatek o drugi osebi, za katerega izve npr. zagovornik, odvetnik, zdravnik, psiholog, duhovnik pri opravljanju svojega poklica in ga lahko drugim razkrije le z izrecnim dovoljenjem te osebe ali pod zakonsko določenimi pogoji

poklični konzul -ega -a m v mednarodnem pravu oseba, ki karierno opravlja funkcijo konzularnega funkcionarja kot vodja konzulata

poklični standard -ega -a m dokument, ki določa vsebino poklicne kvalifikacije na določeni ravni zahtevnosti in opredeljuje potrebna znanja, spretnosti ter splošne in poklicne zmožnosti

poklično pokojninsko zavarovanje -ega -ega -a s pokojninsko zavarovanje delavcev, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela ali dela, ki jih po določeni starosti ni več mogoče uspešno poklicno opravljati, npr. dela policistov, vojakov, rudarjev, paznikov, voznikov **S:** obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje

P **poklično usposabljanje** -ega -a s formalizirani način pridobivanja strokovnega znanja in veščin, potrebnih za priznanje poklicne kvalifikacije ali pridobitev poklicne kvalifikacije

pokojnina -e ž redni mesečni denarni prejemek, ki uživalcu zagotavlja varnost dohodka v primeru starosti, invalidnosti ali smrti zavarovanca

pokojninska dōba -e -e ž zavarovalna in posebna doba, glede na katero se ugotavljajo pogoji za pridobitev pravice do pokojnine in glede na katero se določi odstotek za odmero pokojnine

pokojninska družba -e -e ž izvajalec, ki ima dovoljenje za opravljanje dejavnosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja

pokojninska osnōva -e -e ž mesečno povprečje plač ali zavarovalnih osnov v določenem obdobju, ki se valorizira na raven

zadnjega koledarskega leta pred upokojitvijo **S:** osnōva za odmero pokojnine

pokojninski načrt -ega -a m načrt poklicnega pokojninskega zavarovanja ali dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki ureja temeljna razmerja med interesnimi skupinami v sistemu poklicnega ali dodatnega pokojninskega zavarovanja

pokojninski sklād -ega sklāda m izvajalec pokojninskega načrta prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja

pokojninsko in invalidsko zavarovanje -ega -- -ega -a s zavarovanje za nadomeščanje izpadlega dohodka ob izgubi ali zmanjšanju delovne zmožnosti predvsem zaradi starosti, invalidnosti ali smrti zavarovanca ter povečanih stroškov zaradi odvisnosti od oskrbe drugega

pokrājina -e ž širša lokalna samoupravna skupnost, ki obsega več občin in predstavlja drugo stopnjo lokalne samouprave

policija -e ž organ v sestavi notranjega ministrtva, katerega naloge so zlasti varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi, preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, vzdrževanje javnega reda

policijska držāva -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih država, v kateri državni organi pri svojem delovanju niso pravno vezani, zaradi česar ima posebno močen vpliv izvršilna veja oblasti, ki se opira zlasti na represivne organe

policijski zapisnik -ega -a m zapisnik o kazenski ovadbi ali o preiskovalnem dejanju, ki ga sestavi policija

policijsko pridržanje -ega -a s krajši odvzem prostosti osumljencu, ki ga izvede policija, da se ugotovi njegova istovetnost, preveri alibi ali zberejo obvestila in dokazni predmeti

poligrāf -a m naprava, ki zazna različne telesne reakcije preiskovane osebe, ki jih ta praviloma ne more obvladati, namenjena ugotavljanju verodostojnosti njenih izjav

polipatrid -a m v mednarodnem pravu oseba, ki je pravni subjekt več pravnih sistemov, npr. zaradi različnih državljanstev njenih staršev **S:** oseba z več državljanstvi

polipōl -a m tržni položaj, pri katerem neko dobrino ponuja zelo veliko ponudnikov, od

katerih nobeden ne more vplivati na višino cene

polipsón -a m ► nabávni polipól

polítična ekonomija -e -e ž družbena veda, ki uporablja metode s področja ekonomije, družbenih ved in sociologije za raziskovanje razmerij med posamezniki in družbo ter trgi in državo

polítična odgovórnost -e -i ž odgovornost, ki izhaja iz opravljanja politične funkcije in se uveljavlja na različne načine, npr. s poslanskim vprašanjem, interpelacijo ali glasovanjem o nezaupnici

polítična skupína -e -e ž v pravu EU skupina poslancev Evropskega parlamenta, ki združuje predstavnike sorodnih političnih strank v različnih državah članicah EU

polítična stránka -e -e ž pravno organizirana skupina oseb enakega političnega prepričanja, ki svoj program uresničuje s sodelovanjem na volitvah in delovanjem v demokratično oblikovanih državnih organih

polítična tvórbá -e -e ž politično organizirana skupnost, navadno na teritorialni podlagi, npr. država

polítična uredítev -e -tve ž ureditev političnega sistema v določeni družbeni skupnosti, npr. demokracija

polítične pravíce -ih *pravíc* ž mn. v mednarodnem pravu pravice prve generacije, ki državljanom omogočajo sodelovanje v političnem življenju njihove države, npr. pravica voliti in biti izvoljen

polítični ákt -ega -a m akt državnega zbora ali vlade, ki nima narave pravnega akta in s katerim se opredeljujejo cilji in načini njihovega doseganja glede splošnih družbenih vprašanj

polítični delíkt -ega -a m ► politično kaznivo dejanje

polítični nadzòr -ega -ôra m nadzor parlamenta nad delovanjem vlade, ki se izvaja s poslanskimi vprašanji, z interpelacijo ali nezaupnico

polítični prevràt -ega -áta m hitra, navadno nasilna sprememba v politični ureditvi določene družbene skupnosti

polítični sistém -ega -a m ureditev razmerij med poglavitnimi institucionaliziranimi

nosilci politične moči v družbi in ureditev razmerja med nosilci te moči in ljudstvom

polítično kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje zoper temelje družbene ureditve in države **S:** politični delíkt

polítika konkuréncé -e -- ž celota ukrepov in usmeritev delovanja pristojnih oblastnih organov, npr. držav članic in institucij EU, za spodbujanje in varstvo konkurence **S:** konkurénčna politíka

pólje pròste presóje -a -- -- s v postopku pred Evropskim sodiščem za človekove pravice doktrina določanja obsega in omejitev človekovih pravic, ki državam pogodbenicam dopušča prožnejšo razlago konvencijskih pravic glede na njihove kulturne, zgodovinske in druge značilnosti

póljska slúžnost -e -i ž stvarna služnost na tujem zemljišču, če je gospodujoče zemljišče kmetijsko, npr. potna služnost, vodna služnost, gozdna služnost, pašna služnost

pólkvalificirani délavéc -ega -vca m delavec, ki opravi predpisano izobraževanje ali izpit in lahko samostojno opravlja samo določeno vrsto del

pólna fírma -e -e ž firma, ki vsebuje vse v zakonu zahtevane elemente

pólna poslòvna sposòbnost -e -e -i ž poslovna sposobnost osebe, ki pri opravljanju pravnih poslov in procesnih dejanj ni omejena z zakonom ali drugim pravnim aktom

pólna stárost -e -i ž do leta 2013 starost, ki zagotavlja zavarovancu odmero pokojnine v višini, odvisni le od dopolnjene pokojninske dobe

pólna zaposlénost -e -i ž stanje v družbi, ko je na voljo večja ponudba zaposlitev kot brezposelnih oseb, ki iščejo zaposlitev

pólni délovni čas -ega -ega čása m delovni čas, ki traja največ 40 in najmanj 36 ur na teden in je določen z zakonom, kolektivno pogodbo ali splošnim aktom delodajalca **S:** rédni délovni čas

pólni indosamènt -ega -ênta m indosament na ime, ki vsebuje izjavo o prenosu, ime indosatarja in trasantov podpis ali ime indosatarja in indosantov podpis

pólno soródstvo -ega -a s razmerje med sorodniki stranske črte, ki imajo skupna oba prednika

pólno zavarovánje -ega -a s zavarovanje na celotno vrednost stvari

polnolétna oséba -e -e ž oseba, ki dopolni z zakonom določeno starost in s tem pridobi poslovno sposobnost **S:** dorásla oséba

polnoprávni položáj -ega -a m položaj, v katerem ima posameznik vse pravice, ki jih je v tem pravnem položaju mogoče imeti

pólodprti závod za prestájanje kázni zapóra -ega -óda -- -- -- -- m zavod s svobodnejšim režimom prestajanja kazni zapora, v katerem je mogoče svobodnejše gibanje zapornikov znotraj zavoda

pològ -óga m ► depozít (1, 2)

polovíčno plačilo izrečéne glóbe -ega -a -- -- s plačilo globe v višini polovice izrečenega zneska v določenem krajšem obdobju, če storilec prekrška ne vloží zahteve za sodno varstvo zoper odločbo o prekršku

položájni dodátek -ega -tka m del plače, ki pripada javnemu uslužbencu ali funkcionarju, ki izvršuje pooblastila v zvezi z vodenjem, usklajevanjem in izvajanjem dela, vrednotenje teh nalog pa ni vključeno v osnovno plačo delovnega mesta, naziva ali funkcije

položítev pri sodíšču -tve -- -- ž ► sódna položítev

položník -a m stranka skladiščne pogodbe, ki zaupa hrambo premičnine skladiščniku

P

pólpreedsédniški sistém -ega -a m sistem delitve oblasti, v katerem izvršilno funkcijo skupaj opravljata vlada, odvisna od zaupanja predstavníškega organa, in neposredno izvoljen državni poglavar s številnimi pomembnimi pristojnostmi **S:** parlamentárno-preedsédniški sistém

pólprivilegírani vlagátelj -ega -a m v pravu EU pravna oseba, ki ji temeljne pogodbe EU priznavajo pravico vložiti tožbo pri Sodišču EU za varovanje svojih prerogativ

pólproporcionálni volilni sistém -ega -ega -a m v nekaterih pravnih sistemih volilni sistem, ki združuje prvine večinskega in proporcionalnega volilnega sistema tako, da je zagotovljeno varstvo politíčne manjšine, in le delno zagotavlja sorazmernost pri delitvi mandatov **S:** manjšínski volilni sistém

pólsoródstvo -a s razmerje med sorodniki stranske črte, ki imajo skupnega samo enega prednika

pólzaprto mórje -ega -a s v mednarodnem pravu zaliv, zatok ali morje, obkroženo z dvema ali več državami in povezano z drugim morjem ali oceanom z ozkim prehodom ali sestavljeno v celoti ali večinsko iz teritorialnih morij in izključnih ekonomskih con dveh ali več obalnih držav

pomagáč -a m udeleženeec pri kaznivem dejanju, ki storilcu pomaga pri izvršitvi kaznivega dejanja

poméšanje -a s združitve sipkih stvari, npr. žita, več lastnikov v mešanico, pri čemer dotedanji lastniki stvari postanejo solastniki mešanice z deleži, ki so sorazmerni vrednostim, ki so jih imele stvari posameznega solastnika pred tem **S:** commixtio

pomilostítev -tve ž akt milosti, ki ga v obliki posamičnega pravnega akta izda državni poglavar, s katerim se ustavi kazenski pregon, zniža ali odpusti kazen ali se kako drugače ublaži pravni položaj obsojenca ali osebo, ki bi bila lahko izpostavljena pregonu zaradi kaznivega ravnanja

pomilostítveni postópek -ega -pka m postopek, v katerem državni poglavar odloči o pomilostitvi

pomirítev -tve ž ► správa

pomnožéno glasovánje -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih polproporcionalni volilni sistem, po katerem ima volivec toliko glasov, kot je kandidatov, ki se volijo v njegovi volilni enoti, in jih lahko podeli enemu ali več kandidatom **S:** kumulírano glasovánje

pomóč de minimis -í -- -- [de mínimis] ž v pravu EU državna pomoč, ki je zaradi nizke višine pred podelitvijo ni treba notificirati Evropski komisiji

pomóč na dómu -í -- -- ž socialnovarstvena storitev, ki obsega socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti in drugih primerih, v katerih se lahko z njo nadomesti institucionalno varstvo

pomóč ob rójstvu otróka -í -- -- -- ž enkratni družinski prejemek, namenjen nakupu opreme za novorojenca

pomóč pri kaznivem dejánju -í -- -- -- ž udeležba pri kaznivem dejanju, ko oseba storilcu omogoči ali olajša izvršitev kaznivega dejanja ali mu daje psihično podporo

pomóč pri samómóru -í -- -- -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki pomaga drugi osebi pri samomoru

sklenitev pogodbe **S**: ofêrta **2**. pisna vloga gospodarskega subjekta v postopku oddaje javnega naročila, s katero se ta zaveže izvesti javno naročilo, če bo izbran **3**. v ekonomiji količina dobrin ali storitev, ki jih ponudniki na določenem trgu v določenem obdobju ponudijo pri različnih cenah

ponúdbena garancija -e -e ž zaveza garanta, da bo upravičencu, ki je razpisal javni razpis, izplačal določen znesek, če bi se ponudnik izneveril svoji ponudbi **S**: licitacijska garancija

ponúdnik -a m **1**. oseba, ki poda ponudbo **2**. v javnem naročanju oseba, ki se s kakršnokoli vlogo odzove na poziv naročnika

pooblastilna urédba -e -e ž uredba, s katero se naslovljenca, navadno državni organ, pooblasti za opravljanje kakšne naloge

pooblastilni indosamènt -ega -ênta m ► prokúrni indosamènt

pooblastilni predpís -ega -a m predpis, ki naslovljencu, navadno državnemu organu, podeli pooblastilo za opravljanje kakšne naloge ali pristojnosti

pooblastilo -a s upravičenje za zastopanje, ki ga pooblastitelj s pooblastitvijo podeli pooblaščenцу in je namenjeno tretji osebi

pooblastítelj -a m oseba, ki pooblaščenцу podeli upravičenje za zastopanje

pooblastítev -tve ž enostranski pravni posel, s katerim pooblastitelj podeli pooblaščenцу upravičenje za zastopanje

pooblaščena oséba -e -e ž ► pooblaščenec (1, 2)

pooblaščena urádna oséba prekrškóvnega orgána -e -e -e -- -- ž z zakonskim ali podzakonskim aktom pooblaščena uradna oseba za vodenje in odločanje v hitrem postopku o prekršku, ki teče pred prekrškovnim organom

pooblaščenec mladolétnega oškodóvnca -nca -- -- m pooblaščenec mladoletne osebe, oškodovane s kaznivim dejanjem zoper spolno nedotakljivost, kaznivim dejanjem zanemarjanja mladoletne osebe in surovega ravnanja ali kaznivim dejanjem trgovine z ljudmi, ki skrbi za njene pravice, za zaščito njene integritete med zaslišanjem pred sodiščem in za uveljavljanje premoženjsko-pravnega zahtevka

pooblaščenec -nca m **1**. oseba, ki v pravnem prometu ali v postopku lahko nastopa za

drugega **S**: pooblaščena oseba **2**. oseba, ki lahko na podlagi predpisa opravi določeno, praviloma oblastno dejanje ali odločitev ali vodi postopek na nekem področju, npr. informacijski pooblaščenec, pooblaščena uradna oseba v upravnem postopku **S**: pooblaščena oseba

pooblaščenec oškodóvnca -nca -- m odvetnik ali druga oseba, ki v kazenskem postopku zastopa interese oškodovanca

pooblaščenec oškodóvnca po urádni dolžnósti -nca -- -- -- m pooblaščenec mladoletnega oškodovanca, ki ga izmed odvetnikov po uradni dolžnosti postavi kazensko sodišče

pooblaščenec po zaposlítvi -nca -- -- m oseba, ki opravlja delo, povezano s sklepanjem in izpolnjevanjem pogodb

pooblaščenec podjéjta -nca -- m oseba, ki zastopa družbo na podlagi pooblastila poslovodstva

pooblaščenec sindikáta -a -- m sindikalni zaupnik ali drug član sindikata, ki ga sindikat pooblasti za določeno aktivnost, ki sodi v akcijsko svobodo

pooblaščenec v právdi -nca -- -- m oseba, ki jo stranka pooblasti za zastopanje v pravnem postopku

pooblaščenec za sprejém písánj -nca -- -- -- m oseba, ki jo imenuje stranka sama ali jo določi sodišče ali upravni organ za sprejemanje sodnih in upravnih pisanj za stranko, npr. če je stranka v tujini, izjemoma pa opravlja tudi druga zakonsko določena dejanja, npr. vloži pritožbo **S**: pooblaščenec za vročitve

pooblaščenec za vročitve -nca -- -- m ► pooblaščenec za sprejém písánj

pooblaščeni gospodárski subjékt -ega -ega -a m gospodarski subjekt, ki na temelju upravne odločbe carinskega organa uživa določene olajšane carinske kontrole glede varstva in varnosti ter nekatere poenostavitve **S**: AEO

pooblaščeni zdravnik delodajálca -ega -a -- m do leta 2012 ► izvajalec medicine déla

pooblaščujúče právno pravílo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki določa, da ima naslovljenec, navadno državni organ, določeno pooblastilo, pristojnost

poočítev -tve ž **1**. pomožni vpis, s katerim se vpiše sprememba identifikacijske oznake

nepremičnine, podatki o združitvi ali delitvi nepremičnine v katastru in sprememba podatkov glede imetnika pravice **2. do leta 2003** vpis dejstev v zemljiško knjigo, ki se nanašajo na nepremičnino ali na imetnika pravice

popáčenje oblasti -a -- s kršitev načela zakonitosti, ko se oblast sicer izvaja na formalno pravičen način, a v nasprotju z namenom, npr. ko prvostopenjski upravni organ izpodbija drugostopenjsko odločbo sebi nadrejenega organa

popís dél -a -- m dokument, ki na podlagi projektne dokumentacije predvideva vrste del in njihove količine, potrebne za zgraditev objekta

popís in cenítev zapuščíne -a -- -tve -- dednopravni institut, ki je namenjen natančni ugotovitvi obsega in vrednosti zapuščíne v trenutku zapustnikove smrti

popís prebivalítva -a -- m zakonsko določen proces zbiranja, vrednotenja, analiziranja in publiciranja demografskih, ekonomskih in socialnih podatkov, ki se nanašajo na prebivalce, gospodinjstva in stanovanja v državi v določenem času, za statistične namene in oblikovanje javnih politik

poplačílna pravíca -e -e ž pravica upnika v izvršilnem postopku, da se poplača iz predmeta izvršbe, ki jo pridobi po opravljenem prvem izvršilnem dejanju, npr. rubežu premičnine, rubežu terjatve, vpisu zastavne pravice v zemljiško knjigo

popólna dvódómnost -e -i ž v nekaterih pravnih sistemih dvodomnost, pri kateri imata obe zbornici enake pristojnosti, zlasti v zakonodajnem postopku

popólna konkurénca -e -e ž čista konkurenca na trgu proizvodov in storitev ter na trgu proizvodnih faktorjev

popólna odškodnína -e -e ž odškodnina, ki je potrebna, da postane premoženjski položaj oškodovanca takšen, kakršni bi bil, če ne bi bilo škodnega dogodka

popólna ponúdba -e -e ž ponudba, ki izpolnjuje naročnikove pogoje

popólna posvojítev -e -tve ž nerazvezljiva posvojitve, pri kateri otrok popolnoma preide iz rodbine bioloških staršev v rodbino posvojitelja

popólna razlastítev -e -tve ž odvzem lastninske pravice na nepremičnini in javno korist

za nadomestilo v naravi ali za odškodnino pod pogoji, ki jih določa zakon

popólna spremémba ustáve -e -e -- ž celovitejša in obsežnejša sprememba ustave ali sprejem nove ustave

popólni odvzém poslóvne sposóbnosti -ega -éma -- m popolno onemogočenje samostojnega sklepanja pravnih poslov osebi, ki ni sposobna sama skrbeti zase, za svoje pravice in koristi, npr. zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti, odvisnosti od alkohola ali mamil

popólni preizkús -ega -a m preizkus patentne prijave, ki temelji na preverjanju pogojev patentibilnosti izuma, ki so novost, inventivna raven in industrijska uporabljivost

popólni umík obtóžnega ákta -ega -a -- -- m umik obtožnega akta glede vseh dejanj, ki se v njem očitajo domnevnemu storilcu kaznivega dejanja

popólni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, pri katerem pravica nastane samo z zapisom na papir in se lahko iz vrednostnega papirja prenaša samo skupaj s papirjem

popólno disjunktívno vprašánje -ega -ega -a s disjunktivno vprašanje, na katero zaslišanec po svoji odločitvi lahko odgovori samo z da ali ne **S:** odločitveno vprašanje

popólno právno srédstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, s katerim se lahko odločba izpodbija iz vseh razlogov

popólno priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krivde, s katerim domnevni storilec kaznivega dejanja v celoti prizna dejanje, ki se mu očita

popólno razdedínjenje -ega -a s popolni odvzem nujnega deleža dediču, ki ima pravico do nujnega deleža, zaradi česar dedič izgubi dedno pravico v celoti in ne more biti zapustnikov dedič niti po zakonu niti po oporoki

popráva obtóžnice -e -- ž poprava napak ali odprava tistih pomanjkljivosti obtožnice, s katero se odpravijo oblikovne nepravilnosti, na katere sodišče ob formalnem preizkusu obtožnice opozori tožilca

popráva odlóčbe -e -- ž odprava napak v pisno izdelani odločbi glede očitnih pisnih in računskih pomot

P

popráva pomótnega vpísa -e --- ž poprava vpísa v zemljiški knjigi, ki jo sodišče izvede s posebnim sklepom, po potrebi pa tudi s predhodnim zaslišanjem prizadetih oseb

popráva tóžbe -e -- ž odprava pomanjkljivosti, zaradi katerih tóžba ne more biti obravnavana, na zahtevo sodišča v za to določenem roku

poprávni sklèp -ega sklépa m sklep, s katerim sodišče ali upravni organ popravi očitne pisne in računске napake v pisno izdelani odločbi

populárna tóžba -e -e ž tóžba, ki jo lahko vloží katerakoli oseba neodvisno od lastnega pravnega interesa **S:** actio popularis

porába -e ž v ekonomiji ► potróšnja (1, 2)

porábljeni proizvodni fáktor -ega -ega -ja m v ekonomiji proizvodni faktor, ki se med proizvodnim procesom potróši

porabljívi proizvod -ega -óda m v ekonomiji del bruto proizvoda, ki ga je mogoče porabiti, ne da bi se zaradi tega proizvodne sposobnosti proizvodnega procesa zmanjšale

porábna dobrína -e -e ž v ekonomiji ► potróšna dobrína

poravnální nárok -ega -a m do leta 2017 narok, ki ga sodišče razpiše, da bi med strankama doseglo sporazumno rešitev spora

poravnáva -e ž pogodba, s katero osebe, med katerimi je spor ali negotovost glede določenega pravnega razmerja, z vzajemnim popuščanjem prekinejo spor ali odpravijo negotovost ter določijo svoje vzajemne pravice in obveznosti **S:** transakcija (1)

poravnávanje v kázenskem postópkú -a --- s postopek odvrácanja kazenskega pregona, v katerem državni tožilèc s soglasjem domnevnega storilca kaznivega dejanja in oškodovanca kazensko ovadbo ali obtožni predlog odstopi v postopek poravnávanja, da se sporazumno odpravijo razlogi novih konfliktov med njima in se doseže poravnava, kadar izrek sankcije ni nujen

poročeválec -lca m oseba, ki pripravi pregled stališč ali jih zastopa, npr. poročevalec mednarodne konference, poročevalec sodnega senata, poročevalec odbora na plenarni seji parlamenta

poróčni list -ega -a m ► izpísek iz mátičnega régístra o sklénjeni zakónski zvézi

porodníški dopúst -ega -a m do leta 2014 ► materínski dopúst

porodníško nadomestilo -ega -a s do leta 2014 nadomestilo plače ali dohodka v času porodníškega dopusta

pórok in plačnik -óka -- -a porok, ki je solidarno odgovoren z glavnim dolžnikom

pórok -óka m oseba, ki je na podlagi zakona ali pogodbe dolžna izpolniti tujo obveznost, če je ne izpolni dolžnik

poróštvèna izjáva -e -e ž izjava, s katero se porok zaveže, da bo upniku izpolnil veljavno in zapadlo obveznost, če tega ne bi storil dolžnik

poróštvèna pogódba -e -e ž ► poróštvo

poróštvo -a s zaveza poroka nasproti upniku, da bo izpolnil obveznost upnikovega dolžnika, če je ta ne bi izpolnil **S:** poróštvèna pogódba

poróštvo za poróštvo -a -- -- s ► pòdporóštvo

poróta -e ž v nekaterih pravnih sistemih skupina državljanov, ki v sodnem postopku na podlagi presoje dejanskih vprašanj samostojno odloča o krivdi obtoženca ali utemeljenosti zahtevka

porótnik -a m **1.** ► sodnik porótnik **2.** v nekaterih pravnih sistemih član porote, ki samostojno presoja o dejanskih vprašanjih in odloča o krivdi obtoženca ali utemeljenosti zahtevka

portál javnih naročil -a -- -- m spletna stran, na kateri so različne objave iz postopkov oddaje javnih naročil

portfélj -a m v ekonomiji celotna količina in struktura aktive podjetja ali posameznika

posádna listína -e -e ž listina, ki vsebuje izjavo osebe, ki jo izstavlja, da priznava izvirno pridobitev stvarne pravice v korist druge osebe

posámezni dél zgrádbè -ega -a -- m del zgradbe, ki je lahko predmet etažne lastnine in mora biti samostojna funkcionalna celota, primerna za samostojno uporabo, npr. stanovanje, poslovni prostor

posámezno preiskoválnó dejánje -ega -ega -a s preiskovalno dejanje, ki ga lahko sodnik posameznik ali preiskovalni sodnik praviloma opravi na predlog državnega tožilca v predkazenskem postopku

posámeična analogíja -e -e ž ► zakónska analogíja

posámeična direktíva -e -e ž v pravu EU direktiva, ki kot dopolnitev okvirne direktive ureja

tehnične vidike in podrobnosti regulacije posamezne snovi, izdelka ali drugega predmeta **S**: lóčna direktíva, posébna direktíva

posámična havarija -e -e ž ► posébna havarija

posámična izjéma -e -e ž v pravu EU izvzetje od uporabe konkurenčnih pravil o prepovedi izkrivljanja konkurence za posamični sporazum z opredeljenimi koristnimi učinki

posámična prokúra -e -e ž prokura, ki je podeljena eni osebi

posámični interès -ega -ésa m ► osébni interès

posámični právní ákt -ega -ega -a m pravni ákt, ki individualizira in konkretizira splošno pravno pravilo v konkretnem primeru, npr. sodba, upravna odločba

posámični uprávní ákt -ega -ega -a m konkretni upravni ákt, običajno izdan kot upravna odločba ali sklep v upravnem postopku, ki se nanaša na posamično stranko

posámični vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, pri katerem je pravica iz papirja individualno določena glede na konkretni pravni temelj **S**: individuálni vrédnostni papír

posámično dédno naslédstvo -ega -ega -a s ► singularno dédno naslédstvo

posámično pooblastilo -ega -a s ► posébno pooblastilo

posámično právní naslédstvo -ega -ega -a s ► singularno právní naslédstvo

posámično právní pravilo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki se nanaša na določenega ali določljivega naslovljenca

posébna direktíva -e -e ž v pravu EU ► posámična direktíva

posébna družbena skupína -e -e -e ž kategorija oseb, ki jo družba v izvorni državi zavrača zaradi nespremenljive prirojene lastnosti, porekla ali prepričanja, ki je tako temeljnega pomena za posameznikovo identiteto ali zavedanje, da se ga ne sme prisiliti, naj se mu odreče

posébna havarija -e -e ž škoda samo na ladji ali tovoru ali škoda samo zaradi stroškov **S**: partikulárna havarija, posámična havarija

posébna krajéjna pristójnost -e -e -i ž krajevna pristójnost, ki je določena poleg

splošne krajevne pristójnosti ali ki izključuje uporabo pravil o splošni krajevni pristójnosti

posébna pokojnínska dóba -e -e -e ž obdobja, ki se po zakonu štejejo v pokojninsko dobo ne glede na plačilo prispevkov, vendar brez določene minimalne zavarovalne dobe ne dajejo pravice do pokojnine

posébna poslòvna sposòbnost -e -e -i ž poslovna sposobnost za opravljanje pravnih poslov in procesnih dejanj, ki jih posebej določa zakon, npr. menična sposobnost

posébna pravica -e -e ž upravičenje za izvajanje dejavnosti, ki se podeli omejenemu številu oseb

posébna právní sposòbnost -e -e -i ž sposobnost pravnega subjekta, da je lahko nosilec posebnih pravic in dolžnosti, npr. dedna sposobnost **S**: speciálna právní sposòbnost

posébna rába -e -e ž posebni carinski postopek sprostitve v prosti promet brez plačila dajatev ali s plačilom po znižani stopnji zaradi rabe blaga na predpisan način

posébna skrbnost -e -i ž skrbnost, s katero ravna posebno pazljiv in natančen človek in je merilo, po katerem se presoja lahka malomarnost

posébna večína -e -e ž ► kvalificirana večína

posébine grádbene uzánce -ih -ih uzánc ž mn. uzance, ki urejajo pravice in obveznosti pri izvajanju gradbenih del

posébine operatívne metode in srédstva -ih -ih metod -- srédstev ► prikriti preiskovalni ukrepi

posébni carínski postòpek -ega -ega -pka m carinski postopek, s katerim se lahko prijavi blago ob uvozu v carinsko območje ali izvozu iz njega, in sicer tranzit, hramba, določena raba in oplemenitenje

posébni délovni pogòj -ega -ega -ója m ► posébni pogòj déla

posébni máksimum kázní -ega -a -- m zgornja meja kazni, ki je predpisana za določeno kaznivo dejanje **S**: najvíšja méra kázní

posébni mínimum kázní -ega -a -- m spodnja meja kazni, ki je predpisana za določeno kaznivo dejanje **S**: najnížja méra kázní

posébni pogòj déla -ega -ója -- m okoliščina, zaradi katere je delavec upravičen do dodatka pri plači, skrajšanja polnega delovnega časa ali vključitve v obvezno

dotatno pokojninsko zavarovanje, npr. opravljanje dela v manj ugodnem, neobičajnem delu dneva ali opravljanje posebno težkih, napornih in nevarnejših ali zdravju škodljivih del **S**: posébni délovni pogòj

posébni postópek -ega -pka m sodni ali upravni postopek, za katerega zaradi posebnosti zadev v določenem obsegu veljajo drugačna procesna pravila od splošnih, npr. v sporih zaradi motenja posesti, pri odvzemu koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi kaznivega dejanja, v davčnih zadevah

posébni povrátek -ega -tka m ► speciální povrátek

posébni skúpní déli -ih -ih délov m mn. skupni prostori in skupne naprave v večstanovanjski stavbi, ki so solastnina zgolj tistih etažnih lastnikov, ki jih uporabljajo, kar se določi s pogodbo o medsebojnih razmerjih

posébni sporazúm -ega -a m v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se države dogovorijo o predložitvi spora v reševanje Meddržavnemu sodišču v Haagu

posébni ugotovitveni postópek -ega -ega -pka m ugotovitveni postopek, ki se praviloma vodi v upravni zadevi, da se razčisti pravno pomembno ali sporno dejansko stanje

posébni zakonodájni postópek -ega -ega -pka m v pravu EU zakonodajni postopek, ki ne zahteva soodločanja Evropskega parlamenta in Sveta in je s temeljnima pogodbama EU posebej predviden za določene pristojnosti urejanja

posébni zavarovální pogóji -ih -ih pogójev m mn. pravice in obveznosti pogodbenikov zavarovalne pogodbe, ki jih za posamezno vrsto zavarovanja, npr. življenjsko zavarovanje, vnaprej določi zavarovalnica

posébni zemljiškknjížni postópek -ega -ega -pka m zemljiškknjížni postopek, ki se z oklicem zadeve uvede zaradi izbrisa starih hipotek, nastavitve zemljiške knjige, dopolnitve zemljiške knjige ali vzpostavitve zemljiškknjížne listine

poséбно húda télésna poškódba -- -e -e -e ž telesna poškodba, ki ogrozi življenje poškodovanca, uniči pomemben del njegovega telesa ali pomemben organ, povzroči nezmožnost za vsakršno delo ali ga za vselej skazi

poséбно kaznívo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, ki ga lahko izvrši le oseba z določenim statusom, npr. uradna oseba, vojaška oseba **S**: delictum proprium

poséбно mnénje -ega -a s ► lóčeno mnénje

poséбно pooblastílo -ega -a s pooblastilo, dano za določen pravni posel **S**: posámično pooblastílo, speciálno pooblastílo

poséбно premožénje zakónca -ega -a -- s premoženje zakonca, ki ga ima ob sklenitvi zakonske zveze ali ga v času trajanja zakonske zveze pridobi drugače kot z delom, npr. z dedovanjem ali darili, zato ga samostojno upravlja in z njim samostojno razpolaga **S**: lóčeno premožénje zakónca

poséбно várstvo délavcev -ega -a -- s dodatno delovnopravno varstvo nekaterih kategorij delavcev, in sicer žensk delavcev, mlajših od 18 let, invalidov, starejših delavcev in delavcev, ki uživajo varstvo zaradi nosečnosti in starševstva

posèg v pravíco -éga -- -- m dejanje, s katerim oblastni organ ali oseba na pravno dopusten ali nedopusten način odreče ali omeji pravico

posèg v rodíteljsko pravíco -éga -- -- -- m ukrep države za varstvo otrokove koristi, kadar starši ne delajo v otrokovo korist, npr. odvzem otroka staršem

posesórna právda -e -e ž ► mótenjska právda

posést -i ž dejanska oblast nad stvarjo ne glede na pravico do nje

posést stvarí -i -- ž dejanska oblast nad stvarjo

poséstna dôba -e -e ž ► priposestvoválna dôba

poséstna právda -e -e ž právda zaradi motenja ali odvzema posesti

poséstna tóžba -e -e ž ► tóžba zaradi mótenja posésti

poséstna vólja -e -e ž volja imeti stvar ali pravico zase **S**: animus possidendi

poséstni konstitút -ega -a m dogovor, da nepremičnina kljub prenosu lastninske pravice še naprej ostane v posesti prenosnika **S**: constitutum possessorium

poséstni líst -ega -a m do leta 2011 evidenčni list A v zemljiški knjigi, ki je namenjen popisu vsebine posameznega zemljiškknjížnega vložka

poséstni naslédnik -ega -a m posestnik, ki prevzame izvajanje posesti od posestnega prednika

poséstni prédnik -ega -a m oseba, od katere posestnik kot njen univerzalni ali singularni pravni naslednik pridobi posest

poséstni spòr -ega spòra m spor zaradi motenja ali odvzema posesti, ki se rešuje s posebnim pravnim postopkom

poséstnik -a m oseba, ki ima stvar v posesti

poséstno nakazílo -ega -a s do leta 2003 pooblastitev tretje osebe, da namesto v imenu izročitelja odslej poseduje premočnino v imenu pridobitelja

poséstno várstvo -ega -a s varstvo posesti, ki ga posestnik lahko uveljavlja sodno ali v obliki dovoljene samopomoči

posílstvo -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki prisili osebo istega ali drugega spola k spolnemu občevanju ali podobnemu spolnemu ravnanju z uporabo sile ali grožnje

poskús kaznivega dejánja -a -- -- m začetek izvrševanja kaznivega dejanja, ki ga storilec ne dokonča

poskús prekrška -a -- m začetek izvrševanja prekrška, ki ga storilec ne dokonča

poskúsna posvojítev -e -tve ž namestitev otroka v rejništvo k bodočim posvojiteljem za poskusno dobo

poskúsno délo -ega -a s delo, za katero se dogovorita delavec in delodajalec v pogodbi o zaposlitvi in je namenjeno preizkusu strokovnih in drugih delovnih sposobnosti delavca ter lahko traja zakonsko omejen čas

poslániec -nca m član predstavniškega organa, npr. državnega zbora

poslánica -e ž v mednarodnem pravu uradno sporočilo med državama o določenem meddržavnem vprašanju

poslánik -a m v mednarodnem pravu naziv vodje diplomatskega predstavništva drugega razreda

posláništvo -a s v mednarodnem pravu diplomatsko predstavništvo drugega razreda, ki ga vodi poslanik

poslánska skupína -e -e ž skupina povezanih poslancev, ki so praviloma izvoljeni z istoimenske liste kandidatov

poslánski mandát -ega -a m pooblastilo za odločanje, ki ga poslanec dobi z izvolitvijo

poslánski pavšál -ega -a m pavšalni mesečni znesek, ki ga poslanec prejme za materialne stroške pri delu v svoji volilni enoti

poslánsko vprášanje -ega -a s vprašanje, ki ga lahko vladi, ministru ali generalnemu

sekretarju vlade v zvezi z njihovim področjem delovanja ustno ali pisno zastavi poslanec

posláništvo -a s v mednarodnem pravu diplomatsko predstavništvo nižjega ranga od ambasade
S: legácija

poslédnja vólja -e -e ž ► oporóka

poslednjevóljna odrédba -e -e ž izjava, s katero oporočitelj za primer smrti razpolaga s svojim premoženjem ali določi kaj drugega, kar je pomembno za dedovanje ali pravna razmerja po njegovi smrti

poslôvna báнка -e -e ž v ekonomiji banka, ki sprejema depozite in daje posojila

poslôvna goljujíja -e -e ž goljujija pri opravljanju gospodarske dejavnosti, pri kateri se drugega preslepi s prikazovanjem, da bodo obveznosti izpolnjene, ali s prikrivanjem, da obveznosti ne bo mogoče izpolniti

poslôvna izgúba -e -e ž stanje, ko so stroški poslovanja višji od prihodkov, ki se izkazuje v poslovnem izidu v poslovnem letu

poslôvna lístina -e -e ž listina, ki jo je treba voditi po zakonu ali drugem pravnem predpisu in je pomembna za poslovni promet gospodarskega subjekta

poslôvna nêzvestôba -e -e ž kršitev obveznosti iz pravnega posla

poslôvna obvéznost -e -i ž obveznost, ki temelji na pravnem poslu, npr. pogodbi

poslôvna odškodnínska obvéznost -e -e -i ž obveznost povrniti škodo, ki nastane zaradi kršitve pravnega posla
S: pogódbena odškodnínska obvéznost

poslôvna skrivnóšt -e -i ž **1.** podatki, za katere poslovni subjekt s posebnim aktom določi, da jih je treba varovati pred tretjimi osebami
S: poslôvna tájnost **2.** podatki, ki so po svoji naravi takšni, da bi lahko poslovnemu subjektu nastala znatna škoda, če bi jih pridobila nepooblaščen oseba
S: poslôvna tájnost

poslôvna sposóbnost -e -i ž sposobnost osebe, da veljavno sklepa pravne posle in opravlja dejanja v postopku, ki se praviloma dobi z 18. letom, izjemoma pa tudi prej, npr. s sklenitvijo zakonske zveze, starševstvom
S: opravílna sposóbnost

poslôvna tájnost -e -i ž ► poslôvna skrivnóšt (1, 2)

poslovna uspešnost -e -i ž okoliščina, ki delodajalcu omogoča odločitev o izplačilu plače ali dela plače, če je tako predvideno v kolektivni pogodbi, med letom ali ob koncu leta kot trinajsto plačo

poslovne knjige -ih knjíg ž mn. knjige o poslovanju, ki jih morajo družbe in podjetniki voditi praviloma po sistemu dvostavnega knjigovodstva ter jih enkrat letno zaključiti v skladu z zakonom in računovodskimi standardi

poslovne navade -ih navád ž mn. običaji, ki so se uveljavili v poslovni praksi v pravnem prometu in se nanašajo na pravice in obveznosti strank, ki nanje tudi računajo, razen če se dogovorijo drugače ali če drugače določa obvezen predpis

poslovni cikel -ega -a m v ekonomiji neenakomernost v gospodarski rasti, povzročena z nezadostnim prilagajanjem sprememb dohodka gibanju sprememb produkta

poslovni čas -ega čása m čas opravljanja nalog določenega organa, ko poslujejo vse notranje organizacijske enote teh organov

poslovni dán -ega dnéva m dan, ko organi poslujejo z drugimi organi, to je od ponedeljka do petka

poslovni délež -ega -a m skupek pravic, dolžnosti in obveznosti družbenika v družbi z omejeno odgovornostjo, ki ga dobi na podlagi plačanega osnovnega vložka v družbo z omejeno odgovornostjo

poslovni dogódek -ega -dka m v ekonomiji kakovostno, količinsko in časovno opredeljena enota poslovnega procesa, ki povzroča spremembe na sredstvih in obveznostih do virov sredstev ter prihodkih in odhodkih

poslovni gospodar -ega -ja m oseba, katere posel opravi poslovodja brez naročila
S: dominus negotii

poslovni izíd -ega -a m izkaz prihodkov, odhodkov in obveznosti do virov sredstev ob koncu poslovnega leta

poslovni običáji -ih običájev m mn. pravni standard, pri katerem se potrebno ravnanje določi glede na pričakovano ravnanje med gospodarskimi subjekti

poslovni pártner -ega -ja m oseba, ki je v poslovnem pogodbenem ali drugem pravnem razmerju z drugo pravno ali fizično osebo

poslovni pooblaščenec -ega -nca m fizična oseba, ki ima na podlagi pogodbe ali zaplitve pooblastilo, da v imenu gospodarskega subjekta sklepa in izvršuje pogodbe s tretjo osebo, npr. prodajalec, trgovski potnik

poslovni register -ega -tra m uradna evidenca o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju države, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost, ter o njihovih podružnicah in drugih delih poslovnih subjektov

poslovni sklád -ega skláda m premoženje gospodarskega subjekta, ki je namenjeno poslovanju

poslovni subjékt -ega -a m ► gospodárski subjékt

poslovni vízum -ega -a m v mednarodnem pravu vizum, ki ga država sprejemnica izda osebam, ki na njeno ozemlje potujejo in na njem določen čas bivajo zaradi opravljanja določene poslovne dejavnosti

poslovnik -a m splošni pravni akt, s katerim se ureja interno delovanje določenega kolektivnega organa, npr. državnega zbora, sodišča

poslovno léto -ega -a s časovno obdobje, ki se lahko razlikuje od koledarskega leta, po poteku katerega je treba v treh mesecih zaključiti poslovne knjige in sestaviti letno poročilo

poslovno nésposóbná oséba -- -e -e ž oseba, ki zaradi mladostnosti, duševne bolezni, motnje ali zaostalosti ne more samostojno nastopati v pravnem prometu

poslovno poročílo -ega -a s prikaz razvoja in izidov poslovanja gospodarske družbe in njenega finančnega položaja z opisom bistvenih tveganj in negotovosti, ki jim je družba izpostavljena

poslovno právo -ega -a s pravo, ki ureja nastopanje gospodarskih subjektov na trgu

poslovno zastópanje -ega -a s zastopanje v poslovnih razmerjih, za katero je pooblaščen zastopnik ali pooblaščenec gospodarskih subjektov

poslovno združenje -ega -a s združenje gospodarskih subjektov, ki se povežejo z namenom olajševanja in pospeševanja svoje gospodarske dejavnosti ter izboljševanja in povečevanja rezultatov te dejavnosti

poslovódja brez naročila -e -- -- m oseba, ki brez pooblastila prostovoljno in zavestno

opravlja tuje posle **S**: géstor, negotiorum gestor (1)

poslovódja -e m fizična oseba, ki vodi posle v družbi z omejeno odgovornostjo

poslovódni orgán -ega -a m **1.** individualni ali kolegijski organ gospodarske družbe, ki vodi njene posle in jo zastopa kot zakoniti zastopnik **2.** individualni organ, ki organizira in vodi poslovanje osebe javnega prava, npr. javnega zavoda, tu osebo predstavlja in zastopa in je odgovoren za zakonitost njenega dela ter izvršuje pravice in dolžnosti delodajalca, običajno pa vodi in odgovarja tudi za strokovnost dela

poslovódski izpít -ega -a m izobraževanje, s katerim posameznik pridobi srednjo strokovno izobrazbo, zaradi česar je strokovno usposobljen za samostojno pripravo in organizacijo lastnega dela, predvsem za upravljanje, vodenje, usmerjanje, izvajanje in nadzor delovnih procesov

poslovódstvo -a s organi ali osebe, pooblaščeni po zakonu ali aktih gospodarske družbe, da vodijo njene posle

poslovódstvo brez naročila -a --- s prostovoljno in zavestno opravljanje tujega posla brez pooblastila **S**: gestíja, negotiorum gestio

posmrtnína -e ž enkratna denarna pomoč svojcem umrlega, ki so upravičeni do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka

posódba -e ž ► posódbena pogódba

posódbena pogódba -e -e ž pogodba, s katero se posodnik zavezuje, da bo izposojevalcu izročil stvar v neodplačno rabo, izposojevalec pa se zavezuje, da bo prejeeto stvar vrnil **S**: komodát, posódba

posodník -a m stranka posodbene pogodbe, ki se zaveže, da bo izposojevalcu izročila stvar v neodplačno rabo **S**: komodánt

posojílna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se posojilodajalec zavezuje, da bo posojilojemalcu izročil določen znesek denarja ali določeno količino drugih nadomestnih stvari, posojilojemalec pa se zavezuje, da mu bo po določenem času vrnil enak znesek denarja ali enako količino stvari iste vrste in kakovosti **S**: posojílo (2)

posojílna valúta -e -e ž valuta, v kateri je dogovorjeno denarno posojilo

posojílo -a s **1.** denarni znesek ali količina drugih nadomestnih stvari, dogovorjena s

posojilno pogodbo, ki jih posojilodajalec izroči posojilojemalcu, ta pa se mu jih zaveže vrniti **2.** ► posojílna pogódba

posojílo z izdájanjem obveznic -a --- s

posojilna pogodba, pri kateri predvsem javni izdajatelj obveznice izdaja v določenih apoenih, zato da zbere denarna sredstva, izdajatelj pa se istočasno zaveže, da jih bo po določenem času odkupil in tako upravičencem vrnil denar

posrédna demokracíja -e -e ž politični sistem, ki državljanom po njihovih voljenih predstavnikih omogoča vpliv na delovanje državne organizacije, uveljavljanje njene odgovornosti in nadzor nad njima **S**: predstávníška demokracíja

posrédna diskriminácíja -e -e ž diskriminacija posameznika z določeno osebno okoliščino na podlagi navidezno nevtralnih določb, meril ali ravnanj, ki v praksi vodijo do manj ugodnega obravnavanja v primerjavi z drugimi osebami v enakem ali podobnem položaju **S**: indíréktna diskriminácíja

posrédna izvršba otrókovih stíkov -e -e

--- ž izvršitev sodne odločbe, s katero so določeni otrokovi stiki, pri čemer osebi, pri kateri je otrok, grozi denarna kazen, če otroka ne izroči prostovoljno **S**: indíréktna izvršba otrókovih stíkov

posrédna posést -e -i ž posest, ki jo ima oseba, ki izvršuje dejansko oblast nad stvarjo prek druge osebe, ki ima neposredno posest iz kakršnegakoli pravnega naslova

posrédna pričá -e -e ž pričá, ki glede dejstev, ki so predmet dokazovanja, izpoveduje o tem, kaj so v zvezi z dokazovanimi dejstvi neposredno zaznale druge osebe

posrédna progresíja -e -e ž ► prikritá progresíja

posrédna škóda -e -e ž škoda, pri kateri je med škodnim dogodkom in škodljivo posledico vmesen samostojni dogodek **S**: indíréktna škóda

posrédna volílna pravíca -e -e -e ž pravica volivca, da izbere elektorje ali volilno telo, ki izvoli člane predstavníškega telesa ali nosilce druge voljene funkcije

posrédna vzročnost -e -i ž vzročnost, pri kateri na posledico vpliva neposrednemu dejavniku priključen posredni dejavnik, npr. izguba dohodka zaradi delovne nezmožnosti, povzročene z duševno boleznijo **S**: indíréktna vzročnost

P

posredne volitve -ih volítev ž mn. volitve, na katerih se volijo elektorji, ki izvolijo člane predstavniškega telesa

posredni dávek -ega -vka m davek, ki se plačuje pri proizvodnji, potrošnji ali menjavi dobrin, npr. davek na dodano vrednost **S**: indirektni davek

posredni dokáz -ega -áza m dokaz, s pomočjo katerega se ugotavlja dejstvo, ki samo zase ni odločilno, a je iz njegovega obstoja mogoče logično sklepati na obstoj odločilnega dejstva, npr. alibi **S**: indic, indirektni dokáz

posredni naklèp -ega -épa m naklep, pri katerem posledica kaznivega dejanja ni hotena, a nastane iz drugega sovražnega namena **S**: indirektni naklèp

posredni posestnik -ega -a m posestnik, ki izvršuje dejansko oblast nad stvarjo prek druge osebe, npr. najemodajalec

posredni storilec kaznivega dejanja -ega -lca -- m storilec kaznivega dejanja, ki za izvršitev kaznivega dejanja uporabi drugo osebo

posredni zastópnik -ega -a m zastopnik, ki nastopa v svojem imenu in na račun zastopanega, na katerega mora prenesti pravice in obveznosti

posredniška pogodba -e -e ž pogodba, s katero se posrednik zaveže naročniku, da si bo prizadeval najti in spraviti v stik naročnika in tretjo osebo **S**: mešetárska pogodba, pogodba o posredovanju, posredovanje (1)

posredniška pogodba o potovanju -e -e -- -- ž pogodba, s katero se posrednik zavezuje, da bo v imenu in za račun potnika sklenil pogodbo o organiziranju potovanja ali pogodbo o eni ali več posebnih storitvah, ki potovanje ali bivanje omogočajo, potnik pa se zavezuje, da mu bo to plačal

posredniški dnévník -ega -a m zapis o pogodbah, ki so sklenjene na podlagi posredovanja določenega posrednika **S**: mešetárski dnévník

posredniški líst -ega -a m izpis iz posredniškega dnevnika

posredno dokázno srédstvo -ega -ega -a s dokazno sredstvo, s pomočjo katerega sodnik ali uradna oseba ugotavlja pravno pomembna dejstva na posreden način, npr. s pomočjo izvedenca ali izpovedbe priče

posredno izvájanje dokázov -ega -a -- s izvajanje dokazov pred sodnikom ali uradno osebo, ki ne odloča o zadevi

posredno učinkujóče procesno dejánje -- -ega -ega -a s procesno dejanje stranke, katerega učinki nastopijo, ko sodišče ali upravni organ na njegovi podlagi izdada odločbo, npr. sodbo na podlagi pripoznave, če tožena stranka pripozna tožbeni zahtevek

posredno zastópnanje -ega -a s zastopanje, pri katerem zastopnik nastopa v svojem imenu in na račun zastopanega, na katerega mora prenesti pravice in obveznosti **S**: indirektno zastopanje, posredno zastópstvo

posredno zastópstvo -ega -a s ► posredno zastopanje

posredovánje -a s **1.** ► posredniška pogodba **2.** v mednarodnem pravu diplomatsko sredstvo za mirno reševanje sporov, s katerim tretji, ki ni stranka v sporu, npr. država, mednarodna organizacija, posameznik, skupina posameznikov, skuša zblížati sprti strani in jima z njunim pristankom predlaga rešitve, sprejemljive za obe strani

posredovánje déla -a -- s dejavnost iskanja ustreznega ali primernega dela, ki jo izvajajo javni zavod za zaposlovanje in pooblaščene organizacije z namenom usklajevanja ponudbe in povpraševanja po delu brez sklenitve pogodbe o zaposlitvi

posredovánje zaposlitve -a -- s dejavnost iskanja ustrezne ali primerne zaposlitve za brezposelno osebo ali drugega iskalca zaposlitve in usposabljanja delavca za delodajalca, ki jo izvajajo javni zavod za zaposlovanje in pooblaščene organizacije z namenom usklajevanja ponudbe in povpraševanja na trgu dela in s ciljem sklenitve pogodbe o zaposlitvi

postavítev zagovórnika -tve -- ž procesno dejanje, s katerim sodišče domnevemu storilcu kaznivega dejanja po uradni dolžnosti določi zagovornika

postávljeno právo -ega -a s pravo, ki ga po predpisanem postopku sprejme ali oblikuje pristojni organ, npr. zakonodajalec, sodišče

póstnumerádni kúp -ega -a m prodajna pogodba, pri kateri se plačilo opravi po izročitvi stvari

póstnumerádni pòsel -ega -sla m posel, pri katerem obveznost plačila zapade določen

čas po izpolnitvi tipičnega izpolnitvenega ravnanja

postópek o prekršku -pka -- -- m postopek, ki se vodi zoper storilca prekrška pri prekrškovnem organu ali sodišču

postópek oddáje javnega naročila -pka -- -- -- m postopek, pri katerem so z zakonskimi pravili določena obvezna ravnanja pri izbiri pogodbene stranke javnega naročnika

postópek oddáje naročila mále vrédnosti -pka -- -- -- -- m postopek oddaje javnega naročila, ki je poenostavljen in namenjen javnim naročilom nižje vrednosti

postópek popravljanja pomótnih vpisov -pka -- -- -- -- m postopek, ki ga zemljiško-knjižno sodišče začne po uradni dolžnosti, kadar pri vpisu v zemljiško knjigo pride do pomote, zaradi česar se opravljene vpis ne sklada z dovoljenim vpisom

postópek pred ustávnim sodiščem -pka -- -- -- m načela in pravila, ki urejajo postopek, po katerem ustavno sodišče odloča o zadevah iz svoje pristojnosti **S:** ustavnosódni postópek

postópek s pogájanji -pka -- -- -- m postopek oddaje javnega naročila, v katerem se naročnik s prijavljenimi kandidati pogaja o pogojih in vsebini javnega naročila

postópek s posvetováanjem -pka -- -- -- m v pravu EU posebni zakonodajni postopek, v katerem ukrepe sprejema Svet po pridobitvi nezavezujočega mnenja Evropskega parlamenta

postópek s predhódnim ugotávljanjem sposobnosti -pka -- -- -- -- m postopek oddaje javnega naročila, v katerem naročnik povabi k oddaji ponudb le tiste osebe, za katere je ugotovil, da so sposobne izvesti javno naročilo

postópek s privolítvijo -pka -- -- -- m v pravu EU do Lizbonske pogodbe ► postópek z odobrítvijo

postópek s sodelováanjem -pka -- -- -- m v pravu EU do Lizbonske pogodbe posebni zakonodajni postopek, v katerem ukrepe sprejema Svet ob sodelovanju Evropskega parlamenta, ki lahko predlaga konkretne spremembe predloga akta in z nasprotovanjem namesto kvalificirane večine zahteva soglasje Sveta za sprejem akta

postópek s soglásjem -pka -- -- -- m v pravu EU postopek predaje iskane osebe drugi državi članici EU na podlagi evropskega naloga za

prijetje in predajo, kadar oseba soglaša s predajo

postópek s sódlóčanjem -pka -- -- -- m v pravu EU do Lizbonske pogodbe ► rédni zakonodájni postópek (2)

postópek v délovnih spórih -pka -- -- -- -- m posebni postopek pred delovnim in socialnim sodiščem, v katerem se odloča o pravicah in obveznostih iz delovnega razmerja

postópek v gospodárskih spórih -pka -- -- -- -- m posebni pravdni postopek, v katerem sodišče odloča o gospodarskih sporih in katerega namen je zagotovitev hitrejše rešitve spora

postópek v spórih májhne vrédnosti -pka -- -- -- -- m posebni pravdni postopek, ki se uporablja v primeru, kadar vrednost spornega predmeta ne presega določenega zneska **S:** bagatélni postópek, malótni postópek

postópek z odobrítvijo -pka -- -- -- -- m v pravu EU posebni zakonodajni postopek, v katerem ukrepe sprejema Svet po odobritvi Evropskega parlamenta **S:** do Lizbonske pogodbe postópek s privolítvijo

postópek z oránžnim kartónom -pka -- -- -- -- m v pravu EU ugovor zoper dopustnost predlaganega zakonodajnega akta EU, pri katerem vsaj polovica nacionalnih parlamentov predlagatelju zakonodajnega akta posreduje obrazloženo mnenje, da osnutek ni skladen z načelom subsidiarnosti

postópek z ruménim kartónom -pka -- -- -- -- m v pravu EU ugovor zoper dopustnost predlaganega zakonodajnega akta EU, pri katerem vsaj tretjina ali v zvezi z območjem svobode, varnosti in pravice vsaj četrtnina nacionalnih parlamentov predlagatelju zakonodajnega akta posreduje obrazloženo mnenje, da osnutek ni skladen z načelom subsidiarnosti

postópek za izdájó plačilnega náloga -pka -- -- -- -- -- m **1.** posebni pravdni postopek, v katerem sodišče toženi stranki s sklepom naloži plačilo denarne terjatve, ki mora biti praviloma izkazana z verodostojno listino **S:** mandátني postópek **2.** hitri postopek o prekršku, s katerim se izreče globa ali kazenske točke

postópek za povrnitev škóde -pka -- -- -- -- m posebni postopek, ki se vodi zaradi ugotovitve in povrnitve škóde, ki jo je oseba utrpela

zaradi neupravičene obsodbe ali neupravičene odvzema prostosti

postópek za preklíc pogójne obsódbé -pka
--- m posebni postopek, ki se vodi, če je potrebno zaradi neizpolnitve posebnih pogojev, določenih v pogojni obsodbi, preklícati pogojno obsodbo obsojenca

postópek za sprejem ustáve -pka --- m
pravna pravila, s katerimi je urejeno sprejemanje nove ustave

postópek za uporábo várnostnih ukrepov -pka --- m posebni postopek, ki teče pred kazenskim sodiščem, da se ugotovi, ali naj se neprištevnemu storilcu kaznivega dejanja izreče varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja

postópek zaradi insolvéntnosti -pka --- m ►
insolvéntni postópek

postópek zbiranja ponúdb po predhódni objávi -pka --- m postopek oddaje javnega naročila, v katerem je poziv za oddajo ponudb objavljen le na portalu javnih naročil

postópkovno právo -ega -a s ► procesno právo

póstpenálna pomóč -e -í ž pomoč obsojencu pri vključitvi v družbo po prestani kazni

postulácijska sposobnost -e -i ž sposobnost procesno sposobne stranke, da samostojno opravlja procesna dejanja, npr. vloží tožbo, ne da bi jo moral zastopati odvetnik

P

posvetoválna skúpščina -e -e ž posvetovalni organ, zlasti v mednarodnih organizacijah, praviloma sestavljen iz delegiranih predstavnikov držav članic

posvetoválni referéndum -ega -a m referéndum o vprašanju, o katerem zakonodajni ali drug organ še ni dokončno odločil in ga obvezuje samo politično, ne pa pravno
S: konzultatívni referéndum, svetoválni referéndum

posvetoválni zápisnik -ega -a m zapisnik o posvetovanju in glasovanju v postopkih, v katerih odloča senat ali drug kolegijski organ

posvetoválnó teló -ega -ésa s kolektivno telo, ki izdaja mnenja in svetuje, npr. strokovni svet ministrstva

posvojênc -nca m otrok, ki na podlagi odločbe o posvojitvi vstopi v položaj biološkega otroka posvojitelja
S: adoptíranec, adoptívni otrók

posvojítelj -a m oseba, ki na podlagi odločbe o posvojitvi vstopi v pravni položaj biološkega starša otroka
S: adoptánt, adoptívni stárš

posvojíteljski dopúst -ega -a m do leta 2014 dopust enega ali obeh posvojiteljev takoj po posvojitvi zaradi lažjega oblikovanja življenjske skupnosti s posvojencem

posvojíteljsko nadomestílo -ega -a s do leta 2014 nadomestilo plače ali dohodka v času posvojiteljskega dopusta

posvojítev -tve ž vzpostavitev starševstva do otroka na podlagi odločbe o posvojitvi
S: adópcija

poškódba -e ž socialni primer telesne motnje v delovanju človeškega telesa zaradi nenadnega delovanja zunanje sile ali nenadnih gibov ter večje obremenitve telesa, zaradi česar je potrebna medicinska oskrba ali je povzročena nezmožnost za delo

poškódba ízven déla -e --- ž poškodba brez neposredne povezave z opravljanjem dejavnosti, na podlagi katere je oseba zdravstveno in invalidsko zavarovana, ki povzroči nezmožnost za delo in potrebo po zdravstvenih storitvah

poškódba pri délu -e --- ž poškodba, povezana z opravljanjem dejavnosti, na podlagi katere je oseba zdravstveno in invalidsko zavarovana, ki povzroči nezmožnost za delo in potrebo po zdravstvenih storitvah

poškódbeno kaznívo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, katerega posledica je poškodba dobrine, ki je zavarovana s kazenskim pravom

poškodovánje ali úníčenje jávnih naprav -a -- -a --- kaznivo dejanje, ki ga stori oseba, ki uniči, poškoduje ali odstrani električne vode, toplovode, naftovode ali telekomunikacijske naprave, s čimer povzroči motnje v preskrbi prebivalstva in gospodarstva

pošténi najdítelj -ega -a m najditelj, ki o najdbi obvesti lastnika najdene premičnine ali osebo, za katero utemeljeno meni, da je upravičena do prevzema stvari za njenega lastnika

potenciálna gospodárska rást -e -e -í ž v ekonomiji gospodarska rast, ki jo je mogoče doseči ob vpeljavi potencialne zaposlenosti in potencialnega tehničnega napredka v proizvodnjo

potencialna konkurenca -e -e ž tržna konkurenca, ki potencialno obstaja na določenem upoštevem trgu in se kaže kot realna možnost vstopa vsaj enega novega podjetja na ta trg, pri čemer je ta možnost tem večja, kolikor nižje so vstopne ovire

potencialna zaposlenost -e -i ž v ekonomiji maksimalna mogoča zaposlenost v gospodarstvu, ki jo opredeljuje obseg delovno sposobnega prebivalstva

potencialni brúto domáci proizvod -ega -- -ega -óda m v ekonomiji najvišja vzdržna raven proizvoda, ki jo lahko gospodarstvo proizvede pri konstantni stopnji inflacije

potencialni dédič -ega -a m oseba, ki pričakuje, da bo postala dedič po smrti določene osebe

potencialni proizvod -ega -óda m v ekonomiji realni proizvod, ki bi ga gospodarstvo doseglo ob polni zaposlenosti proizvodnih faktorjev in vključitvi potencialnega tehničnega napredka v proizvodnjo

potencialni téhnični naprédek -ega -ega -dka m v ekonomiji tehnični napredek, do katerega pride ob vključitvi vseh razpoložljivih inovacij v proizvodnjo

potestativni pogòj -ega -ója m pogoj, katerega izpolnitev je odvisna od volje stranke

pótna slúžnost -e -i ž stvarna pravica hoditi, voziti, gnati živino, prevažati tovor po tujem zemljišču, pri čemer se kar najbolj varuje služeeča stvar kot predmet lastnine

pótni list -ega -a m upravna odločba, s katero se dovoljuje prehod čez državno mejo ter kot javna listina izkazuje istovetnost in državljanstvo posameznika

pótni nálog -ega -a m listina, ki omogoča spremljanje in dokazovanje službenih potovanj zaposlenih ter upravičenost povračila stroškov, ki nastanejo pri službenem potovanju

pótni stroški -ih **stróškov** m mn. **1.** denarni prejemek, do katerega je upravičen delavec med službenim potovanjem in je namenjen kritju stroškov prevoza na službenem potovanju in dnevnic **2.** ▶ pravica do pótnih stroškov

potómstvo -a s sorodstvo, ki izvira iz določenega prednika, npr. otroci, vnuki, pravnuki
S: descendéca

potoválni ček -ega -a m listina, ki se glasi na okrogle vsote v tuji valuti, izplačljive pri banki ali turistični agenciji, ki izda listino
S: mednarodni cirkulárni ček, turistični ček

potrdilna báнка -e -e ž ▶ konfirmna banka

potrdilna garancija -e -e ž ▶ súpergarancija

potrdilna próšnja -e -e ž v pravu EU vloga, naslovljena na institucijo EU, naj ponovno preuči zahtevo za dostop do svojih dokumentov, ki jo je predhodno zavrnila

potrdilo -a s materialno dejanje, s katerim se potrjuje neko dejstvo pri podatkih iz uradnih evidenc kot izpodbojna pravna domneva, npr. potrdilo o skupnem gospodinjstvu, spričevalo, kartica obveznega zdravstvenega zavarovanja

potrdilo o izvršljivosti -a --- s potrdilo sodišča, upravnega ali drugega organa, da ima odločba ali drug akt lastnost izvršilnega naslova

potrdilo o kritju -a --- s listina, ki začasno nadomešča zavarovalno polico

potrdilo o naménski rábi zemljišča -a --- --- s potrdilo iz uradne evidence, ki vsebuje podatek o rabi prostora, določeni z občinskim prostorskim načrtom, ter podatek o prostorskih ukrepih, določenih na podlagi predpisov s področja urejanja prostora, in morebitnih predkupnih pravicah

potrdilo pravnomóčnosti -a -- s uradni zaznamek, da je konkretna sodna odločba postala formalno pravnomočna

potrditveni referéndum -ega -a m referendum o potrditvi zakona, drugega pravnega akta ali drugega vprašanja, ki ga je sprejel zakonodajni ali drug organ, pred njegovo uveljavitvijo

potrébna vrédnost -e -i ž v ekonomiji vrednost proizvoda, ki ga delavec uporabi za reprodukcijo svoje delovne sile

potrébni proizvod -ega -óda m v ekonomiji proizvod, ki ga delavec uporabi za reprodukcijo svoje delovne sile

potrébni stroški -ih **stróškov** m mn. stroški, ki so nujni za vzdrževanje stvari, da stvar služi za normalno gospodarsko rabo

potrjeni akreditív -ega -a m ▶ konfirmni akreditív

potrošna dobrína -e -e ž v ekonomiji dobrina, ki služi neposrednemu zadovoljevanju potreb
S: porábna dobrína

potrošna enôta -e -e ž v ekonomiji ► potrošniška enôta

potrošna stvar -e -í ž stvar, ki se z enkratno uporabo porabi, npr. denar, živila, kurjava

potrošnik -a m fizična oseba, ki pridobiva ali uporablja blago in storitve za namene izven svoje poklicne ali pridobitne dejavnosti

potrošniška enôta -e -e ž v ekonomiji subjekt gospodarskega odločanja, ki sodeluje v gospodarski fazi potrošnje **S**: potrošna enôta

potrošniška prodaja -e -e ž ► potrošniška prodajna pogôdba

potrošniška prodajna pogôdba -e -e -e ž prodajna pogôdba, sklenjena med prodajalcem, ki je podjetje, in kupcem, ki je potrošnik **S**: potrošniška prodaja

potrošniški dobiček -ega -čka m v ekonomiji razlika med ceno, ki jo je potrošnik pripravljen plačati za neko blago, in tržno ceno tega blaga

potrošniški spôr -ega spôra m spor, ki izvira iz pogodbenega razmerja med ponudnikom blaga ali storitev in potrošnikom

potrošnja -e ž **1.** v ekonomiji del bruto družbenega proizvoda nekega obdobja, ki se v tem obdobju potroši zaradi zadovoljitve človekovih potreb **S**: porába (1) **2.** v ekonomiji faza gospodarskega krožnega toka, v kateri se dobrine uporabijo za obnovo delovne sile **S**: porába (2)

potrošno povpraševanje -ega -a s v ekonomiji povpraševanje, katerega cilj je poraba dobrin

pouk o pravnem sredstvu -a - - - - m sestavina pisne odločbe, v kateri izdajatelj pouči upravičenca o pravici do pravnega sredstva zoper izdano odločbo

povečanje ali zmanjšanje dednega deleža -a - - - - sprememba dednih deležev zakonitih dedičev na račun dednih deležev sodedičev, če to upravičujejo premoženjske in socialne okoliščine posameznega zakonitega dediča ali posameznih zakonitih dedičev

povečanje tóžbenega zahtévka -a - - - - s objektivna sprememba tožbe, s katero tožeča stranka zahteva več kot s prvotnim tožbenim zahtevkom

povečanje vrédnosti nêpremičnîne -a - - - - s postavitev, prizidava ali izboljšava tuje zgradbe s soglasjem lastnika nepremič-

nine, na podlagi katere graditelj ne pridobi lastninske pravice na nepremičnini, lahko pa od lastnika nepremičnine zahteva tisto, za kar je bil ta obogaten, ali pa se z lastnikom dogovori, da na nepremičnini nastane solastnina

poverilnica -e ž v mednarodnem pravu ► poverilno pismo

poverilno pismo -ega -a s v mednarodnem pravu uradna listina, ki jo vodi diplomatskega predstavništva izda državni poglavar ali odpravniku poslov minister za zunanje zadeve države pošiljateljice, ta pa ga izroči državnemu poglavarju ali ministru za zunanje zadeve države sprejemnice, s čimer vodja diplomatskega predstavništva nastopi svojo funkcijo **S**: akreditív (3), akreditívno pismo, poverilnica

povézane družbe -ih družb ž mn. pravno samostojne gospodarske družbe v medsebojnem razmerju, povezane s kapitalsko udeležbo ali s podjetniškimi pogodbami

povézane osebe -ih oséb ž mn. kapitalsko, pogodbeno ali družinsko pomembnejše med seboj povezane pravne ali fizične osebe, pri katerih obstaja nevarnost poslovanja pod pogoji, ki niso tržni, zaradi česar lahko davčna zakonodaja določa, da morajo prilagoditi svoje davčne osnove

povòd za vòjno -óda - - - - m v mednarodnem pravu dogodek ali situacija, ki ga neka država razglasi za razlog svojega vstopa v vojno **S**: casus belli

povpraševanje -a s v ekonomiji količine dobrin ali storitev, ki so jih povpraševalci na določenem trgu v določenem obdobju pripravljene in sposobni kupiti pri različnih cenah

povpréčna dávná stôpnja -e -e -e ž davčna stopnja, izračunana tako, da se znesek davka deli z davčno osnovo

povpréčna pláča -e -e ž srednja vrednost višine plač v določenem referenčnem obdobju, npr. treh mesecev, ki se lahko ugotavlja tako za posameznika, kot za podjetje, dejavnost ali vso državo

povpréčni dohódek -ega -dka m v ekonomiji dohodek, ki ga ponudnik v povprečju dobi na enoto prodanega proizvoda

povpréčni investicijski učínek -ega -ega -nka m v ekonomiji povprečna vrednost investicijskih učinkov v različnih panogah ali podjetjih

povpréčni izdátek -ega -tka m v ekonomiji
izdatek, ki je v povpreéju potreben za enoto
nabavljene koliéine proizvoda

povpréčni kapitáltni koliénik -ega -ega -a m
1. v ekonomiji reciproéna vrednost produktiv-
nosti kapitala 2. v ekonomiji kapitalni koliénik,
ki pove, koliko kapitala je potrebno za
proizvodnjo ene enote proizvoda

povpréčni proizvod -ega -óda m v ekonomiji skupni
proizvod, deljen s koliéino posameznega
faktorja, s katero ta sodeluje v proizvodnji

povpréčni strošek -ega -ška m v ekonomiji celotni
strošek, deljen s koliéino proizvoda

povpréčni teéaj -ega -a m v ekonomiji teéaj, ki je
v povpreéju v veljavi v doloénem éasovnem
obdobju

povračilna obvéznost -e -i ž ► obogatitvena
obvéznost

povračilni zahtévek -ega -vka m ► obogatitveni
zahtévek

povračilo -a s 1. ► retribúcija 2. v mednarodnem
pravu ► retórzija

povračilo carinskih dájatev -a --- s vraéilo
zneska plaéane uvozne ali izvozne datjatve

povrátek -tka m izvršitev kaznivega dejanja
po tem, ko je storilec že bil obsojen zaradi
drugega kaznivega dejanja

povratna menica -e -e ž menica, trasirana na
vpgled na eno izmed oseb, ki so odgovorne
regresnemu upraviéencu, plaéljiva v kraju
prebivališéa te osebe

povratna prodája -e -e ž prodajna pogodba, s
katero ima kupec pravico, da kupljeno stvar
proda nazaj prodajalcu

povratna veljávnost zakóna -e -i -- ž úinek
zakona za éas pred njegovo uveljavitvijo
S: retroaktivni úinek zakóna, retroaktivnost
zakóna

povratni indosament -ega -énta m indosament,
pri katerem se menica indosira na osebo, ki
je že udeležená v meniénem razmerju, npr.
kot trasant, trasat, akceptant, indosant

povratni kúp -ega -a m pravica prodajalca, da
prodano stvar kupi nazaj

povratnik -a m storilec, ki izvrši kaznivo
dejanje po tem, ko je bil že obsojen za drugo
kaznivo dejanje S: recidivist

povsem nótranja zadéva -- -e -e ž v pravu EU
zadéva, ki se presoja zgolj z uporabo nacional-

nega prava, ker ne vsebuje nobenega éezmej-
nega ali evropskega elementa, zaradi katerega
bi segla na podroéje uporabe prava EU

**povzročitev prométné nesréé iz malo-
márnosti** -tve --- -- -- -- -- ž malomarnostno
kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki s
kršitvijo predpisov o varnosti cestnega
prometa povzroéi prometno nesréé

pòzavaroválec -lca m pozavarovalnica, ki s
pozavarovancem skléne pozavarovalno
pogodbo, s katero prevzame riziko ali del
rizika, ki ga sicer nosi pozavarovanec

pòzavaroválna pogodba -e -e ž pogodba, s
katero se zaradi delitve rizika pozavaroval-
nica zaveže zavarovalnici, da bo v dogovor-
jenem obsegu krila del nevarnosti, ki jih
je prevzela zavarovalnica z zavarovalnimi
pogodbami, zavarovalnica pa se zaveže
plaéati pozavarovalno premijo S: pogodba
o pòzavarovánju

pòzavaroválna polica -e -e ž listina o sklenjeni
pozavarovalni pogodbi, ki jo izda pozavaro-
valnica

pòzavaroválna prémija -e -e ž premija, ki jo
zavarovalnica plaéuje pozavarovalnici po
pozavarovalni pogodbi

pòzavaroválnica -e ž zavarovalnica, ki je regi-
strirana za sklepanje pozavarovalnih pogodb

pòzavarovalnina -e ž obveznost pozavaroval-
nice ob nastopu zavarovalnega primera

pòzavarováneec -nca m zavarovalnica, ki s
pozavarovalcem skléne pozavarovalno
pogodbo

pòzavarovánje -a s zavarovanje rizika zava-
rovalnice ali njegovega dela pri drugi zava-
rovalni organizaciji ali skupnosti za plaéilo
pozavarovalne premije

pozicijski sistém -ega -a m ureditev zaposlitve
javnih uslužbencev, v kateri je zaposlitev
mogoéa na podlagi javnega nateéaja za
vsako delovno mesto ne glede na njihovo
dosedanjo kariero v javnem sektorju

pozicijsko tvéganje -ega -a s v ekonomiji
tvéganje nastanka izgube zaradi spremembe
cen finanénih instrumentov

pozitivistiéna šóla kriminologije -e -e -- ž
smer v kriminologiji, ki prouéuje družbene,
psihološke in biološke dejavnike kriminalitete

póztivna diskriminácija -e -e ž diskrimi-
nacija, s katero želi država s praviloma

začasnim ugodnejšim obravnavanjem zagotoviti dejansko enakost oseb, ki so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine **S**: afirmativna diskriminacija

póзитivna dokázna teoríja -e -e -e ž formalna dokazna teorija, po kateri je dejstvo dokazano, če je podana določena količina določene vrste dokazov

póзитivna dolžnóšt držáve -e -i -- ž pravno določena obveznost države, da z ustreznimi aktivnimi ukrepi zagotovi učinkovito uresničevanje človekovih pravic

póзитivna litiskontestácija -e -e ž ► afirmativna litiskontestacija

póзитivna obvéznost -e -i ž obveznost dolžnika, da nekaj da ali stori **S**: aktivna obveznost

póзитivna odlóčba -e -e ž odločba, s katero se spremeni pravni položaj stranke v postopku tako, da se prizna nova pravica, naloži nova obveznost, ukine ali spremeni obstoječa pravica ali obveznost

póзитivna pravíca -e -e ž pravica, ki se lahko uresniči le ob dejavnem ravnanju nosilcev pravici ustrežajoče dolžnosti, navadno oblastnih organov

póзитivna procésna predpóstávka -e -e -e ž okoliščina, ki mora biti podana za dopustnost vsebinskega odločanja v sodnem ali upravnem postopku

P **póзитivna slúžnost** -e -i ž stvarna služnost, ki služnostnega upravičenca upravičuje, da za potrebe gospodujoče nepremičnine izvršuje določena dejanja na služēci nepremičnini

póзитivna zakonodája -e -e ž zakonodaja, ki ima pravno zavezujočo moč

póзитivni kompeténčni spór -ega -ega spóra m ► póзитivni spór o pristójnosti

póзитivni pogódbeni interès -ega -ega -ésa m škoda, ki nastane stranki zaradi kršitve obveznosti sopogodbenika pri veljavni pogodbi **S**: izpolnitveni interès

póзитivni pogój -ega -ója m pogoj, katerega uresničitev povzroči, da pravno razmerje učinkuje

póзитivni spór o pristójnosti -ega spóra -- -- m spor med dvema sodiščema ali več sodišči, med dvema upravnima organoma ali več upravnimi organi ali med sodiščem in upravnim organom, ki hkrati zatrjujejo,

da so pristojni za odločanje o konkretni zadevi **S**: póзитivni kompeténčni spór

póзитivno právo -ega -a s postavljeno pravo, ki ima v danem trenutku pravno zavezujočo moč

póзитivnoprávno pravílo -ega -a s pravilo, ki je del pozitivnega prava, ne pa običajnega prava ali naravnega prava

pozív úpnikom -a -- m sklic upnikov na zahtevo dediča z namenom ugotovitve zapustnikovih dolgov in poplačila samo prijavljenih terjatev **S**: convocatio creditorum

pozív za nastòp kázni zapóra -a -- -- -- -- m poziv, ki ga sodišče pošlje obsojencu na prostosti, da mora določenega dne priti v zapor na prestajanje izrečene kazni

poznéjša déla -ih déla s mn. ► dodatna déla

pozvána intervencíja -e -e ž izraz v menici, ki določa osebo, na katero naj se upravičenec v sili obrne za akcept ali plačilo

pozvánec -nca m ► trasát

požíg -a m kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki z ognjem poškoduje ali uniči tujo stavbo ali drugo nepremičnino

PPU -ja [pepeú] m krat. ► prikriti preiskovalni ukrepi

praemissa maior -- -- [premisá májor] (LAT.) ► zgórnja premisa

praemissa minor -- -- [premisá mínor] (LAT.) ► spódnja premisa

praescriptio -- [preskríp-cijo] (LAT.) ► zastáranje (1)

praescriptio contra tabulas -- -- -- [preskríp-cijo kontra tábulas] (LAT.) ► protiknjížno priposestvóvanje

praescriptio secundum tabulas -- -- -- [preskríp-cijo sekúndum tábulas] (LAT.) ► knjížno priposestvóvanje

praesumptio facti -- -- [presúmp-cijo fákti] (LAT.) ► dejánska domnéva

praesumptio iuris -- -- [presúmp-cijo júris] (LAT.) ► právna domnéva

praesumptio iuris et de iure -- -- -- -- [presúmp-cijo júris et de júre] (LAT.) ► nēizpodbójna právna domnéva

praesumptio iuris tantum -- -- -- [presúmp-cijo júris tántum] (LAT.) ► izpodbójna právna domnéva

praktično izobraževanje -ega -a s izobraževanje, ki se v šolah izvaja kot praktični pouk, pri delodajalcih pa kot usposabljanje z delom po izobraževalnem programu

pranje denarja -a -- s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki prikriva izvor denarja ali premoženja, za katero ve, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem

práva denarna obveznost -e -e -i ž denarna obveznost, katere predmet je denar kot merilo vrednosti, ki se dolguje

práva neuka stránka -- -e -e ž stranka, ki nima pravnega znanja

práva obnova postópka -e -e -- ž ► obnova postópka

práva stvarna služnost -e -e -i ž stvarna služnost, ki se ustanovi v korist vsakokratnega lastnika gospodujoče nepremičnine

právdá -e ž procesno razmerje, ki nastane med sodiščem in strankama z vročitvijo tožbe toženi stranki

právdna sposobnost -e -i ž v pravnem postopku ► procesna sposobnost

právdna stránka -e -e ž procesni subjekt, ki zahteva ali proti kateremu se zahteva odločitev sodišča v pravnem postopku

právdna zadéva -e -e ž zadeva, o kateri odloča sodišče v pravnem postopku

právdni postópek -ega -pka m postopek, v katerem sodišče odloča o sporih iz osebnih in premoženjskih razmerij, če z zakonom ni določena kakšna druga vrsta postópka ali pristojnost kakšnega drugega organa

právdni spís -ega -a m spis, ki ga sodišče vodi v pravnih zadevi

právdni stróški -ih stróškov m mn. v pravnem postopku ► stróški postópka

právdno pobótanje -ega -a s ► procesno pobótanje (1)

právdno pooblastílo -ega -a s v pravnem postopku ► procesno pooblastílo

právdno sodíšče -ega -a s sodišče, ki odloča v pravnem postopku

právdno upravičenje -ega -a s v pravnem postopku ► aktivna procesna legitimacija

právi denár -ega -ja m v ekonomiji ► blagóvni denár

právi rók -ega -a m rok, ki je določen stranki za izvedbo njenega dejanja, npr. rok za pritožbo

právi sték kaznivih dejánj -ega stéka -- -- m več kaznivih dejanj, ki jih storilec izvrši z enim ali več ravnanji in se mu vsa očitajo kot samostojna, zaradi česar mu sodišče za vsako določi kazen

právi užitek -ega -tka m užitek, katerega predmet so nepotrošne stvari

pravíca aktívnege státusa -e -- -- ž človekova pravica, ki posamezniku omogoča politično udejstvovanje, npr. volilna pravica

pravíca biti slíšan -e -- -- ž ► pravica do izjave

pravíca delávcév do obveščénosti -e -- -- -- ž temeljna socialna pravica, da so delavci redno obveščeni o gospodarskem in finančnem položaju podjetja, v katerem so zaposleni

pravíca do anonímnosti -e -- -- ž **1.** v medicinskem pravu pravica osebe, da njena identiteta ostane nepoznana, npr. pravica darovalca organa, pravica darovalca spolnih celic **2.** v medicinskem pravu pravica udeleženca medicinske ali biomedicinske raziskave, da njegova identiteta pri prikazu izsledkov teh raziskav ostane nepoznana

pravíca do déla -e -- -- ž temeljna socialna in ekonomska pravica, s katero država spodbuja polno zaposlenost, skrbi za obstoj brezplačnih služb za zaposlovanje in zagotavlja poklicno usmerjanje, usposabljanje in rehabilitacijo, prepoveduje vse oblike diskriminacije pri zaposlovanju in zaposlitvi, prisilno ali obvezno delo in delavcem zagotavlja možnost, da se preživljajo s svobodno izbranim delom

pravíca do dostópa do sodíšča -e -- -- -- -- ž ► pravica do sódnega várstva

pravíca do družínskege žívljénja -e -- -- -- -- ž človekova pravica, ki državi prepoveduje protipravno poseganje v družinsko življenje posameznika in ji nalaga dolžnost, da s primernimi ukrepi zagotavlja njegovo varstvo

pravíca do enákosti -e -- -- -- ž v mednarodnem pravu temeljna in neodtujljiva pravica države, da uživa enake pravice v razmerju do drugih držav mednarodne skupnosti

pravíca do informácíj javnege značája -e -- -- -- -- ž človekova pravica, ki zagotavlja dostop do informacij, ki se nanašajo na delovanje državnih organov

pravica do informiranosti -e --- ž človekova pravica, ki zagotavlja svobodno obveščanje in prenašanje informacij, zlasti po medijih

pravica do izjave -e --- ž pravica osebe, da v postopku, v katerem se odloča o njenih pravicah, obveznostih ali obtožbah proti njej, navede dejstva in predlaga dokaze v svojo korist ter se izjavi o navedbah in dokazih nasprotne stranke in dokazih, izvedenih po uradni dolžnosti, ter da pristojni organ te navedbe stranke in dejstva oceni in ustrezno vključi v celovito dokazno oceno ali argumentirano zavrne **S:** pravica biti slišan, pravica do zaslišanja

pravica do izobraževanja -e --- ž človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja dostop do obstoječih izobraževalnih institucij in uradno priznanje uspešno zaključenega izobraževanja, državi pa nalaga obveznost, da ustvarja možnosti, da si državljeni lahko pridobijo ustrezno izobrazbo **S:** pravica do šolanja

pravica do javnega sojenja -e --- ž pravica, ki vsakomur zagotavlja javnost sodnega postopka in javno izrekanje sodb

pravica do javnega zbiranja -e --- ž človekova pravica, ki najmanj dvema posameznikoma omogoča srečanje na javnem kraju s skupnim namenom mirnega in javnega izražanja ali izmenjave mnenj **S:** svoboda javnega zbiranja

pravica do komunikacijske zasebnosti -e --- ž človekova pravica, ki varuje posameznikovo zasebnost in mu zagotavlja svobodno in nenadzorovano komunikacijo, s katero se država ali tretja oseba nepovabljenjo in brez ustrezne pravne podlage ne sme seznaniti

pravica do ločitve dodatkov -e --- ž pravica posestnika, da tisto, kar je storil za lastno zadovoljstvo ali oplešanje glavne stvari, loči in obdrži zase pod pogojem, da se izboljšava da ločiti od glavne stvari brez poškodbe **S:** ius tollendi

pravica do mednarodne zaščite -e --- ž v mednarodnem pravu pravica do zatočišča, ki ga država zagotavlja tujcem, ki so v izvorni državi preganjani zaradi političnih razlogov, verske, nacionalne, rasne pripadnosti ali pripadnosti posebni družbeni skupini

pravica do mednarodnega občevarjanja -e --- ž v mednarodnem pravu temeljna in neodtujljiva pravica države, da vzdržuje odnose z drugimi državami mednarodne skupnosti

pravica do mōlka -e --- ž pravica domnevnega storilca kaznivega dejanja, da ni dolžan priznati krivde ali izpovedati zoper sebe ali zoper svoje bližnje

pravica do nepristranskega odlōčanja -e --- ž pravica stranke v sodnem ali upravnem postopku, da v njeni zadevi sodišče ali upravni organ nobene od strank ne obravnava ugodneje ali slabše od druge

pravica do neškodljivega prehōda -e --- ž v mednarodnem pravu pravica ladij obalnih in neobalnih držav, da plujejo po teritorialnem morju druge države z namenom vplutja v notranje morske vode, npr. v pristanišče, izplutja iz njih ali tranzita, pri čemer ne posegajo v mir, red ali varnost obalne države **S:** neškodljivi prehōd

pravica do obrāmbe -e --- ž pravica domnevnega storilca kaznivega dejanja, da se brani v kazenskem postopku sam ali z zagovornikom

pravica do obstōja -e --- ž v mednarodnem pravu temeljna in neodtujljiva pravica države, da obstaja, ki ji pripada, ko so izpolnjeni pogoji za njen nastanek, in vključuje tudi njeno naravno pravico do samoobrambe

pravica do odcepitve -e --- ž v mednarodnem pravu pravica naroda, da v skrajnem primeru, ko drugačna rešitev ni možna, uresniči svojo pravico do zunanje samoodločbe tako, da se del ozemlja loči in na njem ustanovi nova država ali pa se priključi drugi že obstoječi državi

pravica do odgovōra -e --- ž ustavna pravica, ki jo lahko uveljavlja prizadeta oseba od odgovornega urednika medija, v katerem je bila objavljena na to osebo nanašajoča se informacija, ki ni objektivna ali celovita

pravica do odlōčanja brez nepotrēbnega odlāšanja -e --- ž ► pravica do odlōčanja v razūmnm rōku

pravica do odlōčanja v razūmnm rōku -e --- ž pravica strank v pravnih postopkih, kjer se rešuje spor med različnimi pravnimi interesi, da so ti vodeni brez nepotrebnega odlašanja in končani v razumnem roku, upošteva pravo in dejansko kompleksnost zadeve, njen pomen za stranko in aktivnost udeležencev postopka **S:** pravica do odlōčanja brez nepotrēbnega odlāšanja

pravica do odškodnine -e --- ž **1.** pravica oškodovanca, da od odgovornega povzročitelja

zahteva povrnitev škode **2.** pravica, ki po krivem obsojenemu za kaznivo dejanje ali tistemu, ki mu je bila nezakonito odvzeta prostost, zagotavlja povrnitev škode **3.** pravica, ki osebi zagotavlja povračilo škode, ki ji jo v zvezi z opravljanjem svoje službe ali druge dejavnosti protipravno povzroči državni organ, organ lokalne skupnosti ali nosilec javnih pooblastil

pravica do oploditve z biomedicinsko

pomočjó -e - - - - - ž pravica zakoncev in zunajzakonskih partnerjev do postopkov biomedicinske pomoči pri spočetju, ki se opravijo tedaj, ko so izčrpani postopki zdravljenja neplodnosti ali ko se je na ta način mogoče izogniti hudi dedni bolezni otroka

pravica do osébné integritéte

-e - - - - - ž temeljna in izhodiščna človekova pravica, ki varuje posameznikovo telesno in duševno celovitost, njegovo osebnost, dostojanstvo, zasebnost in preprečuje ponižujoče ravnanje oblasti in njene protipravne posege v sfero posameznika, zlasti organom državne prisile

pravica do osébnega dostojánstva in

várnosti -e - - - - - ž temeljna in izhodiščna človekova pravica, ki posamezniku priznava vrednost kot človeku, mu zagotavlja svobodo, osebnostne pravice, zasebnost, enakost, varnost in oblastem nalaga skrbnost ravnanja in dolžnost njenega spoštovanja

pravica do peticije

-e - - - - - ž človekova pravica, povezana s pravico do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev, ki državljanom omogoča vlaganje peticij in drugih pobud splošnega pomena, npr. pošiljanje pisnih vlog predstavniškemu telesu

pravica do pitné vóde

-e - - - - - ž ustavna pravica, ki določa, da ima vsakdo dostop do pitne vode, da so vodni viri javno dobro v upravljanju države in prednostno služijo trajnostni oskrbi prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev

pravica do pláče

-e - - - - - ž pravica delavca do plačila za opravljeno delo po pogodbi o zaposlitvi, ki je hkrati temeljna obveznost delodajalca kot pogodbene stranke

pravica do pokojníné

-e - - - - - ž ustavna pravica in pravno varovana možnost, da oseba zahteva izplačevanje pokojnine ob izpolnjevanju minimalnih pogojev za pridobitev pokojnine

pravica do poprávka

-e - - - - - ž pravica osebe, da zahteva objavo popravka v medijih

objavljene informacije, s katero je prizadeta njena pravica ali interes

pravica do pošténege postópka

-e - - - - - ž pravica vsakogar, da v postopku pred sodiščem ali drugim organom navede dejstva in predlaga dokaze v svojo korist, odgovori na navedbe nasprotné stranke in sodeluje pri izvajanju dokazov, organ, ki vodi postopek, pa mora postopati na način, da mu je zagotovljeno enakopravno obravnavanje v razmerju do drugih udeležencev postopka, pretehtati njegove navedbe in obrazložiti svojo odločitev **S:** pravica do pošténege sójenja

pravica do pošténege sójenja

-e - - - - - ž ► pravica do pošténege postópka

pravica do pótnih stróškov

-e - - - - - ž akcesorna pravica, ki omogoča dostop do posameznih pravic iz socialnega zavarovanja, npr. pravic do zdravstvenih storitev, ugotavljanja invalidnosti ali poklicne rehabilitacije, s pokritjem dela stroškov prevoza, nastanitve, prehrane in drugih stroškov **S:** pótni stróški (2)

pravica do právnega srédstva

-e - - - - - ž ustavna pravica vsakogar, da odločbe sodišč in drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, s katerimi je bilo odločeno o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih, izpodbija s pritožbo ali drugim pravnim sredstvom

pravica do pregléda

-e - - - - - ž v mednarodnem pravu pravica vojne ladje, da na odprtem morju pregleda tujo ladjo, če obstaja resen razlog za sum, da se ukvarja z mednarodno protipravnim ravnanjem, npr. s piratstvom, trgovino s sužnji

pravica do pregóna

-e - - - - - ž v mednarodnem pravu pravica obalne države, da prežene tujo ladjo, če obstajajo tehtni razlogi za domnevo, da krši zakone in druge predpise te države **S:** zasledovalna pravica obálne držáve

pravica do preživljanja

-e - - - - - ž pravica preživninskega upravičenca, da od preživninskega zavezanca, npr. zakonca, staršev, polnoletnega otroka, zahteva sredstva za kritje življenjskih potreb **S:** preživninska pravica

pravica do pričakováne zasebnosti

-e - - - - - ž pravica do zasebnosti v obsegu, kot jo lahko oseba v določenem okolju razumno pričakuje

pravica do primérnega časa in možnosti za pripravo obrambe -e - - - - - ž

pravica domnevnega storilca kaznivega dejanja, da je v kazenskem postopku pravočasno seznanjen z očitki kaznivega dejanja in z zbranim dokaznim gradivom

pravica do prôste izbire zagovornika -e - - - - - ž

pravica domnevnega storilca kaznivega dejanja, da si sam izbere zagovornika za pomoč pri obrambi

pravica do prôste izbire zaposlitve -e - - - - - ž

človekova pravica, ki posamezniku v povezavi s pravico do izobraževanja in pravico do proste izbire poklica omogoča, da se glede svoje zaposlitve odloča samostojno in svobodno

pravica do razglêda -e - - - - - ž služnost, pri kateri sme lastnik zgradbe sosedu prepovedati, da bi mu s stavbo na svojem zemljišču odvzel razgled

pravica do ribolôva na odprtem mórju

-e - - - - - ž v mednarodnem pravu svoboda odprtega morja, ki vsem državam in njihovim državljanom daje pravico do svobodnega ribolova v tem morskem pasu

pravica do sámoodlôčbe -e - - - - - ž v mednarodnem pravu pravica, ki izhaja iz načela samoodločbe narodov

pravica do sklenitve zakónske zvéze -e - - - - - ž

človekova pravica, ki odraslim moškim in ženskam zagotavlja, da svobodno sklenejo zakonsko zvezo, iz katere izhajajo v zakonu določene pravice in dolžnosti S: svoboda sklêpanja zakónske zvéze

pravica do sociálne várnosti -e - - - - - ž

ustavno in mednarodno varovana pravica do varnosti dohodka v primeru izpada dohodka zaradi bolezni, poškodbe, poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, invalidnosti, starosti, smrti, brezposelnosti, materinstva, ali povečanih stroškov zaradi zdravljenja, družinske skrbi ali odvisnosti od oskrbe drugega, kar zagotavlja družbena solidarnost

pravica do sódnega várstva -e - - - - - ž

pravica osebe, da o njenih pravicah, dolžnostih in obtožbah proti njej brez nepotrebne odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče S: pravica do dostôpa do sodišča

pravica do sójenja brez nepotrêbnega odlášanja -e - - - - - ž ▶ pravica do sójenja v razúmnem róku

pravica do sójenja v navzóčnosti -e - - - - - ž

pravica obdolženca, da se obtožba obravnava in o njej odloči v njegovi navzóčnosti

pravica do sójenja v razúmnem róku -e

- - - - - ž pravica vsakogar, da je postopek voden tako, da je lahko glede na pravno in dejansko kompleksnost zadeve, njen pomen za stranko in aktivnost udeležencev postopka končan v razumnem roku S: pravica do sójenja brez nepotrêbnega odlášanja

pravica do sóodlôčanja -e - - - - - ž ustavna

in temeljna socialno-ekonomska pravica delavcev do sodelovanja pri upravljanju, v okviru katere so konkretniji načini sodelovanja podrobneje urejeni z zakonom

pravica do spláva -e - - - - - ž ▶ pravica do umétne prekinítve noséčnosti

pravica do splôšne svobôde ravnanja -e

- - - - - ž človekova pravica, ki izhaja iz človekovega dostojanstva, njegove telesne in duševne celovitosti, pravice do zasebnosti in drugih osebnostnih pravic ter posamezniku omogoča, da sam odloča o sebi, svobodno razpolaga s svojo lastnino, prosto oblikuje in usmerja svoje življenje, se udeleži, samouresničuje in da je svoboden v vsem, kar ni urejeno s pravom

pravica do spoštóvanja -e - - - - - ž v mednarodnem pravu temeljna in neodtujljiva pravica države, da druge države spoštujejo njene predstavnike in državne simbole

pravica do stávk -e - - - - - ž ustavna in temeljna socialno-ekonomska pravica delavcev ali njihovih organizacij do ustavitve ali odklonitve dela, katere uresničevanje se lahko omeji le z zakonom, če so omejitve nujno potrebne za zaščito pravic in svobôčin drugih ljudi ali za zaščito javnega interesa, državne varnosti, javnega zdravja ali morale

pravica do stíkov -e - - - - - ž pravica staršev in otroka, da med seboj vzdržujejo stike tudi, če ne živijo skupaj

pravica do suverénosti -e - - - - - ž v mednarodnem pravu temeljna in neodtujljiva pravica države, da obstaja neodvisno od drugih držav in izvaja izključno oblast nad svojim ozemljem in svojimi državljan

pravica do svobôde gíbanja -e - - - - - ž

človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja prosto gibanje in izbiro prebivališča, prost odhod iz države in vrnitev vanjo,

omejena z zakonom, da se zagotovi potek kazenskega postopka, prepreči širjenje nalezljive bolezni, zavaruje javni red ali zagotovi obramba države **S:** svoboda gibanja

pravica do svobode govora -e - - - - - ž ▶
pravica do svobode izražanja

pravica do svobode izražanja -e - - - - - ž
temeljna človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja prosto izražanje misli, javno nastopanje, sporočanje po medijih in izmenjavo informacij **S:** pravica do svobode govora, svoboda govora, svoboda izražanja

pravica do svobode vére -e - - - - - ž človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja zasebno in javno izpovedovanje verskega prepričanja, izpolnjevanje verskih dolžnosti, opravljanje bogoslužja in verskih obredov, svobodno odločanje o pripadnosti katerikoli veri in možnost, da se o svojem verskem ali drugem prepričanju opredeli ali zavrne takšno opredelitev **S:** svoboda izpovedovanja vére, svoboda veroizpovedi

pravica do svobode znanstvenega ustvarjanja -e - - - - - ž človekova pravica, ki varuje postopke, ravnanje in odločitve, ki temeljijo na avtonomnih znanstvenih in raziskovalnih zakonitostih, iskanje znanstvenih spoznanj, njihovo preverjanje, razlago, posredovanje in pouk **S:** svoboda znanstvenega ustvarjanja

pravica do svobodne gospodarske pobude -e - - - - - ž človekova pravica, ki zagotavlja svobodno izbiro dejavnosti, svobodno sprejemanje gospodarskih in podjetniških odločitev, pravico do združevanja fizičnih in pravnih oseb zaradi skupnega uveljavljanja gospodarskih interesov

pravica do svobodne izbire poklica -e - - - - - ž človekova pravica, ki posamezniku omogoča prosto pridobitev potrebne izobrazbe, kvalifikacije, možnosti usposabljanja za opravljanje določenega poklica **S:** svobodna izbira poklica

pravica do svobodnega odlóčanja o rójstvih otrok -e - - - - - ž človekova pravica, ki posamezniku v skladu z objektivnimi možnostmi zagotavlja avtonomno uveljavljanje volje o številu otrok in času njihovega rojstva ter državi nalaga, da omogoča njeno uresničevanje zlasti z zdravstvenimi ukrepi in skrbjo za razmere, v katerih se pari lahko odločajo za potomstvo **S:** svoboda odlóčanja o rójstvih otrok

pravica do šólanja -e - - - - - ž ▶ pravica do izobraževanja

pravica do tolmača -e - - - - - ž pravica udeleženca postopka do tolmačenja na obravnavi ali drugem naroku, če ne razume jezika, v katerem teče postopek

pravica do tranzitnega prehóda -e - - - - - ž
v mednarodnem pravu pravica neoviranega prehoda ladij skozi morske ožine in prekope

pravica do ugóvora vestí -e - - - - - ž
človekova pravica, ki posamezniku v zakonsko določenih primerih omogoča, da odkloni določeno dejanje ali delo, ker mu to brani njegova vest, versko, filozofsko ali drugo prepričanje, če s tem ne poseže v pravice in svoboščine drugih oseb, npr. zdravnikova zavrnitev opravljanja prekinitve nosečnosti, zavrnitev sodelovanja v postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo **S:** ugóvor vestí

pravica do umétné prekinítve noséčnosti -e - - - - - ž pravica ženske, da z medicinskim posegom konča nosečnost pod pogoji, ki jih določa zakon **S:** pravica do spláva

pravica do ustanávljanja -e - - - - - ž v pravu EU pravica državljanov držav članic EU začeti in opravljati dejavnost kot samozaposlena oseba ali ustanoviti podjetje v drugi državi članici EU brez posebnih omejitev **S:** svoboda ustanávljanja

pravica do várnosti -e - - - - - ž človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja, da državni organi pri svojem delovanju ne ogrožajo njegove osebne varnosti in da država s pozitivnimi ukrepi varuje njegovo in splošno varnost v državi, tudi v razmerju do drugih posameznikov

pravica do várstva osébnih podátkov -e - - - - - ž človekova pravica, ki zaradi varovanja zasebnosti omejuje zbiranje osebnih podatkov, njihovo obdelavo in uporabo za vnaprej določene namene in daje posamezniku pravico do seznanjenosti s tem, kateri podatki se o njem zbirajo, in pravico do sodnega varstva ob njihovi zlorabi

pravica do zagóvora -e - - - - - ž pravica domnevnega storilca v kazenskem postopku, da poda svoj zagovor glede kaznivega dejanja, ki se mu očita

pravica do zagovórnika -e - - - - - ž pravica domnevnega storilca kaznivega dejanja, da se brani z zagovornikom, ki si ga prosto izbere

P

pravica do zasébné lastníné -e - - - - ž
 človekova pravica, ki posamezniku omogoča, da svobodno pridobiva, uporablja, odsvoji premoženje in omejuje oblast pred nezakonitimi posegi v njegovo lastnino, tako da so zagotovljene njena ekonomska, socialna in ekološka funkcija

pravica do zasébnosti -e - - - ž človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja nemoteno in svobodno osebno in družinsko življenje brez vmešavanja ali nadziranja oblasti ali drugih posameznikov, vključno z nedotakljivostjo stanovanja, tajnostjo pisem, drugih sporočil in varstvom osebnih podatkov
S: prepoved vmešavanja v zasébnost

pravica do zaslišanja -e - - - ž ► pravica do izjave

pravica do zaslišanja prič -e - - - - ž pravica stranke v sodnem ali upravnem postopku, da predlaga in zasliši priče v svojo korist, obremenilne priče in priče, katerih zaslišanje je odredil organ, ki vodi postopek

pravica do zaúpnika -e - - - ž procesna pravica otroka, da si izbere osebo, ki ji zaupa, za pomoč pri izražanju svojega mnenja

pravica do zdrávega življénjskega okólja
 -e - - - - - ž človekova pravica, ki državi in posameznikom pri opravljanju gospodarskih in drugih dejavnosti nalaga skrb za primerno bivalno okolje, ohranjanje kakovostnega naravnega okolja, virov, varstvo pred nedopustnim onesnaževanjem

pravica do zdravstvenega várstva -e - - -
 - - ž ustavna pravica osebe do geografskega, ekonomskega, pravočasnega in informiranega dostopa do visoko kakovostnih zdravstvenih storitev

pravica do združevánja -e - - - ž človekova pravica, ki zagotavlja možnost trajnega, svobodnega in organiziranega povezovanja in delovanja zaradi uresničevanja skupnih interesov, npr. v sindikatih, političnih strankah, društvih **S:** svobóda združevánja

pravica do združítve družíne -e - - - - ž
 pravica, ki izhaja iz človekove pravice do družinskega življenja in družinskim članom tujca omogoča pridobitev začasnega dovoljenja za bivanje

pravica do življénja -e - - - ž človekova pravica, ki varuje človekovo življenje pred protipravnimi posegi, prepoveduje smrtno kazen in državi nalaga pozitivne obveznosti

za njeno varstvo **S:** nédotakljívost človekóvega življénja

pravica -e ž pravno zavarovan interes fizične ali pravne osebe

pravica izbíre -e - - ž pravica stranke, da se odloči za eno od več sankcij, npr. pri alternativni obveznosti, načinu odmere odškodnine, kršitvi obveznosti

pravica izrážanja národne pripádnosti -e - - - - ž človekova pravica, ki posamezniku omogoča, da svobodno izraža pripadnost svojemu narodu ali narodni skupini, goji in izraža svojo kulturo, uporablja svoj jezik in pisavo

pravica izvédeti za svój izvòr -e - - - - - ž pravica otroka, da izve, kdo so njegovi biološki starši

pravica na lástni podóbi -e - - - - ž osebnotna pravica, na podlagi katere se smejo portreti in posnetki določene osebe javno prikazovati le z njeno privolitvijo

pravica na stvári -e - - - - ž ► stvárna pravica

pravica négativnega státusa -e - - - - ž človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja individualno svobodo, v katero država ne sme poseči, npr. osebnostna pravica, svoboščina

pravica odstrániti véje -e - - - - ž pravica lastnika nepremičnine, da odstrani in si prilasti veje sosedovega drevesa, ki segajo v zračni prostor njegove nepremičnine, in korenine, ki rastejo v njegovo nepremičnino, če ga motijo in če tega na njegov poziv ne stori lastnik sosednje nepremičnine

pravica otróka povédati svóje mnénje -e - - - - - ž procesna pravica otroka, da izrazi svoje želje in svojo voljo

pravica poláganja podmòrskih káblov in cevovódo -e - - - - - ž v mednarodnem pravu pravica obalnih držav, da na svojem epikontinentalnem pasu ali v izključni ekonomski coni polagajo podmorske kable in cevovode, na odprtem morju pa ena od svoboščin, ki to dovoljuje vsem državam in njihovim državljanom

pravica poprérjšnje upórabe -e - - - - ž pravica osebe, da nadaljuje z uporabo izuma, videza izdelka ali znaka, čeprav ni imetnik patenta modela ali znamke

pravica poslánstva -e - - - ž v mednarodnem pravu pravica držav in mednarodnih organizacij,

da pošiljajo svoje predstavnike ter sprejemajo predstavnike in predstavništva drugih držav in mednarodnih organizacij

pravica pozitivnega statusa -e --- ž

človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja možnost, da od države zahteva določena dejanja in storitve, ki jih je ta dolžna izpolniti, npr. ekonomska pravica, socialna pravica

pravica predstavljanja -e -- ž v mednarodnem

pravu pravica držav in mednarodnih organizacij, da jih v drugih državah in mednarodnih organizacijah predstavljajo njihovi predstavniki

pravica rábe -e -- ž pravica do uporabe stvari, ki ima stvarnopravno podlago, npr. služnost rabe

pravica reprezentance -e -- ž ► vstopna pravica

pravica stvarnega bremena -e --- ž pravica, na podlagi katere je lastnik obremenjene nepremičnine zavezan k bodočim dajatvam ali storitvam **S:** realno bréme

pravica uporabe svôjega jezika -e --- ž

človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti v postopkih pred državnimi in drugimi organi, ki opravljajo javno službo, v skladu z zakonom uporablja svoj jezik in pisavo

pravica véta -e -- ž pravica, ki njenemu nosilcu omogoča, da prepreči sprejem ali izvršitev akta ali odločitve, npr. z glasom proti v kolektivnem organu, kadar se odloča s soglasjem

pravice drúge generácije *pravíc* --- ž mn. človekove pravice, zlasti ekonomske, socialne in kulturne, ki vsakomur zagotavljajo pravico do dela, stavke, socialne varnosti, zdravstvenega varstva, izobraževanja, svobodnega kulturnega udejstvovanja

pravice iz déla *pravíc* --- ž mn. pravice, ki jih delavec pridobi iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter drugega socialnega zavarovanja

pravice iz délovnega razmérja *pravíc* --- ž mn. pravice, ki jih delavec pridobi s sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi in so določene z državnimi predpisi, kolektivnimi pogodbami in splošnimi akti delodajalca **S:** pravice iz zaposlitve

pravice iz zaposlitve *pravíc* --- ž mn. ► pravice iz delovnega razmérja

pravice obrámbe *pravíc* -- ž mn. **1.** procesna jamstva, ki morajo biti zagotovljena vsakomur, ki je obdolžen kaznivega dejanja, da se mu zagotovi pošten kazenski postopek, npr. pravica do molka, pravica do zagovornika, pravica do primernega časa in možnosti za pripravo obrambe, pravica do sojenja v navzočnosti in pravica do izvajanja dokazov, ki so mu v korist **2.** ustavna jamstva in mednarodni standardi demokratične oblasti, ki varujejo posameznika v upravnopravnih razmerjih, npr. pravica biti slišan, pravica dostopa do informacij, pravica do obrazložitve odločitve, pravica do pritožbe in sodnega varstva

pravice prve generácije *pravíc* --- ž mn. človekove pravice, zlasti politične in državljanske, ki vsakomur zagotavljajo pravico do življenja, osebne svobode, varnosti, zasebnosti, političnega udejstvovanja, svobode misli, vere, izražanja

pravice tretje generácije *pravíc* --- ž mn. človekove pravice, zlasti solidarnostne in kolektivne, ki vsakomur zagotavljajo pravico do miru, trajnostnega razvoja, zdravega okolja, uživanja in izkoriščanja naravnih virov, kulturne dediščine

pravična nagráda -e -e ž nagrada, ki jo sodišče določi glede na okoliščine v konkretnem primeru

pravična obdavčitev -e -tve ž ► sorazmerna obdavčitev

pravična odškodnina -e -e ž odškodnina, ki jo sodišče določi glede na okoliščine v konkretnem primeru

pravičnost -i ž stanje, ko so pravice in bremena v družbi razporejeni glede na to, kar vsakomur pripada glede na moralo ali pravo

pravíla Incoterms *pravíl* -- [ínkoterms] s mn. ► kláuzule Incoterms

pravíla stróke *pravíl* -- s mn. v medicinskem pravu načela, ravnanja in dognanja sodobne medicinske vede, ki jih mora poznati in upoštevati vsak zdravnik in drug zdravstveni delavec pri svojem delu, da ravna strokovno neoporečno **S:** leges artis

pravílnik -a m podzakonski pravni predpis, ki razčlenjuje posamezne določbe zakona za njegovo izvrševanje

pravilo ne ultra alterum tantum -a --- --
 -- [ne últra álterum tántum] s pravilo, po katerem pogodbeni obresti nehalo teči, ko vsota zapadlih neplačanih obresti doseže glavnico

pravilo o asperácii -a --- s ► asperacijsko načelo

pravilo o kumulácii kázni -a --- -- s ► kumulacijsko načelo

pravna analogija -e -e ž pravno sklepanje, pri katerem se pravna praznina zapolni s sklicevanjem na pravno načelo **S**: analogia iuris

pravna definicija -e -e ž ► pravna opredelitev

pravna disciplina -e -e ž ► pravna pánoga

pravna diskontinuitéta -e -e ž prekinitev veljavnosti pravnega sistema, zlasti ob korenitih spremembah družbene, politične ali gospodarske ureditve

pravna dobrína -e -e ž dobrína, ki je pravno zavarovana

pravna dobróta -e -e ž ugodnost, ki jo daje zakon izjemoma, npr. oprostitvev od dolžnosti pričanja proti bližnjim sorodnikom

pravna dobróta pridružitve -e -e -- ž pravna dobrota, na podlagi katere sodišče, ki odloča o pravnem sredstvu, po uradni dolžnosti razširi preizkus izpodbijane odločbe tudi glede tistih soobdolžencev, ki se niso pritožili ali se niso pritožili v isti smeri kot pritožnik **S**: beneficium cohaesionis

pravna dogmátika -e -e ž znanost, ki se pri proučevanju prava osredotoča na veljavno pravo in preučuje njegovo vsebino in njegovo notranjo sistematično in logično povezanost

pravna dolóčba -e -e ž oblikovno ločena in pomensko zaokrožena enota normativnega besedila, ki navadno obsega eno poved

pravna dolóčenost -e -i ž pravno načelo, po katerem morajo biti pravne norme jasne in predvidljive, tako da je iz njih mogoče nedvoumno razbrati njihovo vsebino in namen

pravna dolžnóst -e -i ž dolžnost, ki jo pravnemu subjektu nalaga pozitivno pravo

pravna domnéva -e -e ž predpostavka, da se določena dejstva na podlagi prava štejejo za resnična, zaradi česar jih v pravnih postopkih ni treba dokazovati **S**: praesumptio iuris

pravna držáva -e -e ž država, v kateri je delovanje državnih organov pravno vezano, pravni sistem pa ustreza določenim vsebinskim merilom, npr. načelu določnosti predpisov, načelu zakonitosti, načelu enakosti in spoštovanja človekovih pravic

pravna fikcija -e -e ž pravno določena predpostavka, da dejstvo, za katero se ve, da ni resnično, v pravu velja za resnično

pravna hermenévtika -e -e ž **1.** nauk o razlaganju pravnih besedil **2.** smer filozofije prava, ki poudarja razlagalčevo vlogo v postopku razlaganja in pomen njegovih vnaprejšnjih predstav ali sodb o predmetu razlage za končno razumevanje

pravna institúcija -e -e ž pravno opredeljena oblika družbenega sodelovanja, ki je sorazmerno trajna in vezana na določen družbeni namen

pravna kontinuitéta -e -e ž nepretrganost veljavnosti pravnega sistema ali njegovih pomembnih prvin, zlasti ob korenitih spremembah družbene, politične ali gospodarske ureditve

pravna korist -e -i ž opredmeten pravni interes osebe, ki uživa nižjo stopnjo zaščite kot pravica, nosilcu pa daje upravičenje za uveljavitev določene pravne posledice, npr. pridobitev državljanstva

pravna kršitev -e -tve ž ravnanje ali opustitev ravnanja pravnega subjekta, ki je v nasprotju z veljavnim pravom

pravna kvalifikácii -e -e ž podreditev konkretnega dejanskega stanu pravnemu pravilu

pravna lógika -e -e ž disciplina filozofije prava, ki preučuje oblike pravičnega mišljenja na področju prava

pravna matêrija -e -e ž **1.** družbeni odnosi, ki jih ureja pozitivno pravo **2.** družbeni odnosi, ki bi jih pozitivno pravo moralo urejati, pa jih ne

pravna napáka -e -e ž napaka, ki nastane, ker ima na prodani stvari tretja oseba pravico, ki izključuje, zmanjšuje ali omejuje pravico kupca

pravna nêgotóvost -e -i ž položaj, v katerem pravice in dolžnosti naslovljencu niso vnaprej znane ali dovolj določno opredeljene

pravna nêmóžnost -e -i ž nemožnost, da bi dejanje državnega organa, posameznika ali

skupine oseb imelo pravno posledico, če državni organ nima pristojnosti, posameznik ali skupina oseb pa ne pravice za tako dejanje

právná neúčinkovitost -e -i ž položaj, v katerem pravni akt, dejanje, ravnanje ali dogodek zaradi pravnih ali dejanskih okoliščin ne doseže predvidenega pravnega učinka

právná nóрма -e -e ž **1.** ► právnó pravílo
2. ► právnó načélo

právná opredelítev -e -tve ž določba, ki podaja vsebinsko opredelitev pojmov, uporabljenih v zakonu **S:** právná defínícija

právná oséba -e -e ž skupina oseb ali namensko vezano premoženje, ki mu pravo priznava pravno subjektiviteto

právná osébnost -e -i ž lastnost določene družbene tvorbe, navadno skupine oseb ali namensko vezanega premoženja, da jo pravni red šteje za pravno osebo

právná pánoga -e -e ž zaokrožen sklop pravne ureditve, ki se nanaša na sorodna družbena razmerja, izhaja iz skupnih predpostavk pravnega urejanja in temelji na istih pravnih institutih, npr. kazensko pravo, družinsko pravo **S:** právná disciplína

právná podlága -e -e ž pravna pravila, ki tvorijo temelj za odločitev sodišča ali upravnega organa

právná politika -e -e ž določanje ciljev pravnega urejanja in pravnih sredstev za doseganje teh ciljev

právná pomóč -e -í ž **1.** pravniške storitve pri uveljavljanju in varstvu pravic fizičnih ali pravnih oseb **2.** opravljanje posameznih uradnih dejanj v tekoči zadevi s strani drugega sodišča ali upravnega organa, ki sicer ni pristojen v zadevi

právná poslédica -e -e ž pravno zapovedana ali pravno dovoljena posledica, ki mora ali sme nastopiti, če nastopijo določene pravno opredeljene dejanske okoliščine

právná poslédica obsódbe -e -e -- ž odvzem ali omejitev pravic obsojenca, ki jih ne določi sodišče v sodbi, ampak jih predpiše določen zakon in nastanejo s pravnomočnostjo obsodbe, npr. nemožnost zaposlitve zaradi predkaznovanosti

právná praznína -e -e ž družbeno razmerje, ki bi glede na svojo vsebino moralo biti

pravno urejeno s splošnimi in abstraktnimi pravnimi pravili, pa ni

právná sánkcija -e -e ž sestavina pravnega pravila, ki določa pravne posledice v primeru kršitve primarne dispozicije pravnega pravila **S:** sekundárna dispozícija

právná sistemátika -e -e ž razporeditev pravnih institutov ali pravnih panog v vsebinsko povezane sklope

právná sposóbnost -e -i ž sposobnost osebe biti nosilka pravic in obveznosti, ki nastopi z rojstvom, preneha pa s smrtjo **S:** právná subjektivitéta

právná storítev -e -tve ž storitev, ki jo strankam za plačilo nudi odvetnik, notar ali drug pravni strokovnjak, npr. pravni nasvet, zastopanje, zagovor strank

právná subjektivitéta -e -e ž ► právná sposóbnost

právná subsúmpcija -e -e ž podreditev konkretnega dejanskega stanu abstraktnemu dejanskemu stanu, s čimer se na podlagi vrednostnega in logičnega sklepanja izpelje pravna odločitev ali sklep **S:** subsúmpcija

právná téhnika -e -e ž pravila in znanja o tem, kako na najboljši način oblikovati in uporabljati pravo

právná teoríja -e -e ž ► teoríja práva

právná uredítev -e -tve ž celota pravnih predpisov, ki urejajo določen pravni institut ali področje

právná ustanóva -e -e ž ► právní institút

právná várnost -e -i ž položaj, v katerem so pravice in dolžnosti naslovljencu vnaprej znane, jasne in določne

právná véda -e -e ž ► právo (2)

právná veljávnost -e -i ž dejstvo, da ima pozitivno pravo pravno zavezujočo moč

právná vrednóta -e -e ž etično zaželen cilj, ki ga pravo priznava in varuje

právná zavést -e -i ž v mednarodnem pravu subjektivni element mednarodnega običajnega prava, ki izraža zavest držav, da ravnajo po pravu **S:** opinio iuris sive necessitatis

právná zmóta -e -e ž zmota, ki je posledica nepoznavanja prava **S:** error iuris

právní ákt -ega -a m izjavno dejanje ene ali več oseb, ki delno ali v celoti ustvari pravno pravilo **S:** normatívni právní ákt

právní dogódek -ega -dka m dogodek, na katerega se navezujejo določene pravne posledice, npr. potek roka, rojstvo, smrt

právní institút -ega -a m povezana celota pravnih pravil in pravnih načel, ki se nanašajo na isti sklop družbenih razmerij, npr. volilna pravica, posest, in tvorijo temeljno prvino pravne panoge
S: právna ustanova

právní instrument -ega -ênta m v posebni obliki sestavljen in potrjen zapis o dogodku pravne narave

právní interè -ega -ésa m procesna predpostavka za sprožitev pravnega postopka, sodelovanje v njem ali vložitev pravnega sredstva, ki je izpolnjena, če določen predpis, posamični oblastni akt ali status daje izrecno podlago v določenem razmerju ali posega v pravice ali pravne koristi določene osebe

právní konzultánt -ega -a m ► právní svetoválec

právní monízem -ega -zma m teorija, po kateri pravo sestavljajo le državni predpisi, ne pa tudi pravo, ki nastaja zunaj državnih organov, ali naravno pravo

právní monopol -ega -a m ► umétni monopol

právní naslédnik -ega -a m oseba, ki neposredno po drugi osebi pridobi njeno premoženje ali določeno pravico

právní naslòv -ega -òva m **1.** pravna podlaga izvedene pridobitve, spremembe ali prenehanja pravice S: iustus titulus **2.** del zavezovalnega pravnega posla, ki pomeni obveznost prenosa S: iustus titulus

právní običáj -ega -a m običáj, ki je pravno zavezujoč

právní položáj -ega -a m **1.** pravice in obveznosti pravnega subjekta v določenih okoliščinah **2.** pravice, obveznosti in pravna dejstva, ki določajo status npr. organa, nepremičnine

právní položáj nèpremičnìne -ega -a -- m pravna lastnost nepremičnine, ki jo opredeljujejo lastninska pravica in pravice, ki lastninsko pravico utesnjujejo

právní pôsel -ega -sla m izjava volje stranke, usmerjena v pravno posledico, ki jo priznava pravni sistem

právní pôsel med živimi -ega -sla -- -- m pravni posel, ki učinkuje med strankami, ki obstajajo, npr. prodajna pogodba
S: negotium inter vivos

právní pôsel obligacijskega práva -ega -sla -- -- m izjava volje, katere posledica je nastanek, sprememba ali prenehanje obligacijskega razmerja, npr. prodajna pogodba, darilna pogodba, posojilna pogodba S: obligacijski právní pôsel

právní pôsel za primér smrti -ega -sla -- -- -- m pravni posel, ki učinkuje ob smrti stranke, npr. oporoka S: negotium mortis causa

právní postòpek -ega -pka m celota pravno določenih procesnih dejanj strank in sodišča ali drugega organa, ki vodijo do pravne odločitve S: procès

právní pouk -ega -a m **1.** dejanje sodišča ali drugega organa, s katerim udeleženca v postopku opozori na njegove procesne pravice in na posledice njegovih ravnanj ali opustitev **2.** del posamičnega oblastnega pravnega akta, s katerim sodišče ali drug oblastni organ, ki je pravni akt sprejel, stranke obvesti o možnostih za izpodbijanje tega pravnega akta z rednimi pravnimi sredstvi

právní pozitivízem -ega -zma m teorija o naravi prava, ki pravo enači z določenimi empirično preverljivimi družbenimi dejstvi, npr. s sprejetimi predpisi, sodnimi odločitvami, z dejanskim ravnanjem v skupnosti

právní promèt -ega -éta m prenos pravic z enega subjekta na drug subjekt s pravnimi posli

právní realizem -ega -zma m teorija o pravu, ki pravo enači z določenimi družbenimi dejstvi, zlasti z dejanskim delovanjem sodnikov, in poudarja vpliv družbenih okoliščin na pravo, zlasti na sodniško odločanje

právní réd -ega -a m ► právní systém

právní silogízem -ega -zma m miselna operacija, s pomočjo katere sodišče ali upravni organ izpelje sklep o pravni posledici s primerjanjem spodnje premise, ki je ugotovljeni konkretni dejanski stan, z zgornjo premiso, ki je abstraktni dejanski stan S: sódni silogízem, sodniški silogízem

právní systém -ega -a m celota sistema-tično povezanih in notranje usklajenih pravnih pravil in pravnih načel, ki veljajo v določenem času na določenem ozemlju
S: právní réd

právni spór -ega spôra m spor, ki se nanaša na določena pravna vprašanja, npr. pravice, dolžnosti

právni štandard -ega -a m izoblikovana merila določenega vedénja in ravnanja, npr. strokovni standard, poklicni standard, ki so vključena v pravno pravilo ali pravno načelo

právni subjékt -ega -a m pravna ali fizična oseba, ki ji pravo priznava pravno sposobnost

právni svetoválec -ega -lca m pravnik, ki drugim svetuje glede pravnih vprašanj S: pravni konzultánt

právni tĕmelj obtôžbe -ega -a -- m pravna kvalifikacija dejanja, opisanega v obtožnem aktu

právni učinek -ega -nka m pravna posledica, ki jo ima določeno dejanje, ravnanje ali dogodek

právni vír -ega -a m ► formální právni vír

právni vodič -ega -lča m pojasnila o uporabi in razlagi pravnih pravil

právnik -a m oseba z zaključeno univerzitetno pravno izobrazbo, ki lahko opravlja različne tipične poklice, npr. sodnik, odvetnik, državni tožilec S: juríst

právníški drzávní izpít -ega -ega -a m izpít, ki ga mora opraviti univerzitetni diplomirani pravnik, če želi opravljati določena dela v pravosodju, npr. v sodstvu, tožilstvu, odvetništvu S: pravosódni izpít

právno dejánje -ega -a s dejanje, ki ima pravne posledice, npr. pravni posel, delikt

právno dějstvo -ega -a s dejstvo, na katero pozitivno pravo navezuje pravne posledice

právno mnĕnje -ega -a s mnenje o pravnih vidikih določenega vprašanja, ki ga pripravi oseba s potrebnim pravnim znanjem

právno načĕlo -ega -a s načelo, ki izhaja iz veljavnega pravnega sistema in navadno vsebuje vrednostno merilo, ki usmerja vsebinsko opredeljevanje pravnih pravil, njihovo izvrševanje in pomaga pri zapolnjevanju pravnih praznin S: právna nórna (2)

právno naslĕdstvo -ega -a s prenos premoženja pravnega prednika ali določenih pravic na pridobitelja

právno pomĕbno dějstvo -- -ega -a s dejstvo, ki ga je treba upoštevati pri pravnem odločanju S: odločilno dějstvo (2), právno relevantno dějstvo

právno pravílo -ega -a s 1. vsebinsko zaključena enota pravnega besedila, npr. člena, odstavka splošnega pravnega akta 2. teoretična rekonstrukcija pravnega gradiva, ki predstavlja zaokroženo funkcionalno celoto, ki je npr. sestavljena iz primarne hipoteze, primarne dispozicije, sekundarne hipoteze in sankcije

právno priznána škóda -- -e -e ž škoda, za katero oškodovanec lahko zahteva odškodnino

právno razmĕrje -ega -a s razmerje med pravnimi subjekti, ki je pravno urejeno

právno relevantna vzročnost -- -e -i ž vzročnost, ki jo pravo upošteva kot element za nastanek odškodninske obveznosti

právno relevantno dějstvo -- -ega -a s ► právno pomĕbno dějstvo

právno srĕdstvo -ega -a s procesno dejanje stranke, s katerim zahteva, naj pristojni organ preizkusi pravilnost in zakonitost izdane odločbe, jo razveljavi ali spremeni, npr. pritožba, revizija

právno várstvo -ega -a s varstvo, ki ga uživa posameznik kot stranka pravnega razmerja v sodnem ali drugem pravnem postopku

právno vprašánje -ega -a s vprašanje, katerega rešitev je odvisna le od pravnega razlogovanja, ne pa od ugotavljanja ali presoje dejanskih okoliščin S: questio iuris

pravnomočna obtôžnica -e -e ž vložena obtožnica, ki prestane formalni in vsebinski preizkus, zaradi česar je primerna za vsebinsko obravnavo

pravnomočna odločba -e -e ž sodna ali upravna odločba, ki je ni več mogoče izpodbijati z rednimi pravnimi sredstvi in v okviru objektivnih, subjektivnih in časovnih mej pravnomočnosti zavezuje sodišče ali upravni organ in stranke ter preprečuje ponovno odločanje o isti zadevi

pravnomočna sódba -e -e ž sodba, ki je ni mogoče več izpodbijati z rednimi pravnimi sredstvi in ki v okviru objektivnih, subjektivnih in časovnih mej pravnomočnosti zavezuje sodišče in stranke ter preprečuje ponovno odločanje o isti zadevi

pravnomočna upravná odločba -e -e -e ž upravna odločba, ki je ni več mogoče izpodbijati s tožbo v upravnem sporu in ki zavezuje upravni organ in stranke ter preprečuje ponovno odločanje o isti zadevi

pravnomôčno odlôčena zadéva -- -e -e ž ▶

pravnomôčno razsôjena stvár

pravnomôčno razsôjena stvár -- -e -í ž

zadeva, o kateri je že pravnomôčno odločeno
S: pravnomôčno odlôčena zadéva, res
 iudicata

pravnomôčnost -i ž lastnost sodne ali upravne

odločbe, da je pravno zavezujoča in je ni
 mogoče izpodbijati z rednimi pravnimi
 sredstvi

právnoposlôvna vólja -e -e ž volja, potrebna

za nastanek pravnega posla

právnoposlôvni pogôj -ega -ója m pogoj, ki je

po volji strank določen v pravnem poslu

právo -a s **1.** sistem pravnih pravil in pravnih

načel, ki veljajo v določenem času na
 določenem ozemlju, urejajo človekovo
 ravnanje in imajo vrhovno zavezujočo moč
2. veda o sistemu medsebojno povezanih
 pravnih pravil in pravnih načel, ki urejajo
 človekovo ravnanje in imajo vrhovno
 zavezujočo moč **S:** právna véda

právo begúncev -a -- s v mednarodnem pravu

pravila mednarodnega prava, ki urejajo
 varstvo beguncev

právo človekovih právic -a -- -- s pravo,

ki obravnava človekove pravice, njihovo
 uresničevanje in oblike pravnega varstva na
 državni in mednarodni ravni

právo družb -a -- s ▶ gospodársko stáтусno

právo

právo državljánstva -a -- s v mednarodnem

zasebnem pravu pravo, ki se uporabi glede
 na strankino državljanstvo **S:** domovínsko
 právo, lex patriae

právo Evrópske uníje -a -- -- s pravna pravila

in pravna načela, ki izhajajo iz primarne
 zakonodaje EU, sekundarne zakonodaje
 EU in sodne prakse Sodišča EU ter urejajo
 delovanje institucionalnega ustroja EU in
 pravna razmerja v njej

právo gospodársko kaznívo dejánje -ega

-ega -ega -a s kaznivo dejanje, storjeno pri
 opravljanju gospodarske dejavnosti ali v
 zvezi z njo, ki je neposredno usmerjeno
 zoper eno ali več pravnih vrednot ali dobrin
 s področja gospodarstva **S:** čísto gospodár-
 sko kaznivo dejánje

právo íntelektuálne lastníne -a -- -- s pravo, ki

ureja pravice na intelektualnih stvaritvah, npr.
 na avtorskih delih, videzih izdelka, izumih

právo ízpolnítenega krája -a -- -- s v medna-

rodnem zasebnem pravu pravo kraja, kjer je treba
 izpolniti obveznost

právo mednárodnih organizácíj -a -- -- s

v mednarodnem pravu pravila in načela
 mednarodnega prava, ki urejajo nastanek
 in delovanje mednarodnih organizacij

právo mednárodnih pogôdb -a -- -- s v medna-

rodnem pravu pravila in načela mednarodnega
 prava, ki urejajo sklepanje, uporabo, razlago
 in veljavnost mednarodnih pogodb

právo mórja -a -- s v mednarodnem pravu pravo,

ki določa pravne režime morja in pomorske
 dejavnosti, npr. o notranjih morskih vodah,
 teritorialnem morju, zunanjem morskem
 pasu, epikontinentalnem pasu, izključni
 ekonomski coni, odprtem morju, medna-
 rodni coni, ožinah, prekopih, izkoriščanju
 naravnih bogastev morja **S:** pomórsko
 mednárodno právo

právo o prekrškíh -a -- -- s ▶ prekrškóvno

právo

právo opustítveno kaznívo dejánje -ega

-ega -ega -a s kaznivo dejanje, izvršeno tako,
 da storilec ne izpolni svojega dolžnega
 ravnanja, ki izhaja iz zapovedujočega
 pravnega pravila

právo podkupováñje -ega -a s podkupovanje

uradne osebe ali javnega uslužbenca, da
 izvrši nezakonito dejanje ali da ne izvrši
 dejanja, ki bi ga moral izvršiti

právo priposestvováñje lastnínske právice

-ega -a -- -- s ▶ rédno priposestvováñje
 lastnínske právice

právo priposestvováñje slúžnosti -ega -a

-- s ▶ rédno priposestvováñje slúžnosti

právo sklenítvenega krája -a -- -- s v medna-

rodnem zasebnem pravu pravo kraja, kjer je
 sklenjen pravni posel

právo Skúpnosti -a -- s v pravu EU do Lizbonske

pogodbe pravo prvega stebra v tristranski
 strukturi EU z naddržavnim zakonodajnim
 odločanjem, učinkovanjem načela primar-
 nosti in načela neposrednega učinka ter s
 polno pristojnostjo Sodišča EU

právo tújcev -a -- s ▶ tújsko právo

právo várstva okólja -a -- -- s pravo, ki

ureja proučevanje okolja in določa omejitve,
 s katerimi ohranja in varuje naravno
 bogastvo **S:** ekolóško právo, okóljsko
 právo

P

pravodájni postópek -ega -pka m postopek, v katerem državni organ sprejme pravni akt, navadno splošni pravni akt

pravorék -éka m v nekaterih pravnih sistemih odločitev sodišča ali porote o krivdi obtoženca **S:** verdictum

pravosójdje -a s področje delovanja državne oblasti, ki se nanaša na različne dejavnosti v zvezi s sodno funkcijo

pravosódni izpít -ega -a m ► právníski državni izpít

pravosódni policíst -ega -a m oseba, ki je zaposlena v zavodu za prestajanje kazni zapora in opravlja naloge varovanja in nadzora zaprtih oseb **S:** do leta 2008 páznik

pravosódni sistém -ega -a m državni organi in institucije, ki izvajajo sodno oblast, npr. sodišča, ali pri tem sodelujejo, npr. državno tožilstvo, notariat, odvetništvo, državno odvetništvo in organi pravosodne uprave

pravotvórnó dějstvo -ega -a s dějstvo, ki je predpostavka za nastanek določene pravne posledice

pravovárstvena odlóčba -e -e ž odlóčba, s katero se oblastno odloči o ogroženi ali kršeni pravici

pravovárstveni interès -ega -ésa m procesna predpostavka za vložitev tožbe ali druge zahteve za pravno varstvo, ki je podana, kadar bi stranka z zanjo ugodno odločitvijo dosegla izboljšanje svojega pravnega položaja

pravovárstveni zahtévek -ega -vka m zahtevék za sodno varstvo, ki ga pravni sistem daje posamezniku za varstvo njegovih pravic

pravoznánstvo -a s splošna veda o pravu, ki obsega teorijo prava, prvine filozofije prava in prvine zgodovine pravne misli **S:** jurisprudéncia

práznično dělo -ega -a s ► dělo na práznik ali děla próst dán

preámbula -e ž uvodni del pravnega predpisa, npr. ustave, mednarodne pogodbe, ki navadno vsebuje opis okoliščin sprejema tega akta, njegovo zgodovinsko ozadje ali pravno podlago

prebivalíšče -a s naslov, na katerem se posameznik naseli z namenom prebivanja

precédens -a m v nekaterih pravnih sistemih sodba višjega ali najvišjega sodišča, ki je zavezujoča za odločanje v kasnejših podobnih primerih

prečíščeno besedílo -ega -a s besedilo splošnega pravnega akta, v katerega so vnesene vse spremembe in dopolnitve

prečrtáni ček -ega -a m ► barírani ček

predája -e ž prepustitev obdolženca, npr. drugi državi članici EU, zaradi pregona ali izvršitve kazenske sankcije

predátorska céna -e -e ž ► róparska céna

predčasna izpolnítév -e -tve ž izpolnitev obveznosti pred dospelostjo

predčasna pokojnína -e -e ž pokojnina, ki pripada zavarovancu obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja ob dopolnitvi določene starosti in pokojninske dobe, kadar nima pravice do starostne pokojnine, zaradi česar se odmeri z določenim trajnim zmanjšanjem, pridobiti pa jo je mogoče z dokupom pokojninske dobe

predčasne volítve -ih volítév ž mn. volitve članov parlamenta, ki se izvedejo zaradi razpusta parlamenta pred potekom njegove mandatne dobe

preddružba -e ž družba civilnega prava, ki jo dogovorijo bodoči ustanovitelji gospodarske družbe zaradi urejanja medsebojnih odnosov v zvezi z njeno ustanovitvijo

predeláva ávtorskega děla -e -e - - - ž predelava, pri kateri iz izvirnega avtorskega dela nastane novo, samostojno avtorsko delo, npr. predelava romana v film, prevod romana v tuj jezik

prehódna odrédba -e -e ž sklep sodišča, s katerim se pred izvršljivostjo izvršilnega naslova zavaruje upnikova denarna terjatev

prehódna ustavnosódna presója -e -e -e ž ustavnosodna presoja zakonov in drugih splošnih pravnih aktov, zlasti mednarodnih pogodb, pred njihovim sprejetjem, objavo ali uveljavitvijo **S:** preventívna ustavnosódna presója

prehódni postópek -ega -pka m **1.** del kazenskega postopka, ki združuje predkazenski postopek, sodno preiskavo in postopek z vložitvijo obtožnega akta **2.** posebni postopek, katerega izid lahko vodi v uvedbo upravnega ali drugega postopka, npr. davčna preiskava, vzorčenje v inšpekcijskem nadzoru

prehódni preizkús tóžbe -ega -a - - m stopnja pravnega postopka ali upravnega spora, v kateri sodnik preveri, ali je tožba razumljiva, popolna in ali so podane procesne predpostavke za njeno obravnavanje

predhódni preventívni zdrávtveni preglèd

-ega -ega -ega -éda m preventívni zdrávtveni preglèd, ki se običajno izvede pred prvo zaposlitvijo in s katerim se ugotavlja izpolnjevanje zdravstvenih zahtev za opravljanje določenega dela pri delodajalcu

predhódni referéndum -ega -a m referendum, ki se razpiše pred sprejemom ustave, zakona ali drugega pravnega akta ali druge odločitve v zakonodajnem ali drugem predstavniškem telesu, npr. referendum o mednarodnih povezavah, posvetovalni referendum

predhódni spreglèd zadržka za sklenitev zakónske zvéze -ega -éda - - - - - m dovoljenje pristojnega organa za sklenitev zakonske zveze kljub obstoju zadržka za sklenitev zakonske zveze, dano pred njeno sklenitvijo

predhódno informatívno obvestílo -ega -ega -a s javna objava naročnika o nameri, da bo oddal javno naročilo

predhódno odlóčanje -ega -a s v pravu EU postopek odločanja Sodišča EU o pravilni razlagi prava EU na podlagi predloga sodišča države članice EU, ki odločitev Sodišča EU potrebuje za izdajo sodbe

predhódno vprašanje -ega -a s vprašanje o obstoju ali neobstoju neke pravice ali pravnega razmerja, ki ni predmet spora, je pa od njegove rešitve odvisna meritorna odločba o glavni stvari

P

prèdkázenski postópek -ega -pka m del kazenskega postopka, namenjen odkrivanju kaznivih dejanj, ki se preganjajo po uradni dolžnosti, njihovih storilcev in zbiranju gradiva, da se državni tožilec lahko odloči, ali naj kazensko ovadbo zavrže ali pa zahteva uvedbo postopka pred kazenskim sodiščem

prèdkaznovánost -i ž dejstvo, da je bila oseba že obsojena za katero drugo kaznivo dejanje
S: prèjšnja kaznovánost

prèdkúpna pravíca -e -e ž pravica predkupnega upravičenca do prednostnega nakupa stvari, če se lastnik odloči, da stvar proda

prèdkúpni upravičeneec -ega -nca m oseba, ki ima na podlagi zakona ali pogodbe v primeru prodaje določene stvari predkupno pravico

predlagálni delíkt -ega -a m ► predlagáлно kaznivo dejánje

predlagáлно kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, katerega storilec se preganja

po uradni dolžnosti, vendar le pod pogojem, da je oškodovanec podal predlog za pregon
S: predlagálni delíkt

predlagátelj -a m 1. upravičeneec, ki z vložitvijo predloga sproži postopek za sprejem pravnega akta S: proponènt 2. oblastni organ, skupina članov takega organa ali pravna oseba, ki lahko na podlagi zahteve sproži postopek za oceno ustavnosti ali zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil 3. oblastni organ, ki predlaga kandidata za opravljanje javne funkcije, npr. predsednik republike kandidata za ustavnega sodnika

prèdlog -óga m pravno sredstvo, s katerim lahko predsednik republike, vlada ali tretjina poslancev državnega zbora zahteva, da ustavno sodišče v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe poda mnenje o njeni skladnosti z ustavo

prèdlog oškodováncia za kázenski pregon -óga - - - - - m predlog oškodovanca, naj državni tožilec preganja storilca kaznivega dejanja, od katerega je odvisna odločitev državnega tožilca, ali bo zahteval pregon storilca kaznivega dejanja S: prèdlog za kázenski pregon

prèdlog právnega ákta -óga - - - m besedilo pravnega akta, ki se predloži pristojnemu organu v sprejem

prèdlog za izvršbo -óga - - - m predlog upnika, naj sodišče ali upravni organ dovoli in opravi izvršbo za poplačilo njegove denarne terjatve ali izpolnitev nedenarne obveznosti, ki izhaja iz izvršilnega naslova S: izvršilni prèdlog

prèdlog za kázenski pregon -óga - - - - - m ► prèdlog oškodováncia za kázenski pregon

prèdlog za kaznovánje ali izrèk vzgójnega ukrépa -óga - - - - - m obtožni akt državnega tožilca v postopku zoper mladoletnega storilca kaznivega dejanja, s katerim zahteva, naj mu sodišče izreče kazen ali vzgojni ukrep

prèdlog za obnóvo postóпка -óga - - - - - m vloga, s katero stranka predlaga, naj se postopek obnovi S: zahtéva za obnóvo postóпка

predložítev blagá -tve - - ž obvestilo carinskemu organu, da je blago prispelo do carinskega organa ali na drug kraj, ki ga je določil carinski organ, ter da je blago na razpolago za carinsko kontrolo

predložitev menice -tve -- ž ► prezentacija menice

predložitveni rók -ega -a m ► prezentacijski rók

predložitevno poročilo -ega -a s poročilo, ki ga o poteku zadeve na prvi stopnji pripravi sodišče in pošlje sodišču, ki bo odločalo o pravnem sredstvu zoper njegovo odločbo

prêdmet dokazovánja -éta -- m pravno pomembna dejstva, pravila znanosti in stroke, izkušnje ter izjemoma pravna pravila, npr. kadar mora sodišče uporabiti tuje pravo, glede katerih se izvajajo dokazi in od katerih je odvisna odločitev sodišča

prêdmet izpolnitve -éta -- m dajatev, storitev, opustitev ali dopustitev, določena z obligacijskim razmerjem

prêdmet izvršbe -éta -- m **1.** vsaka dolžnikova stvar ali premoženjska pravica, če ni z zakonom izvzeta iz izvršbe ali ni izvršba na njej z zakonom omejena, iz katere je mogoče doseči poplačilo upnikove denarne terjatve **2.** predmet, katerega izročitev ima upnik pravico zahtevati na podlagi izvršilnega naslova

prêdmet napáda -éta -- m stvar ali oseba, ki je s konkretnim kaznivim dejanjem napadena ali ogrožena, npr. premoženje pri tatvini

prêdmet obdavčitve -éta -- m ► dávčni prêdmet

prêdmet obtôžbe -éta -- m dejanje, za katero upravičeni tožilec zahteva, da se obtoženec spozna za krivega in kaznuje

prêdmet obveznosti -éta -- m izpolnitev, za katero se dogovorita stranki

prêdmet spôra -éta -- m ► spórni prêdmet

predmétni upoštevni trg -ega -ega -a m komponenta upoštevne trga, ki predstavlja množico podjetij z istovrstnimi ali medsebojno zamenljivimi produkti **S:** produktni upoštevni trg, proizvodni upoštevni trg

prêdništvo -a s sorodstveno razmerje po prednikih **S:** ascendénca

prêdnostna carína -e -e ž carina, ki je ugodnejša za določene države **S:** preferénčna carína

prêdnostna délnica -e -e ž delnica, ki zagotavlja imetniku poleg pravic iz navadne delnice še določene prednostne pravice, npr. prednost pri izplačilu vnaprej določenih zneskov ali odstotkov od nominalnega

zneska delnic ali dobička, prednost pri izplačilu ob likvidaciji družbe **S:** prioritétna délnica, ugodnostna délnica

prêdnostna dividénda -e -e ž dividenda, ki se izplača imetniku prednostne delnice pred izplačilom dividend imetnikom navadnih delnic

prêdnostna lista -e -e ž seznam, na katerem so glede na moč upravičenja razvrščeni upravičenci do določene pravice ali ugodnosti

prêdnostna pravica -e -e ž pravica, ki prijavitelju patenta, modela ali znamke v postopku prijave v eni državi članici Pariške unije ali Svetovne trgovinske organizacije omogoča sklicevanje na datum vložitve prve pravilno vložene prijave v drugi državi članici **S:** prioritéta

prêdnostna terjátev -e -tve ž terjatev, ki ima v izvršilnem ali stečajnem postopku pri poplačilu prednost pred drugimi terjatvami

prêdnostni upravičenec -ega -nca m oseba, ki ima prednost za sklenitev pogodbe, npr. predkupni upravičenec

prêdnostno glasovánje -ega -a s glasovanje v proporcionalnem volilnem sistemu, pri katerem volivec na eni listi kandidatov da svoj glas enemu ali več kandidatom, kar lahko spremeni končni vrstni red kandidatov na listi in s tem vpliva na to, kateri kandidat bo izvoljen **S:** preferénčno glasovánje

prêdnostno načélo -ega -a s **1.** načelo, po katerem imajo stvarne pravice prednost pred obligacijskimi pravicami, ki izhaja iz absolutnosti stvarnih pravic v razmerju do relativnosti obligacijskih pravic **S:** načélo prioritéte **2.** načelo, po katerem ima v primeru obstoja več stvarnih pravic na isti stvari prej pridobljena stvarna pravica prednost pred pozneje pridobljeno stvarno pravico **S:** načélo prioritéte

prêdobravnávní nárok -ega -a m narok, ki ga sodišče v kazenskem postopku razpiše zato, da se obdolženec izjavi o krivdi, da se podajo dokazni predlogi, zahteva izločitev dokazov ali sodnika in se stranki dogovorita o nadaljnjem poteku glavne obravnave

predodelítev spísa -tve -- ž odvzem spisa sodniku, ki ga obravnava, in dodelitev drugemu sodniku

predpís -a m oblastni splošni pravni akt, ki ga izda zakonodajni organ po posebnem postopku in v posebni obliki

predpisana obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji
obrestna mera, katere obvezno rabo predpiše
oblastni organ

predpisani rók odločanja -ega -a -- m rok,
določen s predpisom, v katerem je pristojno
sodišče ali upravni organ zavezan odločiti o
zadevi, ki je predmet postopka

prèdplačilo dávka -a -- s ► akontácija dávka

prèdpogódba -e ž pogodba, s katero se
stranki zavežeta skleniti glavno pogodbo
S: preliminárna pogódba

prèdpogódbena informacijska dolžnóšt -e
-e -i ž dolžnost ene pogodbene stranke, da
pred sklenitvijo pogodbe drugo, praviloma
šibkejšo stranko, npr. potrošnika, seznaní
z določenimi značilnostmi pogodbe in je
lahko izrecno zakonsko predpisana ali pa
se vzpostavi na podlagi načela vestnosti in
poštenja

prèdpogódbena odgovórnost -e -i ž odgovor-
nost za škodna dejanja, ki se zgodijo pred
sklenitvijo pogodbe S: culpa in contrahendo

prèdrevizijski postópek -ega -pka m postopek
pravnega varstva, v katerem odloča o
zahtevku za revizijo naročnik

predrugáčena listina -e -e ž listina, v kateri
je nepooblaščno spremenjena prvotna
vsebina

predsédnik držáve -a -- m ► predsédnik
repúblike

predsédnik držávnega zbóra -a -- -- m
poslanec, ki ga izvoli državni zbor, da mu
predseduje in vodi njegovo delo

predsédnik repúblike -a -- m državni poglavar
v republiki S: predsédnik držáve

predsédnik senáta -a -- m član sodnega
senata, ki odloča v sodnem postopku in mu
je zaupano materialno in formalno procesno
vodstvo

predsédnik ustávnega sodišča -a -- -- m
ustavni sodnik, ki ga izmed sebe izvolijo
ustavni sodniki, da vodi in organizira delo
ustavnega sodišča

predsédnik vláde -a -- m član vlade, ki je
pooblaščen za vodenje in usmerjanje dela
vlade in ima zato poseben položaj med člani
vlade

predsédnik vrhóvnega sodišča -a -- -- m
vrhovni sodnik, ki ga imenuje državni zbor,
da vodi in organizira delo vrhovnega sodišča

predsédniška repúblika -e -e ž v nekaterih pravnih
sistemih republika, v kateri ima predsednik
republike, ki je neposredno izvoljen, pristoj-
nost imenovanja in odpoklica članov vlade,
določanja njene politike in samostojnega
sprejemanja nekaterih splošnih pravnih
aktov

predsédniški sistém -ega -a m v nekaterih pravnih
sistemih sistem delitve oblasti, v katerem
izvršilno funkcijo opravlja neposredno iz-
voljen državni poglavar, ne pa vlada, odvisna
od zaupanja predstavniškega organa

predsédstvo -a s najvišji kolegijski organ, ki
vodi organizacijo

predstávnik podjetja -a -- m član poslovod-
stva, ki nima pooblastila, da prevzame
pravice ali obveznosti družbe ali da
predstavlja družbo

predstávniška demokracija -e -e ž ►
posrédna demokracija

predstávniško teló -ega -ésa s organ, ki
predstavlja ljudstvo posamezne države,
prebivalce lokalne skupnosti ali člane
posamezne interesne skupnosti

predújem -jma m dajatev ali storitev pred
dospelostjo obveznosti S: aváns, vnaprèjšnje
plačilo

predznámba -e ž glavni vpis, s katerim se
doseže ali izkaže pridobitev, prenehanje ali
omejitev pravice, ki učinkuje pod pogojem,
da se vpis opraviči S: pogójna vknjížba,
prenotácija

preferenciálna carínska stópnja -e -e -e ž
carinska stopnja, uvedena na podlagi spora-
zumov o prosti trgovini med EU in tretjimi
državami, ki je nižja od konvencionalne ali
ima predpisano stopnjo »prosto«

preferenciálna tarifna kvóta -e -e -e ž tarifna
kvota, vnaprej določena s sporazumi z
drugimi državami upravičenkami

preferenciální trgovínski sporázum
-ega -ega -a m trgovinski sporazum med
državami ali gospodarskimi skupnostmi, ki
za partnerje sporazuma ureja prednostni
dostop do trga ali ugodnejšo obravnavo
proizvodov na trgu

preferenciálno poréklo blagá -ega -a -- s
gospodarska nacionalnost blaga, določena
s carinskimi predpisi, ki omogoča blagu
ugodnejšo tarifno obravnavo, praviloma
znižanje ali opustitev uvozne dajatve

preferenčna carina -e -e ž ► prédnostna carína

preferenčno glasovánje -ega -a s ► prédno-
stno glasovánje

pregléd in raztelésenje trúpla -éda -- -a --
pregled trupla, ki ga opravi izvedenec, kadar
je podan sum, da je bila smrt povzročena
s kaznivim dejanjem ali da je smrt v zvezi
z izvršitvijo kaznivega dejanja **S**: sódna
obdúkcija

pregléd in raztelésenje zaródká -éda -- -a --
-- pregléd zarodka, s katerim se ugotovi
njegova starost, zmožnost za življenje zunaj
maternice in vzrok zamrtja

pregléd stvari -éda -- m pregléd, ki ga opravi
kupec, da ugotovi očitne napake in o njih
pravočasno obvesti prodajalca

prehód nevárnosti -óda -- m razmejitev med
strankama pogodbe o tem, katera od njiju
nosi breme poslabšanja ali uničenja blaga,
ki je posledica ravnanja tretjih oseb ali
naravnih dogodkov **S**: nevárnost naključ-
nega uničenja ali poškodovanja, prehód
rizika, prehód tvéganja

prehód obvéznosti -óda -- m prenos obveznosti
na drugo osebo na podlagi zakona, pravnega
posla ali dedovanja

prehód rizika -óda -- m ► prehód nevárnosti

prehód tvéganja -óda -- m ► prehód nevárnosti

prehód zapuščine -óda -- m prenos vseh
premoženjskih pravic in obveznosti, ki v
trenutku smrti pripadajo zapustniku ter jih
po zakonu lahko dedujejo zapustnikov dedič
ali več dedičev ter drugi pravni nasledniki

prehódna dolóčba -e -e ž določba v splošnem
pravnem aktu, ki ureja prehod s stare
na novo pravno ureditev, npr. določitev
obdobja, v katerem se še uporabljajo določbe
starega pravnega akta in za katera pravna
razmerja

prehódna držáva -e -e ž ► držáva tranzíta

prehódna uredítev -e -tve ž začasna ureditev
določenega vprašanja, ki naj olajša prilagodi-
tev pravnega okvira ali vzpostavitev novega
pravnega okvira, npr. ob pristopu nove
članice k mednarodni organizaciji

prehódni dóm za tújce -ega -a -- -- m
ustanova, v kateri so začasno nameščeni
tujci, ki jim ni ali še ni odobrena medna-
rodna zaščita in katerih takojšnja vrnitev v
matično državo ni mogoča

prehódni sporazúm -ega -a m sporazum o
prehodni ureditvi določenega vprašanja,
praviloma ob prenehanju veljavnosti
izvirnega sporazuma

prehódno obdóbjé -ega -a s vmesno obdobje
med sprejemom določenega sporazuma ali
pravne ureditve in polno uveljavitvijo njenih
dokončnih določb, praviloma s posebno
prehodno ureditvijo določenih vprašanj

preiskáva elektrónske napráve -e -- -- ž
preiskovalno dejanje, s katerim se ugotovijo
podatki, ki jih v elektronski obliki vsebuje
elektronska naprava

preiskáva stanovánja in prostórov -e
-- -- -- ž preiskovalno dejanje, ki se opravi
takrat, kadar je verjetno, da bo v stanova-
nju ali podobnem prostoru mogoče najti
predmete ali sledove, pomembne za kazenski
postopek, ali da bo mogoče prijeti domnev-
nega storilca kaznivega dejanja, ki se je tja
zatekel **S**: híšna preiskáva

preiskoválna komisija -e -e ž komisija, ki v
okviru pooblastil in institucije s preiskoval-
nimi metodami zbira informacije, ugotavlja
stanje na določenem področju ali dejstva
glede določenega dogodka, ravnanja ali
odgovornosti vpletenih oseb

preiskoválni eksperiment -ega -ênta m prei-
skovalno dejanje, katerega namen je preveriti
dejstva ali dobiti nove dokaze s tem, da se ob
upoštevanju hipotetičnih okoliščin kaznivega
dejanja opravi preizkus v pogojih, ki so čim
bližje razmeram ob kaznivem dejanju

preiskoválni sodník -ega -a m sodnik, ki v
rednem kazenskem postopku uvede in
opravlja sodno preiskavo, odloča o prei-
skovalnih dejanjih in drugih ukrepah ali
opravlja nujna preiskovalna dejanja

preiskoválnó dejánje -ega -a s procesno
dejanje v kazenskem postopku, s katerim se
odkrijejo in zagotovijo dokazna sredstva ter
ugotovijo okoliščine kaznivega dejanja

preiskoválnó načélo -ega -a s načelo, po
katerem sodišče ali upravni organ v postopku
ugotavlja dejstva ali izvaja dokaze po uradni
dolžnosti **S**: inkvizícijska maksíma, inkvizícijs-
sko načélo, inkvizitórna maksíma, inkvizi-
tórno načélo, instrukcijska maksíma

preiskovávec -nca m **1.** obdolženec med sodno
preiskavo **2.** oseba, na kateri se opravi
osebna preiskava ali pri kateri se opravi
preiskava stanovanja ali drugega prostora

preizkús obtóžnice -a -- m preizkus, ki ga opravita predsednik senata in zunajobravnadni senat pri okrožnem sodišču, s katerim ugotovita, ali obtožnica izpolnjuje vse oblikovne in vsebinske pogoje, da lahko sodišče v nadaljevanju odloča o utemeljenosti obtožbe

preizkús odlóčbe -a -- m preizkus, s katerim sodišče ali upravni organ pri odločanju o pravnem sredstvu preveri, ali je izpodbijana odločba zakonita in pravilna

preizkús pripórnih razlógov -a -- -- m preizkus, ki ga opravi sodišče ne glede na predlog strank kazenskega postopka, ali so še dani razlogi za pripor

preizkús pripórnih razlógov po urádni dolžnosti -a - - - - - m preizkus, ki ga opravi sodišče o tem, ali še obstajajo razlogi za pripor, ne da bi to zahtevala katera od strank kazenskega postopka

preizkús ustávnosti in zakonitosti -a -- -- -- m ► presója ustávnosti in zakonitosti

preizkús vlóge -a -- m preizkus organa, ki vodi postopek, s katerim preveri predpostavke za uvedbo postopka, npr. legitimacijo vložnika, rok za vlogo, sestavine vloge, sicer vlogo zavrže s procesnim sklepom

preizkúsna dóba -e -e ž obdobje, določeno v pogojni obsodbi, v katerem mora obsojenec izpolniti določene pogoje, da se izrečena kazen ne bo izvršila

prejémek -mka m gotovinsko ali negotovinsko povečanje denarnih sredstev

prejémna teorija -e -e ž teorija, po kateri se učinki izjave presojajo glede na trenutek, ko je izjava prejeta

prejémnik nakazila -a -- m ► asignatár

prêjšnja kaznovánost -e -i ž ► prêdkaznovánost

prêjšnja obsódba -e -e ž obsodba za kaznivo dejanje, ki ga je izvršila oseba še pred obravnavanjem zaradi izvršitve novega kaznivega dejanja

prejudicírana meníca -e -e ž menica, v kateri menični upnik izgubi pravico do regresa menice

prekáríj -a m prepustitev stvari v neodplačno rabo do preklica

prekáríjsko razmérje -ega -a s razmerje, ki nastane med dajalcem prekarija in prekaristom

prekaríst -a m izposojevalec stvari od dajalca prekarija v neodplačno rabo do preklica

prekinítev obravnáve -tve -- ž krajši zastoj med obravnavo, s katerim se zagotovi odmor, med katerim se npr. priskrbijo dokazi

prekinítev postópka -tve -- ž zastoj v postopku, ki nastane neodvisno od volje strank na podlagi zakona ali po odredbi sodišča ali upravnega organa in zaradi katerega prenehajo teči roki, procesna dejanja ene stranke pa nimajo učinkov proti nasprotni stranki

prekinítev preiskáve -tve -- ž zastoj v sodni preiskavi, ker se je obdolženec dalj časa ne more udeleževati, npr. zaradi duševne bolezni ali motnje po storjenem kaznivem dejanju, zaradi druge hude bolezni ali bega

prekinítev prestájanja kázni zapóra -tve - - - - ž izpustitev zapornika na prostost za določen čas zaradi zakonsko določenih razlogov, npr. zaradi bolezni, nosečnosti

prekinítev vzróčne zvéze -tve - - - - ž prekinítev zveze med dejanjem, storitvijo ali opustitvijo in njegovo posledico zaradi dejanja druge osebe ali višje sile S: pretírjanje vzróčne zvéze

preklíc listíne -a -- m javna objava v uradnem glasilu o izgubi ali odtujenosti listine, npr. spričevala, potnega lista, žiga, zavarovalne police, ki je pogoj za razglasitev neveljavnosti in izdajo nove listine

preklíc pogójne obsódbe -a -- -- m odločitev sodišča, da se v pogojni obsodbi določena kazen izvrši, ker obsojenec ni izpolnil obveznosti, ki so mu bile naložene

preklíc pogójnega odpústa -a -- -- m odločitev sodišča, da se mora obsojenec na pogojnem odpustu vrniti v zavod za prestajanje kazni, ker je v času pogojnega odpusta izvršil novo kaznivo dejanje ali ker ne opravlja nalog, ki so mu bile naložene

preklíc pooblastíla -a -- m izjava o prenehanju pooblastila, ki jo lahko pooblastitelj vedno poda, nasproti tretji osebi pa učinkuje le, če zanj ve ali bi morala vedeti S: odpóved pooblastíla

preklíc privólítve -a -- m v medicinskem pravu pravica pacienta, da kadarkoli odpove podano soglasje v zdravljenje ali medicinski poseg, razen kadar bi to ogrozilo njegovo življenje ali huje ogrozilo zdravje drugih S: umík privólítve

preklic zavrnitve privolitve -a --- m v medicinskem pravu pravica pacienta, da lahko podano zavrnitev zdravljenja ali medicinskega posega kadarkoli prekličje

preklicani ček -ega -a m ček, ki je razglašen za neveljavnega

preklicljivo procesno dejanje -ega -ega -a s procesno dejanje stranke, ki ga do trenutka, ko začne učinkovati, stranka lahko prekličje

preklicni akreditiv -ega -a m dokumentarni akreditiv, ki ga banka lahko spremeni ali prekličje

prekluzija -e ž izguba pravice, če je upravičenec pravočasno ne uveljavi, npr. zaradi poteka časa, izteka roka, zamude naroka

prekluzivna prorogacija -e -e ž ► tíha prorogacija

prekluzivni rók -ega -a m rok, po izteku katerega določene pravice ni več mogoče uveljavljati ali ni več mogoče opraviti določenega procesnega dejanja **S**: peremptórni rók

prekoméjna parcéla -e -e ž do leta 2003 parcela, ki je vpisana v zemljiški knjigi, a leži v drugi katastrski občini, zato je po uradni dolžnosti z vsemi obstoječimi vpisi prenesena v vložek tiste katastrske občine, v kateri leži

prekonaklépna poslédica -e -e ž ► preterintencionálna poslédica

prekoráčena skrájna sila -e -e -e ž skrajna sila, pri kateri nastane nesorazmerna škoda, za katero je odgovorna oseba, ki jo povzroči

prekoráčeni silobrán -ega -a m silobrán, pri katerem obramba ni sorazmerna z intenzivnostjo napada, zaradi česar oseba, ki brani sebe ali koga drugega, odgovarja za povzročeno škodo

prekoračítev obtóžbe -tve -- ž kršitev pravil kazenskega postopka, ki jo sodišče v sodbi stori takrat, kadar se sodba ne nanaša na osebo, ki je obtožena, ali na dejanje, ki je predmet obtožbe

prekoračítev pristójnosti -tve -- ž ravnanje državnega ali drugega oblastnega organa, ki ni v skladu z njegovimi pravno določenimi pristojnostmi

prekoračítev tóžbenega zahtévka -tve -- -- ž odločitev sodišča, s katero prisodi tožeci stranki več, kot zahteva, ali kaj drugega, kot zahteva

prekrića právna praznína -e -e -e ž ► prikrita právna praznína

prekršék neznátnega poména -ška -- -- m posebno lahek prekršék, ki ni in ne bo povzročil škodljive posledice, zaradi česar storilec ni sankcioniran

prekršék -ška m protipravno ravnanje, s katerim se krši zakon, uredba ali odlok samoupravne lokalne skupnosti in je zanj predpisana sankcija

prekršék zoper jávni réd in mír -ška -- -- -- -- m prekršék, ki posega v pravico ljudi do varnosti in dostojanstva in ovira delo državnih organov

prekršíki v stéku prekrškov -- -- m mn. ► sték prekrškov

prekrškóvna odlóčba -e -e ž ► odlóčba o prekršku

prekrškóvna sánkcija -e -e ž sankcija, ki jo izreče prekrškovni organ ali sodišče po končanem postopku o prekršku, npr. globa, opomin, kazenske točke v cestnem prometu

prekrškóvni orgán -ega -a m upravni organ, nosilec javnih pooblastil ali organ samoupravne lokalne skupnosti, ki vodi postopke o prekrških

prekrškóvno právo -ega -a s právo, ki določa, katera dejanja so prekrški, pogoje za sankcioniranje storilcev prekrškov in postopek njihovega obravnavanja **S**: právo o prekrških

prekupčeválska mréža -e -e ž organizirana skupina, ki kupuje ali prodaja stvari na črnem trgu

prekvalifikácija délavca -e -- ž usposobitev delavca za opravljanje drugega poklica

prekvalifikácija kaznívega dejánja -e -- -- ž sprememba pravne opredelitve kaznivega dejanja, npr. zaradi novih okoliščin

prelegát -a m volilo, ki pripade dediču poleg njegovega dednega deleža

preliminárna pogódba -e -e ž ► prédpogódba

preložítev nároka -tve -- ž zastoj med postopkom, do katerega pride s sklepom sodišča, kadar je treba priskrbeti dodatne dokaze, zaradičasne nemožnosti strank za sodelovanje v postopku ali zaradi drugih ovir za nadaljevanje postopka

preložitev obravnave -tve -- ž zastoj med obravnavo, do katerega pride s sklepom sodišča ali upravnega organa po uradni dolžnosti ali na predlog strank, kadar je treba priskrbeti dodatne dokaze, zaradičasne nemožnosti strank za sodelovanje v postopku ali zaradi drugih ovir za nadaljevanje postopka

preložitveni razlog -ega -óga m razlog, ki upravičuje preložitev naroka ali glavne obravnave

premistitev obsójenca -tve -- ž preselitev obsójenca v drug zavod za prestajanje kazni zapora ali v drug oddelek istega zavoda

premistitev -tve ž trajna ali začasna razporeditev delavca na drugo delovno mesto pri istem delodajalcu zaradi delovnih potreb, brez delavčevega soglasja, z njegovim soglasjem ali na njegovo lastno željo

premična stvár -e -í ž ► premičnina

premičnina -e ž stvar, ki jo je mogoče brez nevarnosti za njeno substanco ali glede na njen namen odstraniti ali prestaviti
S: premična stvár

premično premoženje -ega -a s premoženje, ki ga sestavljajo premičnine

prémija -e ž obveznost zavarovalca pri zavarovalni pogodbi

premijska obveznica -e -e ž obveznica, ki prinaša večje obresti od tržnih in se zato prodaja nad zapisano vrednostjo, da bi se nadomestila razlika, ki izhaja iz razlike med obrestnimi merami

premirje -a s v mednarodnem pravu prekinitve oboroženih sovražnosti, pri kateri vojno stanje ne preneha

premišljeni naklèp -ega -épa m naklep, pri katerem je kaznivo dejanje zasnovano, pripravljeno in izvršeno s premislekom
S: dolus praemeditatus

premoženje -a s 1. celota pravic in obveznosti, ki pripadajo subjektu 2. v ekonomiji ► bogástvo

premoženjska korist -e -í ž povečanje premoženja, s katerim oseba razpolaga

premoženjska pravica -e -e ž pravica, ki je prenosljiva in katere vrednost je mogoče izraziti v denarju

premoženjska sánkcija -e -e ž prisilni ukrep za protipravno ravnanje, s katerim se storilcu naloži plačilo določenega zneska

premoženjska skúpnost -e -í ž skupnost dveh ali več oseb, ki imajo v skupni lasti celotno prineseno in prihodnje premoženje

premoženjska škóda -e -e ž škoda, ki jo škodni dogodek povzroči na premoženju, npr. zmanjšanje premoženja, izgubljeni dobiček
S: gmótna škóda, materiálna škóda

premoženjski spór -ega spóra m spor, v katerem je mogoče vrednost spornega predmeta opredeliti v denarju

premoženjski zahtévek -ega -vka m zahtevek, ki ga je mogoče oceniti v denarju

premoženjsko kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, s katerim se poseže v premoženje drugega, npr. tatvina, poškodovanje tuje stvari

premoženjsko zavaróvanje -ega -a s zavarovanje, pri katerem se zavarovalnica proti plačilu premije zaveže povrniti škodo, ki z nastopom zavarovalnega primera nastane v zavarovančevem premoženju

premoženjskoprávni zahtévek -ega -vka m civilnopravni zahtevek, ki se obravnava v kazenskem postopku, izhaja iz kaznivega dejanja in se nanaša na povrnitev škode, vrnitev stvari ali razveljavitev pravnega posla

prenehanje družbe brez likvidácije -a -- -- -- s prenehanje kapitalske družbe, pri katerem družbeniki prejmejo sklep o prenehanju in dajo izjavo pred notarjem, da so poplačane vse obveznosti, urejeni odnosi z delavci in da jamčijo za morebitne neplačane obveznosti s svojim premoženjem v roku enega leta po izbrisu družbe iz sodnega registra

prenehanje fúkcije -a -- s končanje opravljajna nalog in pristojnosti funkcionarja, npr. zaradi izteka mandata

prenehanje hipotéke -a -- s izpolnitev pogojev za izbris hipoteke iz zemljiške knjige, npr. če se obremenjena nepremičnina proda za poplačilo zavarovane terjatve, če preneha zavarovana terjatev

prenehanje pogódbe o zaposlitvi -a -- -- -- s pravni institut, s katerim delovno razmerje preneha obstajati

prenehanje pravice do prežívljanja -a -- -- -- s izguba pravice do prežívljanja zaradi poteka časa, za katerega je bila določena prežívlnina, zaradi pridobitve sredstev za

preživljanje ali zaradi zasnovanja nove življenjske skupnosti

prenehanje pravne osebe -a -- -- s kazni, ki se lahko izreče pravni osebi, če je njena dejavnost v celoti ali v pretežni meri izražena za izvršitev kaznivih dejanj

prenehanje roditeljske pravice -a --- s konec obstoja pravice in dolžnosti staršev, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok zaradi otrokove pridobitve poslovne sposobnosti, smrti otroka ali staršev, posvojitve ali odvzema roditeljske pravice

prenehanje služnosti -a -- s prenehanje omejene stvarne pravice na tuji stvari na podlagi pravnega posla, zakona ali odločbe pristojnega organa

prenehanje sodniške službe -a --- s nastop okoliščin, zaradi katerih nosilec sodne funkcije te ne more več opravljati, npr. zaradi izgube poslovne sposobnosti, odstopa, disciplinske sankcije, negativne ocene dela

prenehanje veljavnosti voznškega dovoljenja -a -- -- s sankcija za storilca prekrška zoper varnost cestnega prometa, ki jo izreče sodišče, kot posledica določenega števila kazenskih točk, zaradi katere mora storilec prekrška za ponovno pridobitev voznškega dovoljenja opraviti voznški izpit

prenehanje zakonske zveze -a -- -- s konec zakonske zveze zaradi razveze, razveljavitve zakonske zveze, smrti zakonca ali razglasitve pogrešanega zakonca za mrtvega

prenesena davčna izguba -e -e -e ž davčna izguba, nastala v preteklosti v določenem davčnem obdobju, ki jo lahko zavezanec za davek uveljavlja za zmanjšanje davčne osnove davka na dohodek iz dejavnosti

prenesena terjatev -e -tve ž terjatev, ki na podlagi pravnega posla, sodne odločbe ali zakona preide na novega upnika

preneseni proizvod -ega -ôda m v ekonomiji proizvod, ki je v nekem časovnem obdobju proizveden na nižjih proizvodnih stopnjah in porabljen na višjih proizvodnih stopnjah

prenos delnic -ôsa -- m prenos korporacijskih pravic iz delnice, pri čemer se delnice v nematerializirani obliki prenesejo s preknjižbo med računi imetnikov nematerializiranih delnic v centralnem registru nematerializiranih vrednostnih papirjev

prenos direktive -ôsa -- m v pravu EU postopek, s katerim država članica EU sprejme nacionalne ukrepe, s katerimi vsebina določene direktive postane del nacionalnega prava

prenos firme -ôsa -- m postopek, po katerem se lahko firma družbe prenese samo s prenosom njenega podjetja

prenos hipotéke -ôsa -- m postopek, s katerim hipoteka preide na novega upnika, mogoč samo skupaj s prenosom zavarovane terjatve, in za katerega se zahteva vpis v zemljiško knjigo

prenos izvrševanja suverénih pravic -ôsa -- -- m v mednarodnem pravu dejanje države, ki z mednarodno pogodbo prenese izvrševanje dela suverenih pravic na drug subjekt mednarodnega prava, pri čemer sama ostane nosilec teh pravic

prenos lastninske pravice v zavarovanje -ôsa --- --- m zavarovanje terjatve, pri katerem pridobitelj pridobi lastninsko pravico pod razveznim pogojem plačila zavarovane terjatve, premičnina pa ostane v neposredni posesti prenosnika ali v neposredni posesti tretje osebe za prenosnika S: fiduciarni prenos

prenos namésto plačila -ôsa -- -- m prenos terjatve, pri katerem za poplačilo upnikove terjatve preide dolžnikova terjatev na upnika z učinkom cesije, pri čemer je upnik s trenutkom prenosa poplačan do višine prenesenega zneska

prenos paténta, modéla in známke -ôsa -- -- -- m pogodba med imetnikom patenta, modela ali znamke in pridobiteljem patenta, modela ali znamke, s katero pridobitelj postane imetnik patenta, modela ali znamke

prenos pooblastila -ôsa -- m prehod pooblastila s pooblaščenca na drugo osebo, ki je dopusten le, kadar to določa zakon ali pogodba ali zahtevajo interesi zastopane

prenos pristojnosti -ôsa -- m **1.** poveritev pristojnosti sodišča, upravnega ali drugega organa, ki je sicer pristojen, drugemu stvarno ali krajevno pristojnemu sodišču ali organu, če je očitno, da se bo tako postopek lažje, hitreje ali ceneje izvedel ali če so za to drugi tehtni razlogi S: delegacija pristojnosti **2.** poveritev pristojnosti praviloma hierarhično nižjemu organu ali drugi ravni politične organiziranosti,

npr. prenos zakonodajnega urejanja z zakonodajalca na izvršilni organ, prenos pristojnosti z ravni držav članic EU na raven EU
S: delegacija pristojnosti

prenòs terjátve -ôsa -- m izvršilno dejanje, s katerim sodišče na upnika prenese zarubljeno terjatev, ki jo ima dolžnik proti tretji osebi

prenòs v izterjavo -ôsa -- m prenos terjatve, pri katerem se na upnika za poplačilo njegove terjatve prenese zgolj procesna legitimacija, da od dolžnikovega dolžnika izterja preneseni znesek

prenosljiva pravica -e -e ž pravica, ki jo je moč prenesti na drugega

prenòsna céna -e -e ž ► transféna céna

prenòsna družba -e -e ž gospodarska družba, ki sprejme sklep o razdelitvi, tako da se iz nje na podlagi delitvenega načrta in ustreznega prenosa premoženja ustanovita vsaj dve novi gospodarski družbi

prenòsni akreditiv -ega -a m akreditiv, pri katerem akreditivna banka dovoli, da ga upravičenec v celoti ali deloma prenese na drugega upravičenca

prenòsni tovórni list -ega -ega -a m vrednostni papir, s katerim se prevoznik zavezuje, da bo upravičencu iz vrednostnega papirja izročil blago, ki ga je prevzel v prevoz

prenòsnik lastninske pravice -a --- m imetnik, ki prenese lastninsko pravico na pridobitelja

prenòsnik vrédnostnega papírja -a --- m imetnik, ki pravice iz vrednostnega papirja prenese na pridobitelja

prenotácija -e ž ► predznámba

prenovítev -tve ž sporazum med dolžnikom in upnikom, da bosta obstoječo obveznost nadomestila z novo obveznostjo, ki ima drugačen predmet ali drugačno kavzo **S:** novácija

prenovítveni namèn -ega -éna m volja strank, da z oblikovanjem nove obveznosti ugasne stara **S:** animus novandi

prênumerándni kúp -ega -a m prodajna pogodba, pri kateri se plačilo opravi pred izročitvijo stvari

prênumerándni pôsel -ega -sla m posel, pri katerem obveznost plačila dospe pred obveznostjo izpolnitve tipičnega izpolnitvenega ravnanja

preostála délovna zmóžnost -e -e -i ž delovna zmožnost invalidov II. in III. kategorije invalidnosti, ki lahko na drugem ustreznem delovnem mestu delajo s polnim delovnim časom in z delovnim naporom, ki ne poslabša njihove invalidnosti, ali lahko opravljajo določeno delo vsaj polovico polnega delovnega časa

prepòved dostópa na posámezne kráje -i --- ž navodilo, da pogojno obsojeni storilec kaznivega dejanja ali zapornik na pogojnem odpustu ne sme priti na določen kraj

prepòved gróžnje s silo in uporábe síle -i --- ž v mednarodnem pravu ► načélo prepòvedi uporábe síle in gróžnje s silo

prepòved izkoriščanja otrók -i --- ž človekova pravica, ki otroka varuje pred ekonomskim, socialnim, telesnim, duševnim ali drugim izkoriščanjem ali zlorabo in se uresničuje z različnimi oblikami varstva, npr. družinskopravnim varstvom, delovnopravnim varstvom, kazenskoopravnim varstvom

prepòved jávnega nastópanja -i --- ž do leta 1995 prepoved izražanja lastnega mnenja ali stališča v tisku, na radiu, televiziji, javnih shodih kot pravna posledica pravnomočne obsodbe

prepòved kolektívnege izgóna -i --- ž človekova pravica, ki državi prepoveduje skupinski izgon tujcev, ne da bi v ustreznem postopku preverila osebne okoliščine posameznika in druga pomembna dejstva

prepòved kot právna poslédica obsódbé -i --- e -e -- ž z zakonom določena prepoved pridobitve določene pravice zato, ker je bila oseba obsojena zaradi izvršitve kaznivega dejanja, npr. prepoved opravljanja javne funkcije

prepòved múčenja -i -- ž človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja varstvo pred vsakršnim mučenjem, nečloveškim ali ponižujočim ravnanjem ali kaznovanjem

prepòved nadáljnje vóžnje -i --- ž prepoved vožnje, ki jo izreče uradna oseba prekrškovega organa na kraju izvršitve prekrška zoper varnost cestnega prometa in nato predlaga sodišču, da storilcu prekrška izreče začasni odvzem vozniškega dovoljenja za čas trajanja postopka o prekršku

prepoved opravljanja poklica -i - - - - ž
prepoved pridobitve posameznega poklica ali sklenitve pogodbe o zaposlitvi kot pravna posledica obsodbe

prepoved otroškega dela -i - - - - ž človekova pravica, ki otroka varuje pred opravljanjem dela, ki je lahko nevarno, moti njegovo izobraževanje, škodi njegovemu zdravju in razvoju ter državi nalaga, da določi najnižjo starostno mejo, najvišji obseg dela, druge pogoje, pod katerimi je dovoljeno zaposlovanje otrok, ter sankcije za kršitve

prepoved poglobljanja -i - - ž prepoved, zaradi katere lastnik ne sme poglobljati svoje nepremičnine ali tako posegati vanjo, da bi zaradi posegov sosednja nepremičnina izgubila trdnost, stabilnost ali oporo

prepoved ponovne izvolitve -i - - - - ž ustavna prepoved izvolitve funkcionarja, npr. predsednika države, ustavnega sodnika, po poteku ene ali več mandatnih dob na isto funkcijo

prepoved ponovnega odločanja o isti stvari -i - - - - - - ž **1.** prepoved, po kateri ponovno odločanje o zadevi, o kateri je že bilo pravnomočno odločeno, ni dovoljeno **S:** ne bis in idem **2.** prepoved, po kateri ni dovoljeno preganjati iste osebe ali soditi isti osebi za kaznivo dejanje, o katerem ji je že izrečena pravnomočna sodba ali za katero je postopek pravnomočno ustavljen **S:** ne bis in idem

prepoved poskusov na človeku -i - - - - ž človekova pravica, ki posameznika varuje pred tem, da bi kdo na njem brez njegove svobodne privolitve izvajal medicinske ali druge znanstvene poskuse

prepoved povratne veljavnosti pravnih aktov -i - - - - - - ž **1.** načelo, po katerem pravni akti ne morejo imeti učinka za nazaj, torej za čas pred njihovo uveljavitvijo **S:** prepoved retroaktivnosti pravnih aktov **2.** načelo, po katerem se za obravnavanje storilca kaznivega dejanja uporablja zakon, ki je veljal v času izvršitve dejanja, in ne zakon, ki je bil sprejet pozneje, razen če je ta milejši **S:** prepoved retroaktivnosti pravnih aktov

prepoved povzročanja škode -i - - - - ž načelo, po katerem je vsakršna povzročitev škode nedopustna **S:** neminem laedere

prepoved približevanja -i - - ž ukrep, ki ga izreče sodišče ali policija storilcu nasilnega

dejanja, s katerim mu za določen čas prepove približevanje določeni osebi ali kraju

prepoved pričanja -i - - ž zakonska prepoved, npr. osebi, dolžni varovati tajnost podatkov, da priča v določeni zadevi

prepoved prisilnega dela in súženstva -i - - - - - - ž človekova pravica, ki posameznika varuje pred neprostovoljnim opravljanjem dela, opravljanjem dela brez plačila in drugimi oblikami zasužnjevanja, kar pa ne velja za zakonsko določeno obvezno vojaško službo, dodeljeno delo ob nevarnosti ali v izrednem stanju in delo v okviru prestajanja kazenske sankcije

prepoved razpolaganja -i - - ž pravica, ki nastane s pogodbo, s katero se lastnik stvari imetniku pravice prepovedi odtujitve ali obremenitve zaveže, da lastninske pravice na stvari ne bo prenesel na drugo osebo ali je obremenil

prepoved razpolaganja z vrednostnimi papirji -i - - - - - - ž stranska kazen, ki se izreče pravni osebi za določena kazniva dejanja, pri čemer pravna oseba z vrednostnimi papirji, ki so vpisani v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev, ne sme razpolagati

prepoved reformatio in peius -i - - - - - [reformacijo in pèjus] ž načelo, ki prepoveduje, da sodišče ali upravni organ pri odločanju o pravnem sredstvu spremeni izpodbijano odločbo v škodo osebe, ki ga vloži, če ga vloži samo ona ali je vloženo samo v njeno korist **S:** prepoved spremembe na slabše

prepoved retroaktivnosti pravnih aktov -i - - - - - ž ► prepoved povratne veljavnosti pravnih aktov (1, 2)

prepoved smrtné kázni -i - - - - ž človekova pravica, povezana z nedotakljivostjo človekovega življenja, ki državi tudi v vojnem in izrednem stanju prepoveduje, da za posameznikovo kaznivo ravnanje predpiše sankcijo odvzema življenja

prepoved spodbujanja k nënakoprávnosti in nëstrpnosti -i - - - - - - ž človekova pravica, ki državi in posamezniku prepoveduje vsakršno spodbujanje narodne, rasne, verske ali druge neenakopravnosti, sovraštva in nestrpnosti

prepoved spremembe na slabše -i - - - - - ž ► prepoved reformatio in peius

P

prepoved vmešavanja v družino in dóm -i

-- -- -- -- -- ž prepoved poseganja v razmerje med starši in otroki, dokler starši delajo v otrokovo korist

prepoved vmešavanja v zasébnost -i -- --

-- ž ► pravica do zasébnosti

prepoved vóžnje motórnega vozila -i -- --

-- ž sankcija za storilca kaznivega dejanja ali prekrška, ki ga je izvršil kot voznik motornega vozila, s katero se mu za določen čas prepove voziti vozilo določene vrste ali kategorije

prepoved zborovánja -i -- -- ž upravna odločba

pristojnega organa, da se ne sme organizirati shoda ali prireditve, če bi se tam izvrševala kazniva dejanja, povzročala nasilje, motnje javnega reda ali oviranje javnega prometa ali če organizator ne zagotovi zadostnih z zakonom zahtevanih ukrepov, npr. za varnost udeležencev

prepoved zlorábe pravíce -i -- -- -- ž prepoved

izvrševanja pravice v nasprotju z njenim namenom

prepovedána poslédica -e -e ž posledica, ki

jo storilec povzroči z izvršitvijo kaznivega dejanja, npr. smrt pri umoru

prepovedáno prehájanje mēje -ega -a -- s

kaznivo dejanje, ki ga stori oseba, ki nasilno prekorači državno mejo ali oborožena nezakonito vstopi na ozemlje države

P prepovedna tóžba -e -e ž **1.** ugotovitvena

tožba, s katero lastnik zanika obstoj služnosti na svoji stvari **2.** ► negatórna tóžba

prepovedni zahtévek -ega -vka **m 1.** zahtevk,

s katerim tožeča stranka od tožene stranke uveljavlja opustitev določenega ravnanja v prihodnosti **2.** ► negatórni zahtévek

prepovedujúče právno pravílo -ega -ega -a s

pravno pravilo, ki vsebuje prepoved določenega vedenja ali ravnanja **S:** prohibitívno právno pravílo

prepoznáva osébe po fotografíjáh -e -- --

-- ž prepoznava osebe, ki jo policisti zaradi ugotavljanja njene identitete ali odkrivanja storilca kaznivega dejanja opravijo tako, da od tistega, ki opravlja prepoznavo, zahtevajo, naj osebo opiše, nato pa mu pokažejo njeno fotografijo skupaj z drugimi primerljivimi fotografijami

preprečítev urádnega dejánja -tve -- -- ž

kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki s silo

ali grožnjo doseže, da uradna oseba ne opravi uradnega dejanja, ki ga je nameravala opraviti v okviru svojih pristojnosti

preprečítev vrnítve délavca na délo -tve

-- -- -- -- -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki ne ravna po pravnomočni sodni odločbi, s katero je bilo odločeno o vrnitvi delavca na delo

prepričanje -a s stopnja materialne resnice, za katero velja, da o resničnosti določenega dejstva ne dvomi noben razumen in izkušen človek

preprósta licénca -e -e ž ► navádna licénca

prepuštítev blágá -tve -- ž upravni akt, s katerim carinski organ potrdi carinsko deklaracijo, s čimer deklarant prejme obvestilo o nastalem carinskem dolgu in lahko prevzame blago

prerékana terjátev -e -tve ž terjatev do stečajnega dolžnika, ki jo prerekata stečajni upravitelj ali upnik **S:** népriznána terjátev

prerékanje -a s oporekanje navedbam in zahtevkom nasprotnika v postopku

preséžek kapitála -žka -- m zneski, ki jih vplačajo delničarji in presegajo najmanjše emisijske zneske delnic

preséžna déla -ih dél s mn. količine del, ki presegajo količine, ki sta jih stranki predvideli ob sklenitvi gradbene pogodbe

preséžna ponúdba -e -e ž v ekonomiji presežek ponujene količine nad povpraševano pri neki ceni

preséžna rezérva denárja -e -e -- ž v ekonomiji razlika med depoziti, danimi krediti in obvezno rezervo

preséžni délavec -ega -vca m delavec, katerega delo postane zaradi ekonomskih, strukturnih, organizacijskih in podobnih razlogov nepotrebno, zato se mu lahko odpove pogodba o zaposlitvi iz poslovnega razloga

preséžni proizvód -ega -óda m v ekonomiji proizvod, ki presega potrebe obnove delovnih priprav in delovne sile

preséžno povpraševánje -ega -a s v ekonomiji presežek povpraševane količine nad ponujeno pri neki ceni

preskrbljéni otrók -ega -óka m otrok, ki ima zagotovljena sredstva za preživljanje

preslepítev -tve ž izvršitveni način kaznivih dejanj, ki se kaže kot navajanje neresnič-

nih podatkov, prevara, goljufanje, ukana drugega, npr. pri pridobitvi posojila ali ugodnosti, pri poslovanju z vrednostnimi papirji, poslovnih goljufiji

presója ustávnosti in zakonítosti -e - - - - ž
presoja skladnosti nižjih splošnih pravnih aktov z ustavo in zakoni **S:** preizkús ustávnosti in zakonítosti

presója vplívo na okólje -e - - - - ž upravni postopek za izdajo okoljevarstvenega soglasja, v katerem se pri posegih v okolje ugotovijo in ocenijo vplivi nameravanega posega na človeka, tla, vodo, zrak, biotsko raznovrstnost in naravne vrednote, podnebje in krajino, na človekovo nepremično premoženje in kulturno dediščino, na njihova medsebojna razmerja

prestácija -e ž ravnanje, ki ga lahko upnik zahteva od dolžnika in s katerim mu mora dolžnik nekaj dati, storiti, opustiti ali dopustiti

prestópništvo -a s kazniva dejanja, s katerimi se kršijo družbena pravila **S:** delinkvénca

presumírani umík tóžbe -ega -a -- m ►
domnévni umík tóžbe

presumírano priznáanje déjstev -ega -a -- s ►
domnévno priznáanje déjstev

presúmpcija materínstva -e -- ž ► domnéva materínstva

presúmpcija očétovstva -e -- ž ► domnéva očétovstva

prešlá meníca prešlè -e ž **1.** menica, ki na kakršenkoli način pride v roke tretje osebe brez pravnega naslova **2.** menica, ki je uničena

preterintencionálna poslédica -e -e ž iz malomarnosti povzročena posledica, ki je hujša, kot je bila predvidena v storilčevem naklepu, npr. telesna poškodba s posledico smrti **S:** prekonaklépna poslédica

pretírana céna -e -e ž cena, ki je zaradi prevelikega prubitka na stroške nepoštena sama po sebi ali v primerjavi s konkurenčnimi produkti, s katero podjetje s prevladujočim položajem na upoštevnem trgu ta položaj zlorabi

pretium affectionis - - - [précium afekcijónis] (LAT.) ► céna posébne priljúbljenosti

pretium extraordinarium - - - [précium ekstráordinarium] (LAT.) ► izrédna céna

pretium ordinarium - - - [précium ordinarium] (LAT.) ► rédna céna

pretrganje vzróčne zvéze -a - - - s ► prekinitev vzróčne zvéze

pretrganje zastáranja -a - - s prenehanje teka zastaralnega roka, če dolžnik pripozna dolg ali upnik vloži tožbo ali opravi drugo dejanje pred pristojnim organom v zvezi s terjatvijo

pretrganje zastáranja kázenskega pregóna -a - - - s prekinitev teka zastaranja kazenskega pregona, ko zaradi določenih okoliščin začne znova teči zastaralni rok, npr. storilec v času teka zastaralnega roka izvrši enako ali hujše kaznivo dejanje

preužiték -tka m ► pogódba o preužitku

preužitkar -ja m stranka pogodbe o preužitku, ki se zaveže, da bo na prevzemnika prenesla lastninsko pravico na določenih svojih nepremičninah, od njega pa je upravičena prejemati določene datjave ali storitve

preužitkarska pogódba -e -e ž ► pogódba o preužitku

preužitkarska pravíca -e -e ž pravno zagotovljena pravica do stanovanja, hrane in oskrbe preužitkarja ob prenosu lastninske pravice na njegovih stvareh na prevzemnika

prevalítev dávká -tve -- ž prenos davčne obveznosti od davčnega zavezanca k davčnemu nosilcu **S:** dávčno preváljevanje

prevalítev dokáznega breména -tve -- -- ž prenos dokaznega bremena in s tem tveganja za uspeh dokazovanja nekega dejstva z organa ali s stranke, v korist katere je ugotovitev tega dejstva, na nasprotno stranko

prevára -e ž zmeta, ki jo stranka zavestno povzroči ali ohranja pri drugi stranki, da bi ta sklenila pravni posel **S:** zvijáča

preventívna diplomácija -e -e ž v mednarodnem pravu diplomatske aktivnosti, usmerjene v miroljubno odpravljanje vzrokov napetosti in konfliktov

preventívna tóžba -e -e ž ► ugotóvitvena tóžba

preventívna ustavnosódna presója -e -e -e ž ► predhódna ustavnosódna presója

preventívni inšpékijski ukrep -ega -ega -épa m ukrep, ki ga inšpektor odredi za preprečitev določenih posledic, npr. opozorilo zavezani stranki, objava informacij, odločba za varstvo tretjih oseb

P

preventivni ukrepi -ega -épa m ukrep, s katerim se želi preprečiti nastanek nezakonitih ali škodljivih posledic **S:** previdnostni ukrepi

preventivni zdravstveni pregled -ega -ega -éda m zdravstveni pregled, katerega cilj je varovanje življenja, zdravja in delovne zmožnosti delavca, preprečevanje nezgod in poškodb pri delu, poklicnih bolezni, bolezni v zvezi z delom in preprečevanje invalidnosti

previdnostni denár -ega -ja m v ekonomiji denar, hranjen za primer nepredvidene potrebe po njem

previdnostni ukrepi -ega -épa m ► preventivni ukrepi

prevladujoči javni interes -ega -ega -ésa m javni interes, ki upravičuje razkritje informacije javnega značaja ne glede na omejitve ali zakonske izjeme, če se v teste presoje v konkretnem primeru uravnoteženo oceni, da je potreba po razkritju večja od škode zaradi razkritja informacije

prevladujoči položáj -ega -a m položaj tržne moči, ki podjetju omogoča, da prepreči ohranitev učinkovite konkurence na upoštevnem trgu tako, da ravna neodvisno od svojih konkurentov, strank in tudi od potrošnikov

prevóz nevárnega blagá -ôza -- -- m prevoz blaga, ki je nevarno za ljudi ali naravno okolje, urejen s posebnimi predpisi

P **prevózna klávozula** -e -e ž klavzula o posameznih pravicah in obveznostih iz prodajne pogodbe, povezanih s prevozom blaga

prevózna listina -e -e ž listina, izdana ob prevzemu blaga za prevoz

prevózna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se prevoznik zaveže, da bo prepeljal določeno blago ali potnike **S:** prevózniška pogódba, transpórtna pogódba

prevózna pogódba v céstnem prométu

-e -e -- -- ž prevozna pogodba, s katero se opredelijo pravice in obveznosti pri prevozu potnikov ali blaga v notranjem ali mednarodnem cestnem prometu **S:** céstna prevózna pogódba

prevózna pogódba v želézniškem prométu

-e -e -- -- ž prevozna pogodba, s katero se opredelijo pravice in obveznosti pri prevozu potnikov ali blaga v notranjem ali mednarodnem železniškem prometu **S:** želézniška prevózna pogódba

prevózne klávozule -ih klávozul ž mn. ► klávozule Incoterms

prevózni list -ega -a m ► tovórni list

prevózni rók -ega -a m čas, v katerem je prevoznik dolžan izvršiti prevoz

prevóznik -a m stranka prevozne pogodbe, ki se zaveže opraviti prevoz

prevózniška pogódba -e -e ž ► prevózna pogódba

prevózno právo -ega -a s pravo o prevozu blaga in oseb po kopnem, vodi in zraku **S:** transpórtno právo

prevózno zavaróvanje -ega -a s zavarovanje nevarnosti, ki lahko nastanejo pri prevozu, npr. zavarovanje odgovornosti prevoznika za škodo tretjim osebam, nezgodno zavarovanje potnikov, zavarovanje prevoznine in prtljage **S:** transpórtno zavaróvanje

prevzém dolgá -éma -- m ► pogódba o prevzému dolgá

prevzém izpolnitve -éma -- m ► pogódba o prevzému izpolnitve

prevzém kázenskega pregóna -éma -- -- m odločitev, da državni tožilci na zahtevo tuje države kazensko preganja domnevnega storilca kaznivega dejanja, ki ima v Republiki Sloveniji stalno aličasno prebivališče

prevzém podjetja brez likvidácije -éma -- -- m prevzem podjetja družbe z neomejeno odgovornostjo z dvema družbenikoma, pri katerem podjetje z dovoljenjem sodišča prevzame en družbenik, če obstajajo razlogi za izključitev drugega družbenika

prevzém pristójnosti -éma -- m odločanje praviloma višjega sodišča, upravnega ali drugega organa namesto sicer pristojnega nižjega sodišča ali organa, npr. zaradi molka izvorno pristojnega organa **S:** devolúcija pristójnosti

prevzém zadéve -éma -- m odločitev vodje okrožnega državnega tožilstva ali generalnega državnega tožilca, da zadevo reši sam ali jo dodeli drugemu državnemu tožilcu **S:** evokácija

prevzémna družba -e -e ž **1.** delniška družba, ki drugo družbo pripoji s pogodbenim prenosom celotnega premoženja **2.** gospodarska družba, ki se ustanovi s spojitvijo več družb in prenosom njihovega premoženja nanjo

prevzémna pogódba -e -e ž prodajna pogodba za tolikšno število delnic z glasovalno pravico v določeni delniški družbi, da nakup teh delnic omogoča nadzor nad vodenjem delniške družbe

prevzémna ponúdba -e -e ž ponudba prevzemne družbe za denarno odpravnino družbenikom ali delničarjem pri pogodbi o pripojitvi prevzete družbe

prevzémna zavarovalnica -e -e ž zavarovalnica, ki s pripojitvijo prevzame drugo zavarovalnico ali njene pogodbene obveznosti

prevzémnica -e ž listina, s katero prevzemnik potrdi prevzem blaga

prevzémnik -a m oseba, na katero preide odstopljena terjatev **S:** cesionár

prevzémnik naročila -a -- m stranka pogodbe o naročilu, ki se naročitelju zaveže opraviti določen posel **S:** mandatár

prevzémnik nèpremičnìne -a -- m stranka pogodbe o preužitku, s katero se preužitkar zavezuje, da bo na prevzemnika prenesel lastninsko pravico na določenih svojih nepremičninah, prevzemnik pa se zavezuje, da bo preužitkarju ali komu drugemu do njegove smrti nudil določene dajatve ali storitve

prevzémno načélo -ega -a s načelo, po katerem mora kupec nepremičnine v izvršilnem postopku prevzeti določene pravice, ki bremenijo nepremičnino

prevzéta družba -e -e ž **1.** delniška družba, katere celotno premoženje si pripoji druga družba **S:** pripojéno podjéjte **2.** delniška družba, ki se spoji z drugo družbo v novo delniško družbo **S:** pripojéno podjéjte

prevzgója -e ž določeni ukrepi in način obravnavanja za spreminjanje vedenja ter lastnosti mladoletnih storilcev kaznivih dejanj in prekrškov

prevzgójni dóm -ega -a m ustanova, specializirana za obravnavo mladoletnih storilcev kaznivih dejanj

prevzgójni namèn izvršitve kázni -ega -éna --- m obravnava kaznovanega pri izvrševanju kazni, da se prevzgoji in ne izvršuje več kaznivih dejanj

prevzgójni prográm -ega -a m ► tretmá obsójenca

prezadolžéna zapuščina -e -e ž zapuščina, pri kateri zapustnikovi dolgovci presegaajo vrednost zapustnikovega premoženja

prezentácija meníce -e -- ž poziv meničnega upnika trasatu, da menico akceptira ali da jo plača **S:** predložítev meníce

prezentácija vrédnostnega papírja -e --- ž predložitev vrednostnega papirja dolžniku zaradi uveljavljanja pravic iz vrednostnega papirja

prezentácijska klávzula -e -e ž menična klavzula, s katero se prepove prezentacija menice v akcept do določenega roka

prezentácijski rók -ega róka m rok za predložitev vrednostnega papirja v plačilo **S:** predložítveni rók

prezentácijski vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki ga mora upnik predložiti dolžniku, da lahko zahteva izpolnitev obveznosti

prezrti dédič -ega -a m dedič, ki ni omenjen v oporoki, ker ga je oporočitelj pozabil navesti ali ga je izločil iz dedovanja

preživljálec -lca m ► preživninski zavézanec

preživljanec -nca m ► preživninski upravičeneec

preživljanje -a s zagotavljanje sredstev za življenje osebi, ki sama tega ne zmora, npr. otroku, zakoncu **S:** alimentácija

preživnina -e ž sredstva za preživljanje in kritje življenjskih potreb, zagotovljena z zakonom ali s pogodbo **S:** aliménti

preživninska dolžnóst -e -i ž ► dolžnóst preživljanja

preživninska pravica -e -e ž ► pravica do preživljanja

preživninska terjátev -e -tve ž terjatev preživninskega upravičenca v breme preživninskega zavezanca, npr. terjatev otroka ali nepreskrbljenega zakonca do preživnine

preživninski sklád -ega skláda m javni sklad za zagotavljanje nadomestila preživnine otrokom, ki jim je preživnina določena, vendar jim je starši ne plačujejo

preživninski spòr -ega spòra m spor o določanju pravic in obveznosti med preživninskim upravičencem, npr. nepreskrbljenim otrokom ali bivšim zakoncem, in preživninskim zavezancem **S:** alimentácijski spòr, spòr o preživljanju

preživninski úpnik -ega -a m ► preživninski upravičeneec

preživninski upravičenec -ega -nca m oseba, ki nima lastnih sredstev za preživljanje in zato potrebuje preživnino **S**: preživljanec, preživninski úpnik

preživninski zahtévek -ega -vka m zahtevek preživninskega upravičenca za dodelitev preživnine

preživninski zavézanec -ega -nca m zavezanec za plačilo preživnine, torej starši za svoje otroke praviloma do dopolnjenega 18. leta ali polnoletni otrok za svoje starše, če ti nimajo dovolj sredstev za preživljanje, ali zakonec za sozakonca, če slednji nima sredstev za preživljanje, pa za to ni kriv **S**: preživljálec

pribežalíšče -a s ► azíl

pribítek -tka m v pravu socialne varnosti znesek, ki se prišteje izračunu starostne pokojnine ob poznejši upokojitvi

približevánje ravnotéžni céni -a -- -- s v ekonomiji spreminjanje cen v času zaradi počasnega prilagajanja ponudbe položaju na trgu, do katerega pride, če ima krivulja ponudbe večji nagib kot krivulja povpraševanja

približevánje zakonodáj -a -- s v pravu EU postopek vzajemnega prilagajanja zakonodajnih ureditev držav članic EU, da se doseže zadostna usklajenost med njimi za uresničevanje skupnih ciljev in učinkovitost pravne ureditve EU

P price taker -- -- [prájs tějker] (ANG.) v ekonomiji subjekt, ki ni sposoben vplivati na tržno ceno in jo mora sprejeti kot dano

príča -e ž oseba, ki ni stranka v postopku in na povabilo sodišča, upravnega ali drugega organa izpove o svojem zaznavanju dejstev, pomembnih za odločitev v postopku

príčakováлно vprašánje -ega -a s vprašanje, pri katerem zaslíševalec vnaprej oblikuje odgovor in zahteva njegovo potrditev **S**: ekspektatívno vprašanje

príčakována dajátev -e -tve ž dajatev, za katero se utemeljeno pričakuje, da bo zagotovljena, npr. pokojnina ob upokojitvi na podlagi plačila prispevkov, zdravstvene storitve v primeru bolezni

príčakována dédiščina -e -e ž dediščina, ki jo potencialni dedíč pričakuje po smrti določene še žive osebe, zaradi česar z njo ne more razpolagati

príčakována inflácija -e -e ž v ekonomiji inflacija, za katero gospodarski subjekti pričakujejo, da se bo zgodila in jo zato upoštevajo pri svojih odločitvah

príčakována pravíca -e -e ž pravica, za katero oseba utemeljeno pričakuje, da bo nastala ali da jo bo pridobila, in zato uživa določeno pravno varstvo **S**: pričakovanje

príčakována zasébnost -e -i ž standard, po katerem se presoja, ali oseba v določenem prostoru ali okolju utemeljeno meni, da ji je tam zagotovljena zasebnost

príčakováni investícijski učínek -ega -ega -nka m v ekonomiji investicijski učinek, predviden pred začetkom investicije

príčakovánje -a s ► pričakována pravíca

príčanje -a s izpovedovanje priče o dejstvih, pomembnih za odločitev v postopku

príčinína -e ž povračilo stroškov in izgube zaslužka, ki jih ima priča zaradi prihoda na sodišče

pridobíteľ -a m oseba, ki pridobi pravico ali dejansko oblast nad stvarjo

pridobíteľ délnice -a -- m oseba, ki pridobi korporacijske pravice iz delnice

pridobíteľ licéncé -a -- m ► jemálec licéncé

pridobíteľ vrédnostnega papírja -a -- -- m oseba, ki postane imetnik pravic iz vrednostnega papirja

pridobítev blagá znótraj Uníje -tve -- -- -- ž transakcija, obdavčena z davkom na dodano vrednost, pri kateri pride do prenosa blaga iz ene države članice EU v drugo državo članico EU, pri čemer morata imeti dobavitelj in prejemnik blaga točno določen status v sistemu davka na dodano vrednost

pridobítev délnice -tve -- ž pridobitev korporacijskih pravic iz delnice, kar se zgodi z vpisom delnice na račun imetnika v centralnem registru nematerializiranih vrednostnih papirjev

pridobítev lastnínske pravíce -tve -- -- ž nastanek lastninske pravice pri pridobitelju na novo ali prehod že obstoječe lastninske pravice z enega subjekta na drugega na podlagi pravnega posla, zakona, dedovanja ali odločbe državnega organa

pridobítev posésti -tve -- ž pridobitev dejanske oblasti nad stvarjo

pridobitna dejavnost -e -i ž ► gospodárska dejavnost (1)

pridobitna organizacija -e -e ž organizacija, ki proizvaja in trži proizvode ali storitve z namenom povečevanja dobička **S:** profita organizacija

pridobitna sposobnost -e -i ž sposobnost posameznika za pridobivanje sredstev za življenje in posledično sposobnost samostojnega preživljanja

pridobitni način -ega -a m način, s katerim se pridobi stvarna pravica, npr. izročitev premičnine **S:** modus acquirendi

pridobitni namèn -ega -éna m namen, da se z določeno dejavnostjo ali ravnanjem ustvari dobiček **S:** animus lucri faciendi

pridobitni naslòv -ega -ôva m pravni naslov za nastanek stvarnopravne pravice, npr. pogodba, sodna odločba **S:** titulus

pridobivanje zaúpnih podatkov o stánju in prométu na računú -a ----- s prikriti preiskovalni ukrep, s katerim banka ali druga podobna organizacija organom kazenskega postopka posreduje zaupne podatke o poslovanju osumljenca ali druge osebe

pridobljena pravica -e -e ž pravica, ki je individualizirana in konkretizirana tako, da jo lahko nosilec že uživa in je zato deležna določenega, vendar ne popolnega varstva pred naknadnim omejevanjem

pridobljene délovne sposobnosti -ih -ih sposobnosti ž mn. v ekonomiji delovne sposobnosti, ki so rezultat izobraževanja

pridrúžena članica -e -e ž v mednarodnem pravu entiteta, ki se vključuje v aktivnosti mednarodne organizacije, nima pa članskih pravic

pridrúžena družba -e -e ž družba, v kateri ima druga družba pomemben kapitalski vpliv, vendar ni njej podrejena družba **S:** pridrúženo podjetje

pridrúžena držáva -e -e ž **1.** v pravu EU država, ki ni članica EU, a ima z EU sklenjen poseben dogovor o vzpostavitvi tesnejših političnih, trgovskih in drugih vezi **2.** v nekaterih pravnih sistemih država, ki je ob ohranitvi določene stopnje samostojnosti povezana z drugo državo v eni od oblik asimetrične zvezne države

pridrúženo podjetje -ega -a s ► pridrúžena družba

pridrúžitveni sporazúm -ega -a m v pravu EU sporazum, ki ga EU in države članice EU sklenejo s tretjo državo za ureditev političnega, trgovinskega ali kakega drugega sodelovanja z njo

pridrúžni postópek -ega -pka m ► adhezíjski postópek (2)

pridrúžanje oséb pod vplívom alkohóla in drúgih psihoaktivnih snoví -a ----- s odvzem prostosti za največ 12 ur storilcu prekrška, ki je bil zaloten pri izvršitvi prekrška pod vplivom alkohola in drugih psihoaktivnih snovi, če je nevarnost, da bo še naprej delal prekrške

pridrúžanje póštних pošiljk -a ---- s odredba preiskovalnega sodnika poštnim in podobnim organizacijam, naj pridrúžijo in izročijo poštno pošiljke, namenjene domnevemu storilcu kaznivega dejanja, ali pošiljke, ki jih je on odposlal

pridrúžáno javno naročilo -ega -ega -a s javno naročilo, pri katerem je kateri od ponudnikov privilegirana na podlagi zakonskih pravil

pridrúžek javnega réda -žka --- m v mednarodnem zasebnem pravu neuporaba odkazanega prava ali nepriznanje tuje odločbe zaradi nasprotovanja domačemu javnemu redu

pridrúžek lastnínske pravíce -žka --- m jamstvo, ki ga pravni sistem daje prodajalcu, da lahko zadrži svojo lastninsko pravico na izročeni stvari, dokler mu kupec v celoti ne poravna kupnine **S:** lastnínski pridrúžek, pactum reservati dominii

pridrúžek vzajémnosti -žka -- m v mednarodnem pravu ► klávozula o vzajémnosti

pridrúžek -žka m **1.** določba, s katero se vzpostavi omejitev pri prenosu pravice ali pristojnosti **2.** v mednarodnem pravu enostranska izjava, ki jo da država ali mednarodna organizacija ob podpisu, ratifikaciji, uradni potrditvi, sprejetju ali odobritvi mednarodne pogodbe, ob pristopu k njej ali ob notifikaciji nasledstva, s katero želi izključiti ali spremeniti pravni učinek posameznih določb pri njihovi uporabi za to državo ali mednarodno organizacijo **S:** rezérva (2)

pridrúžna pravica -e -e ž pravica upnika zapadle terjatve, v čigar rokah je kakšna dolžnikova stvar, pridrúžati stvar, dokler mu ni plačana terjatev **S:** reténcija, reténcíjska pravica

priglasitev k dedovanju -tve -- -- ž izkaz interesa za dedovanje pred pristojnim sodiščem, npr. uveljavljanje dedne pravice

priglasitev stroškov -tve -- ž procesno dejanje stranke ali drugega udeleženca postopka, s katerim od sodišča ali upravnega organa zahteva, naj nasprotni stranki ali organu naloži povrnitev stroškov postopka

priglasitev -tve ž **1.** seznanitev pristojnega organa s pravno pomembnim dejstvom, npr. izvedbo koncentracije podjetij, da lahko ta po potrebi preveri njegovo dopustnost **2.** v mednarodnem pravu ► notifikacija (2)

prihodek -dka m povečanje gospodarske koristi s povečanjem sredstev ali zmanjšanjem dolgov

prihránki prihránkov m mn. v ekonomiji del proizvoda, ki se v nekem časovnem obdobju ne potroši

prijáteljske uslúge -ih uslúg ž mn. v mednarodnem pravu ► dobre uslúge

prijáva -e ž vloga za uvedbo upravnega postopka po uradni dolžnosti, ki jo poda prijavitelj zoper drugo osebo

prijáva modéla -e -- ž prijava fizične ali pravne osebe, s katero se zahteva registracija modela

prijáva premoženja -e -- ž predložitev podatkov o premoženju in dohodkih, ki jo mora fizična oseba kot davčni zavezanec podati na poziv davčnega organa ali po zakonu, ki ureja preprečevanje korupcije

prijáva rójstva -e -- ž upravni postopek, v katerem so podatki o rojstvu sporočeni pristojnemu organu in vključeni v matični register

prijáva smrti -e -- ž upravni postopek, v katerem so podatki o smrti sporočeni pristojnemu organu in vključeni v matični register

prijáva terjátve -e -- ž postopkovno dejanje v stečajnem postopku ali v zapuščinskem postopku, s katerim upnik sproži obravnavanje svoje terjatve

prijáva známke -e -- ž prijava fizične ali pravne osebe, s katero se zahteva registracija znamke

prijavitelj -a m **1.** vložnik prijave zoper drugo osebo, npr. v inšpekcijski zadevi, katerega identiteta je varovana in praviloma nima položaja stranke v postopku zoper prija-

vljenega **2.** pravna ali fizična oseba, ki vloži prijavo za registracijo pravice industrijske lastnine

prijávljena terjátve -e -tve ž terjatev, ki jo upnik uveljavi v sodnih postopkih, npr. v stečajnem postopku, v zapuščinskem postopku

prijétje -a s dejanje, s katerim se osebi odvzame prostost **S:** aretácija

priključitev ozémlja -tve -- ž **1.** v mednarodnem pravu pripojitev ozemlja k drugi državi na podlagi mednarodne pogodbe **2.** v mednarodnem pravu ► aneksija

prikrájšanje -a s neutemeljen premik premoženja v tujo sfero, ki je podlaga za obogatitveni zahtevk

prikrájšanje nújnega déleža -a -- -- s položaj, v katerem zapustnik z oporočnimi razpolaganji in z darili med živimi preseže vrednost razpoložljivega dela zapuščine

prikrájšano obmóčje -ega -a s v pravu EU območje države članice EU, ki po stopnji gospodarske razvitosti zaostaja za evropskim povprečjem do te mere, da je upravičeno do prejema določenih regionalnih pomoči ali strukturnih sredstev

prikrita diskriminácija -e -e ž diskriminacija, ki ni neposredno očitna, saj so za neugodno odločitev navedeni drugi, le navidezno objektivni razlogi

prikrita právna praznína -e -e -e ž pravna praznina, ki je le navidezno urejena s pravnim predpisom **S:** prekrita právna praznína

prikrita progresija -e -e ž obdavčitev po proporcionalni davčni stopnji, ki ima zaradi davčnih oprostitev ali olajšav, ki zmanjšujejo davčno osnovo, učinek progresivne obdavčitve **S:** indirektna progresija, posredna progresija

prikriti právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, katerega učinke stranki resnično želita, a ga prikrivata z navideznim pravnim poslom **S:** disimulirani právni pôsel

prikriti preiskoválni ukrepi -ih -ih ukrépov m mn. **K:** PPU preiskovalni ukrepi, ki se izvajajo tako, da prizadeta oseba zanje ne ve, hkrati pa predstavljajo posebej težke posege v temeljne človekove pravice, npr. v pravico do zasebnosti **S:** posebne operativne metode in sredstva, PÓMS

prikrievanje -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki pridobi, proda ali skriva stvar, za katero ve, da jo je druga oseba pridobila s kaznivim dejanjem

prilastitelj -a m oseba, ki si prisvoji stvar, ki ni v lasti nikogar **S:** okupant

prilastitev nikogaršnje stvari -tve -- -- ž prilastitev, s katero najditelj vzame premočnino, ki nima lastnika, v lastniško posest

prilastitev opuščene stvari -tve -- -- ž prilastitev stvari, za katero je njen lastnik nedvomno izrazil voljo, da je ne želi imeti več v lastnini

prilastitev -tve ž pridobitev lastninske pravice, pri kateri najditelj najde premočnino, ki nima lastnika, ter jo vzame v posest z namenom, da jo ima v lasti **S:** okupacija

prilžnostna arbitražna -e -e ž arbitražna, ustanovljena le za odločitev o posameznem sporu, brez povezave z institucijo, ki organizira arbitražno sojenje, pri kateri stranke z arbitražnim sporazumom imenujejo arbitre in oblikujejo arbitražni postopek **S:** ad hoc arbitražna

prilžnostni árbitér -ega -tra m árbitér, ki ga stranki pooblastita za odločanje o konkretnem sporu brez povezave z institucijo, ki organizira arbitražno sojenje **S:** ad hoc árbitér

prilžnostni délavec -ega -vca m delavec, ki opravlja začasna ali občasna dela po pogodbi civilnega prava in ni v delovnem razmerju

prilžnostni storilec kaznivega dejanja -ega -lca -- -- m storilec, ki izvrši kaznivo dejanje, če se mu za to ponudi prilžnost in ga ne načrtuje vnaprej

prima menica -- -e ž ▶ edina menica

primárna dispozícija -e -e ž sestavina pravnega pravila, ki izraža prepoved, zapoved ali dovolitev

primárna emisija denárja -e -e -- ž v ekonomiji emisija denarja, ki jo opravi centralna banka

primárna hipotéza -e -e ž sestavina pravnega pravila, ki opredeljuje dejanski stan, v katerem se naslovljenec mora vesti ali se lahko vede v skladu s primarno dispozicijo

primárna izpovédba -e -e ž ▶ spontána izpovédba

primárna odgovórnost -e -i ž odgovornost, ki jo mora upnik uveljavljati najprej

primárna viktimizácija -e -e ž proces, v katerem oseba postane žrtev kaznivega dejanja

primárna zakonodája -e -e ž v pravu EU hierarhično najvišji vir prava EU, ki ga sestavljajo ustanovne pogodbe, pogodbe o spremembah in dopolnitvah ustanovnih pogodb in pristopne pogodbe novih držav članic ter Listina EU o temeljnih pravicah

primárni dokáz -ega -áza m ▶ izvírni dokáz

primárni právní vír -ega -ega -a m ▶ materiálni právní vír

primárni proizvodní fáktor -ega -ega -ja m v ekonomiji proizvodni faktor, ki ni izveden iz drugih proizvodnih faktorjev, in sicer delo, zemlja, kapital, izumiteljstvo in podjetništvo

primárni stráh -ega -ú m strah, ki nastane neposredno ob škodnem dogodku

primárno právní pravílo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki določa, kako naslovljenec mora ali sme ravnati **S:** vedénjsko právní pravílo

primárno prebivalíšče -ega -a s prebivalíšče, na katerem oseba običajno prebiva

primát ustáve nad zakónom -a -- -- -- m načelo, po katerem ima ustava vrhovno veljavo nad zakonom in drugimi predpisi **S:** načelo supremacije ustáve

primerjálna rekláma -e -e ž ▶ primerjálno oglaševánje

primerjálno oglaševánje -ega -a s oglaševanje, v katerem se primerja več proizvodov ali storitev **S:** primerjálna rekláma

primerjálno právo -ega -a s veda, ki primerja pravne določbe, pravne institute ali pravne kulture dveh ali več pravnih sistemov, da ugotovi podobnosti in razlike med njimi **S:** komparatívno právo

primerjljiva tržna céna -e -e -e ž cena, ki se oblikuje s pomočjo ene od zakonsko predpisanih metod ali njihovo kombinacijo, kadar zakon določa, da se za transakcije med povezanima osebama upoštevajo transferne cene, vendar le za davčne namene

primérna prežívna -e -e ž prežívna, katere višina zagotavlja ustrezno razmerje med potrebami prežívniškega upravičenca in zmožnostmi prežívniškega zavezanca

primérna skrbnost -e -i ž skrbnost, ki v pravilih ni konkretno določena, ampak se določi glede na okoliščine konkretnega primera **S:** skrbno ravnanje

primérna zaposlítev -e -tve ž zaposlítev za nedoločen ali določen čas z najmanj polovičnim delovnim časom, do določene oddaljenosti od kraja bivanja do delovnega mesta in največ eno raven nižje izobrazbe, ki jo mora brezposelna oseba sprejeti po treh mesecih od prijave v evidenco brezposelnih oseb, če ni brezposelnih oseb, za katere bi bila ta zaposlítev ustrezna

primérni rók -ega -a m ► razúmni rók (1, 2)

primérno délo -ega -a s do leta 2011 delo po podjemni pogodbi, avtorski pogodbi, začasno ali občasno humanitarno ali drugo podobno delo, ki traja največ 56 ur mesečno in ustreza telesnim in duševnim zmožnostim brezposelne osebe in katerega odklonítev za dva meseca prepolovi denarno nadomestilo iz zavarovanja za brezposelnost

primérno ravnanje -ega -a s ravnanje, ki v pravnih pravilih ni konkretno določeno, ampak se določi glede na okoliščine konkretnega primera

prinósniina -e ž obveznost, ki se izpolni na upnikovem sedežu

prinósniška délnica -e -e ž delnica, ki se glasi na prinósника S: délnica na imétnika, délnica na prinósника, imétniška délnica

prinósniška obvéznica -e -e ž obveznica, na kateri ni zapisano ime upravičene osebe, zaradi česar lahko pravice iz obveznice uveljavlja oseba, ki ima obveznico v posesti S: imétniška obvéznica, obvéznica na prinósника

prinósniški vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papír, pri katerem je upravičeneec iz vrednostnega papirja prinósnik listine S: imétniški vrédnostni papír, vrédnostni papír na prinósника

priobčítev ávtorskega déla javnosti -tve -- -- -- ž predstavítev avtorskega dela v javnosti v netelesni obliki

prior tempore potior iure -- -- -- -- [príjor témpore pócijor júre] (LAT.) pravno načelo, po katerem ima pravica, ki je nastala prej, prednost pred pravico, ki je nastala kasneje

prioritéta -e ž ► prédnostna pravica

prioritétna délnica -e -e ž ► prédnostna délnica

pripàd -áda m nerešene zadeve, ki jih mora rešiti določen sodnik

pripàd dédiščine -áda -- m ► delácija

pripadajoče zemljišče -ega -a s zemljišče, neposredno namenjeno rabi stavbe, npr. zemljiška parcela, skupni del stavbe v solastnini

pripadajoči znések kosóvne délnice -ega -ska -- -- m znesek, ki je enak nominalnemu znesku osnovnega kapitala, deljenemu s skupnim številom delnic, na katere je razdeljen osnovni kapital in se mora glasiti najmanj na en evro ali njegov večkratnik

pripádnostni položáj -ega -a m položaj, ki kaže, kdo je lahko lastnik zaščítene kmetije, od česar so odvisna tudi pravila o dedovanju v konkretnem primeru

pripís nèpremičníné -a -- m do leta 2011 vpis, s katerim pride do povečanja obsega zemljiškognjižnega vložka s tem, da se drugod odpisana nepremičnina vpiše v zadevni vložek

pripisljívost -i ž v mednarodnem pravu pogoj, ki mora biti izpolnjen poleg kršítve mednarodnopravne obveznosti države ali mednarodne organizacije za ugotovítev odgovornosti po mednarodnem pravu in dokazuje, da gre za ravnanje države ali mednarodne organizacije

pripojéno podjetje -ega -a s ► prevzéta družba (1)

pripòr -òra m začasni odvzem prostosti domnevnemu storilcu kaznivega dejanja, da se zagotovi njegova navzočnost v kazenskem postopku, nemoten potek kazenskega postopka ali prepreči ponovítev kaznivih dejanj

pripòr tújca v izročítvenem postópkú -òra -- -- -- -- m pripòr tújca med postopkom odločanja o njegovi izročítvi drugi državi, če obstaja nevarnost, da bi pobegnil S: ekstradícijski pripòr

pripòr zaradi izmíkanja obravnávi -òra -- -- -- m pripòr, ki ga na obravnavi odredi senat, da se zagotovi obdolženčeva navzočnost

pripórni rázlog -ega -óga m okoliščine, ki ob izpolnitvi drugih pogojev dopuščajo odredítev pripora domnevnega storilca kaznivega dejanja

priporočiló -a s pravni akt, s katerim se na pravno nezavezujoč način svetuje določeno ravnanje

priposestvoválec -lca m oseba, ki pridobi lastninsko pravico ali stvarno služnost s priposestvanjem

priposestvoválna dōba -e -e ž čas, ki je potreben za pridobitev stvarne pravice s priposestvovanjem **S:** poséstna dōba, priposestvovální čas, priposestvovální rōk

priposestvovální čas -ega čása m ► priposestvoválna dōba

priposestvovální rōk -ega -a m ► priposestvoválna dōba

priposestvována pravica -e -e ž pravica, ki jo je upravičenec priposestvoval

priposestvována slúžnost -e -i ž slúžnost, ki jo je upravičenec priposestvoval

priposestvována stvár -e -í ž stvar, na kateri je lastninska pravica pridobljena s priposestvovanjem

priposestvovánje -a s izvirna pridobitev stvarne pravice, npr. lastninske pravice ali slúžnostne pravice, na neki stvari na podlagi izvrševanja določene kvalificirane posesti na tej stvari določen čas, npr. pridobitev dobroverne lastniške posesti **S:** usucapio

pripoznáva -e ž enostranska izjava dolžnika, da je upnikov zahtevk utemeljen

pripoznáva tōžbenega zahtévka -e - - - ž enostranska izjava tožene stranke, da je tožbeni zahtevk tožeče stranke utemeljen

pripráve na obravnávo priprav -- -- ž mn.

1. v pravnem postopku del postopka, v katerem sodišče opravi predhoden preizkus tožbe, vroči tožbo toženi stranki zaradi odgovora in razpiše glavno obravnávo **S:** pripravljální postōpek (1)
2. v kazenskem postopku del postopka, v katerem sodišče razpiše glavno obravnávo in zagotovi navzočnost oseb, lahko pa tudi pridobiva nove dokaze
3. v upravnem postopku del postopka, v katerem upravni organ razpiše narok in organizira izvedbo ustne obravnave

pripravljálna vlōga -e -e ž vloga stranke v pravnem postopku, ki je namenjena pripravi na glavno obravnávo in vsebuje predloge, navedbe dejstev in dokazov, ki naj se obravnavajo ali izvedejo **S:** pripravljální spís

pripravljální nárok -ega -a m narok, na katerem sodnik s strankami razpravlja o pravnih in dejanskih vidikih spora in v soglasju z njimi pripravi program vodenja postopka

pripravljální postōpek -ega -pka m **1.** v pravnem postopku ► pripravé na obravnávo (1)

2. v kazenskem procesnem pravu del kazenskega postopka proti mladoletniku, namenjen ugotavljanju dejstev, ki se nanašajo na kaznivo dejanje, in okoliščin o njegovi osebnosti, npr. njegovi starosti, duševni razvitosti, okolju in razmerah, v katerih živi

pripravljální spís -ega -a m ► pripravljálna vlōga

pripravljálno dejánje -ega -a s dejanje, s katerim se ustvarijo okoliščine za izvršitev določenega kaznivega dejanja

priprávljenost na délo -i - - - ž čas, v katerem mora biti delavec, ki je doma ali na drugem kraju, pripravljen ob pozivu priti na delo

priprávník -a m delavec, ki prvič začne opravljati delo, ustrezno vrsti in stopnji svoje izobrazbe, in se mora, če tako določa poseben zakon, zlasti na področju javnega sektorja, ali kolektivna pogodba gospodarske dejavnosti, še usposobiti za samostojno opravljanje dela

priprávníška dōba -e -e ž ► pripravništvo

pripravništvo -a s usposabljanje pripravnika ali volonterskega pripravnika za samostojno opravljanje dela, pri čemer splošna teoretična in praktična znanja, pridobljena v času izobraževanja za pridobitev strokovne izobrazbe, dopolni z delovnimi izkušnjami **S:** pripravniška dōba

prirást -i ž **1.** razširitev lastninske pravice na glavni stvari na sprva samostojno stransko stvar, ki postane sestavina glavne stvari **S:** akrescénca **2.** razširitev lastninske pravice na nepremičnini na premičnino, ki postane sestavina nepremičnine **S:** akcesija (1) **3.** pripad dednega deleža odpadlega dediča sodedičem po razmerju njihovih dednih deležev **S:** akrescénca

prirejéna identitéta -e -e ž ukrep, s katerim se tajnemu delavcu ali drugemu neposrednemu izvajalcu prikritih preiskovalnih ukrepov zagotovi varnost tako, da namesto svojih uporablja prirejene osebne podatke in identifikacijske oznake

prirojéne délovne sposōbnosti -ih -ih sposōbnosti ž mn. v ekonomiji delovne sposobnosti, ki jih posameznik dobi z rojstvom

prisédnik -a m ► sodník porōtník

priséga -e ž **1.** slovesna izjava, s katero se oseba, ki jo je dolžna podati, pred pristojnim telesom ali organom zaveže, da bo ravnala

po načelih, navedenih v njej, navadno pri opravljanju pomembne javne funkcije **2.** v nekaterih pravnih sistemih izjava, da bo oseba v pravnem, zlasti sodnem postopku, izpovedovala po resnici

priséljenec -nca m ► imigránt

prisiljenje -a s kaznivo dejanje, ki ga stori oseba, ki na koga s silo ali z resno grožnjo vpliva, da kaj izvrši, opusti ali trpi

prisilna drážba -e -e ž dražba, ki se zaradi poplačila upnikove terjatve izvede brez privolitve dolžnika v sodnem ali upravnem izvršilnem postopku

prisilna hipotéka -e -e ž hipoteka, ustanovljena na podlagi sodne odločbe

prisilna izselítev -e -tve ž izvršba z izpraznitvijo in izročitvijo stanovanja

prisilna licéncia -e -e ž dovoljenje za izkoriščanje patenta, ki ga podeli pristojni organ, če za to obstaja javni interes ali če imetnik patenta zlorablja s patentom priznane pravice

prisilna likvidácija -e -e ž likvidacija, ki jo uvede in vodi sodišče zaradi prisilnega prenehanja **S:** likvidácija po uradni dolžnosti, sódna likvidácija

prisilna poravnáva -e -e ž z zakonom urejen sodni postopek, v katerem upniki pristojevoljno z večinskim odločanjem insolventnemu dolžniku zmanjšajo ali odložijo plačilo njegovih obveznosti

prisilna privédba -e -e ž odvzem prostosti osebi, s katerim se zagotovi njena navzočnost v postopku ali omogoči izvršitev kakega drugega ukrepa

prisilna prodája -e -e ž prodaja dolžnikovih stvari brez njegove privolitve v izvršilnem postopku

prisilna zastávna pravíca -e -e -e ž zastavna pravica, ki nastane na podlagi sodne odločbe

prisilni predpís -ega -a m predpis, ki nalaga določeno vedénje in ravnanje kot brezpogojno obveznost, na katero stranki pravnega razmerja ne moreta vplivati s svojim dogovorom **S:** kogéntni predpís

prisilni upravitelj -ega -a m ► upravitelj prisilne poravnáve

prisilno délo -ega -a s delo, ki ga mora oseba pod grožnjo kazni, tudi izgube pravic ali privilegijev, denarne kazni, grožnje z

izgubo zaposlitve opravljati, čeprav si ga ni svobodno izbrala

prisilno izseljevánje prebiválstva -ega -a -- s prisilno odstranjevanje oseb z območja, na katerem zakonito prebivajo, brez razlogov, dovoljenih po mednarodnem pravu

prisilno pobótanje -ega -a s ► énostránsko pobótanje

prisilno právo -ega -a s ► kogéntno právo

prisilno srédstvo -ega -a s način, s katerim država prisili posameznike v določeno ravnanje

prisilno zdrávljenje -ega -a s v medicinskem pravu zdravljenje ali medicinski poseg, s katerim pacient ne soglaša in se mu celo aktivno upira, vendar zdravstveno osebje upošteva domnevno voljo pacienta, da bi tak poseg odobril, če bi bil sposoben razumeti lastno stanje, npr. prisilna hospitalizacija

prisluškóvanje -a s poseganje v zasebnost in svobodo komuniciranja, navadno s prestrežanjem komunikacij v elektronskih komunikacijskih omrežjih ali s prikritim poslušanjem in snemanjem pogovora v tujem stanovanju ali drugem prostoru

prisojilo -a s sodna odločba o izročitvi dediščine dedíču v last in posest **S:** domík zapuščíne

prispévek -vka m javna dajatev, ki je namenjena financiranju izdatkov za socialno varnost in plačevanje katere je pogoj za pridobitev pravic iz tega naslova

prispévek za pokojnínsko in invalidísko

zavaróvanje -vka -- -- -- -- m prispevek za socialno varnost, ki ga zavarovanec in delodajalec vplačata v korist zavarovanca ali ga samozaposlena oseba vplača sama v pokojninsko in invalidsko zavarovanje za pridobitev pravic iz tega zavarovanja v določenem odstotku od plače ali drugega dohodka

prispévek za sociálno várnost -vka -- -- -- m

prispevek, določen v odstotku od plače ali drugega dohodka, npr. pri samozaposlenih osebah, plačan nosilcu socialnega zavarovanja, namenjen izključno financiranju in zagotavljanju dajatev iz tega zavarovanja **S:** obvézni sociálni prispévek

prispévek za stárševsko várstvo -vka --

-- -- m prispevek za socialno varnost, ki ga zavarovanec in delodajalec vplačata v korist zavarovanca ali ga samozaposlena oseba

vplača sama za pridobitev pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo v določenem odstotku od plače ali drugega dohodka

prispevek za zaposlovanje -vka --- m prispevek za socialno varnost, ki ga zavarovanec in delodajalec vplačata v korist zavarovanca ali ga samozaposlena oseba vplača sama za pridobitev pravic iz socialnega zavarovanja za primer brezposelnosti v določenem odstotku od plače ali drugega dohodka

prispevek za zdravstveno zavarovanje -vka --- m prispevek za socialno varnost, ki ga zavarovanec in delodajalec vplačata v korist zavarovanca ali ga samozaposlena oseba vplača sama za pridobitev pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja v določenem odstotku od plače ali drugega dohodka

pristánek -nka m v medicinskem pravu ► informirana privolitév

pristanišče -a s vodni in priobalni prostor, ki obsega vse objekte, namenjene za privezovanje, zasidranje in varstvo ladij, vkrcavanje in izkrcavanje oseb in izvajanje določenih gospodarskih dejavnosti

prístna listína -e -e ž listina, ki izvira od osebe, ki je na njej označena kot izdajatelj **S:** avténtična listína

prístna oporóka -e -e ž oporoka, ki jo napravi oseba, ki je v njej označena kot oporočitelj

prístna posést -e -i ž posest, ki ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja **S:** nèvicióžno pridobljena posést, zakoníta posést

prístna solidárnost -e -i ž solidarna obveznost, ki nastane iz enega pravnega naslova

prístna zmóta -e -e ž ► zmóta v predstávi

prístójbina -e ž **1.** znesek, ki ga je treba pristojnemu organu plačati za prijavo in vzdrževanje patenta, znamke, modéla **2.** ► táksa

prístójno sodišče -ega -a s sodišče, ki je po zakonu pooblaščno za odločanje o določeni zadevi

prístójnost -i ž **1.** delovno področje državnega organa **S:** kompeténca **2.** pravica in obveznost oblastnega organa, da odloča v zadevah na določenem področju, na določeni stopnji, na določenem območju, v določenem časovnem obdobju ali v zadevah, ki se nanašajo na določene osebe **S:** kompeténca

prístójnost o pristójnosti -i --- ž ► kompeténca o kompeténci

prístójnost po domicílu -i --- ž ► pristójnost po prebivališču

prístójnost po koneksitétí -i --- ž ► pristójnost po medsebojni zvézi

prístójnost po krájú prijétja -i --- ž krajevna pristojnost kazenskega sodišča, na območju katerega je bil obdolženec prijet ali se je sam naznanil **S:** pristójnost po krájú zasáčenja storílca kaznívega dejánja

prístójnost po krájú storítve kaznívega dejánja -i --- ž krajevna pristojnost kazenskega sodišča po kraju izvršitve ali poskusa izvršitve kaznivega dejanja

prístójnost po krájú zasáčenja storílca kaznívega dejánja -i --- ž ► pristójnost po krájú prijétja

prístójnost po medsebojni zvézi -i --- ž stvarna ali krajevna pristojnost sodišča ali drugega organa, da odloča o več zadevah iste osebe ali o isti zadevi, ki se nanaša na več oseb **S:** pristójnost po koneksitétí

prístójnost po prebivališču -i --- ž krajevna ali mednarodna pristojnost sodišča ali upravnega organa po stalnem ali začasnem prebivališču stranke **S:** pristójnost po domicílu

prístòp k dôlgu -ópa --- m ► pogódba o pristòpu k dôlgu

prístòp k mednárodni pogódbi -ópa --- m v mednarodnem pravu pravno dejanje države, izraženo s pristopno listino, ki se pošlje depozitarju, s katero država potrdi, da jo obvezuje že veljavna mednarodna pogodba **S:** adhezíja (2), akcesíja (2)

prístópna listína -e -e ž v mednarodnem pravu listina, ki jo država pošlje depozitarju mednarodne pogodbe, ko so izpolnjeni vsi notranjepравни postopki za pristop k mednarodni pogódbi

prístópna pogájanja -ih pogájanj s mn. pogajanja o pogojih, ki morajo biti izpolnjeni, če država želi postati članica obstoječe mednarodne organizacije

prístópna pogódba -e -e ž **1.** pogodba, pri kateri pretežni del vsebine določi le ena pogodbená stranka, npr. pogodba o zaposlitvi, pogodba o sklenitvi zavarovanja **S:** adhezíjska pogódba, pogódba s pristòpom

2. mednarodna pogodba o pristopu države k mednarodni organizaciji, ki ureja pogoje pristopa in morebitne prilagoditve pravnega sistema mednarodne organizacije

pristópnik -a m stranka pogodbe o pristopu k dolgu, ki se upniku zaveže, da bo izpolnila njegovo terjatev do dolžnika

pristéta pokojninska dôba -e -e -e ž obdobje med nastankom invalidnosti in določeno upokojitveno starostjo, ki se poleg dejanske pokojninske dobe upošteva kot navidezna pokojninska doba pri določitvi odstotka za odmero invalidske pokojnine in obsega drugih pravic iz invalidskega zavarovanja
S: fiktivna pokojninska doba

pristévnost -i ž psihično stanje storilca v trenutku izvršitve kaznivega dejanja, v katerem je sposoben razumeti pomen svojega dejanja in obvladuje svoje ravnanje

pritiklina -e ž premičnina, ki je v skladu s splošnim prepričanjem namenjena gospodarski rabi ali oplešanju glavne stvari

pritožba -e ž **1.** redno, devolutivno in praviloma suspenzivno pravno sredstvo, ki ga je mogoče vložiti zoper odločbo sodišča ali upravnega organa, izdano na prvi stopnji **2.** v postopku pred Evropskim sodiščem za človekove pravice vloga posameznika na Evropsko sodišče za človekove pravice, v kateri zatrjuje kršitev kake izmed pravic iz Evropske konvencije o človekovih pravicah ali njenih protokolov, ki naj bi jo zagrešila država pogodbenica te konvencije

pritožbena instánca -e -e ž ► pritožbena stópnja

pritožbena novôta -e -e ž dejstvo ali dokaz, ki ga stranka ne navede ali ne predlaga v postopku na prvi stopnji, temveč šele v pritožbi

pritožbena obravnáva -e -e ž obravnava, ki jo opravi pritožbeno sodišče ali upravni organ zaradi odločitve o pritožbi zoper prvostopenjsko odločbo, ker je treba izvesti nove dokaze ali ponoviti dokaze, ki so že bili izvedeni

pritožbena stópnja -e -e ž stopnja odločanja, na kateri pristojno sodišče ali upravni organ obravnava pritožbo
S: pritožbena instánca

pritožbeni postópek -ega -pka m postopek, v katerem pritožbeno sodišče ali upravni organ obravnava pritožbo zoper odločbo nižjega sodišča ali upravnega organa

pritožbeni prêdlog -ega -óga m neobvezni del pritožbe, v katerem pritožnik zahteva popolno ali delno razveljavitev, odpravo ali spremembo izpodbijane odločbe

pritožbeni rázlog -ega -óga m razlog, zaradi katerega je mogoče izpodbijati sodno ali upravno odločbo

pritožbeni rók -ega -a m z zakonom določen rok za vložitev pritožbe

pritožbeni uprávni orgán -ega -ega -a m upravni organ, ki je pristojen za odločanje o pritožbi zoper upravno odločbo, običajno resorno ministrstvo

pritožbeno sodišče -ega -a s sodišče, običajno višje sodišče, ki je pristojno za odločanje o pritožbi zoper sodno odločbo

pritožnik -a m **1.** oseba, ki vložijo pritožbo zoper sodno ali upravno odločbo **2.** oseba, ki vložijo ustavno pritožbo **3.** v postopku pred Evropskim sodiščem za človekove pravice oseba, ki vložijo pritožbo na Evropsko sodišče za človekove pravice

pritrídilna bánka -e -e ž ► konfirmna banka

pritrídilno lôčeno mnênje -ega -ega -a s ločeno mnenje enega ali več članov sodnega senata, v katerem izrazijo strinjanje z izrekom sodne odločbe, navedejo pa drugačne ali dodatne razloge za odločitev

priučéni délavéc -ega -vca m ► nekvalificirani délavéc

privativni prevzém dolgá -ega -éma -- m pogodba o prevzemu dolga, pri kateri stopi prevzemnik na mesto prejšnjega dolžnika, ki je s tem prost obveznosti

privatizácija -e ž ► lastninjenje

privátna dobrína -e -e ž v ekonomiji ► zasebna dobrína

privátna lastnína -e -e ž ► zasebna lastnína

priviléгий -a m v mednarodnem pravu izvezetje posameznika, države, mednarodne organizacije ali njihovega premoženja iz materialnih določb notranje zakonodaje tuje države, kar predstavlja določene ugodnosti

privilegirana oblika kaznivega dejánja -e -e -- -- ž lažja oblika kaznivega dejanja, za katero zakon predpisuje lažjo kazn

privilegirana pričá -e -e ž pričá, ki ima pravico odkloniti pričanje

privilegirani vlagatelj -ega -a m v pravu EU država članica EU, Evropska komisija, Svet ali Evropski parlament, ki lahko brez izpolnjevanja posebnih pogojev vložijo neposredno tožbo pri Sodišču EU zoper akte institucij EU ali drugih teles EU

privilegirano darilo -ega -a s darilo, ki se v primeru prikrajšanja nujnega deleža ne vrača in se ne vračuna v dedičev dedni delež

privilegirano podjetje -ega -a s podjetje, ki je imetnik izključne pravice ali posebne pravice, ki mu jo dodeli javna oblast

privilegirano volilo -ega -a s volilo, ki se izplača pred drugimi volili

privolitev -tve ž enostranski pravni posel, ki učinkuje, kadar je izjava volje svobodna, resna in nedvoumna, ter le v obsegu, v katerem je dana

privolitvena izjava -e -e ž izjava, s katero se vnaprej poda soglasje

priza -e ž v mednarodnem pravu ► pomôrski zasëg

prizadeti trg -ega -a m upoštevni trg, na katerega bo določeno ravnanje na trgu vplivalo

priznana terjatev -e -tve ž terjatev do stečajnega dolžnika, ki jo prizna stečajni upravitelj in je ne prereka nihče od upnikov

priznаница -e ž ► pobótnica (1, 2)

priznanje de facto -a -- -- [de fáktó] s v mednarodnem pravu popolno ali delno priznanje države ali vlade, ki ni dokončno, ampak preklicno, in učinkuje od trenutka priznanja dalje

priznanje de iure -a -- -- [de júre] s v mednarodnem pravu popolno, dokončno in nepreklicno priznanje države ali vlade, ki učinkuje od nastanka države ali imenovanja vlade dalje

priznanje dejstev -a -- s **1.** enostranska izjava stranke, da so dejstva, ki jih navaja nasprotna stranka, resnična **2.** izjava domnevnega storilca kaznivega dejanja, dana organom kazenskega postopka, s katero prizna določeno dejstvo in ima zanj v postopku škodljive posledice

priznanje države -a -- s v mednarodnem pravu enostranski deklaratorni akt države, skupine držav ali mednarodne organizacije, s katerim ta izrecno ali molče izrazi voljo priznati določeno politično skupnost za državo

priznanje krivde -a -- s **1.** izjava domnevnega storilca kaznivega dejanja, dana organom kazenskega postopka pri zaslišanju, da je izvršil očitano kaznivo dejanje **2.** izjava obdolženca na predobravnavnem naroku ali v sporazumu o priznanju krivde, da priznava krivdo po obtožbi

priznanje očetovstva -a -- s izjava v predpisani obliki, s katero možki prizna otroka za svojega

priznanje patenta -a -- s registracija patenta, s katero imetnik pridobi izključno pravico prepovedati tretjim osebam, da izdelujejo, uporabljajo, prodajajo in uvažajo proizvod ali postopek, ki je predmet patentnega varstva

priznanje pravne kvalifikacije -a -- -- s priznanje, v katerem domnevni storilec soglaša s pravno opredelitvijo kaznivega dejanja, ki se mu očita

priznanje premoženjskoprávnega

zahtévka -a -- -- s izjava obdolženca, da je premoženjskopravni zahtevek utemeljen

priznanje vláde -a -- s v mednarodnem pravu enostranski akt države, skupine držav ali mednarodne organizacije, s katerim ta prizna za zakonito vlado določene države skupino oseb, ki se, navadno v nasprotju z veljavno pravno ureditvijo, sama razglasi za vlado

prizno sodišče -ega -a s v mednarodnem pravu ► zaséžno sodišče

pro fórna faktúra -- -- -- -e ž listina, izdana v obliki računa, ki pa nima narave poziva za plačilo

pro memoria -- -- [pro memórija] (LAT.)

v mednarodnem pravu neformalni, navadno krajši zapis dejstev in okoliščin, s katerimi se pojasnijo vladna stališča o kakem vprašanju

probácija -e ž izvrševanje pogojne obsodbe ali pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom, hišnim zaporom, delom v splošno korist in odpravo ali poravnavo škode pri odloženem pregonu storilca kaznivega dejanja

probatio diabolica -- -- [probácijo dijabólíka] (LAT.) dokazovanje dejstva, ki ne more biti uspešno

procés -a m ► právni postópek

procésna garancija -e -e ž ► procésno jámstvo

procésna imunitéta -e -e ž imuniteta, ki izključuje, da se zoper poslanca državnega zbora, člana državnega sveta, ustavnega sodnika ali sodnika vodi kazenski postopek ali opravijo posamezna procesna dejanja brez dovoljenja državnega zbora ali državnega sveta **S**: nêpoklična imunitéta, procésnoprávna imunitéta

procésna kvatéla -e -e ž ► procésno jámstvo

procésna kršítev -e -tve ž ► kršítev dolóčb postópka

procésna legitimácija -e -e ž pravica stranke, da v konkretni zadevi vloži tožbo ali na drug način sproži postopek, oziroma pravni položaj osebe, zaradi katerega je proti njej v konkretni zadevi mogoče vložiti tožbo ali na drug način sprožiti postopek, tudi če ni subjekt pravnega razmerja, ki je predmet odločanja **S**: legitimatio ad processum

procésna napáka -e -e ž ► kršítev dolóčb postópka

procésna ovíra -e -e ž ► négativna procésna predpostavka

procésna pogódba -e -e ž pogodba, s katero stranka v zakonsko dopustnih mejah oblikuje postopek, npr. sporazum o pristojnosti, ali razpolaga z zahtevkom s sodno poravnavo

procésna pravíca -e -e ž pravica, ki opredeljuje upravičenje osebe v pravnem postopku

P

procésna predpostavka -e -e ž okoliščina, od katere je odvisna dopustnost vsebinskega odločanja v sodnem ali upravnem postopku

procésna sánkcija -e -e ž pravna posledica kršítev določb postópka, npr. ukrep za vzdrževanje reda v postopku, prepoved uporabe dokazov, pridobljenih s kršitvijo procesnih pravil

procésna sposobnost -e -i ž sposobnost stranke, da opravlja procesna dejanja **S**: v pravnem postopku právdna sposobnost, v kazenskem procesnem pravu razprávná sposobnost

procésne obrésti -ih obrésti ž mn. zamudne obresti od neplačanih obresti, ki jih je mogoče zahtevati od dneva, ko je pri sodišču vložen zahtevek za njihovo plačilo

procésni rók -ega -a m rok, ki je določen za opravo določenega procesnega dejanja, npr. rok za vložitev pritožbe

procésni sklêp -ega sklêpa m sklep, s katerim sodišče ali upravni organ odloča o procesnih

vprašanjih v zvezi z začetkom, vodenjem in koncem postópka

procésni subjékt -ega -a m oseba ali organ, katerega dejanje ima v sodnem ali drugem postopku z zakonom določene procesne posledice, npr. stranka v postopku, sodišče

procésni ugóvor -ega -a m ugovor tožene stranke, da je tožba nedopustna zaradi pomanjkanja procesnih predpostavk in jo je zato treba zavreči

procésno dejánje -ega -a s dejanje stranke, sodišča ali drugega organa, ki ima z zakonom ali drugim predpisom predvidene procesne učinke

procésno gradívo -ega -a s gradivo, ki je podlaga za odločbo in obsega trditve o dejstvih, dokaze, pravila znanosti in stroke, splošne življenjske izkušnje ter pravna pravila

procésno izvršílno právo -ega -ega -a s pravo, ki ureja izvršilno postopek

procésno jámstvo -ega -a s pravila, ki zagotavljajo pošten postopek **S**: procésna garancija, procésna kvatéla

procésno pobótanje -ega -a s **1.** pobotanje, do katerega pride med pravdo s sodbo, v kateri sodišče ugotovi obstoj terjatve tožeče stranke in obstoj terjatve tožene stranke ter terjatvi medsebojno pobota do višine terjatve tožeče stranke **S**: právdno pobótanje, sódna pobótanje **2.** pobotanje strankine pravice ali obveznosti v razmerju do javne koristi, do katerega pride s posamičnim upravnim aktom ali samodejno, npr. v postopku odmere davka ali njegovega vračila

procésno pooblastílo -ega -a s pooblastilo za zastopanje v sodnem postopku **S**: v pravnem postopku právdno pooblastílo

procésno právo -ega -a s pravo, ki ureja pristojnost sodišč, upravnih in drugih organov za odločanje o posameznih zadevah, pravice in dolžnosti udeležencev postópka, procesna dejanja procesnih subjektov ter učinke odločb **S**: postópkovno právo

procésno zastópanje -ega -a s zastopanje, pri katerem zastopnik opravlja procesna dejanja v imenu in na račun stranke ali drugega udeleženca v postopku

procésnoprávna imunitéta -e -e ž ► procésna imunitéta

procésnoprávna tóžba -e -e ž tožba, ki temelji na procesnem pravu in katere cilj je procesni učinek, npr. tožba za razveljavitev sodne poravnave, tožba za ugotovitev nedopustnosti izvršbe

procesualist -a m strokovnjak za področje procesnega prava

procesualni zahtev -ega -vka m ► tóžbeni zahtev (2)

próciški delovnje proračuna -ega -a -- s v ekonomiji učinkovanje proračuna na večanje amplitude gospodarskega cikla

prodája -e ž ► prodájna pogódba

prodája na daljavo -e --- ž ► pogódba, sklénjena na daljavo

prodája na obróke -e --- ž prodajna pogodba, s katero se stranki dogovorita, da bo kupec kupnino odplačal v obrokih v določenih časovnih presledkih S: obróčna prodája

prodája po vzórcu ali modélu -e --- -- ž prodajna pogodba, po kateri mora dolgovana stvar ustrezati vzorcu, ki opredeljuje lastnost stvari S: kúp po vzórcu

prodája s pravico povrátnega odkúpa -e --- -- ž prodajna pogodba, s katero ima prodajalec pravico, da prodano stvar odkupi od kupca

prodája s pridrǝžkom bóljšega kúpca -e --- -- ž prodajna pogodba, s katero ima prodajalec pravico, da pogodbo razdre in stvar proda bóljšemu kupcu

prodája s pridrǝžkom lastninske pravice -e --- -- ž prodajna pogodba, s katero kupec pridobi lastninsko pravico na stvari, ki mu je izročena, šele po plačilu celotne kupnine

prodája s specifikácijo -e --- -- ž prodajna pogodba, s katero ima kupec pravico, da po sklenitvi pogodbe opredeli določene lastnosti stvari, npr. obliko, mero, in to v določenem roku sporoči prodajalcu S: specifíkačjski kúp

prodájna komisija -e -e ž komisijska pogodba, pri kateri komisionar prodaja komitentovo blago

prodájna ópcija -e -e ž pravica prodajalca do prodaje določene količine česa v določenem roku ali na določen datum po vnaprej dogovorjeni ceni

prodájna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se prodajalec zavezuje, da bo stvar izročil

kupcu tako, da bo ta na njej pridobil lastninsko pravico, kupec pa se zavezuje, da bo prodajalcu plačal kupnino S: kúpna pogódba, kúpoprodájna pogódba, prodája, prodájni pôsel

prodájna pogódba o dostávi na dóm -e -e --- -- ž pogodba o prodaji blaga, s katero se podjetje in potrošnik dogovorita o dostavi blaga na dom ali drug dogovorjeni kraj, blago pa mora podjetje tja dostaviti v brezhibnem stanju, dogovorjeni količini in s pripadajočo dokumentacijo

prodájna provizija -e -e ž plačilo komisionarju za opravljeno storitev

prodájni duopól -ega -a m duopol, pri katerem neko dobrino ponujata samo dva ponudnika

prodájni katalog -ega -a m katalog, v katerem so predstavljene stvari, ki so namenjene prodaji

prodájni monopol -ega -a m monopol, pri katerem na posameznem upoštevem trgu določeno dobrino ponuja samo en ponudnik

prodájni oligopól -ega -a m oligopol, pri katerem neko dobrino ponuja toliko ponudnikov, da lahko vsak izmed njih vpliva na ceno

prodájni pôsel -ega -sla m ► prodájna pogódba

prodájno naročilo -ega -a s pogodba, s katero se prevzemnik naročila zaveže, da bo stvar, ki mu jo je izročil naročitelj, prodal za določeno kupnino v določenem roku ali jo vrnil naročitelju S: contractus aestimatorius, starinarska pogódba

productum sceleris --- [prodúktum scéleris] (LAT.) predmet, pridobljen s kaznivim dejanjem, npr. ponarejeni denar

prodúkcija -e ž v ekonomiji ► proizvodnja

produkcíjska céna -e -e ž v ekonomiji ► proizvodna céna

produkcíjski fáktor -ega -ja m v ekonomiji ► proizvodni fáktor

prodúkt -a m v ekonomiji ► proizvod

produktivna síla déla -e -e -- ž v ekonomiji dejavnik produktivnosti dela, ki ga določajo povprečna stopnja večšine delavcev, stopnja razvitosti znanosti in njene tehnične uporabnosti, družbena organizacija procesa proizvodnje, obseg in ustreznost sredstev za proizvodnjo in naravne okoliščine S: proizvodna síla déla

produktivno délo -ega -a s v ekonomiji delo, ki ustvarja dobrine, ki jih je neka družba pripravljena šteti za proizvode

produktivnost dela -i -- ž v ekonomiji merilo učinkovitosti dela, določeno s primerjavo obsega proizvoda s količino uporabljenega dela **S**: proizvodnost dela

produktivnost faktorja -i -- ž v ekonomiji merilo učinkovitosti proizvodnega faktorja, določeno s primerjavo obsega proizvoda faktorja s količino uporabljenega faktorja

produktivnost -i ž v ekonomiji merilo učinkovitosti, določeno s primerjavo obsega proizvoda glede na uporabljene vloške

produktivnost kapitála -i -- ž v ekonomiji merilo učinkovitosti kapitala, določeno s primerjavo obsega proizvoda s količino uporabljenega kapitala

prodúktni upoštevni trg -ega -ega -a m ► predmétni upoštevni trg

profesionalna skrbnost -e -i ž ► skrbnost dôbrega strokovnjáka

profit -a m v ekonomiji ► dôbiček

profitna organizácia -e -e ž ► pridobitna organizácia

prognóza o obsójenčevem vedénju -e -- -- -- ž napoved sodišča, kako bo določena sankcija vplivala na obsójenčevo vedenje

program prizanesljivosti -a -- m program varuha konkurence, ki podjetju, udeleženi pri kršitvi konkurenčnega prava, omogoča, da se v zameno za takojšnje prenehanje kršitve in uporabne informacije o kršitvi ter udeležencih te kršitve v celoti ali delno izogne zanj škodljivim pravnim posledicam kršitve

program vódenja postópka -a -- -- m program, ki ga v pravnem postopku na pripravljalnem naroku po razpravi s strankami sprejme predsednik senata in v katerem navede pravno podlago, ki jo šteje za pomembno, sprejme dokazni sklep glede že predlaganih dokazov ter po možnosti določi število in datume narokov, na katerih bo sodišče izvajalo dokaze

program zaščite -a -- m ukrepi in dejanja za zaščito ogroženih oseb v kazenskem postopku, npr. preselitev osebe, prirejanje dokumentov, prikrite identitete za potrebe sodnega postopka, sprememba identitete, uporaba telefonske konference in videokonference

progresívna léstvica -e -e ž seznam davčnih razredov in njim pripadajočih davčnih stopenj

progresívna obdavčitev -e -tve ž obdavčitev, po kateri osebe z večjo ekonomsko močjo plačajo relativno več davka kot osebe z manjšo ekonomsko močjo

progresívni dávek -ega -vka m davek, pri katerem zavezanci za davek z večjo ekonomsko močjo plačajo relativno več davka kot zavezanci za davek z nižjo ekonomsko močjo

prohibitívni systém -ega -a m ureditev, ki omejuje dostop do dobrine ali ravnanja do te mere, da postaneta dobrina ali ravnanje skoraj nedostopna

prohibitívno právno pravílo -ega -ega -a s ► prepovedujoče právno pravílo

proizvód -óda m v ekonomiji dobrina, izdelana s pomočjo človeških delovnih sposobnosti in delovnih priprav **S**: prodúkt

proizvód po uporábi -óda -- -- m v ekonomiji proizvod, katerega vrednost je izračunana prek velikosti potrošnje in naložb nekega obdobja

proizvódna céna -e -e ž v ekonomiji normalna cena kapitalističnega gospodarstva, sestavljena iz dohodkov delavcev, sorazmernih monopoliziranim delovnim sposobnostim, in profitov kapitalistov, sorazmernih tehnični sestavi kapitála **S**: produkcijska céna

proizvódna dobrina -e -e ž v ekonomiji dobrina, ki sodeluje v proizvodnji drugih dobrin kot predmet dela ali kot delovno sredstvo **S**: proizvodno sredstvo

proizvódna enóta -e -e ž v ekonomiji subjekt gospodarskega odločanja, ki sodeluje v gospodarski fazi proizvodnje, npr. tovarna

proizvódna fúnkcija -e -e ž v ekonomiji odnos med velikostjo proizvoda in kombinacijo proizvodnih faktorjev, ki sodelujejo in se porabijo pri nastanku proizvoda

proizvódna licéncia -e -e ž licenca, s katero se njenemu imetniku dovoli proizvajati proizvode, ki so predmet licenčne pogodbe

proizvódna síla déla -e -e -- ž v ekonomiji ► produktívna síla déla

proizvódni fáktor -ega -ja m v ekonomiji dejavnik, ki vpliva na velikost proizvoda, npr. sodelujoče delo, kapital **S**: produkcijski fáktor, proizvodni tvórec

proizvodni koeficient -ega -ênta m v ekonomiji razmerje med faktorjem, porabljenim v proizvodnji, in proizvodom **S**: téhnični koeficient

proizvodni multiplikátor -ega -ja m v ekonomiji multiplikator, ki pove, za koliko se spremeni agregatno povpraševanje, če se trošenje spremeni za eno enoto

proizvodni odnôs -ega -ôsa m v ekonomiji ► proizvodno razmérje

proizvodni strošek -ega -ška m v ekonomiji strošek, ki nastane v proizvodnji dobrin ali storitev

proizvodni tvórec -ega -rca m v ekonomiji ► proizvodni fáktor

proizvodni upoštévni trég -ega -ega -a m ► predmétni upoštévni trég

proizvodnja -e ž v ekonomiji faza gospodarjenja, v kateri ljudje s svojimi delovnimi sposobnostmi s pomočjo delovnih priprav izdelujejo nove proizvode **S**: produkcijska

proizvodno bogástvo -ega -a s v ekonomiji bogastvo, ki ga sestavljajo stalna proizvodna sredstva in zaloge reprodukcijskega materiala

proizvodno razmérje -ega -a s v ekonomiji razmerje med ljudmi, ki sodelujejo v procesu družbene reprodukcije **S**: proizvodni odnôs

proizvodno srédstvo -ega -a s v ekonomiji ► proizvodna dobrína

proizvodnost déla -i -- ž v ekonomiji ► produktivnost déla

projékt -a m opis tehničnih, arhitekturnih in estetskih lastnosti objekta **S**: projektna dokumentácija

projektánt -a m pogodbená stranka pogodbe o izdelavi projekta, ki se zaveže, da bo izdelala projekt

projektántska pogódba -e -e ž ► pogódba o izdelávi projekta

projéktna dokumentácija -e -e ž ► projékt

prokúra -e ž z zakonom določeno splošno pooblastilo za sklepanje pogodb in opravljanje pravnih poslov v zvezi s poslovanjem gospodarske družbe

prokuríst -a m pooblaščenec, ki ima prokuro

prokúrni indosamènt -ega -ênta m indosament, pri katerem je indosatar določen kot poobla-

ščenec za izterjavo **S**: inkáso indosamènt, pooblastilni indosamènt

prolongácija menice -e -- ž podaljšanje roka zapadlosti menice

prolongacijska meníca -e -e ž nova menica, izdana z namenom določitve novega plačilnega dne

prolongacijski rók -ega -a m ► podaljšljívi rók

prolongírana meníca -e -e ž menica, pri kateri se rok plačila odloži in se nanjo napiše nov plačilni dan

promèt blagá -éta -- m sklepanje poslov o blagu med gospodarskimi subjekti

prométna nesreča -e -e ž nesreča na javni ali nekategorizirani cesti, ki se uporablja za javni cestni promet, v kateri je udeleženo vsaj eno premikajoče se vozilo in v njej najmanj ena oseba umre, je telesno poškodovana ali nastane materialna škoda

prométni dávek -ega -vka m davek, ki obdavčuje pravne ali ekonomske transakcije

prométni prekršek -ega -ška m prekršek zoper varnost javnega prometa

prométno dovoljénje -ega -a s upravna odločba, ki se izda lastniku motornega vozila ob njegovi registraciji in izkazuje tehnično ustreznost vozila za sodelovanje v cestnem prometu

promisár -ja m stranka pogodbe v korist tretjega, ki se ji promitent zaveže, da bo obveznost izpolnil beneficiarju

promisórna priséga -e -e ž priséga, s katero priča pred zaslišanjem obljubi, da bo govorila resnico

promitènt -ênta m stranka pogodbe v korist tretjega, ki se promisarju zaveže, da bo obveznost izpolnila beneficiarju

prómptni devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji devizni tečaj, ki velja v določenem časovnem trenutku

prómptno plačilo -ega -a s pogodbeni dogovor o tem, da je potrebno plačati dogovorjeni znesek takoj ali v osmih dneh po sklenitvi pogodbe

promulgácija -e ž ► razglasítev (1)

proponènt -ênta m ► predlagátelj

proporcionalna dávkna stôpnja -e -e -e ž ► sorazmérna dávkna stôpnja

P

proporcionálna obdavčitev -e -tve ž ► sorazmerna obdavčitev

proporcionálni dávek -ega -vka m ► sorazmerni dávek

proporcionálni volilni systém -ega -ega -a m volilni sistem, po katerem se mandati delijo med kandidate ali kandidatne liste, praviloma političnih strank, sorazmerno podpori volivcev, npr. sistem glasovanja po listah, sistem enega prenosljivega glasu

proporcionálno načélo -ega -a s ► načélo sorazmernega predstávništva

proračún -a m uravnotežen in sistematiziran seznam predvidenih prejemkov in izdatkov države, samoupravne lokalne skupnosti ali mednarodne organizacije za določeno obdobje

proračúnska politika -e -e ž v ekonomiji ► fiskálna politika

proračúnski deficit -ega -a m v ekonomiji ► proračúnski primanjkljáj

proračúnski preséžek -ega -žka m v ekonomiji stanje, ko so prihodki proračuna višji kot odhodki S: proračúnski suficit

proračúnski primanjkljáj -ega -a m v ekonomiji stanje, ko so odhodki proračuna višji kot prihodki S: proračúnski deficit

proračúnski suficit -ega -a m v ekonomiji ► proračúnski preséžek

P **prorogácija mednárodne pristójnosti** -e -- -- ž ► sporazúm o mednárodni pristójnosti

prorogacijska pogódba -e -e ž sporazum o pristójnosti, sklenjen glede že nastalega spora, v obliki samostojne pogodbe

prorogatio fori -- -- [prorogácijo fóri] (LAT.) ► sporazúm o pristójnosti (1)

prosílec za mednárodno zaščito -lca -- -- m v mednarodnem pravu tujec, ki zaprosi za zatočišče v drugi državi in zatrjuje, da mu v izvorni državi zaradi njegove rase, vere, narodne pripadnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti določeni družbeni skupini grozi preganjanje

prospékt za odkúp -a -- -- m oglas z vabilom k javnemu vpisu delnic

prôsta cóna -e -e ž omejeni del carinskega ozemlja, ki ga lahko država določi za izvajanje carinskega postopka proste cone in je od ostalega dela carinskega območja ločen z razmejitveno ograjo

prôsta dobrína -e -e ž v ekonomiji dobrína, ki je glede na povpraševanje na voljo v večjih količinah in nima cene

prôsta konkurénca -e -e ž ► svobódna konkurénca

prôsti čas -ega čása m čas, v katerem delavec ne dela in ni na razpolago delodajalcu

prôsti prehòd -ega -óda m ► svobódni prehòd

prôsti pretòk blagá -ega -óka -- m **1.** pretok blaga prek državnih meja brez carinskih dajatev ali količinskih omejitev in ukrepov z enakimi učinki **2.** v pravu EU temeljna svoboščina notranjega trga EU, v skladu s katero blagu, ki je zakonito proizvedeno ali dano na trg v eni državi članici EU, ni mogoče preprečiti trženja v drugi državi članici EU

prôsti pretòk -ega -óka m nemoteno prehajanje proizvodnih faktorjev, npr. blaga, storitev, med državami članicami gospodarske skupnosti

prôsti pretòk kapitála -ega -óka -- m **1.** pretok kapitala znotraj gospodarske skupnosti, kjer ni omejitev za čezmejne kapitalske tokove, npr. neposredne naložbe, naložbe v nepremičnine, kreditno poslovanje, razen v primeru izrednih in ustrezno utemeljenih zaščitnih ukrepov **2.** v pravu EU temeljna svoboščina notranjega trga EU, v skladu s katero so odpravljene vse omejitve kapitalskih tokov med državami članicami EU ter z redkimi izjemami med državami članicami EU in tretjimi državami

prôsti pretòk oséb -ega -óka -- m v pravu EU ► prôsto gíbanje oséb

prôsti pretòk storítev -ega -óka -- m v pravu EU ► svobóda oprávljanja storítev

prôsti preudárek -ega -rka m pooblastilo pristojnega organa, da v mejah in v skladu z namenom zakona po lastni presoji izbere rešitev, ki se mu zdi v konkretnem primeru glede na javni interes najbolj ustrezna S: diskrecíja, diskrecíjska pravica

prôsti trg -ega -a m **1.** trgovanje z vrednostnimi papirji izven organiziranega trga **2.** v ekonomiji tržni sistem, v katerem so cene dobrin in storitev določene le na podlagi sil ponudbe in povpraševanja, brez ali z zelo malo posredovanja države

prôsto ávtorsko délo -ega -ega -a s avtorsko delo, ki ni več varovano z avtorsko pravico, npr. zaradi prenehanja avtorske pravice

prôsto délo -ega -a s delovno mesto ali delo, za katero želi delodajalec zaposliti novega delavca, kar je v skladu z zakonom dolžan objaviti v sredstvih javnega obveščanja ali prek zavoda za zaposlovanje

prôsto délovno mésto -ega -ega -a s ► nêza-sédeno sistemizirano délovno mésto

prôsto gibanje délavcev -ega -a -- s v pravu EU temeljna svoboščina notranjega trga EU, v skladu s katero se lahko državljani ene države članice EU prosto gibljejo prek državnih meja za opravljanje dela ali iskanje zaposlitve v drugi državi članici EU in ki prepoveduje vsakršno diskriminacijo med delavci na podlagi njihovega državljanstva

prôsto gibanje osêb -ega -a -- s v pravu EU pravica državljanov držav članic EU in njihovih družinskih članov, da se kot državljani EU prosto gibljejo prek državnih meja in prebivajo v drugih državah članicah, če uživajo status delavca ali če imajo za bivanje zadostna lastna sredstva S: prôsti pretôk osêb

prôsto oblikovana cêna -- -e -e ž v ekonomiji cena, ki je ne določijo oblastni organi, ampak je oblikovana zgolj z interakcijo ponudbe in povpraševanja

prôsto razpoláganje -ega -a s razpolaganje s stvarjo po lastnikovi lastni volji

prostorêk -êka m izrek kazenske sodbe, da obtoženec ni kriv

prostórski ákt -ega -a m splošni akt države, regije ali občine, s katerim se določajo usmeritve glede posegov v prostor, vrste teh posegov in pogoji za njihovo izvedbo, npr. državni prostorski red, občinski prostorski načrt

prostórski ureditveni pogóji -ih -ih pogójev m mn. pravni akt, s katerim se urejajo območja, za katera ni predvidena izdelava prostorskih izvedbenih načrtov, in območja, za katera so taki načrti predvideni, a še niso sprejeti

prostórsko načrtovánje -ega -a s dejavnost, s katero se na podlagi razvojnih usmeritev ob upoštevanju javnih koristi varstva okolja, ohranjanja narave, varstva živali in naravnih dobrin, varstva premoženja in varstva kulturne dediščine določajo posegi v prostor in prostorsko ureditev

prostótna kázen -e -i ž kazni, ki nalaga obsojencu, da mora določen čas prebivati v zavodu za prestajanje kazni, ali obsojencu na

drugačen način omejuje svobodo gibanja, npr. s hišnim zaporom S: kázen odvzéma prostósti

prostovóljna intervêncija -e -e ž plačilo menice s strani osebe, ki menico v sili akceptira ali plača, ne da bi bila v menici k temu pozvana

prostovóljna kázenska ovádba -e -e -e ž kazenska ovadba, o katere vložitvi se vložnik odloča prosto

prostovóljna likvidácija -e -e ž ► rédna likvidácija

prostovóljna poravnáva -e -e ž izvensodna poravnava obveznosti z vzajemnim popuščanjem

prostovóljni odstôp od izvršitve kaznivega dejánja -ega -ôpa - - - - - m prenehanje z izvrševanjem kaznivega dejanja, ker se storilec sam odloči, da dejanja ne bo dokončal, čeprav bi ga lahko

prostovóljni pripravnik -ega -a m ► volontêrski pripravnik

prostovóljno dodatno pokojninsko zavarovánje -ega -ega -ega -a s zasebno pokojninsko zavarovanje za dodatno, predvsem starostno pokojnino, v katero se lahko vključi zavarovanec ali uživalec pokojnine iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, premijo ali njen del pa lahko plačuje tudi delodajalec S: drúgi stêber pokojninskega zavarovánja

prostovóljno pokojninsko zavarovánje -ega -ega -a s zasebno pokojninsko in invalidsko zavarovanje z osebnimi pokojninskimi varčevalnimi računi, brez davčnih spodbud države, urejeno z zakonom o zavarovalništvu, s splošnimi pravili zavarovalnice in s pogodbo v skladu s pravili civilnega in gospodarskega prava S: trétji stêber pokojninskega zavarovánja

prostovóljno zdrávstveno zavarovánje -ega -ega -a s zasebno pogodbeno zdravstveno zavarovanje za primer bolezni, poškodbe ali posebnega zdravstvenega stanja, ki lahko krije stroške zdravstvenih storitev ter z njimi povezanih storitev, stroške oskrbe z zdravili in medicinskimi pripomočki ali izplačila dogovorjenih denarnih nadomestil

prôšnja za izročitev -e - - - - ž prôšnja države, naj tuja država prime in izroči obdolženca zaradi kazenskega pregona ali obsojenca zaradi izvršitve kazni zapora

prôšnja za pomilostítev -e -- -- ž prošnja, s katero obsojenec prosi predsednika republike, da se mu odpusti kazenski pregon, delno ali popolno odpusti izvršitev kazni ali se kako drugače ublaži njegov pravni položaj

protekcioniščična carína -e -e ž carina, ki štiti proizvajalce posamezne države ali države članice carinske unije pred uvozom blaga iz tretjih držav **S:** várstvena carína, zaščična carína

protekcioniščična trgovinska politika -e -e -e ž v ekonomiji ► zaščična trgovinska politika

protektorát -a m **1.** v mednarodnem pravu na mednarodni pogodbi temelječe pokroviteljstvo neke države nad določenim nesamoupravnim območjem **2.** v mednarodnem pravu nesamoupravno območje pod pokroviteljstvom neke države

protést -a m **1.** javna listina, ki potrjuje, da menični ali čekovni zavezanec ni izpolnil menične ali čekovne obveznosti **2.** v mednarodnem pravu enostranski akt države, ki izraža nestrinjanje z določenim ravnanjem druge države in ima določene mednarodnopravne posledice

protést v odsótnosti -a -- -- m protest menice, ki se opravi, če meničnega zavezanca ni mogoče najti v njegovi poslovalnici ali njegovem stanovanju **S:** protést v zrák

protést v zrák -a -- -- m ► protést v odsótnosti

protestirana meníca -e -e ž menica, o kateri se s posebno listino ugotovi, da je delno ali popolnoma odklonjen njen akcept ali njeno plačilo

protéstna izjáva -e -e ž **1.** izjava, da menični ali čekovni zavezanec ni izpolnil menične ali čekovne obveznosti **2.** v mednarodnem pravu ► protéstna nóta

protéstna listína -e -e ž listina, ki jo izda protestni organ po izvedenem protestu menice

protéstna nóta -e -e ž v mednarodnem pravu diplomatska nota, ki jo vlada ene države naslovi na vlado druge države, s katero izrazi svoje nasprotovanje njenemu ravnanju **S:** protéstna izjáva (2)

protéstni postópek -ega -pka m postopek izdaje javne listine, ki potrjuje, da menični ali čekovni zavezanec ni izpolnil menične ali čekovne obveznosti

protéstni regíster -ega -tra m ► regíster protestiranih meníc

protíciklično delovánje proračúna -ega -a -- s v ekonomiji učinkovanje proračuna na manjšanje amplitude gospodarskega cikla

protídokáz -áza m ► nasprótni dokáz

protíggarancija -e ž bančna garancija, s katero se banka zaveže izplačati določen znesek izdajatelju bančne garancije za primer, da ta prejme zahtevo za plačilo ali izplača garantirani znesek **S:** kóntragarancija

protíknjízno priposestvovánje -ega -a s priposestvovanje nepremičnine, ki je vpisana v zemljiško knjigo, a jo priposestvuje oseba, ki ni vpisana v zemljiško knjigo kot lastnik **S:** ízvenknjízno priposestvovánje (2), praescríptio contra tabulas

protíkorúpcijska komisija -e -e ž ► komisija za preprečevánje korúpcije

protípodpís -a m v nekaterih pravnih sistemih podpis predsednika vlade ali pristojnega ministra na pravnem aktu predsednika republike, s katerim prvi prevzame politično odgovornost za sprejeti akt

protiprávna koríst -e -i ž korist, pridobljena s protipravnim ravnanjem

protiprávni napád -ega -áda m **1.** nasilno dejanje, ki ima znake kaznivega dejanja **2.** v mednarodnem pravu protipravna uporaba sile proti drugi državi

protiprávni odvzém otróka -ega -éma -- m neupravičena odtegnitev otroka upravičencu do varstva in vzgoje

protiprávni odvzém prostósti -ega -éma -- m kaznivo dejanje, s katerim storilec neupravičeno omeji svobodo gibanja drugi osebi

protiprávno dejánje -ega -a s dejanje, s katerim oseba krši pravno pravilo

protiprávno omejevánje konkuréncé -ega -a -- s gospodarsko kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki krši prepoved omejevalnih sporazumov med podjetji, zlorabi prevladujoči položaj enega ali več podjetij ali ustvari prepovedano koncentracijo podjetij

protíspísnost -i ž nasprotje med tem, kar se navaja v sodni odločbi o vsebini listin ali zapisnikov o izpovedbah v postopku, in med njihovo vsebino

protíuokrèp -épa m v mednarodnem pravu ukrep samopomoči, ki pomeni povračilno ravnanje

države in bi bilo protipravno, če ne bi bilo odgovor na predhodno protipravno ravnanje druge države **S**: represálja

protiustávnost -i ž materialna ali formalna neskladnost pravnega akta, npr. zakona, podzakonskega akta ali drugega predpisa, ali dejanja z ustavo

protokól -a m v mednarodnem pravu mednarodna pogodba o določenem vprašanju, ki se navadno navezuje na pred tem sklenjeno mednarodno pogodbo

protokolárna klávuza -e -e ž v mednarodnem pravu določba na koncu mednarodne pogodbe, ki ureja splošna vprašanja v zvezi z njeno veljavnostjo

protokolárni obísk -ega -a m v mednarodnem pravu uradni obisk državnika ali visokega predstavnika v tuji državi zaradi reševanja pomembnejših družbenopolitičnih, gospodarskih ali kulturnih vprašanj

protokoliránje -a s pisno ali zvočno zapisovanje poteka obravnave ali drugih dejanj v postopku

provizija del credere -e --- [del krédere] ž provizija, do katere je upravičen komisinar, agent ali špediter, če je jamčil za izpolnitev sopogodbjenika

provizija -e ž plačilo sopogodbjeniku pri posredniški pogodbi, agencijski pogodbi in komisijiški pogodbi

provizijsko písmo -ega -a s v mednarodnem pravu ▶ paténtno písmo

próžna várnost -e -i ž urejanje trga dela in delovnih razmerij na način, ki predstavlja prožnost trga dela, prožnost v organizaciji dela ter prožna in hkrati zanesljiva pogodbeno razmerja, kar omogočajo fleksibilne oblike delovnih razmerij, ukrepi aktivne politike zaposlovanja, vseživljenjsko učenje in modernizacija sistemov socialne varnosti

prstni odtis -ega -a m sled papilarnih črt prstne blazinice, dlani ali stopala na določeni površini, ki se vzame zaradi ugotavljanja istovetnosti osebe ali trupla ali zaradi odkrivanja storilca kaznivega dejanja

prva instánca -e -e ž ▶ prva stópnja

prva parentéla -e -e ž parentela, ki jo sestavljajo samo zapustnikovi potomci

prva sociálna pomoč -e -e -í ž socialnovarstvena storitev, ki obsega pomoč pri prepo-

znavanju in opredelitvi socialne stiske, oceno možnih rešitev ter seznanitev upravičenca o vseh možnih socialnovarstvenih datjavah, mreži in programih izvajalcev teh datjav

prva stópnja -e -e ž stopnja odločanja, na kateri sodišče ali upravni organ prvič odloča o zadevi **S**: prva instánca

prvi dédni réd -ega -ega -a m dediči, ki so najprej poklicani k dedovanju na podlagi zakona, npr. zakonci in otroci

prvi stèber pokojninskega zavarováńja -ega -bra --- m ▶ obvezno pokojninsko in invalidsko zavarováńje

prvopostávljeni dédič -ega -a m oseba, ki deduje, dokler ne pride do substitucijskega primera in ga pri dedovanju nadomesti nadomestni dedič **S**: institút

prvostòpenjska odlóčba -e -e ž odločba, ki jo izda sodišče, upravni ali drug organ, na prvi stopnji odločanja in s katero odloči o pravici, pravni koristi ali obveznosti stranke na podlagi njene zahteve ali po uradni dolžnosti

prvostòpenjska sòdba -e -e ž sodba, s katero sodišče odloči o utemeljenosti tožbenega zahtevka ali o obtožbi na prvi stopnji odločanja

prvostòpenjska uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, s katero upravni organ odloči o utemeljenosti zahtevka ali naložitvi obveznosti na prvi stopnji odločanja

prvostòpenjski orgán -ega -a m organ, ki prvi odloča o sporu ali zahtevku

prvostòpenjski uprávni orgán -ega -ega -a m ▶ uprávni orgán prve stópnje

prvostòpenjsko sodíšče -ega -a s ▶ sodíšče prve stópnje

pseudonímna kázenska ovádba -e -e -e ž kazenska ovadba, katere vložnik je označen z lažnim imenom ali vzdevkom

psihiátrični pregled -ega -éda m pregled, ki ga opravi izvedenec psihiatrične stroke, kadar je podan sum v prištevnost obdolženca ali sum v njegovo razpravno sposobnost

psihiátrično mnénje -ega -a s mnenje, ki ga poda izvedenec psihiatrične stroke, ko opravi psihiatrični pregled obdolženca

psihična pomoč storilcu kaznivega dejánja -e -í --- ž pomoč storilcu kaznivega dejanja, s katero mu druga oseba z nasveti,

navodili ali z vnaprejšnjo obljubo, da bo prikrla dejanje, olajša izvršitev kaznivega dejanja

psihično nasilje -ega -a s ravnanje, zajeto v opisu več kaznivih dejanj, s katerim oseba povzroči drugi osebi strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske

psihologija izpovedbe -e -- ž področje psihologije, ki raziskuje način zasliševanja in ocenjuje pomen izpovedbe prič in zagovora obdolženca

psihološka teorija o krivdi -e -e -- -- ž teorija, po kateri se storilcu kaznivega dejanja očita odnos do njegovega ravnanja in ne nespoštovanja pravnih pravil

psihološko-normativistična teorija krivde -e -e -- ž teorija, po kateri se storilcu kaznivega dejanja očita odnos do njegovega ravnanja in nespoštovanje pravnih pravil

publicijanska tóžba -e -e ž tožba, s katero domnevni lastnik uveljavlja enako pravno varstvo zoper odvzem stvari ali vznemirjanje kot pravi lastnik **S**: actio Publiciana

publicitétni učinek -ega -nka m ► deklaratórni učinek (1)

publicitétno načélo -ega -a s ► načélo javnosti (2)

publikácija predpisov -e -- ž ► objáva predpisov

punktácija -e ž zapis o bistvenih sestavinah pogodbe, ki vključuje dogovor, da bosta stranki ostale sestavine določili pozneje

putatívna skrájna síla -e -e -e ž skrajna sila, ko oseba izvrši kaznivo dejanje v zmotnem prepričanju, da z njim odvrča nevarnost **S**: namíšljena skrájna síla

putatívni právni naslòv -ega -ega -òva m ► domnévni právni naslòv

putatívni riziko -ega -a m v zavarovalnem pravu riziko pri zavarovanju za nazaj, ki je zavarovan tudi, če nastane pred sklenitvijo zavarovalne pogodbe

putatívni silobrán -ega -a m silobrán v zmotnem prepričanju, da se oseba brani pred protipravnim napadom **S**: namíšljeni silobrán

putatívno kaznivo dejánje -ega -ega -a s dejanje, za katero oseba zmotno misli, da je kaznivo

Q

quantity adaptor -- -- [kvòntiti adèpter] (ANG.) v ekonomiji subjekt, ki ni sposoben vplivati na tržno ceno in se tržnim razmeram prilagodi le s količinami

quasi ususfructus -- -- [kvázi uzusfrúktus] (LAT.) ► nèprávi užítek

questio iuris -- -- [kvéscijo júris] (LAT.) ► právno vprašanje

R

rába -e ž osebna služnost, ki daje pravico uporabljati tujo nepetrošno stvar v skladu z njenim gospodarskim namenom za potrebe imetnika služnosti tako, da se ohranja njena substanca **S**: usus

račún -a m poslovni dokument, ki ga prodajalec izda kupcu in vsebuje višino dolžnega zneska za kupljeno blago ali naročeno storitev in rok za izvedbo plačila **S**: faktúra

računálniški kriminál -ega -a ž kazniva dejanja, izvršena z uporabo sodobne računalniške tehnologije ali v povezavi z njo

račúnsko sodišče -ega -a s državni organ, pristojen za nadzor porabe javnih sredstev

radicirana pogódba -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, ki se nanaša na del državnega ozemlja in zavezuje tudi države naslednice

ranljiva skupína oséb -e -e -- ž osebe s posebnimi potrebami, ki so deležne s zakonom določenih posebnih ugodnosti v primeručasne in trajne zaščite, npr. otroci brez spremstva, invalidi, starejši, nosečnice, starši samohranilci z mladoletnimi otroki, žrtve spolnih zlorab, žrtve mučenja ali

organiziranega kriminala, osebe z odvzeto poslovno sposobnostjo

rataliacija -e ž v mednarodnem pravu represalija, pri kateri država uporabi povračilni ukrep, ki je enak protipravnemu ravnanju države kršiteljice

ratifikacija -e ž v mednarodnem pravu akt države, s katerim se ta zaveže s podpisano mednarodno pogodbo, ki začne veljati v skladu z njenimi določbami in se izvrši z deponiranjem listine o ratifikaciji pri depozitarju mednarodne pogodbe ali z izmenjavo instrumentov o ratifikaciji med pogodbenima strankama pri dvostranskih mednarodnih pogodbah

ratifikacijska listina -e -e ž v mednarodnem pravu ▶ listina o ratifikaciji

ratifikacijski instrument -ega -ênta m v mednarodnem pravu ▶ instrument o ratifikaciji

ratihabcija -e ž odobritev pravnega posla, ki ga s tretjo osebo sklene zastopnik brez pooblastila ali zastopnik, ki prekorači pooblastilo

ratio decidendi --- [rácijo decidéndi] (LAT.) del obrazložitve, v katerem so navedeni odločilni pravni razlogi, na katerih temelji izrek odločbe

ratio legis --- [rácijo légis] (LAT.) ▶ namèn zakóna

ratio legis vzročnost --- -i [rácijo légis] ž vzročnost, pri kateri je vzrok nastale posledice kršitev pravne norme

rávna črta soródstva -e -e -- ž črta soródstva, pri kateri potomci izhajajo iz prednika
S: soródstvo v rávni črti

rávna tèmeljna črta -e -e -e ž v mednarodnem pravu črta, ki povezuje primerne točke pred obalo, ki je razčlenjena in se globoko zajeda v kopno obalne države, vzdolž katere ali v njeni neposredni bližini je vrsta otokov, od katere se meri širina morskih pasov

ravnotéžje med ponúdbo in povpraševánjem -a --- --- s v ekonomiji stanje na trgu, ko so ponujene količine neke dobrine ali storitve povsem enake povpraševanim količinam

ravnotéžje na trgu -a --- s v ekonomiji stanje enakosti med tržno ponudbo in tržnim povpraševanjem

ravnotéžna céna -e -e ž v ekonomiji tržna cena, pri kateri so ponujene količine enake povpraševanim

ravnotéžna količina -e -e ž v ekonomiji količina, izmenjana med ponudnikom in povpraševalcem, kadar je trg v ravnotežju

ravnotéžna stópnja brezpóselnosti -e -e -- ž v ekonomiji razmerje med deležem delovne sile, ki izgubi delo, in vsoto deležev delovne sile, ki izgubi delo, in deležev delovne sile, ki najde delo

ravnotéžni devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji devizni tečaj, pri katerem sta povpraševana in ponujena količina enaki, hkrati pa ima gospodarstvo izravnano plačilno bilanco ali dosega kak drug plačilnobilanci cilj

ravnotéžni proizvod -ega -óda m v ekonomiji proizvod, pri katerem je trošenje enako dohodku

razbremenilna okóliščina -e -e ž ▶ razbremenilno dèjstvo

razbremenilna pričá -e -e ž priča, katere izpovedba služi kot dokaz v korist obdolženca v kazenskem postopku

razbremenilni dokáz -ega -áza m dokaz, s katerim se dokazuje za domnevnega storilca kaznivega dejanja razbremenilno dejstvo

razbremenilno dèjstvo -ega -a s dejstvo, ki je v korist domnevnega storilca kaznivega dejanja S: razbremenilna okóliščina

razdedínjenje -a s odvzem ali zmanjšanje nujnega deleža dediču s pravico do nujnega deleža, zaradi česar dedič izgubi dedno pravico, če se s kršitvijo zakonite ali moralne dolžnosti huje pregreši nad zapustnikom, stori hujše kaznivo dejanje zoper zapustnika ali osebo, ki je zapustniku blizu, ali se vda brezdelju ali nepoštenemu življenju S: exhereditatio, exhereditatio ob iusta causa, odvzèm nújnega déleža, razdedínjenje iz upravičenedega razlóga

razdedínjenje iz upravičenedega razlóga -a --- --- s ▶ razdedínjenje

razdedínjenje v dôbrem naménu -a --- --- s razdedínjenje zapravljivega ali prezadolženega nujnega dediča v korist njegovih mladoletnih potomcev ali pridobitno nesposobnih potomcev S: exhereditatio bona mente

razdelítev skúpnega premožénja -tve --- --- ž ▶ delítév skúpnega premožénja

razdelítev -tve ž v ekonomiji faza gospodarjenja, v kateri se določijo deleži udeležencev proizvodnega procesa v njihovem proizvodu S: distribúcija (2)

razdelitvena mása -e -e ž unovčeni del stečajne mase, namenjen plačilu terjatev upnikov

razdelitveni izkáz -ega -áza m načrt, uporabljen pri komasaciji kmetijskih zemljišč, ki vsebuje obstoječe stanje, tj. vložene parcele, novo stanje, tj. dodeljene parcele, podatke o lastniku in lastnostih parcel, npr. odbitku za javne površine, služnostih, morebitnih bremenih

razdelitveni nárok -ega -a m narok, na katerem sodišče odloči o razdelitvi zneska, dobljenega s prodajo nepremičnine v izvršilnem postopku

razdòr pogódbbe -ôra -- m ► odstòp od pogódbbe

razdrtje pogódbbe -a -- s ► odstòp od pogódbbe

razdružitev postópka -tve -- ž odločitev sodišča ali upravnega organa pri obravnavanju več zahtevkov, da bo posamezne zahtevke obravnaval v ločenih postopkih

razdružitev sòlastnìne -tve -- ž ► delitev sòlastnìne

razglasitev oporóke -tve -e ž postopek, v katerem sodišče oporoko odpre, jo prebere ter o tem sestavi zapisnik

razglasitev sòdbe -tve -- ž procesno dejanje sodišča, s katerim stranke in javnost ustno seznanj z vsebino svoje odločitve, praviloma takoj po končani glavni obravnavi

razglasitev -tve ž **1.** uradna seznanitev javnosti, da je pravni akt začel obstajati ali veljati, npr. sodba **S:** promulgácija **2.** uradna seznanitev javnosti s pomembnim pravnim dejstvom, npr. razglasitev pogrešane osebe za umrlo

R

razglasitev ustáve -tve -- ž pristojnost ustavodajne skupščine, parlamenta ali državnega poglavarja, da potrdi, da so ustava ali ustavne spremembe pravnoformalno pravilno sprejete in se lahko objavijo

razglasitev zakóna -tve -- ž pristojnost državnega poglavarja, da potrdi, da je zakon pravnoformalno pravilno sprejet in se lahko objavi

razgòvor z otrókom -a -- -- m procesna pravica otroka, da o družinskih zadevah govori zunaj razpravne dvorane in lahko izrazi svoje mnenje

razkládanje -a s prenos tovara iz prevoznega sredstva

razkritje dokázov -a -- s v nekaterih pravnih sistemih procesno dejanje stranke, s katerim

nasprotno stranko v postopku seznanj z vsemi, tudi zase neugodnimi dokazi, ki so pomembni za odločitev

razlága -e ž določanje pomena pravnih določb **S:** interpretácija

razlága oporóke -e -- ž postopek, v katerem sodišče nejasno oporočno določilo razlaga v skladu s pravim oporočiteljevim namenom, če pa dvom še ni razjasnjen, upošteva tisto, kar je bolj ugodno za zakonitega dediča ali tistega, ki mu je z oporoko naložena določena obveznost **S:** interpretácija oporóke

razlastítev -tve ž odvzem lastninske pravice na nepremičnini v javno korist z upravno odločbo v zameno za nadomestilo po razlastitvenem postopku **S:** ekspropriácija

razlastítveni postópek -ega -pka m upravni postopek za uradni odvzem ali omejitev premoženjske pravice fizični ali civilni pravni osebi v splošno korist in proti odškodnini

razlikoválna okóliščina -e -e ž okoliščina, ki je najpogosteje razlog za neutemeljeno drugačno obravnavanje oseb, npr. narodnost, rasa, družbeni položaj osebe

rázlog nèsposóbnosti -óga -- m utemeljeni razlog za redno odpoved pogodbe o zaposlitvi zaradi nedoseganja pričakovanih delovnih rezultatov ali zaradi neizpolnjevanja pogodbenih ali drugih obveznosti iz delovnega razmerja

razlógi za sùm razlógov -- -- m mn. dokazni standard, ki temelji na minimalnih podatkih o tem, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, in zadošča za začetek predkazenskega postopka

razmejítev pristójnosti -tve -- ž določitev ali ureditev pristojnosti med dvema ali več organi

razmejítev -tve ž v mednarodnem pravu določitev poteka mejne črte med državama ali državnimi območji **S:** delimitácija

razmejítvena črta -e -e ž v mednarodnem pravu ► demarkacijska črta (1, 2)

razpád držáve -áda -- m v mednarodnem pravu proces, v katerem se država predhodnica razdeli na več enakopravnih samostojnih držav naslednic, npr. razpad SFRJ

razpečevánje -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba s tem, ko omogoči, da nezakonito pridobljeno stvar dobi čim več ljudi

razpis referendumá -a -- m akt, s katerim se določijo predmet referenduma, besedilo vprašanja in dan glasovanja

razpis tiralice -a -- m dejanje, s katerim ministrstvo za notranje zadeve objavi izdano tiralico

razpis volitev -a -- m akt, s katerim se določi, kdaj bodo izvedene volitve in časovni potek volilnega postopka

razpisna dokumentácija -e -e ž dokumentacija, v kateri je podrobno opisano javno naročilo, pogoji in merila za izbiro

razpisni postópek -ega -pka m postopek odločanja, ki vključuje poziv javnosti za dajanje ali vložitev prijav ali ponudb na podlagi javnega razpisa

razpisni rók -ega -a m materialnopravni rok za oddajo prijave ali kandidature na razpis

razpolagálna prepóved -e -i ž del sklepa o rubežu, s katerim sodišče prepove dolžniku, da bi zarubljeno terjatev izterjal ali kako drugače z njo razpolagal **S:** inhibitorium

razpolagálna sposobnost -e -i ž sposobnost imetnika stvarne ali druge premoženjske pravice, da to pravico prenese, jo obremeni, spremeni ali se ji odpove

razpolagální právní pósel -ega -ega -sla m pravni posel, s katerim se pravica neposredno prenese, obremeni, spremeni ali ukine in temelji na veljavnem zavezovalnem pravnem poslu, npr. vpis v zemljiško knjigo, izročitev

razpolagálno nësposóbná oséba -- -e -e ž oseba, ki nima pravice razpolagati s stvarjo ali pravico

razpoláganje z vrstnim rédom zaznámbe -a -- -- -- s pravica predlagatelja zaznambe, da zahteva njen izbris pred iztekom roka ali vrstni red prenese na novega upravičenca

razpoložljívi dél zapuščíne -ega -a -- m del zapuščine, s katerim lahko oporočitelj razpolaga po svoji volji in ki ostane po dodelitvi skupnega nujnega deleža

razpoložljívi proizvod -ega -óda m v ekonomiji ► uporabljívi proizvod

razpón kázni -óna -- m obseg kazni, predpisan za posamično kaznivo dejanje, ki je omejen z najnižjo in najvišjo mero, npr. od 5 do 10 let kazni zapora

razpónska elástičnost -e -i ž v ekonomiji elastičnost, izračunana na podlagi končno velikih sprememb

razporedítev délavca na drúgo délo -tve -- -- -- -- ž do leta 2002 ► odredítev drúgega déla

razporedítev délovnega čása -tve -- -- ž organizacija delovnega časa na način, da se določi npr. število delovnih dni v tednu, pogoji za določitev delovnega časa, izmen, deljenega delovnega časa

razpravljájóci senát -ega -a m sodni senat, pred katerim poteka sodni postopek v določeni zadevi

razprávná sposobnost -e -i ž v kazenskem procesnem pravu ► procésna sposobnost

razprávnó načélo -ega -a s **1.** v pravnem postopku načelo, po katerem je stranka dolžna navesti dejstva, s katerimi utemeljuje svoje zahtevke, ter predlagati dokaze za svoje trditve, sodišče pa praviloma ne sme ugotavljati dejstev in izvajati dokazov po uradni dolžnosti **2.** v kazenskem postopku načelo, po katerem lahko tudi stranki navajata dejstva, predlagata dokaze in sodelujeta pri zbiranju drugega procesnega gradiva, ki je podlaga za odločitev **3.** v upravnem postopku načelo, po katerem oseba v položaju stranke v postopku lahko sebi v korist navaja dejstva in izpodbija nasprotne navedbe in ugotovitve upravnega organa, za kar pa mora predložiti dokaze

razpršéna ustavnosódna presója -e -e -e ž ustavnosodna presoja zakonov in drugih predpisov, za katero je pristojnih več sodnih organov **S:** decentralizirána ustavnosódna presója, difúzna ustavnosódna presója

razpúst drúžavnega zborá -a -- -- m dejanje predsednika republike, s katerim odloči o prenehanju državnega zbora pred potekom njegove mandatne dobe zaradi neizvolitve predsednika vlade ali neizglasovane zaupnice

razrešítev sodníka -tve -- ž odvzem sodniške funkcije zaradi naklepno storjenega kaznivega dejanja z zlorabo sodne funkcije

razrešítev -tve ž posamični pravni akt, s katerim pristojni organ odloči, da določena oseba preneha opravljati funkcijo, ki jo zaseda

razséljena oséba -e -e ž oseba, ki mora zapustiti svojo matično državo in se ne more varno in trajno vrniti v svoje prebivališče zaradi prevladujočega objektivno ocenjenega slabega stanja v tej državi

razsódba -e ž do leta 1999 ► arbitrážna odlóčba (1)

razsodišče -a s do leta 1999 ► arbitráža (2)

razsodnik -a m do leta 1999 ► árbitrer

razsódnost -i ž sposobnost subjekta, da razume pomen svojih dejanj, ki je izhodišče za poslovno sposobnost in za deliktno sposobnost

razstávljeno blagó -ega -á s blago, ki je namenjeno prodaji in si ga morebitni kupci lahko ogledajo

razstávna prioritéta -e -e ž pravica, ki prijavitelju omogoča zahtevati prednostno pravico od prvega dne razstavitve izuma, videza izdelka ali znaka na uradni ali uradno priznani mednarodni razstavi

razšírítev izvršbe -tve -- ž naknadna dovolitev izvršbe na nov predmet ali z dodatnimi izvršilnimi sredstvi

razšírítev obtóžbe -tve -- ž dejanje, s katerim upravičeni tožilec na glavni obravnavi v obtožbo doda tudi prejšnje kaznivo dejanje obdolženca, če se to odkrije na glavni obravnavi

razšírítev preiskáve -tve -- ž zahteva upravičenega tožilca, naj se sodna preiskava opravi tudi glede drugega kaznivega dejanja obdolženca ali glede druge osebe, če se med preiskavo pokaže, da je to potrebno

razšírítvena nalóžba -e -e ž v ekonomiji bruto nalozba, od katere je odšteta obnova

razšírjajóča razlága -e -e ž razlaga, ki daje izrazu v pravni določbi širši pomen, kot ga ima v splošnem jeziku **S:** ekstenzivna razlága

razšírjena družína -e -e ž ► širša družína

razšírjena krajévna pristójnost -e -e -i ž pristojnost sodišča za kazniva dejanja, storjena na domači ladji ali domačem letalu

razšírjena reprodukciá -e -e ž v ekonomiji reprodukcija, pri kateri se proizvod iz obdobja v obdobje povečuje

razúmní čas -ega čása m v medicinskem pravu čas, ki ne presega obdobja, sprejemljivega z vidika objektivne medicinske presoje kliničnih potreb pacienta glede na njegovo zdravstveno stanje, anamnezo, verjeten razvoj bolezni, stopnje bolečin ali naravo prizadetosti v trenutku uveljavljanja pravice

razúmní rók -ega -a m **1.** rok, v katerem mora stranka glede na konkretne okoliščine primera izpolniti neko obveznost, kadar rok ni določen z zakonom **S:** primérni rók **2.** rok, ki je glede na pravno in dejansko komple-

ksnost zadeve, njen pomen za stranko in aktivnost udeležencev v postopku še sprejemljiv za sprejem odločitve **S:** primérni rók

razveljavítev odlóčbe -tve -- ž odločitev pristojnega organa, s katero prenehajo učinki odločbe od trenutka odločitve

razveljavítev predpísa -tve -- ž odločitev ustavnega sodišča o prenehanju veljavnosti zakona ali podzakonskega predpisa z učinkom za naprej

razveljavítev zakónske zvéze -tve -- -- ž način prenehanja zakonske zveze zaradi zakonsko določenih bistvenih napak pri njenem sklepanju, npr. obstoj zakonskega zadržka

razveljavítev známke -tve -- ž prenehanje znamke zaradi neuporabe, ki se uveljavlja s tožbo

razveljavítvena odlóčba -e -e ž odločba, s katero ustavno sodišče v celoti ali delno razveljavi zakon, ki ni v skladu z ustavo, podzakonski predpis, ki ni v skladu z ustavo in z zakonom, ali posamični akt, ki krši človekove pravice ali temeljne svoboščine

razveljavítveni postópek -ega -pka m del obnovitvenega postopka, v katerem sodišče ali upravni organ razveljavi prej izdano odločbo **S:** iudicium rescindens

razveljavítveni rázlog -ega -óga m razlog, ki je lahko podlaga za razveljavitev izpodbijane odločbe

razveljavítveni referéndum -ega -a m v nekaterih pravnih sistemih referendum o razveljavitvi celotnega zakona, njegovega dela ali drugega pravnega akta, ki že velja **S:** abrogativni referéndum

razvéza zakónske zvéze -e -- -- ž prenehanje zakonske zveze zaradi njene nevezdržnosti ali sporazuma zakoncev, da nočeta več živeti skupaj

razvézna klávzula -e -e ž klavzula, ki določa, da stranka lahko pod določenimi pogoji razdre pogodbo

razvézna právda -e -e ž pravda, v kateri sodišče odloča o razvezi zakonske zveze

razvézna tóžba -e -e ž ► tóžba za razvézo zakónske zvéze

razvézni pogój -ega -ója m pogoj, ob izpolnitvi katerega pravno razmerje preneha **S:** resolutivni pogój

razvézni rázlog -ega -óga m nevdržnost zakonske zveze, ki omogoča vložitev tožbe za razvezo zakonske zveze

razvézni rók -ega -a m rok, ko učinki pravnega posla prenehajo **S:** resolutívni rók

razvrednótenje valúte -a -- s v ekonomiji zmanjšanje vrednosti valute v razmerju do drugih valut

razžalítev -tve ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki drugo osebo čustveno prizadene z nespoštljivim ravnanjem ali govorjenjem **S:** injúrija

reáktiviranje upokójenca -a -- s ponovna sklenitev pogodbe o zaposlitvi z že upokojeno osebo, ki s tem ponovno pridobi status zavarovanca v pokojninskem zavarovanju in izgubi status uživalca pokojnine **S:** ponóvna zaposlítev

realizácija vrédnostnega papírja -e - -- -- ž ► unóvčenje vrédnostnega papírja

reálna kolácija -e -e ž kolacija, pri kateri zakoniti dedič vrne zapustnikovo darilo v zapuščino v naravi ali izročitve volila ne zahteva

reálna obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera, iz katere je izločen vpliv inflacije in odraža realne stroške financiranja kreditojemalca in realen donos kreditodajalca

reálna pogódba -e -e ž pogodba, ki je sklenjena takrat, ko stranka izpolni določeno obveznost **S:** reálni kontrákt

reálna razžalítev -e -tve ž razžalitev, povzročena z grdim dejanjem ali ravnanjem, npr. z udarcem

reálna slúžnost -e -i ž ► stvárna slúžnost

reálna subrogácija -e -e ž nadomestitev odsvojene stvari z denarnim zneskom ali drugo stvarjo, dobljeno zanjo

reálna unija -e -e ž v mednarodnem pravu skupnost dveh držav z istim državnim poglavarjem, ki v razmerju do tretjih držav praviloma nastopa enotno

reálna vrédnost -e -i ž v ekonomiji vrednost blaga, izražena v količini različnih vrst dobrin

reálni ákt -ega -a m ► materiálno dejánje

reálni brúto domáči proizvòd -ega -- -ega -óda m v ekonomiji bruto domači proizvod, iz katerega je izločen vpliv spremembe cen

reálni dávek -ega -vka m ► objéktni dávek

reálni dávek na premožénje -ega -vka -- -- m dávek na premoženje, katerega vir za plačilo je obdavčeno premoženje, zato se s plačilom davka zmanjšuje obdavčeno premoženje davčnega zavezanca

reálni devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji nominalni devizni tečaj, prilagojen relativnim spremembam cen doma in v tujini

reálni dohódek -ega -dka m v ekonomiji vrednost dohodka, iz katere je odstranjen vpliv spremembe cen

reálni dokáz -ega -áza m ► materiálni dokáz

reálni kontrákt -ega -a m ► reálna pogódba

reálni právni ákt -ega -ega -a m ► materiálni právni ákt

reálni proizvòd -ega -óda m v ekonomiji vrednost proizvoda, iz katere je odstranjen vpliv spremembe cen

reálni stèk kaznivih dejánj -ega stéka -- -- m več kaznivih dejanj, ki jih storilec izvrši z več ravnanji, za katera se mu sodi v istem postopku

reálni strošek -ega -ška m v ekonomiji strošek proizvodnje dobrine ali storitve, vključno s stroškom virov in stroškom neuporabe teh virov za alternativne namene

reálno bréme -ega -éna s ► stváрно bréme

reálno načélo -ega -a s ► várstveno načélo

recépcijska teorija -e -e ž ► sprejémna teorija

recepís -a m ► pobótnica (2)

recidivíst -a m ► povrátnik

recipróčnost -i ž v mednarodnem pravu ► načélo vzajémnosti

recognitio -- [rekognícijo] (L.A.T.) ► sódna prepoznáva

redárstvo -a s upravni organ ene ali več občin, ki izvršuje naloge nadzora nad izvrševanjem občinskih predpisov, npr. nadzor nad mirujočim prometom

redhibitórna tóžba -e -e ž tóžba, s katero se zahteva razdor dvostransko zavezujoče pogodbe zaradi napak blaga ali storitve in vzpostavitve prejšnjega stanja

rédna céna -e -e ž vrednost stvari, ki ima tržno ceno, ocenjena z objektivnimi merili **S:** pretium ordinarium

rédna délnica -e -e ž ► navádna délnica

rédna likvidácija -e -e ž prenehanje pravne osebe, če ne more več izpolnjevati svojih obveznosti, če ni več predpisanih ali naravnih pogojev za njeno poslovanje ali če o njenem prenehanju odločijo njeni družbeniki in poplačajo vse obveznosti upnikom iz likvidacijske mase **S:** avtonómna likvidácija, prostovoljna likvidácija

rédna naturalizácija -e -e ž ► državljánstvo z naturalizácijo (1)

rédna odpóved pogódbje o zaposlitvi -e -i -- -- -- ž odpoved pogodbe o zaposlitvi z odpovednim rokom, ki jo poda delavec ali delodajalec

rédna oporóka -e -e ž oporoka, ki ne nastane v izrednih razmerah ali zaradi izrednih razmer, ampak ob normalnem teku dogodkov

rédna právna pót -e -e -í ž postopek, v katerem pristojni upravni organ ali sodišče odloča o zahtevkih in drugih predmetih postopka, npr. odločanje o odmeri davka pred upravnima organoma prve in druge stopnje, upravnim, vrhovnim in ustavnim sodiščem

rédna sèja -e -e ž seja, ki je razpisana v skladu s časovnim načrtom delovanja kolegijskega organa

rédna sódna pót -e -e -í ž pravdni postopek, v katerem sodišče praviloma odloča o sporih iz civilnih razmerij, če z zakonom ni določeno, da se o njih odloča v drugem postopku

rédne volítve -ih volítev ž mn. volitve po poteku mandatne dobe parlamenta ali po poteku mandatne dobe nosilca državne funkcije

rédni délovni čas -ega -ega čása m ► pôlni délovni čas

rédni izpísek iz zemljíške knjige -ega -ska -- -- m izpis tekočih podatkov, ki se nanašajo na posamezno nepremičnino, s čimer se dokazuje lastništvo nepremičnine in njene morebitne obremenitve

rédni kázenski postópek -ega -ega -pka m kazenski postopek v pristojnosti okrožnih sodišč, ki se vodi zaradi kaznivih dejanj, za katera je kot glavna kazen predpisana kazen zavora, višja od treh let

rédni právni postópek -ega -ega -pka m postopek, ki velja za vse zadeve, razen če so za posamezno vrsto zadev predpisana posebna pravila postopka

rédni sódni postópek o prekršku -ega -ega -pka -- -- m postopek o prekršku, ki ga vodi sodišče, kadar je izvršen prekršek, za katerega zakon ne dovoljuje hitrega postopka o prekršku

rédni zakonodájni postópek -ega -ega -pka m **1.** običajni postopek sprejemanja zakonov v parlamentu **2.** v pravu EU običajni postopek sprejemanja zakonodajnih aktov EU s soodločanjem Evropskega parlamenta in Sveta **S:** do Lizbonske pogodbe postópek s soodločanjem

rédno právno srédstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, ki ga je mogoče vložiti zoper nepravnomóčno odločbo, npr. pritožba

rédno priposestvovánje lastnínske pravice -ega -a -- -- s priposestvovanje lastnínske pravice na nepremičnini, ki ob izpolnjenih pogojih dobroverne in zakonite posesti nepremičnine traja določeno krajšo dobo **S:** právo priposestvovánje lastnínske pravice

rédno priposestvovánje slúžnosti -ega -a -- s priposestvovanje stvarne slúžnosti na podlagi dejanskega izvrševanja slúžnosti v dobri veri 10 let ali brez dobre vere 20 let **S:** právo priposestvovánje slúžnosti

rédno sodíšče -ega -a s ► sodíšče splošne pristójnosti

rédno uprávljanje -ega -a s posli, ki so potrebni za obratovanje in vzdrževanje stvari v solastnini za doseganje njenega namena

redóvna glóba -e -e ž globa zaradi odklonitve pričanja ali izvedenstva, zaradi nedostojnega obnašanja na sodišču ali oviranja dela sodišča, ki jo izreče sodišče v rednem sodnem postopku o prekršku

redóvna kázen -e -zni ž kazen zaradi odklonitve pričanja ali izvedenstva, zaradi nedostojnega obnašanja na sodišču ali oviranja dela sodišča

redúkcija oporóčnih razpoláganj -e -- -- ž ► odpráva oporóčnih razpoláganj

rèeksekúcija -e ž ► nasprótna izvršba

rèelékcija -e ž ponovna izvolitev, predpisana za določene funkcije

referéncia -e ž izkazovanje obstoja določene okoliščine, ki je zahtevana kot pogoj ali merilo

referénčna obréstna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera, ki je osnova za izračun neke druge obrestne mere

referéndum -a m neposredno odločanje ali izjavljanje volivcev o pomembnem vprašanju z glasovanjem

referéndum na podlági ljúdske iniciatíve

-a --- m referendum, ki se razpiše na zahtevo določenega števila volivcev o pravnem aktu, ki so ga predložili sami ali pa ga je sprejel zakonodajalec

referéndum o mednárodnih povezávah -a --- m referendum o vprašanju iz mednarodne pogodbe, s katero država prenaša izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodne organizacije, npr. EU in NATO, pred njeno ratifikacijo

referéndum o sámopríspévkú -a --- m referendum, na katerem prebivalci lokalne skupnosti neposredno odločijo o uvedbi dajatve za gradnjo objektov za skupne potrebe

referéndum o spremémbi ustáve -a --- m ► ustávni referéndum

referéndum o ustanovitvi óbčine -a --- m referendum, na katerem prebivalci lokalne skupnosti odločijo o ustanovitvi nove občine ali o njenem preoblikovanju

referéndumska večína -e -e ž predpisana večina volivcev, potrebna za sprejem odločitve na referendumu

referéndumska zahtéva -e -e ž ► zahtéva za razpís referénduma

referéndumsko obmóčje -ega -a s teritorialno določeno območje, na katerem se razpiše referendum, npr. država, samoupravna lokalna skupnost ali njen del

refléksni učínek sódbe -ega -nka -- m posredni učinek sodne odločbe na razmerja, ki neposredno niso bila predmet obravnavanja v postopku, v katerem je bila izdana

reformatio in melius --- [reformácijo in mélius] (LAT.) sprememba izpodbijane odločbe v korist stranke, ki vloží pravno sredstvo

reformatio in peius --- [reformácijo in pėjus] (LAT.) sprememba izpodbijane odločbe v škodo stranke, ki vloží pravno sredstvo

reformatórično pooblastílo -ega -a s pooblastilo organu, ki odloča o pravnem sredstvu zoper odločbo, da izpodbijano odločbo spremeni in ne samo razveljavi

reformatórično právno srédstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, na podlagi katerega

sme organ višje stopnje izpodbijano odločbo spremeniti in ne samo razveljaviti

régija -e ž oblika organizirane lokalne ali širše politično, geografsko, gospodarsko ali drugače opredeljene skupnosti v nekaterih državah

regíster drúštev -tra -- m uradna evidenca z upravno odločbo vpisanih društev v državi in podatkov o njih

regíster izobraževálnih obratoválnic -tra --- m javna knjiga obratoválnic, ki izvajajo poklicno izobraževanje vajencev

regíster néposéstnih zastávnih právic in zarúbljenih premičnín -tra --- m javna knjiga, namenjena vpisu in objavi podatkov o zastavnih pravicah na premičninah, ki so zarubljene ali neposestno zastavljene in imajo določen enolični identifikacijski znak, npr. številko parcele z oznako katastrske občine

regíster obrtnih dovoljénj -tra --- m javna knjiga obrtne zbornice, v kateri so vpisane fizične in pravne osebe, ki opravljajo obrtno dejavnost

regíster právic -tra -- m uradna evidenca registriranih patentov, dodatnih varstvenih certifikatov, modelov, znamk in geografskih označb

regíster protestíranih meníc -tra --- m enotni javni register, v katerega notarji vpisujejo podatke o napravljenih protestih menic zaradi neplačila, če so menice izdali gospodarski subjekti S: protéstni regíster

regístrácija mednárodne pogodbe -e --- ž v mednarodnem pravu vpis mednarodne pogodbe v register sekretariata OZN, da se zagotovi njena objava, ki omogoči sklicevanje nanjo pred organi OZN

regístrírana brezpóselnost -e -i ž brezposelnost, ki se ugotavlja glede na odstotek aktivnega prebivalstva, prijavljenega pri zavodu za zaposlovanje

regístrírana dejávnost -e -i ž dejavnost pravnih ali fizičnih oseb, ki mora biti vpisana v javni register, npr. v sodni register, v poslovni register

regístrírana istospólna pártnerska skúpnost -e -e -e -i ž ► sklétnjena pártnerska zvéza

regístrska táblíca -e -e ž prometna oznaka motornega vozila, ki jo v pravnem postopku izda pristojni organ skupaj s prometnim dovoljenjem

regrés -a m **1.** povračilo plačila tujega dolga, ki ga regresni upravičenec uveljavlja proti regresnemu zavezancu **2.** denarni prejemek iz delovnega razmerja, ki ga v višini najmanj minimalne plače prejme delavec s pravico do letnega dopusta

regrés brez protésta -a -- -- m pravica do uveljavljanja meničnega regresa brez predhodne izvedbe protesta

regrés zaradi nëakceptiranja -a -- -- m pravica meničnega upnika, da terja plačilo menice pred dospelostjo, če trasat odkloni akcept menice

regrés zaradi nëplačila -a -- -- m pravica meničnega upnika, da terja plačilo od regresnih meničnih zavezancev

regresija -e ž v ekonomiji tehnika določanja statističnih odnosov med dvema ali več spremenljivkami, pri katerih je sprememba odvisne spremenljivke od spremembe pojasnjevalnih spremenljivk

regresivna obdavčitev -e -tve ž obdavčitev, po kateri osebe z manjšo ekonomsko močjo plačajo relativno več davka kot osebe z višjo ekonomsko močjo

regresivni dávek -ega -vka m davek, pri katerem zavezanci z manjšo ekonomsko močjo odkrito ali prikrito plačajo večji delež davka kot osebe z višjo ekonomsko močjo

regrésna obveznost -e -i ž obveznost osebe, katere obveznost izpolni druga oseba, da ji povrne izpolnjeno obveznost

regrésna pravica -e -e ž pravica osebe, ki izpolni obveznost druge osebe, da od te zahteva povračilo izpolnjene obveznosti

regrésni upravičenec -ega -nca m oseba, ki je upravičena do povrnitve zneska, ki ga je kot tuj dolg izplačala upniku

regrésni zavezánec -ega -nca m oseba, ki je zavezana plačati znesek, ki je bil kot njen dolg izplačan upniku

regrésno razmérje -ega -a s razmerje med osebo, ki izpolni obveznost, npr. porokom, in dolžnikom

regulativno brême -ega -éna s obveznost, izhajajoča iz predpisov za nosilce določene dejavnosti ali deležnike v pravnem razmerju, utemeljena na zagotovitvi ustreznega razmerja med pravicami in pravnimi interesi nosilcev dejavnosti in javnim interesom ter pravicami tretjih oseb

regulirani poklic -ega -a m poklic, za katerega mora posameznik, ki ga želi opravljati, izpolnjevati z zakonom ali drugim predpisom določene pogoje

rehabilitácija obsójenca -e -- ž ponovna pridobitev vseh pravic po prestani, zastarani ali odpuščeni kazni

rehabilitacijski rók -ega -a m čas, v katerem obsojeni za kaznivo dejanje ponovno pridobi pravice, ki jih je izgubil zaradi obsodbe

rehabilitirani obsójenec -ega -nca m obsojenec po prestani, zastarani ali odpuščeni kazni, ki ima ponovno vse pravice, določene v ustavi, zakonih in drugih predpisih

rei vindicatio -- -- [rèji vindikácijo] (LAT.) ► lastninska tóžba

rèintegrácija -e ž **1.** vrnitev delavca na delovno mesto, na katerem je opravljal delo pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi, ki jo sodišče razglasi za nezakonito **2.** vključitev obsojenca v družbo po prestani kazni s ponovno pridobitvijo pravic, ki so mu bile omejene v času izvrševanja kazni, npr. pravica do svobode gibanja, pravica do dela

rèivindikácija -e ž ► lastninska tóžba

rèivindikacijska tóžba -e -e ž ► lastninska tóžba

rejêneec -nca m otrok, ki se namesti v rejniško družino na podlagi odločbe o namestitvi otroka v rejništvo

rejnik -a m oseba, ki vsakodnevno neguje in skrbi za otroka, ki začasno ne more prebivati v svoji družini, na podlagi odločbe o namestitvi otroka v rejništvo

rejnína -e ž povračilo materialnih stroškov za oskrbo rejenca in plačilo za rejnikovo delo

rejníška družína -e -e ž skupnost rejnika in otroka, nameščenega v rejništvo

rejníška pogodba -e -e ž pogodba med organom socialnega varstva in rejnikom, s katero se določijo pravice in dolžnosti rejnika pri izvajanju rejništva **S:** pogodba o rejništvu

rejništvo -a s oskrba in vzgoja otroka pri osebah, ki niso njegovi biološki starši, na podlagi odločbe pristojnega organa **S:** oskrbovanje otróka v túji družíni

reklamácija -e ž kupčeva izjava prodajalcu, da ima stvar napako

rekonstrúkcija -e ž preiskovalno dejanje v kazenskem postopku, pri katerem se ponovi

kazenskopravno pomemben dogodek v razmerah, kar se da podobnih tistim, v katerih je potekal

rekonstrukcija oporoke -e -- ž ponovna vzpostavitev oporoke, ki je bila uničena, izgubljena, skrita ali založena, a dedič dokaže, da je obstajala, da je bila veljavna in tudi kakšna je bila njena vsebina

rekreditív -a m v mednarodnem pravu ► odpoklično pismo

rékta akcépt -- -a m akcept, ki izključi odgovornost akceptanta proti indosatarju, vendar pa ne povzroči neveljavnosti indosamentov

rékta ček -- -a m ček, ki se glasi na določenega prejemnika plačila s klavzulo »ne po ukazu« ali s podobno oznako

rékta menica -- -e ž menica, ki ni prenosljiva z indosamentom, ampak s cesijo

rékta vrédnostni papír -- -ega -ja m ► iménski vrédnostni papír

relatívna céna -e -e ž v ekonomiji cena dobrine, izražena z drugo dobrino ali dobrinami

relatívna človékova pravica -e -e -e ž človékova pravica, ki jo je v skladu s pravom, zlasti načelom sorazmernosti, mogoče omejiti zaradi varovanja pravic drugih ali javnega interesa

relatívna néveljávnost -e -i ž ► izpodbójnost (1)

relatívna pravica -e -e ž pravica, ki učinkuje samo med strankama ali strankami pravnega razmerja

relatívna pristójnost -e -i ž pristojnost sodišča v okviru domačega pravosodnega sistema, in sicer stvarna, krajevna in funkcionalna pristojnost

relatívna rást -e -í ž v ekonomiji sprememba vrednosti, izražena glede na vrednost preteklega obdobja

relatívna večína -e -e ž večina, potrebna za sprejem odločitve, ki se določi glede na število navzočih članov kolegijskega ali volilnega telesa

relativni nújni dédič -ega -ega -a m nújni dedič, ki mora poleg bližnje sorodstvene povezanosti z zapustnikom izpolnjevati še pogoj, da je trajno nezmožen za delo in nima sredstev za življenje

relativni rók -ega -a m rok, ki začne teči z nastopom določenega dogodka, njegovo trajanje pa je določeno v urah, dneh,

mesecih ali letih, npr. rok za pritožbo 15 dni od vročitve odločbe, rok za odpravo odločbe 5 let od njene izdaje **S:** dies a quo

relativni zastarálni rók -ega -ega -a m **1.** rok, po preteku katerega preneha pravica zahtevati izpolnitev obveznosti **2.** rok, po preteku katerega davka ni več mogoče napovedati, obračunati, odtegniti, odmeriti ali plačati, zahtevati njegovega vračila ali ga izterjati **3.** rok, po preteku katerega nastopi zastaranje in začne teči od izvršitve prekrška, od dneva pravnomočnosti odločbe ali od dneva pretrganja roka **4. do leta 2008** rok, po preteku katerega nastopi zastaranje in ki začne teči od dneva izvršitve kaznivega dejanja ali od dneva pravnomočnosti sodbe ali od dneva pretrganja roka

relativno bístvena kršítev dolóčb postópka -- -e -tve -- -- ž bistvena kršitev določb postopka, za katero je treba izkazati, da vpliva ali bi lahko vplivala na zakonitost ali pravilnost odločbe

relativno nésposóbna pričá -- -e -e ž pričá, ki je sicer sposobna pričati, vendar v primerih, določenih z zakonom, ne sme biti zaslišana

relevántni tróg -ega -a m ► upoštévni tróg

remítènt -ènta m oseba, kateri se plača menica ali po odredbi katere se plača menica

remonstratívno právno srédstvo -ega -ega -a s ► nèdevolutívno právno srédstvo

remuneratórično darilo -ega -a s ► darilna pogódba iz hvaléznosti

rénta -e ž denarna odškodnina, ki se plačuje periodično v vnaprej določenih zneskih

réntna pogódba -e -e ž pogodba, ki je lahko odplačna ali neodplačna in s katero se ena stranka zaveže, da bo drugi stranki dajala občasne dajatve

réntno zavaróvanje -ega -a s življenjsko zavarovanje, pri katerem se zavarovalnica zaveže plačevati upravičencu periodični znesek

renvoi -- [renvoá] (FR.) v mednarodnem zasebnem pravu ► zavrácánje

reparácija -e ž v mednarodnem pravu povrnitev škode zaradi protipravnega ravnanja države z vrnitvijo v prejšnje stanje, s plačilom odškodnine ali z zadoščenjem

reparacijski zahtévek -ega -vka m **1.** zahtévek, s katerim prikrajšana stranka od bogatene stranke zahteva povrnitev prikrajšanja **2.** zahtévek, s katerim oškodovanec od oškodovalca zahteva povrnitev škode

reparatorna sankcija -e -e ž pravna sankcija, ki zavezuje stranko, da povrne povzročeno škodo ali prikrajšanje

reparticijski dávek -ega -a m davek, pri katerem predpisi določajo skupni znesek davka, ki ga je treba pobrati za potrebe proračuna, ne določajo pa, koliko je dolžan plačati posamezni davčni zavezanec **S:** kontingentirani dávek

repatriácija -e ž vrnitev razseljenih oseb nazaj v domovino, ki ga organizira in financira država trenutnega bivanja razseljenih oseb

répo pôsel -- -sla m v ekonomiji posel, pri katerem prodajalec na kupca prenese vrednostne papirje, ta mu zato plača kupnino, hkrati pa se kupec zaveže na določen dan ali na poziv za ceno ponovnega nakupa prenesti na prodajalca enako količino istovrstnih vrednostnih papirjev

represáljija -e ž v mednarodnem pravu ► prótiukrèp

represívna prevéncija kriminála -e -e -- ž preprečevanje kaznivih dejanj z represivnimi ukrepi

represívna ustavnosódna presója -e -e -e ž ► naknádna ustavnosódna presója

represívni ukrèp -ega -épa m ukrep, s katerim država poseže v temeljne človekove pravice posameznika **S:** zatirálni ukrèp

reprezentácijska právica -e -e ž ► vstópna právica

reprezentatívni mandát -ega -a m mandat, pri katerem izvoljeni poslanec ni vezan na navodila svojih volivcev

reprezentatívni sindikát -ega -a m sindikat, ki se mu priznajo posebne pristojnosti na podlagi objektivnih in vnaprej določenih kvalitativnih in kvantitativnih kriterijev

reprodúkcija -e ž **1.** kopija avtorskega dela v analogni ali digitalni obliki **2.** v ekonomiji krožni proces, v katerem se izmenjujejo in ponavljajo faze gospodarskega krožnega toka

repúblika -e ž državna ureditev, v kateri je državni poglavar izbran na volitvah

res derelicta -- -- [rés derelíkta] (LAT.) ► opuščena stvár

res iudicata -- -- [rés iudikáta] (LAT.) ► pravno-móčno razsójena stvár

res nullius -- -- [rés núlius] (LAT.) ► nikógaršnja stvár

res sub iudice -- -- -- [rés sub júdice] (LAT.) zadeva, o kateri teče postopek pred sodiščem

res transacta -- -- [rés transakta] (LAT.) zadeva, o kateri je sklenjena sodna poravnava

reservatio mentalis -- -- [rezervácijo mentális] (LAT.) ► míselni pridžfek

résna gróžnja -e -e ž gróžnja, ki je izražena tako, da vzbudi pri osebi občutek ogroženosti, strahu, nemira

résna izjáva vólje -e -e -- ž izjava volje, katere namen je ustvariti pravne posledice

résna zdrávtvena škóda -e -e -e ž v medicinskem pravu pravni standard hudega poslabšanja fizičnega ali duševnega zdravja pacienta, ki ogroža pričakovane ugodne izide zdravljenja, kar morajo zdravniki in zdravstveni delavci upoštevati npr. pri morebitni čakalni dobi za medicinski poseg ali zdravljenje

resnična vólja -e -e ž volja, ki je prosta sile, grožnje, zmote in prevare

resocializácija -e ž usposabljanje storilca kaznivega dejanja za vključitev v družbo po prestani kazenski sankciji

resolúcija -e ž **1.** na določen naslov ali javnost naslovljena izglasovana izjava, zlasti o vprašanih splošnega pomena brez konkretnih predlogov **2.** v mednarodnem pravu odločitev, ki jo sprejme država, skupina držav ali države v okviru mednarodne organizacije in praviloma nima pravno zavezujočih učinkov

resolutívni pogòj -ega -ója m ► razvézni pogòj

resolutívni rók -ega -a m ► razvézni rók

resór -ja m področje urejanja družbenih zadev, na katerem se zaradi medsebojne povezanosti in skupnega upravljanja oblikuje ministristvo ali drug najvišji organ državne uprave, npr. notranje zadeve, zunanje zadeve, finance **S:** délovno področje ministristva, uprávno področje

resórni mínister -ega -tra m minister, odgovoren za posamezni resor

restitúcija daril -e -- ž ► vrácanje daril

restitúcija -e ž nadomestitev škode z drugo stvarjo ali z določeno vsoto denarja

restitucijski zahtévek -ega -vka m zahtevak, s katerim upravičena stranka zahteva vzpostavitev stanja, kakršno je bilo pred kršitvijo

restitutio ad íntegrum -- -- -- [restitúcijo ad íntégrum] (LAT.) v mednarodnem pravu reparácija,

pri kateri se zahteva vrnitev v prejšnje stanje, če je to mogoče

restitutio in integrum -- -- -- [restitúciyo in intégrum] (LAT.) **1.** ► vzpostavitev prejšnjega stánja **2.** ► vrnitev v prejšnje stánje

restitutivna sánkcija -e -e ž ► nadomestítvena sánkcija

restorativna právičnost -e -í ž ► obnavljáljna právičnost

restriktívna razlága -e -e ž ► zožujóča razlága

rešilna kúpna právica -e -e -e ž sánkcija za prodajálčevo zamudo pri izročítvi predmeta izpolnitve, po kateri kupec lahko stvar kupi drugod in zahteva razliko med dogovorjeno kupnino in plačano kupnino **S:** krtíni kúp, rešílíni kúp

rešilna prodája -e -e ž sánkcija za kupčevo zamudo pri plačilu kupnine, po kateri ima prodajalec pravico, da stvar proda drugemu in od kupca zahteva razliko med dogovorjeno kupnino in s prodajo doseženo kupnino **S:** krtína prodája

rešílíni kúp -ega -a m ► rešilna kúpna právica

reténcija -e ž ► pridržna právica

reténcijska právica -e -e ž ► pridržna právica

retórzija -e ž v mednarodnem právu ukrep samopomoči v obliki právno dopustnega, a neprijaznega dejanja kake države kot odgovor na neprijazno ali protiprávno dejanje druge države **S:** povračílo (2)

retórzíjska pristójnost -e -í ž ► vzájéjna pristójnost

retribúcija -e ž kaznovanje, pri katerem se storilcu odmeri kazen v sorazmerju s težo kaznivega dejanja in izhaja iz zahteve, da je treba zlo, ki ga je povzročil storilec kaznivega dejanja, povrniti z zlom **S:** povračílo (1)

rétro zavarováñje -- -a s ► zavarováñje za nazáj

retroaktívni učínek zakóna -ega -nka -- m ► povrátna veljávnost zakóna

retroaktívnost zakóna -í -- ž ► povrátna veljávnost zakóna

revalorizácija -e ž v ekonomiji ponovno ovrednotenje vrednosti, zlasti zaradi usklajevanja z rastjo tržnih cen

revalorizácijska obrétna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrétna méra, ki se uporablja pri revalorizácii

revalvácija -e ž v ekonomiji povečanje vrednosti domače valute v primerjavi s tujo valuto v sistemu trdnih deviznih tečajev

revizija -e ž **1.** v gospodarskem právu pregled poslovanja ali dokumentov zaradi skladnosti s predpisi in ustreznosti **2.** v civilnem procesnem právu izredno, devolutívno, nesuspendívno právno sredstvo v postopku, o katerem na tretji stopnji odloča vrhovno sodíšče **3.** v upravnem postopku izredno, devolutívno in obíčajno nesuspendívno právno sredstvo, določeno po posebnih predpisih, npr. v socialnih in upravnih notranjih zadevah **4.** v upravnem sporu izredno právno sredstvo, o katerem odloča vrhovno sodíšče

revizijska konferéncija -e -e ž v mednarodnem právu konferéncija, namenjena spreminjanju ali dopolnjevanju veljavne mednarodne pogodbe

revizijska odlóčba -e -e ž **1.** odlóčba, ki jo v postopku s právnim sredstvom revizije izda vrhovno sodíšče **2.** odlóčba, ki jo izda nadzorstveni upravni organ po področnem zakonu, npr. na področju državljanstva ali pokojninskega zavarovanja

revizijska sódba -e -e ž sodba, s katero vrhovno sodíšče v právndnem postopku ali upravnem sporu reviziji ugodí ali jo zavrne

revizijski postópek -ega -pka m **1.** postopek, v katerem o reviziji odloča vrhovno sodíšče **2.** v javnem naročanju postopek právnega varstva, v katerem odloča o zahtevku za revizijo državna revizijska komisija

revizijski rázlog -ega -óga m rázlog, zaradi katerega je mogoče vložiti revizijo

revizijsko poročílo -ega -a s zápis ugotovitev revizorja o pregledu poslovnega letnega poročíla in izjave poslovodstva o upravljanju gospodarske družbe

revizijsko sodíšče -ega -a s vrhovno sodíšče, ki je pristojno za odločanje o reviziji

revízor -ja m oseba, ki ima dovoljenje za opravlanje revizorskih poslov

revízorska slúžba -e -e ž organizirana skupina revizorjev, ki kolektivno opravljajo revizijo

revízorski pôsel -ega -sla m pregled letnih poslovnih in računovodskih poročíl ter drugih listin o poslovanju, kadar to predpisuje zakon in na način, ki ga ureja zakon

revocatio expressa -- -- [revokácijo ekspréssa] (LAT.) ► izréčni preklíc oporóke

revocatio tacita -- -- [revokácijo tácita] (LAT.) ► molžéči preklič oporóke

revólving akreditív -- -a m ► obnovljívi akreditív

revólving kredit -- -a m kratkoročni kredit, ki omogoča občasno črpanje likvidnih sredstev

revólvinški akreditív -ega -a m ► obnovljívi akreditív

revotácija -e ž ponovno glasovanje sodnega senata o odločbi, ki še ni bila poslana strankam

rezêrva -e ž **1.** ► rezervirani dél zapuščine **2.** v mednarodnem pravu ► pridržek (2)

rezervácija -e ž sredstva gospodarskega subjekta, namenjena kritju morebitnih izgub

rezervirani dél zapuščine -ega -a -- m del zapuščine, ki ga tvorijo vsi nujni deleži skupaj, zato z njim zapustnik ne sme razpolagati, sicer pride do prikrajšanja nujnih dedičev **S:** rezêrva (1)

rezêrveni sklád -ega skláda m sklad za kritje prihodnjih stroškov rednega upravljanja, ki ga morajo ustanoviti etažni lastniki, če ima nepremičnina več kot dva etažna lastnika in več kot osem posameznih delov

rezidénčna držáva -e -e ž v mednarodnem pravu ► držáva sprejemnica

rezidènt -ênta m oseba z uradno prepoznanim statusom prebivalca določenega ozemlja ali območja in povezanimi statusnimi posledicami, npr. volilno pravico

režijski stroški -ih stróškov m mn. stroški rednega poslovanja, ki niso povzročeni z izvajanjem določenega posla

rigidna pláča -e -e ž v ekonomiji plača, ki se ne prilagodi spremembi ravnotežja med ponudbo in povpraševanjem po delu

rigidna ustáva -e -e ž ► tóga ustáva

rimésa -e ž menica, namenjena za plačilo dolga

ríziko -a m v zavarovalnem pravu bodoči negotovi dogodek, ki je neodvisen od izključne volje pogodbenikov **S:** nevárnost (2)

róčna zastáva -e -e ž zastavna pravica na premičnini, ki nastane z izročitvijo premičnine zastavnemu upniku **S:** pignus

róčno známenje -ega -a s znamenje nepismene osebe na listini, ki izvira od te osebe

róčnost -i ž v ekonomiji doba odplačevanja posojila ali vezave sredstev

rodíteljska právica -e -e ž pravica in dolžnost starša, da skrbi za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok

rójtstni list -ega -a m ► izpisek iz mátičnega registra o rójtstvu

rók -a m časovno obdobje, v katerem je treba opraviti določeno dejanje ali pred potekom katerega določenega dejanja ni mogoče opraviti

rók dospéllosti -a -- m rok, do katerega je treba izpolniti obveznosti **S:** rók zapádlosti

rók za razglasítev -a -- -- m rok, ki začne teči naslednji dan po sprejemu zakona, v katerem državni poglavar razglasi zakon

rók zapádlosti -a -- m ► rók dospéllosti

rokodélska obrt -e -í ž obrt, za katero je potrebna večšina ročne izdelave

róp -a m tatvina, izvršena z uporabo sile zoper kako osebo ali z grožnjo z neposrednim napadom na življenje ali telo

róparska céna -e -e ž cena, nižja od proizvodnih stroškov določenega proizvoda, s katero podjetje s prevladujočim položajem na upoštevem trgu ta položaj zlorabi **S:** predátorska céna

róparska tatvína -e -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki je zalotena pri tatvini in uporabi silo ali zagrozi z uporabo sile zato, da bi obdržala ukradeno stvar

rótativni akreditív -ega -a m ► obnovljívi akreditív

rúbež -a m **1.** procesno dejanje, ki ga v primeru sodne izvršbe na premičnino ali nepremičnino, ki ni vpisana v zemljiško knjigo, opravi izvršitelj s popisom dolžnikovih stvari, pri izvršbi na dolžnikove pravice ali terjatve pa sodišče s sklepom, in s katerim upnik na zarubljenih stvareh ali pravicah pridobi zastavno pravico **2.** procesno dejanje v postopku davčne izvršbe na premoženje, pravice ali terjatve dolžnika, ki ga izvršitelj ali davčni organ opravi s sklepom, s katerim država dobi zastavno pravico na njih

rúbežna zastávna právica -e -e -e ž zastavna pravica, ki jo upnik pridobi z vpisom rubeža v register ali s samim rubežem, ki ga sodišče ali davčni organ opravi na upnikov predlog

rúbežni in cenilni zapisnik -ega -- -ega -a m zapisnik v sodnem ali davčnem izvršilnem postopku, v katerem se navedejo zarubljene stvari, njihova ocenjena vrednost, izjave strank in udeležencev, izjave tretjih oseb o obstoju pravic, ki preprečujejo izvršbo, ter drugi relevantni podatki o opravljenem procesnem dejanju

rubrika -e ž ► marginálna rubrika

S

S. E. E. O. -ja [eseeó] m (LAT. *salvo errore et omissione*) okrajš. klavzula, po kateri izdajatelj dokumenta ne odgovarja za morebitne napake ali opustitve

sabotáža -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki pri opravljanju svoje delovne obveznosti iz političnih razlogov namerno, navadno prikrito, povzroča škodo državnemu organu ali organizaciji

salvus conductus --- [sálvus kondúktus] (LAT.) ► svobodni prehòd

sámoderogacijska klávzula -e -e ž klavzula v zakonodajnem aktu, ki predvideva konec veljavnosti tega akta po preteku določenega roka, če pred tem ne bo podaljšana

sámoobdavčitev -tve ž pravno dejanje zavezanca za davek, s katerim izračuna svojo ali tujo davčno obveznost

sámoobdolžitev -tve ž trditev, s katero domnevni storilec v kazenskem postopku samega sebe obdolži kaznivega dejanja
S: sámoobtòžba

sámoobrámba -e ž v mednarodnem pravu pravica države, da za zaščito lastnega obstoja na oboroženi napad druge države odgovori s sorazmerno oboroženo silo, ki se lahko izvaja individualno ali kolektivno

sámoobremenjevanje -a s ravnanje ali navajanje trditev domnevnega storilca

kaznivega dejanja, ki so v kazenskem postopku njemu v škodo

sámoobtòžba -e ž ► sámoobdolžitev

sámooodlòčba -e ž v mednarodnem pravu ► načèlo sámooodlòčbe národov

sámoovádba -e ž kazenska ovadba, s katero vložnik naznani, da je sam izvršil kaznivo dejanje

sámoplačnik zdravstvenih storitev -a --- m oseba, ki zdravstvene storitve uveljavlja izven obveznega zdravstvenega zavarovanja in zato stroške krije sama

sámoпомóč -í ž v mednarodnem pravu ukrepi, s katerimi država za zaščito lastnih interesov odgovarja na predhodno neprijazno ali protipravno ravnanje druge države

sámoпомóčna prodája -e -e ž sankcija za upnikovo zamudo, po kateri lahko dolžnik stvar, ki ni primerna za hrambo, namesto sodne položitve proda

sámoпошкódba -e ž poškodba samega sebe, ki je kaznivo dejanje, če oseba to izvrši zato, da bi se ji priznala pravica, ki ji ne pripada

sámoпоžig -a m kaznivo dejanje požiga lastne stvari, če požigalec ravna iz zlobnih ali drugih nizkotnih nagibov, npr. z namenom oškodovati svoje dediče

sámoпрíjáva -e ž vloga v obliki davčne napovedi ali obračuna davka, ki jo zavezanec za davek pošlje davčnemu organu, ker predhodno ni napovedal ali obračunal davka ali sta bila njegova napoved ali obračun prenizka, zato ni prekrškovno odgovoren

sámoпрíspévek -vka m obvezna občinska javna dajatev za gradnjo lokalne javne infrastrukture, ki se plačuje v celotni občini ali njenem delu po odločitvi večine glasujočih občanov na referendumu

samostójna obvéznost -e -i ž obveznost, katere obstoj ni vezan na obstoj neke druge obveznosti

samostójna pravíca -e -e ž pravica, ki se lahko uveljavlja neodvisno od obstoja drugih pravic ali izpolnjevanja drugih pogojev

samostójna prítòžba -e -e ž pritožba, ki jo je mogoče vložiti neposredno zoper vmesno odločbo in o kateri teče samostojen pritožbeni postopek ne glede na končno odločitev

samostójni dokázni postópek z izvédecem

-ega -ega -pka -- -- m dokázni postópek, ki ga sodišče pred pravdo izvede na predlog stranke tako, da izvedencu naloži izdelavo izvedenskega izvida in mnenja, na podlagi katerega bi se lahko preprečil pravni spor

samostójni kulturni delavec -ega -ega -vca m

delavec v kulturi, ki z osebnim delom samostojno opravlja umetniško ali drugo kulturno dejavnost in mu država pod določenimi pogoji lahko plačuje prispevke za socialna zavarovanja

samostójni podjetnik posámezni -ega -a

-a m fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja

samostójni poklic -ega -a m ► svobódni poklic**samostójni ugóvor** -ega -a m ► izključeválni ugóvor**samostójno oprávljanje dejávnosti** -ega -a -- s ► sámozaposlítev**samostójno právno srédstvo** -ega -ega -a s

pravno sredstvo, s katerim se izpodbija sodna odločba takoj po vročitvi in ne šele skupaj s poznejšo odločbo

sámoupráva -e ž ► avtonomíja

sámouprávná lokálna skúpnost -e -e -i ž teritorialno določena skupnost znotraj države, npr. občina ali pokrajina, ki lahko samostojno odloča o zadevah lokalnega pomena

sámouprávnó právo -ega -a s ► avtonómno právo (1)

samovóljni poség v túje pravíce -ega -éga -- -- m omejevanje ali preprečevanje uresničevanja pravice drugega brez pravne podlage

S

samovóljnost -i ž **1.** ravnanje ali odločanje, ki ga ni mogoče pravno utemeljiti **S:** arbitrárnost **2.** kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki si neupravičeno vzame svojo pravico ali pravico, za katero misli, da ji pripada

sámozaposlêni -ega m **1.** oseba, ki opravlja pridobitno ali drugo poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic, pri tem ne zaposluje drugih delavcev in v delovni proces ne vključuje drugih oseb **2.** v pravu socialne varnosti oseba, ki opravlja samostojno dejavnost, npr. samostojni podjetnik posameznik po predpisih s področja gospodarskih družb, oseba, ki z osebnim delom samostojno opravlja umetniško ali katero drugo kulturno dejavnost, oseba, ki samostojno

opravlja dejavnost s področja zdravstva, socialne varnosti, znanosti ali zasebno veterinarsko dejavnost, oseba, ki opravlja odvetniško ali notarsko dejavnost, oseba, ki opravlja duhovniško ali drugo versko službo

sámozaposlítev -tve ž opravljanje ekonomske aktivnosti ali neodvisnega dela, za katero je značilno ustvarjanje dobička in delo na temelju pogodbe civilnega prava **S:** samostójno oprávljanje dejávnosti

sámsko gospodínjstvo -ega -a s oseba, ki živi sama ali z drugimi osebami, a ne porablja dohodkov skupaj z njimi

sanitárna obdúkcija -e -e ž obdukcija, ki se odredi po opravljenem mrliskem ogledu, če se ne da ugotoviti vzroka smrti, ob sumu nalezljive bolezni, na zahtevo zdravnika umrlega ali pristojnega preiskovalnega sodnika

sanitétna in várnostna cóna -e -- -e -e ž v mednarodnem pravu ozemlje, določeno za zaščito ranjencev, bolnikov, onemoglih, starejših in otrok v oboroženem spopadu

sánkcijsko právno právilo -ega -ega -a s ► sekundárno právno právilo

sankcioniranje -a s določitev pravnih posledic za določeno protipravno dejanje

satisfákcija -e ž **1.** ► zadoščénje (1) **2.** v mednarodnem pravu ► zadoščénje (2)

saturácija -e ž v ekonomiji točka, v kateri skupna koristnost doseže maksimalno vrednost, mejna koristnost pa ima vrednost nič

SCT -ja [esceté] m krat. ► skúpná carínska tarífa

secesíja -e ž v mednarodnem pravu ► odcepítev

sedes materiae --- [sédés matêrije] (LAT.) predpis ali del predpisa, ki izhodiščno ureja določeno pravno vprašanje ali pravni institut

sédež -a m kraj, ki je uradni naslov pravne osebe javnega prava, npr. oblastne institucije, mednarodne organizacije, ali pravne osebe zasebnega prava, npr. gospodarske družbe, društva **S:** domicíl (2)

sédež družbe -a -- m kraj, v katerem gospodarska družba opravlja svojo dejavnost in je določen v družbeni pogodbi ali aktu o ustanovitvi

sédež konzuláta -a -- m v mednarodnem pravu kraj znotraj konzularnega območja, kjer so prostori konzulata, določen v patentnem pismu

séktorska direktíva -e -e ž v pravu EU direktiva, ki celovito ureja vprašanja regulacije določene gospodarskega sektorja

séktorski regulátor -ega -ja m neodvisno telo, pooblaščno za regulacijo enega ali več izbranih infrastrukturnih sektorjev, npr. energetike, telekomunikacij, poštnih storitev, železniškega prevoza

sekúnda -e ž drugi izvod menice **S:** drúga meníca

sekundárna dispozícija -e -e ž ► právná sánkcija

sekundárna emisija denárja -e -e -- ž
v ekonomiji emisija denarja, ki jo opravijo poslovne banke

sekundárna hipotéza -e -e ž sestavina pravnega pravila, ki opredeljuje pravno kršitev, za katero mora državni organ izreči pravno sankcijo

sekundárna izpovedba -e -e ž izpovedba domnevnega storilca kaznivega dejanja ali priče, podana na podlagi izpraševanja, ki sledi spontani izpovedbi

sekundárna viktimizácija -e -e ž proces, v katerem je žrtev kaznivega dejanja deležna neprimerne obravnave okolja, državnih organov

sekundárna zakonodája -e -e ž v pravu EU hierarhično nižji vir prava EU, ki ga sestavljajo redni zakonodajni akti, delegirani in izvedbeni akti, posebne oblike notranjih pravnih aktov EU in sporazumi s tretjimi državami

sekundárni dokáz -ega -áza m dokaz, ki se opira na drug spoznavni vir in tako le posredno kaže na obstoj pomembnega dejstva, npr. izpovedba posredne priče

sekundárni právni vír -ega -ega -a m ► formálni právni vír

sekundárni stráh -ega -ú m strah, ki je v vzročni zvezi s škodnim dogodkom, vendar se pojavi pozneje in ne neposredno ob škodnem dogodku, npr. strah za izid zdravljenja

sekundárno právno pravílo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki določa pravno sankcijo v primeru naslovljenčevega protipravnega ravnanja **S:** sánkcijsko právno pravílo

sekundárno prebivalíšče -ega -a s prebivališče, na katerem oseba prebiva krajši čas kot na primarnem prebivališču, npr. v času dopusta, službene poti

selektívna distribúcija -e -e ž ► selektívna distribúcijska pogódba

selektívna distribúcijska pogódba -e -e -e ž distribúcijska pogodba, pri kateri je distributer zavezan prodajati blago ali storitve le osebam z določenimi lastnostmi **S:** selektívna distribúcija

semántična ustáva -e -e ž ustava, ki v praksi preprečuje in ovira demokratične spremembe politične oblasti

senát za mladolétnike -a -- -- m senat okrožnega, višjega ali vrhovnega sodišča, ki je pristojen za vodenje postopkov in odločanje v postopkih proti mladoletnikom ali za odločanje o pravnih sredstvih zoper odločbe, izdane v takem postopku

senjoráz -a m v ekonomiji ► monetárni dobíček

separácija -e ž ► ločítev plodú od glávne stvari

separatio bonorum -- -- [separácijo bonórum] (LAT.) ► ločítev zapuščíne

separátni mír -ega -ú m v mednarodnem pravu dogovor o miru, ki ga podpiše posamezna vojskujoča se država ne glede na zaveznike v oboroženem spopadu

separátni stroški -ih stróškov m mn. stroški, o katerih sodišče odloči ne glede na uspeh stranke v pravdi in njihovo plačilo naloži osebi, ki jih je povzročila, ali so nastali zaradi naključja na njeni strani

sêrijski morilec -ega -lca m oseba, ki v določenih časovnih presledkih ubije več ljudi

sêrijski vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki se izda v velikem številu enako glasečih se izvodov in izhaja iz istega pravnega temelja

sêrvisna fúnkcija državne upráve -e -e -- -- ž funkcija državne uprave, ki obsega skrb za organizacijo in zagotavljanje javnih služb ter drugih javnih dobrin

servitus -- [sêrvitus] (LAT.) ► slúžnost

servitus irregularis -- -- [sêrvitus iregularís] (LAT.) ► nèpráva stvárna slúžnost

sestavína -e ž del glavne stvari, ki ne more biti samostojen predmet stvarnih pravic, dokler se ne loči od glavne stvari

sestavína obtožnega akta -e -- -- ž del obtožnice, obtožnega predloga ali drugega obtožnega akta v kazenskem postopku, ki ga kot obveznega ali neobveznega ureja zakon

S

sestávljena pogódba -e -e ž ► zložena pogódba

sestávljeno kaznivo dejanje -ega -ega -a s
kaznivo dejanje, ki združuje dvoje ali več
kaznivih dejanj, npr. rop, ki ga sestavljata
prisiljenje in tatvina

sezám dolžnikovega premoženja -a --- m
seznam, ki ga mora na zahtevo upnika v
izvršilnem postopku predložiti dolžnik in
v katerem navede podatke in dokazila o
svojem premoženju in razpolaganjih z njim

sezám imétnikov pravic -a --- m do leta 2011
seznam, v katerega se vpisujejo imetniki
vknjiženih in prednamovanih pravic v
zemljiški knjigi

sezám storítev Á -a --- m seznam storitev,
za oddajo katerih veljajo vse obveznosti s
področja javnega naročanja

sezám storítev B -a --- [bé] m seznam
storitev, za oddajo katerih ne veljajo vse
obveznosti s področja javnega naročanja

sezónska brezpóselnost -e -i ž brezposelnost,
ki je posledica različnega obsega dela zaradi
sezonskih nihanj, npr. v gradbeništvo,
gostinstvu, turizmu, kmetijstvu

sezónska zaposlítev -e -tve ž ► sezónsko délo

sezónski délavéc -ega -vca m delavec, katerega
delo je po svoji naravi odvisno od sezonskih
pogojev in se opravlja le v določenem
obdobju leta

sezónski délavéc migránt -ega -vca -a m
delavec migrant, katerega delo je po svoji
naravi odvisno od sezonskih pogojev in se
opravlja le v določenem obdobju leta

sezónsko délo -ega -a s delo, ki je po svoji
naravi odvisno od sezonskih pogojev in
se opravlja v določenih časovnih obdobjih
v letu in za katero se praviloma sklepa
pogodba o zaposlitvi za določen čas
S: sezónska zaposlítev

shranítvena obvéznost -e -i ž pogodbena ali
zakonita obveznost shranjevalca, da kot
dober gospodar hrani premičnine, ki so
mu zaupane v hrambo

shranjeválec -lca m stranka shranjevalne
pogodbe, ki hrani tujo stvar S: depozítár (1)

shranjeválna pogódba -e -e ž pogodba, s
katero se shranjevalec zaveže, da bo hranil
premičnino položnika in mu jo vrnil, ko
jo bo ta zahteval S: depositum, depozítna
pogódba, hrámbo (2)

si omnes klávozula --- -e [si ómnes] ž

v mednarodnem pravu klavzula nekaterih starejših
mednarodnih pogodb o vojnem pravu, ki
določa, da se pogodba ne uporablja, če je med
vojskujočimi se stranmi tudi država, ki ni
stranka pogodbe S: solidárnostna klávozula

signatár mednárodne pogódbe -ja --- m
v mednarodnem pravu ► podpisnik mednárodne
pogódbe

síla zaščítница -e -e ž v mednarodnem pravu ►
država zaščítница

silobrán -a m ravnanje, s katerim oseba sebe
ali koga drugega brani pred protipravnim
napadom druge osebe, zaradi česar ni kaznivo,
čepav izpolnjuje znake kaznivega dejanja

silogístično razlogovánje -ega -a s sklepanje,
ki temelji na pravnem silogizmu

simbólična izročítev -e -tve ž izročítev dela
premičnine, ki velja kot izročítev celotne
premičnine, npr. izročítev ključev ali
prometnega dovoljenja pri avtomobilu
S: traditio symbolica

simbólična preživnína -e -e ž preživnína, ki se
zaradi zagotavljanja bodoče socialne varnosti
določi v zelo nizkem znesku, da se, ko nastopi
potreba po preživljanju, lahko zviša

simplifikácija postópka -e -- ž ► poenosta-
vítev postópka

simulírana zakónska zvéza -e -e -e ž ►
navídezna zakónska zvéza

simulírani právni pôsel -ega -ega -sla m ►
navídezni právni pôsel

simultána hipotéka -e -e ž ► skúpna hipotéka

simultána oporóka -e -e ž ► skúpna oporóka

simultáni zapisník -ega -a m zapisník, ki ga
sodišče ali upravni organ vodi sproti med
opravljanjem procesnih dejanj

sinalagmátska pogódba -e -e ž ► vzájétna
pogódba

sindikálna klávozula -e -e ž klavzula, ki
preprečuje diskriminacijo zaradi članstva v
sindikatu, kadar delodajalec pogouje zapo-
slitev delavca s tem, da je član le določenega
sindikata ali da ni član sindikata, ali kadar
delodajalec kot razlog za odpoved pogodbe
o zaposlitvi upošteva delavčevo članstvo v
sindikatu

sindikálna organizácija -e -e ž 1. ► sindikát
2. zveza ali konfederacija, v katero se
povežejo združenja delavcev in delodajalcev

sindikálna svobôda -e -e ž pravica delavcev in delodajalcev, da brez kakršnih koli razlik ustanavljajo svoje organizacije ali združenja, se vanje včlanjujejo, in pravica organizacij, da določajo in izvajajo sindikalne aktivnosti
S: koalicijska svobôda

sindikálni mir -ega -ú m ► sociálni mir

sindikálni odbòr -ega -ôra m organ sindikata, ki v skladu z avtonomnimi akti zastopa sindikat in njegove člane

sindikálni pluralizem -ega -zma m organizacijska svoboda delavcev ali delodajalcev, da se ne povezujejo le v en sindikat, temveč v različne sindikate in sindikalne organizacije

sindikálni zaúpnik -ega -a m delavec, ki ga sindikat imenuje ali izvoli zato, da ga zastopa pri delodajalcu, zaradi česar je v skladu z zakonom ali kolektivno pogodbo lahko deležen posebnega delovnopravnega varstva

sindikálno právo -ega -a s pravo, ki ureja in preučuje sindikalno svobodo, reprezentativnost sindikatov, pristojnosti sindikatov na delovnem mestu, kolektivno pogajanje in kolektivne pogodbe ter uresničevanje pravice do stavke

sindikát -a m združenje, ki ga lahko svobodno ustanovijo ali se vanj včlanijo tako delavci kot delodajalci za varstvo svojih interesov
S: sindikálna organizácija (1)

singulárna sukcesija -e -e ž ► singularno pravno naslédstvo

singulárni právni naslédnik -ega -ega -a m fizična ali pravna oseba, ki pridobi posamezno pravico od pravnega prednika, npr. volilijemnik

singulárno dédno naslédstvo -ega -ega -a s pridobitev posameznih pravic iz zapuščine, npr. pridobitev volila S: posámično dédno naslédstvo

singulárno právno naslédstvo -ega -ega -a s prenos posameznih točno določenih delov premoženja pravnega prednika na pridobitelja S: posámično právno naslédstvo, singulárna sukcesija

sintétična dohodnina -e -e ž dohodnina, ki z enotnim davkom obdavčuje vse vrste dohodkov, ki jih doseže fizična oseba kot davčni zavezanec v enem letu

sintétični dávek -ega -vka m davek, ki upošteva celotno ekonomsko moč davčnega

zavezanca, npr. sintetična dohodnina, neto davek na premoženje

sistém ênega nèprenosljivega glasú -a -- -- -- m v nekaterih pravnih sistemih polproporcionalni volilni sistem, po katerem sme volivec v volilni enoti, v kateri se voli več kandidatov, glasovati samo o enem kandidatu

sistém ênega prenosljivega glasú -a -- -- -- m proporcionalni volilni sistem, po katerem se glasuje o posameznih kandidatih tako, da se označi prednostni vrstni red kandidatov

sistém glasovánja po listah -a -- -- -- m sistem glasovanja v proporcionalnem volilnem sistemu, pri katerem se glasuje o listah kandidatov

sistém izključitve -a -- m sistem, v katerem je v primeru množičnega oškodovanja vložena kolektivna odškodninska tožba v imenu vseh oškodovancev, razen tistih, ki na način in v roku, ki ju določi sodišče, izjavijo voljo, da ne želijo biti člani skupine, v imenu katere je vložena tožba

sistém vključitve -a -- m sistem, v katerem je v primeru množičnega oškodovanja vložena kolektivna odškodninska tožba v imenu tistih oškodovancev, ki na način in v roku, ki ju določi sodišče, izjavijo voljo, da želijo biti člani skupine, v imenu katere je vložena tožba

sistemátična razlága -e -e ž razlaga, ki izhaja iz oblikovne in vsebinske umeščenosti pravne določbe v pravni akt ali pravni sistem kot celoto

sistemizácija práva -e -- ž znanstveno urejanje in povezovanje pravnih pravil in načel v pravne institute, pravne panoge in pravne skupine

sistemizácija délovnih mést -e -- -- ž splošni akt delodajalca, s katerim razdeli delovni proces na organizacijske enote, v okviru katerih se izvajajo smiselno povezane naloge trajnejše narave

sistemizirano délovno mésto -ega -ega -a s delovno mesto, na katerem se izvaja delo trajnejše narave, določeno v splošnem aktu delodajalca, v katerem je delodajalec dolžan določiti tudi pogoje za opravljanje dela

sistémški zákon -ega -óna m zakon, ki na celovit način ureja zaokrožene sklope družbenih razmerij, npr. zakon o sodiščih

síva ekonomija -e -e ž neregistrirana proizvodnja, zaposlenost in dohodek, od katerih niso plačane obvezne javne datjave

skazítev ávtorskega déla -tve -- -- ž ▶ okrnítev ávtorskega déla

skazênost -i ž trajna vidna sprememba dela telesa, ki vpliva na videz osebe, za katero se prizna denarna odškodnina

skesánec -nca m domnevni storilec kaznivega dejanja, ki se mu sme kazni omiliti, ker je preprečil nadaljnje izvrševanje kaznivih dejanj ali razkril podatke, pomembne za preiskovanje in dokazovanje

skesnina -e ž ▶ odstópna

sklád denárnega trga skláda -- -- m investicijski sklad, ki ima sredstva naložena pretežno v instrumentih denarnega trga, denarnih depozitih in enotah ciljnega sklada denarnega trga

skladiščna pogodba -e -e ž pogodba, s katero se skladiščnik zaveže, da bo skladiščil blago položnika

skladiščni líst -ega -a m ▶ skladiščnica

skladiščnica -e ž vrednostni papir o uskladiščenem blagu, ki imetniku papirja omogoča razpolaganje z blagom **S:** skladiščni líst

skladiščnik -a m stranka skladiščne pogodbe, ki se zaveže skladiščiti blago

skladiščnina -e ž plačilo skladiščniku za skladiščenje blaga

skládnozna klávzula -e -e ž v mednarodnem pravu klavzula v Ustanovni listini OZN, ki določa prevlado obveznosti po Ustanovni listini OZN nad nasprotujočimi si obveznostmi po katerikoli drugi mednarodni pogodbi **S:** anulatórna klávzula, derogacíjska klávzula (2)

sklenítev zákónske zvéze -tve -- -- ž nastanek zakonske zveze po predpisanem postopku pred pristojnim organom

sklénjena pártnerska zvéza -e -e -e ž formalizirana življenjska skupnost dveh oseb istega spola, ki ima enake pravne posledice kot zakonska zveza z zakonsko določenimi izjemami **S:** registrirana istospólna pártnerska skúpnost

sklénjena veríga índicev -e -e -- ž več med seboj povezanih posrednih dokazov, ki pripeljejo do edinega mogočega zaključka

sklèp o dedováanju sklépa -- -- m meritorna odločba, s katero sodišče ugotovi obseg

zapuščine, kdo so zapustnikov dediči in kakšne pravice imajo do zapuščine druge osebe, npr. volilojemniki

sklèp o domíku sklépa -- -- m sklep izvršilnega sodišča, s katerim sodišče po končani javni dražbi najboljšemu ponudniku domakne nepremičnino

sklèp o izročítvi nèpremičníné úpníku sklépa -- -- -- m sklep, s katerim izvršilno sodišče po pravnomočnosti sklepa o domíku in poplačílu kupnine odloči, da se kupcu izroči nepremičnina v posest in da se po pravnomočnosti tega sklepa vpiše njegova lastninska pravica v zemljiško knjigo

sklèp o izvršbí sklépa -- -- m sklep, s katerim sodišče ali upravni organ odloči o predlogu za izvršbo ali uvede izvršilni postopek po uradni dolžnosti

sklèp o poplačílu sklépa -- -- m sklep v izvršilnem ali stečajnem postopku, s katerim sodišče odloči o delitvi unovčenega dolžnikovega premoženja ter določi obseg in pogoje poplačila upnikov

sklèp o preiskávi sklépa -- -- m sklep, s katerim preiskovalni sodnik ali zunajobravnavni senat uvede sodno preiskavo in praviloma pomeni začetek kazenskega postopka pred sodiščem

sklèp o pripóru sklépa -- -- m sklep, s katerim sodišče odredi, da se domnevni storilec kaznivega dejanja pripre

sklèp o rúbežu sklépa -- -- m sklep v primeru izvršbe na denarno terjatev, s katerim sodišče dovoli rubež terjatev

sklèp o sódnem opomínú sklépa -- -- -- m sklep, ki ga namesto obsodbe izda sodišče, kadar izreče sodni opomin

sklèp o sprejémú ali zavrnítvi priznánya krívde sklépa -- -- -- -- m sklep, s katerim sodišče odloči, ali priznanje krivde ali sporazum o priznanju krivde izpolnjuje zakonsko predpisane pogoje

sklèp o volílu sklépa -- -- m sklep o pravici volilojemnika, ki ga sodišče lahko izda tudi pred koncem zapuščinskega postopka, če dediči volila ne izpodbijajo

sklèp sklépa m **1.** odločba, s katero odloči sodišče v nepravdnem in izvršilnem postopku, v pravdnem postopku predvsem o procesnih vprašanjih, o vsebinskih pa le takrat, ko tako določa zakon **2.** odločba, s

katero se praviloma odloči o procesnih vprašanjih in procesnih razmerjih med udeleženci kazenskega postopka **3**, posamični in konkretni akt, s katerim se v upravnem postopku odloči o procesnem ali posttrantskem vsebinskem vprašanju **4**, v pravo EU pravni akt sekundarne zakonodaje EU, ki je v celoti zavezujoč le za tiste, na katere je naslovljen

sklèp ustavnega sodišča sklèpa -- -- m sklep, s katerim ustavno sodišče poda vmesno ali končno odločitev o postopkovnih ali drugih ustavnosodnih vprašanjih

sklépanje a contrario -a --- [a kontrárijó] s ► sklèpanje po nasprótnem razlogovánju

sklépanje po analogiji -a --- s ► sklèpanje po podobnosti

sklépanje po nasprótnem razlogovánju -a --- s sklèpanje, da se pravna posledica navezuje le na primere, ki so izrecno pravno urejeni, ne pa na druge, ki so jim podobni
S: argumentum a contrario, sklèpanje a contrario

sklépanje po podobnosti -a --- s sklèpanje, da se pravno neurejenemu primeru pripiše enaka pravna posledica, kot je določena v podobnem primeru, ki je pravno urejen
S: argumentum a simili ad simile, sklèpanje po analogiji

sklépčnost -i ž sposobnost kolegijskega organa, da sprejema veljavne sklepe, ko je navzoče zadostno število članov **S:** kvórum

sklépčnost tožbe -i -- ž povezanost tožbenega predloga in tožbenih navedb, ki omogoča sodišču, da ob uporabi ustrezne pravne norme ugodi tožbenemu predlogu, če ugotovi, da so v tožbi navedena dejstva resnična

sklépni ákt konference -ega -a -- m v mednarodnem pravu ► zaključni ákt konference

sklépni predlógi -ih -predlógov m mn. v pravo EU obrazloženo mnenje generalnega pravobranilca o zadevi pred Sodiščem EU, ki vsebuje predloge, kako naj Sodišče EU odloči o predmetu spora ali postavljenih vprašanjih

skrájna síla -e -e ž ravnanje, s katerim oseba sebe ali koga drugega rešuje pred nevarnostjo, ki je ni sama povzročila, zaradi česar njeno ravnanje ni kaznivo, čeprav izpolnjuje znake kaznivega dejanja

skrájšana firma -e -e ž firma, ki vsebuje le posamezne dele polne firme

skrájšani kázenski postópek -ega -ega

-pka m kazenski postopek v pristojnosti okrajnih sodišč, ki se vodi zaradi odločanja o obtožbah za kazniva dejanja, za katera je kot glavna kazen predpisana denarna kazen ali kazen zapora do treh let in za katera se faza sodne preiskave ne opravi **S:** sumárni postópek

skrájšani pôlni délovni čas -ega -ega -ega

čása m polni delovni čas, določen z zakonom ali kolektivno pogodbo, ki traja manj kot 36 ur na teden, ker obstaja večja nevarnost za poškodbe ali zdravstvene okvare

skrájšani prekrškóvni postópek -ega -ega

-pka m postopek o prekršku, v katerem sodišče odloči o storitvi prekrška in izreče sankcijo brez zaslišanja storilca

skrájšani ugotóvitveni postópek -ega -ega

-pka m ugotovitveni postopek v upravni zadevi, v katerem se hkrati ugotovi merodajna dejstva in odloči, če gre za nujne ukrepe za varstvo javnega interesa ali če se navedbe stranke in ugotovitve organa o dejstvih v celoti ujemajo

skrájšani zakonodájni postópek -ega -ega

-pka m zakonodajni postopek, ki je krajši od rednega, namenjen manj pomembnim ali manj zahtevnim spremembam

skrbník -a m z odločbo pristojnega organa postavljen zakoniti zastopnik otroka, osebe z odvzeto poslovno sposobnostjo ali osebe, ki sicer sama ne more varovati svojih pravic in koristi, npr. neznanega lastnika premoženja

skrbník za posébni primér -a --- -- m

zastopnik, ki se postavi, kadar je treba poskrbeti za pravice in koristi posameznika in ki v njegovem imenu opravi posamezno dejanje ali opravlja določeno vrsto dejanj
S: curator ad actum, začasni skrbník

skrbniška báнка -e -e ž banka, ki na podlagi

pogodbe o oblikovanju skrbniškega računa odpre in vodi skrbniški račun, preverja pogoje za izvedbo nalogov za izplačila s skrbniškega računa in opravlja določene druge naloge pri varstvu kupcev stanovanj in enostanovanjskih stavb

skrbniški notár -ega -ja m notar, ki ima dodatno zavarovalno kritje in posebne dolžnosti v zvezi s skrbniškimi storitvami po pogodbi o oblikovanju skrbniškega računa, prek katerega se opravlja ves plačilni promet, potreben pri gradnji in nakupu stavb ali stanovanj zaradi zavarovanja pravic kupcev

S

skrbniški račun -ega -a m transakcijski račun, ki ga vodi skrbniška banka in katerega imetnik je skrbniški notar za račun kupcev

skrbniški sistem OZN -ega -a -- [ozeèn] m v mednarodnem pravu mednarodnopравни sistem nadzora in uprave nesamoupravnih skrbniških ozemelj po Ustanovni listini OZN

skrbniško ozemlje -ega -a s v mednarodnem pravu odvisno ozemlje pod nadzorom in upravo Skrbniškega sveta po Ustanovni listini OZN

skrbništvo -a s zakonsko urejena oblika varstva otroka, za katerega ne skrbijo starši, ali polnoletne osebe, ki ni sposobna skrbeti sama zase, za svoje pravice in koristi

skrbno ravnanje -ega -a s ► primerna skrbnost

skrbnost dôbrega gospodarja -i -- -- ž skrbnost, ki se zahteva od osebe povprečnih lastnosti pri izpolnjevanju obveznosti v pravnem prometu pri ustrezni vrsti obligacijskih razmerij

skrbnost dôbrega gospodarstvenika -i -- -- ž skrbnost, ki se zahteva od osebe povprečnih lastnosti pri poklicnem ukvarjanju z gospodarsko dejavnostjo

skrbnost dôbrega strokovnjaka -i -- -- ž skrbnost, s katero mora izpolnjevati svoje obveznosti oseba pri opravljanju svoje poklicne dejavnosti in se presoja po pravilih stroke in običajih **S**: profesionalna skrbnost

skrita napaka -e -e ž napaka, ki je ni mogoče ugotoviti pri običajnem pregledu stvari, temveč se pokaže pozneje

skriti avál -ega -a m aval, pri katerem se porok na hrbtni strani menice ne podpiše kot porok, temveč kot indosant **S**: žiróavál

skrunítev gróba -tve -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki uniči ali poškoduje grob ali drug kraj, na katerem so pokopani umrli

skrunítev trúpla -tve -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki neupravičeno skrije, odnese, poškoduje, uniči truplo, del trupla ali posmrtné ostanke

skúpaj dogovorjéna céna -- -e -e ž ► pavšálna céna

skupinska izjéma -e -e ž v pravu EU izvzetje od uporabe konkurenčnih pravil o prepovedi izkrivljanja konkurence za skupino vsebinsko podobnih sporazumov s primerljivim vplivom na konkurenco, kadar se pričakuje, da bodo z opredeljenimi koristnimi učinki kot skupina izpolnjevali pogoje za izvzetje

skupinska obdavčítev -e -tve ž v nekaterih pravnih sistemih obdavčítev, pri kateri se posamezni pravno samostojni davčni zavezanci pod zakonsko določenimi pogoji odločijo, da bodo skupaj obravnavani kot en davčni zavezanec, pri čemer se medsebojne transakcije med njimi ne upoštevajo **S**: obdavčítev skupíne

skupinska tóžba -e -e ž tóžba, s katero več oseb uveljavlja istovrstne zahtevke, npr. zahtevke za povračilo škode, ki jim je nastala zaradi ravnanja tožene stranke

skúpna azilna politika -e -e -e ž v pravu EU azilna politika na ravni EU, katere cilj je vzpostavitev skupnega azilnega postopka in statusa beguncev

skúpna carinska tarífa -e -e -e ž **K**: SCT carinska tarifa, ki temelji na mednarodni nomenklaturi harmoniziranega sistema in na kombinirani nomenklaturi in vsebuje carinske stopnje za posamezno blago, ki jih skupaj določijo članice carinske unije za uvoz iz tretjih držav

skúpna firma -e -e ž firma, ki jo uporabljajo medsebojno povezane družbe

skúpna havarija -e -e ž škoda, ki prizadene vse udeležence plovbnega podjema **S**: generálna havarija

skúpna hipotéka -e -e ž hipoteka, ki se za zavarovanje iste terjatve ustanovi na več nepremičninah **S**: nérázdélna hipotéka, simultána hipotéka

skúpna koristnost -e -i ž v ekonomiji zadovoljstvo, ki ga prinesejo vse porabljene enote dobrine

skúpna lastnína -e -e ž način izvrševanja lastninske pravice več oseb, npr. dedičev ali zakoncev, na nerazdeljeni stvari, pri katerem lahko izvršujejo lastniška upravičenja samo skupaj, ker njihovi deleži niso vnaprej določeni

skúpna nalóžba -e -e ž v ekonomiji vsota naložb doma in naložb v tujino

skúpna oporóka -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih oporoka dveh ali več oseb, najpogosteje zakoncev, v istem aktu **S**: simultána oporóka

skúpna ponúdba -e -e ž **1.** v javnem naročanju ponudba, ki jo poda več oseb **2.** v ekonomiji vsota individualnih ponudb nekega proizvoda v nekem časovnem obdobju

skúpna porába -e -e ž v ekonomiji ► splóšna porába

skúpna posvojítev -e -tve ž posvojítev, pri kateri oba partnerja v zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti skupaj posvojita otroka

skúpna preiskoválna skupina -e -e ž skupina, ki se ustanovi v zadevah, ki so predmet kazenskega postopka v eni državi članici EU ali v več državah članicah EU

skúpna prokúra -e -e ž prokura, ki je podeljena več osebam

skúpna sòposést -e -i ž sòposest, ki jo lahko izvršujejo le vsi sòposestniki skupaj
S: skupnoròčna sòposést

skúpna vzgója in várstvo -e -e -- -a ž skupna skrb staršev za otroka, kadar starša ne živita skupaj

skúpna zadéva -e -e ž zadeva, ki s svojo problematiko vključuje vse vpletene, npr. odločitev o predmetu skupnega premoženja zakoncev

skúpna zastáva -e -e ž zastava, pri kateri se za zavarovanje iste terjatve ustanovi zastavna pravica na več stvareh

skúpni déli zgrádbé -ih délov -- m mn. zemljišče, na katerem zgradba stoji, in deli zgradbe, ki ne spadajo med posamezne dele zgradbe in so namenjeni skupni rabi etažnih lastnikov

skúpni evrópski azilni sistém -ega -ega -ega -a m v prahu EU sistem skupne azilne politike na ravni EU za usklajevanje standardov zaščite beguncev ter vzpostavitev praktičnega sodelovanja in mehanizmov solidarnosti med državami članicami EU

skúpni izdátek -ega -tka m v ekonomiji vsota izdatkov za nabavo vseh enot neke količine proizvoda

skúpni lastník -ega -a m ena od oseb, ki imajo na nerazdeljeni stvari skupno lastnino

skúpni nabávni orgán -ega -ega -a m organ, ki izvaja postopke javnega naročanja za več naročnikov

skúpni nújni délež -ega -ega -a m vsota vseh posameznih nujnih deležev po zapustniku

skúpni pooblaščenec -ega -nca m pooblaščenec, ki ga imenujejo sosporniki sami ali zaradi ekonomičnosti postopka in ob odsotnosti kolizije interesov sodišče ali upravni organ več strankam skupaj

skúpni predstávník -ega -a m oseba, ki je ena izmed več strank v istem postopku in

obenem pooblaščenec za zastopanje ostalih strank

skúpni sporazúm -ega -a m sporazum, ki ga sklene organizacija avtorjev z združenjem uporabnikov in s katerim pogodbeniki določijo splošne pogoje za uporabo avtorskih del, za varovanje katerih je pristojna kolektivna avtorska organizacija, ali se dogovorijo o tarifi za uporabo teh del
S: kolektivna ávtorska pogódba

skúpni tróg -ega -a m v prahu EU ► nótranji tróg

skúpni zagovórnik -ega -a m zagovornik, ki brani več obdolžencev v istem kazenskem postopku

skúpni zasébní proizvod -ega -ega -óda m v ekonomiji vsota lastnega zasebnega proizvoda in tujih zasebnih proizvodov

skúpno gospodínjstvo -ega -a s skupnost oseb, ki običajno skupaj stanujejo in skupaj porabljajo dohodke za osnovne življenjske potrebe, kot sta stanovanje in hrana

skúpno pooblastílo -ega -a s pooblastilo, dano več pooblaščenecem, ki lahko zastopajo le skupaj
S: kolektivno pooblastílo

skúpno povpraševánje -ega -a s v ekonomiji vsota individualnih povpraševanj po nekem proizvodu v nekem časovnem obdobju

skúpno premožénje zakoncev -ega -a -- s zakonsko določena oblika skupne lastnine zakoncev, pri čemer velja zakonska domneva polovičnega ali enakega deleža za premoženje, ki sta ga zakonca pridobila s skupnimi sredstvi ali z delom v času trajanja zakonske zveze

skupnoròčna sòposést -e -i ž ► skúpna sòposést

skúpnost etažnih lastnikov -i -- -- ž
1. civilnopravna skupnost lastnikov posameznih delov večstanovanjske stavbe v etažni lastnini 2. pravna oseba, ki nastane na podlagi sklepa za upravljanje z večstanovanjsko stavbo s soglasjem vseh etažnih lastnikov

skúpnost stvárí -i -- ž celota, ki je sestavljena iz posameznih fizično ločenih stvari, od katerih ima vsaka svojo gospodarsko vrednost, npr. zbirka znamk, knjižnica, zaloge
S: universitas rerum distantium

skúpščina délniške družbe -e -- -- ž organ delniške družbe, v katerem delničarji neposredno uresničujejo svoje pravice, ki jih imajo na podlagi svojega deleža

skupščinski sistem -ega -a m v nekaterih pravnih sistemih sistem enotnosti državne oblasti, pri katerem vse pomembne politične odločitve sprejema predstavniški organ, vlada pa samo izvaja politiko, ki jo določa predstavniški organ

slába dobrína -e -e ž v ekonomiji dobrina, pri kateri se povpraševana količina v primeru spremembe realnega dohodka spremeni v nasprotni smeri, kot se spremeni realni dohodek **S**: inferiorna dobrína

slába véra -e -e ž zavest subjekta o pravni neupravičenosti do česa **S**: mala fides

slabovérni poséstnik -ega -a m ► nêdobrovérni poséstnik

slámnata drúžba -e -e ž družba brez premoženja ali vidne samostojne dejavnosti, ki služi kot sredstvo za poslovne transakcije ali njihovo veriženje, pogosto zaradi izogibanja plačilu davkov ali drugim predpisanim obveznostim **S**: slámnato podjéjte

slámnato podjéjte -ega -a s ► slámnata drúžba

slédna pravíca -e -e ž avtorska pravica, ki upravičuje avtorje likovnih del do poplačila pri preprodaji likovnega dela

slépa meníca -e -e ž ► biánko meníca

slovésna izjáva -e -e ž **1.** po določenem postopku javno dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi **2.** v mednarodnem pravu izjava, ki jo dajo predstavniki držav ob zaključku mednarodne konference, kongresa in ima veliko politično težo v mednarodnih odnosih, ne pa pravno zavezujočih učinkov

slóvnična razlága -e -e ž ► jezikóvna razlága

slučájna sestavína právnega pôsla -e -e --- ž sestavina pravnega posla, ki obstaja le na podlagi posebnega dogovora strank, npr. pogodbeni kazni **S**: accidentale negotii

slúžbena izkáznica -e -e ž listina, s katero imetnik dokazuje svoje pooblastilo za opravljanje nalog organa, katerega predstavnik je, npr. inšpekcije, varuha človekovih pravic

slúžbena kázenska ovádba -e -e -e ž ► urádna kázenska ovádba

slúžbena odsótnost -e -i ž opravljanje določenih nalog ali pogodbenih obveznosti delavca izven prostorov delodajalca, v katerih delavec sicer dela, kamor je napoten po nalogu delodajalca

slúžbeno potovánje -ega -a s potovanje z namenom opravljanja dela izven sedeža delodajalca, kamor je delavec napoten

služéca nêpremičnína -e -e ž nepremičnina, ki jo bremeni stvarna služnost v korist gospodujoče nepremičnine

služéca stvár -e -í ž stvar, ki jo bremeni služnost v korist gospodujoče stvari **S**: slúžna stvár

služéce zemljíšče -ega -a s zemljišče, ki ga bremeni stvarna služnost za uporabo gospodujočega zemljišča

slúžna stvár -e -í ž ► služéca stvár

slúžnost -i ž omejena stvarna pravica na tuji stvari, ki imetnika upravičuje, da uporablja tujo stvar ali da od lastnika tuje stvari zahteva, da opusti ravnanja, ki bi mu bila sicer dovoljena **S**: servitus, slúžnostna pravíca

slúžnost stanovánja -i -- ž osebna služnost, ki daje imetniku služnosti in njegovi družini pravico uporabljati tuje stanovanje ali njegove dele tako, da se ohranja njegova substanca **S**: habitatio

slúžnost v javno korist -i --- --- ž služnost, ki je ustanovljena v korist države, lokalne skupnosti, izvajalcev javnih služb in nosilcev različnih infrastrukturnih dejavnosti ter ima po vsebini značilnost stvarne služnosti

slúžnostna pót -e -í ž dostopna pot, na kateri se izvršuje potna služnost, ki je vknjižena v zemljiško knjigo

slúžnostna pravíca -e -e ž ► služnost

slúžnostni upravičenec -ega -nca m **1.** vsakokratni lastnik gospodujoče nepremičnine pri stvarnih služnostih **2.** oseba, v korist katere je služnost ustanovljena pri osebnih služnostih

slúžnostni zavézanec -ega -nca m vsakokratni lastnik služéce nepremičnine

smérnica -e ž instrument mehkega prava, ki nima zavezujoče moči, ampak nakazuje in usmerja pristop k urejanju določenega vprašanja ali področja

smíselna uporába predpísa -e -e -- ž uporaba predpisa, ki upošteva spremenjene pravne in družbene okoliščine ali specifičnosti področja, na katerem se uporabi

smrtóvnica -e ž javna listina z zapisom podatkov o umrlem, ki služi uvedbi in vodenju zapuščinskega postopka

sòávtorstvo -a s skupno avtorstvo več avtorjev pri istem avtorskem delu

sociálna demokracija -e -e ž politični sistem, ki temelji na sodelovanju državljanov pri upravljanju države in med osrednje cilje svojega delovanja uvršča doseganje čim večje socialne blaginje

sociálna diferenciacija -e -e ž ► sociálno razslojevanje

sociálna kúhinja -e -e ž v socialnem varstvu program socialne preventive, s katerim se osebam, ki so brez zadostnih sredstev za preživljanje ali so prejemniki denarne socialne pomoči, zagotavlja brezplačen topli obrok

sociálna pravica -e -e ž pravica, ki posamezniku ali skupini omogoča uresničevanje določenih socialnih interesov, npr. pravica do izobraževanja, pravica do stanovanja, pravica do dela, pravica do zdravja, pravica do socialne varnosti, pravica do socialne in zdravstvene pomoči, pravica do varstva delavcev migrantov

sociálna preventíva -e -e ž dejavnost socialnega varstva, namenjena preprečevanju nastajanja socialnih težav posameznika, družine ali določene skupine prebivalstva, ki jo izvajajo pravne ali fizične osebe

sociálna slúžba -e -e ž služba, ki izvaja socialnovarstvene storitve v mreži javne službe ali izven nje

sociálna ugódnost -e -i ž socialna zaščita, ki jo država zagotavlja določenim skupinam oseb, npr. znižano plačilo vrtca, učbeniški sklad, subvencionirani prevoz, prehrana v šoli

sociálna várnost -e -i ž sistem družbenih ukrepov, predvsem v obliki socialnih zavarovanj, socialnih pomoči in družinskih prejemkov, za zagotavljanje varnosti dohodka posameznikom in družinam v določenih življenjskih razmerah z družbeno solidarnostjo, npr. v primeru bolezni, starosti, invalidnosti, smrti zavarovanca, brezposelnosti, materinstva

sociálno dialóg -ega -a m sodelovanje med delodajalci in sindikati, med delodajalci in sveti delavcev ali delavskimi zaupniki, ki lahko vodi do sklenitve dogovora, sporazuma ali kolektivne pogodbe ali je namenjeno obveščanju in posvetovanju

sociálno mír -ega -ú m dolžnost strank kolektivne pogodbe, določena z zakonom ali kolektivno pogodbo, da se v času veljavnosti

kolektivne pogodbe vzdržijo organiziranja ali podpiranja industrijskih akcij, vključno s stavko **S:** sindikalni mír

sociálno primér -ega -a m uresničeno socialno tveganje zaradi začasne ali trajne izgube zaslužka ali nesorazmerno povečanih stroškov za življenje, npr. bolezni, invalidnost

sociálno sêrvis -ega -a m socialnovarstvena storitev pomoči družini, ki obsega pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primeru rojstva otroka, bolezni, invalidnosti, starosti, nesreče in drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje

sociálno spòr -ega spòra m posebni sodni postopek pred specializiranim socialnim sodiščem po dokončno zaključenem upravnem postopku o pravicah, obveznostih in pravnih koristih fizičnih, pravnih in drugih oseb, če so lahko nosilci pravic in obveznosti iz sistema socialne varnosti

sociálno sporazúm -ega -a m v ekonomiji sporazum o gibanju plač, sklenjen med delodajalci, vlado in sindikati

sociálno stárš -ega -a m starš, ki z otrokom ni biološko povezan

sociálno délo -ega -a s dejavnost, ki zagotavlja pomoč posameznikom, družinam in skupinam prebivalstva pri preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk in težav ter vključevanju v življenje skupnosti

sociálno pártnerstvo -ega -a s institucionalni mehanizmi, prek katerih delavski predstavniki izražajo interese delavcev in jih usklajujejo z delodajalci in njihovimi predstavniki v okviru dvostranskega ali tristranskega socialnega dialoga

sociálno právo -ega -a s pravo, ki ureja pogoje zaposlovanja, dela in socialne varnosti

sociálno razslojevanje -ega -a s nastajanje ali povečevanje gospodarskih in družbenih razlik med ljudmi **S:** sociálna diferenciacija

sociálno skrbstvo -ega -a s do leta 1992 ► sociálno várstvo

sociálno stanóvanje -ega -a s do leta 2003 ► nèprofitno najémno stanóvanje

sociálno tvéganje -ega -a s negotov dogodek v prihodnosti, praviloma neodvisen od volje posameznika, ki povzroči izpad zaslužka ali povečanje stroškov in tako lahko ogrozi

S

razvoj in celo obstoj posameznika in s tem celotne družbe, zato ga ureja država s sistemom socialne varnosti

sociálno várstvo -ega -a s sistem socialnih pomoči, namenjen zagotavljanju denarnih pomoči osebam in družinam brez zadostnih sredstev za življenje, ter socialnih storitev, ki ogroženim posameznikom, družinam in skupinam prebivalstva preprečujejo, lajšajo in odpravljajo osebno občutene življenjske stiske in objektivno prepoznavne socialne težave **S:** do leta 1992 sociálno skrbstvo

sociálno zavarovánje -ega -a s javno, z zakonom določeno obvezno zavarovanje za socialna tveganja, npr. obvezno zavarovanje za zaposlene, samozaposlene in druge aktivne osebe in njihove družinske člane, ki se financira s prispevki za socialno varnost in iz državnega proračuna

sociálnoskrbštvena storitev -e -tve ž do leta 1992 ► sociálnovárstvena storitev

sociálnovárstvena storitev -e -tve ž storitev iz sistema socialnega varstva, ki je namenjena preprečevanju socialnih stisk in težav posameznika, družine ali skupine prebivalstva, npr. prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč na domu, socialni servis **S:** do leta 1992 sociálnoskrbštvena storitev

sociálnovárstveni prejemek -ega -mka m prejemek v denarju iz sistema socialnega varstva, namenjen ublažitvi in preprečevanju socialnih stisk posameznika, družine, skupine prebivalstva, npr. denarna socialna pomoč, varstveni dodatek

sociálnovárstveni závod -ega -óda m zavod, ki opravlja socialnovárstvene storitve za osebe, ki zaradi starosti, telesne ali duševne motnje ali drugih podobnih okoliščin ne morejo ali ne želijo živeti same ali v družini

societas -- [sócijetas] (LAT.) ► družbena pogódba (1, 2)

societas europaea -- -- [sócijetas europèa] (LAT.) v právu EU ► evrópska délniška družba

societas leonina -- -- [sócijetas leonína] (LAT.) ► lèvja družba

societétna pogódba -e -e ž ► družbena pogódba (1, 2)

sociologíja práva -e -- ž veda, ki se ukvarja s proučevanjem prava s sociološkimi metodami in s proučevanjem družbenih vplivov na pravo

sočasna izpolnitev -e -tve ž obveznost strank, da mora takrat, ko izpolni obveznost ena stranka, izpolniti obveznost tudi druga stranka

sódba -e ž **1.** posamični oblastni pravni akt, s katerim sodišče vsebinsko odloči v sodnem postopku **S:** judikát **2.** sodna odločba, s katero sodišče v pravdnem postopku vsebinsko odloči o tožbenem zahtevku **S:** judikát **3.** sodna odločba, s katero sodišče odloči o obtožbi v kazenskem postopku, praviloma po opravljeni glavni obravnavi **S:** judikát **4.** sodna odločba, izdana v postopku o prekršku, s katero sodišče ustavi postopek ali pa obdolžena spozna za odgovornega in mu izreče sankcijo za prekršek **S:** judikát

sódba na podlági odpóvedí -e -- -- -- ž sodba, s katero sodišče zavrne tožbeni zahtevek, če se mu tožeča stranka do konca glavne obravnave odpove

sódba na podlági pripoznáve -e -- -- -- ž sodba, s katero sodišče ugoti tožbenemu zahtevku, če ga tožena stranka do konca glavne obravnave pripozna

sódba na podlági stánja spísa -e -- -- -- -- ž sodba, ki jo sodišče izda, če na kakšen poznejši narok ne pride nobena stranka ali pride samo ena stranka, druga stranka pa predlaga njeno izdajo, če je že opravilo narok, na katerem so se izvajali dokazi, in je dejansko stanje dovolj pojasnjeno

sódba s skrájšano obrazložítvijo -e -- -- -- ž sodba, ki poleg izreka vsebuje samo povzetek zahtevkov in dejstev, na katera so stranke opirale svoje zahtevke, ter pravni pouk o pritožbi

sòdédíč -a m dedič, ki deduje po zakonu ali na podlagi oporoke poleg drugih dedičev

sodeloválna dolžnóst -e -i ž obveznost stranke, da sodeluje pri izpolnjevanju obveznosti nasprotne pogodbene stranke

sodeloválna potróšnja -e -e ž v ekonomiji model potrošnje, ki z izposojanjem dobrin in storitev omogoča njihovo kroženje

sodelovánje délavcev pri uprávljanju -a -- -- -- s pravni institut kolektivnega delovnega prava, ki opredeljuje pravice in obveznosti delavcev pri različnih načinih sodelovanja pri poslovanju podjetja, npr. pravico do obveščeniosti, pravico do dajanja pobud, pravico do posvetovanja, pravico do soodločanja **S:** délavska participácija,

délavsko sòuprávljanje, participácija délavcev

sodišče -a s oblastni organ, ki opravlja sodno funkcijo **S:** tribunál (1)

sodišče drúge stòpnje -a -- -- s sodišče, ki odloča o pritožbah zoper odločbe sodišča prve stopnje **S:** drugostòpenjsko sodišče

sodišče prve stòpnje -a -- -- s sodišče, ki prvo odloča o sporu ali postavljenem zahtevku **S:** prvostòpenjsko sodišče

sodišče splòšne pristòjnosti -a -- -- s sodišče, pristojno za odločanje o katerikoli zadevi, razen o tistih zadevah, za katere so pristojna specializirana sodišča **S:** rédno sodišče, splòšno sodišče

sodišče tréjte stòpnje -a -- -- s sodišče, ki odloča o pravnih sredstvih zoper odločbe sodišča druge stopnje

sodišče za prekrške -a -- -- s sodišče, ki vodi in odloča v rednem sodnem postopku o prekršku, na prvi stopnji okrajno sodišče, na drugi stopnji višje sodišče

sodišču pridružena mediácija -- -e -e ž mediácija, ki se izvaja v okviru sodišča med sodnim postopkom

sódna cenítev -e -tve ž cenítev, ki jo opravi sodišče v sodnem postopku, praviloma s pomočjo sodnega cenilca

sódna dèska -e -e ž javno dostopno oglasno mesto v prostorih ali na spletni strani sodišča, kjer se objavljajo sodne odločbe in sporočila, kadar to določa zakon

sódna fúnkcija -e -e ž dejavnost sodne veje oblasti, ki obsega odločanje v civilnih in kazenskih zadevah ter v upravnih sporih

sódna individualizácija kázenskih sánkcij -e -e -- -- ž izbira vrste in višine kazenskih sankcij glede na storilčevo krivdo, težo izvršenega kaznivega dejanja, olajševalne in obteževalne okoliščine in namen kaznovanja

sódna izvršba -e -e ž izvršba civilnopravnih in drugih obveznosti, za katere tako določa zakon, v sodnem postopku

sódna jurisdíkcija -e -e ž ► sódna pristòjnost

sódna likvidácija -e -e ž ► prisilna likvidácija

sódna medicína -e -e ž področje medicine, ki obravnava telesne poškodbe, smrt, rojstvo in pojave na človeku ter njihov pomen za pravo **S:** forénzična medicína

sódna obdúkcija -e -e ž ► preglèd in raztelése-nje trépla

sódna oblást -e -í ž del državne oblasti, ki je pristojna za odločanje o sporih med pravnimi subjekti in odločanje o odgovornosti za storitev kaznivih dejanj

sódna odlóčba -e -e ž odločba, s katero sodišče odloči o vsebinskih ali procesnih vprašanjih

sódna oporóka -e -e ž oporoka, ki jo oporočitelju po njegovi ustni izjavi sestavi sodnik pristojnega sodišča

sódna položítev -e -tve ž dolžnikova pravica, da v primeru upnikove zamude dolgovano stvar kot izpolnitev izroči sodišču **S:** položítev pri sodišču, sódni depozít

sódna poravnáva -e -e ž poravnava, sklenjena pred sodiščem, ki ima učinek pravnomočne sodne odločbe

sódna práksa -e -e ž **1.** uporaba pravnih pravil v sodnih postopkih v posamičnih primerih **2.** sodne odločitve, zlasti višjih sodišč in vrhovnega sodišča, ki se uporabljajo kot dopolnilni spoznavni vir in so pomembne z vidika enotne uporabe prava **S:** judikatúra, usus fori

sódna preiskáva -e -e ž del kazenskega postopka, namenjen zlasti zbiranju gradiva, ki je potrebno za odločitev državnega tožilca, ali naj pri sodišču vloži obtožnico ali ne **S:** kázenska preiskáva (1)

sódna prepoznáva -e -e ž zaslísanje priče, s katerim se ugotavlja, ali priča pozna določeno osebo ali predmet **S:** recognitio

sódna pristòjnost -e -í ž pristojnost, po kateri o določenem vprašanju odloča le sodišče in ne kakšen drug organ **S:** sódna jurisdíkcija

sódna prodája -e -e ž prodaja, ki se opravi v sodnem postopku, praviloma v izvršbi

sódna psihiatríja -e -e ž psihiatríja, ki raziskuje duševne motnje storilcev kaznivih dejanj in se ukvarja z njihovim zdravljenjem **S:** forénzična psihiatríja

sódna psihologíja -e -e ž psihologíja, ki raziskuje duševnost storilcev, žrtev in prič kaznivih dejanj **S:** forénzična psihologíja

sódna psihopatologíja -e -e ž psihopatologíja, ki raziskuje duševne motnje in duševne bolezni pri storilcih, žrtvah in pričah kaznivih dejanj **S:** forénzična psihopatologíja

S

sódna rehabilitácija -e -e ž odločitev sodišča, da dovoli izbris obsodbe iz kazenske evidence še pred iztekom roka za nastop zakonske rehabilitacije

sódna táksa -e -e ž taksa, ki se plača za izvedbo sodnih postopkov in v drugih primerih, ko sodišče opravi storitev taksnemu zavezancu, npr. fotokopiranje listin

sódna upráva -e -e ž dejavnost znotraj sodne veje oblasti za njeno nemoteno izvajanje

sódna zadéva -e -e ž zadeva, v kateri je za odločanje o pravicah, obveznostih in obtožbah pristojno sodišče

sódna zmóta -e -e ž zmota pri ugotavljanju pravno pomembnih dejstev ali uporabi prava, zaradi katere je sodna odločba nepravilna ali nezakonita

sóдне počitnice -ih počitnic ž mn. čas, ko sodišče rešuje samo z zakonom določene nujne zadeve, ko ne tečejo procesni roki, razen v nujnih zadevah, in se ne vročajo sodna pisanja

sódni cenílec -ega -lca m oseba, imenovana za neomejen čas s pravico in dolžnostjo, da na zahtevo sodišča poda izvid o gospodarskih lastnostih stvari ali pravice ter oceno njene vrednosti ali višino na njej povzročene škode

sódni depozít -ega -a m ► sódna položítev

sódni izvédenec -ega -nca m oseba, imenovana za neomejen čas s pravico in dolžnostjo, da na zahtevo sodišča poda izvid in mnenje glede strokovnih vprašanj, za presojo katerih je potrebna pomoč strokovnjaka

sódni izvršítelj -ega -a m oseba, zaposlena pri sodišču, ki opravlja določena neposredna dejanja izvršbe ali zavarovanja, kadar tako glede na naravo zadeve, okoliščine opravljanja izvršbe ali iz drugih upravičenih razlogov odloči sodišče

sódni opomín -ega -a m sankcija za storilca posebno lahkih kaznivih dejanj, s katero ga sodišče opozori, da je bilo njegovo ravnanje protipravno, ne izreče pa mu premoženske ali prostostne kazni

sódni penále -ega -a m denarni znesek, ki ga na predlog upnika za vsak dan zamude ali na drugo časovno enoto naloži sodišče dolžniku, ki ne izpolni izvršljive nedenarne obveznosti

sódni postópek -ega -pka m postopek, ki poteka pred sodiščem in v katerem sodišče odloča o civilnih, kazenskih in upravnih zadevah

sódni pripravnik -ega -a m pripravnik, ki se na sodišču usposablja za opravljanje pravniškega državnega izpita

sódni réd -ega -a m predpis, s katerim minister, pristojen za pravosodje, določi notranjo organizacijo sodišč, način njihovega poslovanja v posameznih vrstah zadev, podrobnejša pravila o dodeljevanju zadev sodnikom in druga organizacijsko-tehnična opravila na sodiščih

sódni regíster -ega -tra m uradna evidenca na sodišču o ustanovitvah pravnih oseb, pri čemer z vpisom vanjo te dobijo status pravne osebnosti, vanj pa se vpisujejo tudi bistveni podatki, npr. organi posloводства in nadzora

sódni rók -ega -a m rok, ki ga v postopku določi sodišče, npr. za popravo tožbe, glede na okoliščine primera

sódni senát -ega -a m kolegijski sodni organ, katerega sestava je odvisna od vrste zadeve in sodne stopnje, na kateri se zadeva obravnava

sódni silogízem -ega -zma m ► právni silogízem

sódni stroški -ih stroškov m mn. stroški, ki bremenijo sodišče, vendar jih to že med postopkom prevali na stranke, npr. predujem za stroške izvedenca

sódni svèt -ega svéta m strokovni in neodvisni organ, ki pristojnemu državnemu organu predlaga sodnike v imenovanje in razrešitev ter opravlja druge z zakonom določene naloge

sódni tolmáč -ega -a m oseba, imenovana za neomejen čas s pravico in dolžnostjo, da na zahtevo sodišča tolmači na narokih ali prevaja listine

sódni zaostánek -ega -nka m zadeva, o kateri sodišče ni odločilo v razumnem roku

sodník -a m oseba z zaključeno univerzitetno pravno izobrazbo in opravljenim pravniškim državnim izpitom, izvoljena v sodniško funkcijo po postopku, ki ga določa zakon S: iudex

sodník poročévalec -a -lca m sodnik, ki je član sodnega senata in drugim članom senata podrobneje predstavi zadevo ter jim predlaga, kakšno odločitev naj sprejmejo

sodník porótník -a -a m nepoklicni sodnik, ki je lahko brez pravne izobrazbe in na podlagi imenovanja na to funkcijo sodi skupaj s poklicnimi sodniki S: porótník (1), prisédník, sodník prisédník

sodnik posámeznik -a -a m sodnik, ki je pristojen za samostojno odločanje o zadevah, za katere ni pristojen sodni senat

sodnik prisédnik -a -a m ► sodnik porótnik

sodnik ustávnega sodišča -a -a m voljena ali imenovana oseba, ki opravlja sodno funkcijo na ustavnem sodišču **S**: ustávni sodník

sodnik za mladolétnike -a -a m sodnik okrožnega sodišča, ki v kazenskem postopku proti mladoletniku vodi pripravljalni postopek, predseduje senatu za mladoletnike, razpisuje in vodi sejo senata ali glavno obravnavo v postopku in opravlja druge zadeve, določene z zakonom

sodnik za prekříške -a -a m do leta 2005 organ, ki obravnava storilce prekrškov

sodniška fúnkcija -e -e ž status in pristojnost sodnika, da nepristransko in neodvisno razsoja o sporih

sodniška imunitéta -e -e ž **1.** imuniteta, ki izključuje kazensko odgovornost sodnika za izraženo mnenje pri odločanju na sodišču **2.** imuniteta, ki pod določenimi pogoji varuje sodnika pred odvzemom prostosti, izvedbo nekaterih procesnih dejanj in uvedbo kazenskega postopka za kazniva dejanja pri opravljanju sodniške funkcije

sodniški aktivízem -ega -zma m odločanje sodnika, na katerega odločitve vpliva ali jih usmerja tudi njegovo osebno ali politično prepričanje

sodniški pomočnik -ega -a m univerzitetni diplomirani pravnik, ki na sodišču opravlja posamezna pravna opravila ter vodi postopke in izdaja odločbe v primerih, določenih z zakonom

sodniški silogízem -ega -zma m ► právni silogízem

sódno obmóčje -ega -a s območje, na katerem je sodišče pristojno izvrševati sodno funkcijo

sódno písanje -ega -a s v predpisani obliki sestavljen zapis, npr. vabilo, odločba, zapisnik, zaprosilo, zaznamek, ki ga podpiše sodnik ali druga pooblaščená sodna oseba

sódno pobótanje -ega -a s ► procésno pobótanje (1)

sódno pridržanje -ega -a s krajši odvzem prostosti, ki ga odredi preiskovalni sodnik, ker osumljenca, ki ga je privedla policija, ni mogoče takoj zaslúšati

sódno priznánje -ega -a s **1.** izjava stranke, dana pred sodiščem, da je dejanska trditev nasprotnika resnična **2.** priznanje krivde, ki ga domnevni storilec kaznivega dejanja poda pred kazenskim sodiščem

sódno znáno déjstvo -- -ega -a s dejstvo, ki je sodniku poznano iz drugega postopka ali javnega registra, npr. zemljiške knjige

sodóbní denár -ega -ja m v ekonomiji denar, ki nima notranje vrednosti in je sestavljen iz nezamenljivega papirnatega in knjižnega denarja ter kovancev

sòdržávje -a s v nekaterih pravnih sistemih ► konfederácija

sódstvo -a s organi, ki opravljajo sodno funkcijo

soglásje za sklenítev zákónske zvéze -a -a s svobodno izražena privolitev za sklenitev zakonske zveze vsakega od bodočih zakoncev

sójenje v nènavzóčnosti -a -a s sojenje, ki izjemoma in pod pogoji, ki jih določa zakon, poteka, ne da bi mu prisostvoval obdolženec

sóla menica -- -e ž ► edína meníca

sòlastník -a m lastnik računsko določenega deleža stvari

sòlastnina -e ž lastninska pravica več oseb na isti nerazdeljeni stvari, pri čemer vsakemu od lastnikov pripada računsko določen delež te stvari

sòlastnínski délež -ega -a m kvantitativni del lastninske pravice solastnika na celotni stvari ali na idealnem deležu stvari **S**: sòlastníški délež

sòlastníški délež -ega -a m ► sòlastnínski délež

sòlegatár -ja m ► sòvolilójemník

solidárna obveznost -e -i ž obveznost z več dolžniki, pri kateri vsak dolžnik odgovarja upniku za celo obveznost in lahko upnik njeno izpolnitev zahteva od kateregakoli od dolžnikov **S**: nérázdélna obveznost

solidárna odgovórnost -e -i ž odgovornost, pri kateri vsak dolžnik odgovarja za celoten dolg, ki ugasne, ko je poplačan **S**: nérázdélna odgovórnost

solidárni dolžník -ega -a m dolžnik solidarne obveznosti, ki odgovarja upniku za celo obveznost, upnik pa lahko zahteva njeno izpolnitev od enega ali od več dolžnikov solidarne obveznosti

solidárni pôrok -ega -óka m porok, ki se zaveže kot porok in plačnik in nima ugovora subsidiarnosti ter odgovarja kot solidarni dolžnik

solidárno jámstvo -ega -a s jamstvo, pri katerem več dolžnikov odgovarja za celo obveznost, upnik pa lahko zahteva njeno izpolnitev od kateregakoli od dolžnikov
S: nêrazdélno jámstvo

solidárno poróštvo -ega -a s poroštvo, pri katerem se oseba, ki ga daje, zaveže kot porok in plačnik in pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev dolžnikove obveznosti od dolžnika, od poroka ali od obeh hkrati
S: nêrazdélno poróštvo

solidárnost dolžnikov -i -- ž solidarna obveznost, pri kateri vsak od več dolžnikov odgovarja za celoten dolg
S: pasívna solidárnost

solidárnost úpnikov -i -- ž solidarna obveznost, pri kateri lahko vsak od več upnikov zahteva izpolnitev celotne obveznosti in obstaja samo, če je dogovorjena ali določena z zakonom
S: aktivna solidárnost

solidárnostna klávzula -e -e ž v mednarodnem pravu ▶ si omnes klávzula

solvéntno poslovánje -ega -a s zagotavljanje in upravljanje finančnih sredstev ter njihovih virov, s čimer so zagotovljeni pogoji za opravljanje gospodarske dejavnosti ali drugih poslov

solvéntnost -i ž dolgoročna sposobnost dolžnika, da izpolnjuje svoje plačilne obveznosti

sòbdólženec -nca m oseba, ki je skupaj z drugim obdolžencem v istem kazenskem postopku

sòbsójenec -nca m oseba, ki je skupaj z drugo osebo pravnomočno obsojena v istem kazenskem postopku

sòbtóženec -nca m oseba, ki je skupaj z drugim obtožencem v istem rednem kazenskem postopku

soóčenje -a s istočasno zaslišanje dveh ali več prič ali strank v sodnem ali upravnem postopku, kadar se njihove izpovedbe ne ujemajo

sòdolóčanje -a s sodelovanje delavcev pri upravljanju, pri katerem delodajalec za veljavni sprejem odločitve potrebuje soglasje sveta delavcev ali delavskega zaupnika

sòponúdnik -a m ponudnik, ki se hkrati z drugimi ponudniki poteguje za sklenitev pogodbe

sòposést -i ž posest stvari več oseb hkrati skupaj tako, da lahko vsaka od njih izvršuje dejansko posest na celotni stvari

sorazméрна dájátev -e -tve ž denarna dajatev, katere obseg je odvisen od prej vplačanih prispevkov ali osnov, od katerih so plačani prispevki, npr. starostna pokojnina, denarno nadomestilo

sorazméрна dávčna stópnja -e -e ž davčna stopnja, ki se ne spreminja s spremembo davčne osnove
S: proporciónalna dávčna stópnja

sorazméрна obdavčítev -e -tve ž obdavčitev, po kateri osebe z večjo ekonomsko močjo plačajo relativno enako davka kot osebe z manjšo ekonomsko močjo
S: pravična obdavčítev, proporciónalna obdavčítev

sorazméرنi dávek -ega -vka m davek, pri katerem zavezanci plačajo enak delež davka, ne glede na svojo ekonomsko moč
S: proporciónalni dávek

soródna pravíca -e -e ž pravica, ki je po svoji vsebini in objektu varstva podobna avtorski pravici, in sicer pravica izvajalcev, pravica proizvajalcev fonogramov, pravica filmskih producentov, pravica RTV-organizacij, pravica založnikov in pravica izdelovalcev podatkovnih baz

soródstvo -a s razmerje med predniki in potomci ter med različnimi potomci istega prednika

soródstvo v rávni črti -a - - - - s ▶ rávna črta soródstva

soródstvo v stránski črti -a - - - - s ▶ stránska črta soródstva

sosédnje zemljíšče -ega -a s zemljišče, ki meji na drugo zemljišče ali je z njim prostorsko povezano

sosédsko právo -ega -a s pravo, ki ureja razmerja med lastniki sosednjih nepremičnin

sòspórník -a m v pravnem postopku vsaka izmed oseb, ki nastopajo na strani tožeče stranke ali tožene stranke v postopku

sòspórníška intervencíja -e -e ž v pravnem postopku stranska intervencija, pri kateri se v pravdo vključi oseba, na katero sodna odločba neposredno učinkuje

sòspórníški interveniènt -ega -ènta m v pravnem postopku stranski intervenient, na katerega sodba neposredno učinkuje in ima zato v postopku položaj enotnega sospornika

sòspórništvo -a s v pravnem postopku sodelovanje več oseb na strani tožeče stranke ali tožene stranke v postopku **S**: subjektivna kumulacija

sòstorilec kaznivega dejanja -lca -- -- m oseba, ki skupaj z drugo osebo zavestno izvršuje zakonske znake kaznivega dejanja ali kako drugače odločilno prispeva k njegovi izvršitvi

sòstorilstvo -a s udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju, ki ga skupaj izvrši več oseb ali več oseb kako drugače odločilno prispeva k njegovi izvršitvi

sovládje -a s v mednarodnem pravu ► kondominij

sòvolilojémnik -a m ena od oseb, ki jim oporočitelj nakloni volilo skupaj, ne da bi določil deleže, ali jim nakloni volilo po enakih delih **S**: kolegatár, sòlegatár

sovrážni tóvor -ega -óra m v mednarodnem pravu tovor na sovražni ladji v vojni na morju, ki ga nasprotnik lahko zaseže

sòzavarovánje -a s zavarovanje istega rizika pri več zavarovalnicah z eno pogodbo

specializácija -e ž izobraževanje, s katerim posameznik pridobi posebno poglobljeno znanje na ožjem področju neke stroke in s tem možnost samostojnega opravljanja zahtevnejšega dela

specializirani oddélek -ega -lka m posebni organ, pristojen in usposobljen za opravljanje določenih dejanj, npr. specializirani oddélek državnega tožilstva, družinski oddelek okrožnega sodišča

specializirano državno tožilstvo -ega -ega -a s državno tožilstvo, pristojno za pregon posebej določenih kaznivih dejanj

specializirano sodišče -ega -a s sodišče, pristojno za odločanje o zadevah samo z določenih pravnih področij, npr. upravno sodišče, delovno in socialno sodišče

speciálna inkvizícija -e -e ž preiskovalni postopek, v katerem se ugotavlja krivda določene osebe za določeno kaznivo dejanje

speciálna izvršba -e -e ž izvršba, ki se vodi za posamezno terjatev posameznega upnika in katere predmet so posamezne dolžnikove stvari in pravice

speciálna misija -e -e ž v mednarodnem pravu začasna diplomatska misija, ki jo pošlje država v drugo državo za razrešitev določene vprašanja ali izvršitev določene naloge

speciálna obvéznost -e -i ž obveznost, katere predmet je nenadomestna stvar

speciálna právna sposóbnost -e -e -i ž ► posebna pravna sposobnost

speciálna preiskoválna skupina -e -e -e ž skupina, ki jo vodi državni tožilec in se ustanovi v posameznih zahtevnih kazenskih zadevah, npr. s področja gospodarstva, korupcije in organiziranega kriminala, za katere je potrebno daljše usmerjeno delovanje več državnih organov in institucij

speciálna prevenciónija kriminála -e -e -- ž preprečevanje ponovne storitve kaznivega dejanja že obsojenega storilca **S**: individualna prevenciónija kriminála

speciálni povrátek -ega -tka m izvršitev kaznivega dejanja po tem, ko je bil storilec že obsojen za istovrstno kaznivo dejanje **S**: posébni povrátek

speciálni predpis -ega -a m predpis, ki se nanaša na ožje področje ali ožjo skupino naslovljencev kot kak drug veljavni predpis **S**: lex specialis

speciálno pooblastílo -ega -a s ► posebno pooblastílo

speciálno zakónsko pooblastílo -ega -ega -a s zakonsko pooblastilo, dano določenemu organu za izdajo posebnega podzakonskega predpisa ali drugega splošnega pravnega akta, npr. pooblastilo računskega sodišča za izdajo poslovnika, s katerim podrobneje uredi postopek revizije

species -- [spécijes] (LAT.) ► individualna stvar

specifična carínska stópnja -e -e -e ž carina, izražena v vrednosti na količinsko enoto in neodvisna od carinske vrednosti

specifično kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, ki ima v zakonskem opisu dodane okoliščine, ki jih temeljno kaznivo dejanje nima, pa ni kvalificirano ali privilegirano **S**: delictum sui generis

specifikácijski kúp -ega -a m ► prodája s specifikácijo

spís -a m listine, ki se nanašajo na določeno in konkretno zadevo, npr. pri državnih organih, notarjih, odvjetnikih

splôšna amnestija -e -e ž akt milosti, s katerim zakonodajni organ ublaži pravni položaj vsem obsojencem, ne glede na kaznivo dejanje, ali osebam, ki bi bile lahko izpostavljene kazenskemu pregonu

S

splóšna dávčna olajšáva -e -e -e ž predpisani pavšalni znesek za pokritje stroškov preživljanja, ki znižuje dohodninsko osnovo

splóšna dolóčba -e -e ž določba, navadno na začetku splošnega pravnega akta, ki vsebuje pomembne določbe, navadno v obliki pravnih načel, ki jih je treba upoštevati pri uporabi in razlagi pravnega akta
S: temeljna dolóčba

splóšna invalidnost -e -i ž invalidnost, pri kateri je izgubljena zmožnost opravljati katerokoli organizirano pridobitno delo

splóšna korist -e -i ž opredmeten splošni interes večine članov določene družbene skupnosti, ki se lahko s predpisom opredeli kot javna korist

splóšna krajéjna pristójnost -e -e -i ž krajevna pristojnost, ki velja za vse tožbe ali postopke zoper določeno osebo, razen če je z zakonom določena posebna krajevna pristojnost

splóšna matúra -e -e ž državni izpit, s katerim posameznik pridobi srednjo izobrazbo in dokazuje usposobljenost za univerzitetni študij

splóšna ponúdba -e -e ž ponudba, ki ni dana določeni osebi ali določenim osebam, ampak javnosti

splóšna porába -e -e ž v ekonomiji del izdatkov države, namenjen nabavi dobrin in storitev za potrebe državne uprave, zdravstva, šolstva, socialnega zavarovanja, vojske, pravosodja
S: óbča porába, skúpná porába

splóšna právna načéla -ih -ih načél s mn. **1.** najbolj abstraktna pravna načela v posameznem pravnem sistemu, ki opredeljujejo temeljne cilje prava **2.** temeljna pravna načela, skupna vsem nacionalnim pravnim sistemom, in temeljna načela mednarodnega prava

splóšna pristójnost -e -i ž pristojnost, ki zajema vse zadeve z delovnega področja državnega organa

splóšna stávka -e -e ž stavka, v kateri sodeluje večina delavcev v javnih službah ali v gospodarstvu v državi, kar vpliva na celotno gospodarstvo ali javno življenje

splóšna volilna právica -e -e -e ž pravica vsakogar, da voli in je izvoljen ne glede na razredno, narodnostno, rasno, spolno ali drugo pripadnost, ki ni omejena s premoženjskim, izobrazbenim, spolnim ali drugim volilnim cenzusom

splóšna zdravstvena zmóžnost -e -e -i ž do leta 2003 splošni pogoj za sklenitev delovnega razmerja poleg pogoja dopolnjene minimalne starosti

splóšne volítve -ih volítév ž mn. volitve vseh poslancev parlamenta

splóšni ákt delodajálca -ega -a -- m avtonomni vir delovnega prava, s katerim delodajalec določi organizacijo dela ali obveznosti, ki jih morajo delavci poznati zaradi izpolnjevanja pogodbenih in drugih obveznosti, pod določenimi pogoji pa tudi pravice, ki so sicer predmet kolektivnih pogodb

splóšni dávek -ega -vka m davek, pri katerem namen porabe tako pobranih sredstev ni vnaprej določen

splóšni interés -ega -ésa m interes v družbeni skupnosti, ki ga zastopa večina njenih članov in se običajno s predpisom opredeli kot javni interes

splóšni máksimum kázni -ega -a -- m zgornja meja, do katere se lahko predpiše kazen za določeno kaznivo dejanje

splóšni mínimum kázni -ega -a -- m spodnja meja, do katere se lahko predpiše kazen za določeno kaznivo dejanje

splóšni moratórij -ega -a m časna prepoved izvrševanja določene sankcije, npr. moratorij na smrtno kazen

splóšni naklèp -ega -épa m naklep, pri katerem storilec protipravnega dejanja predvidi posledico, odgovarja pa tudi za posledico, ki ni bistveno drugačna od predvidene
S: dolus generalis

splóšni povrátek -ega -tka m izvršitev kaznivega dejanja po tem, ko je bil storilec že obsojen za kakršnokoli kaznivo dejanje

splóšni právni ákt -ega -ega -a m pravni akt, ki vsebuje splošna in abstraktna pravna pravila

splóšni skúpní dél stávbe v etažní lastníni -ega -ega -a -- -- -- m zemljiška parcela ali del stavbe, ki je namenjen skupni rabi etažnih lastnikov

splóšni uprávni ákt -ega -ega -a m abstraktni upravni akt, ki ga izda upravni organ kot izvedbeni predpis ali akt za izvrševanje javnega pooblastila in se nanaša na poimensko nedoločene osebe, npr. pravilnik šole o pravicah in obveznostih učencev

splôšni uprávni postópek -ega -ega -pka m sistem načel in pravil, ki velja ne glede na področje za vsa posamična in konkretna upravná razmerja za urejanje pravic, obveznosti in pravnih koristi posameznikov, skupin in pravnih oseb ter tudi za razmerja med javnopravnimi subjekti, razen če so za posamezno razmerje ali skupino teh razmerij s področnim predpisom določena posebna pravila

splôšni zastarálni rók -ega -ega -a m zastarálni rok, ki velja za zastaranje obveznosti, če ni z zakonom določen drugačen rok, npr. petletni zastarálni rok za zastaranje civilno-pravnih in davčno-pravnih obveznosti

splôšni zavaroválni pogóji -ih -ih pogójev m mn. pravice in obveznosti pogodbenikov zavarovalne pogodbe, ki jih vnaprej določí zavarovalnica

splôšno kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, pri katerem se za storilca ne zahtevajo nobene posebne lastnosti S: delictum communium

splôšno pooblastílo -ega -a s pooblastilo za opravljanje pravnih poslov, ki sodijo v redno poslovanje pooblastitelja S: generálno pooblastílo

splôšno právno právilo -ega -ega -a s pravno právilo, ki se nanaša na nedoločljivo število naslovljencev S: lex generalis

splôšno premírje -ega -a s v mednarodnem pravu premírje, ki velja med vojskujóčimi se stranmi na celotnem območju možnega izvajanja oboroženih sovražnosti

splôšno sodíšče -ega -a s ► sodíšče splôšne pristójnosti

splôšno zakónsko pooblastílo -ega -ega -a s zakónsko pooblastílo vladi in ministru, da v okviru svojih pristójnosti izdaja podzakónske predpise za izvrševanje vseh zakonov S: generálno zakónsko pooblastílo

splôšno znáno dějstvo -- -ega -a s dějstvo, ki je na določenem območju znano povprečno razgledani osebi, npr. zgodovinski dogodek, naravna katastrofa S: notórno dějstvo

spódnja premísa -e -e ž dejansko stanje v miselni operaciji, na kateri temelji odločba, ki ga sodíšče ali uprávni organ ugotovi v konkretnem primeru S: praemissa minor, spódnji stávek

spódnji stávek -ega -vka m ► spódnja premísa

spojítev -tve ž 1. združítev trdnih snovi v novo enotno premíchnino tako, da nastane na novi stvari solastninska pravica lastnikov spojenih premíchnin, solastníški deleži pa se določíjo v sorazmerju z vrednostjo, ki so jo imele posamezne premíchnine pred tem 2. združítev dveh ali več gospodarskih družb, pri čemer nastane nova gospodarska družba, družbe, ki se spajajo, pa prenehajo

spólna diskriminácija -e -e ž manj ugodna obravnava posameznika zaradi njegovega spola, spolne identitete ali spolne usmerjenosti

spólna zlorába -e -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki prisili drugo osebo k spolnemu dejanju z uporabo sile, grožnje ali tako, da izkoristi njen položaj, zaradi katerega se ne more upirati, npr. njeno duševno zaostalost, starost, podrejeni položaj

spólni napád na otróka -ega -áda -- -- m kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki spolno občuje ali izvrši drugo spolno dejanje z osebo, ki še ni dosegla starosti za privolitve v spolne odnose

spolnítvni pomočnik -ega -a m ► izpolnítvni pomočnik

spólno kaznivo dejánje -ega -ega -a s ► kaznivo dejánje zoper spólno nédotakljívo

spólno násilje -ega -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki uporabi silo ali zagrozi z neposrednim napadom na življenje ali telo in tako prisili drugo osebo, da izvrši ali trpi spolno dejanje, ki ni spolno občevanje

spomeníca -e ž v mednarodnem pravu ► memorándum (1, 2)

spontána intervencíja -e -e ž ► intervencíja za část

spontána izpovédba -e -e ž izpovédba, ki jo pričá ali domnevni storilec kaznivega dejanja v kazenskem postopku poda sam, brez postavljanja vprašanj S: primárna izpovédba

spontána urédba -e -e ž urédba, ki je sprejeta na podlagi spólšnega zakónskega pooblastíla

spontáno priznanje krívde -ega -a -- s priznanje krívde, ki ga domnevni storilec kaznivega dejanja poda iz lastnega nagiba, brez spodbude organov kazenskega postopka

S

spónzorska pogodba -e -e ž mešana pogodba, s katero se sponzor zavezuje v določenem času sponzorirancu prispevati denarna sredstva, dobaviti stvari ali opraviti storitev določene vrednosti, sponzoriranec pa se sponzorju zavezuje v istem času in v enaki vrednosti opraviti določene promocijske storitve, npr. oglaševanje

spòr májhne vrédnosti spòra --- m spor, v katerem vrednost spornega predmeta ne presega določenega zneska, zato za njegovo reševanje veljajo poenostavljena procesna pravila **S**: bagatélni spòr

spòr o lastnístvu spòra --- m ► lastnínski spòr

spòr o preživljanju spòra --- m ► preživnínski spòr

spòr o pristójnosti spòra --- m spor med dvema ali več sodišči, državnimi tožilci, med dvema ali več upravnimi organi ali med sodiščem in upravnim organom o tem, katero sodišče ali upravni organ je pristojen za odločanje o konkretni zadevi **S**: kompeténčni spòr

spòr o stvární pravíci spòra --- m spor o tem, kdo ima katero od stvarnih pravic na določeni stvari

spòr o ugotóvtvi materínstva spòra --- m spor, s katerim sodišče razíšče, kdo je mati otroka, npr. zaradi zamenjave otroka v porodnišnici

spòr o ugotóvtvi očétovstva spòra --- m spor, v katerem sodišče razíšče, kdo je oče otroka

spòr pólne jurisdíkcíje spòra --- m upravni spor, v katerem sodišče izjemoma preveri tudi dejansko stanje upravne zadeve in izda meritorno sodbo namesto kasacijske odločitve, npr. ker izpodbijani upravni akt posega v ustavne pravice stranke

spòr zaradi mótenja posésti spòra --- m spor, s katerim posestnik zahteva sodno varstvo zaradi oviranja ali oteževanja izvrševanja posesti

sporazúm o izogíbanju dvójni obdavčívtvi -a --- m v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se državi dogovorita, na kakšen način bosta odpravili ali vsaj zmanjšali prekomerno obdavčitev dohodkov in premoženja, ki jih imata obe pravico obdavčiti skladno z lastno davčno zakonodajo **S**: dávná pogódba

sporazúm o mednárodni pristójnosti -a --- m sporazum, s katerim stranki izključita pristojnost sodišč države, ki bi bila sicer pristojna, in se dogovorita za pristojnost sodišča druge države **S**: prorogácija mednárodne pristójnosti

sporazúm o odpóvtvi nëúvedénemu dedováanju -a --- m v obliki notarskega zapisa sklenjena pogodba med prednikom in njegovim potomcem ali med zakoncema o odpovedi dediščini, ki bi potomcu ali preživelemu zakoncu pripadla po prednikovi ali zakončevi smrti

sporazúm o pogájanjih -a --- m dogovor strank o načinu pogajanj in pogojih za pogajanja

sporazúm o pristójnosti -a --- m **1.** sporazum, sklenjen v obliki posebne pogodbe glede že nastalega spora ali v obliki posebne klavzule v temeljni pogodbi, s katerim se stranki dogovorita, katero od stvarno pristojnih sodišč bo pristojno za odločanje o njunem sporu, in s tem izključita pristojnost sodišča, ki bi bilo po zakonu pristojno za odločanje o tej zadevi **S**: prorogatio fori **2.** sporazum med krajevno pristojnimi upravnimi organi, kateri bo vodil postopek, če so vsi hkrati pristojni v zadevi

sporazúm o priznáanju krívde -a --- m sporazum med domnevnim storilcem kaznivega dejanja in državnim tožilcem, s katerim domnevni storilec prizna krivdo za vsa ali nekatera dejanja, ki so predmet obtožbe, in se z državnim tožilcem praviloma dogovori o kazni ali drugi sankciji

sporazúmna razvéza zakónske zvéze -e -e --- ž razveza zakonske zveze z dogovorom zakoncev o vseh bistvenih vprašanih o razmerjih med njima in skupnih otrocih po razvezi

sporazúmno odločanje -ega -a s odločanje, pri katerem je potrebno doseči soglasje volj dveh ali več udeležencev

spórna právica -e -e ž pravica, katere pravni obstoj ali utemeljenost sta prerekana

spórni méjni prástor -ega -ega -óra m prostor, o katerem se odloča v sporu za ureditev meje

spórni prádmet -ega -éta m predmet, o katerem mora sodišče odločiti v pravnem postopku in ga po eni teoriji opredeljuje tožbeni predlog, po drugi pa tožbeni predlog in dejansko stanje **S**: prádmet spòra

sporočilna báanka -e -e ž ► avízirna báanka

sposóbnost biti priča pri oporóki -i --- --

-- ž sposobnost posameznika, da sodeluje pri napravi veljavne oporoke, kadar zakon zahteva prisotnost oporočnih prič, ki obsega npr. sposobnost branja in pisanja, razumevanje jezika, osebna in družinska nepovezanost z oporočiteljem

sposóbnost biti stránka -i --- -- ž sposobnost biti subjekt pravic in obveznosti v postopku

sposóbnost odlóčanja o sèbi -i --- -- ž v medicinskem pravu sposobnost pacienta, da samostojno uveljavlja svoje pravice v postopku zdravljenja in je glede na starost, zrelost, zdravstveno stanje ali druge osebne okoliščine sposoben razumeti pomen in posledice uveljavljanja svojih pravic, še posebej privolitve v medicinski poseg, zavrnitve medicinskega posega ali preklica zavrnitve medicinskega posega

sposóbnost ponúdnika -i --- -- ž izpolnjevanje z zakonom ali razpisno dokumentacijo določenih osebnih pogojev za vložitev ponudbe v postopku javnega naročanja

sposóbnost testiranja -i --- -- ž ► oporočna sposobnost

sposóbnost za délo -i --- -- ž okoliščina, ki izkazuje doseganje pričakovanih delovnih rezultatov delavca in se navadno ugotavlja s poskusnim delom

sposóbnost za sklenitev zakónske zvéze -i --- -- -- ž posebna poslovna sposobnost, s katero razpolaga oseba, ki razume pomen in posledice izjave volje za sklenitev zakonske zveze

spoznávní právní vír -ega -ega -a m gradivo, na podlagi katerega se spoznava vsebina formalnih pravnih virov, npr. uradno glasilo, zbirka predpisov, učbenik

správa -e ž mirno reševanje sporov s pomočjo tretje osebe ali upravne komisije, ki celovito preuči predmet spora in s prtima stranema ponudi pravno nezavezujoč predlog rešitve spora S: konciliácija, pomirítev

spravna pogodba -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se stranke v sporu dogovorijo za njegovo reševanje s spravo

spreglèd právne osébnosti -éda --- m položaj, v katerem poleg pravne osebe za njene obveznosti izjemoma odgovarja družbenik, če je ta zlorabil pravno osebo za oškodovanje svojih ali njenih upnikov ali če

jo je zlorabil za to, da je ustvaril položaj, ki ga kot fizična oseba ne bi mogel

spreglèd zadržka za sklenitev zakónske zvéze -éda --- -- -- m dovoljenje pristojnega organa za sklenitev zakonske zveze kljub obstoju zadržka za njeno sklenitev

sprejèm dédiščine -éma --- m **1.** dedičeva pridobitev dediščine v trenutku zapustnikove smrti neposredno na podlagi zakona **2.** v nekaterih pravnih sistemih dedičeva pridobitev dediščine z izrecno izjavo pri ležeči zapuščini

sprejèm izpolnitve -éma --- m upnikov akt odobritve dolžnikovega izpolnitvenega ravnanja

sprejèm meníce -éma --- m ► akcépt meníce

sprejèm nakazila -éma --- m ► akcépt nakazila

sprejèm obrámbe obdólženca éma --- m zagovornikov prevzem pravice in dolžnosti braniti domnevnega storilca kaznivega dejanja v kazenskem postopku

sprejèm ovádbe -éma --- m prevzem kazenske ovadbe v nadaljnjo obravnavo

sprejèm ponúdbé -éma --- m izjava naslovnika, da sprejema ponudbo S: akcépt ponúdbé

sprejèm volíla -éma --- m ravnanje volilojemnika, ki odraža njegovo voljo, da soglaša z volilom, npr. konkludentno ravnanje, s katerim terja volilo od dediča

sprejèm zakóna -éma --- m zadostna stopnja strinjanja pri glasovanju poslancev, da dobi zakon v parlamentu zahtevano večino

sprejémna držáva -e -e ž v mednarodnem pravu ► držáva sprejémnica

sprejémna teoríja -e -e ž teoríja, po kateri se učinki izjave presoajo glede na trenutek, ko je izjava sprejeta S: recépcijska teoríja

sprejémnik meníce -a --- m ► akceptánt

sprejémno obdóbjé prestájanja kázni zapóra -ega -a --- s obdobje po sprejemu v zapor, v katerem se določi način obravnave zapornika

sprejéta meníca -e -e ž ► akceptírana meníca

spremémba obtóžbe -e --- ž sprememba opisa v obtožbi očitane kaznivega dejanja, ki jo poda upravičeni tožilec na glavni obravnavi v kazenskem postopku

spremémba odlóčbe o prekršku -e --- -- ž izredno pravno sredstvo v postopku o prekršku, s katerim sodišče na predlog prekrškovega organa odloči o zahtevi za sodno varstvo

S

sprememba odlóbe o vzgójnem ukrépu -e

--- ž odločitev sodišča, da zaradi novih okoliščin izrečni vzgojni ukrep nadomesti z drugim

sprememba pravnega ákta -e --- ž

vsebinska sprememba ali dopolnitev veljavnega splošnega pravnega akta po določenem postopku, npr. ustave, zakona, statuta društva **S:** novéla pravnega ákta (2)

sprememba rodbínskega stánja -e --- ž

kaznivo dejanje, ki ga stori oseba, ki podtakne ali zamenja otroka

sprememba sódbe -e -- ž nadomestitev izreka

sodbe sodišča nížje stopnje z drugačnim izrekom v sodbi sodišča víšje stopnje

sprememba tóžbe -e -- ž sprememba

tožbenega predloga glede spornega predmeta ali osebe tožene stranke

sprememba uprávne odlóbe -e --- ž

nadomestitev ali dopolnitev izreka odlóbe v zakonsko določenih položajih, npr. sprememba gradbenega dovoljenja

spremenjéne okóliščine -ih okóliščin ž mn. okoli-

ščine, ki nastanejo po sklenitvi pogodbe in otežujejo izpolnitev obveznosti ene stranke ali onemogočajo doseči namen pogodbe **S:** spremenjéne razmére

spremenjéne razmére -ih razmér ž mn. ►

spremenjéne okóliščine

spremenljívi dél pláče -ega -a -- m del pláče,

ki je odvisen od delovne uspešnosti delavca **S:** gibljívi dél pláče, variábilni dél pláče

sprémna tranzítzna lístina -e -e -e ž dokument,

ki temelji na podatkih iz tranzitne deklaracije in je namenjen spremljanju blaga od odhodnega do namembnega carinskega organa v primerih, ko elektronski tranzitni sistem ni na razpolago

spríčevalo -a s javna listina, s katero izdajatelj

potrjuje določeno pomembno dejstvo, stanje ali usposobljenost, npr. spríčevalo o končanem razredu, zdravniško spríčevalo

sprostitév v prósti promét -tve --- ž

carinski postopek, v katerem neunijsko blago pridobi status unijskega blaga, pri čemer je treba po uvozu upoštevati ukrepe trgovinske politike, ukrepe prepovedi in omejitev ter plačati nastali carinski dolg

sramotítev držávnih simbólóv -tve --- ž

kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki javno

izraža zaničevanje državne zastave, grba ali himne

srédnja družba -e -e ž gospodarska družba, ki nima povprečno več kot 250 delavcev v poslovnem letu in nima prihodkov, višjih od 40.000.000 evrov, ali njena aktiva ni višja od 20.000.000 evrov **S:** srédnje podjéjte

srédnje podjéjte -ega -a s ► srédnja družba

srédnji devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji devízni tečaj, ki je med tečajem ponudbe in tečajem povpraševanja

srédstva za življénje srédstev --- s mn. sredstva

za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb, vsaj v višini, ki omogoča preživetje posameznika in družine, npr. z dodelitvijo denarne socialne pomoči, če si jih posameznik iz objektivnih razlogov ne more zagotoviti sam

srédstva zavarovánja srédstev -- s mn. sredstva,

s katerimi se zavaruje upnikova terjatev zaradi zagotovitve njene prihodnje izpolnitve, npr. ustanovitev zastavne pravice na nepremičnini, začasna odredba

srédstvo izvršbe -a -- s ► izvršílno srédstvo

SSNÍP-tést -a m (ANG. *small but significant non-transitory increase in price*) test za ugotavljanje obstoja predmetnega upoštevnega trga, ki temelji na preverjanju, ali majhna, toda zaznavna in trajna sprememba v ceni povzroči spremembo v dobičku hipotetičnega monopolista

stabilizácijska politika -e -e ž v ekonomiji

makroekonomska politika, ki poskuša z nevtralizacijo šokov zmanjšati odmike narodnega gospodarstva od dolgoročnega ravnotežja

stacionárno gospodarstvo -ega -a s v ekonomiji

gospodarstvo, v katerem je proizvod iz obdobja v obdobje enak

stádiji kázenskega postópka stádijev --- m

mn. deli kazenskega postopka, ki si sledijo v časovnem zaporedju, praviloma predkazenski postopek, sodna preiskava, vložitev in kontrola obtožbe, predobravnavni narok, glavna obravnava in postopek s pravnimi sredstvi

stagflácijska -e ž v ekonomiji stanje v gospodarstvu, ko soobstajata stagnacija in inflacija

stagnácijska -e ž v ekonomiji daljše obdobje šibke gospodarske rasti, zaostajajoče za potencialno stopnjo rasti, ki jo običajno spremlja visoka brezposelnost

stálna arbitráža -e -e ž ▶ arbitráža (3)

stálna céna -e -e ž v ekonomiji cena, iz katere je izločen vpliv inflacije

stálna múltilaterálna diplomacija -e -e -e ž v mednarodnem pravu multilateralna diplomacija, ki poteka v obliki stalnega sodelovanja predstavnikov držav ali mednarodnih organizacij v okviru mednarodnih organizacij, npr. OZN

stálna zaposlítev -e -tve ž ▶ zaposlítev za nédolóčen čas

stálni dohódek -ega -dka m v ekonomiji pričakovani dolgoročni povprečni dohodek
S: permanéntni dohódek

stálni predstávnik -ega -a m v mednarodnem pravu vodja diplomatskega predstavništva države pri mednarodni organizaciji, npr. OZN

stálno prebivalíšče -ega -a s prebivalíšče, ki ga oseba določi kot središče svojih življenjskih interesov, kar se v upravnem postopku presoja na podlagi njenih družinskih, delovnih, ekonomskih, socialnih in drugih vezi
S: domicíl (1)

stálno razsodíšče -ega -a s ▶ arbitráža (3)

stálno strokóvno usposábljanje -ega -ega -a s strokovno usposabljanje v rednih časovnih presledkih, ki sistematično vzdržuje, obnavlja in izpopolnjuje znanja in veščine po opravljenem začetnem usposabljanju

standardizirana pogódba -e -e ž ▶ típska pogódba

stand-by akreditív -- -a [sténdbáj] m ▶ nédovísna bánčna garancíja

stand-by kreditna pogódba -- -e -e [sténdbáj] ž ▶ pogódba o stand-by kreditu

stánje stvarí -a -- s podatki o kazenski zadevi, ki je predmet postopka

stánje téhnike -a -- s informacije, ki so bile pred datumom vložitve patentne prijave dostopne javnosti, vključno z vsebino drugih patentnih prijav, ki so bile vložene pred tem datumom in še niso bile objavljene

stanováanje -a s skupina prostorov, namenjenih za trajno bivanje, ki so funkcionalna celota, praviloma z enim vhodom, ne glede na to, ali so prostori v stanovanjski ali drugi stavbi

stanovánska površína -e -e ž čista tlorisna površina sob, predsobe, hodnikov v stanovanju, kuhinje, kopalnice, shrambe in drugih zaprtih prostorov stanovanja in čista tlorisna površina garaže za osebne avtomobile

stanovánsko várstvo družíne -ega -a -- s varstvo, ki je s pravili družinskega prava zagotovljeno stanovanju, v katerem biva družina

staréjši mladolétnik -ega -a m storilec kaznivega dejanja, ki je v času storitve dejanja že star 16 let, ni pa še dopolnil 18 let

starínarska pogódba -e -e ž ▶ prodájno naročílo

stárost -i ž socialni primer, pri katerem se ne pričakuje več ekonomska aktivnost osebe v družbi, zato se lahko ob izpolnjevanju drugih predpisanih pogojev upokoji

stárostna pokojnína -e -e ž pokojnina, do katere je upravičen zavarovavec pokojninskega zavarovanja ob dopolnitvi določene starosti in določene pokojninske ali zavarovalne dobe

stáráš -a m oseba, ki je imetnik roditeljske pravice

stáráševski dodátek -ega -tka m družinski prejemek v obliki denarne pomoči staršem, ki po rojstvu otroka niso upravičeni do starševskega nadomestila iz zavarovanja za starševsko varstvo

stáráševski dopúst -ega -a m upravičena odsotnost staršev ali posvojiteljev z dela zaradi nege in varstva otroka po končanem materinskem dopustu
S: do leta 2014 dopúst za nógdo in várstvo otróka

stáráševsko nadomestílo -ega -a s nadomestilo plače ali dohodka v času starševskega dopusta, če pravica do starševskega dopusta ne obstaja, pa ob pogoju zadostne gostote zavarovanja za starševsko varstvo

stáráševsko várstvo -ega -a s varovanje pravnega, ekonomskega in socialnega položaja staršev ob rojstvu otrok z zagotavljanjem dajatev iz zavarovanja za starševsko varstvo

státus -a m položaj pravnega subjekta glede na obseg njegovih pravic in dolžnosti

státus quo ante -a -- -- [kvó ánte] m stanje, ki je obstajalo pred določeno spremembo

státusna pogódba -e -e ž pogodba, ki ureja statusopravni položaj fizične ali pravne osebe v obsegu, ki ga dopušča zakon

státusna právda -e -e ž pravda o osebni statusu, npr. o veljavnosti ali razvezi zakonske zveze, o obstoju očetovstva

S

státusna sôdba -e -e ž sodba, s katero sodišče odloči o osebnem statusu, npr. o veljavnosti ali razvezi zakonske zveze, obstoju očetovstva

státusni spòr -ega spòra m spor o osebnem statusu, npr. o veljavnosti ali razvezi zakonske zveze, obstoju očetovstva

státusno právo -ega -a s pravo, ki ureja status določenih pravnih subjektov

státusno preoblikováñje gospodárske družbe -ega -a -- -- s preoblikovanje gospodarske družbe z združitvijo dveh ali več družb s pripojitvijo ali spojitvijo, z delitvijo družbe z razdelitvijo, oddelitvijo ali prevzemom, s prenosom premoženja na državo ali lokalno skupnost ali s spremembo pravnoorganizacijske oblike

státusno zavarovalno právo -ega -ega -a s zavarovalno pravo, ki ureja pravni status in nadzor zavarovalnic ter drugih subjektov, ki opravljajo zavarovalne posle ali storitve v zavarovalništvu

statút -a m **1.** splošni pravni akt, s katerim avtonomne organizacije in skupnosti urejajo svoj notranji ustroj, delovanje in razmerja do tretjih oseb **2.** v gospodarskem pravu ustanovni akt delniške družbe

statutárna avtonomija -e -e ž avtonomija, ki organu, skupnosti ali pravni osebi omogoča, da s svojim statutom sama ureja svojo notranjo ureditev, postopke in druga pravna vprašanja interne narave

statutárna kapitálska rezêrva -e -e -e ž rezervni kapital v gospodarskih družbah, ki je določen s statutom

statutárni zastópnik -ega -a m zastopnik gospodarske družbe, ki je pooblaščen za zastopanje na podlagi ustanovnega akta družbe

statutárno právo -ega -a s pravna pravila in načela, določena s statuti

statutárno zastópnanje -ega -a s zastopanje, ki temelji na internem aktu pravne osebe

stávba -e ž objekt z enim prostorom ali več prostori, v katere človek lahko vstopi in so namenjeni prebivanju ali opravljanju dejavnosti

stávbná parcéla -e -e ž ▶ stávбно zemljišče (1, 2)

stávbná pravica -e -e ž pravica imeti v lasti zgrajeno zgradbo na tuji nepremičnini, nad njo ali pod njo S: superficies

stávбно zemljišče -ega -a s **1.** zemljiška parcela ali več zemljiških parcel ali njihovih delov, na katerih je zgrajen objekt S: stávbná parcéla **2.** zemljiška parcela, ki je z občinskim prostorskim načrtom namenjena za graditev objektov S: stávbná parcéla

stávka -e ž kolektivna, napovedana in organizirana ustavev dela delavcev ali odklonitev odvisnega dela, s katero delavci in sindikati izvajajo pritisk na delodajalce in tiste, ki imajo dejansko moč vplivanja na njihov položaj, ter tako uveljavljajo in branijo svoje zahteve S: organizirana prekinitev dela

stavkòvni odbòr -ega -òra m organ, ki ga s sklepom o začetku stavke določijo delavci, da zastopa njihove interese in v njihovem imenu vodi stavko

stavkòvni sklád -ega skláda m v nekaterih pravnih sistemih sklad, ki ga oblikujejo posamezni sindikati, da iz njega svojim članom izplačujejo denarno pomoč stavkajočim delavcem, ki za čas stavke niso upravičeni do plače

stečaj -a m ▶ stečajni postòpek

stečaj zapuščíne -a -- m postopek, v katerem se vsem upnikom zapuščíne omogoči, da iz stečajne mase prejmejo plačilo svojih navadnih terjatev do zapustnika hkrati in enakomerno glede na višino terjatev v razmerju do stečajne mase

stečajna mása -e -e ž premoženje, ki je namenjeno poplačilu upnikov v stečajnem postopku

stečajna terjátev -e -tve ž terjatev stečajnega upnika, ki se poplača iz stečajne mase

stečajna tòžba -e -e ž tožba za ugotovitev obstoja ali neobstoja prerekane terjatve ali neobstoja prerekane pravice, npr. izločitvene pravice, ločitvene pravice

stečajni dolžnik -ega -a m insolventni dolžnik, nad katerim se vodi stečajni postopek

stečajni postòpek -ega -pka m sodni postopek prenehanja gospodarskega subjekta zaradi njegove prezadolženosti ali plačilne nespособnosti z namenom hkratnega in sorazmernega poplačila upnikov S: stečaj

stečajni sodnik -ega -a m sodnik posameznik, ki sprejema z zakonom določene sklepe v stečajnem postopku

stečajni úpnik -ega -a m upnik, ki v stečajnem postopku uveljavlja terjatev zoper stečajnega dolžnika

stečajni upravitelj -ega -a m organ, ki v stečajnem postopku vodi posle stečajnega dolžnika, ga zastopa in opravlja druge zakonske naloge zaradi varovanja in uresničitve interesov upnikov

stečajno právo -ega -a s právo, ki ureja postopek ter pravice in obveznosti udeležencev v stečajnem postopku

stèk kaznivih dejánj stéka -- -- m več kaznivih dejanj, za katera se storilcu sodi v istem postopku

stèk predpisov stéka -- m položaj, v katerem določbe dveh ali več predpisov hkrati urejajo isti dejanski stan

stèk prekrškov stéka -- m več prekrškov, za katere je storilec prekrška obravnavan v istem postopku **S:** prekrški v stéku

stèk pristójnosti stéka -- m v kazenskem procesnem pravu in upravnem procesnem pravu položaj, v katerem sta po naveznih okoliščinah za isto zadevo stvarno ali krajevno pristojni dve sodišči ali več sodišč ali dva upravná organa ali več upravnih organov, zato se opredeli kot pristojni tisti, ki je začel postopek, ali tisti, ki ga sporazumno določijo vpleteni organi

stiki pod nadzómom trétje osebe stíkov -- -- -- m mn. otrokovi stiki, ki jih pristojni organ omeji z nadzorom nad njihovim izvajanjem

stopničasta progresija -e -e ž neposredna progresija, pri kateri se z višjo mejno davčno stopnjo, ki se nanaša na posamezni davčni razred, obdavči le del davčne osnove v davčnem razredu, v katerega je uvrščen davčni zavezanec

stopničasta tóžba -e -e ž tožba, v kateri tožeča stranka uveljavlja dva zahtevka zoper isto toženo stranko tako, da si pridrži določitev drugega zahtevka ter navedbo dejstev in dokazov, na katere opira ta zahtevek, če je določitev drugega zahtevka odvisna od pridobitve dejstev ali dokazov, ki jih stranka zahteva s prvim zahtevkom

stópnja brezposelnosti -e -- ž v ekonomiji odstotek brezposelnih v celotni delovni sili

stópnja donósnosti -e -- ž v ekonomiji donos kapitala v primerjavi z vrednostjo kapitala, izražen v deležu ali odstotkih

stópnja kázenske odgovórnosti -e -- -- ž ► stópnja krívde

stópnja krívde -e -- ž teža krívde glede na odnos storilca kaznivega dejanja do

njegovega ravnanja **S:** stópnja kázenske odgovórnosti

stópnja mladolótnikove osébné zrélosti -e -- -- -- ž dosežena stopnja razvoja osebnosti mladoletnega storilca kaznivega dejanja, ki jo sodišče ugotavlja zato, da bi mu izreklo ustrezno sankcijo

stópnja soródstva -e -- ž ► koléno soródstva

stopnjévítost právnega réda -i -- -- ž urejenost pravnih norm, ki sestavljajo pravni sistem, v hierarhično urejene stopnje glede na njihovo pravno moč

storilčévo premožénjsko stánje -ega -ega -a s premičnine in nepremičnine storilca kaznivega dejanja in njegovi dohodki, ki jih sodišče upošteva pri izbiri in odmeri kazenske sankcije

storilec kaznivega dejánja iz naváde -lca -- -- -- m storilec, ki izvršuje kazniva dejanja tako pogosto, da je to ustaljena oblika njegovega vedenja

storilec kaznivega dejánja -lca -- -- m oseba, ki izvrši kaznivo dejanje **S:** aktivni subjékt kaznivega dejánja

storilec prekrška -lca -- m oseba, ki izvrši prekršek

storítev splóšnega gospodárskega poména -tve -- -- -- ž v pravu EU gospodarska dejavnost v obliki storitve, s katero se zadovolji vsaj ena splošna potreba ali se zagotovi vsaj ena bistvena dobrina

storítev splóšnega poména -tve -- -- ž v pravu EU gospodarska ali negospodarska dejavnost v obliki storitve, s katero se zadovolji vsaj ena splošna potreba ali se zagotovi vsaj ena bistvena dobrina

storítev -tve ž predmet izpolnitve, pri kateri mora dolžnik nekaj opraviti za upnika

storítveno kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, izvršeno tako, da storilec s svojim ravnanjem prekrši prepovedujoče pravno pravilo **S:** komisívno kaznivo dejánje

stráh pred kriminálom -ú -- -- m vznemirjenost osebe zaradi domneve, da lahko postane žrtev kaznivega dejanja

stráh -ú m občutek ali občutki, pravno priznanih kot nepremoženjska škoda, če so intenzivni in trajajo dalj časa

stránka -e ž nosilec pravic in obveznosti v materialnopravnem ali procesnopravnem razmerju

S

stránka okvîrnega sporazûma -e --- -- ž
oseba, ki se s sklenitvijo okvîrnega sporazuma zaveže, da bo v določenem obdobju za javnega naročnika dobavljala blago ali izvajala storitve **S**: dvórni dobavitelj

stránka v postôpu -e -- -- ž procesni subjekt, ki zahteva odločitev sodišča ali upravnega organa ali zoper katerega se zahteva taka odločitev v sodnem ali upravnem postopku

stránska črta sorôdstva -e -e -- ž črta sorodstva, pri kateri sorodniki izhajajo iz istega prednika, npr. bratje, sestre, nečaki **S**: sorôdstvo v stránski črti

stránska intervencija -e -e ž pridružitve tretje osebe eni od pravnih strank, ker ima pravni interes, da ta stranka zmagá

stránska kázen -e -zni ž kazen, ki se izreče za kaznivo dejanje poleg glavne kazni

stránska kázenska zakonodája -e -e -e ž zakoni, ki poleg kazenskega zakonika opredeljujejo kazniva dejanja ali urejajo kakšen institut kazenskega prava drugače, kot je urejen v kazenskem zakoniku

stránska obvéznost -e -i ž ► akcesórna obvéznost

stránska pravíca -e -e ž ► akcesórna pravíca

stránska sánkcija -e -e ž pravna sankcija, ki se izreče za protipravno dejanje poleg glavne sankcije

stránska stvár -e -f ž stvar, ki je sestavni del glavne stvari, npr. drevo v razmerju do zemljišča ali plodovi v razmerju do drevesa

stránski intervenient -ega -ênta m oseba, ki se pridruži eni od pravnih strank, ker ima pravni interes, da ta stranka zmagá

S

stránski poklic -ega -a m do leta 2012 poklic, ki ga oseba opravlja poleg svojega glavnega poklica ali dejavnosti, npr. v obliki dopolnilne dejavnosti

stránski právni pôsel -ega -ega -sla m ► akcesórni právni pôsel

stránski udelêzenec -ega -nca m oseba, ki ni stranka, vendar se lahko udeležeje postopka, kadar tako določá zakon

stránski vrédnostni papír -ega -ega -ja m del serijskega vrednostnega papirja, ki je namenjen uveljavljanju periodično zapadlih pravic iz papirja

stránski zahtêvek -ega -vka m zahtevak, ki ga tožeča stranka uveljavlja poleg glavnega

zahtevka, npr. zahtevak za plačilo obresti od glavnice, ki jo zahteva v tožbi

stríktno právno právilo -ega -ega -a s pravno právilo z nedvoumno vsebino

stróga kázen -e -zni ž kazen, ki močno poseže v pravice storilca kaznivega dejanja, npr. v njegovo premoženje, svobodo

strógi rók -ega -a m rok, ki je določen s kogentno pravno normo in ga stranke ne morejo spreminjati po lastni volji

strógo osébná zadéva -- -e -e ž zadeva, ki ne prenese nadomestnega odločanja, npr. priznanje očetovstva

strokôvna kvalifikácia -e -e ž ► poklicna kvalifikácia

strokôvni délavec -ega -vca m delavec, ki izpolnjuje posebej določene pogoje za opravljanje nekega dela ali poklica, kar potrjuje tudi z opravljenim strokovnim izpitom, npr. za varnost in zdravje pri delu

strokôvni dialóg -ega -a m v javnem naročanju sestanek naročnika s ponudniki pred določitvijo razpisne dokumentacije

strokôvni izpít -ega -a m preverjanje in ocena znanja, veščin in spretnosti, pridobljenih s strokovnim izobraževanjem ali strokovnim usposabljanjem, ki jih posameznik potrebuje za izpolnjevanje pogojev za opravljanje določenega dela

strokôvni nazív -ega -a m naziv, ki ga pridobi posameznik po zaključku javno veljavnega dodiplomskega študijskega programa ali študijskega programa prve in druge stopnje, npr. magister prava

strokôvni pomočnik -ega -a m **1.** strokovnjak, ki v upravnem postopku spremlja stranko na njeno željo in ji daje pojasnila in nasvete, vendar stranke ne zastopa **2.** strokovnjak, ki v kazenskem postopku zagotavlja strokovno pomoč državnemu tožilcu ali obrambi **3.** oseba, ki jo zaradi razjasnitve posameznih tehničnih ali drugih strokovnih vprašanj, ki nastanejo v zvezi s preiskovalnimi dejanji ali pridobljenimi dokazi, pokliče sodišče

strokôvni sodêlavec -ega -vca m diplomirani pravnik, ki pod vodstvom sodnika opravlja posamezna procesna dejanja v postopku

strokôvno izobraževánje -ega -a s formalno in institucionalno določeno izobraževanje, v katerem osebe pridobivajo splošna in strokovna znanja

strokóvno izpopolnjevanje -ega -a s poglabljanje, posodabljanje, dopolnjevanje in razširjanje znanja in spretnosti za delo v določeni stroki

strokóvno usposábljanje -ega -a s neformalno in neinstitucionalno izobraževanje, namenjeno ožji skupini oseb, pri katerem posamezniki sistematično pridobivajo in razvijajo znanja, veščine, vedenja, spretnosti in sposobnosti za opravljanje določenih del in nalog

stroški kázenskega postópka *stróškov* --- m mn. stroški, ki nastanejo organom kazenskega postopka ali drugim osebam zaradi kazenskega postopka ali v zvezi z njim

stroški postópka *stróškov* -- m mn. stroški, ki nastanejo med postopkom ali zaradi njega, npr. sodne takse, upravne takse, pričnine, izvedenine, odvetniški stroški **S:** v *pravdnem postopku* právdni stroški

stroški za prehráno med délom *stróškov* --- m mn. denarni prejemek, do katerega je upravičen vsak delavec in je namenjen kritju stroškov obroka hrane med delovnim časom

stroški za prevóz na délo in z déla *stróškov* ----- m mn. denarni prejemek, do katerega je upravičen delavec zaradi stroškov, ki jih ima s prihodom na delo in z odhodom z dela

stroškóvna céna -e -e ž v ekonomiji cena, ki odraža zgolj stroške, potrebne za izdelavo proizvoda, ne pa tudi marže

stroškóvna inflácija -e -e ž v ekonomiji ► inflácija ponúdbe

stroškóvni izrèk -ega -éka m odločitev sodišča ali upravnega organa, kdo in v kakšni višini je dolžan drugim udeležencem ali organu povrniti stroške postopka

strózja večína -e -e ž ► kvalificirana večína

strózje nadzórstvo stáršev ali skrbníka

-ega -a ---- s do leta 1995 vzgojni ukrep, s katerim sodišče odloči, da mladoletni storilec kaznivega dejanja ostane pri starših ali skrbniku, ki ga morajo strožje nadzorovati in odstraniti zanj škodljive vplive

strukúra právnega pravíla -e --- ž formalna zasnova pravnega pravila, ki mora obsegati opredelitev dejanskega stanu, v katerem pravni subjekt mora ali sme na določen način ravnati, in pravne posledice, lahko pa tudi dodatne sestavine **S:** zasnóva právnega pravíla

strukúrna brezpóselnost -e -i ž brezposelnost, ki je posledica nesorazmerja med povpraševanjem po delavcih z določeno izobrazbo ali usposobljenostjo in ponudbo, ki ne ustreza povpraševanju

stvář -í ž **1.** samostojen telesni predmet, ki ga človek lahko obvladuje **2.** netelesni predmet, zlasti različne oblike energije in valovanja, ki jih človek lahko obvladuje

stvář v právnem prométu -í ---- ž stvar, ki je lahko predmet pravic in pravnih poslov

stvář v splóšni rábi -í ---- ž stvar, ki je namenjena enakopravni rabi državljanov, skladno s predpisano rabo, npr. javne ceste, trgi, vode v naravnih vodotokih, naravna jezera, obalno morje, pristanišča, letališča

stvář za oséбно rábo -í ---- ž stvar, ki je namenjena izključno rabi določene osebe

stvářna dávčna olajšáva -e -e -e ž davčna olajšava, ki kot relevantno okoliščino upošteva objektivna dejstva, npr. stanovanje, poslovni prostor

stvářna legitimácija -e -e ž pravica osebe, da uveljavlja svojo pravico iz določenega materialnopravnega razmerja, oziroma pravni položaj osebe, zaradi katerega je proti njej mogoče uveljavljati določeno pravico ali izpolnitev javnopravne obveznosti **S:** legitimatio ad causam

stvářna napáka -e -e ž napaka, zaradi katere stvar nima običajnih lastnosti ali lastnosti, za katere sta se stranki dogovorili

stvářna právica -e -e ž absolutna in premoženjska pravica na stvari, ki učinkuje proti vsem, in sicer lastninska pravica, služnostna pravica, zastavna pravica, stavbna pravica, stvarno breme **S:** pravica na stváři, stvářnoprávna právica

stvářna pristójnost -e -i ž pristojnost sodišča, upravnega ali drugega organa, da odloča o zadevi glede na vsebino predmeta postopka in stopnjo odločanja **S:** competentia ratione materiae

stvářna služnost -e -i ž stvarna pravica na tuji stvari izvrševati določena dejanja ali zahtevati, da jih lastnik služeece nepremičnine opušča, ki izhaja iz odnosa dveh nepremičnin tako, da učinkuje v korist vsakokratnega lastnika gospodujoče nepremičnine proti vsakokratnemu lastniku služeece nepremičnine **S:** reálna služnost

stvarna veljavnost predpisa -e -i -- ž veljavnost predpisa glede na tvarino, ki jo ureja

stvarni dokaz -ega -áza m ► materiální dokaz

stvarni odkaz -ega -áza m v mednarodnem zasebnem pravu odkaz samo na substančne norme tujega prava

stvarni vlóžek -ega -žka m vložek v osnovni kapital kapitalskih gospodarskih družb v obliki predmetov, premičnin, nepremičnin, pravic, podjetja ali dela podjetja
S: nëdenárni vlóžek

stvarno bréme -ega -éna s zavezanost lastnika obremenjene nepremičnine k bodočim dajatvam ali storitvam S: réalno bréme

stvarno jámstvo -ega -a s jamstvo, ki ga imetniku terjatve daje pravica na stvari, npr. hipoteka, pridržek lastninske pravice

stvarno právo -ega -a s pravo, ki ureja razmerje pripadnosti in oblasti na stvareh in pravna razmerja med posamezniki

stvarnoprávna pogódba -e -e ž pogodba, ki kaže soglasje volj, da se stvarna pravica prenese, ustanovi ali preneha

stvarnoprávna pravíca -e -e ž ► stvarna pravíca

stvarnoprávna tóžba -e -e ž tožba, s katero tožeča stranka zahteva, da se odloči o stvarni pravici na stvari

stvarnoprávni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki vsebuje določeno stvarno pravico, posledica razpolaganja z njim pa je prenos lastninske pravice na stvari, ki je predmet zapisane pravice

stvarnoprávno razmérje -ega -a s pravno razmerje pripadnosti in oblasti na stvareh med posamezniki

S

stvarnoprávno razpoláganje -ega -a s prosto razpolaganje s stvarmi, npr. prenos lastninske pravice na stvari, obremenitev nepremičnine s hipoteko

subjékt kázenskega postóпка -a - - - - m procesni subjekt, ki opravlja temeljne procesne funkcije v kazenskem postopku, in sicer sodišče, upravičeni tožilec in obdolženec

subjékt mednárodnega práva sui generis -a - - - - - [súi géneris] m v mednarodnem pravu subjekt, ki sicer ne izpolnjuje pogojev za državo ali mednarodno organizacijo, a mu mednarodno pravo vseeno priznava mednarodnopravno subjektiviteto, npr. Sveti sedež, Suvereni malteški viteški red

subjektivna identitéta obtóžbe in sódbe

-e -e - - - - ž ujemanje obtožbe in sodbe v kazenskem postopku glede osebe, ki se ji očita kaznivo dejanje

subjektivna koncépcija kaznivega dejánja

-e -e - - - ž koncepcija, po kateri je dejanje kaznivo le, če je podana kazenska odgovornost storilca kaznivega dejanja

subjektivna koncépcija posésti -e -e - - ž

koncepcija posesti, po kateri je posestnik stvari tisti, ki ima dejansko oblast nad stvarjo in voljo imeti stvar za svojo

subjektivna koneksitéta -e -e ž ► subjektivna zvéznost

subjektivna krívda -e -e ž odnos storilca do protipravnega dejanja, ki se kaže v tem, da je dejanje izvršil hote ali zaradi pomanjkanja dolžne skrbnosti S: osébná krívda

subjektivna kumulácija -e -e ž v pravnem postopku ► sòspórništvo

subjektivna némóžnost izpolnítve -e -i - - ž nemožnost dolžnika, da izpolni obveznost, ki pa jo tretja oseba lahko izpolni

subjektivna novóta -e -e ž **1.** dejstvo ali dokaz, ki že obstaja v trenutku, na katerega se nanaša pravnomočnost sodne odločbe, vendar strankam in sodišču ni znan **2.** dejstvo ali dokaz, ki že obstaja v trenutku izdaje upravne odločbe, vendar strankam in upravnemu organu ni znan

subjektivna odgovórnost -e -i ž ► krívdna odgovórnost (1, 2)

subjektivna spremémba tóžbe -e -e - - ž sprememba tožbe tako, da tožeča stranka namesto prvotne tožene stranke toži koga drugega

subjektivna zvéznost -e -i ž dejstvo, da je v istem postopku en obdolženec za več kaznivih dejanj ali en toženec za več sporov S: subjektivna koneksitéta

subjektivni rók -ega -a m rok, ki teče od trenutka, ko upravičena oseba izve za dogodek, ki je po zakonu določen za začetek teka roka, ali od trenutka, ko upravičena oseba lahko opravi procesno dejanje

subjektivni uprávni spór -ega -ega spóra m upravni spor, namenjen zaščiti subjektivnih pravic oseb, prizadetih s posegom posamičnega upravnega akta, ne pa varstvu objektivne zakonitosti

subjektivni zastarálni rók -ega -ega -a m rok, ki teče od trenutka, ko upravičena oseba izve za določeno pravno dejstvo

subjektivno néto načêlo -ega -- -a s načelo oblikovanja predpisov o obdavčitvi dohodka, zaradi katerega je treba iz obdavčitve izvzeti tisti del, ki je nujno potreben za zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb davčnega zavezanca in za preživeljanje oseb, ki jih je dolžan preživljati

subjéktni dávek -ega -vka m ► osebni dávek

súblegát -a m volilo, naloženo voliljemniku, pri čemer je za volilo dolžan dati največ toliko, kolikor znaša njegovo volilo

súblicénca -e ž ► pôdlicénca

subordinácija -e ž ► osebna podrejenost

subsidiárna obtôžba -e -e ž ► obtôžba oškodovánca kot tožilca

subsidiárna pristójnost -e -i ž ► pomôžna pristójnost

subsidiárna veljávnost predpisa -e -i -- ž veljavnost predpisa, ki nastopi, če določenega vprašanja ne ureja matični predpis, ki prvenstveno ureja določeno stvarino

subsidiárna zaščíta -e -e ž mednarodna zaščíta, ki se prizna državljanu države, ki ni članica EU, ali osebi brez državljanstva, ki ne izpolnjuje pogojev za status begunca, če obstaja utemeljen razlog, da ji ob vrnitvi v izvorno državo grozijo mučenje, nehumano ali ponižujoče ravnanje, kazen, smrtna kazen, usmrnitev, ali v okoliščinah mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada nevarnost za življenje ali osebnost zaradi samovoljnega nasilja

subsidiárni dolžnik -ega -a m oseba, ki je dolžna izpolniti obveznost, kadar glavni dolžnik tega ne stori

subsidiárni tožilec -ega -lca m ► oškodovánek kot tožilec

subsidiárni uprávni spòr -ega -ega spòra m upravni spor, ki se vodi zaradi presoje zakonitosti posamičnega akta ali dejanja, s katerim se oblastno poseže v ustavne pravice osebe, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo S: kváziuprávni spòr

subsidiárno jámstvo -ega -a s jamstvo, pri katerem tretja oseba odgovarja šele, če glavni dolžnik ne izpolni obveznosti

subsidiárno navezovánje -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu kolizijsko pravilo, po katerem se,

če ni mogoče uporabiti določenega pravnega sistema, uporabi drug pravni sistem

subsidiárno sòspórništvo -ega -a s v pravnem postopku ► eventualno sòspórništvo

substánčna nórna -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu pravno pravilo, ki vsebinsko ureja pravno razmerje

substánčno právo -ega -a s v mednarodnem zasebnem pravu ► materiálno právo

substitúcija -e ž **1.** oporočna določitev osebe, ki naj deduje namesto prvopostavljenega dediča, če pride do substitucijskega primera S: nadomestítev **2.** določitev nadomestnega odvetnika, če pooblaščen odvetnik ne more opraviti procesnega dejanja, npr. se udeležiti naroka

substitucijski primér -ega -a m položaj, v katerem v skladu z oporočiteljevo voljo ne deduje prvopostavljeni dedič, ampak njegov nadomestni dedič, npr. ob smrti prvopostavljenega dediča, nastopu njegove dedne nevrednosti, odpovedi dediščini, polnoletnosti nadomestnega dediča

substitucijsko pooblastílo -ega -a s pooblastilo, ki ga prvotni pooblaščenec podeli svojemu namestniku, npr. pooblaščenec odvetnik nadomestnemu odvetniku

substituírana škóda -e -e ž škoda, ki nastane v primeru odvrnitve škode od drugega in nadomesti prvotno pretečo škodo

substitút -a m **1.** odvetnik, ki po pooblastilu odvetnika, ki ga stranka pooblasti za zastopanje, zaradi njegove zadržanosti opravlja posamezna procesna dejanja za stranko **2.** ► nadomestni dedič **3.** v ekonomiji dobrina ali storitev, ki nadomešča drugo dobrino ali storitev pri zadovoljevanju iste potrebe

subsúmpcija -e ž ► právna subsúmpcija

subvéncija -e ž znesek iz javnih sredstev, namenjen v javnem interesu in dodeljen praviloma v upravnem postopku za pomoč fizični ali pravni osebi, npr. spodbuda pri zaposlovanju

subvencionírani izvòz -ega -ôza m izvoz, ki ga finančno ali z drugimi sredstvi podpira država ali več držav

subvencionírani uvòz -ega -ôza m uvoz, ki ga finančno ali z drugimi sredstvi podpira država ali več držav

suficitárni poklic -ega -a m poklic, v katerem obstaja preveč izobraženih ali usposobljenih oseb, ki ga lahko opravljajo

S

sugestivno vprašanje -ega -a s vprašanje, ki nakazuje odgovor, kakršnega pričakuje zasliševalec

sujet mixte -- -- [sižé mikst] (FR.) v mednarodnem pravu državljan dveh ali več držav

sukcesija -e ž v mednarodnem pravu ► naslédstvo

sukcesivni zapisnik -ega -a m zapisnik, pri katerem sodnik ali uradna oseba povzema izjave udeležencev postopka in jih narekuje zapisnikarju

súm -a m navadno nizka stopnja verjetnosti, da je podano kako kazensko ali pravno pomembno dejstvo

sumárni postópek -ega -pka m ► skrajšani kázenski postópek

sumljiva stvar -e -í ž tuja stvar, ki se najde pri obdolžencu, pa se ne ve, čigava je

superficies -- [superfícijes] (LAT.) ► stávbna pravíca

superficies solo cedit -- -- -- [superfícijes sólo cédit] (LAT.) ► načélo povézanosti zemljíšča in objéкта

súpergarancija -e ž bančna garancija, pri kateri banka garant jamči za izpolnitev obveznosti iz bančne garancije **S**: konfirmna garancija, potrđilna garancija

superiórna dobrína -e -e ž v ekonomiji ► bóljša dobrína

supletórno právno právilo -ega -ega -a s ► dopolnilno právno právilo

supletórno priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krivde, ki dopolnjuje druge dokaze, ki za obsodbo ne bi zadostovali

surogátno materínstvo -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih ► nadométno materínstvo

suspézn -a m zadržanje ali odložitev začetka veljave splošnega pravnega akta ali izvršitve odločbe

suspézn človekovih pravic in svobóščin -a -- -- -- m začasna omejitve določenih človekovih pravic in svobóščin zaradi vojnega ali izrednega stanja, ki se sme izvesti le v obsegu in času, ki ga tako stanje zahteva, ne da bi sprejeti ukrepi povzročali neenakopravnost na temelju rase, narodne pripadnosti, spola, jezika, vere, političnega prepričanja ali druge osebne okoliščine

suspézn funkcionárja -a -- m prepoved, zaradi katere funkcionar določen čas ali do končne

odločitve o njegovi krivdi ne sme opravljati funkcije

suspézn pogódbne o zaposlítvi -a -- -- -- m pravni institut, s katerim v primerih, ko delavec zaradi zakonsko ali pogodbeno določenih razlogov začasno ne more opravljati dela, nastopi mirovanje pogodbenih ter drugih pravic in obveznosti iz delovnega razmerja, delavec pa ima pravico vrniti se na delo najkasneje v petih dneh od prenehanja razlogov za suspenz

suspenzívni pogój -ega -ója m ► odlóžni pogój

suspenzívni referéndum -ega -a m naknadni referendum, katerega razpis odloži uveljavitev zakona ali drugega pravnega akta, ki ga je sprejelo predstavniško telo, do odločitve volivcev

suspenzívni rók -ega -a m ► odlóžni rók (1)

suspenzívni učínek -ega -nka m ► odlóžni učínek

suspenzívni véto -ega -a m ► odlóžilni véto

suspenzívno právno srédstvo -ega -ega -a s pravno sredstvo, ki odloži izvršljivost sodne ali upravne odločbe, npr. pritožba

suveréna držáva -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki ima vrhovno oblast nad svojim ozemljem in prebivalstvom in je neodvisna od drugih držav

suveréna oblást -e -í ž najvišja oblast, ki je pravno neomejena

suveréna pravíca -e -e ž najvišja in brezprijivna pravica, navadno pravica države, ki izhaja iz njene suverenosti **S**: suverenostna pravica

suverenostna pravíca -e -e ž ► suveréna pravíca

sváštvo -a s razmerje enega zakonca do sorodnikov drugega zakonca

sváštvo v rávni črti -a -- -- -- s razmerje zakonca do sorodnikov ravne črte sorodstva drugega zakonca, npr. tast, tašča, zet, snaha

sváštvo v stránski črti -a -- -- -- s razmerje zakonca do sorodnikov stranske črte sorodstva drugega zakonca, npr. svak, svakinja

svét délavcev svéta -- m fakultativni organ v gospodarskih družbah, pri samostojnih podjetnikih posameznikih, v zadrugah, v podjetjih, ki opravljajo javne službe, v bankah in zavarovalnicah, prek katerega delavci sodelujejo pri njihovem upravljanju

světli trenútki -ih trenútkov m mn. čas, v katerem se odrasli osebi, ki je sicer nerazsodna, prizna razsodnost in lahko npr. napravi veljavno oporoko **S:** lucida intervalla

svetoválec obsôjenca -lca -- m oseba, ki po odločitvi sodišča nadzoruje obsojenca in mu pomaga pri izpolnjevanju nalog, določenih v okviru pogojne obsodbe z varstvenim nadzorstvom

svetoválni razgôvor -ega -a m obvezni razgovor pred pristojnim organom, kadar imata zakonca skupne otroke, z namenom seznanitve s pravnimi posledicami razveze zakonske zveze in ureditve razmerja zakoncev do otrok

svetoválni referéndum -ega -a m ► posvetovalni referéndum

svetoválnó mnénje -ega -a s mnenje, v katerem vrhovno sodišče v pravnem postopku na predlog sodišča nižje stopnje poda razlago pravnega pravila, glede katerega sodna praksa višjih sodišč ni enotna, prakse vrhovnega sodišča pa ni

svobôda déla -e -- ž človekova pravica, ki vključuje pravico do proste izbire zaposlitve, pravico do dostopnosti vsakega delovnega mesta pod enakimi pogoji in prepoved prisilnega dela

svobôda gíbanja -e -- ž ► pravica do svobôde gíbanja

svobôda gospodárske pobúde -e --- ž načelo, ki opredeljuje gospodarski sistem države s prostim trgov in pošteno konkurenco

svobôda gôvora -e -- ž ► pravica do svobôde izrážanja

svobôda izpovedbe -e -- ž pravica domnevnega storilca kaznivega dejanja ali privilegirane priče, da se svobodno odloči, ali bo izpovedovala ali ne

svobôda izpovedováńja vére -e --- ž ► pravica do svobôde vére

svobôda izrážanja -e -- ž ► pravica do svobôde izrážanja

svobôda jávnega zbíranja -e --- ž ► pravica do jávnega zbíranja

svobôda míslí -e -- ž ► svobôda vestí

svobôda odlóčanja o rójstvih otrók -e --- -- -- ž ► pravica do svobôdnega odlóčanja o rójstvih otrók

svobôda oprávljanja storítev -e -- -- ž v pravu EU temeljna svobôščina notranjega trga EU z odpravo državnih ovir za čezmejno opravljanje ali prejanje storitev in lajšanje administrativnih pogojev zanje **S:** prôsti pretók storítev

svobôda sklépanja zakónske zvéze -e -- -- -- ž ► pravica do sklenitve zakónske zvéze

svobôda testírjanja -e -- ž ► oporóčna svobôda

svobôda ustanávljanja -e -- ž v pravu EU ► pravica do ustanávljanja

svobôda veroizpôvedí -e -- ž ► pravica do svobôde vére

svobôda vestí -e -- ž človekova pravica, ki posamezniku zagotavlja prosto oblikovanje in izražanje misli, idej, prepričanj in vesti **S:** svobôda míslí

svobôda združévánja -e -- ž ► pravica do združévánja

svobôda znánstvenega ustváńjanja -e --- -- ž ► pravica do svobôde znánstvenega ustváńjanja

svobôdna izbíra poklíca -e -e -- ž ► pravica do svobôdne izbíre poklíca

svobôdna konkuréńca -e -e ž konkurenčno stanje, pri katerem vsi obstoječi in potencialni proizvajalci razpolgajo z enakimi proizvodnimi faktorji v enakih količinah **S:** prôsta konkuréńca

svobôdna volílna právica -e -e -e ž pravica volivca, da svobodno izbira med kandidati in se svobodno odloča, ali bo volil

svobôdna vólja -e -e ž volja, ki je prosta sile in grožnje

svobôdni poklíc -ega -a m poklic, ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v delovnem razmerju za več kot polovični delovni čas **S:** samostójni poklíc

svobôdni prehòd -ega -óda m jamstvo pričam in izvedencem, ki sodelujejo pri dejanjih mednarodne pravne pomoči, da se zoper njih v državi prosilki pomoči ne bo sprožil in vodil kazenski postopek za kazniva dejanja, ki so jih storili pred prihodom v to državo, niti se ne bo izvršila prej izrečena kazenska sankcija, če se odzovejo vabilu sodišča **S:** prôsti prehòd, salvus conductus

svobôščina -e ž možnost ravnanja posameznika v pravnem položaju, ko njegovo ravnanje ni pravno urejeno, temveč je prepuščeno njegovi svobodni volji

S

svobôščine odprtega mórja svobôščin -- -- ž mn.
v mednarodnem pravu svobôščine, ki državam v pasu odprtega morja omogočajo svobodno plovbo, prelet, ribolov, znanstveno raziskovanje, polaganje kablov in cevovodov, postavljanje umetnih otokov, naprav

svój poklic -ega -a m v invalidskem zavarovanju delo, za katero ima zavarovanec ustrezno strokovno izobrazbo, dodatno usposobljenost in delovne izkušnje in ustreza njegovim telesnim in duševnim zmožnostim

Š

šéf diplomátske misije -a -- -- m v mednarodnem pravu ► vódja diplomátskega predstávníštva

šéf držáve -a -- m ► državni poglávár

šéf misije -a -- m v mednarodnem pravu ► vódja misije

šéf protokóla -a -- m v mednarodnem pravu ► vódja protokóla

šibkějši interès -ega -ésa m interes, ki nima prednosti pred močnejšim interesom, npr. zasebni interes zavezanca v inšpekcijskem nadzoru pred javno koristjo

šibkějši právni naslòv -ega -ega -òva m pravni naslov, ki ima v razmerju do drugih šibkejšo upravičenje na stvari

šikaníranje na délovnem méstu -a -- -- s kaznivo dejanje, ki ga stori oseba, ki izvaja nasilje na delovnem mestu ali v zvezi z delom S: móbing

šírša akrescénca -e -e ž prirast dednega deleža odpadlih dedičev babici in dedku in njunim potomcem ene strani, če ne dedujejo zapustnikov babica in dedek in njuni potomci druge strani

šírša družína -e -e ž družinsko povezane osebe iz življenjske skupnosti, ki poleg staršev in

otrok vključuje še druge sorodnike S: razšírená družína

šírši právni položáj nèpremičníné -ega -ega -a -- m pravni položaj nepremičnine, ki ga določa osnovni pravni položaj nepremičnine in vse pravice in pravna dejstva, ki nepogojno ali pogojno omejujejo ali izključujejo vknjiženo lastninsko pravico

škóda -e ž poseg v premoženjske pravice, npr. navadna škoda, izgubljeni dobiček, ali nepremoženjske pravice, npr. povzročitev telesnih bolečin, duševnih bolečin, ki je pravni temelj, na podlagi katerega ima oškodovanec pravico zahtevati odškodnino

škodljíva poslédica -e -e ž učinek škodnega dejanja ali škodnega dogodka v premoženjski ali nepremoženjski sferi oškodovanca

škodljíva poslédica kaznívega dejánja -e -e -- -- ž posledica, ki nastane z izvršitvijo kaznivega dejanja poleg tistih posledic, ki jih zakon določa kot element kaznivega dejanja

škódni dogódek -ega -dka m dogodek, ki povzroči premoženjsko ali nepremoženjsko škodo

škódni tést -ega -a m ocena pri presoji razkritja tajnih podatkov in informacij javnega značaja, ali bi razkritje lahko povzročilo škodljive posledice za določeno pravico ali zakonsko zaščiten javni ali zasebni pravni interes, zaradi česar se informacija ne razkrije

škóдно dejánje -ega -a s protipravno ravnanje, s katerim se drugemu prizadene premoženjska ali nepremoženjska škoda

škóдно zavarováanje -ega -a s zavarovanje, pri katerem se zavarovalnica zaveže upravičencu povrniti škodo, povzročeno z zavarovalnim primerom

šók -a m v ekonomiji nenadna intenzivna motnja v gospodarstvu, povzročena z eksogenimi dejavniki, npr. z naravno nesrečo

šómážno zavarováanje -ega -a s zavarovanje fiksnih obratovalnih stroškov ali izgube pri zavarovancu zaradi požara ali strojeloma

špedícija -e ž ► špedícijska pogódba

špedícija s fiksni m plačilom -e -- -- -- ž špedícijska pogódba, s katero se špediter

zaveže, da bo obveznosti izvršil za določen znesek **S**: fiksna špedicija, forfétna špedicija, lúmpsum špedicija, pavšálna špedicija

špedicijska pogódba -e -e ž pogódba, s katero se špediter zaveže, da bo za prevoz določene stvari sklenil v svojem imenu in na račun naročitelja prevozno pogodbo in druge za to potrebne pogodbe ter opravil druge običajne posle in dejanja, naročitelj pa se zaveže, da mu bo za to plačal **S**: pogódba o odpravi blagá, pogódba o špediciji, špedicija, špeditêrska pogódba

špeditêr -ja m stranka špedicijske pogodbe, ki za prevoz določene stvari v svojem imenu in na račun naročitelja sklene prevozno pogodbo in druge za to potrebne pogodbe ter opravi druge običajne posle in dejanja

špeditêrjevo potrdílo o prevzému blagá -ega -a - - - - - s pisna izjava špediterja, s katero potrjuje, da je prevzel določeno blago z namenom, da ga izroči določeni osebi v namembnem kraju

špeditêrjevo potrdílo o prevzému blagá na prevóz -ega -a - - - - - s pisna izjava špediterja, s katero potrjuje, da je prevzel določeno blago zaradi odpreme po določeni poti in z določenim prevoznim sredstvom

špeditêrska pogódba -e -e ž ► špedicijska pogódba

štípendijska pogódba -e -e ž ► pogódba o štípendíranju

štípendíst -a m upravičenec do kadrovske ali državne štípendije, ki pridobi pravico do nje in sklene pogodbo o štípendíranju

štípendítór -ja m dajalec štípendije, ki s štípendístim sklene pogodbo o štípendíranju, in sicer država za državne in Zoisove štípendije, delodajalec za kadrovske štípendije, samoupravna lokalna skupnost ali nosilec enotne regijske štípendijske sheme za občinske štípendije

štúdijska práksa -e -e ž praktično usposabljanje z delom za študente višješolskih in visokošolskih ter univerzitetnih štúdijskih programov, da pri tem spoznavajo delovne procese

T

t. d. -ja [tedé] m okrajš. do leta 2012 ► tíha družba

tabulárno priposestvóvanje -ega -a s ► knjížno priposestvóvanje

tájna diplomacija -e -e ž v mednarodnem pravu diplomatske aktivnosti, ki potekajo brez prisotnosti javnosti

tájna obravnáva -e -e ž obravnava, pri kateri je izključena javnost

tájna sêja -e -e ž ► néjávna sêja

tájne volítve -ih volítév ž mn. volitve po pravilih tajnega glasovanja

tájni délavec -ega -vca m policist ali izjemoma druga oseba, ki neposredno izvaja tajno delovanje

tájni podátek -ega -tka m varovan podatek, ki mu pristojni organ na podlagi zakona določi ustrezno stopnjo tajnosti, ker bi njegovo razkritje nepoklicanim lahko vodilo v škodljive posledice za varnost države **S**: do leta 2001 urádna skrivnóst

tájnik občíne -a - - m javni uslužbenec, ki vodi občinsko upravo **S**: diréktor občínske upráve

tájno delováanje -ega -a s prikriti preiskovalni ukrep, ki se izvaja tako, da tajni delavec daljše časovno obdobje pod vodstvom in nadzorom policije zbira podatke o določeni osebi in njeni kriminalni dejavnosti in se pri tem vključi v njeno okolje

tájno glasováanje -ega -a s glasovanje, izvedeno tako, da ni mogoče ugotoviti, kako so glasovali posamezni volivci

tájno opazováanje in sledénje -ega -a - - -a prikriti preiskovalni ukrep, namenjen ugotavljanju položaja, gibanja in drugih aktivnosti domnevnega storilca kaznivega dejanja in nekaterih drugih oseb

táksa -e ž znesek, ki ga mora plačati oseba za celotno ali delno kritje stroškov storitev, ki jih opravi država ali samoupravna lokalna skupnost, ali za uporabo javne infrastrukture, npr. turistična taksa, letalska taksa, taksa za parkiranje na javnih površinah **S**: pristójbina (1)

T

taksativno naštevanje -ega -a s naštevanje vseh pravno pomembnih okoliščin določene pravo urejenega položaja v pravnem aktu

táksna tarífa -e -e ž seznam upravnih storitev in plačil upravnih taks zanje, ki je določen s predpisom

táksni zavézanec -ega -nca m zavezanec, ki je v določenem pravnem razmerju dolžan plačati takso kot pavšalni strošek postopka ali storitve

talón -a m do leta 2009 del tiskane delnice, s katerim imetnik delnice uveljavlja pravico do nove kuponske pole

tampónska držáva -e -e ž v mednarodnem pravu nevtralna država, ki leži med dvema državama ali več sosednjimi državami z nasprotnimi političnimi usmeritvami in s svojim geografskim položajem preprečuje ali otežuje neposreden stik med njimi in s tem možnost spopada **S**: vmésna držáva

tantiéma -e ž **1.** letni odstotni delež vodilnih organov kapitalske družbe pri dobičku podjetja **2.** delež honorarja, ki pripada avtorju, odvisen od uspeha avtorskega dela

TARIC -A [tarik] m (**FR.** *tarif intégrée de la Communauté*) krat. v pravu EU podatkovna zbirka vseh veljavnih predpisov o ukrepih, ki se izvajajo ob uvozu ali izvozu blaga v EU in se nanašajo na konkretno oznako kombinirane nomenklature, kamor se uvršča blago

tarífná kvóta -e -e ž določena količina blaga, ki se v določenem obdobju lahko uvaža z delno ali popolno opustitvijo običajnih carinskih dajatev za uvoženo blago

tarífná opustítev -e -tve ž določeno obdobje trajajoča popolna ali delna opustitev običajnih carinskih dajatev za uvoženo blago

tarífná prilóga -e -e ž del normativnega dela kolektivne pogodbe, v katerem so določene izhodiščne plače za posamezni tarifni razred, lahko pa tudi višina drugih prejemkov iz delovnega razmerja in višina povračil stroškov v zvezi z delom

tarífní ukreþ -ega -épa m ukrep, ki vpliva na višino uvoznih dajatev, npr. tarifna opustitev, tarifna kvota, antidumping, izravnalna dajatev

tatvína -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki odvzame tujo premičnino, da bi si jo protipravno prilastila **S**: krája

tečájna lísta -e -e ž v ekonomiji objavljen seznam, npr. v bankah, menjalnicah, borzah, ki prikazuje cene valut ali vrednostnih papirjev na določen dan ali v določenem časovnem obdobju **S**: tečájnica

tečájnica -e ž v ekonomiji ► tečájna lísta

tečájno tvéganje -ega -a s v ekonomiji ► valutno tvéganje

tédenski počítek -ega -tka m počitek delavca, ki traja najmanj štiriindvajset neprekinjenih ur med dvema delovnima tednoma, praviloma na vnaprej določen dan, izjemoma na kakšen drug dan v tednu, če mora delavec na ta dan iz določenih razlogov delati

téhnična specifikácija -e -e ž v javnem naročanju opis tehničnih lastnosti predmeta javnega naročanja

téhnična sposóbnost -e -i ž v javnem naročanju sposobnost za izpolnjevanje pogojev tehnične narave

téhnična totálna škóda -e -e -e ž škoda, pri kateri je vozilo tako poškodovano, da popravilo tehnično ni mogoče in je oškodovanec upravičen do odškodnine v višini tržne vrednosti vozila pred poškodbo

téhnična vláda -e -e ž vlada, ki jo sestavljajo politično nepovezani strokovnjaki in se navadno oblikuje, ko v parlamentu ni mogoče oblikovati koalicije **S**: tehnokrátska vláda

téhnični koeficiént -ega -énta m v ekonomiji ► proizvodni koeficiént

téhnični minimum -ega -a m v ekonomiji minimum sredstev, potrebnih za proizvodnjo blaga, z izjemo delovne sile

téhnični naprédek -ega -dka m v ekonomiji prehod nekega proizvodnega postopka ali dejavnosti z nižje kakovostne stopnje na višjo kakovostno stopnjo

téhnično znánje in izkúšnje -ega -a -- izkúšenj nepatentirane praktične informacije, ki izhajajo iz izkušenj in preizkušanja in so zaupne, bistvene in določene

tehnokrátska vláda -e -e ž ► téhnična vláda

tehnolóška rénta -e -e ž v ekonomiji plačilo proizvodnih faktorjev, izumiteljstva in podjetništva, sestavljeno iz cene izuma in podjetniške rente

tekóče poslovánje -ega -a s izpolnjevanje pogodbenih obveznosti in uveljavljanje pravic, ki je sprotno in v določenih predvidenih rokih

tekóči izdátek -ega -tka m redni, praviloma vsakodnevni strošek poslovanja **S:** tekóči odhódek, tekóči stróšek

tekóči odhódek -ega -dka m ► tekóči izdátek

tekóči prihódek -ega -dka m redni prihodek iz poslovanja

tekóči račún -ega -a m del plačilne bilance, ki beleži transakcije z blagom, storitvami in dohodki med rezidenti in nerezidenti

tekóči stróšek -ega -ška m ► tekóči izdátek

teleolóška razlága -e -e ž ► naménska razlága

telésna bolečina -e -e ž bolečina, priznana kot nepremoženjska škoda, ki jo povzroči npr. telesna poškodba, nevšečnost med zdravljenjem, in se določa po končanem zdravljenju

telésna integritéta -e -e ž človekova pravica, da oseba sama odloča o posegih v svoje telo

telésna kázen -e -zni ž v nekaterih pravnih sistemih kazni, s katero se storilcu kaznivega dejanja povzročijo telesne bolečine

telésna okvára -e -e ž izguba ali bistvenjša poškodovanost ali znatnejša onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa, ki otežuje aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb, ne glede na to, ali povzroča invalidnost ali ne

telésna poškódba -e -e ž poseg v telesno celovitost posameznika, zaradi katerega je oslavljen, okvarjen ali uničen kakšen del telesa ali organ, okvarjeno zdravje, zmanjšana zmožnost za delo ali prizadeta zunanost poškodovanca

telésni prědmet -ega -éta m predmet, ki zapolnjuje prostor in ga je mogoče zaznati s tipom ali drugimi čutili

telésni preglěd -ega -éda m pregled, ki ga izvedenec opravi z zdravniškimi in drugimi posegi v telesno celovitost osebe

těmeljna črta -e -e ž v mednarodnem pravu črta nizke vode vzdolž obale, od katere se meri širina morskih pasov, označena na pomorskih kartah velikega merila, ki jih obalna država uradno priznava
S: normálna těmeljna črta

těmeljna dolóčba -e -e ž ► splóšna dolóčba

těmeljna oblika kaznivega dejánja -e -e -- -- ž oblika kaznivega dejanja, ki vsebuje njegove bistvene ali tipične znake

těmeljna obrěstna mēra -e -e -e ž **K:** TÓM v ekonomiji obrestna mera za ohranjanje vrednosti denarnih obveznosti in terjatev v domačem denarju

těmeljna pravica držáve -e -e -- ž v mednarodnem pravu neodtujljiva pravica vsake države, ki se ji ne more odreči, npr. pravica do obstoja, pravica do suverenosti, pravica do enakosti, pravica do spoštovanja, pravica do mednarodnega občevanja

těmeljne pravice -ih pravíc ž mn. sklop najpomembnejših pravic, ki jih pravnim subjektom zagotavlja pravni sistem in iz katerih se izpeljejo druge pravice

těmeljni kapitál -ega -a m **1.** ► osnóvni kapitál **2.** v zavarovalništvu in bančništvu vplačan osnovni kapital, kapitalne rezerve in drugo premoženje, določeno z zakonom

těmeljni právni pósel -ega -ega -sla m pravni posel, zaradi katerega je sklenjen drugi pravni posel **S:** osnóvni právni pósel

těmeljno sodišče -ega -a s do leta 1995 sodišče splošne pristojnosti, ki je pristojno za odločanje o vseh civilnih in kazenskih zadevah na prvi stopnji

těmeljno upravičenje -ega -a s sestavina pravice, ki določa, kako se sme pravni subjekt vesti in ravnati

těmno pólje kriminála -ega -a -- s ► nèodkríti kriminál

temporálna uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, ki pravico, status ali obveznost opredeli za določen čas, npr. potni list, prometno dovoljenje

těnor -ja m ► izrèk

teorém pajčevíne -a -- m v ekonomiji teorem, ki pojasnjuje oscilacije cen, ki so posledica počasnega prilagajanja ponudbe avtonomno spremenjeni ceni **S:** cobweb teorém

teorija adópcije -e -- ž v mednarodnem pravu teorija dualizma, po kateri se norma mednarodnega prava prenese v nespremenjeni obliki v nacionalno pravo s sprejemom ustreznega nacionalnopravnega akta

teorija denárja -e -- ž v ekonomiji teorija, ki pojasnjuje nastanek in vrste vrednosti denarja

teorija dualizma -e -- ž v mednarodnem pravu teorija, po kateri sta mednarodno in nacionalno pravo ločena in medsebojno neodvisna pravna sistema

T

teorija dvójnega učinka -e --- ž v medicinskem pravu teorija, po kateri se na smrt bolnemu pacientu bolečine lajšajo z zdravlili, ki lahko smrt pospešijo, vendar to ni želen ali hoten, le dopuščen učinek takšnega zdravlila

teorija ekonómske enóte -e --- ž teorija, po kateri se kot eno samo podjetje šteje skupina dveh ali več oseb, ki so v takšnem medsebojnem odnosu, da lahko zgotji ena od njih sprejema relevantne poslovodne tržne odločitve in daje navodila ostalim, ki morajo prejeta navodila izvrševati in so zato brez ekonomske samostojnosti **S:** teorija funkcionalne celóte

teorija etiketiranja -e -- ž teorija, ki proučuje, zakaj je neka oseba označena za deviantno in kako ta oznaka vpliva na razvoj njenega nadaljnjega deviantnega vedenja

teorija fluktuácij -e -- ž v ekonomiji teorija, ki pojasnjuje neenakomernost gospodarske rasti

teorija funkcionalne celóte -e --- ž ► teorija ekonómske enóte

teorija íger -e -- ž v ekonomiji matematična teorija, ki se uporablja v ekonomiji, biologiji, analizi mednarodnih odnosov in pravu ter za analizo vedenja v strateških situacijah, v katerih je uspeh posameznikovega izbora odvisen od izbir ostalih udeležencev

teorija iskánja -e -- ž v ekonomiji teorija, po kateri delodajalci in delavci potrebujejo čas in finančna sredstva, da se lahko srečajo

teorija izjave -e -- ž teorija, po kateri se upošteva samo to, kar stranka izjavi, ne glede na njeno resnično voljo

teorija nevárnosti vtisa -e --- ž teorija, po kateri je izključena protipravnost neprimerne poskusa, če pri povprečnem opazovalcu ne daje vtisa, da gre za nevarno ravnanje

teorija o akcesórnosti udeléžbe -e --- ž teorija, po kateri je kaznivost napeljevanja in pomoči pri kaznivem dejanju odvisna od tega, ali glavni storilec kaznivo dejanje dokonča ali uresniči vsaj njegov poskus **S:** teorija o pridruženosti udeléžbe

teorija o kavzálni zvézi -e --- ž ► teorija o vzróčni zvézi

teorija o pridruženosti udeléžbe -e --- ž ► teorija o akcesórnosti udeléžbe

teorija o principálnosti udeléžbe -e --- ž ► teorija o samostójnosti udeléžbe

teorija o samostójnosti udeléžbe -e --- ž teorija, po kateri sta napeljevanje in pomoč samostojni kaznivi dejanji, neodvisni od ravnanj glavnega storilca **S:** teorija o principálnosti udeléžbe

teorija o vzróčni zvézi -e --- ž teorija, ki proučuje, kateri dejavniki so vzrok nastale posledice, npr. teorija o adekvatni vzročnosti, teorija o ekvivalenčni vzročnosti **S:** teorija o kavzálni zvézi

teorija optimálnega denárnega obmóčja -e --- ž v ekonomiji teorija, ki obravnava merila za določitev mej obmóčja, na katerem je obstoj ene same valute optimalen **S:** teorija optimálnega valútnega obmóčja

teorija optimálnega valútnega obmóčja -e --- ž v ekonomiji ► teorija optimálnega denárnega obmóčja

teorija permanéntnega dohódka -e --- ž v ekonomiji teorija, po kateri ljudje porabijo tisti del dohodka, ki ga štejejo za dolgoročno stabilnega

teorija práva -e -- ž urejen sistem temeljnih spoznanj o pravu **S:** pravna teorija

teorija transformácije -e -- ž v mednarodnem pravu teorija dualizma, po kateri se norma mednarodnega prava prenese v nacionalno pravo s sprejemom nacionalnopravnega akta, ki vsebinsko uredi mednarodnopravno problematiko

teorija učinkóvitih pláč -e --- ž v ekonomiji teorija, po kateri podjetja ne znižujejo plač, ker višje plače povečajo produktivnost delavcev

teorija ultra vires -e --- [últra víres] ž teorija, po kateri so pravni posli, ki jih pravna oseba sklene prek meje svoje registrirane dejavnosti, neveljavni **S:** doktrína ultra vires (1)

teorija verjétnosti -e -- ž v ekonomiji teorija, ki se ukvarja z analizo naključnih pojavov

teorija vólje -e -- ž teorija, po kateri se upošteva strankina resnična volja, ne glede na to, kaj izjavi

terapévtski privilégij -ega -a m v medicinskem pravu ► zdravniški privilégij

terciárna emisija denárja -e -e -- ž v ekonomiji emisija denarja z bančnim odkupovanjem vrednostnih papirjev gospodarskih subjektov

terciárna viktimizácija -e -e ž proces, v katerem so prizadete osebe, ki so v določenem razmerju z žrtvijo kaznivega dejanja

terénsko délo -ega -a s delo, ki ga delavec redno ali občasno opravlja bodisi izven sedeža delodajalca ali poslovne enote bodisi izven kraja stalnega ali začasnega prebivališča, zaradi česar je lahko upravičen do dodatka pri plači

teritoriálna kohezija -e -e ž v pravu EU enakovredna porazdelitev gospodarskih in družbenih dejavnikov razvoja in primerjalne uspešnosti med vse regije določene politične skupnosti

teritoriálna suverenost -e -i ž v mednarodnem pravu ► ozemeljska suverenost

teritoriálno mórje -ega -a s v mednarodnem pravu pas morja ob obali države, v katerem ima ta suverenost, ki se razteza največ 12 morskih milj od temeljne črte, pri čemer je zunanja meja tega pasu državna meja na morju

teritoriálno načêlo veljávnosti zakóna -ega -a --- s načelo, po katerem zakon načeloma velja za vse osebe na ozemlju države

terjáte v s pripádkí -tve --- ž terjatev, ki poleg glavnice vključuje tudi obresti in poleg plodov tudi stroške

terjáte v -tve ž pravica upnika, da od dolžnika zahteva izpolnitev obveznosti

terjáte v več osé b -tve --- ž terjatev, pri kateri je več upnikov in pri kateri je način uresničitve odvisen od tega, ali gre za deljivo obveznost ali nedeljivo obveznost

terminí rana obvé znost -e -i ž obveznost, za katero je izpolnitveni rok določen

termínska cé na -e -e ž v ekonomiji cena, za katero se dogovorita kupec in prodajalec pri rokovni dobavni pogodbi za blago

termínska pogó dba -e -e ž pogodba o nakupu ali prodaji določenega števila finančnih instrumentov ali blaga, ki bo dobavljeno kasneje, pri čemer se cena določi na dan, ko je pogodba sklenjena

termínski devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji devizni tečaj, po katerem se ena valuta menja z drugo na določen dan v prihodnosti

termínski pô sel -ega -sla m posel, sklenjen na organiziranem tržišču, ki temelji na fiksni pogodbi, a s poznejšim izpolnitvenim rokom

terorízem -zma m kazniva dejanja, ki jih posameznik stori ali grozi, da jih bo storil, da bi uničil ali hudo ogrozil ustavne, gospodarske, socialne ali politične temelje države ali

mednarodne organizacije, hudo zastrašil prebivalstvo, prisilil državo ali mednarodno organizacijo, da nekaj stori ali opusti

terra nullius -- -- [têra núlius] (LAT.) v mednarodnem pravu ► nikógaršnje ozémlje

tést Áltmark -a -- m test, ki se uporablja za presojo javnega sofinanciranja storitev splošnega gospodarskega pomena, s pomočjo katerega se v okviru presoje obstoja državne pomoči ugotavlja obstoj gospodarske koristi za vsaj eno podjetje

tést zasé bnega podjé tnik a -a --- m test, ki se uporablja za presojo klasičnih tržnih transakcij, s pomočjo katerega se v okviru presoje obstoja državne pomoči ugotavlja obstoj gospodarske koristi za vsaj eno podjetje

testamé nt -ênta m ► oporóka

testát or -ja m ► oporočí telj

té zje kazní vo dé janje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, za katero je zaradi njegove nevarnosti in posledic predpisana visoka kazen

té zka malomárnost -e -i ž ► húda malomárnost

tí ha drú zba -e -e ž K: t. d. do leta 2012 družba, ki ni pravna oseba in v kateri tihi družbenik vloži v podjetje nosilca družbe premoženjski vložek

tí ha privó lít ev -e -tve ž ► molčí eca privolítev

tí ha prorogá cija -e -e ž domnevni dogovor strank o krajevni ali mednarodni pristojnosti, kadar tožeča stranka vloži tožbo pri nepristojnem sodišču, tožena stranka pa temu ne ugovarja S: prekluzívna prorogá cija

tí ha razveljavíte v predpí sa -e -tve -- ž razveljavitev predpisa z novim predpisom, ki je s prvimi v nasprotju

tí hi drú zbeník -ega -a m do leta 2012 vlagatelj določenega premoženjskega vložka v podjetje nosilca tihe družbe

tí hi pridř zek -ega -žka m ► mí selni pridř zek

tí ho soglá sje -ega -a s soglasje, izraženo z določenim ravnanjem, npr. prikimanjem, ali molkom

tí hotá pljenje -a s kaznivo dejanje prenašanja blaga brez carinjenja čez carinsko črto zaradi izoginitve carinskemu nadzoru

tí hotá pska mreža -e -e ž organizirana skupina, ki prenaša blago čez carinsko črto tako, da se izogiba carinskemu nadzoru

tihotápsko blagó -ega -á s blago, preneseno čez carinsko črto brez carinjenja

tipizirana pogódba -e -e ž ▶ típska pogódba

típska pogódba -e -e ž pogodba, ki se sklepa po vnaprej določenem vzorcu na podlagi vnaprej določenih ali objavljenih splošnih poslovnih pogojev enega pogodbenika, pri čemer obstaja možnost, da se stranki dogovorita za morebitne spremembe
S: standardizirana pogódba, tipizirana pogódba, vzórčna pogódba

típsko právno právilo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki se nanaša na nedoločeno število naslovljencev in ureja vnaprej zamišljene pravne položaje

tirálica -e ž pisni javni poziv sodišča policiji, naj prime pobeglega obdolženca ali obsojenca

titulárni kónzul -ega -a m v mednarodnem pravu ▶ částni kónzul

titulus -- [títulus] (LAT.) ▶ pridobitni naslòv

tóčka -e ž **1.** vsebinsko zaokrožen del posamičnega pravnega akta, npr. sodbe, odločbe, navadno označen z arabskimi številkami
2. merilna enota za določitev vrednosti opravljenega dela pri določenih pravnih poklicih, npr. odvetnikovega dela

točkóvna elástičnost -e -i ž v ekonomiji elastičnost, izračunana na podlagi neskončno majhnih sprememb

tóga -e ž službeno oblačilo s predpisanim krojem in barvo, ki ga na narokih, glavnih obravnava in sejah nosijo sodniki, tožilci, odvetniki in državni odvetniki

tóga ustáva -e -e ž ustava, ki se sprejema in spreminja po zahtevnejšem postopku, lahko se za to oblikuje poseben ustavodajni organ, kar ji daje najvišjo pravno veljavo **S:** rigídna ustáva, trídna ustáva

tók dobrín -a -- m v ekonomiji premik dobrin iz proizvodnih enot v potrošne enote in iz potrošnih enot v proizvodne enote

tók dohódkov -a -- m v ekonomiji premik plačila za dobrine in storitve iz potrošnih enot v proizvodne enote in premik plačila za delovne storitve iz proizvodnih enot v potrošne enote

tolmáč -a m oseba z znanjem tujega jezika, ki jo oblastni organ imenuje s sklepom za prevajanje in tolmačenje iz tujega ali znakovnega jezika

tólpa -e ž trajnejša združba več oseb zaradi skupnega izvrševanja vnaprej še nedoločenih kaznivih dejanj

TÓM -a m krat. v ekonomiji ▶ tèmeljna obrétna méra

totálna vójna -e -e ž v mednarodnem pravu vojna, v kateri se za dosegajo cilja uporabljajo vsa sredstva in metode izvajanja sovražnosti, vključno z nedovoljenimi

tóvor -óra m blago, ki je predmet prevozne pogodbe

tovórni líst -ega -a m listina o tovoru, sprejetem za prevoz, in vsebini prevozne pogodbe
S: prevózni líst, vózni líst

tóžba -e ž procesno dejanje tožeče stranke, s katerim zahteva pravno varstvo pred sodiščem

tóžba na várstvo slúžnosti -e - - - - ž ▶ konfesórna tóžba

tóžba v právdnem postópkú -e - - - - ž tožba, s katero se začne pravdni postopek in s katero tožeča stranka zahteva pravno varstvo za zatrjevano civilno pravico **S:** civilna tóžba

tóžba v uprávnem spóru -e - - - - ž tožba, s katero se začne upravni spor in s katero se izpodbija dokončni upravni akt ali zahteva odločitev v upravni zadevi, o kateri upravni organ ni odločil, pa bi moral, ali zahteva sodno varstvo človekovih pravic zoper drug akt ali dejanje javnopravnega subjekta, če ni zagotovljeno sodno varstvo pred drugim sodiščem

tóžba za izdájó plačilnega náloga -e - - - - -- ž tožba, s katero tožeča stranka od sodišča zahteva, naj toženi stranki naloži plačilo denarne terjatve, ki mora biti praviloma izkazana z verodostojno listino
S: mandátna tóžba

tóžba za izjávó vólje -e - - - - -- ž dajatvena tožba, s katero tožeča stranka zahteva, da tožena stranka poda določeno izjavo volje, npr. zemljiškoknjižno dovolilo

tóžba za razveljavítev arbitrážne odlóčbe -e - - - - -- ž pravno sredstvo zoper arbitražno odločbo, ki ga je mogoče vložiti kot tožbo na pristojno sodišče iz razlogov, določenih z zakonom, npr. če je arbitražni sporazum neveljaven, če arbitražnik prekorači svojo pristojnost, če je arbitražna odločba v nasprotju z javnim redom

tóžba za razvézo zakónske zvéze -e - - - - -- ž tožba, s katero zakonec zahteva prenehanje veljavne zakonske zveze zaradi njene nevezdržnosti **S:** razvézna tóžba

tôžba zaradi mótenja posésti -e - - - - ž

tožba, s katero posestnik zahteva sodno varstvo pred motenjem ali odvzemom posesti **S**: mótenjska tožba, poséstna tožba

tôžba zaradi nèdelovája -e - - - ž v pravu EU

tožba na ugotovitev kršitve prava EU zaradi opustitve ukrepanja, ki se lahko pod določenimi pogoji vloži pri Sodišču EU zoper institucijo EU ali drug organ EU

tôžba zaradi nèizpolnitve obvéznosti -e

- - - - ž v pravu EU tožba na ugotovitev kršitve prava EU zaradi nespoštovanja obveznosti iz temeljnih pogodb EU, ki jo lahko zoper državo članico EU pri Sodišču EU vloži Evropska komisija ali druga država članica

tôžba zaradi vznemírjanja -e - - - ž ▶

negatórna tožba

tôžbena pravíca -e -e ž pravica pravnega

subjekta, da pred sodiščem s tožbo zahteva pravno varstvo

tôžbeni petít -ega -a m ▶ tóžbeni zahtévek (1)**tôžbeni prédlog** -ega -óga m ▶ tóžbeni

zahtévek (1)

tôžbeni tèmej -ega -a m dejstva, na katera

tožeča stranka opira svoj zahtévek

S: dejánska podlága tóžbe

tôžbeni zahtévek -ega -vka m **1.** obvezna sestavina tožbe, v kateri tožeča stranka zahteva, naj sodišče izda odločbo določene vsebine **S**: tóžbeni petít, tóžbeni prédlog **2.** zahteva tožeče stranke, naj sodišče na podlagi ugotovljenega dejanskega stanja z uporabo ustreznega pravne norme izreče zatrjevano pravno posledico, in sicer naloži toženi stranki zahtevano dajatev, ugotovi obstoj ali neobstoj zatrjevane pravice ali pravne posledice, izreče preoblikovanje pravnega razmerja **S**: procesuálni zahtévek

tožeča stránka -e -e ž stranka v pravdnem postopku ali upravnem sporu, ki od sodišča zahteva pravno varstvo **S**: tožník

tóžena stránka -e -e ž stranka v pravdnem postopku ali upravnem sporu, proti kateri se od sodišča zahteva pravno varstvo **S**: tóženec

tóženec -nca m ▶ tóžena stránka

tožilstvo -a s ▶ državno tožilstvo

tožník -a m ▶ tožeča stránka

tožníška várščina -e -e ž varščina za plačilo pravnih stroškov, ki jo mora na zahtevo tožene stranke dati tožeča stranka, ki je

tuji državljan ali oseba brez državljanstva

S: áktorska kávcija, cautio actoris, cautio iudicatum solvi

trade-off -- [trèjdòf] (ANG.) v ekonomiji izbira gospodarskega subjekta med dvema želenima, a izključujočima se izidoma

tradícija -e ž ▶ izročítev (1)

tradícijska listina -e -e ž vrednostni papir s stvarnopравnimi učinki, katerega prenos velja kot izročítev stvari, na katero se listina nanaša, npr. nakladnica, skladiščnica

traditio -- [tradícijo] (LAT.) ▶ izročítev (1)

traditio brevi manu - - - - [tradícijo brévi mánu] (LAT.) ▶ izročítev na krátko róko

traditio longa manu - - - - [tradícijo lónga mánu] (LAT.) ▶ izročítev na dólgo róko

traditio symbolica - - - [tradícijo simbólika] (LAT.) ▶ simbólična izročítev

traditio vera - - - [tradícijo véra] (LAT.) ▶ dejánska izročítev

trajajóče kaznívo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, s katerim storilec povzroči nastanek protipravnega stanja in ga vzdržuje določen čas, npr. ugrabitev

trájanje ávtorske pravíce -a - - - s časovno obdobje, v katerem je zagotovljeno varstvo avtorske pravice

trájna dobrína -e -e ž v ekonomiji dobrina, katere koristno vrednost je mogoče uporabljati dlje časa in se ne izniči ob enkratni uporabi

trájna kázen -e -zni ž kazen, ki se izvršuje do smrti storilca kaznivega dejanja, npr. dosmrtni zapor

trájna nevtrálnost -e -i ž v mednarodnem pravu z mednarodno pogodbo določena obveznost države, da bo v primeru oboroženega spopada nevtralna, in obveznost drugih pogodbenih strank držav garantk, da tak njen položaj spoštujejo in varujejo

trájna nèzmóžnost za délo -e -i - - - ž nezmožnost za delo, če oseba zaradi prirojene ali pridobljene okoliščine, npr. poškodbe ali bolezni, ne more več opravljati dela

trájna obvéznost -e -i ž obveznost, katere izpolnjevanje traja daljši čas, npr. najem

trájna potróšna dobrína -e -e -e ž v ekonomiji potróšna dobrina, ki jo je mogoče uporabljati dlje časa

T

trajni odvzém zdravniške licéne -ega -éma
 -- -- m v medicinskem pravu ukrep javno pooblašene organizacije, s katerim zdravniku zaradi večje strokovne pomanjkljivosti ali zdravniške napake, ki povzroči trajne hujše posledice zdravju pacienta ali njegovo smrt, prepove opravljanje zdravniškega poklica

trajni zadržek -ega -žka m okoliščina, zaradi katere funkcionar trajno ne more opravljati svoje funkcije, npr. zaradi daljše in hujše bolezni, izgube poslovne sposobnosti, izrednih razmer, zato njegove naloge začasno do novih volitev ali imenovanja druge osebe na to funkcijo opravlja s pravnim sistemom določen namestnik

trajno nevtrálna držáva -- -e -e ž v mednarodnem pravu držáva v mednarodnopravnem položaju, navadno določenem z mednarodno pogodbo, ki ji trajno prepoveduje sodelovanje v oboroženih spopadih, nalaga drugim državam dolžnost spoštovanja tega položaja in državam garantkam, da jo ob napadu zaščitijo, npr. Avstrija, Švica

trajno nezaposiljiva brezpôselna oséba -- -e -e ž brezposelna oseba v evidenci invalidov z izdano odločbo o nezaposiljivosti, pri kateri ni mogoče pričakovati povrnitve zmožnosti za delo

transakcija -e ž **1.** ► poravnáva **2.** v ekonomiji posel, pri katerem vsaka stran dobi dobrino, storitev ali denar

transakcijska vrédnost -e -i ž cena, ki je plačana ob prodaji blaga za izvoz na carinsko območje in na podlagi katere se običajno ob uvozu določi carinska vrednost blaga

transakcijski denár -ega -ja m v ekonomiji denar, ki ga imajo gospodarski subjekti pri sebi za vsakodnevne transakcije

transakcijski račún -ega -a m evidenca o prometu in stanju denarnih terjatev posameznega imetnika računa do izvajalca plačilnega prometa, ki jo ta vodi za imetnika

transférna céna -e -e ž cena, za katero se v medsebojni transakciji dogovorita povezani osebi **S:** prenášna céna

transférni izdáték -ega -tka m v ekonomiji izdatek, za katerega izplačevalec ne dobi protivrednosti

transférni prihódek -ega -dka m v ekonomiji prihodek, za katerega prejemnik ne da protivrednosti

translativni prenós ávtorske pravice -ega -ôsa -- -- m prenos avtorske pravice, pri katerem pravica ostane pri avtorju in se obremeni s pravicami drugih oseb

transnacionálna družba -e -e ž ► mednárodna družba

transpórtna pogódba -e -e ž ► prevózna pogódba

transpórtni strošek -ega -ška m v ekonomiji strošek, ki ga mora plačati kupec, da bi prišel do blaga

transpórtno právo -ega -a s ► prevózno právo

transpórtno zavaróvanje -ega -a s ► prevózno zavaróvanje

tranzít -a m **1.** posebni carinski postopek, v katerem se lahko v okviru zunanjšega carinskega tranzita neunijsko blago giblje od ene do druge točke na carinskem območju, ne da bi se zanj plačale uvozne dajatve, razen v primeru prepovedi vstopa ali izstopa **2.** posebni carinski postopek, v katerem se lahko v okviru notranjšega carinskega tranzita unijsko blago giblje od ene do druge točke na carinskem območju in prehaja prek ozemlja zunaj carinskega območja, ne da bi pri tem izgubilo svoj carinski status

tranzitna držáva -e -e ž ► držáva tranzíta

tranzitni prevóz -ega -ôza m prevoz potnikov ali blaga čez ozemlje ene države brez vstopanja ali izstopanja potnikov in nakladanja ali razkladanja blaga v tej državi

trasánt -a m oseba, ki se zaveže, da bo sama plačala upravičenemu imetniku menice določeno vsoto denarja v določenem času in na določenem kraju ali da bo to po njenem nalogu storila tretja oseba **S:** izdajátelj menice, menični izdajátelj

trasát -a m oseba, ki je v menici pozvana, da plača menično vsoto **S:** pozvánec

trasírana meníca -e -e ž menica, v kateri trasant pozove trasata, da plača menico **S:** tráta

trasíranje čéka -a -- s določítev osebe, ki je pasivno čekovno sposobna na banki, pri kateri ima trasant kritej

trasíranje menice -a -- s izdaja menice z ukazom trasatu, naj plača določen denarni znesek

tráta -e ž ► trasírana meníca

trditveno bréme -ega -éna s **1.** v civilnem procesnem pravu dolžnost stranke, da navede vsa dejstva, na katera opira svoje zahtevke ali ugovore **S:** izjávno bréme, onus proferendi **2.** v kazenskem procesnem pravu dolžnost stranke ali druge osebe, npr. tožilca ali osebe, ki izpodbija pravno domnevo, da navede vsa dejstva, na katera opira svoje zahtevke ali ugovore **S:** onus proferendi **3.** v upravnem procesnem pravu dolžnost stranke ali druge osebe, da navede vsa dejstva, na katera opira svoje zahtevke ali ugovore **S:** izjávno bréme, onus proferendi

trdna ponúdba -e -e ž ponudba, ki je ni mogoče preklicati **S:** fiksna ponúdba

trdna ustáva -e -e ž ► tóga ustáva

trdni devizni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji devizni tečaj, ki ima določeno pariteto v tujem denarju ali zlatu, od katere lahko dejanski devizni tečaj le minimalno odstopa **S:** fiksni devizni tečaj

trenútno kaznivo dejanje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, ki se po svoji naravi lahko izvrši v trenutku ali v zelo kratkem času, npr. umor

trétja držáva -e -e ž **1.** država, ki ni pogodbenica določenega meddržavnega sporazuma **S:** držáva nepogódbenica **2.** država, ki ni članica določene mednarodne organizacije, npr. EU **S:** držáva nečláníca

trétja instánca -e -e ž ► trétja stópnja

trétja oséba -e -e ž oseba, ki ni stranka pravnega razmerja, vendar ima to razmerje vpliv na njen pravni položaj **S:** trétji

trétja parentéla -e -e ž parentela, ki jo sestavljajo zapustnikov stari starši in njihovi otroci

trétja stópnja -e -e ž stopnja odločanja, na kateri vrhovno sodišče odloča o pravnih sredstvih zoper drugostopenjske odločbe, na podlagi zahteve za varstvo zakonitosti pa tudi o pravnih sredstvih zoper prvostopenjske odločbe **S:** trétja instánca

trétjedolžnik -a m ► dolžnikov dolžnik

trétji dédni réd -ega -ega -a m dedíči, ki so upravičeni do zapuščine, če ni dedíčev prvega in drugega dednega reda, npr. zapustnikov stari starši ali njihovi potomci na podlagi vstopne pravice

trétji -ega m ► trétja oséba

trétji stèber pokojninskega zavaróvanja

-ega -bra -- -- m ► prostovoljno pokojninsko zavaróvanje

tretmá obsójenca -ja -- m obravnava

obsojenca, s katero se mu pomaga olajšati ali odstraniti telesne, duševne ali socialne težave, da po prestani kazni ne bi več izvrševal kaznivih dejanj **S:** prevzgójni prográm

tróg -a m ekonomski prostor, na katerem se srečujeta ponudba in povpraševanje ter določata količina in cena menjave

tróg déla -a -- m prostor, kjer se srečujejo iskalci zaposlitve in delodajalci, ki iščejo kandidate za prosta delovna mesta

tróg denárja -a -- m v ekonomiji ► denárni tróg

tróg kapitála -a -- m v ekonomiji ► kapitálski tróg

tróg proizvodnih fáktorjev -a -- -- m v ekonomiji ekonomski prostor, na katerem se srečata ponudba proizvodnih faktorjev in povpraševanje po njih

tróg vrédnostnih papírjev -a -- -- m ekonomski prostor, na katerem se srečata ponudba vrednostnih papirjev in povpraševanje po njih

trgovální čas -ega čása m v ekonomiji čas v dnevu, v katerem organizirani finančni trg posluje

trgovální dán -ega dnéva m v ekonomiji dan, ko organizirani finančni trg posluje

trgovánje z vplívom -a -- -- s sprejemanje ali dajanje daril za nezakonito posredovanje ali za to, da bi kdo izkoristil svoj položaj ali svoj resnični ali domnevni vpliv in posredoval, da se opravi ali ne opravi uradno dejanje

trgóvec -vca m ► gospodárski subjékt

trgovína s človeškimi orgáni -e -- -- -- ž kaznivo ravnanje prodaje in nakupa človeškega organa za namene transplantacije

trgovína z ljudmí -e -- -- -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki zaradi izkoriščanja prostitucije, prisilnega dela, suženjstva, služabništva, storitve kaznivih dejanj ali trgovine z organi, človeškimi tkivi ali krvjo drugo osebo kupi, prevzame, nastani, prepelje, proda, izročí

trgovínska družba -e -e ž do leta 1993 ► gospodárska družba

trgovínska klávzula -e -e ž ► gospodárskoprométna klávzula

trgovinska ovira -e -e ž trgovinska praksa ali ureditev v državi, ki otežuje čezmejno trgovanje in proti kateri mednarodna pravila trgovanja priznavajo pravico do ukrepanja

trgovinska pogodba -e -e ž ► gospodárska pogodba

trgovinska politika -e -e ž v ekonomiji ekonomska politika, ki uravnava trgovino z gospodarstvu drugih držav

trgovinska zapóra -e -e ž v mednarodnem pravu ► embárgo

trgovinski atašé -ega -êja m v mednarodnem pravu ► ekonómski atašé

trgovinski sporazúm -ega -a m sporazum, namenjen spodbujanju in lajšanju trgovanja med državami pogodbenicami, ki praviloma ureja carinjenje in obdavčitev uvoženega blaga, lahko pa tudi naložbe in reševanje investicijskih sporov

trgovinski zastópnik -ega -a m ► agènt

trgovinsko právo -ega -a s **1.** celota pravnih pravil in načel, ki se nanašajo na trgovino ali na trgovce **2.** ► gospodársko právo

trgòvski pótnik -ega -a m oseba, ki zunaj prostorov gospodarskega subjekta pridobiva stranke za nakup blaga

trgòvski zastópnik -ega -a m ► agènt

trgòvsko zastópanje -ega -a s ► agencijska pogodba

trializem kázenskih sánkcij -zma -- -- m pravna ureditev, v kateri se kazenske sankcije delijo na kazni, vzgojne ukrepe in varnostne ukrepe

trialóg -a m v pravu EU neuradno tristransko srečanje predstavnikov Evropskega parlamenta, Sveta in Evropske komisije, ki je lahko organizirano v katerikoli fazi zakonodajnega postopka, da bi bil dosežen sporazum o možnih spremembah predloga zakonodajnega akta za hitrejšo in uspešnejšo odločanje institucij o njem

tribunál -a m **1.** ► sodišče **2.** v nekaterih pravnih sistemih organ, ki opravlja enako ali podobno funkcijo kot sodišče

trínajsta pláča -e -e ž plača, praviloma izplačana zaradi uspešnosti poslovanja, ki jo delavci prejmejo ob koncu leta, upoštevaje pravno ureditev v kolektivnih pogodbah ali morebitni dogovor v pogodbi o zaposlitvi

tristránski sociálni dialóg -ega -ega -a m začasno, občasno ali trajno sodelovanje med

vlado, predstavniki delodajalcev in sindikati pri oblikovanju ali uresničevanju politike na področju dela, socialne varnosti ali ekonomske politike, ki ima lahko posvetovalno vlogo ali pa poteka v obliki pogajanj za sklenitev ustreznega dogovora ali socialnega sporazuma, v katerem so določeni okviri za dejavnost socialnih partnerjev in države v določenem obdobju

trošarína -e ž davek na potrošnjo, ki obdavčuje porabo samo določenih predmetov, običajno takih, ki imajo negativne zunanje učinke na ljudi in okolje, npr. naftni derivati, alkohol, tobak

tróšenje -a s v ekonomiji izdatki v gospodarstvu, ki jih sestavljajo izdatki za potrošnjo, investicije, državni izdatki in saldo izvoza in uvoza

trúst -a m velika gospodarska družba z monopolističnimi težnjami, nastala z združitvijo več do takrat samostojnih gospodarskih subjektov

tržna céna -e -e ž v ekonomiji cena, ki se z interakcijo ponudbe in povpraševanja prosto oblikuje na trgu

tržna kapitalizácija -e -e ž skupna tržna vrednost vseh delnic podjetja

tržna koncentrácija -e -e ž v ekonomiji značilnost trga, ki jo opredeljuje število podjetij, ki na njem poslujejo, in njihovi tržni deleži v celotni proizvodnji

tržna konkuréncia -e -e ž konkurenca med vsaj dvema podjetjema na vsaj enem upoštevnem trgu ali za ta trg, ki je posledica neodvisnega prizadevanja doseči isti podjetniški cilj, ki ga ni mogoče doseči hkrati ali vsaj ne v celoti

tržna móč -e -í ž sposobnost podjetja, da daljši čas znatno vpliva na tržno ceno, proizvedene količine, inovacije, raznovrstnost blaga ali storitev in druge tržne parametre

tržna vrédnost délnice -e -í -- ž vrednost delnice, ki se oblikuje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev na podlagi ponudbe in povpraševanja

tržna vrédnost -e -í ž v ekonomiji vrednost, določena s presečiščem ponudbe in povpraševanja na trgu

tržni délež -ega -a m v ekonomiji delež, ki ga ima neka gospodarska enota ali proizvod na trgu

tržno gospodarstvo -ega -a s v ekonomiji gospodarstvo, v katerem na odločitve o naložbah, proizvodnji in delitvi ter na cene dobrin in

storitev vplivajo predvsem interakcije sil ponudbe in povpraševanja

tržno právo -ega -a s pravo, ki ureja trg in tržna razmerja

tržno tvéganje -ega -a s v ekonomiji tveganje, da se bo vrednost določenega finančnega sredstva, npr. delnice, obveznice, terjatve, ali celotnega portfelja naložb spremenila zaradi sprememb v tržnih razmerah

túja arbitráža -e -e ž arbitražna s sedežem v tujini

túja arbitrážna odlóčba -e -e ž arbitražna odločba, ki jo izda tuja arbitražna

túja družba -e -e ž gospodarska družba, ki ima sedež izven držav članic EU

túja listina -e -e ž listina, ki jo izda organ tuje države

túja sódna odlóčba -e -e ž sodna odločba, ki jo izda tuje sodišče

túje podjetje držáve článice -ega -a --- s gospodarski subjekt, ki ima sedež v drugi državi članici EU

túje podjetje iz trétnje držáve -ega -a --- s gospodarski subjekt, ki ima sedež v državi, ki ni članica EU

tújec -jca m oseba, ki nima državljanstva Republike Slovenije

túji zasébní proízvòd -ega -ega -óda m v ekonomiji sprememba proizvoda gospodarske enote, ki jo povzroči proizvodnja druge gospodarske enote, npr. povečanje proizvodnje sadovnjaka zaradi bližine čebelnjaka

tújsko právo -ega -a s pravo, ki ureja položaj oseb brez državljanstva Republike Slovenije
S: právo tújcev

turbatio sanguinis --- [turbácijo sángxvinis] (LAT.) ► méšanje krví

turístična nakáznica -e -e ž ► vávčer

turístiční ček -ega -a m ► potoválni ček

tvégana pogódba -e -e ž pogodba, pri kateri je obveznost ene stranke odvisna od negotovega dejstva, npr. zavarovalna pogodba, kup nadejane stvari, pogodba na srečo
S: aleatórna pogódba

tvégani kapitál -ega -a m lastniški kapital, ki je vložen v mlada, hitro rastoča podjetja ali v posamezne podjetnike

tvéganje -a s v ekonomiji verjetnost nastanka nekega dogodka, npr. škode, izgube

U

ubikvitétna teoríja -e -e ž teorija o kraju izvršitve kaznivega dejanja, po kateri je kaznivo dejanje izvršeno tam, kjer je storilec deloval ali bi moral delovati, in tam, kjer je nastala posledica

ubòj na máh -ôja --- m uboj, ki ga storilec izvrši brez predhodnega načrtovanja, ker ga je ubiti močno razdražil

ubòj -ôja m kaznivo dejanje, ki ga stori oseba, ki naklepno odvzame življenje drugi osebi

učínek erga omnes -nka --- [érga ómnes] m
1. učinek pravice ali pravnega razmerja proti vsem, npr. učinek lastninske pravice ali osebnostnih pravic 2. učinek sodne ali upravne odločbe proti vsem, ne le proti strankam postopka, npr. učinek sodbe o ugotovitvi očetovstva

učínek ex nunc -nka --- [eks núnk] m nastop pravnih posledic z nastankom določenih pravno pomembnih dejstev, npr. prenehanje zakonske zveze s trenutkom pravnomočnosti sodbe o razvezi, razveljavitev zakona s trenutkom objave odločbe ustavnega sodišča v Uradnem listu

učínek ex tunc -nka --- [eks túnk] m nastop pravnih posledic od trenutka nastanka nekega pravno pomembnega dejstva v preteklosti, npr. učinek sodbe o ugotovitvi očetovstva od trenutka otrokovega rojstva in ne s trenutkom odločitve sodišča, učinek odprave podzakonskega predpisa od trenutka njegove uveljavitve

učínek extra partes -nka --- [ékstra pártes] m učinek sodne odločbe proti nekaterim osebam, ki niso bile stranke v postopku, npr. učinek sodbe proti sosporniškemu intervenientu ali osebi, ki v postopku ni sodelovala, če bi sodelovala, pa bi imela v razmerju s stranko položaj enotnega sospornika

učínek inter partes -nka --- [ínter pártes] m
1. učinek pravice ali pravnega razmerja samo med strankami, npr. učinek prodajne pogodbe samo med prodajalcem in kupcem 2. učinek sodne ali upravne odločbe samo proti strankam postopka, npr. učinek sodbe, s katero sodišče toženi stranki prizna neko pravico v razmerju do tožeče stranke

učinek javne objave -nka -- -- m ► deklaratorni učinek (1)

učinek pro futuro -nka -- -- [pro futuro] m učinek za v bodoče, npr. dolžnost plačevanja obveznosti od izdaje odločbe ali sklenitve pogodbe dalje

učinek pro preterito -nka -- -- [pro pretérito] m učinek tudi za preteklo obdobje, npr. dolžnost plačila neizplačanih dohodkov za čas pred izdajo odločbe, s katero sodišče ugotovi nezakonito prenehanje delovnega razmerja, ali dolžnost izplačila zapadlih preživninskih obveznosti za čas pred izdajo odločbe, s katero je toženi stranki naloženo plačevanje preživnine

učinkovita konkurenca -e -e ž tržna konkurenca, ki omogoča uresničitev ciljev, ki so del vsakokratne gospodarske ali druge javne politike, npr. ekonomska učinkovitost

učinkoviti nadzór -ega -ôra m v mednarodnem pravu ► dejanski nadzór

učinkovitost práva -i -- ž dejstvo, da se večina članov skupnosti ravna v skladu s pravnim redom

učna dôba -e -e ž čas trajanja praktičnega izobraževanja dijaka ali vajenca **S:** do leta 2006 vájenska dôba

učna pogodba -e -e ž do leta 2006 pogodba, s katero se določijo pravice in obveznosti šole, dijaka in delodajalca pri praktičnem izobraževanju

udeléžba pri kaznivem dejánju -e -- -- -- ž sodelovanje pri uresničevanju kaznivega dejanja z napeljevanjem storilca, s pomočjo storilcu ali s sotorilstvom pri izvrševanju kaznivega dejanja

udeléžbena právica -e -e ž pravica do koristi zaradi udeležbe v statusni ali pogodbeni obliki združevanja, npr. v gospodarskih družbah

udeléžbena prédnostna délnica -e -e -e ž delnica, ki daje imetniku poleg prednostne dividende pravico do izplačila dividend, ki pripadajo imetnikom navadnih delnic v skladu s sklepom o uporabi dobička **S:** participativna prédnostna délnica

udeléženec kolektívnege délovnege spóra -nca -- -- -- m nosilec pravic in obveznosti v procesnem razmerju v postopku v kolektivnih delovnih sporih

udeléženec nëprávdnege postópka -nca -- -- m nosilec pravic in obveznosti v procesnem razmerju v nepravdnem postopku

udeléženec postópka -nca -- m oseba, ki sodeluje v katerikoli vlogi v postopku, npr. stranka, njen zastopnik ali pooblaščenec, priča ali izvedenec, v upravnem postopku pa tudi uradna oseba, ki vodi postopek ali odloča o zadevi

ugasnítev volíla -tve -- ž pravna posledica odpada volila zaradi volilojemnikove smrti pred oporočiteljem, njegove odpovedi volilu, dedne nevrednosti ali objektivne nezmožnosti, da dobi volilo

ugodílna sôdba -e -e ž sodba, s katero sodišče odloči, da je tožbeni zahtevek utemeljen **S:** ugoditvena sôdba

ugodílna uprávna odlóčba -e -e -e ž ► ugoditvena upravná odlóčba

ugodítvena sôdba -e -e ž ► ugodílna sôdba

ugodítvena uprávna odlóčba -e -e -e ž upravná odlóčba, s katero upravni organ odloči, da je zahtevek utemeljen **S:** ugodílna upravná odlóčba

ugódnostna délnica -e -e ž ► prédnostna délnica

ugotávljanje dejánskege stánja -a -- -- s sklepanje sodišča ali upravnega organa o obstoju dejstev, pomembnih za odločitve, na podlagi zbranega procesnega gradiva

ugotávljanje materínstva -a -- s postopek, v katerem sodišče določi, katera ženska je mati otroka, npr. zaradi zamenjave otroka v porodnišnici

ugotávljanje očétovstva -a -- s postopek, v katerem sodišče določi, kateri moški je oče otroka

ugotovítvena odlóčba -e -e ž **1.** odlóčba, s katero sodišče ali upravni organ ugotovi obstoj neke pravice, obveznosti, pravnega razmerja, pravno pomembnega dejstva ali statusa ali kršitev neke ustavne pravice ali pravice iz mednarodnega prava **S:** deklaratorná odlóčba **2.** odlóčba, s katero ustavno sodišče ugotovi, da je izpodbijani zakon v neskladju z ustavo ali da je drug predpis v neskladju z ustavo ali z zakonom in določi rok za njegovo uskladitev **S:** deklaratorná odlóčba **3.** odlóčba, s katero ustavno sodišče ugotovi, da izpodbijani zakon ni v neskladju z ustavo ali da drug predpis ni v neskladju z ustavo ali z zakonom **S:** deklaratorná odlóčba **4.** odlóčba, s katero ustavno sodišče ugotovi, da izpodbijani zakon, ki v času odločanja ni

več v veljavi, ni ali je v neskladju z ustavo ali da drug predpis ni ali je v neskladju z ustavo ali z zakonom **S:** deklaratórna odlóčba

ugotovítvena sódba -e -e ž **1.** sodba, s katero sodišče odloči o obstoju ali neobstoju neke pravice ali pravnega razmerja **S:** deklaratórna sódba **2.** sodba, s katero se obdolženec spozna za krivega, a se mu kazni odpušči **S:** krivdorék brez kázni

ugotovítvena tóžba -e -e ž tožba, s katero tožeča stranka zahteva, naj sodišče ugotovi obstoj ali neobstoj pravice ali pravnega razmerja oziroma pristnost ali nepristnost listine, npr. tožba za ugotovitev očetovstva, tožba za ugotovitev služnosti **S:** deklaratórna tóžba, preventívna tóžba

ugotovítvena uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odlóčba, ki kot posamični in konkretni upravni akt ne oblikuje novega pravnega razmerja, ampak ugotavlja pravno posledico z učinkom za nazaj od nastanka dejstev, ki povzročijo to posledico neposredno po zakonu, npr. ugotovítvena odlóčba o statusu kmeta ali ugotovítveni sklep o prekinitvi postopka **S:** deklaratórna uprávna odlóčba

ugotovítveni interès -ega -ésa m v pravdnem postopku procesna predpostavka za vložitev ugotovítvene tožbe

ugotovítveni postópek -ega -pka m del postopka, v katerem se ugotavljajo pravno pomembna dejstva in okoliščine ter strankam na obravnavi omogoča uveljavitev in varstvo pravic in pravnih koristi

ugotovítveni sklêp -ega sklêpa m sklep, s katerim sodišče ali upravni organ ugotovi obstoj neke pravice, pravnega razmerja ali pravno pomembnega dejstva **S:** deklaratórni sklêp

ugotovítveni učínek -ega -nka m učínek pravnega akta ali materialnega dejanja, s katerim se določena pravica, obveznost ali dejstvo šteje za obstoječe že od prej **S:** deklaratórni učínek (2)

ugôvor -a m **1.** obrambno procesno dejanje, s katerim se izpodbija trditev nasprotne stranke ali zagotovi pravica do izjave, npr. ugovor zoper obtožnico, ugovor zoper kaznovalni nalog **2.** pravno sredstvo v primerih, določenih z zakonom, npr. ugovor zoper sklep o plačilnem nalogu, ugovor zoper informativni izračun dohodnine

ugôvor dolžnika -a -- m redno, nedevoativno in suspenzivno pravno sredstvo dolžnika

zoper sklep o izvršbi, s katerim sodišče ali davčni organ v izvršilnem postopku predloži za izvršbo ugoti

ugôvor litispédence -a -- m **1.** procesni ugovor stranke, da o isti zadevi že teče druga pravda med istima strankama **2.** procesni ugovor stranke, da o isti zadevi že teče drug upravni postopek ali upravni spor, v katerem še ni pravnomočno odločeno

ugôvor nëizpolnítve -a -- m ugovor stranke vzajemne pogodbe, da druga stranka, ki mora prva izpolniti pogodbeno obveznost, te ni izpolnila

ugôvor nënastále pravíce -a -- -- m materialnopravni ugovor tožene stranke, da tožbeni zahtevék tožeče stranke ni utemeljen, ker pravica tožeče stranke ni nastala, npr. ugovor, da niso bile izpolnjene predpostavke za nastanek pogodbene ali odškodninske obveznosti

ugôvor nëpravílné izpolnítve -a -- -- m ugovor stranke vzajemne pogodbe, da je druga stranka le delno ali nepravilno izpolnila svojo pogodbeno obveznost

ugôvor nëprístójnosti -a -- m procesni ugovor stranke, s katerim izpodbija pravico sodišča ali upravnega organa, pred katerim teče postopek, da odloči o zadevi, ker meni, da je za odločanje o zadevi pristojno drugo sodišče ali drug organ

ugôvor ogróženosti -a -- m ugovor stranke vzajemne pogodbe, ki mora izpolniti svojo obveznost pred drugo stranko, s katerim izpolnitev obveznosti odloži, dokler druga stranka ne izpolni obveznosti ali ne da zavarovanja, da jo bo izpolnila, če je izpolnitev druge stranke postala negotova zaradi slabih premoženjskih razmer ali drugih resnih razlogov

ugôvor pobóta -a -- m **1.** uveljavljanje nasprotne terjatve v pravdnem postopku, s katerim želi tožena stranka doseči, da sodišče po ugotovitvi, da obstajata obe terjatvi, terjatvi medsebojno pobota do višine terjatve tožeče stranke **S:** pobótni ugôvor **2.** materialnopravni ugovor tožene stranke, da je terjatev tožeče stranke ugasnila, ker je terjatev, ki jo tožeča stranka uveljavlja s tožbo, izven pravde pobotala s svojo nasprotno terjatvijo **S:** pobótni ugôvor

ugôvor poravnáne stvari -a -- -- m procesni ugovor stranke, da je bila glede iste zadeve že sklenjena sodna poravnava **S:** exceptio rei transactae

ugôvor pravnomôčnosti -a -- m procesni ugovor stranke, da je bilo o zadevi že pravno-močno odločeno **S:** exceptio rei iudicatae

ugôvor tretjega -a -- m pravno sredstvo tretje osebe, ki trdi, da ima glede predmeta izvršbe pravico, ki preprečuje izvršbo

ugôvor ugásle pravice -a -- m materialno-pravni ugovor tožene stranke, da tožbeni zahtevek tožeče stranke ni utemeljen, ker je njena pravica ugasnila, npr. ugovor, da je svojo terjatev izpolnila

ugôvor vesti -a -- m ► pravica do ugôvora vesti

ugôvor vrstnega réda -a -- m materialno-pravni ugovor poroka, da lahko upnik od njega zahteva plačilo terjatve samo, če glavni dolžnik terjatve ne bi mogel izpolniti **S:** beneficium ordinis

ugôvor zastáranja -a -- m materialnopravni ugovor dolžnika, da je zaradi poteka časa prenehala upnikova pravica zahtevati izpolnitev obveznosti

ugôvor zoper kaznováljni nálog -a -- m ugovor obdolženca zoper sodbo o kaznovalnem nalogu, s katerim doseže, da sodišče odloči o obtožbi na podlagi opravljene glavne obravnave

ugôvor zoper obtóžnico -a -- m procesno dejanje, s katerim obtoženec zaradi napak ali pomanjkljivosti v obtožnici ali v postopku pred njeno vložitvijo nasprotuje, da bi sodišče obravnavalo obtožnico na glavni obravnavi

ugôvor zoper plačilni nálog -a -- m
1. ugovor dolžnika zoper sklep o plačilnem nalogu, s katerim doseže, da sodišče odloči o zahtevku po opravljeni obravnavi **2.** ugovor kršitelja zoper plačilni nalog, izdan zaradi kršitve predpisov o ustavljanju in parkiranju vozil v cestnem prometu

ugrabitev -tve ž **1.** kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki odvzame prostost drugi osebi z namenom, da njo ali koga drugega prisili, da kaj stori ali opusti **2.** kaznivo dejanje, ki ga stori oseba, ki s silo ali resno grožnjo, da bo uporabila silo, prevzame nadzor nad zrakoplovom ali plovilom

ukáz -áza m pravni akt, s katerim pristojni organ opravi z zakonom določeno odredbo, npr. ukaz predsednika republike o kadrovskem imenovanju, ukaz predsednika republike o razglasitvi zakona, ukaz policista drugim osebam za izvedbo policijskih nalog

ukáz o razglasitvi zakóna -áza -- m ukaz, s katerim državni poglavar potrdi, da je zakon pravno formalno pravilno sprejet in se lahko objavi

uklonilni zapòr -ega -ôra m do leta 2014 ukrep odvzema prostosti storilcu prekrška, ki v roku ne plača globe, za največ 30 dni ali do plačila globe

ukòr ukôra m vzgojni ukrep, s katerim se mladoletnega storilca kaznivega dejanja ali prekrška opomni, da je storil kaznivo dejanje in da mu bo v primeru ponovne storitve kaznivega dejanja izrečena hujša sankcija

ukrèp za zagotávljanje obdólženčeve navzóčnosti -épa -- m procesno dejanje, s katerim se zagotovi, da se obdolženec udeležuje kazenskega postopka, npr. pripor, varščina

ultimát -a m v mednarodnem pravu brezpogojna zahteva določene države, naslovljena na drugo državo, ki vključuje napoved sankcij v primeru neizpolnitve, npr. pretrganje diplomatskih odnosov, ekonomske sankcije

ultimativna nóta -e -e ž v mednarodnem pravu diplomatska nota, ki jo vlada ene države naslovi na vlado druge države kot zadnji poziv k rešitvi spornega vprašanja, sicer bodo sledili protiukrepi

ultra posse nemo tenetur -- -- -- [últra póse némo tenétur] (LAT.) pravno načelo, po katerem nihče ni zavezan izpolniti nečesa, kar presega njegove zmožnosti

umétni monopól -ega -a m monopol, ki je rezultat oblastnega ukrepa, npr. predpisa, s katerim se zainteresiranim podjetjem prepove ali omeji vstop na določen trg **S:** právni monopól

umík dovoljènja za kázenski pregòn -a -- -- m izjava pristojnega državnega organa, da ne dovoli več kazenskega pregona obdolženca

umík obtóžnega ákta -a -- -- m izjava upravičenega tožilca po vložitvi obtožnega akta, da ne vztraja več pri pregonu obdolženca

umík právnega srédstva -a -- -- m nepreklicna izjava vložnika pravnega sredstva, da ne želi več odločitve o pravnem sredstvu

umík predlóga za kázenski pregòn -a -- -- -- m izjava oškodovanca, da ne želi več kazenskega pregona domnevnega storilca kaznivega dejanja

umik pritožbe -a -- m nepreklicna izjava pritožnika, da ne želi več odločitve o pritožbi

umik privolitve -a -- m v medicinskem pravu ► preklic privolitve

umik tožbe -a -- m nepreklicna izjava tožeče stranke, da preklicuje svojo zahtevo za pravno varstvo

umik zahtev za sódna preiskávo -a -- -- m izjava upravičenega tožilca, da ne želi več odločitve preiskovalnega sodnika o zahtevi za preiskavo, zaradi česar je zavržena

umik zahtevka -a -- m **1.** v civilnem procesnem pravu ► odpoved zahtevku (1) **2.** v upravnem procesnem pravu nepreklicna izjava stranke, da pravice ne uveljavlja več

umòr na zahrbtni naèin -òra -- -- -- m umor, izvršen na posebno zavržen način, npr. umor osebe, ki se ne more braniti

umòr -òra m hušja oblika uboja zaradi storilčevega namena ali načina storitve, npr. umor iz koristoljubnosti, umor na zahrbtni način
S: kvalificirani ubój

unificirano právo -ega -a s ► poenòteno právo

unifikácija práva -e -- ž ► poenòtenje práva

unijsko blagó -ega -á s blago, ki je v celoti pridobljeno na carinskem obmoèju in ne vsebuje blaga, uvoženega iz držav ali z obmoèij zunaj tega obmoèja, ali je vneseno na carinsko ozemlje iz drugih držav in sproščeno v prosti promet

únilateralna obveznost -e -i ž v mednarodnem pravu obveznost države v razmerju do druge države, skupine držav ali mednarodne skupnosti kot celote, da bo ravnala na doloèen naèin S: ènostránska obveznost

úninominálna volílina enòta -e -e -e ž ► ènomandátna volílina enòta

unitárna držáva -e -e ž država, v kateri je edini nosilec suverenosti osrednja državna oblast, ki po lastni presoji prenaša izvrševanje svojih pristojnosti na druge državne ali lokalne organe S: enòtna držáva, enovíta držáva, ozémeljsko enòtna držáva

universitas rerum distantium -- -- -- [univérzitas rérum distáncium] (LAT.) ► skúpnost stvari

univerzálna bánska -e -e ž v ekonomiji banka, ki združuje lastnosti poslovne in investicijske banke

univerzálna izvršba -e -e ž ► generálna izvršba

univerzálna jurisdíkcija -e -e ž v mednarodnem pravu pristojnost države, da kazensko preganja storilca mednarodnega kaznivega dejanja ne glede na njegovo državljanstvo, državljanstvo žrtve ali kraj kaznivega dejanja

univerzálni právní naslédnik -ega -ega -a m oseba, ki pridobi celotno zapuščino ali njen alikvotni del, ki sestavlja zapuščino S: vesóljni právní naslédnik

univerzálni témeljní dohódek -ega -ega -dka m negativni davek, do katerega je upravièen vsak posameznik, ne glede na siceršnje relevantne okoliščine, ki veljajo npr. za plaèilo opravljenega dela ali prihodke

univerzálno naèèlo -ega -a s naèèlo, po katerem je v doloèenih primerih mogoè tudi kazenski pregon tujca, ki stori kaznivo dejanje v tujini

univerzálno právnó naslédstvo -ega -ega -a s prenos celotnega premoženja pravnega prednika ali njegovega alikvotnega deleža na pridobitelja S: vesóljno právnó naslédstvo

unòvèenje èéka -a -- s zahteva po izplaèilu denarnega zneska iz èeka in izplaèilo tega zneska

unòvèenje vrédnostnega papírja -a -- -- s uveljavitev pravice iz vrednostnega papirja S: realizácija vrédnostnega papírja

unòvèenje zarúbljene stvari -a -- -- s prodaja zarubljene stvari, ki jo je mogoèe opraviti na dražbi, z neposredno pogodbo med izvršiteljem in kupcem ali prek osebe, ki opravlja komisijske posle

unovèljíva stvar -e -f ž stvar, ki jo je mogoèe zamenjati za denar

úpnik -a m **1.** stranka obligacijskega razmerja, ki ima pravico terjati izpolnitev obveznosti od dolžnika **2.** stranka v izvršilnem postopku, ki vloži predlog za izvršbo ali zavarovanje

úpnikova zamúda -e -e ž zamuda, pri kateri upnik odkloni pravilno ponujeno izpolnitev ali jo prepreèi S: mora accipiendi, mora creditoris

úpníški odbòr -ega -òra m organ upnikov, ki v insolvenènem postopku opravlja zakonsko doloèena procesna dejanja za raèun vseh upnikov, ki so stranke tega postopka

upokojítev -tve ž uveljavitev pravic iz pokojninskega zavarovanja

upokojitvena odlóčba -e -e ž ugotovitvena odločba pristojnega organa, da so izpolnjeni predpisani pogoji in s tem priznana pravica do pokojnine v določeni višini

upokojitveni postópek -ega -pka m postopek, ki se začne na zahtevo zavarovanca in v katerem pristojni organ preizkusi, ali so izpolnjeni vsi predpisani pogoji za priznanje pravice do pokojnine, in določi njeno višino

uporábljeni proizvodni fáktor -ega -ega -ja m v ekonomiji proizvodni faktor, ki se uporablja med proizvodnim procesom, a se pri tem ne izniči

uporabljívi proizvod -ega -óda m v ekonomiji proizvod, s katerim razpolaga gospodarstvo po opravljeni mednarodni menjavi **S**: razpolžljívi proizvod

uporábnik -a m pravna ali fizična oseba, h kateri agencija za zagotavljanje začasnega dela napoti svoje delavce

uporábnik kredíta -a -- m ► kreditujemálec

uporábno dovoljéne -ega -a s upravna odločba, s katero pristojni organ dovoli začetek uporabe objekta na temelju gradbenega dovoljenja in končane gradnje ter tehničnega pregleda

upórniško gibanje -ega -a s v mednarodnem pravu nedržavno organizirana skupina, ki vodi oborožene sovražnosti proti državni oblasti

upoštévni tróg -ega -a m trg, ki se upošteva pri vsakokratnem ugotavljanju, kdo so konkurenti **S**: relevantni tróg

upráva -e ž **1.** služba, ki skrbi za strokovno in tehnično podporo temeljni dejavnosti v katerikoli organizaciji ali skupnosti **S**: administrácija **2.** poslovodni organ gospodarske družbe

upravičeneec do pokojnine -nca -- m zavarovanec, ki izpolni minimalne pogoje za pridobitev pravice do pokojnine in lahko postane uživalec pokojnine

upravičeneec -nca m oseba, ki ji pravo priznava določeno pravico

upravičeni tožilec -ega -lca m subjekt kazenskega postopka, ki vloži in zastopa kazensko obtožbo, npr. državni tožilec, zasebni tožilec, oškodovanec kot tožilec

upravičeni tožník -ega -a m oseba, ki ji po materialnem pravu pripada pravica, da od sodišča zahteva pravno varstvo proti nasprotni stranki

upravitelj dédiščine -a -- m oseba, ki skrbi za dediščino za vse sodediče in praviloma lahko stori vse, kar spada v redno upravljanje skupnega premoženja sodedičev

upravitelj prisilne poravnáve -a -- m oseba, ki jo sodišče imenuje za vodenje postopka prisilne poravnave **S**: prisilni upravitelj

upravljanje -a s **1.** trajno, sistematično in iniciativno usmerjanje interakcij v neki organizaciji s strukturiranjem ljudi in enot, delitvijo vlog in koordinacijo za doseg njenih ciljev **2.** praviloma pomožna dejavnost, ki omogoča nemoten potek procesov v temeljni dejavnosti organizacije ali sistema

upravljanje dédiščine -a -- s skupna skrb za dediščino sodedičev, ki terja za vsako dejanje in ukrep upravljanja, celo tekočega, soglasje vseh sodedičev, npr. plačevanje elektrike, menjava strehe, prodaja

upravljanje s tvéganji -a -- s v ekonomiji ► obvladovanje tvéganj

uprávna enóta -e -e ž organ državne uprave, ustanovljen za dekoncentrirano izvajanje nalog državne uprave na ožjem delu teritorija države, ki praviloma obsega območje ene ali več samoupravnih lokalnih skupnosti

uprávna inšpékcija -e -e ž notranji upravni nadzor ministrstva, pristojnega za javno upravo, nad upravnimi organi in uradnimi osebami, ki vodijo in odločajo v upravnem postopku, ter glede drugih zakonsko določenih pristojnosti, npr. nadzor obveznosti organov objaviti kataloge informacij javnega značaja

uprávna izplačilna prepóved -e -e -i ž prepoved izplačila plače ali drugega dohodka, npr. pokojnine, ki jo zaradi poplačila upnikove terjatve odobri sam dolžnik **S**: administratívna prepóved

uprávna izvršba -e -e ž izvršba, s katero se zavezano stranko prisili, da izpolni naloženo upravno obveznost v javnem interesu ali interesu upravičene stranke iz upravnega postopka

uprávna méja -e -e ž v mednarodnem pravu ► administratívna méja

uprávna nalóga -e -e ž pristojnost ravnanja upravnega organa pri izvrševanju upravnih funkcij, določena z zakonom ali drugim predpisom

uprávna odlóčba -e -e ž posamični in konkretni upravnopравни akt, s katerim se

v upravnem postopku meritorno odloči o pravici, obveznosti ali pravni koristi fizične ali pravne osebe, npr. odločba o dodelitvi denarne socialne pomoči, gradbeno dovoljenje, okoljevarstveno soglasje, potni list

uprávna pogódba -e -e ž pogodba, ki jo sklene državni organ ali drug organ javne oblasti pri izvrševanju svojih z zakonom določenih pristojnosti in s katero naloži ali dovoli drugi osebi opravljanje določenih nalog ali storitev v javnem interesu **S:** javnoprávna pogódba, pogódba javnega práva

uprávna poravnáva -e -e ž poravnava, sklenjena pred upravnim organom med strankami z nasprotnimi interesi, ki ima moč izvršljive upravne odločbe

uprávna práksa -e -e ž odločitve upravnih organov, zlasti pritožbenih, kot so ministrstva, ki z določeno razlago predpisov usmerjajo druge organe v prihodnje istovrstne odločitve in tako na posameznem upravnem področju predstavljajo dopolnilni spoznavni pravni vir

uprávna pritožba -e -e ž pritožba v upravnem postopku, s katero lahko oseba v položaju stranke izpodbija odločbo ali sklep upravnega organa prve stopnje in katere izčrpanje je procesna predpostavka za sprožitev upravnega ali socialnega spora

uprávna sánkcija -e -e ž **1.** sankcija, običajno denarna kazen, ki se določi udeležencu postopka zaradi neupoštevanja postopkovnih pravil, npr. neodziva na vabilo na pričanje brez opravičila **2.** kaznovalni ukrep zaradi nespoštovanja upravnih obveznosti, npr. prekrškovna globa v inšpekcijskem nadzoru

uprávna stvár -e -í ž ► uprávna zadéva

uprávna táksa -e -e ž taksa, ki se plačuje za izvedbo upravnih storitev, npr. za vloge, odločbe pri upravnih organih
S: administratívna táksa

uprávna zadéva -e -e ž zadeva, o kateri se odloča v upravnem postopku, npr. podaljšanje prometnega dovoljenja, odmera davka, pridobitev državljanstva **S:** uprávna stvár

uprávni ákt -ega -a m pravni akt ali materialno dejanje, s katerim državni organ, organ samoupravne lokalne skupnosti ali nosilec javnih pooblastil določa ali izvršuje upravno razmerje, npr. pravilnik, upravna odločba, vpis v register

uprávni nadzòr -ega -ôra m nadzor, katerega namen je zagotoviti, da pravne in fizične osebe ali drugi zavezanci ravnajo v skladu z zakoni in drugimi predpisi, npr. inšpekcijski nadzor

uprávni odbòr -ega -ôra m organ delniške družbe z enotirnim sistemom upravljanja, ki vodi in zastopa delniško družbo ter nadzoruje izvajanje njenih poslov

uprávni orgán drúge stòpnje -ega -a - - - m upravni organ, pristojen za odločanje o pritožbi zoper odločbo na prvi stopnji
S: drugostòpenjski uprávni orgán

uprávni orgán -ega -a m organ državne ali občinske uprave ali drug državni organ ali nosilec javnih pooblastil, npr. ministrstvo, upravna enota, inšpektorat, informacijski pooblaščenec, center za socialno delo, ki je z zakonom pristojen za odločanje v upravnih zadevah ali izvajanje drugih upravnih nalog

uprávni orgán prve stòpnje -ega -a - - - m upravni organ, ki prvi odloča o zahtevku
S: prvostòpenjski uprávni orgán

uprávni postòpek -ega -pka m postopek, ki določa dejanja za oblastno opredelitev upravnih razmerij v posamičnih in konkretnih zadevah, v katerih se soočijo pravni interesi strank in javni interes **S:** uprávni procés (1)

uprávni predpís -ega -a m predpis, ki ga sprejme organ državne uprave ali vlada

uprávni procés -ega -a m **1.** ► uprávni postòpek **2.** institucionalno javno upravljanje, ki opredeljuje družbene vrednote, potrebe in norme za oblikovanje in izvajanje javnih politik, tj. zbiranje informacij o stanju na nekem družbenem področju, njihovo obdelavo, določitev sprejemljivih alternativ, odločanje med njimi, izvrševanje ter njegovo spremljanje in nadzor

uprávni sklèp -ega sklèpa m posamični in konkretni upravnopravni akt, s katerim upravni organ določi način poteka ali postranska vprašanja upravnega postopka, npr. sklep o zavrnjenju zahtevka, ustavitvi postopka, stroških, izvršbi

uprávni spòr -ega spòra m posebni sodni postopek, v katerem se rešuje spor, ki ga pred specializiranim upravnim ali vrhovnim sodiščem sproži stranka ali prizadeta oseba v upravnem postopku glede zakonitosti in pravilnosti posamičnega upravnega akta po njegovi dokončnosti

uprávni ukrepi -ega -épa m naložitev materialne obveznosti stranki v upravnem ali drugem javnem razmerju za zagotovitev javnega interesa, npr. pobiranje davka, odvzem statusa, ali procesna odločitev o načinu vodenja upravnega postopka, npr. za zavarovanje dokazov, vzdrževanje reda

uprávni zaostánek -ega -nka m zamuda pri reševanju upravne zadeve, kadar upravni organ ne odloči v predpisanem roku, običajno v dveh mesecih od uvedbe postopka

uprávnik -a m oseba, pooblašena za izvajanje storitev upravljanja skupnih delov stavbe v imenu vseh etažnih lastnikov

uprávno dovoljenje -ega -a s upravna odločba, s katero upravni organ prosilcu po ugotovitvenem postopku izpolnitve zakonskih pogojev odobri uveljavljano pravico ali status

uprávno kaznovanje -ega -a s **1.** kaznovanje udeležencev v upravnem postopku, npr. z denarno kaznijo za žaljivo vlogo **2.** prekrškovni ali drug kaznovalni ukrep zaradi nespoštovanja upravnih obveznosti, npr. kaznovalne obresti pri odmeri neplačanega davka, globa v inšpekcijskem nadzoru

uprávno materiálno právo -ega -ega -a s pravo, ki vsebinsko po upravnih področjih, npr. notranje zadeve, davki, okolje, ureja pravna razmerja med posameznikom in oblastjo z namenom prednostnega varovanja javnega interesa

uprávno písanje -ega -a s v predpisani obliki sestavljen zapis upravnega organa, npr. vabilo, zapisnik, odločba, ki ga podpiše za posamično dejanje ali pisanje pooblašena uradna oseba

uprávno podróčje -ega -a s ► resór

uprávno poslovánje -ega -a s pomožne dejavnosti upravnih organov, zlasti komunikacija s strankami in drugimi javnostmi, upravljanje in hramba dokumentarnega gradiva, upravljanje delovnega in poslovnega časa ter uradnih ur

uprávno právo -ega -a s pravo, ki ureja pravna razmerja med oblastjo in naslovniki norm, praviloma v javnem interesu, ureja pa tudi vsebinsko, organizacijsko in postopkovno delovanje javne uprave ter nadzor nad njenim delom

uprávno procésno právo -ega -ega -a s pravo, ki ureja upravni postopek in upravni spor ter

sodni nadzor nad zakonitostjo in pravilnostjo posamičnih upravnih aktov

uprávno sodišče -ega -a s specializirano sodišče, ki praviloma na prvi stopnji odloča v upravnih sporih

uprávnoprávni ákt -ega -a m splošni ali posamični oziroma abstraktni ali konkretni pravni akt, ki ga izda na podlagi zakona upravni organ in povzroča pravne posledice za naslovnike, npr. pravilnik ministrstva, upravna odločba

uprávnoprávno razmérje -ega -a s razmerje, v katerem upravni organ oblastno opredeli pravico, obveznost ali pravno korist posamične stranke na področju upravnega prava, upoštevajoč s predpisom določen javni interes

urád -áda m **1.** organizacijska enota v državni javni upravi, npr. urad za tujce **2.** upravni ali drug državni organ, npr. urad predsednika republike

urádna dolžnost -e -i ž dolžnost sodišča, upravnega ali drugega organa, da na podlagi zakonskega pooblastila brez predloga strank uvede postopek ali opravi posamezno procesno dejanje, npr. izvede dokaz, ki ga stranke niso predlagale

urádna evidénca -e -e ž baza podatkov, ki jo vodi državni ali občinski organ ali nosilec javnega pooblastila na podlagi predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, npr. matični register, zemljiška knjiga, evidenca diplomantov

urádna kázenska ovádba -e -e -e ž kazenska ovadba, ki jo poda državni organ ali organizacija z javnimi pooblastili **S:** službena kázenska ovádba

urádna oséba -e -e ž oseba, ki je pri državnem ali upravnem organu pooblašena za opravljanje uradne dolžnosti ali ima uradno funkcijo

urádna právica -e -e ž upravičenje določene osebe ali organa, da izvršuje svoje oblastne pristojnosti

urádna skrivnost -e -i ž do leta 2001 ► tájni podátek

urádne úre -ih úr ž mn. določen in objavljen čas poslovanja organov, npr. sodišč, upravnih organov, šol, namenjen strankam za osebno, telefonsko in e-komunikacijo

uradni jêzik -ega -fka m **1.** jezik večinskega naroda in ustavno zaščiteneh narodnih manjšin, v katerem na celotnem ozemlju ali delu ozemlja države poslušajo državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil ter izvajalci javnih služb **2.** v *mednarodnem pravu* jezik, v katerem poslušajo organi mednarodne organizacije, določen z ustanovnimi akti

uradni list -ega -a m uradno glasilo, v katerem se objavljajo državni in drugi predpisi ter drugi akti, če to določa zakon

uradni podátek -ega -fka m podatek iz uradne evidence ali drug po predpisanem postopku ugotovljen podatek, ki velja za resničnega, če se ne dokaže nasprotno

uradni tečaj valúte -ega -a -- m v ekonomiji tečaj valute, ki ga opredeli oblastni organ, npr. vlada, centralna banka

uradni zaznámeek -ega -mka m **1.** zapis uradne osebe, ki vodi postopek, o manj pomembnem procesnem dejanju, dogodku ali internem dejanju pri organu **2.** z zakonom določena oblika zapisnika ali odločbe v upravnem postopku

urádnik -a m javni uslužbenec, ki v državnih organih ali organih lokalne skupnosti opravlja naloge, ki so neposredno povezane z izvrševanjem javne oblasti ali varstvom javnega interesa

uráдно dejánje -ega -a s dejanje, ki ga izvrši uradna oseba in se nanaša na opravljanje njenih nalog

uráдно glasilo -ega -a s glasilo, ki ga izdaja država ali lokalne skupnosti in je namenjeno objavljanju državnih in lokalnih predpisov ter drugih aktov, če to določajo predpisi

uráдно písmo -ega -a s v *mednarodnem pravu* oblika uradnega pisnega komuniciranja, napisana v prvi osebi ednine, navadno med vodjo diplomatskega predstavništva in ministrom za zunanje zadeve, na uradnem papirju z državnim grbom in naslovom, datumom in pošiljateljevim podpisom

uráдно prečíščeno besedílo -ega -ega -a s prečiščeno besedilo, ki ga kot pravno zavezujoče potrdi za njegov sprejem pristojni organ, npr. državni zbor

uravnotéženi proračún -ega -a m v ekonomiji ► izravnáni proračún

urbanístična pogódba -e -e ž pogodba med investitorjem načrtovane prostorske ureditve in občino, sklenjena z namenom, da se omogoči uveljavitev večjega zasebnega interesa pri realizaciji načrtovane prostorske ureditve v javno korist

urédba -e ž **1.** splošni pravni akt, ki ga v okviru in na podlagi ustave ali zakona izda organ izvršne oblasti, navadno vlada **S:** urédbeni predpís **2.** v *pravu EU* splošno in v celoti zavezujoč pravni akt sekundarne zakonodaje EU, ki se neposredno uporablja v vseh državah članicah EU

urédba o ratifikácii mednárodne pogódbe -e - - - - - ž v *mednarodnem pravu* akt, s katerim vlada potrdi, da so vsi podzakonski akti usklajeni z vsebino mednarodne pogodbe, in daje soglasje k njeni mednarodnopravni ratifikaciji

urédba v síli -e - - - - ž ► urédba z zakónsko močjó (2)

urédba z zakónsko močjó -e - - - - ž **1.** uredba, ki ima enako pravno moč kot zakon **2.** uredba, ki jo izda predsednik republike na predlog vlade v izrednem ali vojnem stanju, ko se državni zbor ne more sestati **S:** urédba v síli

urédbeni predpís -ega -a m ► urédba (1)

uredítev de lege ferenda -tve - - - - [de lége ferénda] ž ureditev s stališča prihodnjega prava, ki bi določena vprašanja lahko primerneje uredilo

uredítev de lege lata -tve - - - - [de lége láta] ž ureditev s stališča veljavnega prava, do katere se vrednostno ne opredeljuje

uredítvena začásna odrédba -e -e -e ž začasna odredba, s katero sodišče ali upravni organ uredi pravno razmerje do pravnomočnosti odločbe o glavni stvari

uredítveni načrt -ega -a m do leta 2003 dokument, s katerim se podrobneje določijo pogoji in oblikujejo rešitve za posege v prostor, npr. za urejanje zelenih ali rekreacijskih površin

uredítveno obmóčje -ega -a s območje, za katero velja ureditev iz določenega pravnega akta, npr. mednarodne pogodbe

urêjanje mêje -a -- s postopek določanja meje ali dela meje parcele ter evidentiranja spremenjenih podatkov v zemljiškem katastru

uresničenje rizika -a -- s v zavarovalnem pravu nastop zavarovalnega primera, npr. smrt zavarovane osebe, poškodovanje zavarovane stvari, uničenje zavarovane stvari

urna pláča -e -e ž pláča, katere višina je odvisna od števila opravljenih ur dela in vrednosti posamezne ure dela **S:** pláča od úre

usklaájeno ravnanje -ega -a s usklajevanje podjetij z enostransko ali dvostransko izmenjavo tržno relevantnih informacij, ki vodi v enako tržno ravnanje in omejevanje tržne konkurence

usklajevánje -a s v pravu EU ► harmonizácija

usklajevánje pláč -a -- s **1.** zvišanje pláč z rastjo življenjskih stroškov ali inflacije z namenom ohranitve enake realne vrednosti pláč **S:** valorizácija pláč **2.** preračun pláč na raven koledarskega leta pred uveljavitvijo pravice do pokojnine za namen določitve pokojninske osnove **S:** valorizácija pláč

usklajevánje pokojnín -a -- s obdobja sprememba zneskov pokojnin sorazmerno z rastjo povprečne plače, delno lahko tudi z rastjo cen življenjskih potrebščin **S:** valorizácija pokojnín

usklajevánje preživnín -a -- s prilagajanje že določene preživnine gibanju rasti cen življenjskih potrebščin v državi **S:** valorizácija preživnín

usmérjena sánkcija -e -e ž v mednarodnem pravu ukrep brez uporabe sile, ki ga praviloma Varnostni svet OZN, lahko tudi pristojni organ druge mednarodne organizacije ali država, odredi proti državi, ki ogroža ali krši mednarodni mir in varnost, usmerjen proti vladi, a zasnovan tako, da ne prizadene prebivalstva te države, npr. prepoved trgovanja z orožjem, naftnimi derivati

usmérjeni preventívni zdravstveni pregled -ega -ega -ega -éda m preventivni zdravstveni pregled, s katerim se v določenih obdobjih ali ob pojavu določenih situacij, npr. po hujši poškodbi, ocenjuje zdravstvena ogroženost delavca in njegovo nadaljnje izpolnjevanje posebnih zdravstvenih zahtev za določeno delo

uspéšnost obrámbe -i -- ž uspešnost prizadevanj domnevnega storilca kaznivega dejanja ali njegovega zagovornika, da se domnevni storilec oprosti ali da se sprejme druga zanj ugodna odločitev

usposábljanje pri delodajálcu -a -- -- s načrtovan sistem učenja delavcev, katerega

namen je posredovati znanja, spretnosti in veščine, ki jih morajo obvladati, da lahko ustrezno opravljajo delo, za katero so sklenili pogodbo o zaposlitvi, in ki ob uporabi različnih metod lahko poteka izven delovnega mesta ali na delovnem mestu, npr. uvajanje v delo in pripravništvo

ustalítev pristójnosti -tve -- ž ohranitev krajevne ali mednarodne pristojnosti sodišča, ki je pristojno v času začetka postopka, čeprav se kasneje spremenijo okoliščine, od katerih je odvisna pristojnost **S:** perpetuácija pristójnosti, perpetuatio fori

ustalájena poslóvna práksa -e -e -e ž način ravnanja, ki se v določenem časovnem obdobju ustali v poslih med dvema strankama **S:** medsebojna práksa

ustalájena sódna práksa -e -e -e ž razlaga prava, ki je med sodniki pretežno sprejeta in ima zato določeno stopnjo pravno zavezujoče moči

ustalájeni právni običaji -ih -ih običajev m mn. pravni običaji, ki so v določeni skupnosti splošno sprejeti

ustanóva -e ž **1.** premoženje za doseganje določene namena, navadno splošnokoristnega ali dobrodelnega, ki mu pravni sistem priznava pravno subjektiviteto **S:** fundácija **2.** organ javne oblasti, druga organizacijska enota ali zavod s pravno subjektiviteto ali brez nje

ustanovítej -a m fizična ali pravna oseba, ki ustanovi npr. gospodarsko družbo, društvo

ustanovítejska právica -e -e ž pravica, ki jo pridobi ustanovitelj s sprejetjem akta o ustanovitvi

ustanovítejski dobiček -ega -čka m v ekonomiji dobiček, izračunan kot vsota diskontiranih vrednosti podjetniških dobičkov, ki jih bo podjetje prineslo v vseh bodočih obdobjih

ustanovítev hipotéke -tve -- ž ustanovitev zastavne pravice na nepremičnini

ustanovítev -tve ž dejanje enega ali več pravnih subjektov, s katerim se doseže, da pravna oseba ali pravica začne obstajati

ustanovítvena pogódba -e -e ž **1.** pogodba, sklenjena med ustanovitelji, s katero se ustanovi zavod, ustanova ali druga oseba zasebnega prava, za katere ustanovitev je predpisan tak način **2.** v mednarodnem pravu mednarodna pogodba, s katero se ustanovi mednarodna organizacija **S:** ustanóvna lístina (2)

ustanovitvena revizija -e -e ž preveritev
poteka ustanovitve delniške družbe ali druge
pravne osebe

ustanovitveni akt -ega -a m ▶ akt o ustanovitvi

ustanovna listina -e -e ž **1.** javnopravni akt,
potreben za ustanovitev osebe javnega prava,
ki določa pravice in obveznosti članstva,
ustanoviteljev, zaposlenih, premoženje, vire
njegovega pridobivanja, dejavnost, organe,
ime in sedež **S:** ustanovni akt **2. v mednarodnem
prahu** ▶ ustanovitvena pogodba (2)

ustanovna skupščina -e -e ž skupščina članov,
na kateri se sprejmejo akti o ustanovitvi za
pravno osebo, npr. delniško družbo, društvo

ustanovni akt -ega -a m ▶ ustanovna listina (1)

ustanovni kapital -ega -a m začetni kapital pri
ustanavljanju nekaterih pravnih oseb, npr.
društev, zavodov

ustanovni sklád -ega skláda m premoženje,
namenjeno ustanovitvi določenega pravnega
subjekta

ustanovno premožénje -ega -a s premoženje,
ki ga ima pravna oseba ob ustanovitvi, da
lahko začne poslovati

ustáva -e ž pravni akt z najvišjo veljavo, ki
določa temeljna načela pravne, državne in
politične ureditve ter človekove pravice in
svoboščine **S:** konstitucija

ustáva v formálnem poménu -e --- --- ž
oblastni splošni pravni akt države z najvišjo
pravno veljavo, ki je pisan in praviloma
enovit

ustáva v materiálnem poménu -e --- --- ž
celota pravnih norm ustavnega pomena ne
glede na njihovo pravno obliko, ki so urejene
zlasti v ustavi v formalnem pomenu, v
ustavnih zakonih, poslovniku parlamenta
in drugih splošnih pravnih aktih

ustavítev izvršbe -tve -- ž konec izvršilnega
postopka, do katerega pride na podlagi
sklepa sodišča, davčnega organa ali drugega
upravnega organa, kadar so za to izpolnjeni
zakonski pogoji, npr. če upnik umakne
predlog za izvršbo ali če je izvršilni
naslov odpravljen ali razveljavljen

ustavítev izvrševánja vzgójnega ukrépa
-tve -- --- ž odločitev sodišča, da se izrečeni
vzgojni ukrep preneha izvrševati, ker je bil
njegov namen dosežen ali ker je že potekel
čas, ki je zakonsko določen za njegovo
trajanje

ustavítev postópka -tve -- ž **1.** končanje
sodnega postopka brez vsebinskega
odločanja o zadevi, npr. zaradi smrti stranke,
združitve obeh strank v eni osebi, umika
tožbe **2.** končanje kazenskega postopka,
praviloma brez vsebinskega odločanja o
obtožbi, zaradi procesnih okoliščin, npr.
smrti obdolženca, odstopu upravičenega
tožilca od pregona, nedopustitvi obtožnice
ali nepopravljivih postopkovnih ovir
3. končanje upravnega postopka zaradi
formalnih razlogov, npr. zaradi smrti
stranke ob nedeljivosti predmeta
postopka, ali končanje postopka
po uradni dolžnosti, če ni pogojev
za naložitev obveznosti stranki

ustavítev preiskáve -tve -- ž izdaja sklepa, s
katerim se ustavi sodna preiskava

ustávna demokracija -e -e ž **1.** politični sistem,
ki je vzpostavljen in temelji na ustavi in v
katerem so ustavne vrednote sodno in ustav-
nosodno varovane pred samovoljo organov
državne oblasti, tudi pred večinsko izraženo
voljo na referendumu **2.** sistem državne oblasti,
v katerem so odločitve, ki so sprejete v demo-
krično izvoljenem parlamentu, podvržene
ustavnosodni presoji

ustávna komisija -e -e ž delovno telo,
sestavljeno iz poslancev parlamenta, za
pripravo, preučitev in predhodno obravnavo
predlogov za sprejem nove ustave ali za
spremembo veljavne ustave

ustávna obtóžba -e -e ž ustavno sredstvo
parlamentarizma za uveljavljanje pravnopolitične
odgovornosti nosilcev visokih javnih funkcij,
npr. predsednika republike, predsednika
vlade ali ministra, navadno pred ustavnim
sodiščem zaradi zatrjevane kršitve ustave ali
zakona pri opravljanju funkcije **S:** obtóžba
pred ustavnim sodiščem

ustávna pravica -e -e ž **1.** pravica, ki je
določena v ustavi ali izhaja iz nje **2.** pravica,
ki je določena z ustavo in jo glede na svojo
naravo lahko uživa tudi pravna oseba

ustávna presója -e -e ž ▶ ustavnosodna presója

ustávna pritóžba -e -e ž pravno sredstvo, s
katerim se pred ustavnim sodiščem zaradi
kršitev človekovih pravic ali temeljnih
svoboščin izpodbijajo posamični pravni
akti, s katerimi so organi državne ali javne
oblasti ali nosilci javnih pooblastil odločili
o pravicah, obveznostih, pravnih koristih
pravnih subjektov ali obtóžbah proti njim

ustávna ureditev države -e -tve -- ž sistem ustavnopravnih norm, ki določajo temeljni okvir delovanja države in družbe, navadno z opredelitvijo najpomembnejših organov državne oblasti, razmerij med državljani in državo, človekovih pravic in svoboščin, družbenih odnosov, delovanja pravnega sistema, temeljev pravodajnega postopka, volitev, javnih financ, lokalne samouprave, obrambe

ustávni ákt -ega -a m splošni pravni akt z ustavno močjo, npr. ustava, ustavni zakon, ustavni amandma

ustávni amandmá -ega -ja m v nekaterih pravnih sistemih sprememba ali dopolnitev ustave, navedena za prvotnim besedilom

ustávni običáj -ega -a m pravilo ravnanja, ki se je izoblikovalo na podlagi daljše uporabe, a ni zapisano v ustavi

ustávni referéndum -ega -a m referendum, na katerem volivci neposredno odločajo o spremembi ustave ali o novi ustavi **S:** referéndum o spremembi ustave, ustávnorevizíjski referéndum, ustavodájni referéndum

ustávni systém -ega -a m **1.** celota ustavno opredeljenih državnih organov **2.** temelji družbene in pravne ureditve, kot jih določa ustava

ustávni sodník -ega -a m ► sodník ustávne sodišča

ustávni zákon -ega -óna m **1.** splošni pravni akt z ustavno močjo, ki spreminja ali dopolnjuje ustavo **2.** splošni pravni akt z ustavno močjo, ki natančneje ureja ustavno tvarino **3.** splošni pravni akt z ustavno močjo, ki ureja prehod na novo ustavno ureditev

ustávno načélo -ega -a s načelo, določeno v ustavi ali izpeljano iz nje

ustávno právo -ega -a s pravo, ki ureja temeljna pravna razmerja v družbi, ustavno ureditev države, zlasti organizacijo državne oblasti, bistvene prvine pravnega sistema, človekove pravice in svoboščine, odnose med državo, nedržavnimi političnimi in drugimi subjekti

ustávno sodišče -ega -a s sodišče, ki odloča o ustavnosti zakonov, ustavnosti ali zakonitosti drugih predpisov, o ustavnih pritožbah in drugih zadevah ustavnopravnega pomena

ustávno várstvo -ega -a s z različnimi pravnimi sredstvi urejena pravna presoja

skladnosti predmeta presoje, npr. pristojnosti organa, zakona, podzakonskega akta, sodne ali upravne odločbe, z merilom presoje, zlasti z ustavo, s čimer državni organi, nazadnje in avtoritativno ustavno sodišče, uresničujejo načelo ustavnosti

ustávnokonfórmna razlága -e -e ž ► ustávno-skládna razlága

ustávnoprávna ureditev -e -tve ž celota pravnih pravil, ki urejajo določeno področje ali vprašanje na ustavni ravni

ustávnoprávna znánost -e -i ž pravna znanost, ki preučuje temeljna pravna razmerja v družbi, ustavno ureditev države, zlasti organizacijo državne oblasti, bistvene prvine pravnega sistema, človekove pravice in svoboščine, odnose med državo, nedržavnimi političnimi in drugimi subjekti

ustávnorevizíjska iniciátiva -e -e ž pravica poslancev, vlade, volivcev in drugih subjektov, da zakonodajnemu telesu predlagajo spremembe ustave ali novo ustavo **S:** ustavodájna iniciátiva

ustávnorevizíjska téhnika -e -e ž način in postopek spreminjanja ali dopolnjevanja ustave

ustávnorevizíjski postópek -ega -pka m skupek pravnih pravil, s katerimi je urejeno sprejemanje nove ustave ali spreminjanje veljavne ustave

ustávnorevizíjski referéndum -ega -a m ► ustávni referéndum

ustávnoskládna razlága -e -e ž razlaga, ki daje med več možnimi pomeni pravne določbe prednost tistemu, ki najbolj uresničuje ustavno varovane vrednote **S:** ustávno-konfórmna razlága

ustávnosódna presója -e -e ž presoja ustavnosti zakonov in drugih pravnih aktov, zlasti mednarodnih pogodb, za katero je pristojno ustavno ali drugo sodišče **S:** kontróla ustávnosti, ustávna presója

ustávnosódna zadéva -e -e ž zadeva, ki je v pristojnosti ustavnega sodišča

ustávnosódni postópek -ega -pka m ► postópek pred ustávnim sodiščem

ustávnosódno várstvo -ega -a s sodno varstvo ustavnosti in zakonitosti splošnih pravnih aktov, varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter drugih ustavnih vrednot

ustávnost -i ž materialna in formalna skladnost pravnega akta, npr. zakona, podzakonskega akta ali drugega predpisa, ali dejanja z ustavo

ustavodájna iniciativa -e -e ž ► ustávnorevizij-ska iniciativa

ustavodájna pravica -e -e ž pravica, navadno organa, npr. ustavodajne skupščine, državnega zbora, da sprejema ali spreminja ustavo

ustavodájna skupščina -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih posebno predstavniško telo, izvoljeno za sprejem nove ustave ali za njeno spremembo S: konstituánta

ustavodájni orgán -ega -a m organ, navadno predpisan z ustavo, pristojen za sprejem nove ustave ali njeno spremembo, npr. zakonodajno telo, ustavodajna skupščina, volivci

ustavodájni referéndum -ega -a m ► ustávní referéndum

ústna kázenska ovádba -e -e ž kazenska ovadba, ki jo ovaditelj poda ustno in se zabeleži v zapisniku ali v uradnem zaznamku, če je podana po telefonu

ústna obravnáva -e -e ž obravnava v posebnem ugotovitvenem postopku, na kateri upravni organ praviloma v prisotnosti javnosti strankam omogoči, da predstavijo svoje zahtevke in ugovore, da se izjavijo o dejstvih, pomembnih za odločitev, in izvede dokaze za ugotovitev teh dejstev

ústna obtóžba -e -e ž kazenska obtožba, ki jo neposredno na glavni obravnavi ustno poda upravičeni tožilec

ústna oporóka -e -e ž oporoka, ki jo oporočitelj izjavi ustno pred dvema pričama, ki morata biti sočasno navzoči

ústna pogódba -e -e ž pogodba, ki je veljavna že z ustnim sporazumom

ústna pritóžba -e -e ž pritožba, ki se poda ustno na zapisnik pri organu, ki vodi postopek

ústna uprávna odlóčba -e -e ž upravna odločba, ki se izda prisotni stranki ustno zaradi takojšnje izvršljivosti nujnih ukrepov v javnem interesu

ústna vlóga -e -e ž vloga, ki jo poda stranka ustno na zapisnik pri organu, ki vodi postopek

ústno pooblastílo -ega -a s pooblastilo, za katero ni zahtevana posebna oblika in je dano ustno

ustrézna zaposlítev -e -tve ž **1.** zaposlitev za nedoločen ali določen čas s polnim ali krajšim delovnim časom, določene oddaljenosti od prebivališča, ki ustreza vrsti in ravni dokončane izobrazbe in jo je brezposelna oseba dolžna zmeraj sprejeti, sicer izgubi pravice brezposelne osebe **2.** zaposlitev, ki jo lahko delodajalec ponudi delavcu v postopku redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga ali zaradi nesposobnosti, pri čemer ustreznost opredeljujejo vrsta in stopnja izobrazbe, delovni čas, za katero se sklepa pogodba o zaposlitvi, ter oddaljenost kraja prebivanja delavca od kraja opravljanja dela

ustrézno délo -ega -a s **1.** delo, ki ga invalid lahko opravlja brez uveljavljanja pravic iz invalidskega zavarovanja **2.** delo, za katero se oseba usposablja s poklicno rehabilitacijo, kar je pravica iz invalidskega zavarovanja

ustváranje denárja -a -- s v ekonomiji povečanje količine denarja v obtoku s strani centralne banke ali poslovnih bank

ustváranje práva -a -- s dejavnost, v katere okviru nastajajo splošni ali posamični pravni akti

usucapio -- [uzukápijo] (LAT.) ► priposestvovánje

usus -- [úzus] (LAT.) ► rába

usus fori -- -- [úzus fóri] (LAT.) ► sódna práksa (2)

usus fructus -- -- [úzus frúktus] (LAT.) ► užítek

utemeljeni razlógi za súm -ih razlógov -- -- m mn. dokazni standard, ki pomeni stopnjo verjetnosti, da je določena oseba izvršila določeno kaznivo dejanje, in temelji na dejstvih, ki jih je mogoče preveriti z zbranim procesnim gradivom, po kakovosti in količini zbranega gradiva pa se verjetnost približuje utemeljenemu sumu

utemeljeni stráh -ega -ú m subjektivno doživljanje grožnje, nevarnosti ali škode na podlagi stanja v državi izvora begunca ali notranje razseljene osebe, ki mora biti podkrepljeno z objektivnimi informacijami o stanju

utemeljeni súm -ega -a m stopnja verjetnosti izvršitve kaznivega dejanja, pri kateri je mogoče izraziti sum, da je konkretna oseba izvršila konkretno kaznivo dejanje

utesnitev izvršbe -tve -- ž delna ustavitev izvršbe glede posameznega predmeta, ki povzroči, da se glede tega predmeta z učinkom za nazaj razveljavijo vsa opravljena izvršilna dejanja

utesnitev služnosti -tve -- ž izvrševanje služnosti zgolj v nujno potrebnem obsegu

utesnjujoča razlaga -e -e ž ► zožujoča razlaga

uvájanje v délo -a -- -- s krajše, časovno omejeno usposabljanje delavca ob začetku opravljanja določenega dela, katerega namen je sistematično seznaniti delavca z nalogami in deli, ki jih bo opravljal, z delovnim okoljem in z organizacijo dela pri delodajalcu

uvédba dedoványa -e -- ž pravna posledica, ki nastopi s trenutkom zapustnikove smrti

uvédba izvršbe -e -- ž začetek izvršilnega postopka pred sodiščem ali upravnim organom na predlog upnika ali izdajatelja izvršilnega naslova, če tako določa zakon, pa tudi po uradni dolžnosti, npr. v davčni izvršbi

uvédba kázenskega postópka -e -- -- ž začetek sodnega kazenskega postopka z odločitvijo kazenskega sodišča, da so za to izpolnjene procesne predpostavke

uvédba likvidácije -e -- ž vložitev predloga sodišču za začetek postopka prisilne likvidacije

uvédba nëprávdnega postópka -e -- -- ž začetek nepravdnega postopka z odločitvijo sodišča, kadar so za to izpolnjeni zakonski pogoji

uvédba preiskáve -e -- ž odločitev, s katero kazensko sodišče s sklepom o preiskavi ugotovi, da so izpolnjene predpostavke za začetek sodne preiskave, zlasti utemeljenost suma, da je oseba, zoper katero se zahteva preiskava, izvršila določeno kaznivo dejanje

uvédba uprávnega postópka -e -- -- ž začetek upravnega postopka z vložitvijo popolnega zahtevka stranke ali v postopku po uradni dolžnosti s prvim dejanjem organa v razmerju do stranke

uveljavítev predpísa -tve -- ž trenutek, ko sprejeti predpis postane veljaven

uvòd -óda m del pravovarstvene odločbe, npr. sodbe, v katerem so podani osnovni podatki o postopku, v katerem je odločba sprejeta, npr. o strankah postopka, sestavi organa, ki je odločitev sprejel, datumu javne obravnave

uvódna dolóčba -e -e ž določba na začetku splošnega pravnega akta, ki vsebuje splošne določbe in nekatere druge določbe, npr. definicije, določbe o osebni veljavnosti

uvòz -ôza m vnos blaga iz tretje države na carinsko območje posamezne države ali carinske unije

uvódna carína -e -e ž carina, ki se plača ob uvozu blaga

uvódna dájatev -e -tve ž dajatev, ki se plačuje pri uvozu blaga, npr. carine in druge dajatve s podobnim učinkom, npr. antidumpiške ali izravnalne dajatve **S:** uvózni dávek

uvódna licéncia -e -e ž licenca, s katero se njenemu imetniku dovoli uvoziti proizvode, ki so predmet licenčne pogodbe

uvózni dávek -ega -vka m ► uvódna dájatev

uvózni multiplikátor -ega -ja m v ekonomiji kazalnik, ki pokaže, za koliko enot enota uvoza spremeni ravnotežni proizvod

uzakónjeno právo -ega -a s ► kodificirano právo

uzánce uzánc ž mn. pravila o pravicah in obveznostih gospodarskih subjektov v posameznih pogodbenih razmerjih, ki jih sprejemajo gospodarski subjekti ali njihova združenja **S:** kodificirani poslóvni obiájji

uzánčno právo -ega -a s pravna pravila in pravna načela, ki so določena v uzancih

uzurpácija -e ž neupravičena prisvojitve stvari

užítek -tka m osebna služnost, ki daje pravico uporabljati in uživati tujo stvar ali pravico tako, da se ohranja njena substanca **S:** usus fructus

užítkar -ja m imetnik užitka, ki je upravičen do naravnih in civilnih plodov in lahko izvrševanje užitka prenese na drugo osebo

užítnica -e ž vrednostni papir, ki imetniku zagotavlja udeležbo v bilančnem dobičku, likvidacijski masi ali pravico do novih delnic

uživálec pokojníne -lca -- m upokojeni zavarovanec ali družinski član, ki prejema pokojnino

V

v. d. -ja [vedé] m okrajš. ► vršilec dolžnosti (1, 2)

vabilo -a s procesno dejanje sodišča ali upravnega organa, s katerim se zagotavlja navzočnost stranke, priče ali drugih udeležencev postopka pri procesnem dejanju, običajno na naroku

vabilo k dajánju ponúdb -a - - - - s predlog za sklenitev pogodbe, naslovljen na nedoločeno število oseb

vacatio legis - - - [vakácijo légis] (LAT) rok od objave predpisa do začetka njegove veljavnosti

vagón -a m izraz v pogodbi, ki označuje deset tisoč kilogramov bruto

vájeneec -nca m dijak, brezposelna ali zaposlena oseba, ki se izobražuje po izobraževalnem programu za pridobitev srednje poklicne izobrazbe

vájeniška nagráda -e -e ž mesečni denarni prejemek vajenca v času praktičnega usposabljanja z delom

vájeniško razmérje -ega -a s razmerje med vajencem in delodajalcem, pri katerem je vajenec vključen v praktično izobraževanje in temelji na pogodbi o vajeništvu

vájenska dóba -e -e ž do leta 2006 ► učna dóba

valorizácija -e ž v ekonomiji določitev višine dolžnikove denarne obveznosti glede na spremembe cen za blago in storitve, izražene z indeksom cen, ki ga ugotavlja pooblaščen organizacija glede na gibanje tečaja tuje valute ali glede na spremembe drugih cen

valorizácija pláč -e - - ž ► usklajevánje pláč (1, 2)

valorizácija pokojnín -e - - ž ► usklajevánje pokojnín

valorizácija preživníne -e - - ž ► usklajevánje preživníne

valútna klávzula -e -e ž **1.** menična klavzula o razmerju med trasantom in remitentom **2.** v ekonomiji klavzula, po kateri se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na gibanje tečaja tuje valute **S:** devízna klávzula

valútna paritéta -e -e ž v ekonomiji razmerje valute do izbranega skupnega imenovalca, npr. zlata, ameriškega dolarja

valútni trǵ -ega -a m v ekonomiji trg, na katerem se trguje z valutami in na valute vezanimi izvedenimi finančnimi instrumenti

valútno razmérje -ega -a s pravno razmerje med asignantom in asignatarjem

valútno tvéganje -ega -a s v ekonomiji tveganje nastanka izgube zaradi spremembe tečaja valut **S:** tečajno tvéganje

varánt -a m ► zastávnicá

varánta -e ž ► zastávnicá

variabilna obréstna méra -e -e -e ž v ekonomiji obrestna mera, ki se v času spreminja glede na spremembe vrednosti referenčne obrestne mere

variabilni dél pláče -ega -a - - m ► spremenljívi dél pláče

variabilni devízni tečaj -ega -ega -a m v ekonomiji ► drsécí devízni tečaj

variabilni proizvodni koeficiént -ega -ega -ênta m v ekonomiji razmerje med proizvodnim faktorjem, vključenim v proizvodnjo nekega proizvoda, in proizvodom, ki se lahko spreminja zaradi možnosti nadomestitve enega proizvodnega faktorja z drugim **S:** variabilni téhnični koeficiént

variabilni strošek -ega -ška m v ekonomiji skupni strošek proizvodnje, ki se z obsegom proizvodnje spreminja

variabilni téhnični koeficiént -ega -ega -ênta m v ekonomiji ► variabilni proizvodni koeficiént

variántna ponúdba -e -e ž ponudba v postopku oddaje javnega naročila, ki odstopa od naročnikovih zahtev

várna híša -e -e ž v socialnem varstvu program socialne preventive, v katerem je ženskam in otrokom, ki doživljajo kakršnokoli obliko nasilja, ponujena možnost umika in nastanitve

várni é-predál -ega -a m naslov, ki si ga naslovník opredeli z enoznačno potrditvijo istovetnosti in kamor se vročajo pisanja v postopku po elektronski poti

várnost in zdrávje pri délu -i - - -a - - - - sistem ukrepov delovnopravnega varstva, tehnične varnosti in zdravstvenega varstva, katerih namen je preprečevanje, omilitev in odpravljanje vzrokov za nastanek zdravstvenih okvar, poškodb in bolezni delavcev in vseh drugih oseb, ki aktivno sodelujejo ali so le navzoči v organiziranem delovnem procesu

várnostna rezêrva -e -e ž sredstva, ki jih je dolžna zavarovalnica voditi na posebnem računu, ki zagotavlja stabilnost finančnega poslovanja pri premoženjskem in osebnem zavarovanju

várnostni ukrep -ega -épa m kazenska sankcija, ki se izreče storilcu kaznivega dejanja praviloma poleg kazni, da se odpravi nevarnost za ponovno storitev kaznivega dejanja, npr. odvzem voznškega dovoljenja

várnostno območje -ega -a s posebej določen in vidno označen prostor za obravnavo in hrambo tajnih podatkov različnih stopenj

varovánc -nca m ► oseba pod skrbništvom (1, 2)

várovanje poslóvne skrivnosti -a -- -- s obveznost delavca kot stranke pogodbe o zaposlitvi, ki prepoveduje izkoriščanje poslovnih skrivnosti delodajalca za osebno uporabo in njihovo izdajo tretji osebi

várstvena carína -e -e ž ► protekcionistična carína

várstvena dôba -e -e ž čas v letu, ko je prepovedano loviti določeno vrsto divjadi
S: lovopúst

várstvena fúnkcija kázenske zakonodáje -e -e -- -- ž varovanje temeljnih moralnih vrednot s kazenskim pravom

várstveni dodátek -ega -tka m socialnovarstveni prejemek, ki se zagotavlja kot dodatek k denarni socialni pomoči ali kot samostojni prejemek in je namenjen trajno nezaposlji-
vim, trajno nezmožnim za delo ali starejšim osebam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati

várstveni ukrep -ega -épa m do leta 2005 sankcija, ki se izreče storilcu prekrška praviloma poleg kazni zato, da se odpravi nevarnost za ponovno storitev prekrška, npr. prepoved vožnje

várstveno načêlo -ega -a s načelo o uporabi slovenske kazenske zakonodaje proti lastnemu državljanu ali tujcu za v tujini storjeno kaznivo dejanje, ki ogroža koristi države
S: réalno načêlo

várstveno nadzórstvo -ega -a s nadzorstvo svetovalca, ki se mu mora po odločitvi sodišča podvreči obsojenec v času prestajanja pogojne obsodbe

várstvo ávtorske pravice -a -- -- s civilno- in kazenskopravni ukrepi, s katerimi imetnik

avtorske pravice od sodišča zahteva prenehanje kršitve avtorske pravice

várstvo človekove osêbnosti in dostojánstva

-a -- -- -- s človekova pravica, ki posameznika posebej varuje v kazenskem postopku in vseh drugih pravnih postopkih, med odvzemom prostosti in med izvrševanjem kazni ter prepoveduje izsiljevanje priznanj, izjav in nasilje nad osebami, ki jim je prostost omejena

várstvo déla -a -- s ustavna zaveza države, da aktivno ustvarja možnosti za zaposlovanje in delo ter ju štíti z normativnimi predpisi
S: zagotávljanje in varováne zaposlítve

várstvo délavcev zaradi nosêčnosti in

stárševstva -a -- -- -- s delovnopravno varstvo, ki omogoča zasebnost, prepoveduje opravljanje določenih del v času nosečnosti in v času dojenja, omejuje opravljanje nočnega in nadurnega dela in omogoča odmor doječe matere za dojenje med delovnim časom

várstvo družine -a -- s ukrepi države, ki štítijo družino in ustvarjajo razmere in možnosti za družinsko življenje, npr. z ustreznim socialnim varstvom, zdravstvenim varstvom, s predšolskim in šolskim sistemom, z delovnopravnim varstvom, ustanavljanjem ustanov in služb, zagotavljanjem finančnih sredstev

várstvo firme -a -- s pravna pravila, ki firmo štítijo pred zlorabami, npr. zavrnitev vpisa firme v register, če je ta preveč podobna že registriranim firmam

várstvo invalidov -a -- s delovnopravno varstvo, ki je odvisno od kategorije invalidnosti in ki omogoča pravico do nadomestila plače, poklicne rehabilitacije, opravljanja dela s krajšim delovnim časom ali opravljanja drugega dela

várstvo konkurénc -a -- s zagotavljanje javnopravnih in zasebnopravnih pravic in obveznosti, povezanih s tržno konkurenco, ki se izvršujejo v upravnem, kazenskem ali civilnem pravnem postopku ali z ustrežno kombinacijo teh postopkov

várstvo mládih délavcev -a -- -- s delovnopravno varstvo delavcev, starih od 15 do 18 let, ki prepoveduje opravljanje nevarnih in zdravju škodljivih del, nalaga strožje omejitve glede dolžine delovnega časa, daljše odmore, počitke in letni dopust ter odreja posebno varstvo v zvezi z nočnim delom

várstvo osébnih podátkov -a --- s načela in ukrepi za zaščito z zakonom določenih podatkov, ki se nanašajo na določeno ali določljivo osebo, tako da je njihovo zbiranje, obdelovanje, nadzor in varstvo omejeno po vrsti podatkov in namenu obravnave

várstvo potrôšnikov -a -- s nabor ukrepov s področja civilnega in upravnega prava ter nepravniških ukrepov, s katerimi se izboljšuje položaj končnih odjemalcev blaga in storitev v pravnih razmerjih s podjetji

várstvo pravic -a -- s **1.** dejstvo, da pravno zagotovljene pravice uživajo pravno in dejansko zaščito **2.** sklop pravnih institutov, namenjenih zaščiti ogroženih ali kršenih pravic

várstvo pred odpôvedjo pogôdbe o zaposlitvi -a ---- s posebna pravna ureditev pogojev za prenehanje pogodbe o zaposlitvi zaradi posebnega položaja posamezne skupine delavcev pri delu in na trgu dela, npr. predstavnikov delavcev, starejših delavcev, staršev, invalidov

várstvo slúžnosti -a -- s zagotavljanje spoštovanja pravice služnosti s konfesorno tožbo zoper lastnika ali tretjo osebo

várstvo staréjših délavcev -a --- s delovno-pravno varstvo delavcev, starejših od 55 let, ki imajo pravico do dela s krajšim delovnim časom, če se delno upokojijo, delodajalec pa mora spoštovati omejitve glede nočnega in nadurnega dela

várstvo tájnih podátkov -a --- s načela in ukrepi za zaščito tajnih podatkov in preprečitev njihovega razkritja, ker bi to lahko škodovalo javni varnosti, obrambi, zunanjim zadevam ter obveščevalni in varnostni dejavnosti državnih organov

várstvo ustávne uredítve -a --- s pravnim sistemom določeni ukrepi, lahko tudi vojaški, s katerimi državni organi zagotavljajo obstoj in delovanje temeljnih državnih organov in njihovo organiziranost, npr. kazenski pregon kaznivih dejanj zoper suverenost Republike Slovenije in njeno demokratično ustavno ureditev

várstvo ustávne réda -a --- s pravna sredstva, s katerimi državni organi zagotavljajo uresničevanje temeljnih načel ustavnega reda, zlasti načela pravne države in načela ustavnosti in zakonitosti

várstvo žénsk -a -- s delovnopravno varstvo, ki ženskam prepevuje opravljanje

podzemnih del v rudnikih razen v zakonsko določenih primerih

vársčina -e ž **1.** sredstvo za zavarovanje spoštovanja obveznosti, npr. spoštovanja dogovora, ali izpolnitve obveznosti, npr. povračila škode, odprave napak **S:** kávcija **2.** omejevalni ukrep za zagotovitev navzočnosti obdolženca v kazenskem postopku in preprečitev ponovitve kaznivega dejanja, ki se izvrši tako, da obdolženec ali druga oseba da denar ali drugo premoženje, obdolženec pa obljubi, da se ne bo skrival ali brez dovoljenja zapustil prebivališča ali da ne bo ponovil ali dokončal kaznivega dejanja, sicer denar ali premoženje zapade in pripade proračunu **S:** kávcija

váruh bolníkovih pravic -a --- m v medicinskem pravu ▶ zastópnik paciéntovih pravic

váruh človekóvih pravic -a --- m državni organ, ki zlasti na neformalen način, npr. z opozarjanjem na kršitve, z mnenji, s pobudami, varuje človekove pravice in temeljne svoboščine v razmerju do oblastnih organov **S:** ómbudsman

váruh konkurénce -a -- m neodvisno telo, pooblaščen za varstvo konkurence v vseh gospodarskih sektorjih, razen v tistih, ki so izrecno izzeti

váška skúpnost -e -i ž ožji del občine, ki se s statutom občine ustanovi na temelju soodločanja prebivalcev, običajno v podeželskem okolju

váški odbòr -ega -ôra m posvetovalno telo občinskega sveta, ki se lahko ustanovi za ožji del občine, ki obsega območje določene vasi ali več vasi, in ima pooblastilo, da občinskemu svetu predlaga odločitve, ki se nanašajo na ožji del občine

vávčer -ja m listina, ki izvajalcu turističnih storitev nalaga, da gostu nudi storitve, navedene v tej listini **S:** turistična nakáznica

vdája -e ž v mednarodnem pravu prenehanje izvajanja sovražnosti, pri čemer posameznik ali narod preide pod oblast zmagovalca

vdòr vdôra m način izvršitve kaznivega dejanja vlomne tatvine, ko storilec protipravno pride v zaprti prostor brez uporabe večje fizične sile, povzročitve večjih poškodb, npr. vstop skozi prezračevalne kanale

vdôvska pokojnina -e -e ž pokojnina, ki pripada preživelemu zakoncu, lahko tudi razvezanemu zakoncu s pravico do

preživnine, zunajzakonskemu partnerju ali partnerju v partnerski zvezi umrlega zavarovanca ali užívalca pokojnine, če izpolnjuje vse predpisane pogoje

večina -e ž nadpolovično število navzočih članov določenega kolegijskega organa ali vseh članov določenega kolegijskega organa, ki se izrečejo za sprejem določene odločitve

večina opredeljenih glasov -e --- ž večina glasov tistih članov kolegijskega organa, ki so veljavno glasovali, npr. državni zbor sprejema svoje odločitve z večino opredeljenih glasov navzočih poslancev, kadar ni z ustavo ali zakonom predpisana drugačna večina

večinska vlada -e -e ž vlada, ki ima večinsko podporo v parlamentu

večinski délež -ega -a m položaj, ko večina deležev pravno samostojne družbe pripada drugi družbi ali ko drugi družbi pripada večina glasovalnih pravic

večinski délničar -ega -ja m delničar, ki ima večino osnovnega kapitala v delniški družbi

večinski volilni systém -ega -ega -a m volilni systém, po katerem je v volilni enoti izvoljen kandidat, ki dobi relativno ali absolutno večino glasov volivcev

večkratna cesija -e -e ž ► večkratni odstóp terjátve

večkratna obdavčitev -e -tve ž ► dvójna obdavčitev

večkratna zastáva -e -e ž ustanovitev več zastavnih pravic na isti stvari ali pravici

večkratni odstóp terjátve -ega -ópa -- m odstóp terjátve več prevzemnikom, pri čemer terjatev pripada prevzemniku, o katerem odstópnik najprej obvesti dolžnika, ali prevzemniku, ki se prvi oglasi dolžniku S: večkratna cesija

večkratni povráték -ega -tka m izvršitev kaznivega dejanja po tem, ko je bil storilec že večkrat obsojen

večkratni povrátník -ega -a m storilec, ki stori kaznivo dejanje po tem, ko je bil že večkrat obsojen

večkratno zavarovánje -ega -a s zavarovanje stvari pri dveh ali več zavarovalnicah pred isto nevarnostjo za isti interes in isti čas, pri katerem seštevek zavarovalnih vsot ne presega vrednosti zavarovane stvari

večmandátna volilna enóta -e -e -e ž volilna enota, v kateri se voli več poslancev S: plúri-nominálna volilna enóta

večplástna diskriminácija -e -e ž diskriminacija posameznika, ki temelji na vsaj dveh osebnih okoliščinah hkrati, npr. spolu in etnični pripadnosti S: mnogotéra diskriminácija, multipla diskriminácija

večstránski politíčni systém -ega -ega -a m politíčni systém, v katerem deluje več politíčnih strank, ki se na podlagi volitev menjavajo na oblasti

večstránska diplomácija -e -e ž v mednarodnem pravu diplomatsko vodenje in urejanje odnosov med več točno določenimi državami

večstránska mednárodna pogódba -e -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba z vnaprej določenim številom pogodbenic, ki jo sklenejo vsaj trije subjekti mednarodnega prava S: večstránski sporazúm

večstránski ákt -ega -a m v mednarodnem pravu ákt, ki izraža politíčno zavezo ali mednarodnopravni dogovor med vnaprej določenim številom strank na mednarodni ravni

večstránski právni pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, ki vsebuje izjave volje dveh ali več strank, ki so med seboj skladne, npr. družbena pogodba

večstránski sporazúm -ega -a m v mednarodnem pravu ► večstránska mednárodna pogódba

vedénsko právno právilo -ega -ega -a s ► primárno právno právilo

véleizdája -e ž kaznivo dejanje zoper najvišje organe oblasti, državno ureditev, varnost države

véleposlánik -a m v mednarodnem pravu naziv diplomatskega predstavnika najvišjega razreda, ki opravlja nalogo vodje diplomatskega predstavništva ali stalne misije pri mednarodni organizaciji S: ambasádor

véleposláništvo -a s v mednarodnem pravu najvišje diplomatsko predstavništvo kake države v tuji državi S: ambasáda

velíka družba -e -e ž gospodarska družba, ki ni mikro družba, majhna družba ali srednja družba, npr. banka, zavarovalnica, borza vrednostnih papirjev S: veliko podjetje

velíka malomárnost -e -i ž ► húda malomárnost

velíka tatvína -e -e ž 1. kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki odvzame tujo premičnino

velike vrednosti, da bi si jo protipravno prilastila **2.** kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki odvzame tujo premičnino z namenom protipravne prilastitve na način, zaradi katerega je dejanje težje, npr. z vlomom, izrabljanjem nesreče drugega

veliko odprto gospodarstvo -ega -ega -a s
v ekonomiji narodno gospodarstvo, ki sodeluje v mednarodni menjavi in je zaradi svoje velikosti sposobno vplivati na cene na svetovnem trgu

veliko podjetje -ega -a s ► velika družba

veljavnost splošnih pravnih aktov -i -i -i -i -i -i -i -i
dejstvo, da ima splošni pravni akt pravno zavezujočo moč

veljavnost zakona -i -i -i -i -i -i -i -i
dejstvo, da ima zakon pravno zavezujočo moč

verbálna nota -e -e -e -e -e -e -e -e
v mednarodnem pravu diplomatska nota, ki se uporablja za razjasnitev ali potrditev prejšnjih razgovorov ali za navedbo zadev, ki si jih ni bilo mogoče točno zapomniti

verbálni delikt -ega -a m ► verbálno kaznivo dejanje

verbálno kaznivo dejanje -ega -ega -a s
kaznivo dejanje, storjeno z besedami, npr. razžalitev S: verbálni delikt

verbálno priznanje krivde -ega -a -s
priznanje krivde, ki ga domnevni storilec kaznivega dejanja izjavi z lastnimi besedami S: izrèčno priznanje

veredictum -- [veredíktum] (LAT.) ► pravorèk

verjètnost -i -i -i -i -i -i -i -i
ž stopnja materialne resnice, za katero velja, da so razlogi, ki potrjujejo resničnost določenega dejstva, močnejši od razlogov, ki ne potrjujejo resničnosti tega dejstva

verodostojna lístina -e -e -e -e -e -e -e -e
ž listina, na podlagi katere sodišče v pravnem postopku izda plačilni nalog in na podlagi katere je mogoče neposredno zahtevati izvršbo denarne terjatve, npr. račun, menica, ček

verodostojna pričá -e -e -e -e -e -e -e -e
ž pričá, ki se ji lahko verjame

verodostojno besedilo predpísa -ega -a -s
besedilo, navadno splošnega pravnega akta, kot je bilo objavljeno v uradnem glasilu in je zato edino pravno zavezujoče S: avtèntièno besedilo predpísa

versio in rem -- -- -- [vèrzijo in rém] (LAT.) ► vèrzija

vérška sklenítev zakónske zvéze -e -tve

-- -- ž sklenitev zakonske zveze po pravilih in predpisih verske skupnosti, ki nima učinkov državnega pravnega sistema

vertikálna solidárnost -e -i -i -i -i -i -i -i
medsebojna povezanost članov družbe ne glede na višino njihovih dohodkov

vertikální nèposrédní učínek -ega -ega -nka m
v pravu EU neposredni učinek, na katerega se posamezniki pri uveljavljanju svojih pravic lahko sklicujejo zoper državo

vertikální sporazúm -ega -a m omejevalni sporazum, sklenjen med podjetjema, ki delujeta na gospodarsko zaporednih ravneh dejavnosti in posledično na različnih upoštevanih trgih, npr. sporazum med trgovskim podjetjem in proizvodnim podjetjem

vèrzija -e -e -e -e -e -e -e -e
ž obligacijsko razmerje, do katerega pride zaradi neutemeljenega premika premoženja S: versio in rem

vèrzijski zahtèvek -ega -vka m obogatitveni zahtevek, ki ga ima na voljo upnik, kadar ne more uveljavljati kondicijskega zahtevka

vesólje -a s v mednarodnem pravu ► nadzračni pròstor

vesóljni právní naslédník -ega -ega -a m ► univerzálni právní naslédník

vesóljno právní naslédstvo -ega -ega -a s ► univerzálno právní naslédstvo

vèsten gospodar -tnega -ja m oseba, ki ravna z dolžno skrbnostjo

véto -a m pristojnost organa ali njegovega člana, da ugovarja odločitvi in s tem prepreči njen sprejem

vézana kandidátna lísta -e -e -e -e -e -e -e -e
ž kandidátna lista, na kateri ni mogoče spreminjati vrstnega reda kandidatov S: obvézna kandidátna lísta

vézana vlóga -e -e -e -e -e -e -e -e
ž v ekonomiji vloga, ki deponentu za dogovorjen čas onemogoča prosto razpolaganje s sredstvi na računu

vézani mandát -ega -a m mandat, pri katerem je poslanec vezan na navodila svojih volivcev S: ímperatívni mandát

vézanost na obtòžbo -i -i -i -i -i -i -i -i
ž identitèta med obtòžbo in sòdbo

via -- [vía] (LAT.) potna služnost vožnje po nepremičnini

vícekonzul -a m v mednarodnem pravu vodja konzulata tretjega razreda

vícekonzulát -a m v mednarodnem pravu konzulat, ki ga vodi vicekonzul

viciózna poséšt -e -i ž posest, pridobljena s silo, z zvijačo, na skrivaj ali z zlorabo zaupanja
S: nêprístna poséšt, zlovérna poséšt

viciózni poséstnik -ega -a m posestnik, čigar posest je pridobljena s silo, z zvijačo, na skrivaj ali zlorabo zaupanja
S: nêprístni poséstnik, zlovérni poséstnik

vídez izdélka -a -- m nova stvaritev individualne narave, ki se zavaruje z modelom

viktimologija -e ž veda o žrtvah kaznivih dejanj

vindikacijska tóžba -e -e ž ► lastniška tóžba

vindikacijski zahtévek -ega -vka m ► vrnítveni zahtévek

vindikacijsko volílo -ega -a s volilo, s katerim volilojemnik ob smrti zapustnika pridobi lastniško pravico na voljeni stvari

vinkulácija -e ž sprememba prinosniškega vrednostnega papirja ali ordrskega vrednostnega papirja v imenski vrednostni papir

vinkulácijska klávzula -e -e ž klavzula na vrednostnem papirju, ki prepoveduje ali omejuje prenos vrednostnega papirja

vinkulírana délnica -e -e ž delnica, za katero je v statutu delniške družbe v skladu z zakonom določeno, da se sme prenesti le z dovoljenjem družbe

vinkulírani vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, katerega prenos je omejen

vírmanski ček -ega -a m ► obračúnski ček

vis absoluta -- -- [vís absolúta] (LAT.) ► absolutna síla

vis compulsiva -- -- [vís kompulzíva] (LAT.) ► kompulzíva síla

vis maior -- -- [vís májor] (LAT.) ► víšja síla

viséči plód -ega -ú m ► nêpobrání plód

viséčnost pogója -i -- ž čas od sklenitve pravnega posla do uresnitve pogoja

viséčnost právde -i -- ž v pravnem postopku ► litispéndenca (1)

visóka pogódbena stránka -e -e -e ž v mednarodnem pravu vljudnostni izraz za stranke mednarodnih pogodb

visókokvalificírana zaposlítev -e -tve ž zaposlitev državljana tretje države, ki ima zahtevana ustrezna in posebna znanja, potrjena z dokazilom o visokošolski izobrazbi, in prejema ustrezno plačilo

víšja síla -e -e ž nepredvidljiv in nepričakovan zunanji dogodek, ki ga ni mogoče odvrniti, npr. požar, povodenj, potres
S: vis maior

víšje sodíšče -ega -a s sodišče, ki je pristojno za odločanje o pritožbah zoper odločbe prvostopenjskega sodišča in za opravljanje drugih zadev, določenih z zakonom, npr. za reševanje sporov o pristojnosti med sodišči s svojega območja

víšji državni odvétnik -ega -ega -a m državni odvetnik, ki zastopa državo pred višjimi sodišči in vrhovnim sodiščem ter pred tujimi in mednarodnimi sodišči ter organi

víšji državni tožilec -ega -ega -lca m državni tožilec, ki sme opravljati svojo funkcijo pred višjim sodiščem ali sodišči nižje stopnje

vízum -a m upravna odločba, s katero pristojni organ tujcu dovoli vstop v državo in časovno omejeno kratkoročno bivanje, običajno do tri mesece, ali dolgoročno bivanje, običajno do enega leta, ali tranzit prek državnega ozemlja

vključena družba -e -e ž družba, v kateri ima druga družba 95 odstotkov delnic in se s sklepom skupščine vključi v glavno družbo

vknjižba -e ž glavni vpis, s katerim se doseže ali izkaže pridobitev ali prenehanje pravice, ki se vpisuje v zemljiško knjigo
S: intabulácija

vláda -e ž vrhovni politično-izvršilni organ v državi

vláda v izgnánstvu -e -- -- ž v mednarodnem pravu vlada, ki zaradi prisilnega izгона deluje z ozemlja druge države

vláda v odstópu -e -- -- ž vlada, ki nima podpore v parlamentu zaradi neizglasovane zaupnice ali izglasovane nezaupnice in deluje do nastopa nove vlade

vládna slúžba -e -e ž državni organ za izvajanje strokovnih nalog in drugih nalog za potrebe delovanja vlade, npr. za zakonodajo

vlagátelj -a m pravna ali fizična oseba, ki zagotovi denarna sredstva ali stvari za pridobitev pravic iz vrednostnih papirjev

vljúdnostni državniški obísk -ega -ega -a m v mednarodnem pravu neuradni obisk državnika

ali diplomata pri pomembnejših družbeno-političnih, gospodarskih ali kulturnih osebah v tuji državi

vlóga -e ž pisni sestavek stranke ali drugega udeleženca v postopku, naslovljen na sodišče ali upravni organ

vlóga na vpogled -e --- ž v ekonomiji ► vpogledna vlóga

vlòm vlóma m nasilno odprtje zaprtih prostorov z uporabo večje fizične sile in brez privolitve lastnika, npr. z razbitjem vrat

vlomilska tólpa -e -e ž skupina oseb, ki se združijo zato, da izvršujejo vlomne tatvine

vlómna tatvína -e -e ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki odzame tujo premičnino z namenom prilastitve tako, da pride v zaprti prostor z vlomom, vdorom ali s premagovanjem večjih ovir

vloženi kapital -ega -a m kapital, vložen v osnovni kapital družbe ali v določeno investicijo

vložišče -a s organizacijska enota organa, kjer se zbirajo vsa nanj naslovljena pisanja in pošiljke

vložítev tóžbe -tve -- ž procesno dejanje tožeče stranke, s katerim se začne pravdni postopek

vložník -a m oseba, ki pošlje vlogo na sodišče ali upravni organ

vmésna držáva -e -e ž v mednarodnem pravu ► tampónska držáva

vmésna odlóčba -e -e ž odločba, s katero sodišče odloči o vmesnem vprašanju, npr. o pristojnosti ali v pravdnem postopku o pravici intervenienta, da se vključi v tujo pravdo S: incidénčna odlóčba

vmésna sôdba -e -e ž sodba, s katero sodišče odloči o tem, da je tožbeni zahtevek po materialnem pravu utemeljen, odločitev o njegovi višini pa odloži do njene pravnomočnosti

vmésna sôdba na podlági sporázúma stránk -e -e --- --- ž vmesna sodba, ki jo sodišče izda, kadar ugotovi, da med strankama ni sporno, da je tožbeni zahtevek po materialnem pravu utemeljen, odločitev o njegovi višini pa odloži do njene pravnomočnosti

vmésna sôdba o ugôvoru zastáranja -e -e -- -- ž vmesna sodba, s katero sodišče odloči, da ugovor zastaranja ni utemeljen

vmésna ugotóvitvena tóžba -e -e -e ž ugotovitvena tožba, s katero tožeča stranka zahteva, naj sodišče odloči o predhodnem vprašanju, ki je postalo sporno med obstoječo pravdo S: incidénčna tóžba

vmésni postópek -ega -pka m postopek, ki teče o vmesnem vprašanju, npr. o pravici intervenienta, da vstopi v tujo pravdo S: incidénčni postópek

vmésni ugotóvitveni zahtévek -ega -ega -vka m zahtevek, ki ga tožeča stranka uveljavlja z vmesno ugotovitveno tožbo S: incidénčni zahtévek

vnaprêj izrážena vólja -- -e -e ž v medicinskem pravu ► zdrávtvena oporóka

vnaprêjšnja dokázna presója -e -e -e ž dokazna presoja, pri kateri sodišče ali upravni organ vnaprej zavzame stališče o rezultatu dokazovanja S: anticipirana dokázna presója

vnaprêjšnje plačilo -ega -a s ► predújem

vnaprêjšnji cenóvni sporázúm -ega -ega -a m upravna pogodba med davčnim zavezancem in davčnim organom o metodologiji, kritičnih predpostavkah in drugih primernih merilih za določanje transfernih cen

vnaprêjšnji nadzór -ega -ôra m nadzor pristojnega oblastnega organa, ki poteka pred izvršenim neželenim ravnanjem, da bi podjetja usmeril k zelenemu tržnemu ravnanju ali tržnemu stanju S: ex ante nadzór

vodilni délavec -ega -vca m delavec, ki ima pooblastila za sklepanje določenih pravnih poslov ali za sprejem samostojnih kadrovskih in organizacijskih odločitev S: vódstveni délavec, do leta 2003 délavec s posébnimi pooblastíli in odgovórnostmi

vódja diplomátskega predstávništva -e --- m v mednarodnem pravu diplomat, ki vodi diplomatsko predstavništvo in je imenovan v prvem razredu, npr. veleposlanik, nuncij, v drugem razredu, npr. poslanik, internuncij, ali v tretjem razredu, npr. odpravnik poslov S: šéf diplomátske misíje

vódja diplomátskega zbôra -e --- m v mednarodnem pravu prvi po rangi med vodji diplomatskih predstavništev, ki se določi po datumu in uri prevzema funkcij s predajo poverilnic, ali glede na običaj v državi

sprejemnici predstavnik Svetega sedeža
S: dekán diplomatskega zbóra, doajén
 diplomatskega zbóra

vóджа hudodélske združbe -e -- -- m oseba, ki vodi izvedbo hudodelskega načrta hudodelske združbe ali razpolaga s protipravno premoženjsko koristjo te združbe

vóджа konzuláta -e -- m v mednarodnem pravu oseba, ki jo država pošiljateljica pooblasti za vodenje konzulata v državi prejemnici in se lahko imenuje v enem od štirih razredov, in sicer generalni konzul, konzul, vicekonzul in konzularni agent

vóджа misije -e -- m v mednarodnem pravu oseba, ki jo država pošiljateljica pooblasti, da vodi diplomatsko predstavništvo **S:** šéf misije

vóджа protokóla -e -- m v mednarodnem pravu oseba, odgovorna za pripravo in organizacijo uradnih dogodkov in obiskov, kjer veljajo pravila diplomatskega protokola in ceremoniala **S:** šéf protokóla

vódstveni délavec -ega -vca m ► vodilni délavec

vohúnjenje -a s služenje tuji državi, tuji organizaciji ali njenemu agentu, npr. z zbiranjem, sporočanjem ali izročanjem zaupnih vojaških, gospodarskih ali uradnih podatkov ali dokumentov

vojáška intervencija -e -e ž v mednarodnem pravu posredovanje z oboroženo silo na ozemlju druge države, ki je zakonito, če temelji na predhodni odobritvi Varnostnega sveta OZN za uporabo oborožene sile

vojáška okupácija -e -e ž v mednarodnem pravu vojaška zasedba dela ali celotnega ozemlja druge države, praviloma začasna, ki pomeni dejansko izvajanje oblasti na okupiranem ozemlju, ne pa prenosa suverenosti na okupacijsko silo

vojáška oporóka -e -e ž oporoka, ki je sestavljena v času izrednega ali vojnega stanja in jo lahko v tej obliki izjavi le vojaška oseba, zapiše pa jo vojaški starešina

vojáški atašé -ega -éja m v mednarodnem pravu ► obrámbni atašé

vojáški mirnodóbní invalid -ega -ega -a m oseba, ki je v obdobju miru poškodovana pri opravljanju vojaške dolžnosti, v vojaški šoli, na mednarodni vojaški misiji ali pri opravljanju določenih nalog civilne zaščite

vojáški vójní invalid -ega -ega -a m oseba, ki je poškodovana pri opravljanju vojaških

ali drugih dolžnosti s ciljem obrambe ali varnosti države

vojáško sodišče -ega -a s v nekaterih pravnih sistemih specializirano sodišče, pristojno za obravnavanje kaznivih dejanj, ki jih storijo pripadniki oboroženih sil

vójna -e ž v mednarodnem pravu spopad med oboroženimi silami dveh ali več držav

vójní invalid -ega -a m oseba, ki zaradi vojnih dogodkov ali zapuščenega vojaškega materiala brez svoje krivde dobi okvaro zdravja zaradi poškodbe ali bolezni ali se ji obstoječa bolezen zaradi vojnih razmer poslabša

vójní ujétník -ega -a m v mednarodnem pravu borec, ki ga v mednarodnem oboroženem spopadu zajame sovražna stran, ki je dolžna z njim ravnati skladno s pravili mednarodnega humanitarnega prava

vójno hudodélstvo -ega -a s v mednarodnem pravu hude kršitve mednarodnega humanitarnega prava, zakonov in običajev, ki veljajo v oboroženih spopadih

vójno stánje -ega -a s posebno pravno stanje, ki ga zaradi neposredne vojaške grožnje razglasi pristojni državni organ, v katerem določene zakonodajne pristojnosti lahko preidejo na državne organe izvršilne veje oblasti in se lahko omeji izvrševanje nekaterih človekovih pravic in svoboščin

volílina abstínenca -e -e ž neudeležba volivca na volitvah

volílina dolžnóšt -e -i ž v nekaterih pravnih sistemih dolžnost volivca, da se udeleži volitev

volílina enóta -e -e ž eno od območij, na katera se pred volitvami razdeli celotno ozemlje, na katerem se izvedejo volitve **S:** volilni okóliš, volilni okràj (2)

volílina fórmula -e -e ž način, po katerem se razdelijo poslanski mandati med kandidate ali politične stranke

volílina geometrija -e -e ž oblikovanje volilnih enot, s katerim se vpliva na izid volitev

volílina komisija -e -e ž kolegijski volilni organ, ki skrbi za zakonitost volitev in jih vodi, imenovan za daljše obdobje

volílina lísta -e -e ž ► kandidátna lísta

volílina pravíca -e -e ž **1.** pravica volivca, da voli in je izvoljen **2.** pravica volivca, da glasuje na referendumu

volilna pravica tújcev -e -e -- ž volilna pravica, ki jo imajo osebe, ki niso državljani države, v kateri volijo

volilna skrinjica -e -e ž zaprta škatla z režo za oddajanje glasovnic

volilna svoboda -e -e ž svoboda opredelitve volivca na volitvah in referendumu

volilna udeléžba -e -e ž delež volivcev, ki se udeleži volitev

volilni imenik -ega -a m seznam volivcev, ki se sestavi za posamezne volitve

volilni količnik -ega -a m število glasov, potrebnih za izvolitev enega poslanca

volilni lístek -ega -tka m ► glasóvnica

volilni môlk -ega -a m zakonsko določeno obdobje pred ali med volitvami ali referendumom, ko je prepovedano pozivati volivce, naj volijo za določeno stranko ali glasujejo za določen predlog na referendumu

volilni móž -ega -á m ► eléktor

volilni odbòr -ega -òra m volilni organ, ki vodi volitve na volišču

volilni okóliš -ega -a m ► volilna enòta

volilni okráj -ega -ája m **1.** del volilne enote, v katerem se pri volitvah v državni zbor glasuje o posamičnih kandidatih
2. ► volilna enòta

volilni orgán -ega -a m kolegijski organ, ki je imenovan za vodenje opravil, povezanih z volitvami in referendumi, in ugotavljanje rezultatov volitev in referendumov

volilni prág -ega prága m določen delež glasov volivcev, ki je potreben za vstop politične stranke ali liste v predstavniški organ

volilni sezám -ega -a m ► kandidátna lísta

volilni systém absolútne večíne -ega -a -- -- m volilni sistem, po katerem je izvoljen kandidat, ki dobi večino glasov vseh volivcev, npr. pri volitvah predsednika republike, župana **S:** balotáža, dvókróžni volilni systém

volilni systém -ega -a m **1.** skupek predpisov o volilni pravici, organizaciji volitev, postopku in tehniki volitev, razdelitvi mandatov
2. način delitve poslanskih mandatov na volitvah, npr. proporcionalni volilni sistem, večinski volilni sistem

volilni systém rélativne večíne -ega -a -- -- m volilni sistem, po katerem je izvoljen

kandidat, ki dobi več glasov od drugih kandidatov, npr. pri volitvah v občinski svet
S: énokróžni volilni systém

volilni spòr -ega spòra m spor pred sodiščem glede zakonitosti volitev

volilni upravičeneec -ega -nca m oseba, ki sme na podlagi volilne pravice oddati svoj glas na volitvah ali referendumu

volilno kaznivo dejánje -ega -ega -a s kaznivo dejanje, s katerim se ogrožata volilna pravica in zakonitost volitev

volilno právo -ega -a s pravo, ki ureja aktivno in pasivno volilno pravico, sestavo in obliko volilnih organov, njihovo delovanje, volilni sistem in druga vprašanja, povezana z volitvami

volilno telò -ega -ésa s telo, sestavljeno iz izvoljenih oseb, ki volijo člane predstavniškega telesa ali nosilce druge voljene funkcije
S: elektorát, eléktorsko telò

volilo -a s premoženjska korist, ki jo zapustnik v oporoki nakloni določeni osebi, ki ni dedič
S: legát

volilolójemnik -a m oseba, ki ji zapustnik nakloni volilo v obliki dajatve, storitve, opustitve ali dopustitve, izjemoma določena z zakonom, npr. pri zakonitem volilu gospodinjskih predmetov **S:** legatár

volítve volítev ž mn. skupinsko odločanje, pri katerem volivci z enostranskimi izjavami volje dajo kandidatom pooblastilo za odločanje o javnih zadevah

volívec -vca m oseba, ki dejansko odda svoj glas na volitvah ali referendumu

vóljna sestavína naklépa -e -e -- m odnos storilca do posledice protipravnega dejanja, ki se pri direktnem naklepu kaže v hotenju posledice, pri posrednem naklepu pa v privolitvi vanjo **S:** voluntarístična sestavína naklépa

vóljna sestavína prištévnosti -e -e -- ž psihično stanje storilca, ki obvladuje svoje ravnanje, v trenutku izvršitve kaznivega dejanja
S: voluntarístična sestavína prištévnosti

volontérski pripravnik -ega -a m pripravnik, ki pripravništva ne opravlja na podlagi pogodbe o zaposlitvi, temveč na podlagi pogodbe o volonterskem opravljanju pripravništva, zaradi česar so mu z delovno zakonodajo priznane le nekatere pravice iz delovnega razmerja **S:** prostovoljni pripravnik

voluntaristična sestavina naklépa -e -e -- ž ►
vóljna sestavina naklépa

voluntaristična sestavina prištévnosti -e -e
-- ž ► vóljna sestavina prištévnosti

votum separatum -- -- [vótum separátum]
(LAT.) ► lóčeno mnénje

vôzni list -ega -a m ► tovórni list

vozníško dovoljénje -ega -a s upravna
odločba, ki se izda osebi z izkazano sposob-
nostjo in znanjem za vožnjo motornih vozil
v cestnem prometu

vpís v zemljiško knjigo -a -- -- -- m pravno
dejstvo, s katerim se izkaže in doseže pridobitev,
prenos ali ukinitve stvarnih pravic na
nepremičnini S: zemljiškoknjížni vpís

vpísnik -a m uradna evidenca obravnavanih
zadev državnega ali drugega oblastnega
organa

vpísno načélo -ega -a s načélo, da se stvarne
pravice pridobijo, omejijo in prenehajo z
vpisom v zemljiško knjigo S: načélo
konstitutívnosti vpísa, načélo vpísa

vpláčani kapitál -ega -a m vsakokratno vplačilo
delničarja v osnovni kapital družbe

vplačilo délnice -a -- s plačilo delnice z
denarjem ali s stvarnim vložkom, pri čemer
je mogoča tudi kombinirana oblika, pri
kateri vplačnik z denarjem doplača razliko
med delnico in stvarnim vložkom, katerega
vrednost ni zadoščala za plačilo delnice

vplívno območje objéкта -ega -a -- s večdimen-
zionalno območje objekta, na katerem pri
gradnji ali uporabi objekta nastajajo dopustni
vplivi na okolico, ki so odvisni od velikosti,
namembnosti objekta in zemljišča ter drugih
okolščin, zaradi česar imajo nosilci stvarnih
pravic na zemljiščih v tem območju pravico
sodelovanja v postopku izdaje gradbenega
dovoljenja kot stranski udeleženci

vpogled v spís -éda -- -- m pravica stranke
ali druge upravičene osebe do seznanitve
z vsebino spisa v sodnem ali upravnem
postopku

V

vpogledna vlóga -e -e ž v ekonomiji vloga,
ki imetniku računa omogoča, da lahko
kadarkoli prosto razpolaga s sredstvi na
računu S: vlóga na vpogled

vpoklicani kapitál -ega -a m poziv uprave za
vplačilo pogojnega ali odobrenega povečanja
osnovnega kapitala

vračanje daril -a -- s postopek, s katerim
se odpravi prikrajšanje nujnega deleža v
primerih, ko tega ni mogoče doseči z
zmanjšanjem ali odpravo oporočnih
razpolaganj S: restitúcija daril

vračilo dávká -a -- s materialno dejanje na
podlagi odmerne odločbe ali samoobdav-
čitve, s katerim se znesek preplačila davka
zavezanca ali se s tem zneskom pobotajo
njegovi davčni dolgovi do davčnega upnika

vrednost spórnega predméta -i -- -- ž
denarni znesek, ki ustreza dejanski ali
ocenjeni vrednosti glavnega zahtevka v
pravdnem postopku

vrednostna carína -e -e ž carina, odmerjena
po predpisani stopnji v odstotkih glede na
carinsko vrednost blaga S: carina ad valorem

vrednostna céna -e -e ž v ekonomiji cena, ki je v
sorazmerju s količino vložene delo, ne pa
tudi vložene kapitala

vrednostni papír -ega -ja m listina, na kateri
je civilnopravna pravica zapisana tako, da
jo lahko uveljavlja samo zakoniti imetnik
skupaj z listino ali drugim potrdilom, ki
dokazuje, da ima zakoniti imetnik listino
vsaj v posredni posesti in da je tretji osebi
onemogočeno uveljavljanje iste pravice

vrednostni papír na imé -ega -ja -- -- m ►
iménski vrednostni papír

vrednostni papír na prinósnika -ega -ja --
-- m ► prinósníški vrednostni papír

vrednostni papír po nálogu -ega -ja -- -- m ►
ódrski vrednostni papír

vrednostni papír po odrédbi -ega -ja -- -- m ►
ódrski vrednostni papír

vrhóvna državna oblást -e -e -í ž oblastni
organ določene države, ki ni podrejen
nobenemu drugemu državnemu organu

vrhóvni državni tožilec -ega -ega -lca m
državni tožilec, ki opravlja svojo funkcijo
pred vrhovnim sodiščem in nižjimi sodišči

vrhóvni povéljnik obrámbnih síl -ega -a
-- -- m najvišji državni vojaški poveljnik,
navadno predsednik države, ki ima na
področju obrambe navadno le formalne in
simbolne pristojnosti

vrhóvno državno tožilstvo -ega -ega -a s
državno tožilstvo, pristojno za celotno
območje države

vrhòvno sodišče -ega -a s najvišje sodišče v državi, pristojno za odločanje o izrednih pravnih sredstvih zoper odločbe nižjih sodišč in za opravljanje drugih zadev, določenih z zakonom, npr. za reševanje sporov o pristojnosti med sodišči z območja različnih višjih sodišč

vrnitev tujca -e -- ž z upravno odločbo policije odrejen ukrep o odhodu tujca, ki nezakonito prebiva v državi, nazaj v izvorno državo

vrnitev v prèjšnje stánje -tve -- -- ž z vrnitev sodnega ali upravnega postopka v stanje, kakršno je obstajalo, preden je stranka zamudila procesno dejanje in je zaradi tega utrpela negativne posledice **S**: restitutio in integrum (2)

vrnitvena tòžba -e -e ž ► lastninska tòžba

vrnitveni zahtèvek -ega -vka m zahtevak, s katerim lastnik stvari uveljavlja vrnitev individualno določene stvari **S**: vindikacijski zahtèvek

vročanje -a s dejavnost sodišča ali upravnega organa, s katero naslovnika seznanj z vsebino dokumenta, ki mu je namenjen

vročeválec -lca m oseba, pooblaščena s strani sodišča, upravnega ali drugega organa, da opravi vročanje pisanj udeležencem v postopku

vročilnica -e ž javna listina, ki potrjuje vročitev in čas vročitve pisanja, vročenega v sodnem ali upravnem postopku

vročitev -tve ž dejanska izročitev pisanja naslovníku po odredbi sodišča ali upravnega organa ali fiktivno štet dan izročitve pisanja, če tako določa zakon, ki je procesna predpostavka za nastop pravnih posledic pisanja

vrsta soròdstva -e -- ž ► črta soròdstva

vrstna stvár -e -í ž ► genèrična stvár

vrstni réd poplačíla úpnikov -ega -a -- -- m vrstni red, po katerem se poplačajo upniki, ki imajo pravico biti poplačani iz istega predmeta izvršbe, in ki je v izvršilnem postopku odvisen od trenutka, ko posamezni upnik pridobi poplačilno pravico na tem predmetu, razen če imajo po zakonu kakšne terjatve prednost pri poplačilu, npr. davščine, preživninske terjatve, nekatere odškodninske terjatve

vrstni réd zastávnih pravíc -ega -a -- -- m vrstni red, po katerem se ustanovijo zastavne pravice na isti stvari ali pravici

vrstno pooblastílo -ega -a s pooblastilo za sklepanje določene vrste pravnih poslov, npr. poslov, ki so povezani z določeno zaposlitvijo **S**: genèrično pooblastílo

vršilec dolžnosti -lca -- m **K**: v. d. **1.** oseba, ki začasno opravlja določena vodstvena dela in naloge **2.** poslovodni organ, ki začasno vodi, usklajuje in organizira delo in poslovanje ali izvršuje določena vodstvena pooblastila v gospodarski družbi, v osebi javnega prava, v državni upravi ali samoupravni lokalni skupnosti ter družbo, osebo ali organ zastopa in predstavlja

vsakokrátni imètnik -ega -a m imetnik, ki obstaja v določenem trenutku

vsakokrátni lastník -ega -a m lastnik, ki obstaja v določenem trenutku

vsebinska enakoprávnost -e -i ž stanje, v katerem je zagotovljena takšna obravnava oseb, da se doseže dejanska in ne zgolj formalna enakost položajev **S**: materiálna enakoprávnost

vsèfázni dávek -ega -vka m davek, ki se obračunava in plačuje v vsaki fazi prometa

vsèobsèžni proizvòd -ega -óda m v ekonomiji proizvod, ki je vsota prenesenega proizvoda in bruto proizvoda **S**: brutissimo proizvòd

vsòtna várščina -e -e ž varščina, po prenehanju katere je upnik dolžan vrniti enako količino stvari iste vrste in kakovosti, kot jo je prejel

vsòtno zavaróvanje -ega -a s zavarovanje, pri katerem se zavarovalnica zaveže izplačati zavarovalnemu upravičencu v pogodbi določeno vsoto denarja ob nastopu zavarovalnega primera

vstòp prédnika v právdo vstópa -- -- m vstop osebe, v imenu katere ima tožena stranka v posesti stvar ali izvršuje pravico, o kateri teče pravda, namesto prvotne tožene stranke v pravdo

vstòp v postòpek vstópa -- -- m **1.** v civilnem procesnem pravu vključitev dodatne stranke ali stranskega udeleženca namesto stranke ali poleg stranke v postopek, ki teče med drugimi osebami, zaradi česar mora postopek sprejeti v stanju, v katerem je, ko se vanj vključi **2.** v upravnem procesnem pravu vključitev dodatne stranke ali stranskega udeleženca v postopek, ki teče med drugimi osebami, po uradni dolžnosti ali na njeno ali njegovo zahtevo, da zavaruje svoj pravni

interes pri odločanju o predmetu postopka, postopek pa sprejme v stanju, v katerem je, ko se vanj vključi

vstòp v stanovánje *vstòpa* -- -- m pooblastilo pristojnih organov, da zaradi opravljanja preiskave stanovanja in prostorov, ogleda ali z drugim zakonsko določenim namenom na podlagi zakona in odredbe sodišča tudi proti volji stanovalca posežejo v nedotakljivost stanovanja ali drugega prostora

vstòpna ovíra *-e -e ž v ekonomiji* visoki stroški, povezani z začetkom poslovanja, ali druge ovire, ki novim konkurentom preprečujejo vstop na trg

vstòpna pravíca *-e -e ž pravica* potomca, da deduje delež prednika, če ta iz katerega-koli vzroka ne deduje, npr. vnuk po starih starših, če je starš že umrl **S:** ius representati-onis, pravica reprezentánce, reprezentácijska pravíca

vštétje pripòra *-a -- s* odločitev kazenskega sodišča, da izrečena kazen zapora vključuje tudi pripor obdolženca ali drugo obliko odvzema prostosti med kazenskim postopkom

vštétje v priposestvovalno dôbo *-a --- --- s* izračun priposestvovalne dobe tako, da se vanjo všteje čas, ko so posestni predniki sedanjega dobrovernega lastniškega posestnika imeli stvar v posesti kot dobroverni lastniški posestniki

vštévanje časa prédnikov *-a --- s* upoštevanje roka, ki teče v korist dolžnika, tudi v korist njegovega pravnega naslednika

vtoževána terjátev *-e -tve ž* terjatev, ki jo upnik uveljavlja v pravnem postopku

vtoževána vsòta *-e -e ž* ▶ vtoževáni znések

vtoževáni znések *-ega -ska m s* tožbo zahtevana količina denarja **S:** vtoževána vsòta

vulgárna substitúcija *-e -e ž* ▶ navádna substitúcija

vzajemna oporóka *-e -e ž* oporoka, v kateri so v istem aktu izražene medsebojno vsebinsko povezane in druga od druge odvisne izjave poslednjih volj dveh ali več oseb

vzajemna pogódba *-e -e ž* pogodba, pri kateri je izpolnitev ene stranke odvisna od izpolnitve druge stranke **S:** sinalagmátska pogódba

vzajemna pristójnost *-e -i ž* pristojnost za tožbe zoper tujega državljana, ki temelji na okoliščini, na kateri bi v njegovi državi temeljila pristojnost za državljana države, v kateri je vložena tožba **S:** retórzíjska pristójnost

vzajemni pokojninski sklád *-ega -ega skláda m*

1. izvajalec poklicnega pokojninskega zavarovanja **2.** premoženje, zbrano z vplačilom premij prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja in ustvarjeno z upravljanjem teh sredstev, namenjeno zagotovitvi dodatnih pokojnin

vzajemni sklád *-ega skláda m* premoženje, ki je v lasti investitorjev in je ločeno od premoženja družbe za upravljanje in od drugega premoženja v upravljanju družbe za upravljanje

vzajemno darílo *-ega -a s* darilo, za katero se šteje samo vrednost izpolnitve ene stranke, ki presega vrednost izpolnitve druge stranke

vzajemno kapitálsko udeležéna družba --

-- -e -e ž kapitalska družba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je z drugimi družbami povezana tako, da vsaki družbi pripada več kot četrtnina deležev druge družbe

vzajemno povézana družba -- *-e -e ž* družba,

ki ni v razmerju odvisnosti od drugih družb in uresničuje svoje pravice v drugi družbi največ do ene četrtnine deležev v drugi družbi

vzajemnost *-i ž v mednarodnem pravu* ▶ načélo vzajemnosti

vzdrževálna déla *-ih dél s mn.* dela na nepremičnini, ki so nujna za uporabo in za izkoriščanje nepremičnine in za izvedbo katerih se lahko začasno uporabi sosednjo nepremičnino, če jih ni mogoče izvesti drugače ali jih je mogoče izvesti samo z nesorazmernimi stroški

vzgójni ukrep *-ega -épa m* kazenska sankcija za mladoletne storilce kaznivih dejanj, namenjena vzgoji ali prevzgoji

vzgójni závod *-ega -óda m* ustanova, specializirana za obravnavo mladoletnih storilcev kaznivih dejanj

vznemírjanje lastníka stvarí *-a --- s* onemogočanje lastnika, da v celoti izvršuje svojo lastninsko pravico

vzórčna konvencija -e -e ž v mednarodnem pravu vzorec besedila konvencije, ki se uporablja za reševanje meddržavnih vprašanj na izbranem področju, npr. o izogibanju dvojnemu obdavčevanju

vzórčna pogodba -e -e ž ► tipska pogodba

vzórčni postopek -ega -pka m postopek, ki ga sodišče izvede, če je pri njem vloženo večje število tožb, v katerih se zahtevki opirajo na isto ali podobno dejansko podlago in isto pravno podlago, pri čemer najprej odloči o enem zahtevku, preostale postopke pa prekine

vzórčni zakon -ega -óna m predlog zakonske ureditve določenega področja, ki ga pripravi organizacija, ki nima zakonodajnih pristojnosti **S**: modélni zakon

vzporédni kázenski postópek -ega -ega -pka m v pravu EU kazenski postopek, ki se v dveh ali več državah članicah EU vodi na podlagi istih dejstev zoper isto osebo

vzporédno zdrávtveno zavarováenje -ega -ega -a s zasebno zdravstveno zavarovanje za kritje stroškov zdravstvenih in z njimi povezanih storitev, zdravil in medicinskih pripomočkov, ki so sicer pravica iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, a jih zavarovanci uveljavljajo izven obveznega zdravstvenega zavarovanja **S**: zdravstveno zavarovanje za krajše čakalne vrste

vzpostavitev prájšnjega stánja -tve -- -- ž vzpostavitev stanja, kakršno je obstajalo pred nastankom škode **S**: restitutio in integrum (1)

vzpostavitev zemljiškóknjížne lístine -tve -- -- ž posebni zemljiškóknjížni postopek, v katerem se na predlog upravičenca obnovi uničena ali izgubljena zemljiškóknjížna listina, če predlagatelj verjetno izkaže, da je bilo v njegovo korist ali korist njegovih pravnih prednikov izstavljeno ustrezno zemljiškóknjížno dovolilo, in če obstajajo ostali pogoji za vpis pravice

vzróčna zvéza -e -e ž zveza med škodnim dogodkom in škodo kot posledico tega dogodka **S**: kavzálna zvéza, kavzálni néksus

Z

začasna némóžnost izpolnitve -e -i -- ž nemožnost izpolnitve, ki traja le nekaj časa, zaradi česar obveznost iz pogodbe ostane v veljavi

začasna nèzmóžnost za délo -e -i -- -- ž nezmožnost za delo, če delovno aktivna oseba zaradi neke okoliščine, npr. poškodbe ali bolezni, določen čas ne more opravljati svojega poklica

začasna odrédba -e -e ž sklep sodišča, upravnega ali drugega organa, s katerim se zavaruje bodoča izvršba ali prepreči nastanek nepopravljivih posledic

začasna odsótnost z déla -e -i -- -- ž ► odsótnost z dela

začasna odstránitev délavca z déla -e -tve -- -- -- ž do leta 2006 ukrep zoper javnega uslužbenca za čas trajanja disciplinskega postopka, uvedena zaradi težje kršitve delovnih obveznosti, če njegova prisotnost škoduje interesom službe ali ovira potek disciplinskega postopka

začasna prepóved oprávljanja déla -e -i -- -- ž ukrep delodajalca zoper delavca, ki mu je pogodba o zaposlitvi redno odpovedana zaradi nesposobnosti ali krivdnega razloga ali izredno odpovedana bodisi za čas zadržanja učinkovanja prenehanja pogodbe o zaposlitvi bodisi za čas trajanja postopka izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi

začasna uprávna odlóčba -e -e -e ž upravna odločba, ki se izda za začasno ureditev pravnega razmerja pred koncem postopka na podlagi tedaj znanih dejstev, ker bi s čakanjem na glavno odločbo lahko nastale za stranko, javni interes ali tretjo osebo hujše posledice, npr. odločba o začasni pokojnini, odločba o začasni odmeri davka

začasna vláda -e -e ž vlada, ki zaradi nujnih potreb zasilno deluje do nastopa zakonito oblikovane vlade

začasna zadržánost od déla -e -i -- -- ž v socialnem pravu obdobje, ko aktivna oseba zaradi določene okoliščine, npr. poškodbe ali bolezni, izolacije, spremstva, dajanja organov, tkiv, krvi, začasno ne opravlja dela

Z

začasna zaščita -e -e ž v pravu EU mednarodna zaščita večjega števila razseljenih oseb, ki prihajajo iz države, ki ni članica EU, v državo članico zaradi evakuacije, bega, ker trajno in varno bivanje zaradi razmer v izvorni državi ni mogoče

začasni dedič -ega -a m **1.** dedič, ki se še lahko odpove dediščini do konca zapuščinske obravnave **2.** dedič, ki dediščino že sprejme, a se kasneje ugotovi, da ni pravi dedič

začasni inšpektor -ega -ja m inšpektor, ki še ne izpolnjuje vseh pogojev in ima zato časovno in po obsegu omejena pooblastila v inšpekcijskem nadzoru

začasni odvzem pótne listine -ega -éma -- -- m omejevalni ukrep, s katerim se prepreči, da bi domnevni storilec kaznivega dejanja zapustil državo

začasni odvzem vozniškega dovoljenja -ega -éma -- -- m omejevalni ukrep, s katerim sodišče na predlog prekrškovnega organa storilcu hujšega prekrška zoper varnost cestnega prometa za čas odločanja o prekršku vzame vozniško dovoljenje

začasni odvzem zdravniške licence -ega -éma -- -- m v medicinskem pravu ukrep javno pooblaščenec stanovske organizacije, s katerim zdravniku, ki s svojim delom ogroža zdravje in življenje pacienta, se ukvarja z zdravilsko dejavnostjo ali pri svojem delu ne uporablja uradnega jezika v skladu z zakonom, začasno prepove opravljanje zdravniškega poklica

začasni skrbnik -ega -a m ► skrbnik za posebni primér

začasni skrbnik zapuščine -ega -a -- m skrbnik za posebni primer, ki ga postavi sodišče ali center za socialno delo, če pri prehodu zapuščine na dediče nastanejo težave, npr. če dediči niso znani, so odsotni ali so sprti med seboj

začasni uvòz -ega -òza m uvoz, pri katerem se blago iz tretjih držav uporablja na carinskem območju s popolno ali delno oprostitvijo uvoznih dajatev, vendar se mora po uporabi, najkasneje v 24 mesecih, ponovno izvoziti v enakem stanju, kot je bilo uvoženo

začasni zakon -ega -óna m zakon, katerega veljavnost je vnaprej časovno omejena

začasni zastòpnik -ega -a m zastopnik, ki ga stranki postavi sodišče ali upravni organ, če

bi redni postopek s postavitvijo zakonitega zastopnika trajal predolgo

začasnica -e ž začasno potrdilo o udeležbi v delniški družbi, ki se izroči delničarju pred izdajo delnic, zagotavlja enake pravice kot delnica in se glasi na ime **S:** interimna délnica

začasno delò -a s delo ali zaposlitev na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas ali pogodbe o zaposlitvi med delavcem in agencijo za zagotavljanje začasnega dela

začasno nèzaposljiva brezpòselna oseba -- -e -e ž brezposelna oseba, pri kateri v določenem obdobju ni mogoče pričakovati povrnitve zmožnosti za delo, kar je zapisano v zaposlitvenem načrtu

začasno prebivališče -ega -a s prebivališče, na katerem oseba prebiva npr. zaradi dela, šolanja, vendar nima namena na njem stalno prebivati

začasno zadržanje predpisa -ega -a -- s ustavnosodno zadržanje izvrševanja zakona ali drugega predpisa ali županovo zadržanje izvrševanja predpisa lokalne skupnosti do končne odločitve ustavnega sodišča

začasno zavaròvanje odvzema premoženjske koristi -ega -a --- -- s omejevalni ukrep, s katerim se domnevni storilcu kaznivega dejanja ali prejemniku koristi omeji razpolaganje z njegovim premoženjem, da se zagotovita izrek in izvršitev odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi kaznivega dejanja

začasno zavaròvanje premoženjskoprávnega zahtévka -ega -a --- -- s omejevalni ukrep, s katerim se domnevni storilcu kaznivega dejanja ali drugi osebi omeji razpolaganje z njenim premoženjem, da se zagotovita izrek in izvršitev odločbe o premoženjskopravnem zahtevku

začetek glávne obrávnave -tka -- -- m prvo procesno dejanje glavne obravnave, v katerem upravičeni tožilec predstavi obtožni akt

začetek kázenskega postòpka -tka -- -- m prvo dejanje pristojnih organov v kazenskem postopku zaradi verjetnosti, da je bilo izvršeno kaznivo dejanje

začetek likvidácije -tka -- m dejanje, ki nastopi, ko je sklep o prisilni likvidaciji pravnomočen ali ko je sklep o redni likvidaciji vpisan v sodni register

začetna nemožnost izpolnitve -e -i -- ž
nemožnost izpolnitve, ki obstaja že ob sklenitvi pogodbe

začetna pravna praznina -e -e -e ž pravna praznina, ki zaradi pravodajalčeve nepozornosti obstaja vse od sprejema pravnega akta

začetno sòsporništvo -ega -a s v pravnem postopku sosporništvo, ki nastane z vložitvijo skupne tožbe ali z vložitvijo tožbe proti več toženim strankam

začetno strokovno usposabljanje -ega -ega -a s strokovno usposabljanje, s katerim delavec sistematično pridobi potrebna znanja in veščine pred začetkom samostojnega opravljanja del in nalog na določenem delovnem mestu

zadéva -e ž celota pravnih in dejanskih vprašanj, ki so predmet konkretnega pravnega postopka

zadéva mánjšega poména -e -- -- ž upravna zadeva, pri kateri je ob ugoditvi stranki izjemoma dovoljeno izdati upravno odločbo le z izrekom, brez drugih predpisanih sestavin, in jo naznaniti ustno

zádnja mírna posést -e -e -i ž posest, ki je nepretrgoma trajala dalj časa pred trenutkom, ko je postala meja sporna, in sta jo oba udeleženca dotlej prostovoljno spoštovala

zádnje stánje posésti -ega -a -- s ugotovitev sodišča v motenjski pravdi, kdo je bil zadnji posestnik stvari

zádnji zakoníti dédič -ega -ega -a m v nekaterih pravnih sistemih država ali občina, ki sprejme zapuščino, če ni zakonitega dediča ali oporočnega dediča, in izpolni morebitne naloge, volila, poplača dolgove do višine zapuščine

zadôlžnica -e ž pisna izjava dolžnika, da je upniku zavezan za določeno izpolnitev

zadóščénje -a s **1.** odškodnina pri nepremoženjski škodi, ki je lahko denarna ali nedenarna, npr. objava sodbe, preklic izjave **S:** satisfakcija **2.** v mednarodnem pravu reparacija zaradi protipravnega ravnanja države, praviloma v nedenarni obliki, npr. priznanje odgovornosti, opravičilo **S:** satisfakcija

zádruga -e ž organizacija vnaprej nedoločenegega števila članov z namenom pospeševanja gospodarske koristi članov in ki temelji na prostovoljnem članstvu in enakopravnem sodelovanju

zadržánje izplačila pláče -a -- -- s ▶ odtegljaj od pláče

zadržánje postópka -a -- s v javnem naročanju prepoved naročniku, da sprejema odločitve v postopku javnega naročanja do odločitve o pravnem sredstvu **S:** mirovanje postópka (3)

zadržánje priposestvóvanja -a -- s prekinitvev teka priposestvovalne dobe, npr. zaradi obstoja družbene lastnine na nepremičnini

zadržánje zastáranja -a -- s **1.** prekinitvev teka zastaralnega roka za terjatve med določenimi osebami, npr. med zakoncema, starši in otroki, za terjatve določenih oseb, npr. oseb, zaposlenih v tujem gospodinjstvu, oseb v vojaški službi, in v primeru nepremagljivih ovir za sodno uveljavljanje izpolnitve **2.** prekinitvev teka zastaralnega roka za kazenski pregon in za izvršitev kazni za čas trajanja določene ovire, npr. bega storilca kaznivega dejanja

zadržánje zastáranja izvršítve kázni -a -- -- s prekinitvev teka zastaranja izvršitve kazni za čas trajanja določene ovire, po njenem prenehanju pa se zastaranje nadaljuje, npr. odložitev izvršitve kazni zaradi hujše bolezni obsojenca

zadržánje zastáranja kázenskega pregóna -a -- -- s prekinitvev teka zastaranja kazenskega pregona za čas trajanja določene ovire, po njenem prenehanju pa se zastaranje nadaljuje, npr. za čas, ko je storilec kaznivega dejanja na begu

zadržék nérzasódnosti -žka -- m zakonski zadržek, ki ovira veljavno sklepanje zakonske zveze zaradi defekta razuma ali defekta volje

zadržék obstója že sklénjene zakónske zvéze -žka -- -- -- m zakonski zadržek, ki ovira sklenitev nove zakonske zveze zaradi še vedno veljavne zakonske zveze enega ali obeh zakoncev

zadržék soródstva -žka -- m zakonski zadržek, ki ovira sklenitev zakonske zveze zaradi sorodstva v ravni črti ali sorodstva do četrtega kolena v stranski črti

zadržék za sklenítev zakónske zvéze -žka -- -- -- m zakonsko določilo, zaradi katerega zakonska zveza ne more biti sklenjena, npr. zadržek sorodstva, zadržek mladoletnosti, zadržek obstoja že sklenjene zakonske zveze **S:** ovira za sklenitev zakonske zveze

zagotavljanje in varovanje zaposlitve -a

-- -a -- ► várstvo déla

zagotovljêna cêna -e -e ž v ekonomiji ► garan-tírana cêna

zagôvor -a m izjava domnevnega storilca kaznivega dejanja med zaslišanjem, s katero se opredeli do očitkov kaznivega dejanja, lahko tudi molk

zagovórník -a m udeleženec kazenskega postopka, ki strokovno pomaga domnev-nemu storilcu kaznivega dejanja pri obrambi

zagovórník ex officio -a --- [eks oficijo] m ► zagovórník po urádni dolžnosti

zagovórník načêla enákosti -a --- m državni organ, pristojen za ozaveščanje javnosti o diskriminaciji in ukrepih za njeno preprečevanje, izdajo priporočil državnim organom, delodajalcem, za opravljanje inšpekcijskega nadzora, za neodvisno strokovno in pravno pomoč diskriminiranim osebam

zagovórník po urádni dolžnosti -a --- m zagovornik, ki ga domnevnomu storilcu kaznivega dejanja postavi sodišče, kadar si ga ta kljub obvezni formalni obrambi noče ali ne more zagotoviti S: zagovórník ex officio

zagrožêna kázên -e -zni ž kazên, ki je za kaznivo dejanje predpisana v kazenskem zakonu

zahtêva -e ž **1.** vloga, s katero se sproži določen pravni postopek **2.** pravno sredstvo, s katerim pooblaščen predlagatelj sproži postopek za oceno ustavnosti ali zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil

zahtêva za izrêdno omilítev kázni -e --- -- -- ž do leta 2012 izredno pravno sredstvo, s katerim se zahteva sprememba pravno-močne odločbe o kazni, če se po pravno-močnosti sodbe pokažejo okoliščine, ki jih ob izreku sodbe ni bilo ali pa sodišče zanje ni vedelo, in bi bila zaradi njih obsodba milejša

zahtêva za izročítev predmêtov -e --- -- -- ž preiskovalno dejanje, s katerim organ kazen-skega postopka zahteva, naj oseba izroči določene listine ali druge predmete, ki jih poseduje

zahtêva za obnôvo postôpka -e --- -- -- ž ► prêdlog za obnôvo postôpka

zahtêva za posredovánje podátkov -e --- -- -- ž preiskovalno dejanje, s katerim organ kazenskega postopka zahteva, naj

oseba posreduje določene osebne ali druge podatke, s katerimi razpolaga

zahtêva za razpís referênduma -e --- -- -- ž zahteva določenega števila volivcev,

poslancev, organov državne ali lokalne oblasti predstavnikiškemu telesu, da se izvede referendum S: referêndumska zahtêva

zahtêva za sódno várstvo -e --- -- -- ž pravno sredstvo zoper odločbo, ki jo v hitrem postopku o prekršku izda prekrškovni organ

zahtêva za spremêmo pravnomočne sódne odlôčbe -e --- -- -- -- -- ž izredno pravno sredstvo, s katerim obsojenec zahteva, naj se pravnomočna sodna odločba spremeni, ker je ustavno sodišče razveljavilo ali odpravilo predpis, na katerem temelji, ali ker je Evropsko sodišče za človekove pravice ugotovilo kršitev, ki se nanaša na razlog za obnovo postopka

zahtêva za uvêdbo preiskáve -e --- -- -- -- ž procesno dejanje upravičenega tožilca, s katerim od preiskovalnega sodnika zahteva, naj ugotovi, da so izpolnjene predpostavke za vodenje sodne preiskave

zahtêva za várstvo zakonitosti -e --- -- -- -- ž **1.** izredno, nesuspendivno pravno sredstvo državnega tožilca zoper pravnomočno sodno odločbo, s katero je kršen zakon ali mednarodna pogodba, o katerem odloča vrhovno sodišče **2.** izredno, praviloma nesuspendivno pravno sredstvo državnega tožilca in obdolženca ali njegovega zagovornika zoper pravnomočno sodno odločbo v kazenskem postopku, s katero je kršen zakon, o katerem odloča vrhovno sodišče

zahtêvek -vka m **1.** zahteva upnika, naslovljena na dolžnika, za izpolnitev obveznosti **2.** zahteva stranke, naj sodišče izda odločbo določene vsebine **3.** zahteva stranke ali druge osebe v njenem položaju, s katero izjavi voljo za uveljavitev pravice ali pravnega interesa do oblasti ali druge stranke v isti zadevi

zahtêvek za revizijo -vka --- -- m pravno sredstvo zoper naročnikovo odločitev v postopku oddaje javnega naročila

zajámčena cêna -e -e ž v ekonomiji ► garantírana cêna

zajámčena pláča -e -e ž do leta 2013 osnova za odmero delavčevih pravic na podlagi posebnih zakonov, vendar ne najnižja dopustna delavčeva plača, npr. za odmero

posmrtnine po predpisih o obveznem zdravstvenem zavarovanju

zajámčena tradicionalna posebnost -e

-e -i ž označba, s katero se na območju EU zavarujejo tradicionalne metode proizvodnje in recepti v zvezi s kmetijskimi proizvodi in živili

zajámčeni kapitál -ega -a m višina ustanovitvenega kapitala, ki je predpisana z zakonom, npr. v zavarovalništvu

zakládna menica -e -e ž menica, ki jo izda država za pokritje lastnih finančnih potreb

zakládna obveznica -e -e ž obveznica, ki jo izda država za pokritje lastnih finančnih potreb

zakládni vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki ga izda država za pokritje lastnih finančnih potreb

zakládni zápis -ega -a m dolgoročni državni vrednostni papir z rokom dospelosti od enega leta do deset let

zakládница -e ž v ekonomiji subjekt, ki upravlja s sredstvi države ali korporacije

zaključna revizija -e -e ž dokončno revizorjevo poročilo o revidiranju določenega poslovanja

zaključni ákt konferénce -ega -a -- m v mednarodnem pravu akt, ki se sprejme ob zaključku mednarodne konference in izraža politično voljo držav ali mednarodnih organizacij, ki so se je udeležile S: sklépni ákt konferénce

zaključni izpít -ega -a m izpit, s katerim posameznik pridobi srednjo poklicno izobrazbo

zákon éne céne -óna -- -- m v ekonomiji zakon, ki določa enakost cene za identično blago ne glede na geografsko območje ali valuto

zákon konstántnih donôsov -óna -- -- m v ekonomiji zakon, po katerem je mejni proizvod ob povečevanju količin enega faktorja in konstantni prisotnosti drugih faktorjev konstanten

zákon o ratifikácii mednárodne pogódbé -óna -- -- -- m v mednarodnem pravu akt, s katerim parlament potrdi, da je vsa notranjepravna zakonodaja usklajena z vsebino mednarodne pogodbe, in daje soglasje k njeni mednarodnopravni ratifikaciji

zákon -óna m oblastni splošni pravni akt, ki ga izda zakonodajni organ po posebnem postopku in v posebni obliki S: zakonodájni ákt (2)

zákon padajóče méjne koristnosti -óna

-- -- -- m v ekonomiji zakon, ki določa, da je koristnost dodatne potrošene enote dobrine nižja od koristnosti predhodne potrošene enote dobrine

zákon padajóčih donôsov -óna -- -- m

v ekonomiji zakon, po katerem mejni proizvod ob povečevanju količin enega faktorja in konstantni prisotnosti drugih faktorjev pada

zákon ponúdbé in povprašévánja -óna --

-- -- m v ekonomiji zakon, ki določa, da kupci ne morejo kupiti dobrin po ceni, nižji od ravnotežne, in prodajalci ne morejo prodati dobrin po ceni, višji od ravnotežne

zákon rastóčih donôsov -óna -- -- m v ekonomiji

zakon, po katerem mejni proizvod ob povečevanju količin enega faktorja in konstantni prisotnosti drugih faktorjev raste

zakónec -nca m oseba, ki je v zakonski zvezi

zakoník -a m zakon, ki celovito in sistematično ureja določeno obsežnejše področje družbenega življenja

zakonita cesija -e -e ž cesija, pri kateri pride do prenosa terjatve na podlagi zakona, po katerem je ob izpolnitvi določenih pogojev prenos opravljen in ni potrebno nobeno poslovno ravnanje S: legálna cesija

zakonita hipotéka -e -e ž hipoteka na nepremičnini, ki temelji neposredno na zakonu in nastane v trenutku, ko so izpolnjeni vsi pogoji, ki jih za njen nastanek določa zakon

zakonita obveznost -e -i ž obveznost, ki temelji na zakonu in zavezuje dolžnika, da nekaj da, stori, opusti ali dopusti S: obveznost ex lege

zakonita posést -e -i ž ▶ prístna posést

zakonita prédkupna pravica -e -e -e ž predkupna pravica, ki jo določa zakon, npr. predkupna pravica solastnikov nepremičnine

zakonita preživnina -e -e ž preživnina, ki jo zagotavlja zakon

zakonita vláda -e -e ž vlada, ki je oblikovana v skladu z ustavnimi in drugimi pravnimi pravili S: legálna vláda

zakonita zastávna pravica -e -e -e ž zastavna pravica, ki nastane v trenutku, ko so izpolnjeni vsi pogoji, ki jih za njen nastanek zastavne pravice določa zakon

zakoniti dédič -ega -a m dedič, ki ga določi zakon za primer, če ga zapustnik ne določi z oporoko, in je z zapustnikom praviloma v ožjem sorodstvenem ali osebnem razmerju
S: dédič ab intestato, intestatni dédič

zakoniti délež -ega -a m delež, ki ga na podlagi zakona dobi zakoniti dedič **S:** intestatni délež

zakoniti poséstnik -ega -a m posestnik, čigar posest temelji na veljavnem pravnem naslovu in ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja

zakoniti premoženjski režim -ega -ega -a m premoženjska ureditev med partnerjema, ki jo predpisuje zakon za primer, če premoženjskih razmerij partnerja s pogodbo ne uredita drugače

zakoniti sodnik -ega -a m sodnik, ki je za odločanje o konkretni zadevi izbran po vnaprej določenih pravilih **S:** narávni sodnik

zakoniti zastópnik -ega -a m zastopnik, ki je pooblaščen za zastopanje poslovno nesposobne stranke na podlagi zakona ali odločbe pristojnega organa, npr. starš za mladoletnega otroka, direktor gospodarske družbe

zakoniti zastópnik podjetja -ega -a -- m član posloводства ali več članov posloводства, ki zastopajo družbo na podlagi pooblastila v zakonu

zakonito dedovánje -a s prehod zapustnikovega premoženja na enega ali več dedičev na podlagi zakona, ker zapustnik ni napravil veljavne oporoke **S:** intestatno dedovánje

zakonito plačilno sredstvo -ega -ega -a s v ekonomiji plačilno sredstvo, ki ga je dolžan vsakdo sprejeti, če mu je ponujeno kot poplačilo dolga

zakonito sòspórništvo -ega -a s v pravnem postopku sosporništvo, ki ga izrecno dopušča zakon, ne glede na to, ali so sicer izpolnjeni zakonski pogoji zanj, npr. tožba proti glavnemu dolžniku in poroku

zakonito volilo -ega -a s volilo, ki ga določa zakon in se izloči iz zapuščine, npr. gospodinjiski predmeti

zakonito zastópnanje -ega -a s zastopanje, ki temelji na zakonu, zaradi česar zanj ni potrebno pooblastilo

zakonodája -e ž **1.** oblastna dejavnost, ki obsega sprejemanje zakonov **2.** celota predpisov, zlasti zakonov, ki določajo

pravni položaj subjektov, npr. delovna zakonodaja, kazenska zakonodaja

zakonodajálec -lca m državni organ, ki je pristojen za sprejemanje zakonov, praviloma parlament **S:** zakonodájni orgán, zakonodájno teló

zakonodájna avtonomija -e -e ž načelo, ki parlamentu omogoča, da kot predstavniško telo ljudstva v skladu z ustavo in načelom delitve oblasti samostojno odloča o zakonskem urejanju temeljnih družbenih vprašanj

zakonodájna dejávnost -e -i ž priprava predlogov zakonov in sprejemanje ali spreminjanje zakonodaje po vnaprej določenem postopku

zakonodájna fúnkcija -e -e ž pristojnost za sprejemanje in spreminjanje zakonodaje

zakonodájna iniciatíva -e -e ž ► zakónska iniciatíva

zakonodájna oblást -e -í ž del državne oblasti, ki je pristojna za sprejemanje zakonov **S:** legislatíva

zakonodájna pobúda -e -e ž ► zakónska iniciatíva

zakonodájni ákt -ega -a m **1.** pravni akt, ki ga sprejme parlament, npr. zakon, resolucija, deklaracija, odlok **2.** ► zákon **3.** v pravu EU pravni akt, ki ga glede na posamezen postopek pristojne institucije EU sprejmejo po zakonodajnem postopku, predvidenem v temeljnih pogodbah EU

zakonodájni orgán -ega -a m ► zakonodajálec

zakonodájni postópek -ega -pka m skupek pravnih pravil, s katerimi je urejeno sprejemanje zakona

zakonodájni procés -ega -a m pripravlanje, obravnavanje in sprejemanje zakona **S:** zakonodájno délo

zakonodájni prográm -ega -a m načrt sprejemanja zakonov v parlamentu

zakonodájni referéndum -ega -a m referendum, na katerem volivci neposredno odločajo o novem zakonu ali spremembi zakona

zakonodájni rezervát -ega -a m v mednarodnem zasebnem pravu ► nórma nêposrédne uporábe

zakonodájno délo -ega -a s ► zakonodájni procés

zakonodájno teló -ega -ésa s ▶ zakonodajalec

zakónska analogíja -e -e ž pravno sklepanje, pri katerem se pravna posledica s pravnim pravilom urejenega primera razširi na pravno neurejeni primer, ki je pravno urejenemu primeru v bistvenem podoben
S: analogia legis, posámična analogíja

zakónska dokázna teoríja -e -e -e ž ▶ formálna dokázna teoríja

zakónska domnéva -e -e ž pravna domneva, določena z zakonom

zakónska fikcija -e -e ž pravna fikcija, določena z zakonom

zakónska individualizácija -e -e ž predpisovanje različnih vrst kazni za posamezna kazniva dejanja in pravil za odmero kazni, kar omogoča sodišču, da pri izreku kazni upošteva značilnosti posamičnega primera

zakónska iniciatíva -e -e ž pravica poslancev, vlade, volivcev in drugih subjektov, da zakonodajalcu predlagajo zakone ali njihove spremembe
S: zakonodájna iniciatíva, zakonodájna pobúda

zakónska matêrija -e -e ž družbena razmerja, ki so ali bi morala biti glede na njihov pomen pravno urejena

zakónska oznáčba kaznivega dejánja v obtóžbi -e -e - - - - - ž navedba v obtožnem aktu ali v sodbi, s katero upravičeni tožilec ali sodišče opredeli, katero kaznivo dejanje predstavlja ravnanje obdolženca, opisano v obtožnem aktu ali v sodbi

zakónska podlága -e -e ž upravičenje ali obveznost, opredeljena v zakonu

zakónska pravíca -e -e ž pravica, ki je določena v zakonu ali izhaja iz njega

zakónska rehabilitácija -e -e ž izbris obsodbe iz kazenske evidence po določenem času od njene pravnomočnosti, s čimer prenehajo vse njene pravne posledice, obsojenec pa velja za neobsojenega

zakónska zvéza -e -e ž z zakonom urejena življenjska skupnost moškega in ženske, ki svojo zvezo skleneta pred pristojnim organom

zakónski pridžék -ega -žka m 1. ustavna določba, s katero se podrobnejše urejanje določenega ustavnega instituta, npr.

pravice, postopka, organa, prepušča zakonu
2. določba, s katero se omeji veljavnost predpisa ali pogodbenega določila

zakónski prisilni pobòt -ega -ega -óta m pobot, do katerega pride na podlagi zakona ne glede na voljo strank

zakónski rók -ega -a m rok, katerega trajanje določa zakon in ga ne morejo spreminjati niti stranke niti sodišče ali upravni organ

zakónski spòr -ega spòra m spor o razvezi zakonske zveze, razveljavitvi zakonske zveze ali obstoju zakonske zveze

zakónski znák kaznivega dejánja -ega -a - - - m značilnost ravnanja, ki jo zakon določa v opisu posamičnega kaznivega dejanja in mora biti izpolnjena, da je neko dejanje kaznivo
S: konstitutívni znák kaznivega dejánja

zakónsko napotílo -ega -a s besedilo v zakonu, ki uporabnika zakona opozarja na druge predpise, s katerimi se urejajo zadeve na določenem področju

zakónsko pooblastílo -ega -a s 1. pooblastilo, ki ne izhaja iz izjave volje zastopanca, ampak ga določa zakon 2. pooblastilo upravnemu organu, dano z zakonom, za izdajo podzakonskih predpisov in drugih splošnih pravnih aktov

zakónsko prebivalíšče -ega -a s stalno prebivališče, ki se osebi določi v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča na naslovu občine ali centra za socialno delo

zakúp -a m ▶ zakúpna pogódba

zakúpna pogódba -e -e ž pogodba, s katero se zakupodajalec zaveže, da bo zakupniku izročil določeno stvar v rabo in uživanje njenih plodov, ta pa se zaveže plačevati določeno zakupnino
S: zakúp

zakúpna pravíca -e -e ž pravica zakupnika, da mu zakupodajalec v zameno za zakupnino izroči določeno stvar v rabo in uživanje plodov te stvari

zakúpnik -a m stranka zakupne pogodbe, ki prejme stvar v rabo in uživanje plodov proti plačilu zakupnine

zakupnína -e ž denarni znesek, ki se ga zakupnik zaveže plačevati zakupodajalcu za rabo in uživanje plodov v zakup dane stvari

zakupodajalec -lca m stranka zakupne pogodbe, ki izroči stvar v rabo in uživanje plodov proti plačilu zakupnine

zalezovanje -a s kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki pri drugi osebi s ponavljajočim se opazovanjem, zasledovanjem ali vsiljivim prizadevanjem vzpostavitve stika povzroči občutek prestrašenosti ali ogroženosti

zaliv -a m v mednarodnem pravu jasno viden zatok, katerega površina je enaka ali večja od površine polkroga, katerega premer je črta, potegnjena čez vhod v ta zatok in se zajeda sorazmerno s širino svojega vhoda v taki meri v kopno, da zadržuje vode, ki jih zapira obala

založniška pogodba -e -e ž pogodba med avtorjem in založnikom o prenosu avtorskih pravic S: izdajateljska pogodba

zamêjec -jca m v mednarodnem pravu pripadnik narodne skupnosti, ki živi za državno mejo matične države v tuji državi

zamejnichenje -a s določitev in zaznamovanje meje z mejniki

zamêjstvo -a s v mednarodnem pravu ozemlje za državno mejo, kjer v tuji državi živijo pripadniki narodne skupnosti matične države

zamenljiva délnica -e -e ž vrednostni papir, ki ga lahko imetnik zamenja v druge delnice ali v obveznice delniške družbe

zamenljiva obvéznica -e -e ž vrednostni papir, ki poleg zahtevka do določenih obresti in poplačila glavnice imetnika upravičuje tudi do tega, da zahteva zamenjavo za delnice delniške družbe

zamenljivi bânkovec -ega -vca m v ekonomiji bankovec, ki ga je mogoče kadarkoli zamenjati za blagovni denar S: zamenljivi papirnati denár

zamenljivi finančni instrument -ega -ega -ênta m v ekonomiji finančni instrument, ki ga je pod določenimi pogoji mogoče zamenjati za drug finančni instrument

zamenljivi papirnati denár -ega -ega -ja m v ekonomiji ► zamenljivi bânkovec

zamenljivi vrédnostni papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki ga je mogoče zamenjati za drug vrednostni papir

zamúda -e ž neizpolnitev obveznosti ob dospelosti, čeprav je izpolnitev še mogoča

zamúdna sôdba -e -e ž sodba, s katero sodišče ugodi tožbenemu zahtevku, če tožena

stranka v predpisanem roku ne odgovori na tožbo S: kontumacijska sôdba

zamúдне obrésti -ih obrésti ž mn. obresti, ki so civilna sankcija za zamudo in tečejo od dospelosti denarne obveznosti do njenega plačila

zanemárjanje rodíteljskih dolžností -a --- s opuščanje dolžnosti skrbi za varstvo in vzgojo otroka ali varstvo njegovih premoženjskih ter drugih pravic in koristi

zaokrožitev -tve ž ► arondácija

zapádlá meníca -e -e ž menica, pri kateri je nastopil trenutek dospelosti S: dospéla meníca

zapádlé obrésti -ih obrésti ž mn. obresti, ki jim je potekel rok za plačilo S: dospéle obrésti

zapádlóst -i ž ► dospélost

zapečátenje -a s ukrep sodišča ali upravnega organa, da na predpisan način, npr. s pečatno vrstico, odredi nedotakljivost prostorov, naprav, listin ali drugih predmetov postopka

zapisník -a m javna listina v sodnem ali v upravnem postopku, v kateri je zabeležen potek procesnih dejanj, npr. na naroku, pri posvetovanju in glasovanju o odločitvi

zapòr -ôra m zavod, v katerem storilci kaznivih dejanj prestajajo kazen zapora

zaporédni prevòz -ega -ôza m prevoz, pri katerem je zaporedoma udeleženi več prevoznikov, ki za škodo, izgubo ali zamudo odgovarjajo solidarno

zapórna kázen -e -zni ž ► kázen zapôra

zaposédba -e ž dejanje, s katerim si posameznik vzame v posest nepremičnino S: aprehénzija

zaposlêni -ega m ► délavec (1, 2)

zaposlênost -i ž število oseb, vključenih v ekonomsko aktivnost v družbi, ki obsega tako zaposlene kot samozaposlene osebe

zaposlítev s krájšim délovnim časom -tve --- --- ž delovno razmerje na podlagi pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom

zaposlítev s pôlnim délovnim časom -tve --- --- ž delovno razmerje na podlagi pogodbe o zaposlitvi s polnim delovnim časom

zaposlítev -tve ž ► délovno razmêrje

zaposlítev za dolóčen čas -tve --- -- -- ž delovno razmerje na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas

zaposlítev za nedolóčen čas -tve -- -- -- ž delovno razmerje na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas **S:** stálna zaposlítev

zaposlítvena agencija -e -e ž ► agencija za zagotavljanje začásnega déla

zaposlítvena rehabilitácija invalidov -e -e -- ž storitve, ki se v skladu z rehabilitacijskim načrtom izvajajo s ciljem, da se invalid usposobi za ustrezno delo, zaposli, zaposlítev zadrží, v poklicni karieri napreduje ali jo spremeni

zaposlítveni cénter -ega -tra m organizacija, ustanovljena zaradi zaposlovanja invalidov izključno na zaščitenih delovnih mestih, ki izpolnjuje predpisane kadrovske, organizacijske, tehnične in druge pogoje in ima izdelan poslovni načrt

zaposlítveni načrt -ega -a m pisni dogovor med brezposelno osebo in zavodom za zaposlovanje, v katerem so opredeljeni zaposlitveni cilji, potrebne aktivnosti brezposelne osebe pri iskanju zaposlitve in vključevanju v ukrepe aktivne politike zaposlovanja ter migracijsko območje iskanja zaposlitve

zaposljívnost -i ž **1.** zmožnost iskalca zaposlitve pridobiti zaposlitev v aktualnih razmerah na trgu dela brez večjih težav **2.** zmožnost invalida biti zaposlen v običajnem delovnem okolju, na zaščitenem delovnem mestu ali v podporni zaposlitvi

zaposlovánje -a s aktivnosti države, nosilcev javnih pooblastil in delodajalcev za vključitev oseb v organiziran delovni proces, npr. za zaposlovanje invalidov, brezposelnih, mlajših in starejših oseb, za spodbujanje določene oblike zaposlitve, npr. za nedolóčen čas

zaposlovánje na črno -a -- -- s ravnanje delodajalca, ki v nasprotju s predpisi omogoči posamezniku delo brez sklenitve pogodbe o zaposlitvi ali podjemne pogodbe in brez vključitve v socialno zavarovanje, ali ravnanje delodajalca, ki v nasprotju s predpisi omogoči delo upokojencu, dijaku, študentu ali osebi, ki ni državlján države članice EU

zapovedujúče právno právilo -ega -ega -a s pravno pravilo, ki vsebuje zapoved določenega vedenja ali ravnanja

zapravljívnost -i ž okoliščina, ki je lahko povod za razdedinjenje v dobrem namenu v korist potomcev

zaposílo -a s prošnja sodišča ali upravnega organa drugemu sodišču ali upravnemu organu za pravno pomoč

zapróšeni sodník -ega -a m sodník, ki na zaposílo sodišča, pred katerim teče postopek, izvede posamezni dokaz, npr. zasliši pričo, ki živi na njegovem območju

zapróšeni uprávni orgán -ega -ega -a m upravni organ, ki ni pristojen v zadevi, a na zaposílo drugega upravnega organa ali sodišča hitreje ali bližje stranki opravi posamezno procesno dejanje v okviru pravne pomoči

zapróšeno sodíšče -ega -a s sodíšče, ki mu sodíšče, pred katerim teče postopek, pošlje zaposílo za pravno pomoč

zapírta kandidátna lísta -e -e -e ž kandidatna lista, za katero se glasuje v celoti

zapírta konkuréncia -e -e ž tržna konkurenca, omejena zaradi pravnih ali ekonomskih ovir, ki otežujejo dostop do trga

zapírta várščina -e -e ž varščina, po prenehanju katere je upnik dolžan vrniti isto stvar, kot jo je prejel

zapírta závod za prestájanje kázni zapóra -ega -óda -- -- -- m zavod s strožjim režimom prestajanja kazni zapora, v katerem je varovanje strožje in omejevanje svobode gibanja večje

zapírto gospodarstvo -ega -a s v ekonomiji narodno gospodarstvo, ki nima stikov z drugimi gospodarstvi, zato mora vse, kar potrebuje, proizvesti samo

zapírto mórje -ega -a s v mednarodnem pravu morje, ki ga morska ožina loči od drugega morja ali oceana

zapustítev délovnega mésta -tve -- -- ž pravica delavca v primeru neizogibne nevarnosti za življenje in zdravje, ki ga oprošča odškodninske odgovornosti za morebitno škodo, ki bi bila v vzročni zvezi z njegovim ravnanjem

zapústník -a m oseba, katere premoženje preide ob njeni smrti na druge osebe, zlasti na dediča ali volilojemnika **S:** decuius

zapústníkov dôlg -ega -á m obveznost, ki izhaja od zapustnika, ne glede na temelj njenega nastanka

zapústnikova terjátev -e -tve ž terjatev pokojnika do tretjih oseb, ki se v zapuščinskem postopku upošteva kot aktiva njegove zapuščine

zapústnikovo premožênje -ega -a s skupek pravic in obveznosti, ki pripadajo zapustniku

zapuščina brez dediča -e -- -- ž premoženje, ki ostane brez zakonitih ali oporočnih dedičev, zaradi česar lahko zapustnikovi upniki uvedejo stečajni postopek in se tako poplačajo ali zapuščina pripade državi
S: bona vacantia

zapuščina -e ž zapustnikovo premoženje v trenutku njegove smrti

zapuščinska obravnava -e -e ž narok pred zapuščinskim sodiščem, na katerega so povabljene vse zainteresirane osebe in na katerem se ugotavljajo dednopravne pravice posameznikov

zapuščinska právda -e -e ž pravda zaradi spora o zapuščini, ki ga ne more razrešiti zapuščinsko sodišče na zapuščinski obravnavi

zapuščinska táksa -e -e ž sodna taksa, ki se plača za izvedbo zapuščinskega postopka

zapuščinski postópek -ega -pka m nepravdni postopek, v katerem se ugotovijo zapustnikovi dediči, premoženje, ki sestavlja zapuščino, in pravice iz zapuščine, ki gredo dedičem, volilobjemnikom in drugim osebam

zapuščinsko sodišče -ega -a s stvarno pristojno sodišče za vodenje zapuščinske obravnave, ki se uvede po uradni dolžnosti

zárod -a m ► parentéla

zaróka -e ž dogovor o sklenitvi zakonske zveze, ki ne vzpostavi pravnega razmerja z družinskopravnimi posledicami osebne ali premoženjske narave, za povrnitev morebitnih stroškov pa veljajo pravila obligacijskega prava

zarúbljena terjátev -e -tve ž dolžnikova terjatev do dolžnikovega dolžnika, ki se na upnikov predlog zarubi in prenese nanj

zasáčenje in flagranti -a -- -- [in flagránti] s odkritje storilca kaznivega dejanja neposredno med izvrševanjem kaznivega dejanja

zasébná avtonomíja -e -e ž ► avtonomíja vólje stránk

zasébná dobrína -e -e ž v ekonomíji dobrina, pri kateri je izključevanje drugih uporabnikov tehnično mogoče in zaželeno
S: privátná dobrína

zasébná kázenska ovádba -e -e ž kazenska ovadba, ki jo poda zasebnik

zasébná lastnína -e -e ž lastninska pravica fizičnih in pravnih oseb na stvari
S: privátná lastnína

zasébná lístina -e -e ž listina, ki nima pravne narave javne listine, zaradi česar sodišče ali upravni organ njeno dokazno moč prosto presoja

zasébná oporóka -e -e ž oporoka, ki je veljavna ob upoštevanju zakonskih predpostavk za njeno veljavnost brez sodelovanja državnega ali drugega organa z javno-pravnimi pooblastili

zasébná tóžba -e -e ž obtožni akt, ki ga je upravičen vložiti zasebni tožilec zoper obdolženca kaznivega dejanja, kadar tako določa kazenski zakon

zasébní pártner -ega -ja m stranka v javno-zasebnem partnerstvu, ki je oseba zasebnega prava

zasébní proizvód -ega -óda m v ekonomíji proizvod pravno samostojne proizvodne enote

zasébní tožilec -ega -lca m tožilec, upravičen preganjati kazniva dejanja, ki se preganjajo na zasebno tožbo

zasébní vrédnostní papír -ega -ega -ja m vrednostni papir, ki ga ne izda država ali lokalna skupnost

zasébnó délo -ega -a s ► nèodvísnó délo

zasébnó lastníštvo -ega -a s v ekonomíji sistem, ki omogoča, da imajo lastninsko pravico subjekti zasebnega prava

zasébnó pokojnínsko zavarováñje -ega -ega -a s zavarovanje, s katerim se zagotavlja enkratno ali rentno izplačilo zavarovalne vsote ob dopolnitvi določene starosti in izpolnitvi morebitnih drugih pogojev, npr. uveljavitvi pravice do starostne pokojnine pri prostovoljnem dodatnem pokojninskem zavarovanju

zasébnó právo -ega -a s ► civilno právo

zasébnó premožênje -ega -a s premoženje, ki je v lasti fizičnih ali pravnih oseb

zasébnó znáno déjstvo -- -ega -a s dejstvo, s katerim se uradna oseba seznaní zunaj uradnega poslovanja

zasébnólastníška monopolizácíja fáktorjev -e -e -- ž v ekonomíji monopolizácíja faktorjev, ki je posledica omejene konkurence

zasébnéna oblást -e -í ž v mednarodnem pravu ► okupacíjska oblást

zasédeno ozémlje -ega -a s v mednarodnem pravu ► okupirano ozémlje

zasèg -éga m **1.** preiskovalno dejanje, s katerim se zagotovi posest predmetov, ki so potrebni za dokazovanje, tako da se vzamejo in shranijo pri sodišču, drugem organu kazenskega postopka ali pri upravnem organu **2.** odvzem predmetov, ker je bil z njimi storjen prekršek ali je to potrebno, npr. zaradi splošne varnosti, varovanja življenja, zdravja ljudi in okolja **3.** omejevalni ukrep, s katerim se v kazenskem postopku zavarujejo premoženjska korist ali predmeti, pridobljeni s kaznivim dejanjem **4.** poseben inšpekcijski ukrep, s katerim se zavezancu odvzame predmete, dokumentacijo, sredstva in opremo, ki jih ta uporablja za kršitev predpisov ali so nastali s kršitvijo, kadar gre za nujne ukrepe v javnem interesu ali pa zavezanec kršitve ponavlja

zaséžno sodišče -ega -a s v mednarodnem pravu sodišče, ki odloča o pravilnosti zasega tuje trgovske ladje, letala ali blaga v oboroženem spopadu na morju ali v zraku **S:** prizno sodišče

zasilna pót -e -í ž ► nájna pót

zasledovalna pravica -e -e ž **1.** pravica prodajalca, ki mu kupnina ni v celoti plačana, da zahteva vrnitev blaga, poslanega stečajnemu dolžniku pred začetkom stečajnega postopka, če ga dolžnik še ni prevzel **2.** pravica lastnika zasledovati domače in udomačene živali na tuji nepremičnini

zasledovalna pravica obálne držáve -e -e -- -- ž v mednarodnem pravu ► pravica do pregóna

zaslišanec -nca m oseba, ki jo zasliši sodišče ali upravni organ, npr. obdolženec, priča, izvedenec

zaslišanje -a s **1.** procesno dejanje sodišča ali upravnega organa, s katerim ugotavlja dejansko stanje z osebnim izpraševanjem oseb, npr. prič **2.** procesno dejanje sodišča ali upravnega organa, s katerim omogoči stranki ali drugemu udeležencu postopka, da se izjavi

zasliševálec -lca m sodnik ali druga oseba pristojnega organa, ki vodi zaslišanje

zaslúžek v narávi -žka -- -- m ► plačilo v narávi

zasnóva právnega pravíla -e -- -- ž ► struktúra právnega pravíla

zastarálni rók -ega -a m **1.** zakonsko predpisan rok, po preteku katerega obveznost postane

neiztožljiva **2.** rok, po preteku katerega država ne more več omejevati pravic storilca kaznivega dejanja **3.** zakonsko določen rok, po preteku katerega ugasne davčna obveznost ali terjatev za vračilo davka

zastáрана obvéznost -e -í ž obveznost, ki ji je potekel zastaralni rok, zaradi česar je ni več mogoče sodno uveljavljati

zastáranje -a s **1.** prenehanje pravice zahtevati izpolnitev obveznosti po preteku določenega časa **S:** praescriptio **2.** prenehanje pravice države do izreka kazenske sankcije ali do njene izvršitve po preteku z zakonom določenega roka **3.** ugasnitev davčnega dolga ali terjatve za vračilo davka po preteku določenega roka, ki povzroči, da davčni organ nima več pristojnosti odmeriti, izterjati ali vrniti davka

zastáranje hipotéke -a -- s prenehanje veljavnosti hipoteke s potekom desetih let od dneva dospelosti zavarovane terjatve

zastáranje izvršítve kázni -a -- -- s prenehanje pravice države, da po preteku zastaralnega roka izvrši izrečeno kazen storilcu kaznivega dejanja

zastáranje kázenskega pregóna -a -- -- s prenehanje pravice države, da po preteku zastaralnega roka vodi kazenski postopek proti storilcu kaznivega dejanja

zastáranje stvarne slúžnosti -a -- -- s prenehanje stvarne služnosti, če je lastnik gospodujoče nepremičnine ne izvršuje v času, potrebnem za njeno priposestovanje

zastáva -e ž ustanovitev zastavne pravice na določeni stvari ali pravici **S:** zastavítev

zastavítelj -a m oseba, ki ima pravico razpolaganja in na svoji stvari ali pravici ustanovi zastavno pravico

zastavítev -tve ž ► zastáva

zastávljena stvar -e -í ž stvar, na kateri je ustanovljena zastavna pravica

zastávljena terjátev -e -tve ž terjatev, na kateri se ustanovi zastavna pravica, s katero se zavaruje druga terjatev, in iz katere se poplača zastavni upnik

zastavljívost -í ž dejstvo, da je neko stvar ali pravico mogoče zastaviti

zastávna pogodba -e -e ž pogodba, s katero se zastavíteelj zastavnemu upniku zaveže, da bo v njegovo korist ustanovil zastavno pravico na določeni premičnini, nepremičnini, pravici ali vrednostnem papirju

zastávna pravica -e -e ž omejena stvarna pravica na določeni tuji stvari ali premoženjski pravici, ki služi zavarovanju ene ali več določenih terjatev in ki zastavnega upnika pooblašča, da se za to terjatev, če ni pravočasno izpolnjena, poplača iz vrednosti zastavljene stvari ali pravice

zastávna terjatev -e -tve ž terjatev zastavnega upnika, na podlagi katere mu zastavni dolžnik ali tretja oseba na podlagi zastavne pogodbe izroči premičnino v stvarno jamstvo za glavno terjatev

zastávni dôlg -ega -á m dolg, zavarovan z zastavno pravico

zastávni dolžnik -ega -a m dolžnik, katerega dolg je zavarovan z zastavno pravico na njegovi ali tuji stvari

zastávni indosament -ega -ênta m indosament, s katerim se menica indosira zaradi njene zastave in ne zaradi njenega dokončnega prenosa na indosatarja

zastávni úpnik -ega -a m upnik, ki lahko zahteva poplačilo zapadle terjatve iz vrednosti zastavljene stvari

zastávnica -e ž del skladišnice, ki z ločitvijo od pobotnice omogoča ustanovitev zastavne pravice na uskladiščenem blagu **S:** varánt, varánta

zastôj v postôpku -ôja -- -- m začasno stanje, ko sodišče in stranke ne opravljajo procesnih dejanj, do katerega lahko pride po zakonu, s sodno odločbo ali po volji strank

zastôpanje -a s nastopanje v pravnem prometu in opravljanje procesnih dejanj za drugo osebo na temelju zakona, odločbe pristojnega organa ali pooblastila

zastôpanje brez pooblastila -a -- -- s nastopanje v pravnem prometu za drugega, pri čemer oseba za to nima pooblastila **S:** nèupravičeno zastôpanje

zastôpnik brez pooblastila -a -- -- m oseba, ki nastopa v pravnem prometu kot zastopnik, vendar za to zastopanje nima pooblastila **S:** falsus procurator, lážni zastôpnik, nèupravičeni zastôpnik

zastôpnik jávnega interésa -a -- -- m državni odvetnik, državni tožilec ali drug zakoniti pooblaščenec, npr. občina pri izdaji gradbenega dovoljenja ali društvo z javnim interesom pri ukrepih za varstvo okolja

ali zaščito živali, ki v upravni zadevi varuje javni interes v položaju stranke

zastôpnik paciéntovih pravíc -a -- -- m v medicinskem pravu uradno imenovana oseba, ki pacientu pomaga pri uresničevanju njegovih pravíc, mu pri tem svetuje in ga zastopa na podlagi njegovega pisnega pooblastila **S:** váruh bolníkovih pravíc

zastôpnik v postôpku -a -- -- m oseba, ki na temelju zakona, odločbe pristojnega organa ali strankinega pooblastila opravlja dejanja in izjavlja voljo v imenu in za račun stranke

zastôpnik za modéle in známke -a -- -- -- m oseba, ki zastopa stranke v postopkih, ki se nanašajo na pridobitev, vzdrževanje in druge zahteve v zvezi z modeli, znamkami in geografskimi označbami

zastôpniška pogódba -e -e ž ► agencijska pogódba

zaščíta národnih manjšín -e -- -- ž mednarodnopravno in ustavno varstvo narodnih manjšín v državah, kjer živijo, kar jim praviloma omogoča pravico do svobodne uporabe narodnih simbolov, ohranjanja narodne identitete z ustanavljanjem organizacij, razvijanjem gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti, medijev in založništva, pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku, vzdrževanja odnosov z matičnimi narodi in njihovimi državami, pravico do predstavnikov v predstavniških telesih, ustrezno finančno podporo

zaščítена kmetija -e -e ž kmetijska ali kmetijsko-gozdarska gospodarska enota, ki je v lasti ene fizične osebe ali v lasti, solasti ali skupni lasti zakonskega para, ali v solasti enega od staršev in otroka, posvojenca ali njegovega potomca, obsega najmanj 5 ha in ne več kot 100 ha primerljive kmetijske površine, in se v zapuščinskem postopku načeloma ne sme deliti

zaščítена priča -e -e ž priča, vključena v program zaščite

zaščítено délovno mésto -ega -ega -a s delovno mesto v delovnem okolju, ki je prilagojeno delovnim sposobnostim in potrebam invalida, ki ni zaposljiv na običajnem delovnem mestu, in je določeno s splošnim aktom delodajalca

zaščítna carína -e -e ž ► protekcionistična carína

zaščitna trgovinska politika -e -e -e ž

v ekonomiji trgovinska politika, usmerjena v zaščito domačega gospodarstva, npr. uvedba visokih carin ali uvoznih kvot **S:** protekcionistična trgovinska politika

zaščitna zaposlitev -e -tve ž zaposlitev invalida, ki ni zaposljiv na običajnem delovnem mestu, na zaščitenem delovnem mestu in v delovnem okolju, prilagojenem njegovim delovnim sposobnostim in potrebam

zatajitev -tve ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki si protipravno prilasti tujo premičnino, ki ji je zaupana, jo je našla ali dobila po naključju

zatirální ukřep -ega -épa m ► represívni ukřep

zatrjevána pravica -e -e ž pravica, za katero pravni subjekt trdi, da jo ima

záupní izúm -ega -a m izum, ki je pomemben za obrambo ali varnost države

záúpnica -e ž odločitev zakonodajnega organa, da vlada ali posamezni minister uživa njegovo zaupanje

záúpník mladolétné príče -a - - - m oseba, ki ji priča, mlajša od 14 let, zaupa in jo lahko spremlja v kazenskem postopku

záúpník oškodováncá -a - - m oseba, ki ji mladoletni oškodovanec ali oškodovanec, ki je žrtev nasilnega kaznivega dejanja, zaupa in ga lahko spremlja v kazenskem postopku

zavaroválec -lca m oseba, ki z zavarovalnico sklene zavarovalno pogodbo v svojo korist ali v korist zavarovanca

zavarovalná délniška družba -e -e -e ž zavarovalnica, ustanovljena kot delniška družba

zavarovalná dóba -e -e ž obdobje, ko je zavarovanec vključen v zavarovanje, in obdobja, za katera so plačani prispevki, npr. dokupljena doba

zavarovalná pogódba -e -e ž pogodba, s katero se zavarovalec zavezuje, da bo zavarovalnici plačal zavarovalno premijo ali prispevek, zavarovalnica pa se zavezuje, da bo, če se zgodi zavarovalni primer, izplačala zavarovancu ali komu tretjemu zavarovalnino ali odškodnino

zavarovalná políca -e -e ž listina o sklenjeni zavarovalni pogodbi, ki jo izda zavarovalnica

zavarovalná ponúdba -e -e ž predlog zavarovalnice določeni osebi za sklenitev zavarovalne pogodbe

zavarovalná vsóta -e -e ž dogovorjen denarni znesek, ki predstavlja zgornjo mejo obveznosti zavarovalnice, če nastane zavarovalni primer

zavarovalní dogódek -ega -dka m ► zavarovalni primér

zavarovalní hólding -ega -a m nadrejena pravna oseba, katere glavni dejavnosti sta pridobivanje deležev in udeležba v podrejenih pravnih osebah, ki so izključno ali pretežno zavarovalnice, pokojninske družbe ali pozavarovalnice s sedežem v EU

zavarovalní interèš -ega -ésa m interes, da ne nastane zavarovalni primer, ker bi sicer zavarovalnemu upravičencu nastala premoženjska izguba

zavarovalní pósel -ega -sla m pravni posel, pri katerem se sklepajo in izvršujejo pogodbe o premoženjskem zavarovanju, osebnem zavarovanju ali pozavarovanju

zavarovalní posrédník -ega -a m oseba, ki posreduje pri sklepanju zavarovalnih pogodb za eno ali več zavarovalnic

zavarovalní primér -ega -a m uresničitev nevarnosti, zaradi česar nastopi obveznost zavarovalnice **S:** nevarnostni dogódek, zavarovalni dogódek

zavarovalní upravičeneec -ega -nca m oseba, ki je upravičena do zavarovalnine

zavarovalní zahtévek -ega -vka m zahtevek, s katerim zavarovalni upravičeneec od zavarovalnice zahteva zavarovalnino

zavarovalní zastópnik -ega -a m oseba, ki je na podlagi zaposlitve ali drugega pravnega razmerja z zavarovalnico ali zavarovalno zastopniško družbo pooblaščen za sklepanje zavarovalnih pogodb v imenu in za račun zavarovalnice

zavarovalníca -e ž pravna oseba, ki opravlja zavarovalne posle

zavarovalnína -e ž znesek, ki ga je zavarovalnica dolžna plačati zaradi nastalega zavarovalnega primera

zavarovalníštvo -a s sistem institucionaliziranih organiziranih oblik zavarovanja ali zavarovalne dejavnosti **S:** zavarovalštvo

zavarovalno kritje -ega -a s odškodnina, za katero se zavarovalnica zaveže, da jo bo povrnila zavarovalnemu upravičencu

zavarovalno obdobje -ega -a s pogodbeno dogovorjen čas, v katerem zavarovalnica jamči za kritje določene nevarnosti

zavarovalno posredovanje -ega -a s posli, ki jih opravljajo zavarovalni posredniki za zavarovalce pri sklepanju zavarovalnih pogodb

zavarovalno pravo -ega -a s pravo, ki obsega statusno zavarovalno pravo, ki ureja pravni položaj zavarovalnic, in pogodbeno zavarovalno pravo, ki ureja pravice in obveznosti zavarovalnice in zavarovalca

zavarovalstvo -a s ► zavarovalništvo

zavarovana oseba -e -e ž **1.** v obveznem zdravstvenem zavarovanju zavarovanec in po njem zavarovani družinski član **2.** v pogodbenem zavarovalnem pravu oseba, na kateri se uresniči riziko

zavarovana stvar -e -í ž stvar, na kateri se uresniči riziko

zavarovana terjatev -e -tve ž **1.** terjatev, ki je zavarovana z različnimi pravnimi instrumenti, npr. z zastavo premičnin in terjatev, hipoteko na nepremičninah, poroštvo, bančno garancijo **2.** terjatev stečajnega upnika, ki je zavarovana z ločitveno pravico

zavarovanelec -nca m **1.** oseba, ki je upravičena do plačila zavarovalnine iz zavarovalne pogodbe **2.** oseba, ki je vključena v socialno zavarovanje

zavarovanje -a s dejavnost, ki zagotavlja ekonomsko varstvo pred posledicami določenih nevarnosti

zavarovanje dokazov -a -- s predčasna izvedba dokazov, kadar grozi, da jih pozneje ne bi bilo mogoče izvesti ali pa bi bilo to povezano z nesorazmernimi težavami

zavarovanje izpolnitve davčne obveznosti -a ---- s ukrep, ki se uporabi pred izdajo odmerne odločbe ali pred rokom za predložitev davčnega obračuna, če se pričakuje, da bo plačilo davčne obveznosti onemogočeno ali oteženo

zavarovanje na tuj račun -a ---- s zavarovanje, sklenjeno s pogodbo v korist tretjega, katere stranki sta zavarovalnica in zavarovalec, zavarovalni upravičenec pa zavarovanec

zavarovanje odgovornosti -a -- s zaveza zavarovalnice, da povrne škodo, povzročeno tretji osebi, za katero je odgovoren zavarovalec **S:** jámstveno zavarovanje, zavarovanje pred odgovornostjo, zavarovanje za primér odgovornosti

zavarovanje pred odgovornostjo -a ---- s ► zavarovanje odgovornosti

zavarovanje v dávčni izvrbši -a ---- s ukrep v primeru odloga ali obročnega plačila davčne obveznosti, s katerim želi davčni organ zagotoviti, da bo davek kasneje plačan

zavarovanje za določen čas -a ---- s zavarovanje, pri katerem sta določena njegov začetek in konec

zavarovanje za nazáj -a ---- s zavarovanje, pri katerem so kriti tudi riziki, ki nastopijo pred sklenitvijo zavarovalne pogodbe **S:** rétro zavarovanje

zavarovanje za nédoločen čas -a ---- s zavarovanje, pri katerem je določen samo njegov začetek

zavarovanje za primér brezposelnosti -a ---- s socialno zavarovanje za zaposlene in samozaposlene osebe, iz katerega se jim ob nastanku brezposelnosti zagotavljajo denarne dajatve, npr. denarno nadomestilo, plačilo prispevkov za socialna zavarovanja

zavarovanje za primér odgovornosti -a ---- s ► zavarovanje odgovornosti

zavarovanje za primér smrti -a ---- s zavarovanje, pri katerem se zavarovalnica zaveže zavarovalnemu upravičencu izplačati zavarovalno vsoto, če zavarovana oseba umre

zavarovanje za stárševsko várstvo -a ---- s socialno zavarovanje, ki zagotavlja pravico do odsotnosti z dela, pravico do prekinitve opravljanja dejavnosti, pravico do denarnega nadomestila za ta čas, pravico do krajšega delovnega časa in pravico do delnega plačila prispevkov ob nastanku socialnih primerov starševstva

zavarovanje zapuščine -a -- s ukrepi, s katerimi sodišče ohrani in varuje zapuščino pred uničenjem ali poslabšanjem, npr. z izročitvijo v hrambo zanesljivi osebi

zavarovano območje -ega -a s območje naravnih vrednot, določeno z zakonom ali upravno odločbo, v katerem so določene meje, vrsta, način upravljanja in finančni viri za zagotavljanje zavarovanja ter razvoj lokalnega prebivalstva, npr. naravni park

zavéstna malomárnost -e -í ž malomarnost, pri kateri se storilec zaveda, da lahko zaradi njegovega ravnanja nastane prepovedana posledica, a lahkomišlno misli, da do nje ne bo prišlo ali da jo bo preprečil **S:** luxuria

zavétna sestavina naklépa -e -e -- ž
zavedanje storilca, da ima njegovo proti-pravno dejanje znake kaznivega dejanja
S: intelektualna sestavina naklépa

zavétna sestavina prištévnosti -e -e -- ž
psihično stanje storilca v trenutku izvršitve kaznivega dejanja, ki razume pomen svojega dejanja
S: intelektualna sestavina prištévnosti

zavetišče -a s v socialnem varstvu program socialne preventive, v katerem posamezniki lahko pridobijo zavetje in določeno oskrbo, npr. zavetišče za brezdomce

zavézanec -nca m oseba ali skupnost oseb brez pravne osebnosti, ki je v določenem materialnem ali procesnem pravnem razmerju zavezana nekaj storiti ali opustiti, npr. plačati davek, urediti nelegalno stanje v inšpekcijskem nadzoru

zavézanec za dávek -nca -- m oseba ali skupnost oseb brez pravne osebnosti, ki je dolžna državi plačati svoj ali tuji davek, npr. davčni zavezanec, plačnik davka, pravni naslednik, davčni porok
S: pasivni davčni subjékt

zavézniška držáva -e -e ž v mednarodnem pravu država, ki je navadno na podlagi mednarodne pogodbe zavezana pomagati napadeni državi

zavézniška pogodba -e -e ž v mednarodnem pravu mednarodna pogodba o zavezništvu med državami

zavezoválni právní pôsel -ega -ega -sla m pravni posel, ki ustvarja obveznost prenosa, obremenitve, spremembe ali ukinitve pravice, npr. prodajna pogodba

zavezujoča dávčna informácija -e -e -e ž upravni akt, ki ga na podlagi vloge zavezanca za davek izda davčni organ pred izvedbo transakcije in ki davčni organ kasneje zavezuje tako, da ne sme odločiti v nasprotju z njim

závod -óda m **1.** gospodarska organizacija za opravljanje dejavnosti, zlasti na kreditno-monetarnem področju **2.** nepridobitna pravna oseba, ki jo za izvajanje nepridobitne dejavnosti ustanovijo pravne ali fizične osebe

závod za usposábljanje -óda -- m ustanova, specializirana za obravnavo mladoletnih otrok z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju

zavojevánje -a s ► debelácija

zavrácánje -a s v mednarodnem zasebnem pravu pravno pravilo tujega prava, ki odkazuje nazaj na domače ali naprej na neko tretje pravo
S: renvoi

zavrnílna odlóčba -e -e ž odločba, s katero sodišče ali upravni organ zavrne zahtevek kot neutemeljen

zavrnílna sódba -e -e ž **1.** sodba, s katero sodišče tožbeni zahtevek zavrne kot neutemeljen **2.** sodba, s katero sodišče zavrne obtožbo, kadar upravičeni tožilec umakne obtožni akt ali so podane druge procesne ovire za vsebinsko odločanje o obtožbi

zavrnítev dobáve -tve -- ž zloraba prevladujočega položaja, pri kateri se neutemeljeno zavrne sklenitev posla z enim podjetjem ali z več podjetji

zavrnítev zahtévka -tve -- ž odločitev sodišča ali upravnega organa, da zahtevek ni utemeljen
S: absolutio ab actione

zavrnítveni referéndum -ega -a m referendum o zavrnitvi zakona, drugega pravnega akta ali drugega vprašanja, ki ga je sprejel zakonodajni ali drug organ, pred njegovo uveljavitvijo

zavřžena stvár -e -í ž ► opuščena stvár

zavřženje kázenske ovádbe -a --- s odločitev državnega tožilca, da ne bo zahteval kazenskega pregona osumljenca zaradi določenega kaznivega dejanja

zavřženje obtóžnice -a -- s odločitev, s katero se konča kazenski postopek, ker so podane okoliščine, ki začasno preprečujejo kazenski pregon

zavřženje tóžbe -a -- s odločitev sodišča, da ne obstajajo procesne predpostavke za vsebinsko odločanje o tožbenem zahtevku
S: absolutio ab instantia

zavřženje vlóge -a -- s odločitev sodišča ali upravnega organa, da ne obstajajo procesne predpostavke za vsebinsko obravnavanje vloge

zavřženje zahtévka -a -- s odločitev upravnega organa, da ne obstajajo procesne predpostavke za vsebinsko odločanje o zahtevku, npr. zaradi pomanjkanja legitimacije ali zamude roka za vložitev zahtevka

zaznámba -e ž glavni vpis, s katerim se vpišejo ali izbrišejo pravna dejstva, ki se vpisujejo v zemljiško knjigo
S: anotácija

zbiranje obvestil -a -- s neformalno preiskovalno dejanje ali policijsko pooblastilo, s katerim policija od osumljenca ali drugih oseb ustno pridobiva podatke, ki bi lahko bili koristni za uspešno opravljanje policijskih nalog

zbirka listin -e -- ž zbirka, ki vsebuje sklepe o dovolitvi vpisov v glavno knjigo in listine, ki so bile podlaga za dovolitev vpisov vanjo

zbirna odlóčba -e -e ž posamični in konkretni pravni akt, ki ga izda organ na podlagi soglasja, mnenja ali potrditve drugega organa **S**: kompléksna odlóčba

zbirna odpráva -e -e ž ► zbirna špedicija

zbirna prédnostna délnica -e -e -e ž delnica, ki daje v skladu s sklepom o izdaji delnic njenemu imetniku prédnostno pravico do izplačila vseh še neizplačanih dividend, preden se imetnikom navadnih delnic v skladu s sklepom o razdelitvi dobička izplačajo kakršnekoli dividende
S: kumulatívna prédnostna délnica

zbirna stvár -e -í ž več fizično ločenih stvari, ki po splošnem prepričanju štejejo za celoto in imajo lastnost ene stvari, npr. par čevljev, rokavic

zbirna špedicija -e -e ž špedicijska pogodba, pri kateri špediter izvrši odpravo šele, ko pridobi več naročil **S**: zbirna odpráva

zbór etážnih lastnikov zbóra -- -- m zbor lastnikov in solastnikov posameznih delov večstanovanjske stavbe, ki se skliče vsaj enkrat letno in odloča o skupnem upravljanju in razpolaganju s stavbo

zbornica -e ž **1.** združenje ljudi istega poklica ali organizacij na področju določene dejavnosti, ustanovljeno z namenom, da štíti interese svojih članov **2.** v nekaterih pravnih sistemih del parlamenta, v katerega so predstavniki ljudstva izvoljeni ali izbrani na enak način

zdravniška licénca -e -e ž javna listina, ki dokazuje strokovno usposobljenost zdravnika za samostojno opravljanje zdravniške službe na določenem strokovnem področju

zdravniška napáka -e -e ž v medicinskem pravu ravnanje zdravnika v nasprotju s pravili medicinske znanosti in stroke, zaradi česar ne izkaže dolžne skrbnosti in ne prepreči nastanka zdravstvene škode za pacienta

zdravniška nesréča -e -e ž v medicinskem pravu zaplet med strokovno neoporečnim

in skrbnim zdravljenjem, ki se pojavi naključno, ga kljub predvidljivosti ni mogoče preprečiti in običajno povzroči škodo, npr. napačno delovanje medicinske opreme

zdravniška skrivnóst -e -í ž v medicinskem pravu dolžnost zdravnika, da ohrani v tajnosti pacientove osebne podatke, ki vključujejo podatke o obisku pri zdravniku in podrobnosti o njegovem zdravljenju

zdravniška zmóta -e -e ž v medicinskem pravu ravnanje zdravnika, ki med zdravljenjem izbere odločitev zaradi napačnega zaznavanja situacije in posledično uporabe napačnega pravila ali zaradi napačne uporabe ustreznega pravila, za katerega meni, da je primerno

zdravniški konzilij -ega -a m v medicinskem pravu posvet dveh ali več zdravnikov pri istem ali drugem izvajalcu zdravstvenih storitev o diagnozi in drugih vidikih zdravljenja ter zdravstvene oskrbe posameznega pacienta

zdravniški privilégij -ega -a m v medicinskem pravu pravica zdravnika, da sme pacientu izjemoma zamolčati podatke o njegovem zdravstvenem stanju, če glede na okoliščine oceni, da bi mu takšno obvestilo povzročilo resno zdravstveno škodo, vendar te pravice nima, kadar pacient, ki je sposoben odločanja o sebi, izrecno zahteva, da je o svojem zdravstvenem stanju popolnoma obveščen **S**: obzírni mólk zdravnika, terapévtski privilégij

zdrávstvena komisija -e -e ž organ državnega zavoda za zdravstveno zavarovanje, sestavljen iz dveh zdravnikov in enega pravnika, ki odloča o pritožbi na odločbo imenovanega zdravnika, izdano v upravnem postopku

zdrávstvena komplikácija -e -e ž v medicinskem pravu ► zdravstveni zaplet

zdrávstvena oporóka -e -e ž v medicinskem pravu izjava volje pacienta, ki je sposoben odločanja o sebi in je dopolnil 18 let, s katero si zagotovi, da se upošteva njegova volja o tem, kakšne zdravstvene oskrbe ne dovoljuje, če bi se znašel v položaju, ko ne bi bil več sposoben dati veljavne privolitve **S**: vnaprēj izrážena vólja

zdrávstvena oskrba -e -e ž v medicinskem pravu medicinski posegi in drugi posegi za preprečevanje bolezni in krepitev zdravja ter drugi postopki, ki jih izvajalci zdravstvenih storitev opravijo pri obravnavi pacienta

zdravstvena storitev -e -tve ž v medicinskem pravu storitev, ki jo v okviru dejavnosti izvajalcev teh storitev za paciente opravijo zdravstveni delavci

zdravstveni pooblaščenec -ega -nca m v medicinskem pravu oseba, sposobna odločanja o sebi in stara vsaj 18 let, ki jo pacient določi, da bo v primeru in za čas njegove nesposobnosti odločanja o sebi odločala o njegovi zdravstveni oskrbi in drugih pacientovih pravicah

zdravstveni zaplet -ega -éta m v medicinskem pravu nezaželen pojav, ki nastane tudi med zdravljenjem, ki poteka po pravilih stroke, in ga ni mogoče preprečiti, vendar je v določenih primerih predvidljiv, zato je zdravnik dolžan o tem obvestiti pacienta
S: zdravstvena komplikacija

zdravstveno právo -ega -a s pravo, ki ureja izvajanje in nudenje zdravstvenega varstva, ki ga strokovno izvajajo pooblašчени zdravstveni delavci

zdravstveno várstvo -ega -a s sistem družbenih, skupinskih in individualnih aktivnosti, ukrepov in storitev za krepitev zdravja, preprečevanje bolezni, zgodnje odkrivanje bolezni, pravočasno zdravljenje, nego in rehabilitacijo zbolelih in poškodovanih

zdravstveno zavaróvanje za doplačila -ega -a --- s ► dopolnilno zdravstveno zavaróvanje

zdravstveno zavaróvanje za krájše čakálne vrste -ega -a --- s ► vzporédno zdravstveno zavaróvanje

združenje -a s organizirana skupina samostojnih oseb ali organizacij, ki opravljajo enake ali podobne dejavnosti na podlagi pravice do združevanja, običajno registrirana z upravno odločbo pristojnega organa kot društvo

združenje delodajálcev -a -- s organizacija delodajalcev, v katero so ti združeni zaradi varstva svojih interesov v kolektivnih pogajanjih ali tristranskem socialnem dialogu

združevánje zahtévkov -a -- s ► objektivna kumulácija (1)

združítev délnic -tve -- ž izdaja novih delnic z višjim nominalnim zneskom na podlagi večjega števila delnic z manjšim nominalnim zneskom

združítev kázenskih postópkov -tve -- -- ž odločitev, da se o več kaznivih dejanjih ali o več obdolžencih hkrati vodi en kazenski postopek

združítev právd -tve -- ž odločitev sodišča, s katero zaradi pospešitve postopka ali zmanjšanja stroškov združi v skupno obravnavanje več pravnih med istimi osebami ali več pravnih, v katerih je ista oseba nasprotnik različnih tožečih strank ali toženih strank

združítev -tve ž položaj, ko ista oseba postane upnik in dolžnik, zaradi česar terjatev preneha
S: konfúzija

zeléna knjiga -e -e ž **1.** vladno poročilo o izhodiščih za možno zakonodajno ukrepanje **2.** v pravu EU dokument Evropske komisije, s katerim ta sproži razpravo zainteresirane javnosti o možnih ukrepih na določenem področju

zeléno javno naročilo -ega -ega -a s javno naročilo, v katerem so določeni višji okoljevarstveni pogoji in merila ter zdravstveni pogoji in merila

zemljišče pod stávbo -a --- s navpična projekcija preseka stavbe z zemljiščem na ravnino

zemljiška knjiga -e -e ž javna knjiga, namenjena vpisu in objavi podatkov o pravicah na nepremičninah in pravnih dejstvih o nepremičninah

zemljiška parcéla -e -e ž prostorsko odmerjeni del zemeljske površine skupaj z vsemi sestavinami

zemljiška rénta e -e ž v ekonomiji dohodek, ki ga prejme lastnik proizvodnega faktorja zemlja

zemljiški dôlg -ega -á m do leta 2013 neakcesorna zastava nepremičnine, s katero se zahteva poplačilo določenega denarnega zneska iz vrednosti nepremičnine pred drugimi upniki s slabšim vrstnim redom in ki se prenaša izključno zunajknjižno s prenosom zemljiškega pisma

zemljiški katáster -ega -tra m nepremičninska evidenca, s katero se določajo zemljiška parcela in nekatere njene dejanske lastnosti

zemljiško písmo -ega -a s do leta 2013 stvarno-pravni ordski vrednostni papir, ki se prenaša z indosamentom in z izstavitvijo katerega se ustanovi zemljiški dolg

zemljiškoknjžna komisija -e -e ž komisija, ki jo sestavljajo zemljiškoknjžni sodnik in dva zemljiškoknjžna sodniška pomočnika in odloča o dejanjih v postopku dopolnitve zemljiške knjige, o katerih ne odloča zemljiškoknjžni sodnik

- zemljiškoknjižni lastnik** -ega -a m fizična ali pravna oseba, ki je kot lastnik določene nepremičnine vpisana v zemljiški knjigi
- zemljiškoknjižni postopek** -ega -pka m posebni nepravdni postopek za vpis in izbris pravic ali dejstev v zemljiški knjigi
- zemljiškoknjižni prêdlog** -ega -ôga m vloga zemljiškoknjižnega upravičenca, s katero se začne zemljiškoknjižni postopek
- zemljiškoknjižni sodnik** -ega -a m sodnik, ki odloča o ugovorih in o tistih zemljiškoknjižnih zadevah, o katerih ne odloča zemljiškoknjižni sodniški pomočnik ali zemljiškoknjižna komisija
- zemljiškoknjižni sodniški pomočnik** -ega -ega -a m sodniški pomočnik, ki na prvi stopnji odloča o vseh zemljiškoknjižnih zadevah, ki niso pridržane zemljiškoknjižnemu sodniku ali zemljiškoknjižni komisiji
- zemljiškoknjižni vlôžek** -ega -žka m do leta 2011 enota glavne knjige, v katero se vpiše vse parcele, ki ležijo v posamezni katastrski občini in na katerih je lastninskopravno stanje enako
- zemljiškoknjižni vpis** -ega -a m ▶ vpis v zemljiško knjigo
- zemljiškoknjižno dovolilo** -ega -a s izrecna nepogojna izjava vknjiženega lastnika, čigar pravica se prenaša, spreminja, obremenjuje ali preneha, da dovoljuje vpis v zemljiško knjigo
- zemljiškoknjižno stánje** -ega -a s stanje vpisov v zemljiški knjigi na posamezni nepremičnini
- zemljiškoknjižno telô** -ega -ésa s do leta 2011 ena ali več parcel v isti katastrski občini, ki so enako obremenjene in pripadajo istemu lastniku ali istim lastnikom in imajo enake lastninskopravne omejitve
- zemljiškoknjižno zavarována terjátev** -- -e -tve s terjatev, ki je zavarovana z vknjižbo hipoteke na nepremičninah in katere jamstvo učinkuje tako proti zastavitelju kot tudi proti kasnejšim upnikom
- zgôdnja nevtrálna océna** -e -e -e ž postopek, v katerem se ugotavljajo dejanski in pravni vidiki spora in ocenjujejo možnosti ene stranke ali več strank za uspeh v more-

bitnem arbitražnem, sodnem ali drugem razsojevalnem postopku reševanja spora

- zgodovínska razlága** -e -e ž razlaga pravne določbe, ki se opira na zgodovinske okoliščine, povezane z njenim nastankom S: histôrična razlága
- zgodovínski izpisek iz zemljiške knjige** -ega -ska -- -- m izpis prej vpisanih podatkov v zemljiški knjigi, ki so zaradi kasnejših vpisov izbrisani
- zgodovínski zalív** -ega -a m v mednarodnem pravu zaliv, ki glede na svoje geografske značilnosti ne ustreza splošni mednarodnopravni opredelitvi, a se šteje za zaliv iz zgodovinskih razlogov
- zgodovínsko padajóci strošek** -- -ega -ška m v ekonomiji strošek proizvodnje, ki zaradi nadpovprečnega tehničnega napredka dolgoročno pada
- zgodovínsko rastóci strošek** -- -ega -ška m v ekonomiji strošek proizvodnje, ki zaradi podpovprečnega tehničnega napredka dolgoročno narašča
- zgórnja premísa** -e -e ž pravna norma v miselni operaciji, na kateri temelji odločba, za katero sodišče ali upravni organ oceni, da jo je treba uporabiti glede na ugotovljeno dejansko stanje v konkretnem primeru S: praemissa maior, zgórnji stávek
- zgórnji stávek** -ega -vka m ▶ zgórnja premísa
- zgrešéni udár** -ega -a m zmota o vzročni zvezi, kadar iz razlogov, ki so zunaj storilčeve moči, nastane posledica na drugem subjektu ali objektu, kot si je zamislil storilec kaznivega dejanja, npr. A strelja na B, zadene pa C S: aberratio ictus
- zláta klávozula** -e -e ž klavzula, po kateri se cena predmeta pogodbe določi na podlagi cene zlata
- zláta podlága denárja** -e -e -- ž v ekonomiji ▶ zláti stándard
- zláti stándard** -ega -a m v ekonomiji denarni sistem, pri katerem je vrednost denarja vezana na zlato, denar pa je po vnaprej določenem tečaju prosto zamenljiv za zlato S: zláta podlága denárja
- zlítje** -a s spojitev tekočin ali plinov, s katero lastniki združenih snovi postanejo solastniki,

njihovi solastniški deleži pa se določijo v sorazmerju z vrednostjo, ki so jo imele posamezne snovi pred tem **S**: confusio (1)

zločin -a m ► hudodelstvo

zlorába nótranje informácie -e --- ž borzni delikt, pri katerem posameznik pridobi ali odsvoji vrednostni papir ali drug finančni instrument zaradi neupravičene uporabe podatka, ki ga pridobi v zvezi s svojim delom ali lastniškim deležem v kapitalu izdajatelja vrednostnega papirja
S: insájderstvo

zlorába oblastí -e -- ž ravnanje nosilcev oblastnih funkcij v nasprotju z namenom, zaradi katerega so jim te funkcije zaupane

zlorába pravice -e -- ž izvrševanje pravice na način, ki ni v skladu z njenim namenom, s čimer njen nosilec poseže v pravice drugih ali v druge pravno varovane vrednote

zlorába právne oblike -e --- ž sprejem pravnega akta v določeni obliki le za to, da se doseže sicer prepovedan namen, npr. sprejem zakonske materije v ustavni obliki, da se prepreči ustavnosodna presoja

zlorába procesne pravice -e --- ž uporaba procesne pravice z namenom škodovati drugemu ali s ciljem, ki je v nasprotju z dobrimi običaji, vestnostjo in poštenjem, npr. uveljavljanje očitno neutemeljenega zahtevka z namenom vznemirjanja nasprotne stranke, vlaganje očitno neutemeljenih zahtev za izločitev sodnika z namenom zavlačevanja postopka

zlorába prostitúcije -e -- ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki sodeluje pri prostituciji druge osebe zaradi izkoriščanja te osebe

zlovérna posést -e -i ž ► viciózna posést

zlovérni poséstnik -ega -a m ► viciózni poséstnik

zložena pogodba -e -e ž pogodba, sestavljena iz več samostojnih pogodb, ki so vsebinsko povezane **S**: sestávljena pogodba

zmánjšana délovna zmóžnost -e -e -i ž delovna zmožnost, ki po končani poklicni rehabilitaciji ali brez nje zavarovancu ne omogoča opravljati dela s polnim delovnim

časom, lahko pa določeno delo opravlja vsaj polovico delovnega časa

zmánjšanje oporóčnih razpológanj -a -- -- s postopek, s katerim se odpravi prikrajšanje nujnega deleža tako, da se omejijo razpolaganja, ki jih zapustnik določi z oporoko

zmánjšanje tóžbenega zahtévka -a --- s delni umik tožbe, s katerim tožeča stranka zahteva manj kot s prvotnim tožbenim zahtevkom

zméšanje -a s združitev tekočin ali staljenih kovin, s katero nastane solastnina dotedanjih lastnikov v sorazmerju z vrednostjo, ki so jo imele posamezne količine pred tem **S**: confusio (2)

zmóta -e ž nezavestno neskladje med izjavo in voljo

zmóta v bístvenih lastnóstih -e --- --- ž zmota, pri kateri se izkaže, da ima zakonec lastnosti, ki bi drugega zakonca odvrnile od sklenitve zakonske zveze, če bi zanje vedel že ob sklenitvi zakonske zveze, in zaradi katerih je skupno življenje po sklenitvi zakonske zveze nevzdržno

zmóta v civilni osébnosti -e --- --- ž zmota, pri kateri se izkaže, da eden od zakoncev ni oseba, za katero se je izdajal

zmóta v fízični osébi -e --- --- ž zmota pri drugem zakoncu glede osebe, npr. pri dvojčkih

zmóta v izjáví -e --- ž zmota, ki nastane, ker stranka izjavi nekaj drugega, kot hoče **S**: nèprístna zmóta

zmóta v predstávi -e --- ž zmota, ki nastane zaradi izjave kot posledice napačne predstave **S**: prístna zmóta

zmótna ugotóvitev dejánskega stánja -e -tve -- -- ž ► nèprávilna ugotóvitev dejánskega stánja

zmótna uporába materiálnega práva -e -e --- ž ► napáčna uporába materiálnega práva

zmótno priznánje krívde -ega -a -- s priznanje krivde domnevnega storilca, ki zmótno misli, da je storilec kaznivega dejanja

znak razlikováńja -a -m znak, ki je v gospodarskem prometu namenjen ločevanju blaga ali storitev iste ali podobne vrste

Z

známka -e ž pravica industrijske lastnine, s katero se zavaruje kakršenkoli znak ali kombinacija znakov, ki jih je mogoče grafično prikazati in ki v gospodarskem prometu omogočajo razlikovanje blaga ali storitev enega podjetja od blaga ali storitev drugega podjetja **S**: blagôvna známka

známka EÚ -e -- ž v pravu EU izključna pravica, s katero se varuje znak in ki nastane, se prenese in preneha na celotnem območju EU

známka ugléda -e -- ž známka, ki varuje znak za označevanje blaga in storitev, ki niso podobni blagu ali storitvam, za katere je registracija zahtevana, če bi uporaba takega znaka brez upravičenega razloga izkoristila ali oškodovala razlikovalni značaj ali ugled prejšnje znamke

znánstvena razlága -e -e ž ► dogmátična razlága

zožitev pooblastila -tve -- ž zmanjšanje obsega pooblastila v notranjem pooblastilnem razmerju

zožujúča razlága -e -e ž razlága, ki daje izrazu v pravni določbi ožji pomen, kot ga ima v splošnem jeziku **S**: restriktivna razlága, utesnjujúča razlága

zračni mējni koridór -ega -ega -ja m v mednarodnem pravu del zračnega prostora na zračni poti nad določenim krajem na državni meji, ki je določen za prihod letal v državni zračni prostor in za odhod iz njega

zračni prôstor -ega -óra m v mednarodnem pravu prostor nad kopnim ozemljem, notranjimi vodami in teritorialnim morjem do višine, ki omogoča letenje s pomočjo kisika in v katerem ima država polno suverenost

zúnajknjížno priposestvóvanje -ega -a s ► ízvenknjížno priposestvóvanje (1)

zúnajobravnávní senát -ega -a m sodni senat pri okrožnem sodišču, ki pred glavno obravnavo ali zunaj nje odloča v kazenskem postopku, kadar tako določa zakon

zúnajzakónska skúpnost -e -i ž dalj časa trajajúča življenjska skupnost moškega in ženske, ki ne skleneta zakonske zveze, vendar ima zanju enake družinskopravne posledice, kot če bi sklenila zakonsko zvezo

zúnajzakónski pártner -ega -ja m oseba, ki je v zunajzakonski skupnosti z osebo nasprotnega spola

zunánja bonitétna océna -e -e -e ž v ekonomiji bonitetna ocena, ki jo izdelata zunanja bonitetna institucija

zunánja nëodvísnost sodníka -e -i -- ž institucionalna ureditev položaja sodnika, ki omejuje in preprečuje vpliv na sodnikovo odločanje, zlasti vpliv zakonodajne ali izvršilne veje oblasti ali drugih sodnikov, še posebej če opravljajo vodilno funkcijo v pravosodju

zunánja suverénost -e -i ž v mednarodnem pravu pravica države do neodvisnosti od drugih držav, ki ne smejo posegati v zadeve v njeni notranji pristojnosti

zunánja vrédnost denárja -e -i -- ž v ekonomiji vrednost, ki je zapisana na denarju

zunánjetrgóvinska arbitráža -e -e ž v mednarodnem zasebnem pravu institucionalna arbitražna za čezmejne spore

zúnanji délničar -ega -ja m delničar odvisne družbe, ki hkrati ni delničar obvladujoče družbe

zunánji pás -ega -ú m v mednarodnem pravu morski pas, ki leži ob teritorialnem morju obalne države, v katerem ima obalna država pravico nadzora, ki je potreben, da bi se preprečile kršitve njenih carinskih, fiskalnih, zdravstvenih ali imigracijskih predpisov in se kaznovale kršitve teh predpisov, do katerih pride na njenem ozemlju ali v teritorialnem morju

zunánji zamík -ega -a m v ekonomiji zamik med ekonomskopolitičnim ukrepom in njegovim delovanjem na gospodarstvo

zvézna držáva -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih država, sestavljena iz dveh ali več načeloma enakopravnih teritorialnih enot, ki imajo v najvišjem pravnem aktu, navadno v ustavi, zagotovljeno visoko stopnjo samostojnosti

zvézna ustáva -e -e ž v nekaterih pravnih sistemih ustava zvezne države, ki je njen najvišji pravni akt in je nadrejena ustavam zveznih enot, npr. dežel

zvéznost -i ž zveza, ki lahko obstaja med več kazenskimi zadevami in zaradi katere se te zadeve obravnavajo v istem kazenskem postopku **S**: koneksitéta

zvíjáča -e ž ► prevára

Ž

žaljiva obdolžitev -e -tve ž kaznivo dejanje, ki ga izvrši oseba, ki o določeni osebi trdi kaj, kar lahko škoduje njeni časti in dobremu imenu

želézniška prevózna pogódba -e -e -e ž ► prevózna pogódba v želézniškem prométu

ženévsko právo -ega -a s v mednarodnem pravu mednarodno humanitarno pravo, vsebovano v ženevskih konvencijah, ki ureja zaščito žrtev oboroženih spopadov

žiránt -a m ► indosánt

žiratár -ja m ► indosatár

žiríranje -a s ► indosíranje

žiró -ja m ► indosamènt

žiróavál -a m ► skríti avál

življénjska skúpnost -e -i ž skupno življenje oseb, ki ustvarja pravne posledice

življénjski mínimum -ega -a m v ekonomiji življenjska sredstva, ki so nujno potrebna za reprodukcijo delavčeve delovne sile
S: eksisténčni mínimum

življénjsko zavaróvanje -ega -a s osebno zavarovanje, pri katerem je zavarovalni primer smrt ali doživetje zavarovane osebe

življénjsko zavaróvanje za doživétje -ega -a -- -- s življenjsko zavarovanje, pri katerem nastopi zavarovalni primer, ko zavarovana oseba doživi določen datum

župàn -ána m funkcionar, izvoljen na splošnih in neposrednih volitvah, ki predstavlja in zastopa občino ter usmerja in nadzira občinsko upravo

žvižgáč -a m oseba, ki prijavi ali razkrije protipravna ali škodljiva dejanja v organizaciji javnega ali zasebnega sektorja, v kateri je ali je bila zaposlena

Viri in literatura

Monografije

- ACCETTO, Matej idr., 2010: *Lizbonska pogodba: z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: GV Založba.
- AHTIK, Meta, MENCINGER, Jože, 2012: *Ekonomika evropske integracije*. Ljubljana: GV Založba.
- ALEXY, Robert, 2002: *A Theory of Constitutional Rights*. Oxford: Oxford University Press.
- AMBROŽ, Matjaž idr., 2012: *Mednarodno kazensko pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- AVBELJ, Matej idr., 2011: *Komentar Ustave Republike Slovenije: dopolnitev – A. Kranj: Fakulteta za državne in evropske študije*.
- BAINBRIDGE, David, 1994: *Intellectual Property*. London: Pitman Publishing.
- BAJT, Aleksander, ŠTIBLAR, Franjo, 2004: *Ekonomija. Ekonomska analiza in politika*. Ljubljana: GV Založba.
- BENTLY, Lionel, SHERMAN, Brad, 2009: *Intellectual Property Law*. Oxford: Oxford University Press.
- Black's Law Dictionary* (ur. Bryan A. Garner). St. Paul: West, cop., 2009.
- BOHTE, Borut, SANCIN, Vasilka, 2006: *Diplomatsko in konzularno pravo*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- BREZNIK, Janez idr., 2008: *Zakon o upravnem sporu: ZUS-1: s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
- BUČAR, France, 1988: *Usodne odločitve*. Ljubljana: Časopis za kritiko znanosti.
- CHALMERS, Damian, DAVIES, Gareth, MONTI, Giorgio, 2014: *European Union Law. Text and Materials*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CIGOJ, Stojan, 1984: *Mednarodno pravo osebnih in premoženjskih razmerij. Mednarodno zasebno pravo. Pravo razmerij z inozemskimi sestavinami. Knj. 1, Splošni nauki*. Ljubljana: Uradni list SR Slovenije.
- CIGOJ, Stojan, 1984–1986: *Komentar obligacijskih razmerij. Veliki komentar Zakona o obligacijskih razmerjih dr. Stojana Cigoja. 4 zv*. Ljubljana: Uradni list SR Slovenije.
- COOTER, Robert, ULEN, Thomas, 2005: *Ekonomska analiza prava. Prevod četrte izdaje*. Ljubljana: Finance.
- CRAIG, Paul P., De BÚRCA, Gráinne, 2015: *EU Law. Text, Cases, and Materials*. Oxford: Oxford University Press, cop.
- ČEBULJ, Janez, STRMECKI, Mik, 2005: *Upravno pravo. Učbenik*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- DAVID, René, GRASMANN, Günther, 1998–1999: *Uvod v velike sodobne pravne sisteme. 2 zv*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- FERČIČ, Aleš, 2011: *Državne pomoči podjetjem: teorija, praksa in predpisi*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- FERČIČ, Aleš, 2015: *Geneza reguliranih sektorjev*. Maribor: Poslovna založba.
- FERČIČ, Aleš, HOJNIK, Janja, TRATNIK, Matjaž, 2011: *Uvod v pravo Evropske unije*. Ljubljana: GV Založba.
- FILIPČIČ, Katja, SELINŠEK, Liljana, JENULL, Hinko, MAČEK GUŠTIN, Špela, PERPAR, Matej, 2009: *Zakon o prekrških (ZP-1): s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
- GAVELLA, Nikola, BELAJ, Vlado, 2008: *Nasljedno pravo*. Zagreb: Narodne novine.
- GEČ-KOROŠEC, Miroslava, 2001: *Mednarodno zasebno pravo. Knj. 1, Splošni del*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- GEČ-KOROŠEC, Miroslava, 2002: *Mednarodno zasebno pravo. Knj. 2, Posebni del*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Globalizacija in državna uprava* (ur. Marjan Brezovšek, Miro Haček). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2003.
- GODEC, Rupko, ŠTURM, Lovro, TRPIN, Gorazd, PIRNAT, Rajko, HORVAT, Mitja, 1993: *Upravni zbornik*. Ljubljana: Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.
- GRAD, Franc, KAUČIČ, Igor, ZAGORC, Saša, 2016: *Ustavno pravo*. Ljubljana: Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani.
- GRAFENAUER, Božo, BREZNIK, Janez, 2009: *Upravno pravo. Procesni del: upravni postopek in upravni spor*. Ljubljana: GV Založba.
- GRILC, Peter, ILEŠIČ, Tomaž, 2001: *Pravo Evropske unije*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- GRILC, Peter, JUHART, Miha, 1996: *Pravo vrednostnih papirjev*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.

- HOJNIK, Janja, KNEZ, Rajko, 2015: *Svobosčine notranjega trga EU*. Ljubljana: IUS Software, GV Založba.
- Human Rights Law* (ur. Bríd Moriarty, Eva Massa). Oxford, New York: Oxford University Press, 2011.
- ILEŠIČ, Marko, POLAJNAR-PAVČNIK, Ada, WEDAM-LUKIČ, Dragica, 1992: *Mednarodno zasebno pravo: komentar zakona*. Ljubljana, Uradni list Republike Slovenije.
- IVANJKO, Šime, 2001: *Zakon o menici (ZM): s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
- IVANJKO, Šime, 2009: *Zavarovalno pravo*. Maribor: Zavarovalno poslovni inštitut.
- IVANJKO, Šime, KOCBEK, Marijan, 2003: *Korporacijsko pravo: pravni položaj gospodarskih subjektov*. Ljubljana: GV Založba.
- IVANJKO, Šime, KOCBEK, Marijan, PRELIČ, Saša, 2009: *Korporacijsko pravo: pravni položaj gospodarskih subjektov*. Ljubljana: GV Založba, Pravna fakulteta v Mariboru.
- JEROVŠEK, Tone, KOVAČ, Polonca, 2008: *Posebni upravni postopki*. Ljubljana: Fakulteta za upravo Univerze v Ljubljani.
- JEROVŠEK, Tone, KOVAČ, Polonca, 2017: *Upravni postopek in upravni spor*. Ljubljana: Fakulteta za upravo Univerze v Ljubljani.
- JONES, Alison, SUFRIN, Brenda, 2016: *EU Competition Law: Text, Cases, and Materials*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- JUHART, Jože, 1961: *Civilno procesno pravo FNR Jugoslavije*. Ljubljana: Univerzitetna založba.
- JUHART, Miha, BERDEN, Andrej, KERESTEŠ, Tomaž, RIJAVEC, Vesna, TRATNIK, Matjaž, VRENČUR, Renato, 2004: *Stvarnopravni zakonik s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
- JUHART, Miha, TRATNIK, Matjaž, VRENČUR, Renato, 2007: *Stvarno pravo*. Ljubljana: GV Založba.
- JUHART, Miha, TRATNIK, Matjaž, VRENČUR, Renato, 2016: *Stvarnopravni zakonik (SPZ): (neuradno prečiščeno besedilo) s komentarjem*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani; Maribor: Pravna fakulteta Univerze v Mariboru.
- KAUČIČ, Igor, 1994: *Referendum in sprememba ustave*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- KAUČIČ, Igor, GRAD, Franc, ZAGORC, Saša, NERAD, Sebastian, BARDUTZKY, Samo, 2010: *Zakonodajni referendum: pravna ureditev in praksa v Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut za primerjalno pravo, GV Založba.
- KERŠEVAN, Erik, ANDROJNA, Vilko, 2017: *Upravno procesno pravo. Upravni postopek in upravni spor*. Ljubljana: GV Založba.
- KOVAČ, Polonca, KERŠEVAN, Erik, PEČARIČ, Mirko, REMIC, Matjaž, OREL, Nuša, ČAS, Petra, 2016: *Inšpekcijski nadzor. Razprave, sodna praksa in komentar zakona*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- KOVAČ, Polonca, RAKAR, Iztok, REMIC, Matjaž, 2012: *Upravno-procesne dileme o rabi ZUP. Del 2, 120 vprašanj iz prakse z odgovori in sodno prakso ter z uvodno študijo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- KOVAČ, Polonca, REMIC, Matjaž, SEVER, Tina, 2015: *Upravno-procesne dileme 3 v posebnih upravnih postopkih. 90 vprašanj z odgovori, sodno prakso in uvodno študijo o enakem varstvu pravic na področjih socialne varnosti, šolstva, prostora in gradenj, notranjih zadev ter davčnega in inšpekcijskega nadzora*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- KRANJC, Vesna, 2006: *Gospodarsko pogodbeno pravo*. Ljubljana: GV Založba; Maribor: Pravna fakulteta Univerze v Mariboru.
- KRANJC, Vesna, 2007: *Zakon o javnem naročanju: s komentarjem. Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštних storitev: s komentarjem. Zakon o revizij postopkov javnega naročanja: s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
- KRANJC, Vesna, KERŠEVAN, Erik, PLAUSTAJNER, Konrad, PRELIČ, Saša, 2009: *Zakon o javno-zasebnem partnerstvu (ZJZP) s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
- MARKOVIČ, Slobodan M., 1997: *Patentno pravo*. Beograd: Nomos.

- MIOLA, Jose, 2007: *Medical Ethics and Medical Law*. Oxford: Hart Publishing.
- PAVČNIK, Marijan, 2001: *Teorija prava. Prispevek k razumevanju prava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- PAVČNIK, Marijan, 2004: *Argumentacija v pravu (od življenjskega primera do pravne odločitve)*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- PAVLIHA, Marko, SIMONITI, Sergej, STROJIN ŠTAMPAR, Anja, 2007: *Zavarovalno pravo*. Ljubljana: GV Založba.
- PLAVŠAK, Nina idr., 2003-2004: *Obligacijski zakonik (OZ): s komentarjem*. 4 zv. Ljubljana: GV Založba.
- PLAVŠAK, Nina idr., 2016: *Sodobno stvarno pravo: izbrana poglavja*. Ljubljana: Planet GV, Pravna fakulteta, Tax-Fin-Lex.
- PLAVŠAK, Nina, 2008: *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP)*. Ljubljana: GV Založba.
- PLAVŠAK, Nina, FRANTAR, Tone, JUHART, Miha, 1998: *Zakon o zemljiški knjigi (ZZK): s komentarjem*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- POPOVIČ, Dejan, 1997: *Nauka o porezima i poresko pravo*. Beograd: Savremena administracija.
- Pravna enciklopedija* (ur. Milutin Srdić). Beograd: Savremena administracija, 1979.
- Pravo. Leksikon* (ur. Marijan Pavčnik). Ljubljana: Cankarjeva založba, 2003.
- PRETNAR, Bojan, 2002: *Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju*. Ljubljana: GV Založba.
- REPAS, Martina, 2007: *Pravo blagovnih in storitvenih znamk*. Ljubljana: GV Založba.
- RIBIČIČ, Ciril, 2007: *Evropsko pravo človekovih pravic. Izbrana poglavja*. Ljubljana: Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani.
- SANCIN, Vasilka idr., 2010: *Lokalni zločinci - univerzalni zločini. Odgovornost zaščititi*. Ljubljana: GV Založba.
- SANCIN, Vasilka, 2009: *Mednarodno pravo v hierarhiji pravnih virov EU in njenih članic*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- SANCIN, Vasilka, ŠVARC, Dominika, AMBROŽ, Matjaž, 2009: *Mednarodno pravo oboroženih spopadov*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
- SCHACK, Haimo, 2005: *Urheber- und Urhebervertragsrecht*. Tübingen: Mohr Siebeck.
- SEER, Roman, HEY, Johanna, MONTAG, Heinrich, ENGLISCH, Joachim, HENNRICHS, Joachim, 2013: *Steuerrecht*. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt.
- SELINŠEK, Liljana, 2006: *Gospodarsko kazensko pravo*. Ljubljana: GV Založba.
- SELINŠEK, Liljana, 2007: *Kazensko pravo: splošni del in osnove posebnega dela*. Ljubljana: GV Založba.
- SOVDAT, Jadranka, 2015: *Ustavno procesno pravo: praktikum*. Ljubljana: Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani.
- STEINER, Henry J., ALSTON, Philip, 1996: *International Human Rights in Context: Law, Politics, Morals. Text and Materials*. Oxford: Clarendon Press.
- ŠKOF, Bojan, WAKOUNIG, Marian, TIČAR, Bojan, JERMAN, Saša, KOBAL, Aleš, FERČIČ, Aleš, 2007: *Davčno pravo*. Maribor: Pravna fakulteta, Davčno-finančni raziskovalni inštitut.
- ŠTURM, Lovro idr., 2002: *Komentar Ustave Republike Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije.
- ŠTURM, Lovro, 1998: *Omejitev oblasti. Ustavna izhodišča javnega prava*. Ljubljana: Nova revija.
- TILEY, John, LOUZENZHISER, Glen, 2012: *Revenue Law*. Oxford, Portland: Hart Publishing.
- TRAMPUŽ, Miha, 2007: *Kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic. Ureditve v Sloveniji in Evropski skupnosti*. Ljubljana: GV Založba.
- TRAMPUŽ, Miha, OMAN, Branko, ZUPANČIČ, Andrej, 1997: *Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP): s komentarjem*. Ljubljana, Gospodarski vestnik.
- TRATNIK, Matjaž, 2012: *Hipoteka*. Ljubljana: GV Založba.
- TRATNIK, Matjaž, 2016: *Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1): s komentarjem in sodno prakso*. Ljubljana: IUS Software, GV Založba.

- TRSTENJAK, Verica, BRKAN, Maja, 2012: *Pravo EU. Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU*. Ljubljana: GV Založba.
- TÜRK, Danilo, 2015: *Temelji mednarodnega prava*. Ljubljana: IUS Software, GV Založba.
- TUSHNET, Mark V., 2014: *Advanced Introduction to Comparative Constitutional Law*. Cheltenham, Northampton: E. Elgar, cop.
- UDE, Lojze, 2002: *Civilno procesno pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- UDE, Lojze, 2004: *Arbitražno pravo*. Ljubljana: GV Založba.
- UDE, Lojze, BETETTO, Nina, GALIČ, Aleš, RIJAVEC, Vesna, WEDAM LUKIČ, Dragica, ZOBEC, Jan, 2005–2010: *Pravdni postopek: zakon s komentarjem. 4 zv.* Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, GV Založba.
- Ustavno sodstvo* (ur. Marijan Pavčnik, Arne Mavčič). Ljubljana: Cankarjeva založba, 2000.
- VEDRIŠ, Martin, KLARIČ, Petar, 2009: *Građansko pravo*. Zagreb: Narodne novine.
- VIGNAL, Thierry, 2011: *Droit international privé*. Paris: Dalloz.
- WEDAM LUKIČ, Dragica, 1992: *Civilno izvršilno pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- WHISH, Richard, BAILEY, David, 2015: *Competition Law*. Oxford: Oxford University Press.
- ZABEL, Bojan, 1987: *Uvod v gospodarsko pogodbeno pravo*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- ZABEL, Bojan, 1999: *Tržno pravo. Teorija in praksa pravnega urejanja trga*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Zakon o prekrških (ZP-1) z novelama ZP-1F in ZP-1G*. Uvodna pojasnila Hinko Jenull, Liljana Selinšek. Ljubljana: GV Založba, 2011.
- Zakon o prekrških (ZP-1) z novelami ZP-1H do ZP-1J*. Uvodna pojasnila Liljana Selinšek. Ljubljana: GV Založba, 2016.
- ZUPANČIČ, Karel, ŽNIDARŠIČ SKUBIC, Viktorija, 2009: *Dedno pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- ŽELEZNIK, Milan, 2009: *Državna uprava in upravni postopek. Višješolski učbenik*. Maribor: Doba Epis.
- ŽNIDARŠIČ SKUBIC, Viktorija, 2008: *Patient Rights in the EU. Slovenia*. Leuven: Katholieke Universiteit, Centre for Medical Ethics and Law.
- ŽNIDARŠIČ SKUBIC, Viktorija, 2015: *Medical Law in Slovenia*. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, Law & Business, cop.
- ŽNIDARŠIČ SKUBIC, Viktorija, 2015: *Zasebna ustanova, trust, fiduciarni pravni posli in njihov vpliv na dedovanje*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- ŽNIDARŠIČ SKUBIC, Viktorija, 2017: *Civilno medicinsko pravo: izbrane teme*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Spletni viri

- Bančni slovar*. Združenje bank Slovenije, <<http://www.vseobanki.si/Abc>>.
- Država na spletu*. Republika Slovenija, <<http://www.gov.si/drzava-na-spletu>>.
- E-VEM: Portal za podjetja in podjetnike*. Republika Slovenija, <<https://evem.gov.si/evem/drzavljeni/zacetna.evem>>.
- PIS: Pravno-informacijski sistem*. Republika Slovenija, <<http://www.pisrs.si/Pis.web>>.
- Portal E-uprava*. Republika Slovenija, <<http://e-uprava.gov.si>>.
- Slovar borznih izrazov*. Ljubljanska borza d.d., <<http://www.ljse.si/cgi-bin/jve.cgi?doc=791>>.
- Sodna praksa*. Vrhovno sodišče Republike Slovenije, <<http://www.sodnapraksa.si>>.
- TURK, Ivan: *Temeljni ekonomski pojmovnik*. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, <<http://www.zvezarfr.si/pripomocki/slovar>>.
- Uradni list Republike Slovenije*. Javno podjetje Uradni list Republike Slovenije, <<https://www.uradni-list.si>>.

Zakoni in uredbe

- Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/2446 z dne 28. julija 2015 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o podrobnih pravilih v zvezi z nekaterimi določbami carinskega zakonika Unije* (UL EU L 343, z dne 29. decembra 2015).
- Izvedbena uredba Komisije (EU) 2015/2447 z dne 24. novembra 2015 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje nekaterih določb Uredbe (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o carinskem zakoniku Unije* (UL EU L 343, z dne 29. decembra 2015).
- Obligacijski zakonik – OZ* (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo in 64/16 – odl. US).
- Uredba (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. oktobra 2013 o carinskem zakoniku Unije* (UL EU L 269 z dne 10. oktobra 2013).
- Ustava Republike Slovenije – URS* (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).
- Zakon o arbitraži – ZArbit* (Uradni list RS, št. 45/08).
- Zakon o bančništvu – ZBan-2* (Uradni list RS, št. 25/15, 44/16 – ZRPPB, 77/16 – ZCKR in 41/17).
- Zakon o čeku – ZC* (Uradni list FLRJ, št. 105/46, Uradni list SFRJ, št. 12/65, 50/71 in 52/73).
- Zakon o davčnem postopku – ZdavP-2* (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNep, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16 in 69/17).
- Zakon o dedovanju – ZD* (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16).
- Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev – ZDKG* (Uradni list RS, št. 70/95, 54/99 – odl. US in 30/13).
- Zakon o dostopu do informacij javnega značaja – ZDIJZ* (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US in 102/15).
- Zakon o državni upravi – ZDU-1* (Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 89/07 – odl. US, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14 in 51/16).
- Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu – ZEPEP* (Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZEPT in 46/14).
- Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – ZFPPIPP* (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US, 38/16 – odl. US in 63/16 – ZD-C).
- Zakon o gospodarskih družbah – ZGD-1* (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15 in 15/17).
- Zakon o inšpekcijskem nadzoru – ZIN* (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14).
- Zakon o izvajanju carinske zakonodaje Evropske unije – ZICZEU* (Uradni list RS, št. 32/16).
- Zakon o izvršbi in zavarovanju – ZIZ* (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15 in 76/15 – odl. US).
- Zakon o kolektivnih tožbah – ZKoIT* (Uradni list RS, št. 55/17).
- Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku – ZMZPP* (Uradni list RS, št. 56/99 in 45/08 – ZArbit).
- Zakon o menici – ZM* (Uradni list FLRJ, št. 104/46, 33/47 – popr., Uradni list SFRJ, št. 16/65, 54/70, 57/89, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN in 82/94 – ZN-B).

Zakon o nepravdnem postopku – ZNP (Uradni list SRS, št. 30/86, 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ, 131/03 – odl. US, 77/08 – ZDZdr in 10/17 – ZPP-E).

Zakon o pacientovih pravicah – ZPacP (Uradni list RS, št. 15/08 in 55/17).

Zakon o pravnem postopku – ZPP (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US in 10/17).

Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi – ZRLI (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo).

Zakon o splošnem upravnem postopku – ZUP (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13).

Zakon o upravnem sporu – ZUS-1 (Uradni list RS, št. 105/06, 107/09 – odl. US, 62/10, 98/11 – odl. US, 109/12 in 10/17 – ZPP-E).

Zakon o ustavnem sodišču – ZUstS (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12).

Zakon o Vladi Republike Slovenije – ZVRS (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17).

Zakon o zavarovalništvu – ZZavar-1 (Uradni list RS, št. 93/15).

Pravni terminološki slovar

Prvi terminološki slovar, ki so ga skupaj pripravili pravni strokovnjaki z različnih institucij in terminografi z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Vključuje terminologijo sodobne slovenske pravne znanosti, pravne prakse in pravne norme po letu 1991. Namenjen je pravnikom, študentom prava in sorodnih strok, pa tudi vsem, ki pri svojem delu uporabljajo pravno terminologijo. Vsebuje več kot 10.000 slovarskih sestavkov. Pri nastajanju slovarja je sodelovalo več kot 30 uglednih pravnikov z vseh področij prava in več kot 20 recenzentov, med katerimi so najvidnejši predstavniki slovenskih pravniških ustanov in organizacij.

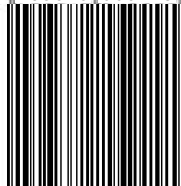
P

dédič -a m oseba, ki po zapustnikovi smrti ali ob razglasitvi zapustnika za mrtvega prejme njegovo premoženje ali vstopi v njegove podedljive pravice in obveznosti

69 €

9 789610 500223 >

P

